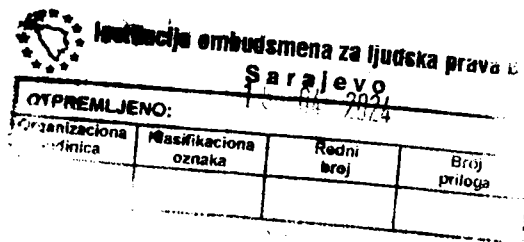

Broj: Oi-K-BL-274-2.1/24

Datum: 19.04.2023. godine

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine
Zastupnički dom PSBiH
Trg BiH 1
71000 Sarajevo

Predmet: Godišnje izvješće o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu, dostavlja se

Poštovani,

U skladu sa člankom 34. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH¹, u prilogu Vam dostavljam Godišnje izvješće o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.

S poštovanjem,

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLJENO: 19-04-2024			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
01-12-1	819/24		4

Ombudsmani Bosne i Hercegovine

Dr. Jasminka Džumhur

Nives Jukić

Dr. Nevenko Vranješ

Dostavljeno:

1x naslovu

1x a/a

¹ („Službeni glasnik BiH“ broj 19/02,35/04,32/06,38/06,50/08,61/23)

Broj: Oi-K-BL-274-2.9/24

Datum: 19.04.2023. godine

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine
Dom naroda
Trg BiH 1
71000 Sarajevo

Institucija ombudsmena za ljudska prava
Sarajevo

OTPREMLJENO:			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Radni broj	Broj priloga

Predmet: Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu, dostavlja se

Poštovani,

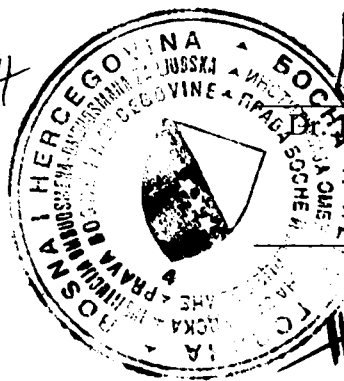
U skladu sa članom 34. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH¹, u prilogu Vam dostavljamo Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.

S poštovanjem,

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLJENO: 19-04-2024			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Radni broj	Broj priloga
02-	12-1-	819/29	

Ombudsmani Bosne i Hercegovine

Dr. Jasminka Džumhur
Nives Jukić
Dr. Nevenko Vranješ

Dostavljeno:

1x naslovu

1x a/a

¹ („Službeni glasnik BiH“ broj 19/02,35/04,32/06,38/06,50/08,61/23)

Godišnje izvješće
o rezultatima aktivnosti
Institucije ombudsmana za ljudska prava
Bosne i Hercegovine za 2023. godinu

Banja Luka, ožujak 2024. godine

**GODIŠNJE IZVJEŠĆE
O REZULTATIMA AKTIVNOSTI
INSTITUCIJE OMBUDSMANA ZA LJUDSKA PRAVA
BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2023. GODINU**

Banja Luka, ožujak 2024. godine

Izdavač

Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine

78 000 Banja Luka/Akademika Jovana Surutke 13

e-mail: bl.ombudsman@ombudsman.gov.ba

www.ombudsman.gov.ba

Autori Izvješća

Ombudsmani:

- dr. Jasminka Džumhur
- Nives Jukić, dipl. iur.
- dr. Nevenko Vranješ

Radna skupina:

- dr. Jasminka Džumhur, ombudsmanka i koordinatorica Radne skupine
- Aleksandra Marin Diklić, pomoćnica ombudsmana
- Alma Suljić, pomoćnica ombudsmana
- Antea Jozić, pomoćnica ombudsmana
- dr. Predrag Raosavljević, pomoćnik ombudsmana
- Alma Mehonić Kišić, stručna savjetnica ombudsmana

Tehnički uredio:

Dragan Perić, šef Odjela za informacione tehnologije

SADRŽAJ

I. PREDGOVOR	7
II. SAŽETAK.....	11
III. PODACI O POSTUPANJU INSTITUCIJE OMBUDSMANA ZA LJUDSKA PRAVA BOSNE I HERCEGOVINE U 2023. GODINI	31
IV. GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA	33
4.1. Uvod.....	33
4.1.1. Statistika.....	33
4.2. Pravo na pristup informacijama	34
4.2.1. Statistika.....	36
4.2.2. Zakonodavstvo	36
4.2.3. Postupanje po žalbama.....	39
4.2.4. Forma podnošenja zahtjeva.....	40
4.2.5. Neodlučivanje u zakonskom roku.....	40
4.2.6. Forma akta o odlučivanju.....	41
4.2.7. Informacije od javnog značaja	42
4.2.8. Utvrđivanje izuzetaka i provođenje testa javnog interesa.....	42
4.2.9. Službenik za informiranje	43
4.2.10. Zahtjevi za izdavanje mišljenja.....	44
4.3. Pravo na imovinu	44
4.3.1. Mehanizmi zaštite imovine i prava na imovinu	45
4.3.2. Zaštita prava na mirno uživanje imovine i doma.....	45
4.3.3. Zaštita nacionalnih spomenika i istodobno ostvarivanje prava na imovinu građana.....	46
4.3.4. Pravo na pristup imovini	47
4.4. Policija.....	47
4.4.1. Neprofesionalno postupanje policijskih službenika.....	48
4.4.2. Zaprimanje prijava građana	49
4.4.3. Učinkovito djelovanje radi zaštite zajamčenih prava građana.....	49
4.4.4. Natječajne procedure	50
4.4.5. Ex officio istrage	51
4.4.6. Nadzor nad radom policijskih službenika	51
4.5. Inspekcija	52
4.5.1. Izostanak i prekid inspekcijskog nadzora	53
4.5.2. Pravo na pravni lijek	53
4.5.3. Izvršenje rješenja	53
4.5.4. Pristup informacijama u inpekcijskom nadzoru	54
4.6. Vladina i ministarska imenovanja	54
4.6.1. Razrješenja imenovanih osoba.....	57
4.7. Migracije i azil	58
4.8. Javne isprave	60
4.9. Prava povratnika.....	61
4.9.1. Naknada ratne štete	62
4.10. Sloboda okupljanja i udruživanja	63
4.11. Sloboda medija i sigurnost novinara	64
4.12. Besplatna pravna pomoć	66
V. PRAVOSUĐE I UPRAVA.....	68
5.1. Uvod.....	68
5.2. Pravosuđe	69
5.2.1. Statistika.....	69
5.2.2. Duljina trajanja postupka	69
5.2.3. Pravo na djelotvoran pravni lijek	71

5.2.4. Žalba na rad sudaca	72
5.2.5. Monitoring sudskih postupaka.....	73
5.2.6. Izvršenje.....	73
5.2.7. Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosni i Hercegovine	74
5.2.8. Tužiteljstvo	75
5.2.9. Odvjetnici	76
5.3. Uprava.....	76
5.3.1. Duljina trajanja upravnog postupka.....	77
5.3.2. Regulacioni planovi - povreda načela zaštite prava građana i zaštite javnog interesa	78
5.3.3. Diskriminacija u upravnom postupku.....	79
VI. EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA.....	80
6.1. Uvod.....	80
6.1.1. Statistika	81
6.2. Pravo na rad	81
6.2.1. Natječajne procedure	83
6.2.2. Plaća i naknade iz radnog odnosa.....	85
6.2.3. Naknade i dodaci	87
6.2.4. Promijenjena radna sposobnost	87
6.2.5. Degradiranje radnih uvjeta	88
6.2.6. Usavršavanje za rad	88
6.2.7. Prestanak radnog odnosa	89
6.2.8. Nadzor nad primjenom radnih propisa	90
6.3. Mirovine.....	90
6.3.1. Ispunjavanja uvjeta za mirovinu	91
6.3.2. Postupak odlučivanja o pravu na mirovinu	92
6.4. Socijalna prava.....	93
6.4.1. Smještaj starih osoba	93
6.4.2. Roditelj njegovatelj.....	94
6.4.3. Socijalna davanja	94
6.4.4. Porodiljske naknade.....	95
6.5. Obrazovanje	96
6.5.1. Prelazak na Bolonjski sustav studiranja	97
6.5.2. Ekvivalencija ocjena/ispita	97
6.5.3. Ostvarivanje prava na stipendiju	98
6.5.4. Obveza donošenja i usklađivanja pravnih akata	99
6.6. Zdravstvo	99
6.6.1. Žalbe pacijenata na pružene usluge	101
6.6.2. Liječenje u inozemstvu	101
6.6.3. Liste lijekova	102
6.6.4. Refundacija troškova	103
6.6.5. Prava zaposlenih u zdravstvu.....	103
6.7. Komunalne usluge.....	103
6.7.1. Pravo na pristup pitkoj vodi.....	104
6.7.2. Energetski zaštićeni kupac.....	105
6.7.3. Zbrinjavanje komunalnog otpada	105
6.8. Ekologija i zaštita.....	105
VII. ODJEL ZA PRAĆENJE PRAVA OSOBA LIŠENIH SLOBODE	108
7.1. Uvod.....	108
7.2. Uspostavljanje preventivnog mehanizma	109
7.3. Stanje u ustanovama za izvršenje kaznenih sankcija u Bosni i Hercegovini.....	110
7.4. Predmeti u Odjeljenju za praćenje prava osoba lišenih slobode.....	111
7.4.1. Žalbe na rad zavoda	111

7.4.2. Zdravstvena skrb.....	112
7.4.3. Ostvarivanje kontakata sa članovima obitelji i vanjskim svijetom.....	112
7.4.4. Pravo pritvorenika na osobne dokumente.....	113
7.4.5. Mjera kućnog pritvora.....	113
7.4.6. Vanzavodske pogodnosti	114
7.4.7. Uvjetni otpust.....	114
7.4.8. Posjeti kazneno popravnim ustanovama	115
VIII. PRAVA DJETETA.....	116
8.1. Uvod.....	116
8.2. Djeca i siromaštvo	117
8.3. Djeca bez roditeljskog staranja u Bosni i Hercegovini	119
8.4. Pravo na obrazovanje	120
8.5. Djeca sa poteškoćama u razvoju	122
8.6. Pravo na zdravstvenu skrb.....	125
8.7. Igre na sreću/reklamiranje sportske kladionice	126
8.8. Konfliktne rastave	126
8.9. Nasilje nad djecom	128
8.10. Vršnjačko nasilje – nasilje među djecom u odgojno obrazovnim institucijama	129
IX. PRAVA OSOBA S INVALIDITETOM	131
9.1. Uvod.....	131
9.1.1. Statistika.....	132
9.2. Zakonodavstvo	132
9.3. Smještaj osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama u ustanove socijalne skrbi.....	134
9.4. Pristup obrazovanju.....	135
9.5. Zdravstvo.....	136
9.6. Rad i zapošljavanje osoba sa invaliditetom.....	136
9.7. Pristupačnost	137
9.8. Sukob nadležnosti centara za socijalni rad.....	139
9.9. Imenovanje Vijeća za osobe sa invaliditetom	140
9.10. Pravo gluhih i nagluhih osoba na slušni aparat	140
9.11. Pravo slijepih i slabovidnih osoba na čitač ekrana.....	141
9.12. Zakon o uporabi znakovnog jezika u Federaciji Bosne i Hercegovine.....	141
9.13. Uspostavljanje Protokola o postupanju u slučajevima nasilja nad osobama sa invaliditetom.....	142
X. DISKRIMINACIJA I ZAŠTITA PRAVA NACIONALNIH I VJERSKIH MANJINA	143
10.1. Opća razmatranja.....	143
10.2. Ocjena stanja po žalbama	145
10.3. Osnovi diskriminacije	146
10.3.1. Rodno zasnovano nasilje.....	146
10.3.2. Diskriminacija po osnovu seksualne orijentacije.....	147
10.3.3. Diskriminacija po osnovu etničke pripadnosti.....	148
10.3.4. Ostali predmeti registrirani u odjelu	149
10.3.4.1. Oporezivanje prihoda mora poštovati princip srazmjernosti	150
10.3.4.2. Obvezivanje liječnika da vrate plate zbog prekida specijalizacije predstavlja povredu prava na rad	150
10.3.4.3. Upravljanje kolektivnim tijelima	151
10.3.4.4. Zaštita prava stranaka pred tijelima uprave.....	151
10.3.4.5. Sporovi oko predstavljanja i zastupanja političkih partija	152
10.4. Procesni aspekti zaštite od diskriminacije.....	152
10.4.1. Dokazna snaga preporuka	152
10.4.2. Uspostavljanje internih mehanizama za zaštitu od diskriminacije	154
10.4.3. Podsticanje sporazumnog rješavanja spora.....	154

10.5. Prava nacionalnih i vjerskih manjina	155
10.5.1. Položaj pripadnika romske nacionalne manjine	155
10.5.2. Manjinski jezici	157
10.6. Aktivnosti promocije antidiskriminacijske zaštite	158
XI. SURADNJA S MEDIJIMA	160
11.1. Značaj medija za javnost.....	160
XII. SURADNJA S TIJELIMA I INSTITUCIJAMA, ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA I CIVILNIM SEKTOROM	164
12.1. Suradnja sa organizacijama i institucijama u Bosni i Hercegovini.....	164
12.2. Aktivnosti na promoviranju ljudskih prava	165
12.3. Pridruživanje EU	166
12.4. Suradnja s međunarodnim organizacijama i institucijama i podnesci UN komitetima .	167
12.5. Obilježavanje međunarodnih dana	169
12.6. Sudjelovanje u mrežama NHRI	169
12.7. Suradnja sa civilnim društvom.....	170
12.8. Pregled aktivnosti ombudsmana	172
XIII. PREPORUKE OMBUDSMANA	180
ANEKS I. PREGLED PRORAČUNA ZA 2023. GODINU	208
ANEKS II. PREGLED OBVEZA PO ZAKONU O SLOBODI PRISTUPA INFORMACIJAMA 2023. GODINE.....	209
ANEKS III. TABELARNI PRIKAZ STATISTIČKIH POKAZATELJA.....	213

I. PREDGOVOR

Ustav Bosne i Hercegovine propisuje da će „*Bosna i Hercegovina i oba entiteta osigurati najvišu razinu međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda*“, te da „*Prava i slobode predviđeni u Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njezinim protokolima se izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad ostalim zakonima*“. Ustav Bosne i Hercegovine u članku II 6. utvrđuje nadležna tijela za primjenu, odnosno: „*Bosna i Hercegovina, i svi sudovi, ustanove, tijela vlasti, te tijela kojima posredno rukovode entiteti ili koja djeluju unutar entiteta podvrgnuti su, odnosno primjenjuju ljudska prava i osnovne slobode ili na koje je uklazano u stavku 2.2* Na sličan način obveze primjene i poštivanja ljudskih prava i sloboda su definirane i u ustavima entiteta i Statutu Brčko Distrikta

Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Institucija) je neovisna institucija, uspostavljena sa zadatkom da promovira dobru upravu i vladavinu prava, odnosno da štiti ljudska prava i osnovne slobode. Uspostavljena je temeljem Aneksa IV i VI Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Dejtonski sporazum) i Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Zakon o ombudsmanu), a rad je započela 1996. godine.

Sukladno Zakonu o ombudsmanu, Institucija početkom svake kalendarske godine dostavlja Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske i Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine godišnje izvješće o rezultatima aktivnosti Institucije u prethodnoj godini.

Ombudsmani su, sukladno s člankom 7. stavak (2) točka f), Zakona o zabrani diskriminacije, obvezni podnijeti godišnje, a prema potrebi i izvanredna izvješća o pojavama diskriminacije, Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske i Skupštini Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Vođeni ekonomičnošću, Ombudsmani izvješće o pojavama diskriminacije dostavljaju kao zasebnu cjelinu u okviru godišnjeg izvješća.

Specifičnost navedenih izvješća je u činjenici da predstavljaju instrument putem kojeg se predstavljaju aktivnosti Ombudsmana i rezultati tih aktivnosti. To prvenstveno podrazumijeva aktivnosti vezane za postupanje po žalbama građana, ali i monitoringa, promoviranja ljudskih prava, davanja mišljenja, kao i druge aktivnosti sukladno odredbama zakona kojima su utvrđene nadležnosti Ombudsmana.

Ovako definirana obveza Ombudsmana BiH zasnovana je na obvezi da o spoznajama do kojih Ombudsmani BiH dolaze, putem žalbi i drugim aktivnostima o problemima i preprekama koji građani imaju u ostvarivanju svojih prava, upoznaju donositelje odluka s ciljem poduzimanja mjera na njihovom otklanjanju. U metodološkom smislu, godišnje izvješće nije samo način da se iznesu problemi, već ukaže na međunarodne standarde ljudskih prava relevantne za konkretne probleme i ustavni okvir u okviru kojih bi problemi trebali biti rješavani.

Godišnje izvješće za 2023. godinu ima dodatni izazov iz razloga što su se mijenjali određeni zakoni čija implementacija ima značajan utjecaj na građane, posebice oblasti slobode pristupa informacijama na državnoj razini, socijalne skrbi u Federaciji BiH.

Godišnje izvješće se i javno predstavi, podnosi stručnoj javnosti profesionalnim organizacijama, domaćim i međunarodnim organizacijama, civilnom društvu, medijima i građanima. U godišnjem izvješću obvezno se navodi ukupan broj i priroda primljenih žalbi, zatim broj žalbi koje Ombudsmeni nisu uzeli u razmatranje, kao i razlozi za to, te broj žalbi koje su bile predmet istražnog postupka, kao i nalazi postupajućih pravnika o tomu. Predstavljaju se podaci o broju izdatih preporuka Ombudsmana koje su prihvaćene od strane odgovornih tijela vlasti, kao i statistički podaci koji se odnose na broj izdatih preporuka koje odgovorna tijela nisu prihvatila, odnosno tzv. nerealizirane preporuke.

U ovom godišnjem izvješću date su i naznake rezultata Analize izvršenja preporuka Ombudsmana BiH upućenih nadležnim tijelima u razdoblju 2022. - 30. lipanj 2023. godine koje ukazuju da je izvršenje preporuka Ombudsmana mnogo veće, ali da nadležna tijela o tome Ombudsmanima ne dostavljaju informacije u utvrđenim rokovima. Analiza će biti dostavljena zakonodavnim tijelima i predstavljena javnosti u prvom kvartalu 2024. godine. Aktivnosti na sačinjavanju Analize imale su i pozitivni učinak među tijelima koja su se u prethodnom razdoblju oglašili o preporuku Ombudsmana BiH. Nadalje, u odgovorima u većini slučajevima, nadležna tijela su informirala Ombudsmane BiH o razlozima za nepostupanje po preporukama, koji stavljaju novo svjetlo na pojedine slučajeve (nedostatak finansijskih sredstava za implementaciju, postojanje preduvjeta na strani drugog tijela, sudbeni postupak i dr.), a što sve ima utjecaj na pitanje realiziranja individualne preporuke od strane odgovornog tijela. Međutim, činjenica je da o brojnim razlozima usljed kojih preporuka nije ispoštovana, ali i o naknadom ispoštivanju preporuke, tijela nisu blagovremeno obavijestila Ombudsmane BiH, što su bili u obvezi. Sve navedeno nesporno ukazuje na nužnost kontinuiranog praćenja stupnja realiziranja izdatih preporuka od strane Institucije ombudsmana, a što nije uvijek bio slučaj. Djelovanje Ombudsmana BiH i tijela na koji su preporuke naslovljene predstavlja najučinkovitiji i najbezbolniji način sprječavanja i ispravljanja eventualnih nepravdi, prije nego nastupi nepovratna šteta. Time se ujedno jamči da neće doći do skupih i dugotrajnih sudbenih procesa za zaštitu i ostvarivanje pojedinačnih prava, koji mogu predstavljati daleko veće opterećenje za sve strane u postupku, za razliku od postupka pred Institucijom ombudsmana koji je besplatan, manje formalan i prilagođen specifičnim okolnostima svakog pojedinačnog slučaja.

Ombudsmeni dostavljaju ovo godišnje izvješće nadležnim tijelima na razmatranje s vjerom da će koristiti kao polazni osnov za raspravu i unaprjeđenje ljudskih prava, gdje jačanje institucionalnih mehanizama predstavlja jedan od ključnih elemenata.

U tom smislu potrebno je podsjetiti da trenutno stanje u Instituciji ombudsmana zahtijeva podršku svih subjekata, posebno imajući u vidu ograničene resurse u odnosu na širinu mandata o čemu su Ombudsmeni detaljno izvijestili nadležna tijela u Godišnjem izvješću o aktivnostima Institucije ombudsmana za ljudska prava za 2021. godinu.

Ovo je dodatno važno iz razloga što je Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine u 2023. godini započela proces reakreditacije u okviru kojeg će biti razmatrano i

pitanje izvršenja preporuka iz prethodnog akreditacionog ciklusa iz 2017. godine, kada je potvrđen status 'A' Institucije. Podsjećamo, GANHRI Pododbor za reakreditaciju je preporučio i da zakonske intervencije uključe sljedeća pitanja: financijska neovisnost, uspostava mandata neovisnog preventivnog mehanizma, formalizaciju radnih odnosa sa drugim organizacijama za ljudska prava i domaćim institucijama, prvenstveno organizacijama civilnog društva i imenovanje i razrješenje. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine usvojila je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH, broj 61/23) čime su usvojene neke od preporuka GANHRI Pododbora za reakreditiranje.

Naime, Zakonom o ombudsmanu definiran je mandat, nadležnosti, ovlasti, kao i pravila postupanja Ombudsmana. Mandat Institucije ima nekoliko funkcionalnih elemenata koji ne uključuju samo postupanje po žalbama i pojedinačnim postupcima pokrenutim po službenoj dužnosti, već monitoring i preventivno djelovanje. Upravo Rezolucija Generalne skupštine 48/134 od 20. prosinca 1993. godine (u daljem tekstu: Pariški principi) ukazuje na važnost da Institucija ima najširi mogući mandat u svom postupanju: neovisnost, pluralizam, te uspostavljenu suradnju s tijelima vlasti, civilnim društvom, međunarodnim organizacijama itd. Instituciji treba biti osigurano financiranje, osoblje, infrastruktura i institucionalni kapaciteti za obavljanje funkcija iz okvira njezine nadležnosti i izvršavanje svih odgovornosti.

U Instituciji trenutno radi 61 uposlenik i tri Ombudsmana od toga 37 diplomiranih pravnika (od toga tri su ombudsmana) i 27 uposlenih iz kategorije administrativnog i tehničkog osoblja, dok je Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji sistematizirano 85 radnih mjesta (preciznije 85 radnih mjesta i tri ombudsmana).

Prigodom donošenja Zakona o plaćama u institucijama Bosne i Hercegovine nisu uzete u obzir specifičnosti uvjeta neophodnih za zapošljavanje osoblja u Instituciji ombudsmana koje bi prema Zakonu o ombudsmanu trebale imati status koji imaju uposlenici u Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine. Čak naprotiv, Zakonom o plaćama stavljene su van snage odredbe Zakona o ombudsmanu za ljudska prava, kao *lex specialis*, čime se izravno osporila neovisnost Institucije kao jedan od osnovnih Pariških principa.

Dakle, unutar Institucije ombudsmana vrše se tri zasebna mandata čiji značaj nije prepoznat, što se odražava i na činjenicu da nisu osigurana materijalno-financijska sredstva, a isto ograničava izmjenu strukture Institucije i njezin dalji razvoj.

Posebno je bitno ukazati da Institucija ima nadležnost djelovati i u odnosu na pravosudne institucije, bez ulaska u meritum predmeta, što zahtijeva prijam određenog broja pravnika koji ispunjavaju uvjete neophodne i za izbor sudaca, a za poziciju pomoćnika trebaju imati pet godina radnog iskustva i položen pravosudni ispit.

Funkcioniranje Institucije ombudsmana je u stalnom fokusu različitih organizacija i tijela, iz razloga što je funkcionalnost ove institucije, kako u segmentu zaštite, tako i u segmentu promoviranja, jamstvo zaštite prava građana, ali prije svega, indikator ostvarenog stupnja vladavine prava prema kojem se mjeri i stupanj demokratičnosti jednog društva.

Sve izneseno, pred Instituciju ombudsmana i tijela vlasti postavlja ozbiljan i zahtjevan zadatak da koordiniranim i sinhroniziranim djelovanjem stvore pretpostavke za unaprjeđenje Institucije, kao centralnog mehanizama za zaštitu i promoviranje ljudskih prava.

Ombudsmani Bosne i Hercegovine

---

dr. Jasminka Džumhur

Nives Jukić

---

dr. Nevenko Vranješ

II. SAŽETAK

Prava svakog pojedinca u Bosni i Hercegovini propisana su Ustavom Bosne i Hercegovine, međunarodnim ugovorima ili konvencijama koje je BiH potpisala, kao i zakonima. U Preambuli Ustava BiH se navodi odlučnost da se u BiH osigurava puno poštivanje međunarodnog humanitarnog prava, te opredijeljenost da se polazi od Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, međunarodnih ugovora o građanskim i političkim te ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, kao i Deklaracije o pravima osoba koje pripadaju nacionalnim ili etničkim, vjerskim i jezičkim manjinama, te drugih instrumenata o ljudskim pravima. Člankom II Ustava BiH se proklamira da BiH i oba entiteta osiguravaju najvišu razinu međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda. Aneksom VI Dejtonskog sporazuma propisano je da su Ombudsmani BiH mehanizam za zaštitu i promoviranje ljudskih prava. U okviru svog mandata, Ombudsmani BiH razmatraju predmete koji se odnose na slabo funkcioniranje ili na povredu ljudskih prava počinjenu od strane bilo kojeg tijela/organa Bosne i Hercegovine, njezinih entiteta i Brčko distrikta BiH. Pored ovog mandata, Ombudsmani BiH su tijelo za ravnopravnost sukladno sa Zakonom o zabrani diskriminacije, te postupaju prema odredbama zakona o slobodi pristupa informacijama i zakona u vladinim i ministarskim imenovanjima. Predmeti se formiraju temeljem pojedinačnih žalbi pravnih ili fizičkih osoba ili ex officio.

U tijeku 2023. godine, Ombudsmani BiH su zaprimili ukupno 2.794 žalbe, tako da je sa prenesenim predmetima iz prethodnih godina (1.768) u radu bilo 4.562 predmeta. Završen je rad u 2.831 predmetu, od čega 1.686 iz 2023. godine i 1.145 predmeta iz prethodnih godina. Tijekom izvještajnog razdoblja, Ombudsmana BiH se obratilo ukupno 8.366 građana (izravni kontakti, pismeni kontakt, telefonski pozivi, elektronička pošta i pisane žalbe).

Struktura podnesenih žalbi, u odnosu na povredu prava: povrede političkih i građanskih prava 771 predmeta; žalbe koje su se odnosile na kršenje prava ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava 741 žalba; povrede prava u pravosuđu i upravi 709; kršenja prava djece 231 žalba; diskriminacija 187 žalbi; povrede prava osoba lišenih slobode 86; povrede prava osoba s invaliditetom 56 i povrede prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina 13 žalbi.

U izvještajnom razdoblju Ombudsmani BiH su izdali 356 preporuka u 488 predmeta, što predstavlja neznatno smanjenje od tri preporuke, u odnosu na 2022. godinu kada je izdato 359 preporuka u 428 predmeta. Statistički pokazatelji ukazuju da, iako je u 2023. godini smanjen broj podnesenih žalbi, istodobno je izdat približan broj preporuka kao 2022. godine, uz povećanje stupnja realiziranja preporuka. Ombudsmani BiH su u 2023. godini pokrenuli aktivnosti na izradi Specijalnog izvješća o implementaciji ranije izdatih preporuka. Ova aktivnost se može dovesti u svezu sa povećanjem stupnja realiziranja preporuka, jer su tijela kojima su upućene preporuke pozvana da dostave svoja izjašnjenja zbog čega preporuke nisu realizirane. Dostavljena izjašnjenja tijela/organa pokazuju da je dodatno djelovanje Ombudsmana BiH bilo podsticaj obvezi poduzimanja mjera na implementaciji preporuka. U nekim slučajevima su preporuke čak bile realizirane, ali odgovorna tijela nisu o tomu informirala Ombudsmane sukladno sa rokom datim u preporuci. Istodobno, intenzivirani su izravni kontakti sa tijelima/organima kojim su preporuke upućene u cilju osiguranja njihovog realiziranja.

Statistički podaci ukazuju da je u 2023. godini, uspoređujući se sa 2022. godinom, došlo do smanjenja broja nerealiziranih preporuka, kao i smanjenja broja predmeta u kojima tijelo nije dostavilo odgovor nakon izdavanja preporuke. Tako je u 242 predmeta došlo do implementacije preporuke (129 predmeta u 2022. g.); ostvarena suradnja u 62 predmeta (75 predmeta u 2022. g.); u 90 predmeta nema odgovora (100 predmeta u 2022. g.) i u 80 predmeta preporuke nisu realizirane (108 predmeta u 2022.).

Na bazi zaprimljenih žalbi može se konstatirati da je osnovna odlika izvještajnog razdoblja smanjenje žalbi zaprimljenih u oblasti građanskih i političkih prava i to u odnosu na slobodu pristupa informacijama i medije, policiju, migracije i azil. Smanjenje žalbi je zabilježeno i u oblastima uprave i diskriminacije, dok je povećanje zabilježeno u oblasti pravosuđa, ekonomskih i socijalnih prava, što je posebice izraženo u odnosu na pravo na mirovine, socijalnu skrb i komunalne usluge. Povećanje u oblasti ekonomskih i socijalnih prava je pokazatelj stanja u kojem se građani nalaze, posebice ako se uzme u obzir broj žalbi u odnosu na pravo na mirovinu. Ovaj pokazatelj indicira na demografske trendove u BiH koji navode na zaključak o starenju populacije što za posljedicu ima povećanje broja tražitelja prava na mirovinu. Žalbe vezane za socijalna davanja ukazuju na pitanje pristupa pravima koja su propisana zakonom, ali i različitim vidovima pomoći, uključujući jednokratne pomoći. Pravosudni sustav u svakom društvu, kao treći stup vlasti, predstavlja ključni faktor za osiguranje vladavine prava i smatra se korektivnim faktorom djelovanja druga dva stupa vlasti. Nastavak trenda povećanja broja žalbi u ovoj oblasti zabrinjava i zahtijeva urgentno djelovanje.

Za svaku instituciju su značajne procjene učinkovitosti njezinog djelovanja. Sastavni dio ovih procjena, ukoliko se radi o instituciji koja pruža usluge i servise građanima su svakako povratne informacije građana. Ovo je značajno i iz perspektive samih uposlenika, posebice u slučaju kada je djelovanjem institucije došlo do ostvarenja prava, jer to motivira uposlenike da u svom radu budu još učinkovitiji. Ombudsmeni BiH prate reagiranje građana, kako afirmativne, tako i one koje ukazuju na slabosti u sustavu djelovanja. Neke od povratnih informacija su:

„Moja najveća zahvalnost ide Vama, koji ste ispred Institucije ombudsmana za ljudska prava, rješavali moj problem. Hvala Vam na trudu, zalaganju, razumijevanju i pravičnosti.“

„Veoma sam zahvalna na vašem radu i odgovoru. Isplate se vrše svakog mjeseca i do sada nije bilo kašnjenja.“

„Zahvaljujem na vašoj pomoći bez koje tko zna kada bih ostvarila svoje pravo. Informiram vas da sam dobila rješenje za starosnu mirovinu. Još jednom se zahvaljujem na svemu što ste učinili za mene.“

„Ovim putem Vas obavještavam da sam jučer, uz isplatu mirovine za kolovoz 2023. godine, dobila i isplatu u iznosu od 100 KM. Želim da Vam se zahvalim na pomoći, svim poduzetim radnjama, ljubaznosti i strpljenju koje ste imali za moju žalbu, da bi se postigao pozitivan ishod.“

„Institucija ombudsmana je nekoliko mjeseci vrlo ustrajno i predano radila na

mojem predmetu, te je u znatnoj mjeri pomogla da dođem do pozitivnog ishoda kada je u pitanju poništenje predmetnog javnog poziva. Zakonito i profesionalno postupanje Institucije ombudsmana u mojem predmetu, dalo mi je vjeru i nadu da postoji institucija koja ipak može pokrenuti određene mehanizme kojim bi 'pritisnula' službene osobe određenih državnih institucija na dosljednu primjenu zakona i zaštitu pojedinaca od grubog kršenja istih... Ovaj predmet je primjer koji dokazuje kako se zajedničkim ustrajnim djelovanjem pojedinca i Institucije ombudsmana mogu činjenično i pravno 'pritisnuti' odgovorne osobe u državnim institucijama na dosljednu primjenu zakonskih propisa.“

„Ovim putem prvo što želim jeste da se zahvalim Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Hvala vam na vašem trudu, vremenu koje ste izdvojili, kao i brzini i učinkovitosti rješavanja problema. Da se nisam obratio Instituciji ombudsmana, sumnjam da bi se ovako žurno riješio moj problem... Još jednom moja zahvalnost ide Instituciji ombudsmana za ljudska prava, drago mi je što ovakva institucija postoji i što građani mogu da se oslone na Vaš rad, kao i zaštitu naših ljudskih prava.“

Nažalost, registrirana su i obraćanja građana kojim iskazuju nezadovoljstvo postupanjem Institucije. U nekim slučajevima vezana su za očekivanja stranaka da će biti poduzete radnje, koje izlaze iz okvira nadležnosti Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH. Ovo se posebno odnosi na obraćanja vezana za pravosuđe, gdje se očekuje da Ombudsmani mogu mijenjati ili utjecati na odluke sudova. U drugoj skupini su žalbe iz kojih je nemoguće zaključiti što je predmet obraćanja Ombudsmanima BiH, pa iste ne budu uređene ni nakon što Institucija uputi zahtjev za dopunu. A u slučajevima kada stranke ukazuju na slabosti u postupanju koja su u nekim slučajevima vezana za duljinu trajanja postupka, Ombudsmani BiH nastoje poduzeti mjere kojim bi se ove slabosti otklonile. Najveći izazov svakako predstavlja pokrivanje veoma širokog polja nadležnosti, koje su u nekim državama podijeljene između više institucija.

Podnesene žalbe u oblasti građanskih i političkih prava su razmatrane od strane Odjela za praćenje građanskih i političkih prava. Ove žalbe se odnose na povrede prava na slobodan pristup informacijama, rad policije, povrede odredbi zakona o vladinim i ministarskim imenovanjima, imovinsko-pravne odnose, postupanja inspeksijskih tijela, ostvarivanja prava na besplatnu pravnu pomoć, javne isprave, migracije i azil, ratne štete, medije i slobodu informiranja, predmete korupcije, vjerske slobode i religiju i slobodu okupljanja. Tijekom 2023. godine, u okviru ovog odjela registrirana je 771 žalba, što predstavlja smanjenje u odnosu na 2022. godinu, kada je zaprimljeno 857 žalbi. Iz ranijih godina preneseno je 494 predmeta, tako da je u radu bilo ukupno 1.265 predmeta. Okončan je rad u 790 predmeta, od čega 304 predmeta iz ranijih godina i 486 iz 2023. godine. Tijekom izvještajnog razdoblja u okviru nadležnosti ovog odjela upućeno je 146 preporuka. Ombudsmani su uputili 70 preporuka zbog povrede prava na pristup informacijama, u postupcima po prigovorima na vladina i ministarska imenovanja 28, postupanja inspeksijskih tijela 20, postupanja policijskih tijela 10, u predmetima imovinsko-pravne prirode 11, javnih isprava jedna, ratnih šteta dvije, migracija i azila jedna, besplatne pravne pomoći dvije, medija i slobode informiranja jedna preporuka.

Jedan od ključnih prioriteta Bosne i Hercegovine za pridruživanje Europskoj uniji odnosi se na osnovna prava, koja između ostalog sadrže, pravo slobode izražavanja i medija. U Izvješću Europske komisije o Bosni i Hercegovini za 2023. godinu, konstatira se da je Bosna i Hercegovina ostvarila određeni napredak usvajanjem Zakona o slobodi pristupa informacijama, s ciljem poticanja proaktivnog objavljivanja i transparentnosti. Izvješće, kao i prethodnih godina i dalje primjećuje da je zakonodavstvo o pravu na pristup informacijama fragmentirano, te da usvajanjem novog zakona na državnoj razini neovisnost žalbenog postupka tek treba uskladiti s međunarodnim i europskim standardima. Pravila o zaštiti podataka i pristupu informacijama i dalje se tumače na način koji štiti privatne, a ne javne interese i takva su prava nedosljedno osigurana na svim razinama vlasti.

Kada je u pitanju sloboda pristupa informacijama, Institucija ombudsmana registrirala je za 10,71% manje žalbi u 2023. godini u odnosu na 2022. godinu. Tijekom 2023. godine u ovoj oblasti Institucija je izdala 70 preporuka. Analizirajući žalbene osnove, najveći dio njih, točnije 92 žalbe ili 33,45 % odnosio se na neodlučivanje tijela/organa po zaprimljenim zahtjevima, odnosno odlučivanje po zahtjevima nakon isteka zakonskog roka. Zatim, 27 žalbi, odnosno 9,81% odnosilo su se na odbijanje pristupa informacijama, neadekvatno utvrđivanje izuzetaka i provođenje testa javnog interesa i kršenje prava dvostupnjevitosti postupka.

U 2023. godini došlo je do usvajanja Zakona o slobodi pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine. Usvajanjem ovog zakon, Brčko distrikt BiH ostao je bez zakonskog osnova za osiguranje primjene slobode pristupa informacijama, jer novousvojeni zakon uređuje pristup informacijama samo u institucijama Bosne i Hercegovine. Ombudsman za ljudska prava BiH je nadležan za evidencije vezane za službenika za informiranje te evidencije o broju zaprimljenih zahtjeva, vrsti traženih informacija, broju donesenih rješenja, broju konačnih rješenja i dr. Institucija ombudsmana obvezna je i da sačini godišnje izvješće o stanju u oblasti slobode pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine koje dostavlja nadležnim institucijama.

Pravo na imovinu zajamčeno je odredbama Ustava BiH i Europske konvencije čiji članak 1. Protokol 1. jamči da: „Svaka fizička i pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoga posjeda. Nitko ne može biti lišen svoga posjeda osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava”. U 2023. godini zaprimljeno je 120 žalbi u odnosu na imovinu, što je tri žalbe više nego u 2022. godini. U 11 predmeta je upućena preporuka označenim odgovornim tijelima. Žalbe koje se odnose na povredu prava na imovinu izjavljene su zbog ometanja u uživanju imovinskih prava, istodobne povrede prava na imovinu i prava na dom, nemogućnosti pristupa imovini, zbog problematike zaštićenog javnog dobra, odnosno povijesnog spomenika i prava građana na pristup imovini koja je cestovnom komunikacijom povezana sa istim, kao i nepoduzimanja odgovarajućih upravnih, administrativnih, inspeksijskih radnji nadležnih tijela sukladno pozitivnom zakonodavstvu i međunarodnim standardima glede zaštite prava na imovinu. Obveza nadležnih tijela svih razina vlasti jeste uspostaviti pravni okvir, učinkovita tijela uprave u čijoj nadležnosti je odlučivanje o imovinsko-pravnim pitanjima, mehanizme nadzora, odnosno učinkovita inspeksijska tijela koji će operativno pratiti primjenu i eventualna kršenja pravnih propisa. Postupanje pravosudnih tijela i organa kaznenog gonjenja mora biti blagovremeno i učinkovito.

Osim prava na imovinu člankom II./3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine jamči se i pravo na dom, a člankom 8. stavak 1. Europske konvencije nepovredivost doma, što u kontekstu shvaćanja Europskog suda implicira i zaštitu od buke. Ombudsmeni BiH su razmatrali nekoliko predmeta vezano za buku te istakli da zaštitu od buke osiguravaju mjerodavna tijela entiteta, županija/kantona, gradova i općina/opština, ali i vlasnici izvora zvuka shodno odredbama pravnih propisa kojima je regulirano ovo pitanje.

Ombudsmeni BiH primjećuju porast predmeta vezanih za prostorno-urbanističke planove u slučajevima kada se radi o lokalnim zajednicama (općine i gradovi) na čijoj teritoriji se nalaze značajni objekti koji su pojedinačnim rješenjima nadležnog tijela registrirani kao spomenici kulture, graditeljskog naslijeđa, historijskog značaja ili prirodnog naslijeđa. Ovo pitanje zahtijeva uključivanje svih subjekata u konzultacije u cilju iznalaženja najboljih rješenja.

Aneksom VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini propisano je da sve izbjeglice i raseljene osobe imaju pravo da se slobodno vrate svojim kućama, pravo na povrat imovine koja im je oduzeta tijekom neprijateljstava od 1991. godine, kao i nadoknadu imovine koja im se ne može vratiti (poglavlje I, članak 1.stavak 1). Obnova oštećenih stambenih objekata, izgradnja novih tamo gdje su u cijelosti porušeni, odnosno pravična naknada štete, predstavlja preduvjet za implementaciju naprijed navedene odredbe na cijelom prostoru Bosne i Hercegovine. U 2023. godini zaprimljeno je devet predmeta vezanih za pitanje ratne štete na imovini žalitelja, zbog ne/mogućnosti obnove oštećenih objekata i pitanja procedura javnih poziva, i upućene su dvije preporuke. Žalbe vezane za pitanje ratne štete na imovini žalitelja, odnose se na nemogućnost obnove oštećenih objekata i pitanja procedura javnih poziva. Uočene su slabosti administrativnog postupka koji prethodi odlučivanju o pravu na financijska sredstva, kao i pasivnost tijela prigodom utvrđivanja činjeničnog stanja i stvarnih potreba aplikanta pri javnim pozivima koji se odnose na rekonstrukciju i obnovu stambenih jedinica u cilju povratka. Ombudsmeni BiH ukazuju na važnost da nadležna tijela vlasti poduzmu sve mjere i aktivnosti kako bi se omogućila rekonstrukcija i obnova ratom uništenih stambenih jedinica, kao i da se prigodom dodjele sredstava za obnovu i rekonstrukciju stambenih jedinica u cilju povratka, štuku procedure propisane zakonskim i podzakonskim propisima, uvažavajući stvarno činjenično stanje na području lokalnih zajednica.

Aneksom VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini definirano je pravo na povratak, prema kojem će strane potpisnice osigurati da se izbjeglicama i raseljenim osobama dozvoli bezbjedan povratak, bez rizika uznemiravanja, zastrašivanja, progona ili diskriminacije, naročito zbog njihovog etničkog podrijetla, vjerskog opredjeljenja ili političkog mišljenja. Ombudsmeni, postupajući sukladno sa svojim nadležnostima, a temeljem informacija iz medija o napadu na povratnike otvorili su istrage po službenoj dužnosti, te priopćenjem za javnost ukazali na važnost pravovremenog djelovanja policije i tužiteljstava u cilju rasvjetljavanja svakog pojedinačnog incidenta ove vrste, a sve nadležne institucije da aktivno djeluju protiv govora mržnje, kako bi se prevenirale situacije koje mogu predstavljati uznemiravanje, zastrašivanje ili napad na tjelesni integritet i imovinu povratnika. Ombudsmeni BiH posebice ističu da je osiguranje uživanja ljudskih prava bez diskriminacije osnov za razvoj svih lokalnih zajednica u Bosni i Hercegovini. Povratnici predstavljaju posebno ranjivu kategoriju, imajući u vidu činjenicu brojčane manjine, zbog čega bi vlasti trebale većom pozornošću sagledati njihove potrebe. Sve nadležne institucije moraju u većoj mjeri aktivno djelovati protiv govora mržnje i a

osiguranja većeg stupnja tolerancije, kako bi se prevenirale situacije koje mogu predstavljati uznemiravanje, zastrašivanje ili napad na tjelesni integritet i imovinu povratnika.

Tijekom 2023. godine Ombudsmani su razmatrali 138 žalbi na rad policije, što je 15 žalbi manje nego u 2022. godini. Upućeno je 10 preporuka. Žalbeni razlozi se odnose na nepostupanje policije po prijavama građana, zbog neprofesionalnog postupanja policijskih službenika, nepostupanja po prijavama građana koji zahtijevaju reagiranje zbog povrede prava na mirno uživanje imovine, propusta u postupanju policije kao tijela uprave, propusta u načinu zaprimanja prijave, prekoračenja u uporabi sile, povrede načela razmjerne nacionalne zastupljenosti u natječajnim procedurama. U određenom broju predmeta žalbe su izjavljene zbog radnji koje su policijski službenici poduzimali i koje predstavljaju njihov redovit rad. Ove žalbe Ombudsmani BiH, nakon utvrđenog činjeničnog stanja, ocijenili su neosnovanim. Ombudsmani BiH su tijekom postupaka ukazali da u vršenju svojih dužnosti, policijski službenik mora djelovati na nepristrasan i zakonit način, vođen javnim interesom da služi i pomaže javnosti, promovirajući razvoj i očuvanje demokratske prakse, sukladno sa zaštitom ljudskih prava i osnovnih sloboda, zbog čega je neophodno preispitati učinkovitosti i neovisnosti uspostavljenih mehanizama nadzora nad radom policijskih službenika. U odnosu na natječajne procedure zaprimljene su žalbe na natječajnu proceduru, a vezano za nacionalnu zastupljenost. Zadatak rukovoditelja policijsko-sigurnosnih agencija svih razina vlasti u Bosni i Hercegovini, osim što moraju voditi računa o najboljem interesu i uspjehu agencije/organizacije kojom rukovode, obvezni su osigurati upravljanje ljudskim resursima u svojim agencijama/organizacijama tako da osiguraju da prigodom prijama u radni odnos, odnosno prigodom unaprjeđivanja uposlenih, kao i ostvarivanja prava iz i po osnovu radnog odnosa, imaju u vidu kako kvalifikacioni i profesionalni profil osoblja, tako i nacionalnu zastupljenost svih konstitutivnih naroda i ostalih u strukturi uposlenih agencije/organizacije kojom rukovode, a shodno obvezama iz ustava i zakona.

Ombudsmani kontinuirano ukazuju da je potrebno preispitati učinkovitost i neovisnost uspostavljenih mehanizama nadzora nad radom policijskih službenika. Uočeno je da se nakon pritužbe koju građani izjave na rad policijskog službenika, provede formalno-pravna procedura, koja u najvećem broju slučajeva rezultira konstatacijom nadležnog tijela da je pritužba neosnovana.

Inspekcijski nadzor - U izvještajnom razdoblju zaprimljena je 81 žalba zbog nepoduzimanja radnji i mjera sukladno nadležnostima i ulogom inspekcijskih tijela, što je šest žalbi manje nego u 2022. godini i upućeno 17 preporuka. Žalbe su izjavljene zbog nepoduzimanja radnji i mjera sukladno sa nadležnostima inspekcijskih tijela koje imaju. Svojim preporukama Ombudsmani su nadležnim tijelima ukazali na zakonom propisane obveze, neophodnost izvršenja inspekcijskog nadzora u konkretnim pravnim stvarima, potrebu donošenja upravnih akata, neophodnost osiguranja prava na pravni lijek, obvezu izvršenja donesenih rješenja, povrede prava na pristup informacijama. Tijela vlasti, ali i sami inspekcijski organi kontinuirano moraju djelovati u cilju otklanjanja slabosti u funkcioniranju inspekcijskih tijela te na jačanju njihove uloge kao preventivnog, korektivnog i represivnog tijela, čime se osigurava provođenje pozitivnih zakonskih propisa, uspostava dobre uprave i vladavine prava.

Ombudsmeni su tijekom 2023. godine razmatrali 98 žalbi vezanih za vladina i ministarska imenovanja, što je za šest žalbi manje nego u prethodnom izvještajnom razdoblju, a upućeno je 28 preporuka. Postupci pred Institucijom su vođeni po prigovorima zbog povrede osnovnih principa zakonitosti, kvalitete, neovisne provjere, otvorenosti i transparentnosti, ravnopravne zastupljenosti, kao i povrede prava na pravni lijek, u postupcima imenovanja direktora javnih tijela i ustanova, predsjednika i članova upravnih i nadzornih odbora javnih ustanova i poduzeća, komisija koje djeluju u okviru zakonodavnih tijela. Zaprimljene su i žalbe zbog odluka izvršne vlasti o razrješenju imenovanih osoba u regulatornom tijelu, odnosno, osoba imenovanih u nadzorne i upravne odbore javnih poduzeća, protivno pozitivnim zakonskim propisima i podzakonskim aktima regulatornog tijela, prije isteka mandata, što potencijalno može dovesti do postupaka pred nadležnim pravosudnim tijelima, koji rezultiraju financijskim teretom za javni subjekt ukoliko se utvrdi osnovanost tužbenog zahtjeva. U postupku u kojem se utvrde povrede principa zakona o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima, Ombudsmeni, djelujući u okviru svoje nadležnosti mogu uputiti preporuku da se predmetni izbor poništi i ponovno zakonito provede.

S obzirom na to da je zakonima propisan način provođenja javnog natječaja, ocjenjivanje i bodovanje, te predlaganje rang liste i najuspješnijeg kandidata, ocjenjivanje kandidata u smislu kreiranja rang liste uspješnih kandidata, trebalo bi predstavljati jamstvo da će na poziciju biti imenovani najbolji kandidati. Kandidati za koje nije data suglasnost za imenovanje trebaju biti obaviješteni o razlozima koji moraju biti jasno obrazloženi, na način da ne pružaju prostor za zlouporabe i samovoljno odlučivanje. Na takav način se jamči nepristran postupak, jača povjerenje u aktivnosti tijela/organa i načelo transparentnosti.

U 2023. godini je registriano 11 predmeta vezanih za prava stranih državljana, osam predmeta manje nego u 2022. godini, a upućena je jedna preporuka. Žalbe stranih državljana koji borave na prostoru Bosne i Hercegovine su izjavljene zbog onemogućavanja ulaska u Bosnu i Hercegovinu osobama koji su u potrebi za međunarodnom zaštitom, postupanja policijskih službenika prema tražiteljima azila, nezadovoljstva zbog smještaja i uvjeta boravka u Imigracionom centru, nezadovoljstva odlukama nadležnog tijela kojim se odbija zahtjev za privremeni azil, privremeni boravak i dr. Žalbe su razmatrane u okviru nadležnosti Ombudsmana, a u odnosu na primjenu odredbi Zakona o strancima Bosne i Hercegovine, Zakona o azilu Bosne i Hercegovine i međunarodnih standarda ljudskih prava koji su dio pravnog sustava Bosne i Hercegovine. Uočen je problem smještaja djece koja se nalaze u pokretu na teritoriju Bosne i Hercegovine, bez roditelja ili staratelja, zbog čega Ombudsmeni traže urgentno postupanje nadležnih tijela kako bi se djeci u što kraćem roku odredio staratelj i na taj način zaštitio najbolji interes djeteta. Pred Institucijom je u tijeku sveobuhvatno istraživanje u cilju izrade „Specijalnog izvješća o stanju ljudskih prava osoba bez državljanstva (apatrida) i osoba pod rizikom od apatridije na teritoriju Bosne i Hercegovine“.

Tijekom 2023. godine zaprimljeno je devet žalbi koje se odnose na postupanje nadležnih tijela vezanih za upise fizičkih i pravnih osoba u evidencije uspostavljene sukladno sa pozitivnim zakonskim propisima.

Tijekom 2023. godine evidentirana su četiri predmeta vezana za slobodu okupljanja. Nakon napada na aktiviste nevladinih organizacija, novinare, pripadnike LGBT zajednice i građane u

2023. godini. Ombudsmeni su pozivali sve nadležne institucije, a prvenstveno tijela/organe kaznenog gonjenja, da prioritetno poduzmu mjere iz svoje nadležnosti u cilju osiguranja sigurnosti, prava na rad i ostvarivanje osnovnih ljudskih prava svih građana, zajamčenih Ustavom i međunarodnim konvencijama koje imaju izravnu primjenu u domaćem pravnom sustavu. Poštujući načelo neovisnosti pravosuđa, Ombudsmeni su izrazili nadu da će pravosudne institucije adekvatno cijeliti elemenat mržnje kao kvalifikatornu okolnost u slučaju utvrđivanja kaznene odgovornosti bilo kojeg sudionika pomenutih događaja.

U izvještajnom razdoblju Instituciji su se obraćali članovi udruge radio amatera ukazujući na pitanje odnosa unutar same udruge. Ombudsmeni uočavaju slabosti pravnih propisa koji reguliraju rad udruge, pitanje statusa udruge od javnog interesa, što je posebice značajno zbog činjenice da udruga koja je upisana u registar može provoditi programe i projekte od javnog interesa i ostvarivati prava na sredstva iz proračuna. U slučaju žalbi koji se odnose na pitanje problema unutar udruge Ombudsmeni nemaju nadležnost za postupanje jer se ne radi o javnim tijelima.

Tijekom 2023. godine zaprimljeno je sedam žalbi u odnosu na medije i koje uključuju: napad na novinare, oštećenja imovine novinara, radnje koje novinari ocjenjuju pritiskom na njihov rad, poteškoće sa kojima se susreću novinari prigodom prikupljanja relevantnih informacija. Ombudsmeni podsjećaju na zaključke, mišljenja i preporuke iz Specijalnog izvješća o položaju novinara i slučajevima prijetnji novinarima u Bosni i Hercegovini, a imajući u vidu da bez obzira na protek vremena, ne može se uočiti značajan napredak. Nadležnim organima/tijelima je ukazano da je nužno da se napad na novinare u kaznenim zakonima definiše kao posebno kazneno djelo ili kao teži oblik kaznenog djela napada na službenu osobu u vršenju službene dužnosti.

Principi jednakosti i nediskriminacije, koji podrazumijevaju i jednakost svih osoba pred zakonom, čine temelj međunarodne zaštite ljudskih prava. Kako bi se jamčilo poštivanje ovih principa, nužno je osigurati učinkovitu pravnu zaštitu najranjivijim, socijalno ugroženim kategorijama stanovništva u slučajevima kada to zahtijevaju interesi pravde, što uključuje osiguranje besplatne pravne pomoći. U 2023. godini zaprimljeno je devet žalbi koje se odnose na besplatnu pravnu pomoć i upućene su dvije preporuke. Žalbe su izjavljene zbog povrede prava na pravnu pomoć zbog neuspostave sustava pravne pomoći, nefunkcionalnosti zavoda za pravnu pomoć, nezadovoljstva radom službenika uposlenih u centru za pravnu pomoć, povrede procedure za prijam rukovodećeg državnog službenika u županijskom/kantonalnom zavodu za pružanje besplatne pravne pomoći. Osiguravanje jednakosti pred sudom i drugim tijelima državne uprave se omogućava primjenom instituta besplatne pravne pomoći. To podrazumijeva uspostavu mehanizama koji, pod određenim uvjetima, treba da pruže pravnu pomoć osobama koje se nalaze u lošim materijalnim prilikama kako bi se zaštitila njihova Ustavom zajamčena prava. Funkcionalan i učinkovit sustav besplatne pravne pomoći jamči jednak pristup sudu ranjivim kategorijama stanovništva, te zaštitu njihovih prava i interesa.

Tijekom 2023. godine Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi zaprimio je 709 predmeta, što je za 3,67% manje u odnosu na 2022. godinu kada je zaprimljeno 736 žalbi.

Oblast pravosuđa i dalje prati trend povećanja predmeta, te je, u usporedbi sa 2022. godinom (registrirano 347 žalbi) došlo do blagog uvećanja broja žalbi. U 2023. godini zaprimljeno je 367 žalbi, a najveći broj odnosi se na duljinu trajanja postupka gdje su registrirane 62 žalbe, izvršenje presuda 50 žalbi, žalbe na rad sudaca 23, žalbe koje su se odnosile na Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine devet, te žalbe koje se odnose na ostale povrede prava vezane za postupanje sudova 223 žalbe (nedonošenje sudbenih odluka na zakonom propisan način, žalbe na rad tužiteljstava, odvjetnika i dr.). U oblasti pravosuđa izdato je devet preporuka. Plan rješavanja starih predmeta i dalje predstavlja neadekvatan mehanizam ublažavanja posljedica neprimjerene duljine trajanja postupka, jer nadležni sudovi uglavnom dostavljaju informaciju koja se odnosi na dinamiku rješavanja predmeta koja je zasnovana na kronološkom redoslijedu rješavanja starih predmeta. Plan rješavanja starih predmeta daje određenu vjerojatnoću kada će neki predmet doći u razmatranje od strane suda, kao i da će se poštivati redoslijed zaprimanja inicijalnog akta, ali ne rješava suštinski problem duljine postupka, kao ni predmeta koji zahtijevaju žurno postupanje. Ombudsmeni podsjećaju da sukladno sa člankom 13. Europske konvencije, pravo na djelotvoran pravni lijek predstavlja jedno od osnovnih prava zajamčenih Konvencijom i čini sastavni dio prava na pravično suđenje.

Žalbe na postupanje sudaca često se javljaju kao rezultat nezadovoljstva stranaka konačnim ishodom postupka i donošenjem odluke koja nije u njihovu korist. U pojedinim predmetima primijećeno je da stranke same svojim postupcima doprinose prouzročenje štetnih posljedica. Ukoliko je žalba upućena Ombudsmanima BiH, a odnosi se na rad suca, stranke se upućuju na podnošenje pritužbe Uredu stegovnog/disciplinskog tužitelja pri Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine, a ukoliko se postupak vodi pred Uredom, Institucija se istom obraća s ciljem pribavljanja informacija koje se tiču statusa predmeta. Odgovori Ureda disciplinskog tužitelja na upite Ombudsmana su tipski i sadrže informaciju da je istraga u konkretnom predmetu u tijeku, što Institucija smatra nedopustivim (neopravdanim).

Jedan od mehanizama koji Institucija ombudsmana koristi u prevenciji i ostvarivanju zaštite ljudskih prava jeste i monitoring odnosno, praćenje sudbenih postupaka. Različiti čimbenici utječu na opredijeljenost Ombudsmana BiH na korištenje ovog mehanizma i često zavise od žalbenih navoda, indikacija koje ukazuju na teške povrede ljudskih prava, posebnu ranjivost stranke (osoba sa invaliditetom, osoba koja pripada marginaliziranoj kategoriji stanovništva i sl., što iziskuje poseban senzibilitet u postupanju u takvom predmetu), neprimjerena duljina postupka i dr. Ombudsmeni BiH u svakom pojedinačnom slučaju donose o odluke temeljem prethodno prezentiranih parametara. Uočeno je povećanje broja zahtjeva za monitoriranje postupka pred sudovima.

Neizvršavanje sudbene odluke usko je povezano sa pravom na pravično suđenje, a time i na pravo na razumnu duljinu trajanja postupka. Pravomoćnom sudbenom odlukom stranci u postupku dosuđeno je neko pravo, te neizvršavanje iste predstavlja nastavak povrede prava. Europski sud za ljudska prava istakao je da izvršenje presude koju donese bilo koji sud mora se smatrati sastavnim dijelom „suđenja“ u smislu članka 6. Konvencije.

Ombudsmeni BiH zapažaju da se žalbe upućene na rad Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća BiH većinom odnose na postupke imenovanja predsjednika sudova i sudaca, žalbe vezane za rad

stegovnog tužitelja po zahtjevima stranke, donošenje podzakonskih akata koji su u koliziji sa zakonskim odredbama i dr.

Broj registriranih predmeta u 2023. godini, koji se odnose na rad tužiteljstava, u odnosu na prethodnu godinu ostao je nepromijenjen (76 predmeta). Zaprimljeni predmeti ukazuju da se žalbeni osnovi u većini slučajeva odnose na neblagovremeno postupanje tijela po prijavama, odnosno nedonošenje odluka o provođenju istraga, nepostojanja učinkovitog mehanizma protiv odluka koje donose tužitelji (odluka o neprovođenju istrage), smatrajući da glavni tužitelji po pritužbama u većini slučajeva donose identične odluke kako je to odlučio i postupajući tužitelj, nedovoljno obrazlaganje tužbenih odluka i dr.

Vezano za postupanje odvjetnika, u 2023. godini registrirano je ukupno 11 predmeta, što je za dva predmeta manje u odnosu na 2022. godinu. Komunikacija i nedovoljna informiranost javljaju se kao jedan od ključnih problema u odnosu stranka - odvjetnik, a što je rezultat nedovoljne informiranosti o statusu predmeta i aktivnosti koji isti provodi.

Tijekom 2023. godine Ombudsmani su razmatrali 253 žalbe na tijela uprave svih razina vlasti, što predstavlja smanjenje u odnosu na 2022. godinu kada su zaprimljene 292 žalbe. Upućena je 41 preporuka. Žalbeni razlozi odnose se nepostupanje tijela sukladno pozitivnim zakonskim propisima, duljine trajanja postupka po zahtjevu građana, nedonošenje odluke po zahtjevu za ispravku upisa u katastru nepokretnosti, nepravilnosti u postupcima provođenja regulacionih planova, žalbe zbog neadekvatnog nadzora nad izvođenjem građevinskih radova na nekretninama i bespravne gradnje, propusta koji su učinjeni pri izgradnji puta, neprovođenja pravosnažnih sudbenih odluka, nepravilnosti u postupcima za davanje u zakup državnog zemljišta, ali i na inspeksijska tijela kao organe uprave. itd. Učinkovitija, djelotvornija, odgovornija i transparentnija javna uprava, koja će biti orijentirana ka građanima i spremna da odgovori svim europskim zahtjevima, vizija je reforme javne uprave zacrtane dokumentima Strategijom reforme javne uprave i Akcionim planom 1 za njezinu provedbu.

U oblasti ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava u 2023. godini zaprimljene su 743 žalbe, što je za 66 žalbi više u odnosu na 2022. godinu. Zaprimljene žalbe su se u najvećem broju odnosile na povrede prava iz radnih odnosa 233, prava na mirovine 174, komunalne usluge 132, socijalnu skrb 97, zdravstvo 50, obrazovanje 41, ekologiju i zaštitu okoliša 16.

U odnosu na prava iz radnih odnosa zaprimljene su 233 žalbe, a upućeno je 35 preporuka koje se odnose na donošenje ili ukidanje odredbi internih akata, preispitivanje odluka poslodavca o promjeni radnog mjesta i premještanja radnika, nezakonitih otkaza o radu, raspoređivanja radnika sa promijenjenom radnom sposobnošću, postupke provođenja javnih natječajna, postavljanja kandidata na radna mjesta državnih službenika, dugotrajnost radnih sporova i odsustvo djelotvornog pravnog lijeka u radnim sporovima. Svrha provođenja javne natječajne procedure jest zapošljavanje najkvalitetnijeg kandidata. Ombudsmani BiH ukazuju da svi trebaju imati jednake mogućnosti u pristupu radnim mjestima i sudjelovanju u natječajima koji trebaju biti javno oglašeni i jasni glede kriterija i uvjeta zapošljavanja, što je posebno značajno u javnom sektoru. Natječajne procedure trebaju biti transparentne, te u konačnici, sudionicima istih treba biti dostupan pravni lijek. Državna služba ima važnu ulogu u procesu odlučivanja o pravima

građana, te je važno da izabrani državni službenici budu neovisni i stručni. Ova služba počiva na principu jednakog pristupa, te svaki građanin ima pravo da se zaposli u javnom sektoru, pri čemu se vrši izbor najkvalitetnijih i najboljih kadrova. Izdane preporuke je potrebno sagledati i u kontekstu djelovanja nadležne inspekcije. Ombudsmeni BiH ukazuju da je kvalitetna inspekcija rada istodobno zaštitnik, ali i promotor radnog zakonodavstva i javne politike u oblasti rada, čije preventivno djelovanje treba da onemogući nastupanje nezakonite posljedice koja često rezultira dugim sudbenim postupcima. Ombudsmeni BiH žele skrenuti pozornost na problem oporezivanja i financijskog opterećivanja osoba koja se bave samostalnim radom – *freelance* u Federaciji BiH. Bit problema predstavlja obveza ovih osoba da uplaćuju doprinose za mirovinsko i zdravstveno osiguranje, a da pritom ne ostvaruju status korisnika.

Po povredama prava iz mirovinskog osiguranja, Ombudsmeni su zaprimili 174 žalbe, te izdali osam preporuka. U odnosu na prethodnu godinu, uočeno je povećanje broja predmeta koje je potrebno staviti u kontekst demografskih pokazatelja koji ukazuju na starenje populacije. Ovo rezultira da se povećava broj i zahtjeva i korisnika za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja što ima utjecaj na učinkovitost postupanja nadležnih tijela, zbog čega se građani najčešće obraćaju Ombudsmanima BiH. Ombudsmeni BiH su stajališta da bi bilo cjelishodno sačiniti sveobuhvatnu analizu kapaciteta nadležnih tijela za mirovinsko i invalidsko osiguranje u svjetlu uočenih trendova. Upućene preporuke su se odnosile na postupanje nositelja osiguranja povodom zahtjeva stranaka, isplatu jednokratne novčane pomoći umirovljenicima, uplate doprinosa radi ostvarivanja prava na mirovinu, te izmjene Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju RS na način da se doda članak u kojem će se regulirati da korisniku starosne, obiteljske, odnosno invalidske mirovine koji ostvaruje srazmjernu mirovinu u iznosu manjem od najnižeg iznosa mirovine, pripada i pravo na razliku mirovine do iznosa najniže mirovine.

Ombudsmeni ukazuju na dobru suradnju sa fondovima za MIO/PIO, koji se suočavaju sa velikim brojem predmeta od kojih mnogi traže suradnju sa fondovima susjednih i drugih država. Ovo u značajnoj mjeri utječe i na njihovu učinkovitost u cjelini.

U odnosu na socijalna prava, registrirano je 97 žalbi, a izdano je sedam preporuka, što je povećanje u odnosu na prethodnu godinu, kada je upućena jedna preporuka. Usporedbe radi, u 2022. Registrirane su 63 žalbi, te je u ovoj oblasti primijetan porast broja žalbi. Upućene preporuke se odnose na isplatu novčane naknade neuposlenim osobama, rješavanje poteškoća u primjeni Zakona o roditeljima njegovateljima Federacije BiH u smislu okončanja postupka revizije i sačinjavanja prijedloga nadležnog ministarstva o izmjenama i dopunama Zakona, preispitivanje odluka nadležnih tijela o sanaciji/rekonstrukciji ratom porušenih stambenih objekata, preporuke koje se odnose na centre za socijalni rad za poduzimanjem mjera iz svoje nadležnosti u cilju zakonitog obavljanja roditeljskih dužnosti.

Ombudsmeni BiH su prepoznali problem zbrinjavanja starih osoba u svim segmentima, a posebno u slučajevima zbrinjavanja u ustanovama socijalne skrbi (starački domovi), čija registracija i djelovanje su u nekim slučajevima upitni. Ovo je posebice značajno s obzirom na činjenicu da u Federaciji BiH nema inspektora socijalne skrbi. To je razlog zašto su Ombudsmeni BiH pristupili izradi Specijalnog izvješća „Položaj i prava starih osoba smještenih u ustanovama u Bosni i Hercegovini“. U okviru ovog specijalnog izvješća vrši se analiza

zakonodavnog okvira i njegove usklađenosti sa međunarodnim standardima; analiza ustanova za smještaj starih osoba što uključuje registriranje ustanova, nadzor nad radom, analizu stanja i uvjeta u ustanovama, kapaciteta u pogledu broja i kvalifikacije uposlenika i kvalitete pruženih usluga, materijalno-tehničku opremljenost, ovlasti nadležnih tijela uključenih u postupke zbrinjavanja starih osoba i drugo.

Bosna i Hercegovina se u proteklih nekoliko godina susrela sa različitim negativnim promjenama vezanim za klimatske promjene (poplave, potresi, klizišta itd.). Registrirane žalbe ukazuju da i pored uložениh napora, postoje slabosti sustava koje se negativno odražavaju na otklanjanje posljedica tih promjena. To rezultira da građani pogođeni tim promjenama, u nekim slučajevima nisu sanirali štetne posljedice.

U oblasti obrazovanja, registriran je 41 predmet (šest predmeta manje nego u 2022.), a izdato je 12 preporuka. Upućene preporuke su se odnosile na preispitivanje kriterija za dodjelu stipendija, ažuriranje Registra akreditiranih visokoškolskih ustanova na teritoriju Bosne i Hercegovine, poduzimanje aktivnosti u cilju podnošenja zahtjeva za stjecanje statusa punopravnog članstva u Europskoj asocijaciji za osiguranje kvalitete visokog obrazovanja (ENQA), koordinaciju aktivnosti oko utvrđivanja i donošenja kvalifikacijskih okvira u Bosni i Hercegovini, poduzimanje aktivnosti i mjera u cilju iznalaženja rješenja problema vrednovanja visokoškolskih isprava stečenih u Bosni i Hercegovini, uz uspostavljanje komunikacije sa nadležnim institucijama zemalja regije, postupke izdavanja duplikata diploma.

Ombudsmani BiH ukazuju da nedovoljno precizno reguliran ili nedosljedno primijenjen pravni okvir za ekvivalenciju ocjena, te ispita ostavlja prostor za proizvoljnost ili arbitrarnost, pa čak i ispoljavanje osobnih ili generaliziranih stavova ili stereotipa u pogledu kvalitete obrazovanja na različitim visokoškolskim ustanovama, uključujući i pravo studenta na stipendiju, što dovodi do povrede principa vladavine prava i pravne neizvjesnosti. Postupak izbora ili modificiranja opredjeljenja u pogledu nastavka školovanja studenata bi trebalo da bude maksimalno objektiviziran i neutralan, jer propust da se održe ovi standardi može dovesti do neujednačene prakse i ograničavanja mobilnosti u oblasti visokog obrazovanja.

U odnosu na pravo na zdravstvenu skrb registrirao je 50 (devet predmeta manje nego u 2022. godini), dok su u 12 predmeta izdate preporuke. Upućene preporuke su se odnosile na donošenje odluka u postupcima za utvrđivanje stegovne odgovornosti liječnika, uvrštavanja lijekova na listu lijekova (obveznog zdravstvenog osiguranja), pristupanje izradi procedura s ciljem pojednostavljivanja postupaka i žurnog rješavanja zahtjeva za premještanje pacijenata na liječenje u inozemstvo, poduzimanje neophodnih radnji i osiguranja pravnih, finansijskih, materijalno-tehničkih i kadrovskih uvjeta kako bi djeci, osobama sa poteškoćama u psiho-tjelesnom razvoju, bila osigurana i dostupna, bezuvjetna i kontinuirana zdravstvena usluga sanacije zuba u općoj anesteziji, izmjene odredaba statuta liječničke komore i podzakonskih akata, reguliranje međusobnih odnosa, prava, obveza i odgovornosti između osnivača javnih zdravstvenih ustanova. Ombudsmani BiH cijene potrebnim sačiniti sveobuhvatnu analizu stanja u oblasti zdravstvenog osiguranja, zaštite i usluge, kapaciteta zdravstvenih ustanova, kvalitete i dostupnosti zdravstvene usluge, zaštite prava uposlenih u zdravstvenih ustanovama, što bi moglo biti pokazatelj tijelima zakonodavne, izvršne vlasti, osnivačima i menadžerima zdravstvenih ustanova na koji način treba djelovati u cilju unaprjeđenja stanja u zdravstvu.

Ombudsmeni BiH su registrirali 132 predmeta koji se odnose na komunalne usluge i uputili 13 preporuka, pet više nego prethodne godine. U 2022. je zaprimljeno 107 žalbi, što znači da je primijetno povećanje broja žalbi. Registrirane žalbe su se odnosile na povredu prava na pristup pitkoj vodi, isključivanje kupaca sa energetske mreže. Česte su žalbe na usluge u bankarskom sektoru, sektoru osiguranja i u sektoru potrošača (grijanje, voda) koje se uglavnom prosljeđuju ombudsmanima nadležnim za ove oblasti. Ombudsmeni BiH su stajališta da je potrebno razmotriti izvješća ovih institucija u cilju sagledavanja stanja u ovim oblastima.

U izvještajnom razdoblju zaprimljeno je 16 žalbi koje se odnose na pitanja ekologije i zaštite okoliša (dvije manje nego u 2022. godini), a upućene su dvije preporuke. Ombudsmeni izražavaju zabrinutost zbog tzv. SLAPP tužbi, odnosno strateških tužbi protiv sudjelovanja javnosti (Strategic lawsuit against public participation), specifičnog oblika pritiska na medije i aktiviste. Ove tužbe podnose finansijski moćni subjekti protiv pojedinaca i medija koji su izrazili kritički stav o pitanju od javnog interesa. Cilj je finansijsko opterećenje tuženika, kako bi odustao od kritičkog stava.

Odjeljenje za praćenje prava osoba lišenih slobode tijekom 2023. godine primilo je 86 žalbi, što predstavlja povećanje u odnosu na 2022. godinu, kada je taj broj iznosio 77. U istom razdoblju izdata je jedna preporuka. Analiza dostavljenih žalbi pokazuje da se najveći broj odnosio na ostvarivanje prava na zdravstvenu skrb, uvjete smještaja u ustanovu, korištenje vanzavodskih pogodnosti, posjet osuđenim osobama i ostvarivanje kontakata osuđenih osoba sa članovima obitelji.

U oblasti zaštite prava osoba lišenih slobode, Ombudsmeni BiH primjećuju napredak na način da su u ustanovama za izvršenje kaznenih sankcija prošireni kapaciteti i unaprijeđeni uvjeti smještaja, a što je pratilo i kadrovsko jačanje ustanova. Naveden je rezultat značajnih finansijskih izdvajanja od strane osnivača. U ustanovama za izvršenje kaznenih sankcija uspostavljene su procedure i pravila za postupke procjene i klasifikaciju zatvorenika i procedure postupanja sa osuđenim osobama koje su ovisnici o drogama, povećane su mogućnosti za radno angažiranje zatvorenika i njihovo obrazovanje, te je ostvaren napredak u osiguravanju zdravstvene skrbi zatvorenika.

Ombudsmeni BiH primjećuju nastojanja nadležnih da obezbijede primjenu međunarodnih standarda i istodobno usklađuju domaća zakonodavstva sa međunarodnim standardima.

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, postupajući sukladno sa člankom 17. Fakultativnog protokola uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka usvojila je Zakon izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, čime je kreiran pravni okvir za uspostavu neovisnog preventivnog mehanizma. Usvajanje pravnog okvira zahtijeva poduzimanje mjera u cilju uspostave neovisnog preventivnog mehanizma za što je preduvjet stvaranje finansijskih pretpostavki na način da se u proračunu institucija BiH, u okviru proračuna Institucije ombudsmena za ljudska prava planira proračunska stavka za ovu namjenu. U posljednjem kvartalu 2023. godine uloženi su izvanredni napor od strane Komisije za financije Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine, Ombudsmena BiH i Ministarstva financija BiH da se osiguraju sredstva za ovu namjenu, a sukladno i sa novousvojenom procedurom usvajanja proračuna

Institucije ombudsmana. Prema ovoj proceduri o proračunskom zahtjevu Institucije ombudsmana odlučuju Komisija za financije Zastupničkog doma i Zajednička komisija za ljudska prava Parlamentarne skupštine BiH. Usvajanje proračuna je preduvjet za poduzimanje daljih radnji na uspostavi neovisnog preventivnog mehanizma.

U oblasti prava djeteta, Odjeljenje za praćenje ostvarivanja prava djece je tijekom 2023. godine zaprimilo 231 žalbu što je u odnosu na 2022. godinu povećanje za 12 žalbi. Žalbe građana odnose se na rad obrazovnih ustanova, prosvjetnih inspekcija, pedagoških zavoda, centara za socijalni rad, centara za mentalno zdravlje, sudova, tužiteljstava i zdravstvenih ustanova. Ombudsmanima se rijetko obraćaju djeca, tako su registrirana samo dva predmeta u kojima se kao podnositelji žalbi javljaju djeca. U 27 predmeta, Ombudsmani BiH su uputili preporuke (u 2022. godini 24 preporuke) od čega je 10 preporuka u potpunosti realizirano, četiri nisu realizirane, dok je povodom četiri preporuke ostvarena suradnja, a na devet upućenih preporuka nije bilo odgovora nadležnih tijela. Preporuke su se odnosile na ostvarivanje prava djeteta u obrazovanju, zdravstvenoj i socijalnoj skrbi, kao i na ostvarivanje prava djeteta na zaštitu od nasilja i na što učinkovitijim postupcima nadležnih u zaštiti prava djeteta koja su ugrožena ili prekršena usljed visokokonfliktnih rastava. Ombudsmani BiH smatraju da je krajnje vrijeme da se uspostave alimentacioni fondovi u Republici Srpskoj i Federaciji BiH, kako bi se zaštitila prava djece čiji roditelji ne izvršavaju svoju roditeljsku obvezu i ne doprinose izdržavanju djeteta. Pored postupanja po pojedinačnim predmetima, uloga Ombudsmana BiH u oblasti ostvarivanja prava djeteta je da u što većoj mjeri prati rad nadležnih tijela, uočava poteškoće i prepreke u zaštiti i ostvarivanju prava djece, ukazuje na njih i poziva na sustavno rješavanje problema. Brojne aktivnosti Ombudsmana kroz rad Odjeljenja za praćenje ostvarivanja prava djeteta imaju za cilj da se UN Konvencija o pravima djeteta u što većoj mjeri primjenjuje i poštuje. Cijeneći iskustva i praksu u zaštiti prava djeteta, Ombudsmani BiH konstatiraju da se praksa u pogledu primjene Konvencije razvija u pozitivnom pravcu, a sudovi osnovne principe iz Konvencije o pravima djeteta uzimaju u obzir i primjenjuju prigodom odlučivanja u konkretnim predmetima.

Siromaštvo dovodi do socijalne isključenosti djece što za posljedicu ima nedostupnost obrazovanju, zdravstvenoj skrbi, značajnijem afirmiranju potencijala djece i nemogućnosti zaposlenja njihovih roditelja. Sve to može dovesti i do tzv. transgeneracijskog siromaštva, odnosno reprodukcije siromaštva u okviru iste obitelji. Ombudsmani BiH uočavaju da ne postoje novija istraživanja o siromaštvu djece u Bosni i Hercegovini, ali je nesporno da siromaštvo podrazumijeva život i odrastanje djece bez pristupa bitnim resursima čija uloga je presudna za njihov razvoj. Posljedice odrastanja u siromaštvu su teško popravljive jer utječu na ekonomske, kognitivne, zdravstvene i socijalno-emocionalne aspekte razvoja djece.

Centri za socijalni rad su ključne ustanove u sustavu socijalne skrbi za djecu. Pružanjem mjera i usluga socijalne i obiteljsko-pravne zaštite građanima, sukladno sa svojim mogućnostima i kapacitetima, osigurava se neposredna zaštita pojedinaca i obitelji, koji se nalaze u stanju socijalne potrebe. Ovo je posebno značajno kada su u pitanju djeca u stanju potrebe za socijalnom, institucionalnom, vaninstitucionalnom i svakim drugim vidom skrbi, zbog čega djelovanje centra mora biti sukladan pozitivnim zakonskim propisima, kontinuirano i učinkovito u najboljem interesu djeteta. Ombudsmani BiH smatraju da se i dalje moraju jačati kapaciteti centara za socijalni rad u Bosni i Hercegovini, cijeneći njihov značaj u zaštiti prava djeteta.

U pogledu zaštite djece bez roditeljskog staranja, Ombudsmani BiH ukazuju da u Bosni i Hercegovini i dalje postoje ustanove u kojima je smješten velik broj djece i da je neophodno ubrzati procese deinstitucionalizacije i transformacije ustanova. Neophodno je razmotriti sve vidove pomoći i potpore hraniteljima i hraniteljstvo dodatno promovirati, sa posebnim akcentom na potrebu za specijaliziranim hraniteljskim obiteljima za djecu s problemima u ponašanju i teškoćama u razvoju. Posebnu zabrinutost Ombudsmani BiH izražavaju zbog činjenice da je zabrinjavajuće mali broj djece usvojen.

Ombudsmani BiH primjećuju da su tijekom 2023. godine primili veći broj žalbi koje se tiče prava djece sa poteškoćama razvoju u ostvarivanju prava na obrazovanje, ali u ostvarivanju i drugih prava. Upravo iz tog razloga, svi nadležni bi morali veću pozornost posvetiti problemima ove djece u svim segmentima života, posebice u oblasti zdravstvene i socijalne skrbi i u obrazovanju. Inkluzivne zdravstvene i obrazovne usluge igraju ključnu ulogu u izgradnji dobrih temelja na kojima djeca s teškoćama u razvoju mogu izgraditi kvalitetne živote.

Kada je riječ o zdravstvenoj skrbi djece, Ombudsmani BiH i dalje inzistiraju od nadležnih na svim razinama vlasti na besplatnoj i bezuvjetnoj zdravstvenoj skrbi za svu djecu.

U visokokonfliktnim rastavama, brojna prava djece su ugrožena ili prekršena, najčešće od samih roditelja. Upravo iz tog razloga, nadležna tijela treba da poduzimaju primjerene mjere i aktivnosti, s ciljem zaštite djeteta. Poremećeni partnerski odnosi, postupci pokrenuti pred centrima za socijalni rad, pravosudnim i tijelima kaznenog gonjenja predstavljaju uskraćivanje stabilnog obiteljskog okruženja za dijete i imaju negativnu refleksiju na dječiji emotivno-psihološki status. Konfliktna ponašanja bivših bračnih drugova izazivaju situacije koje dovode dijete u izričito nepovoljan položaj.

Svaki oblik nasilja nad djecom smatra se nedopustivom radnjom i predstavlja jedan od najtežih oblika ugrožavanja i povrede prava djeteta. Obveza postupanja određena je brojnim propisima i dokumentima koji se odnose na prava i zaštitu djece, počev od međunarodnih dokumenata koje je prihvatila BiH pa do domaćeg zakonodavstva kojim se uređuju oblasti kaznenog prava, obiteljskog prava, socijalne i dječije skrbi, obrazovanja, zdravstvene zaštite.

Vršnjačko nasilje poprima mnoge oblike, a predmeti u Instituciji ombudsmana ukazuju na to da ga i djeca i roditelji doživljavaju na različite načine, jer se drugačije definiraju granice prihvatljivog ponašanja. Vrijeme je za širu društvenu akciju koja podrazumijeva postojanje jasnih vlastitih politika i smjernica (protokola) obrazovnih institucija, kako bi se djeca zaštitila od vršnjačkog nasilja i obezbijedio stalni savjetodavni rad sa djecom i nadzor nad djecom, uz ostvarivanje kvalitetne suradnje sa roditeljima djece. Škola ne može, niti treba da se sama nosi sa problemima i svakodnevnim izazovima u radu sa djecom, ali kao institucija koja prva prepozna i uoči zabrinjavajuću okolnost, ima obvezu da uključi druge relevantne faktore u rješavanje problema. Školama je neophodno pružiti sustavnu potporu.

Zaštita prava osoba sa invaliditetom uređena je nizom međunarodnih standarda, koji kao sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine, imaju ustavnu snagu i važnost. Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom, kao temeljni međunarodni instrument, utvrđuje osnovna ljudska prava osoba sa invaliditetom s ciljem promoviranja, zaštite i osiguranja punog i jednakog uživanja svih ljudskih

prava i osnovnih sloboda osoba sa invaliditetom, kao i unaprjeđivanje poštivanja njihovog urođenog dostojanstva. Izvješće Europske komisije o Bosni i Hercegovini za 2023. godinu i dalje prepoznaje kategoriju osoba sa invaliditetom među najranjivijim skupinama, ističući da nisu poduzeti nikakvi koraci u rješavanju problema u svezi s lišavanjem poslovne sposobnosti, diskriminacije temeljene na statusu umjesto pristupa temeljenog na potrebama i pristupačnosti objektima. Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom zaprimio je 56 predmeta. Žalbe u oblasti prava osoba sa invaliditetom nerijetko obuhvaćaju i druga prava, kao što su prava djece ili ekonomska i socijalna prava, tako da su žalbe ove kategorije registrirane i u odjelima koja su nadležna za postupanje po žalbama u odnosu na navedena prava. Ombudsmani BiH u svom radu nastoje da razviju način praćenja ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom postupajući po žalbama građana, neposrednim uvidom u položaj osoba sa invaliditetom u gradovima/općinama, suradnjom sa organizacijama koje zastupaju i zagovaraju njihova prava i interese. Preporuke u ovoj oblasti su se odnosile na sustavnu provedbu postojećeg zakonodavstva protiv diskriminacije, posebno osiguravajući uključivanje osoba s invaliditetom, usklađivanje domaćeg zakonodavstva sa Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom, uključujući usvajanje usklađenog koncepta invaliditeta i zakonskih mjera za borbu protiv diskriminacije temeljene na invaliditetu. Važnost inkluzivnog pristupa prema osobama sa invaliditetom, posebno u obrazovanju i zdravlju prepoznato je kroz predmete koji su razmatrani u Instituciji ombudsmana. Osobe s invaliditetom suočene su s visokom stopom neuposlenosti, nižim plaćama, nestabilnošću, nižim standardima u uvjetima zapošljavanja, nedostupnošću radnog okruženja, kao i manjom vjerojatnošću da će biti postavljene na rukovodeće pozicije za razliku od ostalih uposlenika (situacija je još ozbiljnija u slučajevima žena s invaliditetom).

Prepreke i izazovi s kojima su suočene osobe sa invaliditetom u svakodnevnom životu odnose se na arhitektonske prepreke, neprilagođenu infrastrukturu i transport, komunikacijske prepreke koje obuhvaćaju informacijsku i medijsku pristupačnost usluga i javnih servisa.

Pitanje sukoba nadležnosti između entitetskih centara za socijalni rad i Brčko distrikta BiH, još nije riješeno. Ombudsmani BiH i dalje prate proces imenovanja Vijeća za osobe sa invaliditetom i nove inicijative koje su upućene u parlamentarnu proceduru. Ombudsmani BiH po službenoj dužnosti vode postupak istraživanja u cilju sagledavanja općeg stanja u svezi sa ostvarivanjem prava gluhih i nagluhih osoba na slušni aparat. Važnost omogućavanja pristupačnosti osobama sa invaliditetom u smislu ostvarivanja prava na ortopedsku pomagala bio je osnov za upućivanje preporuke Federalnom ministarstvu zdravstva i Zavodu zdravstvenog osiguranja i reosiguranja FBiH da pristupe izmjeni svih potrebnih pravnih propisa u cilju propisivanja prava na čitač ekrana za slijepe i slabovidne osobe.

Cijeneci značaj uspostavljanja dobre suradnje sa organizacijama civilnog društva koji u svom radu posebnu pozornost usmjeravaju položaju i zaštiti prava osoba sa invaliditetom, Ombudsmani BiH su se tijekom izvještajnog razdoblja odazvali i prisustvovali nizu sastanaka/radnih skupina/konferencija. Ombudsmani BiH prepoznali su ulogu i značaj organizacija koji provode aktivnosti u radu sa ranjivim kategorijama kao što su osobe sa invaliditetom, uvažavajući da je njihovo iskustvo i rad na terenu izuzetan izvor izravnih iskustava ove kategorije i dodatni izvor za identifikaciju konkretnih potreba i problema sa kojim se susreću.

Ombudsmani BiH su i u 2023. godini pokrenuli aktivnosti na izradi Pratećeg izvješća o stanju u ustanovama u kojima su smještene osobe sa intelektualnim i mentalnim poteškoćama u BiH. U tijeku su izmjene i dopune Obiteljskog zakona Federacije BiH, kao i Zakona o vanpraničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, kojima se provode aktivnosti na implementaciji principa na koje je ukazao Europski sud za ljudska prava u presudi Hadžimejlić i drugi protiv Bosne i Hercegovine.

Sažetak - Diskriminacija i zaštita prava nacionalnih i vjerskih manjina

Zakon o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini povjerava Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine status “centralne institucije nadležne za zaštitu od diskriminacije” i u tu svrhu predviđa osnivanje i rad posebnog odjela s isključivim zadatkom razmatranja predmeta diskriminacije koju je počinila bilo koja pravna ili fizička osoba u bilo kojoj oblasti života. U godini izvještavanja registrirano je 187 predmeta diskriminacije što načelno prati trendove iz prethodnih godina. Pored postupanja po pojedinačnim žalbama, Institucija ombudsmana za ljudska prava je sukladno sa unaprjeđenim zakonskim okvirom intenzivno poduzimala aktivnosti promoviranja antidiskriminacijske zaštite, koje se ogledaju u aktivnostima međunarodne i regionalne suradnje, informiranju javnosti, podizanju svijesti, provođenju kampanja posvećenih ugroženim kategorijama građana i drugim oblicima prevencije diskriminacije.

Žalbe iz oblasti diskriminacije su sve kompleksnije, jer je preporukama Ombudsmana data snaga dokaznog sredstva u sudbenom postupku. Zbog toga se Instituciji ombudsmana često obraćaju odvjetnici, nevladine organizacije, istraživači ili instituti, usko specijalizirani za zaštitu ljudskih prava i zaštitu od diskriminacije, kako bi ostvarili konkretan zahtjev u sudbenim i drugim postupcima. Ovo nesumnjivo predstavlja napredak u provođenju Zakona o zabrani diskriminacije, jer je to i bila intencija zakonodavca, ali i postavlja pitanje ne samo kapaciteta gdje su za ovakvu ulogu osnovane zasebne institucije (tijela za ravnopravnost) uključujući i u zemljama regiona, nego i pitanje podrške ovakvoj ulozi Ombudsmana za ljudska prava koja nije dovoljno prepoznata od strane vlasti. Ovo je posebno izraženo u činjenici da od 2009. godine, kada je usvojen Zakon o zabrani diskriminacije u BiH, kojim je u članku 7. utvrđeno da će Ombudsmanima BiH, kao tijelu za jednakost biti će doznačena proračunska sredstva za tu namjenu, ali do obezbjeđivanja sredstava za tu funkciju ovog tijela nikada nije došlo. Ombudsmani BiH svake godine uz svoj osnovni proračunski zahtjev Ministarstvu financija i trezora dostavljaju aneks kojim traže sredstva za izvršenje ove zakonske obveze. Ovaj zahtjev je podnesen i u okviru proračuna za 2024. godinu i isti nije prihvaćen. U kontekstu prava na zaštitu od diskriminacije, Institucija ombudsmana je informirana da se kao argument za postojanje povrede prava u sudbenim postupcima sve češće koriste specijalna izvješća po određenim temama ili kategorijama ugroženih prava što također predstavlja pozitivan razvoj.

Najveći broj žalbi u izvještajnom razdoblju odnosi se na mobing, kao poseban oblik diskriminacije na radnom mjestu – 43, zatim slijede žalbe na diskriminaciju temeljem etničke pripadnosti - 12, govor mržnje osam, temeljem nacionalnog ili socijalnog podrijetla sedam, temeljem obrazovanja šest, temeljem seksualne orijentacije pet, temeljem veze sa nacionalnom manjinom četiri i ostalo - 67, u koje se ubrajaju predmeti koji se u momentu registriranja temeljem žalbenih navoda nisu mogli kategorizirati. Često se stranke obraćaju sa navodima o

diskriminaciji, ali se u postupku istrage utvrdi da se ne radi o diskriminacije prema definiciji ovog pojma iz Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini. U takvim slučajevima, istraga se nastavlja u pogledu istaknutih povreda drugog prava, te se u okviru toga prezentiraju ovi slučajevi.

U razdoblju izvještavanja, Ombudsmani su izdali 42 preporuke što u odnosu na broj žalbi predstavlja najveći postotak u poređenju sa drugim odjelima/povredama prava, a što potvrđuje konstataciju o kompleksnosti i zahtjevnosti žalbi u predmetima diskriminacije. Preporuke su upućivane najčešće u slučajevima mobinga, diskriminacije temeljem etničke pripadnosti, rodne ravnopravnosti, kao i po ostalim osnovama najviše u oblasti zapošljavanja i obrazovanja. Preporukama je konkretno zahtijevano usklađivanje internih akata sa Zakonom o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, poduzimanje mjera na prevenciji diskriminacije, poduzimanje koraka ka pokušaju pronalaska sporazumnog rješenja spora i uspostavljanje drugih mehanizama za prijavljivanje i zaštitu od diskriminacije unutar same organizacije. U slučajevima diskriminacije temeljem etničke pripadnosti, preporukama je zahtijevano prioritarno obnavljanje infrastrukture u povratničkim sredinama, jednake mogućnosti u korištenju javnih resursa, blagovremeno postupanje u ostvarivanju prava na mirovinu pred nadležnim fondovima, te jednake mogućnosti prigodom natjecanja na javne pozicije, što uključuje ravnomjernu zastupljenost konstitutivnih naroda u tijelima javne vlasti.

Institucija ombudsmana je i prije tragičnih događaja u Gradačcu i drugim mjestima, zaključkom sa sjednice od 19.05.2023. godine, nakon što je prepoznala potrebu sustavnog praćenja i unaprjeđenja okvira za borbu protiv rodno zasnovanog nasilja, odlučila pristupiti izradi „Specijalnog izvješća o rodno zasnovanom nasilju prema ženama u Bosni i Hercegovini“. Polazna točka za izradu ovakvih suštinskih dokumenata treba biti potpuna informacija o raširenosti i prisutnosti djela ove vrste u našem društvu, jer ih često prati povišen stupanj stigmatizacije i različitih prepreka u prijavljivanju, što uključuje i negativne rodne stereotipe (prema ženama uglavnom), osudu javnosti, minimiziranje posljedica ili prihvatljivost spornih ponašanja, što uključuje tjelesno nasilje unutar obitelji. Jednako tako, neophodno je razmotriti mogućnost izmjena kaznenih zakona, zakona o kaznenom postupku te zakona o zaštiti od nasilja u obitelji u pravcu uvođenja novih kaznenih djela – teško ubistvo osobe ženskog spola.

Tijekom 2023. godine Ombudsmani BiH su razmatrali predmete diskriminacije konstitutivnih naroda u pogledu zastupljenosti u tijelima javne vlasti, ali i pravo na uporabu jezika i pisma.

U pogledu prava nacionalnih i vjerskih manjina, u 2023. godini registrirano je 14 predmeta vezanih za ostvarivanje prava romske nacionalne manjine, i najčešće se odnose na pravo na jezik, informiranje i osiguranje uživanja ekonomsko-socijalnih prava. Pored identifikovanih izazova specifičnih i za druge zemlje tranzicije, pa i pojedine zemlje Europe, manjine u Bosni i Hercegovini suočene su sa marginaliziranjem i zbog specifičnog političkog konteksta i gdje odnose u strukturama vlasti uglavnom oblikuju dominantne etničke skupine.

Mediji

Javnost je dvostruko bitna kada je riječ o radu Ombudsmana. Pišući o aktivnostima Ombudsmana, mediji čine njegov rad transparentnim, učinkovitim i jačaju njegov autoritet. S

druge strane, pišući o zbivanjima u društvu, mediji dostavljaju Ombudsmanu informacije o kršenju ljudskih prava, temeljem kojih Ombudsmani po sopstvenoj inicijativi pokreću istrage.

Ombudsmani raspolažu sa nekoliko instrumenata putem kojih informiraju javnost o temama iz oblasti ljudskih prava. Priopćenja u kojim Ombudsmani iskazuju svoj stav zasnovan na međunarodnim standardima ljudskih prava informiraju javnost o temama kršenja ljudskih prava. Pored toga Ombudsmani sažetke donesenih preporuka redovito objavljuju na svojoj web stranici kako bi mogli poslužiti kao smjernice u radu nadležnih tijela. Objavljivanje informacija i organiziranje press konferencija povodom događaja kao što su prezentiranje godišnjih i specijalnih izvješća, konferencije i okrugli stolovi, sastanci sa predstavnicima civilnog društva se koriste za animiranje medija kako bi teme iz oblasti ljudskih prava učinile dostupnim javnosti. Na lokalnoj razini poduzete su aktivnosti na uspostavljanju suradnje sa medijima kako bi se građanima približio rad Ombudsmana i ukazalo na mogućnost obraćanja ovoj instituciji kao mehanizmu za zaštitu njihovih prava. Na ovaj način realizirana su, između ostalog, gostovanja predstavnika Ombudsmana u Prijedoru, Gradišci i Prnjavoru. Također, mediji su bili prisutni i prigodom održavanja sastanaka sa nevladinim organizacijama u nekoliko gradova Bosne i Hercegovine.

U izvještajnoj godini ukupno je realizirano 139 nastupa u medijima. Pored audio i video izjava (intervjui, izjave, gostovanja u TV i radio emisijama), odgovori za medije dostavljani su i pismenim putem. O aktivnostima Ombudsmana su izvještavali i pisali printani i elektronički mediji. Najčešće korištena novinarska forma u izvještavanju su bile vijesti, izvješća i intervjui. Tako su se informacije o radu Ombudsmana mogle pronaći na BHRT-u, Federalnoj televiziji, RTRS-u, N1, Novoj TV, Al Jazeera Balkans, Radio Slobodnoj Europi, Oslobođenju, Nezavisnim novinama, Glasu Srpske, kao i novinskim agencijama SRNA i FENA, portalima, te brojnim drugim medijskim kućama. Građani, a tako i mediji, informacije o aktivnostima Ombudsmana mogli su pronaći i na internet-stranici ove institucije. Tijekom 2023. godine na ovaj način je objavljeno više od 474 različitih sadržaja. U tom razdoblju web - stranica je posjećena 48.060 puta, prigodom čega je pregledano više od 133.990 stranice sa sadržajima koji su objavljeni. Najviše posjeta je zabilježeno iz Bosne i Hercegovine, SAD-a, Hrvatske, Srbije, Njemačke, Holandije i Austrije, a web-stranica posljednjih godina bilježi i značajan broj posjeta i iz Kine.

U izjavama za medije ombudsmani su najčešće prezentirali ulogu i funkciju Institucije, konkretne predmete koji se nalaze u njezinom radu, preporuke, kao i ostale pokazatelje kojima se ocjenjuje opće stanje ljudskih prava u Bosni i Hercegovini. Po temama, interes medija primarno je bio fokusiran na tri oblasti, i to diskriminaciju, dječija prava, te građanska i politička prava. U oblasti diskriminacije, bilo je riječi o položaju LGBT populacije, govoru mržnje, te diskriminaciji po različitim osnovama, uključujući spolnu, dobnu i druge vidove diskriminacije. U domenu dječijih prava, ombudsmani su za medije govorili o obrazovanju, vršnjačkom nasilju, maloljetničkim brakovima, alimentaciji, te ulozi centara za socijalni rad u zaštiti prava djece. U izjavama o temi ostvarivanja građanskih i političkih prava, ombudsmani su se osvrnuli na slobodu izražavanja i medijske slobode, migracije i pravo na pristup informacijama. U izjavama za medije ombudsmani ili drugi predstavnici institucije su govorili i o drugim oblastima ljudskih prava i osnovnih sloboda, uključujući teme iz oblasti ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, prava osoba sa invaliditetom i prava osoba lišenih slobode.

Suradnja sa organima i institucijama, NVO i civilnim sektorom

Institucija ombudsmana predstavlja kanal komunikacije između građana i vlasti i od kvaliteta suradnje sa institucijama vlasti zavisi rješavanje konkretnih predmeta. Važan dio mandata Institucije predstavlja prevencija kršenja ljudskih prava, prije svega promocija standarda ljudskih prava koje je država članica ratificirala te time preuzela obvezu njihove implemetacije koja podrazumijeva usvajanje zakonodavnih, administrativnih i drugih mjera. Ombudsmani BiH su u 2023. godini djelovali u pravcu jačanja suradnje sa predstavnicima zakonodavne i izvršne vlasti na svim razinama, a posebice je intenzivirana suradnja sa lokalnim zajednicama.

Najznačajnije aktivnosti na promociji ljudskih prava su svakako edukativni sadržaji, konferencije, tematski sastanci, radionice, medijska obraćanja i sl. Za ostvarivanje ove aktivnosti ključna je suradnja sa akademskom zajednicom, zaštitnicima ljudskih prava, medijima i drugim subjektima koji se bave ljudskim pravima.

U 2023. godini Ombudsmani BiH su nastavili uspješna suradnju na međunarodnom planu, ali i sa međunarodnim organizacijama koje rade i djeluju u Bosni i Hercegovini. Fokus je i dalje na jačanju ljudskih prava u bilo kojem konceptu, kao društvenom prioritetu demokratskog društva. Posebno značajna suradnja je ostvarena u određenim aktivnostima sa Uredom Vijeća Europe u Bosni i Hercegovini, Misijom OSCE-a u Bosni i Hercegovini, Uredom rezidentnog koordinatora UN-a u Bosni i Hercegovini (UNDP, UNICEF, UNFP, UNHCR, IOM, UNWOMEN) kao i drugim međunarodnim organizacijama koje djeluju u Bosni i Hercegovini i bave se zaštitom ljudskih prava.

Institucija ombudsmana ima ostvarenu suradnju sa svim međunarodnim i regionalnim nacionalnim institucijama, tijelima za jednakost, ombudsmanima za djecu, ombudsmanima za zaštitu prava invalidnih osoba, povjerenicima za informiranje itd.

U 2023. godini, Ombudsmani BiH su održali konzultativne sastanke u Sarajevu, Mostaru i Banja Luci na koja su pozvana sva udruženja koja aktivno djeluju u tim zajednicama. Značaj konzultativnih sastanaka sa civilnim društvom je višestruk. Na ovaj način ombudsmani dobijaju informaciju o stanju ljudskih prava u zajednici, ali i smjernice u kojem pravcu bi ta pitanja trebalo rješavati. Sastancima se uspostavlja i struktura za stalnu suradnju i održavanje kontakata sa lokalnim zajednicama. Teme sastanaka su bile uloga i pozicija Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine i organizacija civilnog društva u Bosni i Hercegovini, mogući i održivi koncepti pružanja uzajamne podrške kao i pozitivni aspekti suradnje u smislu zaštite i zagovaračkog pristupa. U procesu konzultacija sa Ombudsmanima BiH sudjelovale su 52 nevladine organizacije.

III. PODACI O POSTUPANJU INSTITUCIJE OMBUDSMANA ZA LJUDSKA PRAVA BOSNE I HERCEGOVINE U 2023. GODINI

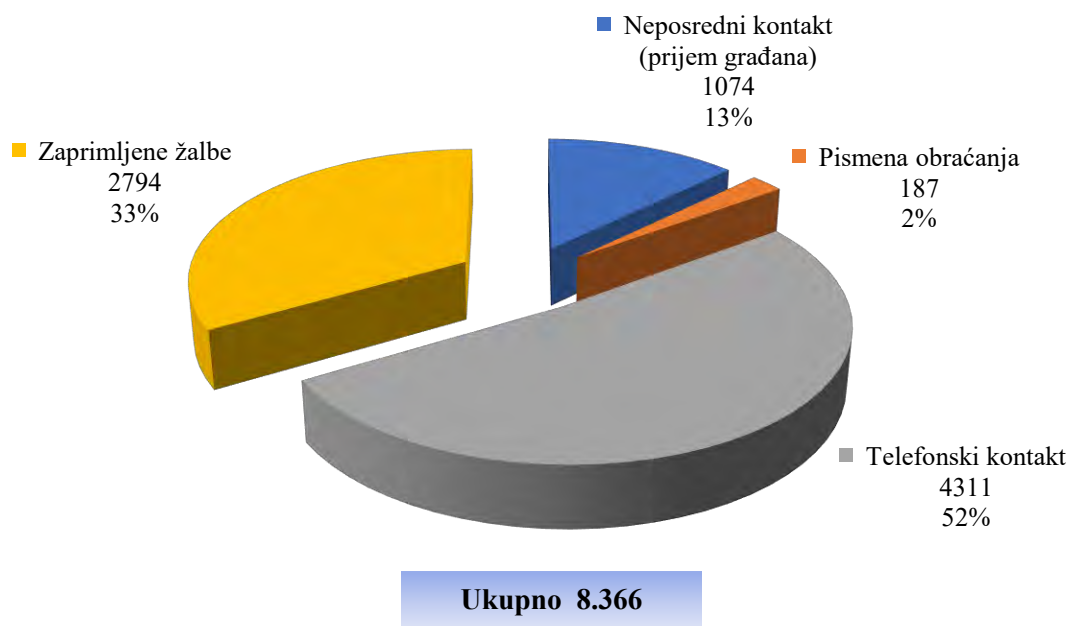
Tijekom 2023. godine Institucija ombudsmana zaprimila je ukupno 2.794 žalbe. U 2023. godini arhivirano je ukupno 2831 predmet, od toga 1686 predmeta iz 2023. godine i 1145 predmeta iz prethodnih godina. Tijekom izvještajnog razdoblja, Instituciji ombudsmana se obratilo ukupno 8366 građana (izravni kontakti, pismeni kontakt, telefonski pozivi, elektronička pošta i pisane žalbe). U grafikonu 2 je dat prikaz obraćanja građana Ombudsmanima BiH u 2023. godini.

Grafikon 1. Pregled osnovnih pokazatelja vezano za rad Institucije

Tabela 1. Struktura podnesenih žalbi, u odnosu na povredu prava

ODJEL	Zaprimljeno u 2023
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	231
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom	56
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	13
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	741
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	771
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	187
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	86
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	709
UKUPNO	2794

Grafikon 2. Prikaz obraćanja građana Instituciji ombudsmana

U izvještajnom razdoblju Ombudsmeni BiH su izdali 356 preporuka u 488 predmeta, što predstavlja neznatno smanjenje od tri preporuke, u odnosu na 2022. godinu kada je izdato 359 preporuka u 428 predmeta. Statistički pokazatelji ukazuju da, iako je u 2023. godini smanjen broj podnesenih žalbi, istodobno je izdat približan broj preporuka kao 2022. godine, uz povećanje stupnja realiziranja preporuka.

Ombudsmeni BiH su u 2023. godini pokrenuli aktivnosti na izradi Specijalnog izvješća o implementaciji ranije izdatih preporuka, s ciljem unaprjeđenja postupka sačinjavanja i definiranja preporuka od strane Ombudsmana BiH, kako bi se tijelima vlasti olakšala implementacija istih. Tijela su pozvana da dostave izjašnjenja iz kojih razloga preporuke nisu realizirane. Na taj način intenzivirani su izravni kontakti sa tijelima kojim su preporuke upućene u cilju osiguranja njihovog realiziranja.

Statistički podaci ukazuje da je u 2023. godini, poredeći sa 2022. godinom, došlo do smanjenja broja nerealiziranih preporuka, kao i smanjenje broja predmeta u kojima organ/tijelo nije dostavio odgovor nakon izdavanja preporuke. Stupanj realiziranja preporuka prikazan je u tabeli 2.

Tabela 2. Stupanj realiziranja preporuka

Način realiziranja preporuka u predmetima	Broj predmeta s izdatom preporukom u 2023. godini	Broj predmeta s izdatom preporukom u 2022. godini
Realizirana	242 (49,59%)	129 (30,14%)
Ostvarena suradnja	63 (12,91%)	75 (17,52%)
Djelimično realizirana	13 (2,66%)	16 (3,74%)
Nema odgovora	90 (18,44%)	100 (23,36%)
Nije realizirana	80 (16,39%)	108 (25,23%)
Ukupan broj predmeta s izdatom preporukom	488	428

IV. GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA

4.1. Uvod

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima integralni je dio pravnog sustava Bosne i Hercegovine¹. Svaka država članica Pakta obvezala se da će poštivati i jamčiti prava prava priznata u ovome Paktu svim osobama na svom području i područjima koja se nalaze pod njezinom jurisdikcijom bez obzira na razlike, kao što su rasa, boja kože, spol, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovina, rođenje ili neka druga okolnost. Tamo gdje to još nije uređeno postojećim zakonima ili drugim mjerama, svaka država članica se obvezuje da će, sukladno sa svojim ustavnim postupkom i odredbama Pakta, poduzeti potrebne korake kako bi se usvojile zakonske i druge mjere prijeko potrebne za ostvarivanje priznatih prava.²

Odjel za praćenje građanskih i političkih prava razmatra žalbe zbog povrede prava na slobodan pristup informacijama, rad policije, povrede odredbi zakona o vladinim i ministarskim imenovanjima, imovinsko-pravne odnose, rad inspekcijskih tijela, prava na besplatnu pravnu pomoć, javne isprave, migracije i azil, ratne štete, medije i slobodu informiranja, predmete korupcije, vjerske slobode i religiju i slobodu okupljanja.

4.1.1. Statistika

Tijekom 2023. godine, u okviru Odjela za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava, registrirana je 771 žalbi, što predstavlja smanjenje broja u odnosu na 2022. godinu kada je zaprimljeno 857 žalbi. Iz ranijih godina preneseno je 494 predmeta, tako da je u radu bilo ukupno 1265 predmeta. Okončan je rad u 790 predmeta, od čega 304 predmeta iz ranijih godina i 486 iz 2023. godine.

Prema razmatranim povredama prava broj žalbi je slijedeći: pristup informacijama 275, policija 138, vladina i ministarska imenovanja 98, imovinsko-pravni odnosi 120, inspekcije 81, pravna pomoć 9, javne isprave 9, migracije i azil 11, ratna šteta 9, mediji i sloboda informiranja 7, predmeti korupcije 4, vjerske slobode i religija 2 i sloboda okupljanja 4.

Tijekom izvještajnog razdoblja u okviru nadležnosti ovog Odjela upućeno je 146 preporuka.

Ombudsmeni su uputili 70 preporuka zbog povrede prava na pristup informacijama, u postupcima po prigovorima na vladina i ministarska imenovanja 28, inspekcijskim tijelima 20, policijskim tijelima 10, u predmetima imovinsko-pravne prirode 11, javnih isprava 1, ratnih šteta 2, migracija i azila 1, besplatne pravne pomoći 2, medija i slobode informiranja 1 preporuka.

¹ Ustav Bosne i Hercegovine, Aneks I Dodatni sporazumi o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u Bosni i Hercegovini

² Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, tekst Pakta, https://www.ombudsman.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2013031901595385cro.pdf

Najveći broj preporuka upućen je zbog nepostupanja javnih tijela po odredbama zakona o slobodi pristupa informacijama, kršenja principa utvrđenih zakonima o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima, inspekcijskim tijelima zbog propuštanja radnji iz okvira inspekcijskog nadzora, zbog neučinkovitog postupanja tijela uprave u postupcima imovinsko-pravne prirode, policijskim tijelima zbog nepoduzimanja zakonskih radnji iz okvira njihove nadležnosti, entitetskim i lokalnim tijelima vlasti radi zaštite prava i imovine povratnika. Preporukama je odgovornim tijelima ukazano i na obvezu suradnje s Ombudsmanima Bosne i Hercegovine, nakon što su se, u postupcima istrage, ogлуšili na poziv za izjašnjenje i dostavu relevantnih informacija.

4.2. Pravo na pristup informacijama

Pravo na pristup informacijama jedno je od osnovnih ljudskih prava i predstavlja integralni dio prava slobode izražavanja. Ovo pravo utemeljeno je u osnovnim principima na kojima počivaju Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda³ i Pakt o građanskim i političkim pravima⁴. Ovo pravo usko je vezano za transparentnost javne vlasti, kao jedan od stupova demokracije, i jedan je od alata u borbi protiv korupcije. Obveza države je da osigura neometan i olakšan pristup informacijama. Posebno je značajno da pristup informacijama bude proaktivan na način da vlast objavljivanjem informacije čini dostupnim javnosti i time smanji proaktivnu ulogu građana.

U tom smislu, UN komitet za ljudska prava, kroz Opći komentar broj 34. na članak 19. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, dao je određene smjernice koje predstavljaju mjerodavno tumačenje slobode mišljenja i izražavanja zajamčene člankom 19. Pakta⁵. Opći komentar navodi da članak 19. stavak 2. Pakta obuhvaća pravo na pristup informacijama u posjedu javnih tijela, a takve informacije uključuju evidenciju koju vodi javno tijelo, bez obzira na oblik u kojem su podaci pohranjeni, njihov izvor i datum sačinjavanja. Kako bi se ostvarilo pravo na pristup informacijama, države članice trebalo bi da djeluju proaktivno, plasiraju u javnost informacije od javnog interesa, te osiguraju jednostavan, brz, učinkovit i praktičan pristup informacijama. Države članice bi trebale ustvrditi potrebne postupke/procedure, prema kojima se može ostvariti pristup informacijama. Javna tijela bi trebala navesti razloge za svako odbijanje pristupa informacijama, te je u tom smislu potrebno uspostaviti mehanizam za žalbe kada se pristup informacijama odbija, odnosno kada tijela propuste postupiti po zahtjevima.

Jedan od ključnih prioriteta Bosne i Hercegovine za pridruživanje Europskoj uniji odnosi se na osnovna prava, koja između ostalog sadrže, pravo slobode izražavanja i medija⁶. U Izvješću Europske komisije o Bosni i Hercegovini za 2023. godinu⁷, konstatira se da je Bosna i

³ Vidjeti članak 10. Konvencije

⁴ Vidjeti članak 19. Pakta

⁵ <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf>

⁶ Mišljenjem Europske komisije od 29.05.2019. godine Bosna i Hercegovina obvezala se ispuniti 14 ključnih prioriteta iz oblasti demokracije/funkcionalnosti, vladavine prava, osnovnih prava i reforme javne uprave, a kao uvjet da bi Europska komisija preporučila otvaranje pregovora sa Bosnom i Hercegovinom za pristupanje Europskoj uniji.

⁷ https://www.eeas.europa.eu/eeas/klju%C4%8Dni-nalazi-iz-izvje%C5%A1tja-za-bosnu-i-hercegovinu-za-2023-godinu_bs?s=219

Hercegovina ostvarila određeni napredak usvajanjem Zakona o slobodi pristupa informacijama, s ciljem poticanja proaktivnog objavljivanja i transparentnosti. Izvješće, kao i prethodnih godina i dalje primjećuje da je zakonodavstvo o pravu na pristup informacijama fragmentirano, te da usvajanjem novog zakona na državnoj razini neovisnost žalbenog postupka tek treba uskladiti s međunarodnim i europskim standardima. Pravila o zaštiti podataka i pristupu informacijama i dalje se tumače na način koji štiti privatne, a ne javne interese i takva su prava nedosljedno osigurana na svim razinama vlasti.

U prosincu 2023. godine održan je sedmi sastanak Pododbora za pravdu, slobodu i sigurnost (u daljem tekstu: Pododbor) u okviru Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europske unije i Bosne i Hercegovine. Rezultat ovog sastanka je da Komisija očekuje vidljivi napredak u oblasti pravde, slobode i sigurnosti u skladu sa 14 ključnih prioriteta navedenih u Mišljenju, te naglasila da će reforme za jačanje vladavine prava biti od ključnog značaja za Bosnu i Hercegovinu. Predstavници Europske komisije su istakli važnost slobode izražavanja i medija, zaštite novinara i medijskih radnika, kao i financijske održivosti i političke neosnosti javnog RTV sustava. Preporuke Pododbora, proistekle iz ključnog prioriteta 12. iz Mišljenja⁸, upućuju na važnost izmjene zakonodavstva na državnoj razini u cilju uspostavljanja neovisnog i specijaliziranog mehanizma za nadzor, uključujući žalbeni postupak u pitanjima koja se odnose na slobodu informiranja⁹. Preporuke se odnose i na važnost osiguravanja pravilne provedbe Zakona o slobodi pristupa informacijama u institucijama Bosne i Hercegovine i blagovremeno usvajanje podzakonskih akata, kao i uspostavljanja Centralnog portala podataka i proaktivnog objavljivanja informacija¹⁰. Izrada zakonodavstva o slobodi pristupa informacijama na razini entiteta i Brčko distrikta treba biti usklađeno kako u cijeloj zemlji, tako i sa relevantnim europskim standardima i *acquisem* EU, koristeći model zakona o slobodnom pristupu informacijama koji je izradila SIGMA kao osnovu za izradu novih zakona i ispunjavanje preporuka TAIEX-a. Pododbor preporuča da se prije procedure usvajanja, Komisiji trebaju dostaviti novi nacrti zakona u ranoj fazi izrade kako bi se osigurala njihova usklađenost sa *acquisem* EU i relevantnim standardima. Preporuke upućuju na potrebu sprječavanja poduzimanja bilo kakvih koraka koji bi dodatno ugrozili slobodu izražavanja i medijski prostor.

Na sličan način, Univerzalni periodični pregled o stanju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini¹¹ uputio je preporuke koje se odnose na slobodu mišljenja i izražavanja i slobodu pristupa informacijama. Jedna od preporuka upućenih Bosni i Hercegovini je jamčenje slobodnih i neovisnih medija i promicanje otvorenog demokratskog medijskog okruženja glede slobode mišljenja i izražavanja, te prava na pristup informacijama. Ova preporuka u širem smislu, sukladna je preporukama Pododbora, te kroz prizmu općeg načela upućuje na važnost slobode izražavanja, te obvezu Bosne i Hercegovine da radi na unaprjeđenju i promociji ljudskih prava u ovoj oblasti.

⁸ Ključni prioritet 12. iz Mišljenja - Jamčiti slobodu izražavanja i medija i zaštitu novinara, prije svega (a) osiguravanjem odgovarajućeg sudbenog epiloga u slučajevima prijetnji i nasilja protiv novinara i medijskih radnika, i (b) osiguravanjem financijske održivosti javnog RTV sustava.

⁹ 3. kvartal 2024. godine

¹⁰ 3. kvartal 2024. godine

¹¹ <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/upr/ba-index>

4.2.1. Statistika

Kada su u pitanju statistički podaci vezani za pristup informacijama, primijetno je smanjenje broja zaprimljenih žalbi. Tijekom 2023. godine zaprimljeno je 275 žalbi (308 žalbi u 2022. godini), što čini smanjenje od 10,71%. U oblasti pristupa informacijama izdato je 70 preporuka.

Najčešći osnov za obraćanje žalitelja, kao i u prethodnom razdoblju, odnosio se na žalbe kojima se ukazuje na neodlučivanje tijela po zaprimljenim zahtjevima, odnosno odlučivanje po zahtjevima nakon isteka zakonskog roka 92 žalbe, odbijanje pristupa informacijama 27 žalbi, neadekvatno utvrđivanje izuzetaka i provođenje testa javnog interesa i kršenje prava dvostupnjevitosti postupka. Ono što je primijetno u izvještajnom razdoblju jeste smanjen broj žalbi kojim se ukazuje na povredu zakona na državnoj razini i gdje su uglavnom žalbe podnesene prema starom zakonu o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini.¹² U odnosu na novi zakon zaprimljen je manji broj predmeta, koje se isključivo razmatraju prema odredbama Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH, s obzirom na to da prema novom zakonu o slobodi pristupa informacijama Ombudsmeni BiH nemaju mandat za postupanje po istim.¹³

4.2.2. Zakonodavstvo

Sloboda pristupa informacijama u Bosni i Hercegovine uređena je zakonima na državnoj razini i entitetima. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine usvojila je Zakon o slobodi pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine.¹⁴ Ovakvim definiranjem naziva zakona utvrđena je primjena zakona samo u odnosu na institucije Bosne i Hercegovine, čime je Brčko distrikt BiH ostao bez zakonskog osnova za osiguranje primjene slobode pristupa informacijama.

U prelaznim odredbama navedenog zakona, propisano je da će se svi postupci koji su pokrenuti do dana stupanja na snagu ovog zakona, okončati po propisima koji su bili na snazi u vrijeme pokretanja postupka, ako je to povoljnije za stranku u postupku.

Generalnom sekretarijatu Vijeća ministara BiH u nadležnost je dato vođenje i održavanje Centralnog portala javnih informacija (članak 15. stavak 2). Žalbeno vijeće pri Vijeću ministara BiH odlučuje kao drugostupanjsko tijelo (članak 28. stavak 2). Ombudsmanu za ljudska prava BiH dostavljaju se informacije vezane za službenika za informiranje (članak 17 stavak 1.), te evidencija o broju zaprimljenih zahtjeva, vrsti traženih informacija, broju donesenih rješenja, broju konačnih rješenja i dr. (članak 17. stavak 5. i 6.). Ministarstvo pravde BiH putem Upravne inspekcije vrši inspekcijski nadzor nad provođenjem Zakona (članak 37).

¹² Zakon o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br: 28/00, 45/06, 102/09, 62/11 i 100/13);

¹³ Ž-BL-05-453/2.; Ž-SA-05-1195/23

¹⁴ Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, je na 10. sjednici Predstavničkog doma, održanoj dana 22. kolovoza 2023. godine, i na 8. sjednici Doma naroda, održanoj dana 30. kolovoza 2023. godine, usvojila novi Zakon o slobodi pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine. Zakon je objavljen u Službenom glasniku broj: 61/23 i stupio je na snagu u rujnu 2023. godine. Stupanjem na snagu ovog zakona prestao je da važi Zakon o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini „Službeni glasnik BiH“, br. 28/00, 45/06, 102/09, 62/11 i 100/13.

Osnovna vrijednost usvojenog zakona sadržana je u činjenici da sadrži odredbe koje obvezuju institucije Bosne i Hercegovine na proaktivno objavljivanje informacija¹⁵. Ombudsmeni BiH su upravo kroz rad na predmetima ukazivali na obvezu javnih tijela da informacije od važnosti za javnost objavljuju i učine dostupnim, bez nametanja obveze građanima da takve informacije pribave putem zahtjeva, imajući u vidu da je proaktivna transparentnost ključni preduvjet za osiguravanje vladavine prava i demokratskih procesa. Novi zakon je nametnuo obvezu institucijama Bosne i Hercegovine da na svojoj internet stranici ili na drugi prigodan način redovito objavljuje i ažurira informacije iz svog djelokruga na lako dostupan način kada je god to moguće, u strojno čitljivom obliku, u roku od 15 dana od dana nastanka informacije¹⁶. Zakon je otišao korak dalje te posebno istakao informacije čija je objava posebno značajna¹⁷. Institucije BiH su dužne objaviti i sve druge informacije važne za rad, organizaciju, odlučivanje i financiranje, što uključuje i objavljivanje informacija u formi vodiča, sažetka i drugim razumljivim formama pristupačnim korisnicima informacija, objavljivanje važnih informacija na oglasnoj tabli institucija BiH, kao i osiguravanje određenog broja primjeraka važnijih dokumenata¹⁸.

Analizirajući odredbe novog zakona, primijetno je da je mandat Ombudsmana BiH, u većoj mjeri promijenjen, što se odražava nemogućnošću sveobuhvatnog praćenja stanja u ovoj oblasti i pripreme informacije za javnost. Prethodno važećim zakonom, Ombudsmeni BiH su imali posebne nadležnosti, u smislu da su bili institucija koja je objedinjavala reaktivno djelovanje po žalbama, ali i proaktivno djelovanje u smislu davanja sačinjavanja i dostavljanja informacija, mišljenja, savjeta, vođenja evidencija o službenicima za informacije, vodiča za pristup informacijama, registra informacija, te drugih evidencija propisanih zakonom. Prema novom zakonu, nadležnost Ombudsmana BiH je sadržana u sljedećim odredbama:

- Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine i Žalbenom vijeću dostavljaju se službeni podaci službenika za informiranje s kontakt-adresom, kojeg imenuju institucije Bosne i Hercegovine (članak 17. stavak 1).
- Evidencije o broju primljenih zahtjeva, vrsti traženih informacija, broju donesenih rješenja, broju konačnih rješenja, broju zahtjeva po kojima nisu donesena rješenja i načinu postupanja tijela javne vlasti, koju vodi službenik za informiranje, službenik za informiranje svaka tri mjeseca dostavlja rukovoditelju institucije BiH, Žalbenom vijeću i Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (članak 17. stavak 5. i 6).
- Službenik za informiranje dužan je Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine dostaviti godišnje izvješće iz članka 17. stavak 8. ovog Zakona, a odnosi se

¹⁵ Ž-BL-05-389/23 – žalbeni navodi ukazivali su na kršenje transparentnosti kao osnovnog načela demokratskog društva s obzirom na to da je Vlada županije/kantona naplaćivala godišnju naknadu za elektronički pristup „Službenim novinama kantona“. Ombudsmeni BiH su podsjetili na predmet Ž-BL-05-526/20 – Preporuka broj: P-176/20 od 16.09.2020. godine kojom je ukazano da se službeni glasnici u Bosni i Hercegovini osnivaju kao javna poduzeća ili kao javne ustanove, te da je njihova isključiva djelatnost od općeg interesa. Opći interes ostvaruje se obezbjeđivanjem da se sa zakonima, drugim propisima i općim aktima upoznaju sve fizičke i pravne osobe, odnosno svi građani. Pojedini službeni glasnici sredstva za rad obezbjeđuju iz sredstava koja ostvaruju svojim poslovanjem. Međutim, i pored te činjenice, Ombudsmeni BiH smatraju da u pogledu njihove dostupnosti mnogo veći značaj ima opći interes, te da bi bilo cjelishodno da se iznađu tehničke mogućnosti kako bi elektronička izdanja službenih glasnika bila dostupna na web stranicama.

¹⁶ Članak 14. stavak 1.; Vidjeti i članak 16.

¹⁷ Članak 14. stavak 2.

¹⁸ Članak 14. stavak 3.

na godišnje izvješće o radu institucije BiH, koji se u zakonom propisanoj proceduri upućuje Vijeću ministara Bosne i Hercegovine i Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine i koji obvezno uključuje i evidenciju o broju primljenih zahtjeva, vrsti traženih informacija, broju donesenih rješenja, broju konačnih rješenja, broju zahtjeva po kojima nisu donesena rješenja i načinu postupanja institucije BiH (članak 47).

- Institucija ombudsmana izrađuje godišnje izvješće o stanju u oblasti slobode pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine koji dostavlja nadležnim institucijama (članak 48).

Shodno naprijed navedenom, Institucija ombudsmana ima dvostruku ulogu i to sa jedne strane sukladno nadležnostima propisanim Zakon o pristupu informacijama na razini institucija BiH, a sa druge strane kao institucija BiH koja je dužna postupati po zahtjevima građana za pristup informacijama koje se nalaze u njezinom posjedu.

Člankom 17. stavak 8. propisana je dužnost službenika za informiranje da sačini godišnje izvješće o radu institucije BiH i uputi ga Ombudsmanima BiH, koji bi temeljem članka 48. istog Zakona bili obvezni izraditi godišnje izvješće o stanju u oblasti slobode pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine. Ombudsmani BiH ističu zabrinutost glede provedbe ove odredbe, jer to znači da, osim sačinjavanja godišnjeg izvješća o rezultatima svog rada shodno odredbama Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava BiH¹⁹, Institucija ombudsmana je obvezna sačiniti i godišnje izvješće o stanju u oblasti slobode pristupa informacijama na razini institucija BiH, temeljem podataka koje dostave druge institucije, što ne korespondira sa njezinim mandatom. Ombudsmani isto cijene neprimjerenim i nesvrishodnim.

Nadležnost Ombudsmana BiH novim zakonom usmjerena je na prijem informacija (službeni podaci službenika za informiranje s kontakt-adresom, evidencije službenika za informiranje o broju primljenih zahtjeva, vrsti traženih informacija, broju donesenih rješenja, broju konačnih rješenja, broju zahtjeva po kojima nisu donesena rješenja i načinu postupanja tijela javne vlasti i godišnje izvješće o radu institucije BiH). Iz navedenog može se izvesti zaključak da je zadatak Ombudsmana BiH da bude registar institucija/kolektor informacija, prvenstveno statističkih podataka koje dostavljaju druge institucije, sa ciljem izrade godišnjeg izvješća na razini institucija BiH.

U Godišnjem izvješću za 2023. godinu, prezentirani su samo podaci koji se odnose na žalbe zaprimljene po Zakonu o slobodi pristupa informacijama u BiH koji je bio na snazi do stupanja na snagu novog zakona (13.09.2023. godine); podaci za stanje na entitetskoj razini, te informacije o žalbama koje građani podnose sukladno odredbama Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava BiH.

Institucija ombudsmana, kao javno tijelo, je i sama u posjedu informacija koje je dužna objavljivati, tako da su poduzete mjere u cilju izrade Programa mjera za provedbu Zakona o slobodi pristupa informacijama na razini institucija BiH u Instituciji ombudsmana, a koji sadrži i akcioni plan za provedbu obveza koje su se stvorile usvajanjem novog Zakona. Jedna od značajnijih prepreka u implementaciji obveza propisanih novim zakonom je nedonošenje

¹⁹Članak 34. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava BiH

podzakonskih akata, kao što je vodič za pristup informacijama čiji rok za donošenje je bio 12.12.2024. godine.

Institucije BiH osigurat će organizacione, materijalne, tehničke i druge uvjete za provođenje odredbi zakona u roku od šest mjeseci, računajući od dana stupanja na snagu zakona, dakle do 12.03.2024. godine. Svi podzakonski akti doneseni temeljem Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini ostaju na snazi do donošenja novih.²⁰

Institucija ombudsmana, kao javno tijelo, dužno je donijeti podzakonske akte, kao što su vodič informacija i registar informacija u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu novog zakona (do sredine ožujka 2024. godine), što predstavlja izazov imajući u vidu da nadležna tijela još nisu ispunili svoje obveze propisane zakonom. Bitno je napomenuti da postoji neusklađenost pojedinih ostavljenih rokova, što za posljedicu ima da će Institucija ombudsmana u roku od šest mjeseci donijeti pravilnik koji se zasniva na sadržaju Politike proaktivne transparentnosti, a onda će Vijeće ministara u roku od devet mjeseci donijeti pravilnik na razini institucija BiH. Ovo će za posljedicu iziskivati naknadne izmjene i dopune pravilnika Institucije.

U izvještajnom razdoblju nije došlo do većih promjena na entitetskoj razini, te su i dalje na snazi Zakon o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine²¹ i Zakon o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj²².

Ombudsmani BiH su shodno odredbama zakona o pristupu informacijama postupali po žalbama, izdavali mišljenja po podnesenim zahtjevima, te aktivno sudjelovali na različitim skupovima, na kojima su razmatrana pitanja vezana za slobodu mišljenja, izražavanja i slobodu pristupa informacijama.

4.2.3. Postupanje po žalbama

Za učinkovito djelovanje po žalbama, veoma je važna suradnja javnih tijela sa Ombudsmanima BiH. U 2023. godini, ova suradnja, u smislu primjene zakona o pristupu informacijama se može ocijeniti kao jako dobra. U velikom broju predmeta već prigodom prvog obraćanja primijetan je pozitivan iskorak ka rješavanju predmetnih pitanja i postupanja po zahtjevima²³. U određenim slučajevima takva suradnja se ostvari nakon izdavanja preporuke²⁴. Ipak, prigodom razmatranja predmeta javlja se i određeni broj slučajeva gdje se javni organi/tijela u potpunosti ogлуše na upite Ombudsmana BiH, čak i nakon upućivanja preporuke o nesuradnji²⁵. Razlozi zbog kojih su se građani obraćali Ombudsmanima BiH, između ostalog su: forma podnošenja zahtjeva, neodlučivanje u zakonskom roku, forma akta o odlučivanju, utvrđivanje izuzetaka i provođenje testa javnog interesa, pravo na djelotvoran pravni lijek.

²⁰Članak 52. Zakona o slobodi pristupa informacijama na razini institucija BiH

²¹ Zakon o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, br: 32/01 i 48/11);

²² Zakon o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske („Sl. glasnik Republike Srpske“, broj 20/2001);

²³ Ž-SA-05-708/23

²⁴ Ž-BL-05-439/23, Preporuka broj: P-209/23 od 18.08.2023. godine

²⁵ Ž-SA-05-406/23, Preporuka broj: P-253/23 od 13.09.2023. godine; Ž-SA-05-561/23, Preporuka broj: P- 296/23 od 12.10.2023. godine

4.2.4. Forma podnošenja zahtjeva

Smisao zakona o slobodi pristupa informacijama jeste da se u što većoj mjeri omogući i potakne pristup informacijama koje su pod kontrolom javnog tijela, te tumačenje zakonskih odredbi treba ići u smjeru sveobuhvatnije primjene. Ombudsmeni BiH, kao i prethodnih godina, primijetili su da pojedini organi/tijela za postupanje po zahtjevu navode određene uvjete kao što su da zahtjev mora biti potpisan, te da mora biti u pismenom obliku, a ne putem elektroničke pošte. Postavljanje ovih uvjeta, u većini slučajeva, opredijelilo je javno tijelo za nepostupanje po zahtjevu, odnosno za odbijanje pristupa informacijama. Ombudsmeni BiH su izrazili stav da je potpuno nebitno da li je zahtjev za pristup informacijama sadržan u PDF formatu ili je sadržan u samom e-mailu, te naveli da to ne može biti osnov za nerazmatranje zahtjeva. Ombudsmeni BiH su stava da i zahtjevi dostavljeni putem e-maila ispunjavaju uvjet „pismenog oblika“²⁶, te da zakon nije propisao obvezu potpisivanja zahtjeva za pristup informacijama²⁷.

4.2.5. Neodlučivanje u zakonskom roku

Ombudsmeni BiH primjećuju određeni broj predmeta u kojima stranke ukazuju na neodlučivanje javnih tijela u zakonskom roku, odnosno, potpuni izostanak bilo kakvih aktivnosti po podnesenom zahtjevu.

Zakoni kojima je regulirana oblast pristupa informacijama na svim razinama propisuju da je javno tijelo dužno postupiti po zahtjevu u roku od 15 dana od dana prijema istog, te o odluci obavijestiti podnositelja. Prisutne su pozitivne prakse da određeni organi/tijela nakon prvog obraćanja Institucije ombudsmana ispune svoju obvezu, postupe po zahtjevu i donesu odluku²⁸, dok se ispunjenje zakonskih obveza u drugim slučajevima desi tek nakon upućivanja preporuke²⁹.

U veliki broj predmeta koji su razmatrani pred Institucijom ombudsmana, a odnose se na pristup informacijama, podnositelj je propustio sudjelovati postupku nakon zaprimljenog akta (izjašnjenja nadležnog tijela) odluke. Nedostavljanje traženog komentara, odnosno očitovanja po dostavljenom aktu tijela, smatralo se da žalitelj nije zainteresiran za dalje postupanje u predmetu, te je isti okončan³⁰.

²⁶ Novi Zakon o slobodi pristupa informacijama na razini institucija BiH u članku 23. stavak 4. propisuje: *Pisanim zahtjevom, u smislu stavka 2. ovog članka, smatra se zahtjev podnesen elektroničkim putem, pod uvjetom da sadrži sve elemente navedene u stavku (3) ovog članka* (naziv i sjedište institucije BiH, podatke koji su bitni za prepoznavanje tražene informacije, ime, prezime i adresu fizičke osobe koja je korisnik informacije, odnosno naziv i sjedište pravne osobe).

²⁷ Ž-SA-05-358/23, Preporuka broj: P-193/23 od 08.08.2023. godine – preporuka realizirana

²⁸; Ž-SA-05-4/23; Ž-SA-05-405/23; Ž-BL-05-7/23; Ž-LI-05-13/22; Ž-SA-05-177/23; Ž-SA-05-345/23; Ž-LI-05-10/23; Ž-BL-05-14/23; Ž-BL-05-44/23; Ž-SA-05-1/23

²⁹ Ž-SA-05-38/23, Preporuku broj: P-23/23 od 07.02.2023. godine - Preporuka je realizirana; Ž-BR-05-6/23 – Preporuka broj: 71/23 od 28.02.2023. godine – Preporuka je realizirana; Ž-BL-05-292/23, Preporuka broj: P-206/23 od 07.07.2023. godine – Preporuka realizirana; Ž-BL-05-109/23, Preporuka broj: P-115/23 od 03.05.2023. godine; Slično postupanje u predmetu Ž-LI-05-68/23, Preporuka broj: P-147/23 od 25.05.2023. godine

³⁰ Ž-BL-05-186/23; Ž-BR-05-113/23; Ž-BR-05-114/23

4.2.6. Forma akta o odlučivanju

Novim zakonom o slobodi pristupa informacijama na razini institucija BiH propisana je obveza, da temeljem zahtjeva za pristup informacijama, institucija BiH odlučuje rješenjem i to u roku od 15 dana od dana podnošenja urednog zahtjeva³¹. Određeni izuzeci u pogledu forme akta o odlučivanju posebno su uređeni odredbom članka 26. stavak 2. istog zakona.

Na isti način propisana je obveza javnih tijela na razini Federacije Bosne i Hercegovine da, po zahtjevu za pristup informacijama, donesu rješenje kao upravni akt, sa svim elementima koje propisuje Zakon³², dok Zakon o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj i dalje sadrži obvezu javnih tijela da podnositelja zahtjeva obavijeste putem dopisa/obavještenja. Ombudsmeni BiH su i u prethodnom razdoblju ukazivali na sve nedostatke ovakvog zakonskog uređenja, jer dopis po svojoj prirodi nema karakter upravnog akta, te se dovodi u pitanje jedno od osnovnih principa upravnog postupka, dvostupnjevost postupka, što je utvrdio i Okružni sud u Banjoj Luci u svojoj odluci.³³

Ilustracije radi, Ombudsmeni BiH su javnom tijelu uputili Preporuku, te predložili donošenje odluke u vidu pojedinačnog upravnog akta (rješenje, zaključak), koje treba da sadrži, između ostalog, obrazloženje odluke i pouku o pravnom lijeku, budući da je zahtjevu djelimično udovoljeno³⁴.

Ombudsmeni BiH uputili su preporuku tijelu da poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere u cilju odlučivanja po zahtjevu podnositelja žalbe u formi rješenja iz kojeg bi bilo vidljivo da li se pristup informacijama odbija/dozvoljava u cijelosti ili djelimično, zakonski osnov izuzeća informacije, a što svakako obuhvaća provođenje, te obrazloženje testa javnog interesa, kao i sva

³¹ Članak 25.

³² Vidjeti članak 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u FBiH

³³ Okružni sud u Banjoj Luci u presudi broj 11 0 U 014027 14 U od 18.02.2015. godine zauzeo je sljedeći stav:

"Ovdje sud ukazuje da organ ima mogućnost da sukladno sa Zakonom odbije pristup informaciji u cjelini ili djelimično i da dopisom o tome obavijesti podnositelja zahtjeva, jer tako propisuje članak 14. stavak 3 Zakona o slobodi pristupa informacijama, ali takav dopis, kada se ova odredba pročita u cjelini, mora sadržavati pod a) zakonski osnov za status izuzeća informacije, uz navode članaka ovog Zakona na koje se poziva, kao i sva materijalna pitanja koja su važna za odluku, što uključuje i uzimanje u obzir faktora javnog interesa, te pod b) obavještenje podnositelju zahtjeva o pravu podnošenja žalbe, određenom tijelu, a što uključuje neophodne podatke za kontakte s takvim tijelom/organom, krajnji rok za podnošenje žalbe kao i troškove podnošenja žalbe, što u navedenom dopisu glavnog republičkog inspektora rada broj 24.010/054-3-7114 od 21.02.2014. godine uopće nije navedeno. No, iako tužitelju nije data pouka o pravu na izjavljivanje žalbe i organu kojem se izjavljuje, on žalbu podnosi tuženom preporučeno putem pošte dana 10.03.20 14. godine, a što dalje znači da tuženi (koji dakle ne dovodi u pitanje svoju nadležnost čim sačinjava "odgovor po žalbi"), o toj istoj žalbi mora donijeti odgovarajuću odluku, koja svakako mora biti sačinjena u formi rješenja, kako to decidno propisuju odredbe članka 194, 197. stavak 2 i 3 u svezi s člankom 230. stavak 1 ZOUP. Naime, nije dovoljno sačiniti dopis i nazvati ga "odgovorom po žalbi", kako je to tuženi učinio, možda u nastojanju da izbjegne vođenje upravnog spora, što nije moguće, jer je doneseni akt konačan upravni akt u smislu članka 7. ZUS, kako se sud već izjasnio. Dakle, dopisom nazvanim "odgovor po žalbi" ne odlučuje se o žalbi, o istoj se isključivo odlučuje rješenjem, koje između ostalih obveznih elemenata sadrži izreku kojom se o žalbi rješava (ona se odbacuje, odbija ili uvažava), te obrazloženje u kojem se navode razlozi za odluku koja je po žalbi donesena, a što je sve u konkretnom slučaju izostalo u osporenom aktu, pa se osnovano može reći da on sadrži nedostatke koji sprječavaju ocjenu njegove zakonitosti, a u tom pravcu nije od značaja ni tumačenje tužitelja da je njegova žalba odbijena, budući da osporeni akt i ne sadrži odluku o njegovoj žalbi."

³⁴ Ž-LI-05-36/23; Preporuka broj: P-80/23 od 27.04.2023. godine

druga relevantna pitanja kao što su pouka o pravu na prigovor, naznaka adrese tijela kojem se prigovor podnosi, rok i troškove za podnošenje prigovora³⁵.

4.2.7. Informacije od javnog značaja

Nasuprot informacijama koje predstavljaju značajno javno dobro, te su informacije od javnog značaja, u određenom broju predmeta zahtjevi za pristup informacijama upućuju se za informacije koje po svojoj prirodi ne predstavljaju javni, već privatni interes pojedinca. Ove informacije su često stranci potrebne radi zadovoljavanja privatnih potraživanja, pokretanja postupaka³⁶, prikupljanja dokaza u sudbenim ili upravnim postupcima i dr. Ombudsmani BiH su zauzeli stav da su stranci u postupku ili s njom izjednačenom osobom koja ima pravni interes, takve informacije dostupne temeljem posebnih propisa kojima je uređen takav postupak. Stranke u postupku, odnosno osobe koje imaju pravni interes u predmetu, imaju šira prava nego prava podnositelja zahtjeva za pristup informacijama³⁷, a temeljem procesnih zakona, te pravila o dokazivanju.

Ombudsmani BiH razmatrali su pitanje pristupa informacijama koje se odnose na dostavu određene dokumentacije iz kaznenog spisa. U kontekstu utvrđivanja/postojanja javnog interesa za dostavljanje traženih podataka, Ombudsmani BiH ukazali su da “javni interes” predstavlja neku opću dobrobit za zajednicu ili određenu skupinu osoba, javno zdravlje, javnu sigurnost i slično, te da je sasvim jasno da u predmetu žaliteljice postoji isključivo privatni/individualni interes za dobijanjem traženih informacija³⁸.

4.2.8. Utvrđivanje izuzetaka i provođenje testa javnog interesa

Ombudsmani BiH ukazuju na ključne izazove sa kojima se susreću prigodom razmatranja žalbi, što se u velikom broju slučajeva temelji na neadekvatnoj primjeni i razumijevanju zakonskih odredbi od strane javnih tijela, prvenstveno na utvrđivanje izuzetaka od priopćavanja i provođenje testa javnog interesa. Nerijetko se dešava da iz odgovora tijela nije vidljivo temeljem kojeg izuzetka se uskraćuje pristup traženim informacijama, te da li je javno tijelo provelo test javnog interesa kako bi se utvrdilo, da li je i pored utvrđenog izuzetka, uskraćivanje informacije opravdano u javnom interesu³⁹.

Test javnog interesa predstavlja najviši stupanj odluke u javnom tijelu i slobodnu procjenu preovladava li javni interes da zatražena informacija ostane u djelokrugu ograničenja pristupa, ili će prevladati javni interes da se zatražena informacija izuzme iz okvira postojećeg ograničenja i da se učini dostupnom podnositelju zahtjeva, a samim tim i široj javnosti. Provođenje testa javnog interesa podrazumijeva sljedeće korake: 1. može li se pristup informaciji ograničiti radi zaštite nekog zaštićenog interesa; 2. da li bi omogućavanjem pristupa informacijama taj interes bio ozbiljno povrijeđen; 3. preovladava li potreba zaštite prava na ograničenje ili javni interes.

³⁵ Ž-SA-05-450/23, Preporuka broj: P-266/23 od 02.10.2023. godine; Ž-BL-05-229/23, Preporuka broj: P-292/23 od 17.10.2023. godine

³⁶ Ž-SA-05-253/23

³⁷ Ostvari svoje pravo na informaciju: Vodič za korisnike Zakona o pravu na pristup informacijama, Zagreb, 2016.

³⁸ Ž-SA-05-140/23

³⁹ Ž-SA-05-46/23, Preporuka broj: P-45/22 od 10.02.2023. godine – preporuka je realizirana

U svojim obrazloženjima veliki broj tijela navodi da je proveden test javnog interesa, bez obrazlaganja svih okolnosti i činjenica koje su se razmatrale, te koje su opredijelile javno tijelo da donese određenu odluku, uključujući obrazloženje štete i koristi koja će nastati saopćavanjem informacije. S obzirom na to da se iz takvih obrazloženja ne može sa sigurnošću ustvrditi da li je i na koji način proveden test javnog interesa, Ombudsmani BiH svojim preporukama ukazuju organima/tijelima na propuste u primjeni zakona⁴⁰.

Nasuprot praksi gdje javna tijela, postupajući po zahtjevima za pristup informacijama, ne provode test javnog interesa ili ga provode nepravilno, Ombudsmani BiH ipak nailaze i na predmete koji ukazuju na pravilnu primjenu zakonskih odredbi⁴¹.

Postupajući u predmetu, Ombudsmani BiH su razmotrili kompletnu dokumentaciju iz spisa i žalbu podnesenu Instituciji ombudsmana ocijenili neosnovanom. Uzimajući u obzir obrazloženje rješenja drugostupanjskog tijela, Ombudsmani BiH su konstatairali da je na pravilan način utvrđen izuzetak od saopćavanja u smislu članka 6. stavak 1. točka a) Zakona⁴², te da provedeni test javnog interesa odgovara okolnostima predmetnog slučaja⁴³.

4.2.9. Službenik za informiranje

U kontekstu prava na pristup informacijama, povreda prava na djelotvoran pravni lijek najčešće se javlja u situacijama kada ista osoba u javnom tijelu odlučuje po zahtjevu za pristup informacijama, a zatim i po prigovoru⁴⁴. Ovaj problem u tijesnom je suodnosu sa pitanjem imenovanja djelatnika za informiranje, te se opravdanost povrede prava dvostupnjevitosti pravda nepostojanjem kadrovske popunjenosti i finansijskih sredstava za primjenu ovog prava.

Ombudsmani BiH su kao i u ranijem razdoblju ukazivali da najveći broj javnih tijela daje ovlasti djelatnicima za informiranje da, u okviru obavljanja svojih dužnosti u smislu Zakona o slobodi pristupa informacijama, donose i rješenja u prvom stupnju. U takvoj situaciji, prigovor protiv rješenja izjavljuje se rukovoditelju tog tijela. Praksa Ombudsmana BiH pokazuje da su službenici za informiranje u najvećem broju javnih tijela osobe koje uz redovite zadatke, obavljaju i poslove obrade zahtjeva za pristup informacijama. U Zakonu o slobodi pristupa informacijama na razini institucija BiH, propisano je da o zahtjevu za pristup informacijama odlučuje institucija BiH koja je vlasnik tražene informacije (članak 23. stavak 1), te je ta institucija u obvezi poduzeti sve potrebne radnje na prikupljanju zahtjevano informacije (članak 26. stavak 1). Institucija BiH obvezna je osigurati da se svaki zahtjev za slobodu pristupa informacijama dostavi u nadležno postupanje organizacionoj jedinici u okviru institucije BiH, koja je vlasnik informacije, radi provođenja postupka donošenja rješenja po zahtjevu (članak 17. stavak 3). Primjenom članka 51. Zakona o slobodi pristupa informacijama na razini institucija BiH

⁴⁰ Ž-SA-05-247/23, Preporuka broj: P-121/23 od 08.05.2023. godine – preporuka realizirana; Ž-SA-05-327/23, Preporuka broj: P-120/23 od 04.05.2023. godine – preporuka nije realizirana

⁴¹ Ž-SA-05-129/23

⁴² „Službeni glasnik BiH“ br. 28/00, 45/06, 102/09, 62/11 i 100/13

⁴³ Ž-SA-05-27/23

⁴⁴ Ž-SA-05-137/23

proizilazi da se na sva pitanja kojima se uređuje vođenje postupka, a koja nisu uređena navedenim zakonom primjenjuju odredbe Zakona o upravnom postupku⁴⁵.

U pojedinim situacijama, stranke i pored ukazivanja na određene propuste prvostupanjskog tijela, ne koriste mogućnost ulaganja pravnog lijeka⁴⁶. Ombudsmeni BiH upozoravaju stranke da su u postupcima dužni koristiti redovita pravna sredstva radi ostvarivanju svojih prava. Ombudsmeni BiH ne mogu preuzimati ulogu tijela koja postupaju po određenoj upravnoj stvari u smislu izmjene odluka, s obzirom na to da je strankama u postupku data zakonska mogućnost ulaganja pravnih lijekova o kojima odlučuju nadležna prvostupanjska i drugostupanjska tijela, a u konkretnom slučaju podnositelj žalbe nije iskoristio mogućnost podnošenja prigovora⁴⁷.

4.2.10. Zahtjevi za izdavanje mišljenja

Ombudsmeni BiH su tijekom 2023. godine zaprimili određeni broj zahtjeva koji se odnose na davanje mišljenja u svezi sa načinom primjene Zakona o slobodi pristupa informacijama u FBiH⁴⁸. Ombudsmeni BiH su u svojim mišljenjima ukazali javnim tijelima da primjena zakonskih odredbi zavisi od specifičnosti svakog pojedinačnog slučaja, i da je službenik za informiranje dužan svaki zahtjev ispitati u granicama postavljenog zahtjeva i ne može se dati uniformiran, odnosno unaprijed utvrđen obrazac postupanja javnih tijela po zahtjevima za pristup informacijama⁴⁹.

4.3. Pravo na imovinu

Pravo na imovinu zajamčeno je odredbama Ustava BiH i Europske konvencije čiji članak 1. Protokol 1. jamči da: „Svako fizička i pravna osoba ima pravo na neometano uživanje svoga posjeda. Nitko ne može biti lišen svoga posjeda osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.” Prava i slobode predviđeni u Europskoj konvenciji i njezinim protokolima se izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.⁵⁰

Tijekom 2023. godine zaprimljeno je 120 žalbi imovinsko pravne prirode što je tri žalbe više nego u 2022. godini.. U 11 predmeta je upućena preporuka označenim odgovornim tijelima.

Građani se obraćaju radi nepostupanja nadležnih tijela u slučajevima

- povrede prava na mirno uživanje imovine i doma,⁵¹
- povrede prava na pristup imovini,⁵²
- neprimjerenoj duljini postupaka pred nadležnim tijelima koji nisu rezultirali odlukom od koje zavisi uživanje prava na imovinu,⁵³

⁴⁵ "Službeni glasnik BiH", br. 29/02,12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16

⁴⁶ Ž-SA-05-268/23

⁴⁷ Ž-SA-285/23

⁴⁸ „Službene novine FBiH“ br. 32/01 i 48/11

⁴⁹ Ž-SA-05-120/23

⁵⁰ Ustav Bosne i Hercegovine članak II stavak 2

⁵¹ Ž-BR-05-302/23

⁵² Ž-SA-05-849/23

⁵³ Ž-MO-05-43/23

- izostanka pravnog reguliranja pitanja koja utječu na mirno uživanje imovine,
- nedjelotvornosti mehanizama zaštite imovine, inspekcijskih i tijela kaznenog gonjenja.

Ombudsmeni su svojim preporukama označenim odgovornim tijelima ukazali na međunarodne standarde ljudskih prava i odredbe pozitivnog zakonodavstva, relevantnih u ostvarivanju imovinskih prava građana, te preporučili da poduzmu sve zakonom propisane radnje i mjere iz okvira svoje nadležnosti kako bi se u cijelosti osigurala zaštita i uživanje imovinskih prava građana. Ovo podrazumijeva donošenje odluka u postupcima koji se vode pred nadležnim tijelima, provođenja izvršenja konačnih i izvršnih rješenja, jamčenja pristupa i mirnog uživanja imovine, aktivnog i učinkovitog djelovanja nadležnih inspekcijskih tijela.

4.3.1. Mehanizmi zaštite imovine i prava na imovinu

Obveza nadležnih tijela svih razina vlasti jeste uspostava pravnog okvira, učinkovitih tijela uprave u čijoj nadležnosti je odlučivanje o imovinsko-pravnim pitanjima i mehanizama nadzora, odnosno inspekcijskih tijela koji će operativno pratiti primjenu i eventualna kršenja pravnih propisa. Istodobno i postupanje pravosudnih tijela i tijela kaznenih gonjenja mora biti blagovremeno i učinkovito kako bi građani u cijelosti mogli ostvariti, uživati i zaštititi svoja imovinska prava.

Razmatrajući žalbu žaliteljice radi sječe šume u privatnom vlasništvu, što ulazi u sferu kaznenopravnog postupanja, Ombudsmeni su policijskim tijelima uputili preporuku da poduzmu sve zakonom propisane mjere, provedu aktivne radnje na identifikaciji počinitelja i preveniraju dalje ugrožavanje prava žaliteljice, zaustave problem nelegalne sječe šume i nezakonitog korištenja zemljišta u vlasništvu i posjedu žaliteljice. Preporuka je realizirana.⁵⁴

Ombudsmeni primjećuju sve češće obraćanje građana za nezakonitu sječu šume koja se nalazi u privatnom vlasništvu, što ima dodatnu težinu ukoliko se radi o imovini interno raseljenih osoba i izbjeglica. U ovim slučajevima, policijski tijela postupe po prijavama, ali se radi uglavnom o NN izvršiteljima. Pitanje zaštite privatne imovine zahtijeva šire djelovanje svih subjekata, gdje je posebno putem podizanja svijesti potrebno ukazati na odgovornost vlasti ukoliko mjere na zaštiti privatne imovine nisu dovoljno učinkovite.

4.3.2. Zaštita prava na mirno uživanje imovine i doma

Osim prava na imovinu članom II./3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine jamči se i pravo na dom, a člankom 8. stavak 1. Europske konvencije nepovredivost doma, što u kontekstu shvaćanja Europskog suda implicira i zaštitu od buke⁵⁵. Zaštitu od buke osiguravaju mjerodavna tijela entiteta, županija/kantona, gradova i općina/opština, ali i vlasnici izvora zvuka shodno odredbama pravnih propisa kojima je regulirano ovo pitanje.

Ombudsmeni su razmatrali žalbe građana koji stanuju u neposrednoj blizini ugostiteljskih objekata, čija prekomjerna buka onemogućava mirno uživanje imovine i doma, zbog čega su

⁵⁴Ž-SA-08-1166/22, preporuka broj: P-139/23

⁵⁵ Oluić protiv Hrvatske, presuda donesena 20. svibnja 2010. (zahtjev br. 61260/08)

uputili i preporuku nadležnom općinskom organu da u okviru svojih nadležnosti poduzme mjere i aktivnosti kako bi se riješio problem prekoračenja radnog vremena i preglasne glazbe u ugostiteljskom objektu. Preporuka nije realizirana.⁵⁶

Pred Institucijom je u tijeku i postupak po žalbi etažnih vlasnika⁵⁷ zbog postavljenog reklamnog LED ekrana, koji istodobno narušava pravo na mirno uživanje imovine i utječe na smanjenje vrijednosti nekretnina. Postupajući po zahtjevu Ombudsmana nadležno tijelo je dostavilo izjašnjenje da: „*Sukladno sa važećom zakonskom regulativom u postupku za donošenje rješenja o odobrenju za postavljanje reklamnih znakova nije decidno propisana najmanja dozvoljena udaljenost reklamnih znakova od stambenih i poslovnih objekata, nego je propisana minimalna udaljenost reklamnog znaka izvan naseljenog mjesta i u naseljenom mjestu sukladno sa člankom 3. i 4. Pravilnika o postavljanju reklamnih znakova na cestama.*“

Naprijed navedeno ukazuje na potrebu da se pravno regulira predmetno pitanje, decidno propiše najmanja dozvoljena udaljenost LED displeja od stambenih objekata, imajući u vidu pravo na mirno uživanje imovine zajamčeno Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim dokumentima koji se nazale u dodatku Ustava.

4.3.3. Zaštita nacionalnih spomenika i istodobno ostvarivanje prava na imovinu građana

Stav Europskog suda za ljudska prava,⁵⁸ jeste da članak 1. Protokol 1. Europske konvencije o ljudskim pravima koji jamči pravo na imovinu sadrži tri odvojena pravila. Prvo pravilo, opće je prirode i sadrži princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, odnosi se na oduzimanje imovine i postavlja izvjesne uvjete za oduzimanje iste, dok treće priznaje državama ugovornicama pravo, između ostalog, da kontroliraju uporabu imovine sukladno općem interesom. Drugo i treće pravilo, koje se odnosi na određene prigode miješanja u pravo na mirno uživanje imovine, moraju biti tumačeni u svjetlu općeg načela predstavljenog u prvom pravilu.⁵⁹

Miješanje države mora postići pravednu ravnotežu između potreba generalnog interesa društva i potrebe zaštite individualnih fundamentalnih prava, te mora postojati razumna veza razmjernosti između poduzetih mjera i cilja koji se ostvaruje.⁶⁰

Pred Institucijom je vođen postupak po žalbi građana koji su skrenuli pozornost na problematiku zaštićenog javnog dobra, odnosno historijskog spomenika, i prava građana na pristup imovini koja je putnom komunikacijom povezana sa istim. U konkretnom postupku egzistiraju dva prava koja po svojoj prirodi nisu suprotna, ali su u okolnostima slučaja suprotstavljena: na jednoj strani pravo žalitelja na neometan prilaz svojim nekretninama, a na drugoj strani zaštita kulturne baštine, odnosno dobra koje je odlukom nadležnog tijela proglašeno nacionalnim spomenikom. Upućena je preporuka nadležnim tijelima da u međusobnoj suradnji, u što skorijem roku,

⁵⁶ Ž-LI-05-147/23, preporuka broj: P-271/23

⁵⁷ Ž-BR-05-32/23 i Ž-BR-05-34/23.

⁵⁸ Spöring and Lönnroth v. Sweden (23. rujna 1982.) Serija A broj 52;

⁵⁹ S.A. Dangeville v. France (16. kolovoza 2002.);

⁶⁰ Gasus Dosier und Fördertechnik GmbH v. The Netherlands (23. februar 1995.) Serija A broj 306-B; stavak (62)

poduzmu sve zakonom propisane mjere i aktivnosti, na iznalaženju trajnog rješenja. Preporuka je realizirana⁶¹.

Ombudsmani primjećuju porast predmeta vezanih za prostorno urbanističke planove u slučajevima kada se radi o lokalnim zajednicama (općine i gradovi) na čijem teritoriju se nalaze značajni objekti koji su pojedinačnim rješenjima nadležnog tijela registrirana kao spomenici kulture, graditeljskog naslijeđa, historijskog značaja ili prirodnog naslijeđa. Ovo pitanje zahtijeva uključivanje svih subjekata u konzultacije u cilju iznalaženja najboljih rješenja.

4.3.4. Pravo na pristup imovini

Povredu prava na neometano uživanje imovine, i pristup imovini Ombudsmani Bosne i Hercegovine su razmatrali u slučaju gdje su žalitelj, osoba sa utvrđenim stupnjem invaliditeta od 80%, njegova supruga sa utvrđenim trajnim invaliditetom od 60% i sin, koji je trajni ratni invalid sa utvrđenim invaliditetom od 80% (sa izvršenom amputacijom noge), onemogućeni u neometanom prilazu svojoj imovini, iz razloga što je prilazni put njihovoj imovini uzurpiran od strane komšije, koji je svoju ogradu postavio u sam trup lokalne ceste. Ombudsmani su uputili preporuku nadležnom općinskom tijelu da poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se izvršio građevinsko-urbanistički inspekcijski nadzor, utvrdilo stvarno stanje na terenu, posebice u kontekstu prava i potreba osoba sa invaliditetom i osiguranja njihovog prava na mirno uživanje imovine. U postupku praćenja realiziranja preporuke ostvarena je suradnja sa označenim odgovornim tijelom.⁶²

4.4. Policija

Policijska tijela moraju djelovati sukladno odredbama Ustava Bosne i Hercegovine, njezinih entiteta, županija, Statuta Brčko distrikta BiH, pozitivnih zakonskih propisa i međunarodnih standarda zaštite ljudskih prava koji predstavljaju dio pravnog sustava Bosne i Hercegovine kako bi u cijelosti izvršavali ulogu očuvanja javne sigurnosti, zaštite ljudi i imovine, nadzora i osiguranja državnih granica, zaštite osnovnih prava i sloboda građana, sprječavanja, otkrivanja i razrješenja kaznenih i prekršajnih djela, borbe protiv kriminala, održavanja javnog reda i mira, pružanja pomoći i usluga građanima, kao i u svom radu sa strancima.

Tijekom 2023.godine Ombudsmani su razmatrali 138 žalbi na rad policije, što je 15 žalbi manje nego u 2022. godini. Upućeno je 10 preporuka.

Žalbeni razlozi odnose se nepostupanje policije po prijavama građana, neprofesionalno postupanje policijskih službenika, nepostupanja po prijavama građana koji zahtijevaju reagiranje zbog povrede prava na mirno uživanje imovine⁶³, propusta u postupanju policije kao tijela uprave,⁶⁴ propusta u načinu zaprimanja prijave, prekoračenja u upotrebi sile,⁶⁵ povrede načela razmjerne nacionalne zastupljenosti u natječajnim procedurama.

⁶¹Ž-SA-08-1207/22, preporuka broj:P-25/23

⁶²Ž-SA-05-849/23, preporuka broj:P-285/23

⁶³Ž-LI-05-17/23

⁶⁴Ž-SA-05-516/23, preporuka broj:P-185/23

⁶⁵Ž-SA-05-198/23

Ombudsmeni su svojim preporukama policijskim tijelima ukazali na obvezu postupanja sukladno sa pozitivnim zakonskim propisima u cilju zaštite prava, sloboda i imovine građana, potrebu donošenja podzakonskih akata koji bi obezbijedili učinkovitije postupanje prigodom zaprimanja i evidentiranja prijava građana, a gdje se to pokazalo neophodnim preporučeno je i učinkovito provođenje postupaka protiv policijskih službenika zbog neprofesionalnih i nezakonitih radnji. U postupcima natječajnih procedura preporučeno je da se zapošljavanje policijskih službenika odvija na transparentan i zakonit način, pri izboru ima u vidu kvalifikacioni i profesionalni profil osoblja, te nacionalna zastupljenost svih konstitutivnih naroda i ostalih⁶⁶.

U određenom broju predmeta žalbe su izjavljene zbog radnji koje predstavljaju redovit rad policije⁶⁷, te su Ombudsmeni nakon utvrđenog činjeničnog stanja iste ocijenili neosnovanim.

Ombudsmeni su pokretali istražne postupke po službenoj dužnosti u situacijama koje imaju ne samo prekršajna, odnosno, kazneno-pravna obilježja, nego i nacionalnu konotaciju, kao i u slučajevima saznanja za vršnjačko nasilje.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ponovno ukazuju da je neophodno provoditi kontinuiranu edukaciju policijskih službenika u cilju upoznavanja sa domaćim zakonodavnim okvirom i međunarodnim standardima zaštite ljudskih prava, te osigurati učinkovite mehanizme za postupanje po pritužbama građana.

4.4.1. Neprofesionalno postupanje policijskih službenika

U vršenju svojih dužnosti, policijski službenik mora djelovati na nepristran i zakonit način, vođen javnim interesom da služi i pomaže javnosti, promovirajući razvoj i očuvanje demokratske prakse sukladno sa zaštitom ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ombudsmeni posebno zabrinjavajućim cijene žalbe na policijske službenike, i to rukovodeće, koje ukazuju na neprofesionalno i protuzakonito postupanje. Razmatrana je žalba odvjetnika i jedanaest građana koji navode da trpe torturu od strane komandira Policijske postaje, zbog čega se osjećaju nesigurno i ugroženo. Obraćali su se nadležnom ministarstvu unutarnjih poslova, ali i Županijskom/Kantonalnom tužiteljstvu ukazujući da isti proizvoljno koristi i zlouporabljava svoje ovlasti u smislu kršenja prava građana, neprofesionalnog ponašanja, činjenja prekršaja i kaznenih djela zbog čega se pred nadležnim tužiteljstvom vodi više postupaka u kojima se poduzimaju istražne radnje, ali je izostala učinkovita zakonita reakcija. Ombudsmeni su uputili preporuku, ukazali na nužno ozbiljnije i ažurnije angažiranje nadležnog ministarstva unutarnjih poslova u konkretnom predmetu te, posebno da se poduzmu sve radnje u cilju okončanja postupka po zahtjevu o pokretanju prekršajnih postupaka, a Županijskom tužiteljstvu/Kantonalnom tužiteljstvu Zeničko-dobojskog kantona/županije da odmah po prijemu Preporuke, poduzme sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju donošenja odluka u predmetima koji se vode prema istom.⁶⁸ Ombudsmeni nastavljaju pratiti ovaj predmet do meritornog okončanja.

⁶⁶ Ž-SA-06-780/23, Preporuka broj:P-300/23

⁶⁷ Ž-SA-05-105/23

⁶⁸ Ž-BL-05-691/22, preporuka broj:P-98/23

4.4.2. Zaprimanje prijava građana

Policijski službenici imaju ovlasti i obvezni su zaprimiti i evidentirati prijave o učinjenim kaznenim djelima, prekršajima i drugim događajima od interesa za javni red i sigurnost. Obraćanja građana ukazuju na propuste prigodom zaprimanja i evidentiranja ovih prijava.

Postupajući po žalbi žaliteljice koja je policiji uputila prijavu telefonskim putem, utvrđeno je da ta prijava nije niti zabilježena u službenim evidencijama, čime je izostalo i svako postupanje policijskih tijela. Ombudsmani su Ministarstvu unutarnjih poslova Travnik ukazali da je nužno osigurati transparentan postupak s ciljem da se zaprimanje bilo koje prijave, telefonskim putem, vrši na transparentan, siguran i zakonit način zbog čega je potrebno pristupiti izmjeni odredbi Zakona o policijskim djelatnicima kojim je ovo pitanje regulirano.⁶⁹ Zaprimljen je odgovor u kojem se navodi „Zahvaljujemo vam se na sugestiji i izdatoj preporuci i ujedno vas obavještavamo da je tijekom izmjena aktualnog Zakona o policijskim službenicima(..). Navedeno će se, sukladno sa vašom preporukom za uvođenje tonskog snimanja prigodom zaprimanja bilo koje prijave kako bi se obezbijedio transparentan, siguran i zakonit način zaprimanja prijava, uvrstiti u započetju izmjenu Zakona o policijskim službenicima (..).“ Ombudsmani ukazuju da bi na isti način trebalo postupiti i u drugim propisima o policijskim službenicima koji sadržavaju odredbe o zaprimanju prijave građana.

4.4.3. Učinkovito djelovanje radi zaštite zajamčenih prava građana

Tijekom izvještajnog razdoblja evidentirano je više žalbi koje ukazuju na izostanak reagiranja policijskih službenika u situacijama kada je prijavljen nepropisan rad ugostiteljskih objekata i prekomjerne buke, što utječe na mirno uživanje imovine građana.

U jednom od postupaka navedeno je da Odlukom o radnom vremenu pravnih i fizičkih osoba iz oblasti trgovine i ugostiteljstva koju je donijelo Općinsko vijeće Glamoč, nadzor nad primjenom odluke je povjeren Policijskoj postaji Glamoči Službi za gospodarstvo, financije i inspeksijske poslove. Navedeni subjekti nisu poduzeli odgovarajuće radnje i mjere po prijavi građana zbog prekoračenja radnog vremena ugostiteljskih objekata i problema preglasne glazbe koja se pušta u ovim objektima. Ombudsmani su uputili preporuku policijskim tijelima da u okviru svojih nadležnosti poduzme mjere i aktivnosti kako bi se riješio problem prekoračenja radnog vremena i preglasne glazbe u ugostiteljskim objektima na području ove općine. U svome izjašnjenju na preporuku navedeno je da su isti u proteklom razdoblju poduzeli određene službene aktivnosti što uključuje pojačane akcije i kontrole rada ugostiteljskih objekata, te dostavili službene zabilješke o postupanju policijskih službenika.⁷⁰ Ovakva postupanja nadležnih tijela predstavljaju primjere dobre prakse kako treba surađivati sa Institucijom ombudsmana, a u najboljem interesu građana.

⁶⁹ Ž-SA-05-777/23, preporuka broj:P-321/23

⁷⁰ Ž-LI-05-17/23, preporuka broj:P-102/23

4.4.4. Natječajne procedure

Institucija ombudsmana u 2018. godini objavila Specijalno izvješće o nacionalnoj i spolnoj strukturi uposlenih u policijsko-sigurnosnim agencijama u BiH⁷¹, kojim su Ombudsmani Bosne i Hercegovine ukazali da zakoni na razini deset županija/kantona koji uređuju radnopravni status policijskih službenika propisuju da nacionalna struktura uposlenih policijskih službenika treba odražavati nacionalnu strukturu stanovnika na području koje obuhvaća određeni kanton prema popisu stanovništva iz 1991. godine.

Zadatak rukovoditelja policijsko-sigurnosnih agencija svih razina vlasti u Bosni i Hercegovini je da, osim što moraju voditi računa o najboljem interesu i uspjehu agencije/organizacije kojom rukovode, upravljaju ljudskim resursima u svojim agencijama/organizacijama tako da osiguraju da prigodom prijema u radni odnos, odnosno prigodom unaprjeđivanja zaposlenih, kao i ostvarivanja prava iz i po osnovu radnog odnosa, imaju u vidu kako kvalifikacioni i profesionalni profil osoblja, tako i nacionalnu zastupljenost svih konstitutivnih naroda i ostalih u strukturi zaposlenih agencije/organizacije kojom rukovode, a shodno obvezama iz ustava i zakona.

Institucija je zaprimila žalbu žaliteljice u kojoj je navela da se smatra diskriminiranom jer Komisija za izbor policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova Kantona 10. prigodom odabira kandidata za čin „Mlađi inspektor“ nije se rukovodila odredbama čl.4 Zakona o policijskim službenicima⁷² koji propisuje da struktura policijskih službenika u ovom policijskom organu odražava nacionalnu strukturu stanovništva Bosne i Hercegovine, prema popisu stanovništva iz 1991. godine. Ombudsmani su Ministarstva unutarnjih poslova Kantona 10. uputili preporuku da poduzme mjere iz svoje nadležnosti sa ciljem uspostavljanja ravnomjernije etničke zastupljenosti konstitutivnih naroda, ali i pripadnika ostalih naroda, što uključuje i provođenje javnih natječaja kada se bira manji ili veći broj kandidata, sukladno citiranim ustavnim i zakonskim načelima.⁷³ Preporuka nije realizirana.

Žalitelj se obratio zbog navodne diskriminacije prigodom zapošljavanja u Ministarstvo unutarnjih poslova Zapadnohercegovačke županije⁷⁴ po prijemu kandidata za pohađanje temeljne policijske obuke po Javnom natječaju. Ombudsmani su nakon provedenog postupka Ministarstvu unutarnjih poslova Zapadnohercegovačke županije uputili preporuku da poduzme mjere da se zapošljavanje policijskih službenika odvija na transparentan i zakonit način, imajući u vidu kako kvalifikacioni i profesionalni profil osoblja, tako i nacionalnu zastupljenost svih konstitutivnih naroda i ostalih u Ministarstvu shodno obvezama iz Ustava Bosne i Hercegovine, Zakona o policijskim službenicima kantona i Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine.⁷⁵ Preporuka nije realizirana.

⁷¹ <https://www.ombudsman.gov.ba/>

⁷² Zakon o policijskim službenicima („Službene novine Federacije“ br. 27/05, 70/08, 44/11 i 13/18)

⁷³ Ž-LI-06-99/23, preporuka broj: P-282/23

⁷⁴ Ž-SA-06-780/22, preporuka broj: P-300/23

⁷⁵ Ž-LI-06-99/ 23, preporuka broj: P-282/23

4.4.5. Ex officio istrage

Odredbama Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine propisano je da će Institucija razmatrati predmete koji se odnose na slabo funkcioniranje ili povrede ljudskih prava i sloboda počinjene od bilo kojeg tijela vlasti djelujući po prijemu žalbe ili ex officio.⁷⁶

Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine, otvorili su po službenoj dužnosti, nekoliko predmeta, u kojima je istraživanje je u tijeku.⁷⁷ Predmet po službenoj dužnosti je i otvoren u slučaju fizičke ozljede dva mladića iz Zemuna koji su bili sudionici sportskog događaja i napadnuti zbog natpisa „Zemun“ na majicama⁷⁸ gdje je otvoren istražni postupak. Nakon dostavljenog izjašnjenja Ministarstva unutarnjih poslova utvrđeno je da je policija od dežurne zdravstvene službe informirana da je jedna osoba zatražilo pomoć zbog lake tjelesnih ozljeda u vidu kontuzija. Policijska patrola postupila po zaprimljenoj prijavi, uzela kratku izjavu oštećenog koji je odbio daljnju hospitalizaciju i davanje izjave na zapisnik o okolnostima događaja, nakon čega je napustio grad. Sektor kriminalističke policije je podnio izvješće o počinjenom kaznom djelu protiv N.N. osobe te nadležno tijelo nastavlja dalji rad na predmetu.

4.4.6. Nadzor nad radom policijskih službenika

Ombudsmani kontinuirano ukazuju da je potrebno preispitati učinkovitost i neovisnost uspostavljenih mehanizama nadzora nad radom policijskih službenika. Uočeno je da se nakon pritužbe koju građani izjave na rad policijskog službenika, provede formalno-pravna procedura, koja u najvećem broju slučajeva rezultira konstatacijom nadležnog organa da je pritužba neosnovana.

Žaliteljica je Ministarstvu unutarnjih poslova Kantona 10, izjavila žalbu na rad policijske službenice policijske uprave, što je uredno evidentirano izdavanjem Potvrde o žalbi građana. Po proteku vremena u kojem nije informirana o statusu žalbe obratila se Instituciji Ombudsmana. Tijekom postupka koji je vođen pred Institucijom. Ured za pritužbe javnosti informirao je da nije niti zaprimio predmetnu žalbu. Ombudsmani su kao dokaz prosljedili Obrazac - Potvrdu o žalbi, koju je zaprimio i popunio dežurni policijski službenik. Ured za pritužbe javnosti je dostavio presliku dokumentacije Jedinice za profesionalne standarde i Odjela za suzbijanje općeg kriminaliteta, koji su postupali u navedenom predmetu iz koje proizilazi da je, „Odsjek za unutarnju kontrolu proveo interni postupak, Izvješće o utvrđenoj odgovornosti dostavio načelniku Sektora uniformirane policije. Odlukom istog, ovlašteni neposredni rukovoditelj je policijskoj službenici E.S. zbog lakše povrede službene dužnosti, izrekao stegovnu mjeru – novčana kazna u iznosu od 15% osnovne jednomjesečne plaće policijskog službenika.“⁷⁹

Iz naprijed navedenog jasno proizilazi je tek u postupku djelovanja Institucije Ombudsmana, rasvijetljeno nezakonito postupanje policijskog službenika. Ovakva postupanja u javnosti

⁷⁶ Zakon o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Sl. glasnik BiH", br. 19/2002, 35/2004, 32/2006, 38/2006 - ispr., 50/2008 - dr. zakon i 61/2023)

⁷⁷ Predmet vršnjačkog nasilja: Ž-SA-01-1109/23 i napada na povratnike: Ž-SA-05-1133/23

⁷⁸ Ž-MO-05-59/23

⁷⁹ Ž-LI-05-96/23

stvaraju nepovjerenje u policijske organe i predstavljaju osnovu za porast tenzija među građanima.

4.5. Inspekcija

Inspekcijski nadzor kao vrsta upravnog nadzora ima višestruk značaj, preventivni - poduzimanje mjera i radnji radi sprečavanja povrede propisa; korektivni - donošenje rješenja o otklanjanju nedostataka, zabrani poduzimanja radnji koje su u suprotnosti sa zakonima i drugim propisima i drugih upravnih mjera i radnji za koje inspektor ima ovlasti posebnim zakonom ili drugim propisom i represivni - podnošenje zahtjeva i prijava nadležnom tijelu za pokretanje odgovarajućeg postupka ako povreda propisa predstavlja prekršaj ili kazneno djelo i izricanje novčane kazne putem izdavanja prekršajnog naloga. Izvršavanjem radnji i mjera u okviru zakonom propisanih nadležnosti osigurava se provođenje pozitivnih zakonskih propisa, dobra uprava i vladavina prava.

Prepoznavši značaj uloge inspekcijskih tijela Ombudsmani su u ranijem razdoblju izvršili sveobuhvatnu analizu i sačinili Specijalno izvješće o ulozi inspekcijskih tijela u zaštiti ljudskih prava u Bosni i Hercegovini kojim je prikazano stanje u oblasti inspekcijskog nadzora s aspekta važećeg zakonodavstva, materijalno-tehničkih i ljudskih resursa kojima raspolažu inspekcijski organi svih razina vlasti u BiH, djelokruga rada, suradnje i definirane poteškoće u radu inspekcijskih tijela. Ombudsmani su nadležnim tijelima vlasti uputili preporuke s ciljem unapređenja funkcioniranja inspekcijskog nadzora kao elementa vladavine prava i zaštite prava građana. Slabosti uočene u postupcima po žalbama građana tijekom ovog izvještajnog razdoblja dovode do zaključka da nije došlo do napretka u postupanju inspekcijskih tijela zbog čega Ombudsmani u cijelosti ostaju kod preporuka iz Specijalnog izvješća.⁸⁰

Reforma javne uprave jedan je od preduvjeta za uspješnu integraciju Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju (EU) i obveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Javna uprava ima ključnu ulogu u procesu evropskih integracija jer omogućava provedbu neophodnih reformi za ulazak u EU, zbog čega nadležna tijela vlasti, moraju poduzeti potrebne mjere s ciljem otklanjanja slabosti u funkcioniranju inspekcijskih tijela, te kontinuirano djelovati na njihovom osnaživanju. Ovo je značajno iz razloga što su inspekcijska tijela „čuvari zakonitosti postupanja“,

U izvještajnom razdoblju zaprimljena je 81 žalba zbog nepoduzimanja radnji i mjera sukladno sa nadležnostima i ulogom inspekcijskih tijela, što je šest žalbi manje nego u 2022. godini.

Upućeno je 17 preporuka kojima su Ombudsmani ukazali na zakonom propisane obveze, neophodnost izvršenja inspekcijskog nadzora u konkretnim pravnim stvarima, potrebu donošenja upravnih akata, obvezu izvršenja donesenih rješenja, povrede prava na pristup informacijama.

⁸⁰ Specijalno izvješće o ulozi inspekcijskih tijela u zaštiti ljudskih prava u Bosni i Hercegovini; <https://www.ombudsman.gov.ba/>

4.5.1. Izostanak i prekid inspekcijskog nadzora

Izostanak inspekcijskog nadzora, neblagovremeno postupanje inspekcijskih tijela, nepostupanje inspekcijskih tijela sukladno sa odredbama pozitivnog zakonodavstva kojima su propisane obuhvat, sadržaj i forme inspekcijskog nadzora, prava i dužnosti inspektora u oblasti prostornog planiranja, uređenja i provođenja planskih dokumenata, dovodi u pitanje vladavinu prava, dobru upravu i zaštitu prava pojedinca. Ombudsmani ne samo da preporučuju neodložno provođenje inspekcijskog nadzora nego i izvršnoj vlasti sugeriraju da razmotri pitanje izrade strategije ili drugog dokumenta koji bi uz suradnju sa jedinicama lokalne samouprave imao za cilj analizu postupaka koji se vode na određen način godinama a uzrokovani su bespravnom gradnjom.⁸¹

Evidentne su situacije gdje se postupak inspekcijskog nadzora zbog bespravne gradnje prekida do okončanja postupka legalizacije, koji također mogu biti dugotrajni, kada u cijelosti dolazi do kršenja načela ekonomičnosti i učinkovitosti, te rokova predviđenih zakonima o upravnom postupku. Ombudsmani su u konkretnoj pravnoj stvari zbog uočenih povreda postupka uputili preporuku da se poduzmu zakonom propisane radnje, da upravni inspektorat izvrši nadzor iz okvira svoje nadležnosti, te neposredno višem organu da razmotri mogućnost provođenja disciplinskog postupka protiv službenika koji je bio zadužen da postupa u predmetu.⁸² Preporuka je realizirana.

4.5.2. Pravo na pravni lijek

Ombudsmani su razmatrali žalbu podnosioca koji je svojim podneskom organu lokalne uprave imao intenciju ukazati na problem koji može rezultirati umanjenošću sigurnosti građana njegove lokalne sredine prigodom korištenja javnih cesta. Nadležni organ postupio je prema njegovom zahtjevu, međutim, ne u odgovarajućoj formi i sa relativno kratkim obrazloženjem. Takvo postupanje krši koncept dobrog upravljanja i pružanja usluga građanima koji financiraju rad javnih službi. Organ koji je označen kao odgovoran za povredu prava trebao je sačiniti akt koji sadrži sve elemente pravnog akta, *inter alia*, pouku o pravnom sredstvu koje stoji na raspolaganju građaninu u slučaju nezadovoljstva njegovim meritumom. Ombudsmani su uputili preporuku da se otkloni povreda prava podnosioca žalbe i poduzmu sve mjere kako bi se sukladno sa pozitivno-pravnim propisima i načelima dobre uprave, donio akt koji ima sve elemente pravnog akta, prema inicijalnom zahtjevu podnosioca žalbe. Praćenje realiziranja preporuke je u tijeku.⁸³

4.5.3. Izvršenje rješenja

Iako je neophodno da postupanje inspekcijskih organa bude blagovremeno i zakonito tek provođenjem odluka donesenih nakon izvršenog inspekcijskog nadzora može se ispoštovati princip učinkovitosti. Žalbe građana ukazuju na evidentan problem neprovođenja rješenja donesenih u zakonom propisanom postupku, zbog čega postupajući u konkretnoj pravnoj stvari

⁸¹ Ž-LI-05-133/23, preporuka broj: P-272/23, Ž-SA-05-66/23, preporuka broj: P-245/23

⁸² Ž-BL-05-835/22, preporuka broj: P-214/23

⁸³ Ž-BL-05-525/23, preporuka broj: P-343/23

Ombudsmani upute preporuku da se bez odlaganja pristupi sprovođenju izvršenja.⁸⁴ Preporuka nije realizirana.

4.5.4. Pristup informacijama u inspekcijskom nadzoru

Nakon podnošenja zahtjeva za vršenje inspekcijskog nadzora građani ostaju uskraćeni za informaciju da li je nadzor uopće izvršen i da li su izrečene upravne mjere, obzirom da podnositelji, sukladno propisima koji reguliraju rad inspekcijskih organa, nisu stranka u postupku. Ombudsmani konstantno ukazuju da je potrebno izvršiti intervenciju u zakonodavstvu u cilju osiguranja informacije podnositelju prijave o postupanju inspekcije. Na ovaj način bi konačno zaštitili građane od njihove obveze da informaciju dobiju isključivo koristeći zakon o slobodi pristupa informacijama. Ombudsmani su stajališta da procesni zakoni treba da budu pravni instrument u ovim slučajevima. Trenutna praksa je da se stranke obraćaju shodno odredbama zakona o slobodi pristupa informacijama, gdje u slučaju nepostupanja i po tim zahtjevima ombudsmani upute preporuku da se donese odluka u vidu administrativnog akta (rješenja).⁸⁵ U tijeku je praćenje realiziranja preporuke.

4.6. Vladina i ministarska imenovanja

Zakonom o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine⁸⁶, Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine⁸⁷ i Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske⁸⁸ (dalje: zakonima) utvrđuje se otvoreni postupak izbora kojim se vrši konačno imenovanje i ponovno imenovanje na pozicije u regularnim tijelima, definiranim zakonima uz poštivanje jasno utvrđenih principa.

U slučaju kada postoje dokazi da zakonima utvrđeni principi ili postupci nisu ispoštovani, bilo koji član javnosti može podnijeti prigovor na konačno imenovanje u skladu s odredbama zakona. Prigovor se podnosi odgovornom javnom službeniku, a kopija dostavlja Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Ombudsman je dužan pripremiti nalaz i zaključke vezano za prigovor, a zaključci mogu sadržavati preporuku tamo gdje dokazi upućuju, kako je gore navedeno, da je došlo do kršenja odredbi zakona.

Ombudsmani su tijekom 2023. godine razmatrali 98 žalbi, šest žalbi manje nego u prethodnom izvještajnom razdoblju, a upućeno je 28 preporuka.

Povrede principa principa zakonitosti, kvaliteta, neovisne provjere, otvorenosti i transparentnosti, ravnopravne zastupljenosti, kao i povrede prava na pravni lijek, predstavljaju osnov prigovora na

⁸⁴ Ž-SA-05-1181/22, preporuka broj:P-172/23

⁸⁵ Ž-LI-05-125/23, preporuka broj:P-254/23

⁸⁶ Zakon o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 37/03);

⁸⁷ Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine („Sl. novine FBiH“, br: 12/03,34/03,65/13),

⁸⁸ Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske ("Sl. glasnik Republike Srpske", broj 41/03);

imenovanja direktora javnih tijela i ustanova, predsjednika i članova upravnih i nadzornih odbora javnih ustanova i poduzeća, komisija koje djeluju u okviru zakonodavnih tijela itd.

Ombudsmeni su svojim nalazima i zaključcima ukazivali na uočene nepravilnosti, naglašavali obvezu postupanja sukladno pozitivnim zakonskim propisima u postupcima imenovanja, te izdavali preporuku da se odluke o predmetnim imenovanja ponište i postupci provedu na zakonit način.⁸⁹

U razmatranim predmetima, Ombudsmeni su istakli da je zakonima propisan način provođenja javnog natječaja, ocjenjivanje i bodovanje, te predlaganje rang-liste i najuspješnijeg kandidata. Ocjenjivanje kandidata u smislu kreiranja rang liste uspješnih kandidata, trebalo bi predstavljati jamstvo da će na poziciju biti imenovani najbolji kandidati. Kandidati za koje nije data suglasnost za imenovanje trebaju biti obaviješteni o razlozima koji moraju biti jasno obrazloženi, na način da ne pružaju prostor za zlouporabe i samovoljno odlučivanje. Na takav način se osigurava nepristrasan postupak, jača povjerenje u aktivnosti tijela načelo transparentnosti.

Tijekom postupaka uočeno je da su direktori i zamjenici svih sedam upravnih organizacija⁹⁰ pri Ministarstvu sigurnosti BiH osobe muškog spola. Ombudsmeni su podsjetili na odredbe članka 20. Zakona o ravnopravnosti spolova kojim je propisana obveza državnih tijela na svim razinama organizacije vlasti uključujući zakonodavnu, izvršnu i sudbenu vlast, kao i političke stranke da osiguraju i promoviraju ravnopravnu zastupljenost spolova u upravljanju, procesu odlučivanja i predstavljanju. Ravnopravna zastupljenost spolova postoji u slučaju kada je jedan od spolova zastupljen najmanje u postotku 40% u tijelima iz stavka 1. članka.⁹¹ Stavak 3. precizira da se diskriminacijom po osnovi spola smatra situacija kada ne postoji ravnopravna zastupljenost sukladno stavku 2. članka 20. Zakona o ravnopravnosti spolova. U predmetnoj pravnoj stvari preporučeno je provođenje postupka imenovanja sukladno principima utvrđenim u članku 3. Zakona o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine, uz osiguranje punog uživanja principa nediskriminacije kako po osnovi nacionalne pripadnosti i spola, tako i po bilo kojem drugom osnovu.⁹² Preporuka nije realizirana.

U postupku po žalbi Ombudsmeni su konstatovali da su podzakonskim aktima propisani posebni uvjeti za imenovanje bez jasno i konkretno utvrđenog kriterija, što komisijama za provođenje postupka koji prethodi samom imenovanju daje prostor za povredu principa kvaliteta. U jednom slučaju j kao poseban uvjet je navedeno: *„da je kandidat uspješan gospodarstvenik-menadžer ili javni radnik.”* Nije jasno definirano što se podrazumijeva pod terminom uspješnosti i koji su objektivni pokazatelji. U istom predmetu su prisutne i dopune odredbi propisa o kriterijima za imenovanje članova upravnih i na nadzornih odbora u poduzećima i ustanovama na način da su: *„lica koja ne posjeduju certifikat o završenom usavršavanju dužni u roku od jedne godine dana od dana konačnog imenovanja ishodovati isti. Ukoliko kandidat u ostavljenom roku ne dostavi certifikat Vijeće će razriješiti istog.”* Jasno je da je ovime oduzeta prednost kandidatima koji već

⁸⁹ Ž-SA-05-170/23, preporuka broj:P-140/23

⁹⁰Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH; Služba za poslove sa strancima; Agencija za policijsku podršku; Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja; Državna agencija za istrage i zaštitu-SIPA; Granična policija; Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova;

⁹¹Zakon o ravnopravnosti spolova član 20 stav 2.

⁹²Ž-SA-06-158/23, Ž-SA-05-218/23, Ž-SA-05-261/23, preporuka broj:P-103/23

imaju položen certifikat o završenom usavršavanju. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine smatraju da bi se prigodom provođenja postupka izbora kandidata trebale uzeti u obzir kvalifikacije kandidata koje posjeduje u vrijeme provođenja postupka, a ne one koje bi trebao imati nakon jedne godine rada u regularnom tijelu. Preporuka nije realizirana.⁹³

Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine određeno je da procjenu prijavljenih kandidata vrši prethodno imenovano tijelo (Komsija) koje obavlja razgovor sa prijavljenim kandidatima i koje, prema ranije utvrđenim kriterijima, sačinjava rang listu užeg izbora kandidata koju, putem pisane preporuke, dostavlja odgovornom javnom službeniku koji ima ovlasti za imenovanje uz poštivanje redoslijeda rang liste. Člankom 9. Zakona jasno je propisano da se Komisija za izbor sastoji od pet članova. Razmatrajući prigovor na imenovanje člana nadzornog odbora javne ustanove Ombudsmeni su konstatirali da odgovorno tijelo nije formiralo Komisiju za izbor i imenovanje na način kako to propisuje Zakon, iako je proveo cjelovitu proceduru izbora i imenovanja. Upućena je preporuka da se poduzmu sve neophodne mjere kojima će se osigurati da se imenovanja izvrše uz puno poštivanje odredbi Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine.⁹⁴ Preporuka je realizirana.

Žalbeni navodi više podnositelja prigovora odnose se na postupak izbora i imenovanja direktora i upravnog odbora Javne zdravstvene ustanove Univerzitetski klinički centar Tuzla kao i na sam status Univerzitetskog kliničkog centra. Ombudsmeni su sprovedi zasebne postupke istraživanja, te temeljem zaprimljenih izjašnjenja, odgovora i uvida u zaprimljene priloge objediniti i jedim Zaključkom iznijeli svoj stav i mišljenje. Utvrdili su da je kao posljedica činjenice da nije zaključen ugovor o međusobnom reguliranju prava, obveza i odgovornosti između predmetnog kantona i Federacije Bosne i Hercegovine, došlo do sukoba nadležnosti za implementaciju upravljačkih prava nad predmetnom zdravstvenom ustanovom. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, razriješila je Upravni odbor Javne zdravstvene ustanove Univerzitetski klinički centar Tuzla⁹⁵ i imenovala privremeni Upravni odbor. Skupština Tuzlanskog kantona, također je donijela odluku o privremenom imenovanju Upravnog odbora iste zdravstvene ustanove, do konačnog dogovora sa Federacijom Bosne i Hercegovine u vezi suosnivačkih prava, a najduže tri mjeseca. Istodobno egzistiranje dva upravna odbora predstavlja kršenje materijalnopравnih i procesnopравnih normi, kojima je utvrđen način i postupak izbora i imenovanja, kako predsjednika i članova Upravnog odbora, tako i izbora i imenovanja tijela rukovođenja. U pravnoj situaciji istodobnog postojanja dva upravna odbora Javne zdravstvene ustanove, ne možemo govoriti niti o zakonitoj uspostavi tijela rukovođenja, odnosno imenovanja direktora predmetne zdravstvene ustanove. Osim toga, razmatrajući navode prigovora, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da odgovorno tijelo nije sa potrebnom pozornošću cijenilo kvalifikacije, iskustvo i kompetencije kandidata u proceduri imenovanja provedenoj prije donošenja spornih statusnih odluka. Prigodom svakog izbora i imenovanja, potrebno je da se znanje i iskustvo u svakoj oblasti, uzme kao osnovni kriterij, posebno jer imenovanje kandidata, koji po kvalifikacijama ne odgovaraju potrebama regulatornog tijela, može prouzročiti pogoršanje kvalitete usluga koje se pružaju krajnjim korisnicima.

⁹³ Ž-SA-05-170/23, preporuka broj:P-140-23

⁹⁴ Ž-SA-05-432/23, preporuka broj:P-234/23

⁹⁵ "Službene novine Federacije BiH", broj 59/23

Oblast zdravstvene zaštite ima nemjerljiv značaj, zbog čega je prigodom ocjene kandidata nužno cijeliti znanje, akademsko i specijalističko zvanje, iskustvo kandidata, upravljačke sposobnosti a posebno doprinos na polju medicinske znanosti. Ombudsmeni su uputili preporuku zakonodavnoj i izvršnoj vlasti Federacije BiH i Tuzlanskog kantona/županije da bez odlaganja, u okviru svoje nadležnosti, poduzmu neophodne pravne radnje kako bi se regulirali međusobni odnosi, prava, obveze i odgovornosti između osnivača Javne zdravstvene ustanove, te statusne i upravljačke promjene u potpunosti provele sukladno sa odredbama Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, Zakona o zdravstvenoj skrbi Federacije Bosne i Hercegovine i Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine.⁹⁶ Praćenje realiziranja preporuke je u tijeku, u vrijeme sačinjavanja ovog izvješća označena odgovorna tijela još nisu dostavila izjašnjenje.

4.6.1. Razrješenja imenovanih osoba

Tijekom izvještajnog razdoblja zaprimljene su žalbe zbog odluka izvršne vlasti o razrješenju imenovanih osoba u regulatornom tijelu, odnosno, osoba imenovanih u nadzorne i upravne odbore javnih poduzeća, protivno pozitivnim zakonskim propisima i podzakonskim aktima regulativnog tijela, prije isteka mandata.⁹⁷

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine smatraju nespornim da je odredbama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine⁹⁸ propisano da se ovim zakonom utvrđuje otvoreni postupak izbora kojim se vrši konačno imenovanje i ponovno imenovanje na pozicije u regulatornim tijelima definiranim u daljem tekstu, te da se primjenjuje na svim razinama vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine uključujući županije/kantone, općine i gradove⁹⁹. Odredbom članka 11. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine¹⁰⁰ propisano je brisanje članka 14. izvornog Zakona, odnosno odredbi koje se odnose na razrješenje imenovane osobe u regulatornom tijelu.

Ombudsmeni ponovno ukazuju da postupci razrješenja imenovanih osoba, prije isteka mandata, bez zakonitog utemeljenja, potencijalno dovode do postupaka pred nadležnim pravosudnim tijelima, koji rezultiraju financijskim teretom za javni subjekt ukoliko se utvrdi osnovanost tužbenog zahtjeva. Činjenica je i da u tim slučajevima, razriješene osobe, bez valjanog pravnog osnova, gube i status uposlenih osoba čime nastupaju i povrede prava iz radnog odnosa. Postupanje Ombudsmana po žalbama ove prirode utemeljno je na odredbama Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine¹⁰¹ i propisanim nadležnostima.

Rukovodeći se naprijed navedenim, Ombudsmeni su uputili preporuku tijelu izvršne vlasti da prigodom donošenja odluka iz svoje nadležnosti pokloni dužnu pozornost ne samo aspektu

⁹⁶ Ž-BR-05-268/22, Ž-BR-04-155/23, Ž-SA-05-496/23, preporuka broj: P-283/23

⁹⁷ Ž-BL-05-435/23, Ž-BL-05-434/23, Ž-BL-05-436/23

⁹⁸ Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije („Službene novine Federacije, broj: 12/03, 34/03 i 65/13)

⁹⁹ Članak 1. zakona

¹⁰⁰ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije „Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br 65/13)

¹⁰¹ Zakon Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Sl. list BiH 32/00, 19/02, 35/04, 32/06, 50/08 i 61/23)

zakonitosti, nego i principu dobre javne uprave i savjesnog upravljanja javnim sredstvima, kako bi se uvažili interesi svih zainteresiranih strana na koje se odluke odnose, a rizik od sporova bilo koje vrste sveo na minimum, te da uskladi radno-pravni status razriješenih članova Uprave društva do prestanka mandata na zakonit način.¹⁰² Odgovorno tijelo je dostavilo izjašnjenje u kojem navodi opredijeljenost za postupanje sukladno pozitivnim zakonskim propisima i mišljenju Ombudsmana.¹⁰³

Ombudsmani ponovno naglašavaju da je potrebno preispitati postojeći zakonodavni okvir koji regulira pitanje vladinih, ministarskih i drugih imenovanja, odrediti jasne kriterije koji moraju biti ispoštovani u procedurama imenovanja i razrješenja imenovanih osoba, a koji neće ostaviti prostora za bilo koji vid zlouporabe, kao i povrede principa dobre uprave i vladavine prava.

4.7. Migracije i azil

Uvjeti i postupak ulaska stranaca u Bosnu i Hercegovinu, boravak stranaca, udaljenje stranaca iz zemlje, prihvata stranaca i stavljanje stranaca pod nadzor, ostvarivanje prava stranih državljana na teritoriju Bosne i Hercegovine, principi, uvjeti i postupak za odobravanje izbjegličkog statusa, statusa supsidijarne zaštite prava i obveze tražitelja azila, izbjeglica te druga pitanja vezana za ostvarivanje prava stranih državljana propisani su odredbama Zakona o strancima Bosne i Hercegovine¹⁰⁴ i Zakona o azilu Bosne i Hercegovine¹⁰⁵.

Prema Informaciji Ministarstva sigurnosti o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini za razdoblje od 01.01. do 30. 09. 2023. godine podnesenoj Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, Služba za poslove sa strancima u području zakonitih migracija strancima je u ovom razdoblju odobreno 8.949 privremenih boravaka, evidentirala 25.174 nezakonitih migranata, s tim da je karakteristika tranzitnih nezakonitih migracija u 2023. godini povećan opseg migracija, uz istodobno kratko zadržavanje migranata na teritoriju BiH, kako bi što prije ušli u šengenski prostor. Borba protiv krijumčarenja migranata jedan je od prioriteta za pravosudne institucije i policijske agencije u BiH od samog početka povećanog pritiska nezakonitih migracija preko teritorija BiH.¹⁰⁶

Ombudsmani su tijekom 2023. godine razmatrali 11 predmeta vezanih za prava stranih državljana, osam predmeta manje nego u 2022. godini, a upućena je jedna preporuka.

¹⁰² Ž-SA-05-817/21, preporuka broj:P-138/23

¹⁰³ „Uvažavajući preporuke navedene u Vašem dopisu privremeno imenovani Nadzorni odbor navodi da poduzima sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi u budućim postupanjima, osiguralo transparentno i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a kako bi se onemogućila svaka zlouporaba prava stranaka. Također, privremeno imenovani Nadzorni odbor u svom radu prigodom donošenja odluka iz svoje nadležnosti poklanja dužnu pozornost svim principima, uključujući sve aspekte zakonitosti, principe dobre javne uprave i savjesnog upravljanja javnim sredstvima, kako bi se uvažili interesi svih zainteresiranih strana na koje se preporuke odnose.

¹⁰⁴ Zakon o strancima Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH“, broj 88/15, 34/21);

¹⁰⁵ Zakon o azilu Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH“, broj 11/16; Ispravka Zakona o azilu, “Službeni glasnik BiH“, broj 16/16);

¹⁰⁶ Usvojilo Vijeće ministara 28.12.2023.godine

Žalbe su izjavljene zbog onemogućavanja ulaska u Bosnu i Hercegovinu osobama koje su u potrebi za međunarodnom zaštitom,¹⁰⁷ postupanja policijskih službenika prema tražiteljima azila,¹⁰⁸ nezadovoljstva zbog smještaja u Imigracioni centar i uvjeta boravka u istom¹⁰⁹, nezadovoljstva odlukama nadležnog tijela kojim se odbija zahtjev za privremeni azil, privremeni boravak ili ulazak u zemlju.

Ombudsmeni ponovno ističu problem malodobnih osoba koji se nalaze u pokretu na teritoriju Bosne i Hercegovine, bez roditelja ili staratelja. Nije sustavno riješeno pitanje imenovanja staratelja po službenoj dužnosti, zaštite i smještaja djece, posebno van redovitog radnog vremena centara za socijalni rad. Naime, većina centara za socijalni rad ima redovito radno vrijeme do 16:00 sati što ima značajne implikacije u slučajevima potrebe zaštite prava, nakon okončanja radnog vremena. U predmetima ove vrste, Ombudsmeni postupaju na način da traže urgentno postupanje nadležnih kako bi se djeci u što kraćem roku odredio staratelj i na taj način zaštitio najbolji interes djeteta.¹¹⁰

Ovo pitanje je od velikog značaja, zbog primjene Konvencije Vijeća Europe o akciji protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini, te preporuka Skupine/Grupe stručnjaka za borbu protiv trgovine ljudima (GRETA).¹¹¹ Djeca i dalje čine značajan postotak žrtava trgovine ljudima u BiH i podvrgnuta su seksualnom iskorištavanju, radnoj eksploataciji, prisilnom prosjačenju i dječijem braku. U realnim situacijama kada djeca, migranti, bez pratnje, ostaju na ulicama tijekom noći, bez zaštite i nadzora države, ne samo da izostaje skrb propisana odredbama Konvencije o pravima djeteta, nego su ova djeca istodobno izložena opasnosti kao potencijalne žrtve trgovine ljudima. Ombudsmeni su sa svime upoznali i Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine Sektor za međunarodnu suradnju i europske integracije Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima

Ombudsmeni su pratili pitanje sklapanja braka u Bosni i Hercegovini za osobe koje u Bosni i Hercegovini imaju priznat status supsidijarne zaštite sa osobama koje imaju priznat status supsidijarne zaštite/izbjeglički status u drugim zemljama. Tijelo za upravu jedinice lokalne samouprave postupajući po zahtjevu za sklapanje braka odbilo je navedeni zahtjev. Federalno ministarstvo unutarnjih poslova ističe da se u konkretnom slučaju ne može smatrati drugostupanjskim tijelima. Nakon razmatranja tužbenog zahtjeva u upravnom sporu županijski/kantonalni sud vraća drugostupanjskom tijelu predmet na ponovno odlučivanje. Složenost i dugotrajnost upravnog postupka, upravnog spora, sam status ovih osoba čini neizvjesnim i ukazuje na nemogućnost rješavanja njihovog bračnog stanja. Ombudsmeni su uputili preporuku Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine da, uključujući nadležna entitetska ministarstva i tijela uprave, kao i druge eventualne partnere i zainteresirane organizacije, sogleđaju mogućnost rješavanja problematike zaključivanja braka, za osobe koje u Bosni i Hercegovini imaju priznat status supsidijarne zaštite, sa osobama koje imaju priznat status supsidijarne zaštite/izbjeglički status u drugim zemljama.¹¹²

¹⁰⁷ Ž-SA-05-240/23, Ž-SA-05-300/23

¹⁰⁸ Ž-SA-05-83/23

¹⁰⁹ Ž-SA-05-5/23

¹¹⁰ Ž-BL-01-412/22

¹¹¹ Međunarodno tijelo za praćenje provedbe Konvencije Vijeća Europe o akciji protiv trgovine ljudima

¹¹² Ž-SA-05-38/21, preporuka broj: P-251/23

Osoba bez državljanstva, tj. apatrid je neko koga nijedna država po svojim zakonima ne smatra svojim državljaninom. Apatridija ima stvarni i razarajući utjecaj na živote pojedinaca, njihovih obitelji a u konačnici i zajednice. I pored određene razine napretka koji je ostvaren u oblasti matičnih knjiga u Bosni i Hercegovini u smislu njihove usklađenosti sa međunarodnim standardima, još postoje različite prepreke i nedostaci kako u sadržaju, tako i u samoj primjeni propisa koje je neophodno otkloniti u cilju uspostave učinkovitog sustava prevencije i eliminiranja fenomena apatridije.

Ombudsmeni su pristupili sveobuhvatnoj analizi ove problematike u cilju izrade „Specijalnog izvješća o stanju ljudskih prava osoba bez državljanstva (apatrida) i osoba pod rizikom od apatridije na teritoriju Bosne i Hercegovine“¹¹³

Pojam „*migranti u nereguliranoj situaciji*“ ili „*neregularni migranti*“¹¹⁴ se odnosi na pojedince koji nisu državljani niti jedne države članice Europske unije, ali borave u nekoj od država članica Europske unije bez valjane vize ili boravišne dozvole. Bosna i Hercegovina je potpisnica Međunarodne konvencije o zaštiti prava radnika migranata i članova njihovih obitelji i redovito podnosi izvješće Komitetu u kojem se nalazi 14 neovisnih međunarodnih stručnjaka iz oblasti zaštite ljudskih prava. U jednom od predmeta podnositelj žalbe se obratio Ombudsmanima kako bi se njegovoj supruzi omogućio ostanak u Bosni i Hercegovini, posebno se pozivajući na prava djeteta¹¹⁵. Supruga je rodila, a nije regulirala svoj ostanak i status u Bosni i Hercegovini. Žalitelj ukazuje da je krajnje nehumano da se dijete, koje je staro tek jedan mjesec i doji, razdvoji od majke. Ombudsmeni su nadležnima ukazali na međunarodni i europski zakon o ljudskim pravima koji državama članicama Europske unije nameće obvezu zajamčenih ljudskih prava svim pojedincima unutar svoje pravne nadležnosti, a to obuhvaća i neregularne migrante i preporukom pozvali Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine¹¹⁶ da poduzmu dodatne napore za provođenje zakonodavnog okvira o nediskriminaciji, relevantnom za prava radnika migranata i članova njihovih obitelji bez obzira na njihov status, kao i unaprjeđenje dobrih, pravičnih, humanih i zakonitih uvjeta u svezi sa međunarodnom migracijom radnika i članova njihovih obitelji. Preporuka nije ispoštovana, niti je uspostavljena suradnja nakon izdate preporuke.

4.8. Javne isprave

Tijekom 2023. godine zaprimljeno je devet žalbi a upućena jedna preporuka zbog nesuradnje označenog odgovornog tijela u postupku istrage sa Ombudsmanima BiH.

Žalbeni razlozi su različite naravi, a kao primjere navodimo obraćanje žalitelja u svezi stiježanja prava državljanstva priznatih izbjeglica u kontekstu zahtijevanja pribavljanja rodnog lista od strane nadležnog tijela, te neopravdane duljine trajanja postupka o odlučivanju po zahtjevu o

¹¹³ Ž-BL-05-455/23

¹¹⁴ Prigodom izrade Specijalnog izvješća o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su za najveći broj stranih državljana koji su bili predmet analize, usvojili termin neregularni migranti jer se, prema informacijama odgovornih tijela, u većini slučajeva radi o stranim državljanima koji su u Bosnu i Hercegovinu ušli ili ulaze bez ikakvih identifikacionih dokumenata, na mjestima koja nisu predviđena za prelazak državne granice, što predstavlja kršenje pravnih propisa Bosne i Hercegovine i nije sukladno s procedurama nadležnih tijela u Bosni i Hercegovini u pogledu ulaska stranaca u zemlju.

¹¹⁵ Ž-MO-01-85/22

¹¹⁶ Preporuka broj P-349/22 od 09.12.2022. godine

stjecanju državljanstva pred Federalnim ministarstvom unutarnjih poslova. Pravilnikom o preciziranju dokaza i ispunjavanju uvjeta za stjecanjem državljanstva Bosne i Hercegovine naturalizacijom i olakšanom naturalizacijom¹¹⁷, ne propisuje se obveza pribavljanja izvoda iz matične knjige rođenih kao uvjeta za stjecanje državljanstva naturalizacijom priznatim izbjeglicama.¹¹⁸ Postupak u ovom predmetu je u tijeku.

U drugom slučaju u žalbi je navedeno da se sin podnositeljice žalbe nalazi u Erbilu, Irak, te da ne može dobiti putni list kako bi se vratio u Bosnu i Hercegovinu. Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine dostavilo je potpunu informaciju i relevantnu dokumentaciju o predmetnom slučaju, iz koje nedvojbeno proizilazi da Ministarstvo vanjskih poslova zajedno sa Ministarstvom sigurnosti Bosne i Hercegovine, Državnom agencijom za istrage i zaštitu, Tužiteljstvom Bosne i Hercegovine, kao i Međunarodnim komitetom Crvenog križa (MKCK) kontinuirano radi na predmetnom slučaju, da izdavanje putnog lista nije sporno po završetku procesa ekstradicije, zbog čega Ombudsmani Bosne i Hercegovine, u predmetnoj pravnoj stvari, nisu našli osnov za poduzimanje radnji iz okvira svoje nadležnosti.¹¹⁹

4.9. Prava povratnika

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode sukladno sa Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim dokumentima za zaštitu ljudskih prava.

Aneksom VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini propisano je da će strane potpisnice osigurati da izbjeglicama i raseljenim osobama dozvoli bezbjedan povratak, bez rizika uznemiravanja, zastrašivanja, progona ili diskriminacije, osobito zbog njihovog etničkog podrijetla, vjerskog opredjeljenja ili političkog mišljenja.¹²⁰

Ombudsmani Bosne i Hercegovine su po svim saznanjima iz medija o napadu na povratnike postupali sukladno sa svojim nadležnostima, otvorili istrage po službenoj dužnosti, uspostavljali suradnju sa nadležnim tijelima a priopćenjem za javnost pozivali policiju i tužiteljstva da brzo i učinkovito rade na rješavanju svakog pojedinačnog incidenta ove vrste.¹²¹

Istraga po službenoj dužnosti otvorena je nakon objavljene informacije da je u selu Omeragići kod Višegrada izvršen napad na povratničku obitelj, odnosno supružnike starije životne dobi, koji su pretučeni i opljačkani. S obzirom na to da istražni postupak vodi Okružno javno tužiteljstvo u Istočnom Sarajevu, Područna kancelarija u Višegradu, Ombudsmani su zahtijevali izjašnjenje o poduzetim procesnim radnjama na pronalasku počinitelja kaznenog djela.¹²²

Nakon objave da je šezdesetosmogodišnji povratnik u Brezice kod Dervente napadnut prigodom pokušaja sprječavanja krađe drva, zadobio teške tjelesne povrede, upućen na bolničko liječenje, te preminuo od posljedica zadobijenih povreda, Ombudsmani su od Okružnog javnog tužiteljstva

¹¹⁷ „Službeni glasnik BiH“ broj: 17/14

¹¹⁸ Ž-SA-05-55/23

¹¹⁹ Ž-SA-05-696/23

¹²⁰ poglavlje I, članak 1.stavak 2.

¹²¹ Priopćenje za javnost dana 08.12.2023.godine

¹²² Ž-SA-05-284/23

u Doboju zatražili informaciju da li je pokrenuta istraga u svezi sa predmetnim slučajem i druge podatke od značaja povodom ovog napada.¹²³

Ombudsmeni su odmah po saznanju da je u selu Stošnica kod Vozuće izvršen napad na povratnicu, koja je pritom zadobila tjelesne ozljede, uputili zahtjev Ministarstvu unutarnjih poslova Zeničke županije/kantona, Policijskoj upravi Zavidovići da dostavi informacije o poduzetim aktivnostima u svezi sa navedenim slučajem.¹²⁴

Ombudsmeni posebno ističu da je osiguranje uživanja ljudskih prava bez diskriminacije osnov za razvoj svih lokalnih zajednica u Bosni i Hercegovini. Povratnici predstavljaju posebno ranjivu kategoriju, imajući u vidu činjenicu brojčane manjine, zbog čega bi vlasti trebale sa većom pozornošću sagledati njihove potrebe. Sve nadležne institucije moraju u većoj mjeri aktivno djelovati protiv govora mržnje a osiguranja većeg stupnja tolerancije, kako bi se prevenirale situacije koje mogu predstavljati uznemiravanje, zastrašivanje ili napad na tjelesni integritet i imovinu povratnika.

4.9.1. Naknada ratne štete

Aneksom VII također je propisano da sve izbjeglice i raseljene osobe imaju pravo da se slobodno vrate svojim kućama, pravo na povrat imovine koja im je oduzeta tijekom neprijateljstava od 1991. godine, kao i nadoknadu imovine koja im se ne može vratiti (poglavlje I, članak 1.stavak 1). Obnova oštećenih stambenih objekata, izgradnja novih tamo gdje su u cijelosti porušeni, odnosno pravična naknada štete, predstavlja preduvjet za implementaciju naprijed navedene odredbe na cijelom prostoru Bosne i Hercegovine.

U 2023. godini zaprimljeno je devet predmeta vezanih za pitanje ratne štete na imovini žalitelja, zbog ne/mogućnosti obnove oštećenih objekata i pitanja procedura javnih poziva, i upućene dvije preporuke.¹²⁵

Prema riječima povratnika: *"Papire sam predao nebrojeno puta, sve što se traži, da bi mi rekli da nešto nedostaje, da je zastarilo, kada i to nadopunim, zanovim, onda mi kažu imaš sve uvjete ali nema više para i tako ukrug, iz godine u godinu."*

Ombudsmeni su uočili da postoje slabosti administrativnog postupka koji prethodi odlučivanju o pravu na finansijska sredstva, kao i pasivnost tijela prigodom utvrđivanja činjeničnog stanja i stvarnih potreba aplikanta pri javnim pozivima koji se odnose na rekonstrukciju i obnovu stambenih jedinica u cilju povratka, a zbog čega se podnositelji žalbi susreću sa poteškoćama i trpe štetne posljedice. Stoga su nadležnim tijelima vlasti uputili preporuke da u okviru svojih ovlasti, poduzmu sve mjere i aktivnosti kako bi se omogućila rekonstrukcija i obnova ratom uništenih i porušених stambenih jedinica, kao i da se prigodom dodjele sredstava za njihovu obnovu i rekonstrukciju u cilju povratka, poštuju procedure propisane zakonskim i

¹²³ Ž-BL-05-711/23

¹²⁴ Ž-SA-05-1133/23

¹²⁵ Ž-SA-04-585/23, Ž-BL-05-119/23, Ž-BL-144/23

podzakonskim propisima uvažavajući stvarno činjenično stanje na području lokalnih zajednica.¹²⁶

U jednom od predmeta označena odgovorna tijela informirala su Ombudsmane da su postupili po preporuci, Općina Vitez izvijestila je o mjerama i aktivnostima koje su poduzete u cilju realiziranja preporuke i opredjeljenju da će nastaviti raditi kontinuirano na predmetnoj pravnoj stvari, a Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica je poduzelo aktivnosti na realiziranju predmetne preporuke na način da je žalitelju odobreno 10.000,00 KM za nabavku potrebnog građevinskog materijala i ugradnju istog za rekonstrukciju porušenog stambenog objekta¹²⁷

Nedostajuća novčana sredstva i dalje otežavaju implementaciju projekta izgradnje i obnove povratničkih stambenih objekata. Prema informacijama zaprimljenim u pojedinačnim postupcima, a koje se odnose na Državni projekat stambenog zbrinjavanja (DPSZ):

„Vijeće ministara je na svojoj 18. sjednici održanoj 13. srpnja 2023. godine potvrdilo da su obveze koje je Bosna i Hercegovina preuzela sukladno sa međunarodnim sporazumom potpisanim u okviru Okvirnog sporazuma RSP neosporne. Sukladno sa okvirnim Sporazumom, obveza osiguranja nedostajućih sredstava za završetak projekta pada na teret proračuna institucija Bosne i Hercegovine, te je Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH zaduženo da, kao vodeća institucija odgovorna za cjelokupnu implementaciju DPSZ-a, izvrši procjenu troškova. S tim u svezi, procijenjeno je da je za pokretanje tenderskih procedura za radove potrebno osigurati oko 10 miliona KM (3,3 miliona KM za nedovršene individualne stambene objekte i 6,7 miliona KM za obnovu i izgradnju obiteljskih kuća na kojima radovi nisu otpočeli). Tretirajući ove potrebe kao prioritet, Ministarstvo je neophodnih 10 miliona KM uključilo u svoj proračunski zahtjev za 2024. godinu koji će biti razmatran krajem godine. Paralelno, Ministarstvo predvodi i druge inicijative sa ciljem osiguranja sredstava, kao što je mogućnost korištenja prihoda od naplaćenih penala, kreditno zaduženje, fmanciranje iz proračuna ostalih razina vlasti i ostalih izvora.“

4.10. Sloboda okupljanja i udruživanja

Sloboda mirnog okupljanja i udruživanja zajamčena je Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima¹²⁸ kojom se priznaje pravo svake osobe na slobodno udruživanje, uključujući i pravo na osnivanje sindikata i učlanjenje u njega radi zaštite svojih interesa (članak 22) kao i odredbama Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Odredbom članka 11. Europske konvencije priznaje se pravo mirnog okupljanja, koje u jednom demokratskom društvu može biti ograničeno samo zakonom, u interesu nacionalne i javne sigurnosti, javnog reda ili radi zaštite javnog zdravlja ili morala ili prava i sloboda drugih osoba.

¹²⁶ Ž-BL-05-538/22, preporuka broj:P-77/23;

¹²⁷ Ž-SA-08-371/22, preporuka broj:P-186/23;

¹²⁸ Opća deklaracija o pravima čovjeka, proglašena od Opće skupštine Ujedinjenih naroda 10. prosinca 1948. godine;

Tijekom 2023. godine evidentirana su četiri predmeta vezana za slobodu okupljanja.

Ombudsmeni su saopćenjem za javnost najoštrije osudili napad na aktiviste nevladinih organizacija, novinare, pripadnike LGBT zajednice i građane, koji su se dogodili u 2023. godini. Ukazali su da ostvarivanje prava na slobodu okupljanja nameće nadležnim tijelima pozitivne obveze, tj. poduzimanje mjera s ciljem obezbjeđenja mirnog uživanja prava, što uključuje, prije svega, zaštitu i pomaganje. Pozvali su sve nadležne institucije, uključujući prvenstveno tijela kaznenog gonjenja da prioritarno poduzmu mjere iz svoje nadležnosti, sa ciljem osiguranja sigurnosti, prava na rad i ostvarivanje osnovnih ljudskih prava svih građana, zajamčenih ustavom i međunarodnim konvencijama koje imaju izravnu primjenu u domaćem pravnom sustavu. Poštujući načelo neovisnosti pravosuđa, Ombudsmeni su izrazili nadu da će pravosudne institucije adekvatno cijeliti element mržnje kao kvalifikatornu okolnost u slučaju utvrđivanja kaznene odgovornosti bilo kojeg sudionika pomenutih događaja.¹²⁹

Članak 11 Konvencije, pod naprijed navedenim uvjetima jamči i pravo svake osobe na slobodno udruživanje, uključujući i pravo na osnivanje sindikata i učlanjenje u njega radi zaštite svojih interesa. Zakonima o udrugama/udruženjima i fondacijama Bosne i Hercegovine,¹³⁰ Republike Srpske,¹³¹ Federacije Bosne i Hercegovine¹³² i Brčko Distrikta BiH¹³³ uređuju se pravni položaj, statusne promjene i druga pitanja značajna za rad udruga i fondacija koji se registriraju sukladno ovim zakonima. Žalbe registrirane u Instituciji ombudsmana odnose se na unutarnje probleme udruga, smjenu tijela, isključenje članova iz istih¹³⁴, gdje Ombudsmeni nemaju nadležnost postupanja.

Ombudsmeni uočavaju slabosti u primjeni odredbi propisao udrugama, a vezano za pitanje statusa udruga od javnog interesa, Ovo je posebno značajno zbog činjenice da udruga koja je upisano u registar može provoditi programe i projekte od javnog interesa i ostvarivati prava na sredstva iz proračuna.

4.11. Sloboda medija i sigurnost novinara

Sloboda medija podrazumijeva slobodu izražavanja mišljenja, neovisnost i pluralizam medija, slobodu prikupljanja, istraživanja, objavljivanja i širenja informacija radi informiranja javnosti, otvorenosti medija za različita mišljenja, uvjerenja i sadržaje, neovisnost, slobodu i sigurnost novinara, i neodvojivo je povezana s konceptom temeljnih ljudskih sloboda i prava i demokratskog društva.

¹²⁹ Saopćenje za javnost 22.03.2023. godine

¹³⁰ Zakon o udrugama/udruženjima i fondacijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 32/01, 42/03, 63/08, 76/11 i 94/16);

¹³¹ Zakon o udrugama/udruženjima i fondacijama Republike Srpske ("Sl. glasnik RS", br. 52/2001 i 42/2005);

¹³² Zakon o udrugama/udruženjima i fondacijama Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 45/02);

¹³³ Zakon o udrugama/udruženjima i fondacijama Brčko distrikta BiH ("Službeni glasnik Brčko distrikta BiH", broj 41/20 i 44/22);

¹³⁴ Ž-BR-08-234/23, Ž-BR-08-240/23

Tijekom 2023. godine zaprimljeno je sedam žalbi koje se odnose na napada na novinara¹³⁵, oštećenja imovine novinara,¹³⁶ radnji koje novinari ocjenjuju pritiskom na njihov rad,¹³⁷ poteškoće sa kojima se susreću novinari javnog poduzeća prigodom prikupljanja relevantnih informacija.

Upućena je jedna preporuka u predmetu u kojem žalitelj ukazuje na određene probleme s kojima se susreće u svom radu kao novinar javnog poduzeća, reporter, kada je na pripremi tekstova i priloga za sve tri platforme, radio, televiziju i web portal, često u potrebi da za informacije koje dobija od građana treba pojašnjenje ili izjavu nadležnih službi gradske uprave, gdje ne nalazi spremnost za suradnju. Ombudsmeni su preporučili nadležnom tijelu da sukladno svojim ovlastima izvrši potrebne radnje kako bi se donio akt kojim se pobliže i detaljnije utvrđuju načini obraćanja, procedure u svezi sa postupkom podnošenja medijskih upita za dostavljanje informacija/ ugovaranje/ davanje izjavanja, te odlučivanja po istom. Detaljnijim procedurama prevenirali bi se ovakvi i slični slučajevi u budućnosti, te otklonila pravna nesigurnost u postupanju i interpretaciji određenih praksi. Preporuka je djelimično realizirana.¹³⁸

Ombudsmeni su u ranijem razdoblju sačinili Specijalno izvješće o položaju novinara i slučajevima prijetnji novinarima u Bosni i Hercegovini¹³⁹ jasno naglasili da status novinara u društvu mora biti uređen, a novinarima zajamčeno uživanje osnovnih prava i sloboda, što podrazumijeva pravo na sigurnost i dostojanstvo.

Bez obzira na protek vremena, ne može se uočiti značajan napredak, zbog čega Ombudsmeni podsjećaju na zaključke, mišljenja i preporuke iz Specijalnog izvješća koje su upućene nadležnim organima/tijelima i potrebu da se napad na novinare u kaznenim zakonima definira kao posebno kazneno djelo ili kao teži oblik kaznenog djela napada na službenu osobu u vršenju službene dužnosti.

U izvještajnom razdoblju došlo je usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakonika Republike Srpske¹⁴⁰ na način da je kleveta definirana kao kazneno djelo.

Ombudsmeni ukazuju da članak 10. Europske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama jamči svakome pravo na slobodu izražavanja. Sloboda izražavanja je relativno pravo, što znači da u određenim slučajevima ovo pravo država može ograničiti pod uvjetom da je ograničenje propisano zakonom, neophodno u demokratskom društvu, odnosno da je u interesu nacionalne sigurnosti, teritorijalnog integriteta ili javne sigurnosti, sprječavanja nereda ili zločina, zaštite zdravlja i morala, ugleda ili prava drugih, sprječavanja širenja povjerljivih informacija ili u interesu očuvanja autoriteta i nepristranosti sudstva. Neophodnost, u smislu članka 10. stavak 2. Konvencije, implicira postojanje „žurne društvene potrebe“, a svako ograničenje mora biti razmjerno cilju koji se želi istim postići. Cilj ograničavanja svakako je i sprječavanje zlouporabe prava, odnosno zaštite prava drugih osoba, što je navedeno ne samo u

¹³⁵ Ž-SA-05-616/23

¹³⁶ Ž-SA-05-199/23

¹³⁷ Ž-BL-05-175/23

¹³⁸ Ž-SA-05-162/23, preporuka broj:P-181/23.

¹³⁹ <https://www.ombudsman.gov.ba/>

¹⁴⁰ Kazneni/Krivični zakonik Republike Srpske ("Sl. glasnik RS", br. 64/2017, 104/2018 - odluka US, 15/2021, 89/2021 i 73/2023)

članku 10. pomenute Konvencije, nego i članku 17. koji zabranjuje zlouporabu prava. Dakle, sloboda izražavanja, kao temelj svakog demokratskog društva, može biti ograničena samo ukoliko su ispunjeni naprijed navedeni kriteriji. S tim u svezi, neophodno je ustvrditi odgovarajući balans između slobode izražavanja, sa jedne strane i zaštite prava drugih osoba ili javnog interesa, sa druge strane.

4.12. Besplatna pravna pomoć

Principi jednakosti i nediskriminacije, koji podrazumijevaju i jednakost svih osoba pred zakonom, čine temelj međunarodne zaštite ljudskih prava. Kako bi se osiguralo poštivanje ovih principa, nužno je osigurati učinkovitu pravnu zaštitu najranjivijim, socijalno ugroženim kategorijama stanovništva u slučajevima kada to zahtijevaju interesi pravde. Iako članak 6. Europske konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda pravo na besplatnu pravnu pomoć izričito predviđa za optuženike kada to nalažu interesi pravde i materijalni status optuženika, Konvencija ima i širu primjenu što je potvrđeno kroz praksu Europskog suda za ljudska prava.¹⁴¹

Odredbama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći Bosne i Hercegovine¹⁴² propisano da je nadležno tijelo za pružanje besplatne pravne pomoći pred tijelima i institucijama Bosne i Hercegovine, Ured za pružanje besplatne pravne pomoći Bosne i Hercegovine, koji je unutarnja organizacijska jedinica u sastavu Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine. U Federaciji Bosne i Hercegovine zavodi za besplatnu pravnu pomoć uspostavljeni su na razini devet županija, u Republici Srpskoj besplatnu pravnu pomoć obezbjeđuje Centar za pružanje besplatne pravne pomoći, sa sjedištem u Banja Luci, i uredima u Doboju, Bijeljini, Trebinju i Istočnom Sarajevu, a u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine djeluje Kancelarija za pravnu pomoć Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. Besplatnu pravnu pomoć osigurava i određeni broj nevladinih organizacija za ciljane skupine građana.

Tijekom 2023. godine zaprimljeno je devet žalbi koje se odnose na besplatnu pravnu pomoć i upućene dvije preporuke. Žalbe su izjavljene zbog povrede prava na pravnu pomoć zbog neuspostave sustava pravne pomoći, nefunkcionalnosti zavoda za pravnu pomoć, nezadovoljstva radom službenika uposlenih u centru za pravnu pomoć¹⁴³, povrede procedure za prijam rukovodećeg državnog službenika u županijskom zavodu za pružanje besplatne pravne pomoći¹⁴⁴

Osiguravanje jednakosti pred sudom i drugim tijelima državne uprave se omogućava primjenom instituta besplatne pravne pomoći, što podrazumijeva uspostavu takvih mehanizama koji će, pod određenim uvjetima, omogućiti osobama čije materijalne prilike ugrožavaju mogućnost zaštite njihovih prava, da ta prava i ostvare. Funkcionalan i učinkovit sustav besplatne pravne pomoći

¹⁴¹ Tako se, primjera radi, pravo na besplatnu pravnu pomoć u građanskim postupcima zasniva na slučaju Airey protiv Irske u kojem je Europski sud za ljudska prava utvrdio povredu prava na pravedno suđenje (članak 6. st. 1. Konvencije). Također, postoje i drugi slučajevi u kojima je sud utvrdio da ne ispunjenje obveze države da svojim građanima osigura besplatnu pravnu pomoć (Airey v. Ireland, 11. 9. 1979. Serie A, br. 32.).

¹⁴² Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći Bosne i Hercegovine, („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 83/16)

¹⁴³ Ž-BL-05-689/23

¹⁴⁴ Ž-MO-05-171/23

predstavlja jamstvo **za** jednak pristup sudu ranjivim kategorijama stanovništva, te zaštitu njihovih prava i interesa.

U postupku po žalbi zbog povrede prava na besplatnu pravnu pomoć, zbog činjenice da u Srednjobosanskoj županiji nije uspostavljen sustav besplatne pravne pomoći, Ombudsmani su tijela vlasti ukazali na naprijed navedeno i uputili preporuku da se pristupi usvajanju zakona o besplatnoj pravnoj pomoći. Preporuka je realizirana i pokrenuta zakonodavna procedura.¹⁴⁵

Žalbom je ukazano da je Hercegovačko-neretvanska županija usvajanjem Zakona o pružanju besplatne pravne pomoći¹⁴⁶ osigurala zakonodavni i institucionalni okvir u oblasti besplatne pravne pomoći, obezbijedila neophodan prostor i opremu za rad Županijskog zavoda za pružanje besplatne pravne pomoći. Međutim, procedura/postupak imenovanja direktora Zavoda traje više od 5 (pet) mjeseci, zbog čega isti nije operativan. Ombudsmani su uputili preporuku nadležnim tijelima vlasti da sukladno pozitivnim zakonskim propisima okončaju postupak imenovanja direktora Zavoda. Tijekom postupka praćenja realiziranja preporuke ostvarena je suradnja sa nadležnim tijelom i prati se dalja implementacija.¹⁴⁷

¹⁴⁵ Ž-SA-05-227/23, preporuka broj P-236/23

¹⁴⁶ Zakon o pružanju besplatne pravne pomoći¹⁴⁶ („Službene novine HNK“ broj. 07/13)

¹⁴⁷ Ž-SA-05-226/23, preporuka broj P-237/23

V. PRAVOSUĐE I UPRAVA

5.1. Uvod

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, u postupcima utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve kaznene optužbe jamči pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku, pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.¹⁴⁸ Članak II.2. Ustava Bosne i Hercegovine, propisuje da se prava i slobode predviđeni u Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njezinim protokolima izravno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

Jamstvo pravičnog suđenja, koje također uključuje i pravo na postupanje u razumnom roku, primjenjuje se na sve postupke u kojima se utvrđuje ili ostvaruje, tj. izvršavaju građanska prava ili obveze, a jamstvo postupka u razumnom roku primjenjuje se i na upravni postupak, a time i na upravne sporove.

Tijekom 2023. godine Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi zaprimio je 709 predmeta, što je za 3,67% manje u odnosu na 2022. godinu kada je zaprimljeno 736 žalbi. Najveći broj žalbi i dalje se odnosi na pravosuđe gdje je u poredeći sa 2022. godinom došlo do povećanja od 5,76%, te upravu gdje je poredeći sa 2022. godinom došlo do smanjenja broja žalbi od 13,36 %.

Zakon o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine propisuje da će nadležnost Institucije ombudsmana sadržavat ovlasti da provodi istrage u svim žalbama vezano za slabo funkcioniranje sudbenog sustava ili nepravilnim procesuiranjem individualnih predmeta, kao i da preporuči odgovarajuće pojedinačne ili opće mjere. Ombudsman BiH se neće miješati u proces odlučivanja sudova, ali može pokrenuti sudbene postupke ili intervenirati u tijeku postupka koji se vodi, kad god ustanovi da je takva aktivnost neophodna pri obavljanju njegovih dužnosti. Ombudsman BiH također može dati preporuke tijelu vlasti koji je strana u postupku ili biti konzultiran od strane u postupku.¹⁴⁹

U slučajevima kada se preporuka upućuje tijelu vlasti, pravnoj ili fizičkoj osobi za otklanjanje diskriminacije, propuštanje postupanja po istoj otvara mogućnost pokretanja prekršajnog postupka, odnosno prekršajne odgovornosti¹⁵⁰. Isto tako, sukladno odredbama članka 15. stavak 9. Zakona o zabrani diskriminacije u slučaju kada sud razmatra predmet o kojem je Institucija obudsmana već donijela preporuku, koju stranka u postupku koristi kao dokaz, sud je dužan sukladno s pravilima postupka razmotriti preporuke Ombudsmana BiH.

¹⁴⁸ Europska konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama članak 6. stavak (1);

¹⁴⁹ Članak 4. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine „Sl. glasnik BiH“, br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06, 38/06, 50/08 i 61/23

¹⁵⁰ Član 19. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije.

5.2. Pravosuđe

Pravo na pravično suđenje podrazumijeva i pravo na suđenje u razumnom roku, a razuman rok ne podrazumijeva uvijek žurno postupanje, osim ukoliko je žurno postupanje propisano zakonom, već se ogleda u svjetlu svakog pojedinačnog slučaja. U postupcima pred Institucijom ombudsmana najčešća povreda prava odnosi se upravo na povredu prava na pravično suđenje.

5.2.1. Statistika

U oblasti pravosuđa i dalje se bilježi veliki broj žalbi, te je poredeći sa 2022. godinom (registrirano 347 žalbi) došlo do blagog uvećanja broja žalbi. U 2023. godini zaprimljeno je 367 žalbi, a najveći broj odnosi se na duljinu trajanja postupka gdje su registrirane 62 žalbe, izvršenje presuda 50 žalbi, žalbe na rad sudaca 23, žalbe koje su se odnosile na Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine devet, te žalbe koje se odnose na ostale povrede prava vezane za postupanje sudova 223 žalbe (nedonošenje sudbenih odluka na zakonom propisan način, žalbe na rad tužiteljstava, odvjetnike i dr.). U oblasti pravosuđa izdato je devet preporuka.

Trend rasta predmeta koji se donose na neprimjerenu duljinu trajanja postupka, te žalbe na rad nositelja pravosudnih funkcija ukazuju da još postoje određene manjkavosti pravosudnog sustava, te generalnog nepovjerenja građana, iako su u prethodnim godinama učinjeni određeni naponi na suzbijanju ovih pojava.

Predmeti koje su Ombudsmani Bosne i Hercegovine razmatrali u izvještajnom razdoblju ipak ukazuju na spremnost pravosudnih tijela, posebice sudova, da tijekom intervencije otklone povrede. Najčešći slučajevi ove vrste vezani su za ukazivanje stranaka da nadležni sud nije donio odluku¹⁵¹, dostavio presudu¹⁵², zakazao ročište ili dostavio informacije o statusu predmeta.

U 2023. godini učinjen je i pomak na unaprjeđenju prostornih kapaciteta pojedinih sudova. Započeta je rekonstrukcija objekta Kazneno popravnog zavoda „Miljacka“, nakon što je prostor i zvanično ustupljen na korištenje Županijskom/Kantonalnom sudu u Sarajevu i Općinskom sudu u Sarajevu, te sudbenoj policiji. Obnovom i prenamjenom KPZ „Miljacka“ bit će riješen dugogodišnji problem prostornih kapaciteta Županijskog/Kantonalnog suda u Sarajevu i Općinskog suda u Sarajevu, a bit će osigurane i dodatne prostorije za sudbenu policiju, čime će biti stvoreni bolji uvjeti rada sudova i sudbene policije.

5.2.2. Duljina trajanja postupka

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije, između ostalog određuje da prigodom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv osoba, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom. Pravo na pravično suđenje, koje u sebi obuhvaća i pravo na suđenje u razumnom roku, i dalje obuhvaća najveći broj predmeta koji su razmatrani pred Institucijom u proteklom razdoblju. Ovo obuhvaća predmete koji se dugi niz godina vode pred prvostupanjskim ili drugostupanjskim

¹⁵¹ Ž-LI-08-173/23

¹⁵² Ž-SA-08-879/23

sudovima, a često obuhvaća i postupke izvršenja. Europski sud za ljudska prava naglašava da se opravdanost duljine postupka mora cijeliti u svjetlu okolnosti predmeta i u odnosu na slijedeće kriterijume: složenost predmeta, postupanje aplikanta i relevantnih tijela vlasti, što je u sporu za aplikante bilo dovedeno u pitanje¹⁵³. Ustavni sud Bosne i Hercegovine, podržavajući praksu Europskog suda, podsjeća na to da članak 6. stavak 1. Europske konvencije nameće državama ugovornicama obvezu da organiziraju svoje pravosudne sustave na način da sudovi mogu zadovoljiti uvjete tog članka, uključujući i obvezu da postupaju u razumnom roku.¹⁵⁴

Predsjedatelj suda dužan je donijeti plan rješavanja starih predmeta i skrbiti o njegovom brzom i učinkovitom izvršavanju, a Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine će uputstvom definirati koji se predmeti smatraju starim i ustvrditi metodologiju uzimanja predmeta u rad.¹⁵⁵ Plan rješavanja starih predmeta i dalje predstavlja neadekvatan mehanizam ublažavanja posljedica neprimjerene duljine trajanja postupka, te nadležni sudovi uglavnom dostavljaju informaciju koja se odnosi na dinamiku rješavanja predmeta na sudovima, odnosno kronološki redoslijed rješavanja starih predmeta.¹⁵⁶ Neblagovremeno postupanje u predmetima javlja se i zbog opravdane odsutnosti suca, što u konačnici ne može biti opravdani razlog za kršenje zakonskih odredbi i prava stranaka.¹⁵⁷ Tako u konkretnom predmetu sud je odgovorio da je „*navedena osoba iznijela točne navode i da je trenutna neaktivnost po predmetu vezana za činjenicu da se radi o predmetu koji nije obuhvaćen Planom rješavanja predmeta za 2023. godinu, kao i činjenicu da je sudac koji je zadužio predmet na bolovanju.*“

Plan rješavanja starih predmeta daje određenu vjerojatnoću kada će neki predmet doći u razmatranje od strane suda, kao i da će se poštivati redoslijed zaprimanja inicijalnog akta, ali ne rješava suštinski problem duljine postupka, kao ni predmeta koji zahtijevaju žurno postupanje. U praksi sudovi najčešće dostavljaju informaciju koja se odnosi na planirano i očekivano razdoblje razrješenja predmeta u određenoj godini,¹⁵⁸ međutim postoje i slučajevi kada sud u tijeku intervencije Ombudsmana BiH donese odluku.¹⁵⁹ Intervencija Ombudsmana rezultirala je pozitivnim ishodom u predmetu gdje je stranka tražila da Općinski sud žurno dostavi žalbu drugostupanjskom tijelu na odlučivanje, s obzirom na činjenicu da predmetni vanparnični postupak traje devet godina. U konkretnom predmetu postupajuća sutkinja izdala je naredbu za dostavljanje spisa Županijskom sudu na postupanje po žalbi.¹⁶⁰

U postupku po žalbi zbog nepoduzimanja procesnih radnji od strane suda, nakon intervencije Ombudsmana BiH u predmetnoj pravnoj stvari zakazano je pripremno ročište.¹⁶¹ U konkretnim pravnim stvarima sudovi su navodili različite razloge nepostupanja. Primjera radi, razlozi koji su

¹⁵³ Žilić protiv Bosne i Hercegovine, aplikacija br. 49551/20, presuda od dana 25.05.2022. godine.

¹⁵⁴ Odluka o dopustivosti i meritumu Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, predmet broj: AP 2296/20, rješavajući apelaciju koju je podnio Rašid Mešanović

¹⁵⁵ Članak 56. Pravilnika o unutarnjem sudbenom poslovanju „Službeni glasnik BiH“ br.: br. 66/12, 40/14, 54/17, 60/17 - ispravka 30/18 i 83/22

¹⁵⁶ Ž-SA-08-45/23

¹⁵⁷ Ž-BL-08-239/23

¹⁵⁸ Ž-LI-08-47/23; Ž-SA-08-98/23 – Iz izjašnjenja Vrhovnog suda proizilazi da će se predmet uzet u rad u trećem mjesecu 2023. godine; Ž-MO-08-36/23 - zaprimljena informacija Županijskog suda u kojoj se navodi kako se predmeti rješavaju prema planu rješavanja starih predmeta, sukladno Odluci VSTV-a. Slijedom prednjeg, do kraja 2023. godine rješavaju se predmeti iz 2020. i 2021. godine, dok predmeti „novijeg datuma“ nisu na ovogodišnjoj listi.

¹⁵⁹ Ž-BL-08-85/23; Ž-MO-08-27/23; Ž-BR-08-78/23; Ž-BL-08-130/23

¹⁶⁰ Ž-SA-08-600/23

¹⁶¹ Ž-BL-08-441/23

doveli do odugovlačenja postupka odnosili su se na loše vremenske prilike - hladnoća, koji su utjecali da uređaji za snimanje vještaka ne mogu raditi pri hladnom vremenu, zbog čega sudu nije dostavljen nalaz. Sud je naveo da će, imajući u vidu dosadašnju sudbenu praksu sa vještacima, nalazi biti uskoro dostavljeni i postupak nastavljen, što je i učinjeno.¹⁶² U sličnom predmetu, Sud je u međuvremenu otklonio razloge nepostupanja, te donio rješenje o nastavku postupka.¹⁶³

Nasuprot predmetima koji ukazuju na nerazumnu duljinu postupka u kojima Institucija ustanovi kršenje odredbe članka 6. Europske konvencije, postoje slučajevi kada i stranke imaju nerazumna očekivanja glede postupanja i okončavanja postupaka. Ombudsmani Bosne i Hercegovine razmatrali su žalbu podnositelja koji je ukazivao na duljinu trajanja postupka. Nadležni županijski sud je dostavio informaciju Ombudsmanima BiH da je predmet žalitelja zaprimljen dana 25.04.2023. godine, te da će biti riješen prema redoslijedu rješavanja predmeta, tj. po kronološkom redu zaprimanja žalbi.¹⁶⁴

Pravo na suđenje u razumnom roku ima ogromnu važnost u ostvarenju pravilnog i zakonitog sudbenog postupka, ali ujedno je neophodno postići i balans koji zadovoljava kriterije zakonitosti i vremenskih ograničenja i potreba za bržim vođenjem postupka.¹⁶⁵

5.2.3. Pravo na djelotvoran pravni lijek

Pravo na djelotvoran pravni lijek predstavlja jedno od osnovnih prava zajamčenih Europskom konvencijom i čini sastavni dio prava na pravično suđenje. Članak 13. Europske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama utvrđuje da „*svako čija su prava i slobode utvrđene u ovoj Konvenciji povrijeđena, ima pravo na djelotvoran pravni lijek pred domaćim tijelima vlasti, čak i kada su tu povredu počinile osobe koje postupaju u svojstvu službenih osoba*“. Pravo na pravni lijek tijesno je povezano s pojmom ljudskih prava uopće, posebno zbog toga što i samo pravo na djelotvoran pravni lijek spada u osnovna ljudska prava, te je cilj pravnih lijekova ispravak nepravilne odluke državne ili druge javne vlasti. Njihovom uporabom otklanjaju se negativne, štetne posljedice prouzročene nepravilnom i nezakonitom odlukom.¹⁶⁶

Ustavni sud Bosne i Hercegovine ukazao je da se sukladno s praksom Europskog suda za ljudska prava, pod pravom na djelotvoran pravni lijek podrazumijeva postojanje pravnog lijeka u bilo kojoj formi u unutarnjem pravnom poretku kojim efektivno mogu da se štite prava i slobode zajamčene Europskom konvencijom. Pravni lijek, odnosno sredstvo je učinkovito ako se njime u unutarnjem pravnom poretku daje pravo na poništaj akta kojim se vrši povreda prava iz Konvencije ili ako tim sredstvom akt može da se izmijeni. Također, učinkovitost podrazumijeva i mogućnost da se njime otkloni povreda prava, kao i da žrtva povrede dobije određenu satisfakciju za pretrpljenu povredu.¹⁶⁷

¹⁶² Ž-LI-08-20/23

¹⁶³ Ž-SA-08-4/23

¹⁶⁴ Ž-LI-08-85/23

¹⁶⁵ Ž-SA-08-620/23

¹⁶⁶ Bubalo, T. (2018). Pravo na pravni lijek protiv odluka tijela državne vlasti prema domaćem i međunarodnom pravu. Zbornik sveučilišta Libertas, 266.

¹⁶⁷ „Službeni glasnik“, broj:43/21, Odluka o dopustivosti i meritumu, apelacija broj: AP 4899/19

Žaliteljica je tijekom postupka pred Institucijom isticala mnogobrojne postupke koji su se vodili pred Općinskim sudom, Županijskim sudom, Vrhovnim sudom, te Ustavnim sudom, no Ombudsmani BiH te predmete nisu razmatrali imajući u vidu da su u tim postupcima pravovremeno korišteni pravni lijekovi i donesene sudbene odluke.¹⁶⁸

5.2.4. Žalba na rad sudaca

Žalbe na postupanje sudaca često se javljaju kao rezultat nezadovoljstva stranaka konačnim ishodom postupka i donošenjem odluke koja nije u njihovu korist.¹⁶⁹ U određenim slučajevima žalitelj nije upućen u nadležnosti Ombudsmana BiH, smatrajući da Institucija ombudsmana može postupati kao drugostupanjski sud, što je u suprotnosti sa člankom 4. stavak 2. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava BiH.¹⁷⁰ Ukoliko je žalba upućena Ombudsmanima BiH, a odnosi se na rad suca, stanke se upućuju na podnošenje pritužbe Uredu stegovnog tužitelja pri Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine,¹⁷¹ a ukoliko se postupak vodi pred Uredom stegovnog tužitelja, Institucija se obraća ovom Uredu, tražeći informacije koje se tiču statusa predmeta.

Žalbe na rad sudova nekad su posljedica i navodne neadekvatne dostave pismena zbog čega nastaju pravne posljedice. U određenim predmetima primijećeno je da stranke same svojim postupcima doprinose prouzročenju štetnih posljedica. U konkretnom predmetu izvršenik je odbio primiti rješenje o izvršenju, nakon čega je sud ponovo isti dostavio izvršeniku, a koji u zakonskom roku nije uložio prigovor, te je sud po pravomoćnosti rješenja o izvršenju, isti dostavio banci na izvršenje.¹⁷²

Žalitelj navodi da je pred Općinskim sudom vođen glavni pretres protiv optuženog za kazneno djelo teška tjelesna povreda, gdje je žalitelj oštećena strana. Žalitelj navodi da je nakon završenog glavnog pretresa usmeno priopćena presuda kojom se optuženom izriče uvjetna osuda, te da pisani otpravak presude nikada nije zaprimio, kao ni odvjetnik koji ga je zastupao u ovom kaznenom predmetu. U tijeku istraživanja, Ombudsmani BiH su zaprimili akt suda, u kojem se između ostalog navodi da je nakon izrade presude ista dostavljena pored stranaka u postupku i žalitelju-oštećenom, kao i njegovom punomoćniku, uz navođenje datuma prijama iste.¹⁷³

Žalba na rad suca ukazivala je na neblagovremeno postupanje suda u svezi sa brisanjem uvjetne osude. Ombudsmanima BiH dostavljena je informacija suda kojom se navodi da je sud postupajući po molbi osuđenog, nakon što su pribavljeni podaci da li je osuđeni počinio novo kazneno djelo, odnosno da li se protiv istog vodi kazneni postupak za neko drugo kazneno djelo, donio odluku o brisanju uvjetne osude, o čemu je stranka obaviještena.¹⁷⁴

¹⁶⁸ Ž-SA-08-940/22

¹⁶⁹ Ž-BR-08-76/23; Ž-SA-08-283/23

¹⁷⁰ Ž-SA-08-36/23; Ž-SA-08-87/23 – stranci ukazano da Institucija ne preuzima ulogu tijela koja postupaju po žalbi protiv odluka sudova

¹⁷¹ Ž-SA-08-36/23; Ž-BR-08-42/23

¹⁷² Ž-LI-08-9/23

¹⁷³ Ž-SA-08-398/23

¹⁷⁴ Ž-SA-08-495/23

5.2.5. Monitoring sudbenih postupaka

Praćenje stanja ostvarivanja ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, Institucija ombudsmana vrši kako putem provođenja istražnih postupaka kroz predmete po žalbi stranaka i pokretanjem postupaka po službenoj dužnosti, tako i sačinjavanjem različitih izvješća, davanja mišljenja, kao i vršenjem drugih aktivnosti shodno odredbama zakona kojima su utvrđene nadležnosti Ombudsmana BiH. Jedan od mehanizama koji Institucija ombudsmana koristi u prevenciji i ostvarivanju zaštite ljudskih prava jeste i monitoring odnosno, praćenje sudbenih postupaka. Potrebno je navesti da različiti faktori utječu na opredijeljenost Ombudsmana BiH na korištenje ovog mehanizma, a to često zavisi od samih žalbenih osnova, indikacija na teške povrede ljudskih prava, posebnu ranjivost stranke (osoba sa invaliditetom, osoba koja pripada marginaliziranoj kategoriji stanovništva i sl., što bi iziskivalo poseban senzibilitet u postupanju u takvom predmetu), neprimjerena duljina postupka i dr. Primijetan je određen broj zahtjeva stranaka za praćenje, odnosno monitoring sudbenih postupaka, smatrajući da će prisustvom predstavnika Institucije ombudsmana, povećati svoju šansu za uspjehom u predmetu, te obezbijediti nepristrasan postupak. Praćenje postupka može se odrediti za samo jedan dio ili za cjelokupan postupak do okončanja, odnosno do donošenja sudbene odluke.¹⁷⁵ Ombudsmani BiH u svakom pojedinačnom slučaju donose o odluke temeljem prethodno prezentiranih parametara.

Ombudsmani BiH pratili su postupak pred Županijskim sudom imajući u vidu da cijeli postupak traje već tri godine, da je rješenjem Vrhovnog suda ukazano na kršenje osnovnih principa kaznenog postupka, time i članka 6. Europske konvencije, kao i činjenicu da se okrivljeni sve vrijeme nalaze u pritvoru.¹⁷⁶

5.2.6. Izvršenje

Pravo na pravično suđenje zajamčeno je Europskom konvencijom i Ustavom Bosne i Hercegovine i u sebi sadrži i pravo na izvršenje sudbenih odluka odmah nakon njihove pravosnažnosti, te u suprotnom ovo pravo ne bi imalo nikakvog učinka. Pravosnažnom sudbenom odlukom stranci u postupku dosuđeno je neko pravo, te neizvršavanje iste predstavlja nastavak povrede prava. Dakle, neizvršavanje sudbene odluke usko je povezano sa pravom na pravično suđenje, a time i na pravo na razumnu duljinu trajanja postupka. Europski sud za ljudska prava istakao je da izvršenje presude koju donese bilo koji sud mora se smatrati sastavnim dijelom „suđenja“ u smislu članka 6. Konvencije¹⁷⁷. Neizvršavanje sudbene odluke u određenim slučajevima može biti prouzročeno određenim procesnim smetnjama, ali koje i dalje u kontekstu konkretnog predmeta moraju biti razumne. Ombudsmani BiH, razmatrajući predmete iz ove oblasti, primjećuju i određene pozitivne trendove kada sudovi nakon interveniranja Ombudsmana BiH donesu rješenje o izvršenju.¹⁷⁸

¹⁷⁵ Ž-BL-08-50/23 – S obzirom na to da je u konkretnom predmetu donijeta odluka, okončan je monitoring praćenja sudbenog postupka

¹⁷⁶ Ž-BR-08-84/23

¹⁷⁷ Šabanović protiv Bosne i Hercegovine, aplikacija br. 24139/20, presuda od dana 09.06.2022. godine; Bahtić protiv Bosne i Hercegovine, aplikacija 4034/22, presuda od dana 27.10.2022. godine

¹⁷⁸ Ž-BR-08-296/23

Tako je u predmetu podnositeljice navela „...Žalbu Uredu ombudsmana smo uložili dana 12.10.2023. godine, a sud je konačno donio Rješenje o izvršenju dana 18.10.2023. godine, dakle, opet nakon intervencije Ureda ombudsmana...¹⁷⁹”

Institucija ombudsmana obratila se Općinskom sudu radi pribavljanja informacija o stanju izvršnog predmeta podnosioca žalbe, te je zaprimljeno izjašnjenje kojim se navodi kako se u predmetu radi kontinuirano, međutim da su razne objektivne okolnosti dovele do duljeg trajanja ovog postupka. Nakon dozvole predloženog izvršenja, dostave rješenja izvršenicima su bile neuredne, s obzirom na to da su, prema podacima IDDEA, izvršenici nepoznatog boravišta, pa je postavljen privremeni zastupnik, koji je dostavio prigovor na rješenje o dozvoli izvršenja, i isti je odbijen kao neosnovan.¹⁸⁰

Institucija ombudsmana je razmatrala predmet u kojem žaliteljica izražava nezadovoljstvo duljinom trajanja izvršnog postupka, vezanog za izdržavanje djeteta. S tim u svezi, Ombudsmani BiH su nadležnom sudu uputili Preporuku da bez odlaganja poduzme zakonom propisane procesne radnje u svrhu vođenja postupka u predmetu, kako bi se navedeno izvršenje u cijelosti okončalo.¹⁸¹ Žaliteljica je uspjela naplatiti svoje potraživanje, a temeljem preporuke koju su Ombudsmani BiH uputili općinskom sudu.

5.2.7. Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosni i Hercegovine

Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine djeluje kao neovisno i samostalno tijelo i kontinuirano doprinosi učvršćivanju vladavine prava u Bosni i Hercegovini. Njegova misija je da osigura neovisno, nepristrano i profesionalno pravosuđe, a istodobno omogući jednak pristup pravdi i jednakost svih građana pred zakonom. Nadležnosti Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća, između ostalog, obuhvaćaju imenovanje sudaca, uključujući predsjednike sudova, suce, porotnike i dodatne suce, imenovanje glavnih tužitelja, zamjenika glavnog tužitelja i tužitelje, primanje pritužbi protiv sudaca i tužitelja, vođenje stegovnih postupaka, utvrđivanje stegovne odgovornosti i izricanje stegovne mjere sucima, sucima porotnicima, dodatnim sucima i tužiteljima i dr.¹⁸²

Ombudsmani BiH uvidom u predmete koji su bili predmet razmatranja pred Institucijom ombudsmana zapažaju da se žalbe upućene na rad Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća BiH većinom odnose na postupke imenovanja predsjednika sudova i sudaca,¹⁸³ žalbe vezane za rad stegovnog tužitelja, nepostupanje po zahtjevima stranke,¹⁸⁴ donošenje podzakonskih akata koji su u koliziji sa zakonskim odredbama i dr.

Institucija ombudsmana zaprimila je predmet koji se odnosio na Poslovnik o izmjenama i dopunama Poslovnika Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine, smatrajući da isti nije usklađen sa člankom 28.a Zakona o pravima branitelja i članova njihovih obitelji

¹⁷⁹ Ž-BR-08-257/23

¹⁸⁰ Ž-MO-08-66/23

¹⁸¹ Ž-BR-08-163/23 Preporuka broj: 260/23 od 29.09.2023. godine

¹⁸² Član 17. Zakona o visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću BiH „Službeni glasnik BiH“, br.: 25/04, 93/05, 48/07 i 63/23

¹⁸³ Ž-SA-08-429/23

¹⁸⁴ Ž-BL-08-244/23

FBiH, čime je ovoj kategoriji onemogućena prednost pri zapošljavanju, na način da se tim osobama prigodom prijama doda određen broj bodova¹⁸⁵. Predmet je zatvoren zbog neosnovanosti.¹⁸⁶

U odnosu na Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće BiH, zaprimljene su i žalbe koje se odnose na postupanje Ureda stegovnog tužitelja. Ove žalbe se odnose na postupanje Ureda stegovnog tužitelja po zahtjevima vezanim za rad, odnosno neprofesionalno postupanje sudaca ili tužitelja. Ured stegovnog tužitelja je odgovoran za procjenu pravne valjanosti pritužbi, istraživanje navoda protiv sudaca ili tužitelja o povredi dužnosti, te za pokretanje stegovnih postupaka i zastupanje predmeta stegovnih prekršaja pred stegovnim komisijama Vijeća. Ombudsmeni BiH, u tijeku istraživanja, u ovim predmetima, uglavnom dobivaju tipski odgovor Ureda stegovnog tužitelja da istraga u konkretnom predmetu je u tijeku, te se pozivaju da postupak pred Uredom stegovnog tužitelja može trajati do dvije godine.

Važnost međusobne suradnje i razmjene iskustava između Institucije ombudsmana i Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća BiH rezultirala je nizom sastanaka, a koji je su za cilj imali upoznavanje sa aktivnostima ovih institucija, utvrđivanje zajedničkih oblasti djelovanja i razmatranje modaliteta buduće suradnje. Jedan od takvih sastanaka odnosio se na sustavno unaprjeđenje borbe protiv nasilja u obitelji i nasilja nad ženama.¹⁸⁷

5.2.8. Tužiteljstva

Kada su u pitanju predmeti u kojima se tužiteljstva javljaju kao odgovorno tijelo, registrirano je ukupno 76 predmeta, što predstavlja isti broj kao i u 2022. godini. Zaprimljeni predmeti koji se vode pred Institucijom ombudsmana, ukazuju da su se stranke u većini slučajeva obraćale Instituciji zbog neblagovremenog postupanja tijela po prijavama, odnosno nedonošenje odluka o provođenju istraga¹⁸⁸, nepostojanja učinkovitog mehanizma protiv odluka koje donose tužitelji (odluka o neprovođenju istrage), smatrajući da glavni tužitelji po pritužbama u većini slučajeva donose identične odluke kako je to odlučio i postupajući tužitelj. Jedan od problema koji se javlja jeste i to da odluke tužiteljstava često nisu adekvatno obrazložene, a što se najčešće javlja kod naredbi o neprovođenju istrage.

Ombudsmeni BiH postupali su po žalbi kojom se navodi da je Tužiteljstvu podnesena kaznena prijava dana 13.04.2023. godine, ali da do momenta obraćanja Instituciji ombudsmana (dana 25.04.2023. godine) nema saznanja o daljem tijeku i razvoju iste. Na zahtjev Institucije ombudsmana dostavljena je informacija da je nadležno javno tužiteljstvo donijelo Naredbu o neprovođenju istrage, protiv koje odluke je podnesena pritužba u zakonskom roku. Odlučujući

¹⁸⁵ Članak 28.a Zakona o pravima branitelja i članova njihovih obitelji FBiH glasi: „Federalni, županijski, gradska tijela i općinske službe za upravu i upravne organizacije, javne ustanove i javna poduzeća čiji su osnivači Federacija, županija, grad ili općina, dužni su prigodom prijama u radni odnos osigurati prednost osobama iz članka 1. ovog zakona.”

¹⁸⁶ Ž-SA-08-456/23

¹⁸⁷ Ombudsmanke BiH Nives Jukić i dr. Jasminka Džumhur održale su dana 13.12.2023. godine i dana 14.12.2023. godine sastanak sa Tatjanom Petrović Jovanović, šeficom Odjela za pravna pitanja Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine.

¹⁸⁸ Ž-SA-08-111/23; Ž-LI-08-38/23

po pritužbi podnositelja, glavni tužitelj je donio rješenje kojim je pritužba odbijena kao neosnovana.¹⁸⁹

Ombudsmeni BiH postupali su po žalbi kojom se ukazuje da je Rješenjem glavnog tužitelja odbijena kao neutemeljena pritužba žalitelja, jer ne postoje osnovi sumnje da je prijavljena osoba počinila kaznena djela. Žalitelj ukazuje da bez obzira na sve navedeno u predmetnoj pritužbi i rješenju po istoj proizilazi da tužiteljstvo nije na odgovarajući način provjerilo, utvrdilo i razmotrilo relevantne činjenice i okolnosti i nije iste na odgovarajući način sagledalo sa kaznenopravnog aspekta. Federalnom tužiteljstvu podnesen je zahtjev za preispitivanje rješenja glavnog županijskog tužitelja kao i preispitivanje razloga odugovlačenja velikog broja dosadašnjih postupaka, jer su u istim prošli nerazumno dugi rokovi. Institucija ombudsmana zaprimila je informaciju Federalnog tužiteljstva u kojoj se navodi da je predmet uzet u rad, te da će odluka povodom pritužbe podnositelja biti donesena sukladno rokovima propisanim točkom 18. Obveznog uputstva glavnog federalnog tužitelja o postupku rješavanja pritužbi na naredbe o neprovođenju istrage, naredbe o obustavi istrage, kao i pritužbi zbog neučinkovitog i/ili nezakonitog rada tužitelja u kaznenim predmetima.¹⁹⁰

5.2.9. Odvjetnici

Vezano za postupanje odvjetnika, u 2023. godini registrirano je ukupno 11 predmeta, što je za dva predmeta manje u odnosu na 2022. godinu. Komunikacija i veća informiranost javljaju se kao jedan od ključnih problema u odnosu stranka - odvjetnik. Stranke svoje nezadovoljstvo izražavaju radom odvjetnika, nedovoljnom informiranosti o statusu predmeta i aktivnosti koji isti provodi. Tijekom istražnih postupaka pred Institucijom ombudsmana uočena je pojava u kojoj stranke ukazuju na duljinu postupka pred sudom, a sudovi dostavljaju informaciju Ombudsmanima BiH da je predmet okončan i da je odluka dostavljena punomoćniku.¹⁹¹

Nedovoljna i neadekvatna komunikacija dovela je do nepovjerenja stranke u rad svog odvjetnika, a iz razloga jer je odvjetnica tražila plaćanje troškova prije poduzimanja daljih radnji. Podnositeljici žalbe je ukazano da je odvjetništvo neovisna, javna profesija, te da je u odnosu između klijenta i odvjetnika način na koji će isti urediti plaćanje. Ukazano joj je da eventualno ukoliko rad odvjetnika smatra neprofesionalnim ili nekorektnim na isto može ukazati Odvjetničkoj komori, koja eventualno može pokrenuti stegovni postupak.¹⁹²

5.3. Uprava

Dužnost tijela uprave jeste da, postupajući sukladno sa pozitivnim zakonskim propisima i međunarodnim standardima zaštite ljudskih prava, osiguraju učinkovito ostvarivanje prava i interesa građana. Ovo podrazumijeva dobru organizaciju na izvršavanju poslova tijela/organa, koja osigurava brzo, potpuno i kvalitetno rješavanje upravnih stvari u zakonom propisanom postupku, uz svestrano razmatranje tih stvari, poštujući propisana načela postupka, pravo žalbe,

¹⁸⁹ Ž-BL-08-215/23

¹⁹⁰ Ž-SA-08-370-23

¹⁹¹ Ž-LI-08-27/23 - Ustavni sud je dostavio Izjašnjenje br: AP-3526/18 u kom se navodi: *Odluka je 24. travnja 2020. godine dostavljena punomoćniku apelantice, odvjetniku... (fotokopija povratnice u prilogu).*

¹⁹² Ž-SA-08-598/23

pravo na pomoć i zabranu diskriminacije. Učinkovitija, djelotvornija, odgovornija i transparentnija javna uprava, koja će biti orijentirana ka građanima i spremna da odgovori svim europskim zahtjevima, vizija je reforme javne uprave zacrtane dokumentima Strategijom reforme javne uprave¹⁹³ te Strateškim okvirom za reformu javne uprave i Akcijskim planom za reformu javne uprave za razdoblje 2018.-2022.

Tijekom 2023. godine Ombudsmani su razmatrali 253 žalbe na tijela uprave svih razina vlasti, što predstavlja smanjenje u odnosu na 2022. godinu kada su zaprimljene 292 žalbe. Upućena je 41 preporuka.

Žalbeni razlozi odnose se nepostupanje tijela sukladno pozitivnim zakonskim propisima, duljinu trajanja postupka odlučivanja po zahtjevu građana, nedonošenja odluke po zahtjevu za ispravku upisa u katastru nepokretnosti, nepravilnosti u postupcima provođenja regulacionih planova¹⁹⁴, žalbe zbog neadekvatnog nadzora nad izvođenjem građevinskih radova na nekretninama i bespravne gradnje¹⁹⁵, propusta koji su učinjeni pri izgradnji puta,¹⁹⁶ neprovođenja pravosnažnih sudbenih odluka,¹⁹⁷ nepravilnosti u postupcima za davanje u zakup državnog zemljišta,¹⁹⁸ ali i na inspeksijska tijela kao tijela uprave itd.

Ombudsmani su svojim preporukama udgovornim tijelima ukazali na obvezu dosljedne primjene pozitivnih zakonskih propisa i međunarodnih standarda ljudskih prava, pozvali na donošenje odluka u primjerenom roku, cjelovito razmatranje svakog konkretnog slučaja radi zaštite prava na imovinu i pristupa istoj, pozvali na učinkovito i blagovremeno postupanje sukladno nadležnostima predmetnih tijela uprave, te ukazali na posljedice koje građani trpe radi nespremnosti nadležnih tijela da poduzmu rješavanje pojedinih pitanja, kao i činjenicu da načela dobre uprave zahtijevaju od tijela javne vlasti da poštuju i ostvaruju opravdana očekivanja građana.

5.3.1. Duljina trajanja upravnog postupka

Postupak pred tijelom uprave mora se voditi brzo i sa što manje troškova i gubitka vremena za stranku i druge osobe koje sudjeluju u postupku, ali tako da se pribavi sve što je potrebno za pravilno utvrđivanje činjeničnog stanja i za donošenje zakonitog i pravilnog rješenja. Imajući u vidu odredbu čl. 6. Europske konvencije, i uvažavajući kriterije utvrđene praksom Europskog suda za ljudska prava¹⁹⁹, potrebno je naglasiti da se razumnost trajanja postupka može cjelovito i pravilno sagledati uzevši u obzir sveukupne karakteristike samog predmeta. Ombudsmani Bosne

¹⁹³ Reformski proces u BiH odvija se temeljem Strategije reforme javne uprave u BiH, koju su, 2006 zajedno s Akcionim planom 1 (AP1), usvojili Vijeće ministara BiH (27. srpnja), Vlada Federacije BiH (3. kolovoza), Vlada Republike Srpske (31. kolovoza) i Vlada Brčko distrikta BiH (24. srpnja). Strategija reforme javne uprave je sveobuhvatan i univerzalan dokument koji pruža strateški okvir za navedenu reformu, fokusiran na unaprjeđenje općih upravnih kapaciteta, odnosno načina na koji je državna uprava organizirana, kako kreira politike, sačinjava i izvršava proračun, zapošljava i obučava kadrove.

¹⁹⁴ Ž-SA-08-144/23.

¹⁹⁵ Ž-SA-08-244/23, Ž-SA-08-321/23, Ž-BR-08-86/23

¹⁹⁶ Ž-SA-08-438/23

¹⁹⁷ Ž-SA-08-1208/23 i Ž-SA-08-1209/23

¹⁹⁸ Ž-LI-05-41/23, Ž-LI-45/23, Ž-LI-08-51/23, Ž-LI-08-52/23, Ž-LI-08-53/23, Ž-LI-08-54/23, preporuka broj: P-105/23

¹⁹⁹ Europski sud za ljudska prava, Vernillo protiv Francuske, presuda od 20.02.1981. godine, serija A br.198

i Hercegovine uočavaju neblagovremena i dugotrajna postupanja u svim fazama upravnog postupka.

Ombudsmeni su razmatrajući žalbu zbog odugovlačenja upravnog postupka pred Stručnim povjerenstvom za priznavanje edukacije iz zdravstvenog menadžementa, konstatare da je povrijeđeno pravo na odlučivanje u razumnom roku, imajući u vidu činjenicu da se postupak vodi više od godinu i po dana, te da nije donesena odluka u ovoj pravnoj stvari. Upućena je preporuka nadležnom ministarstvu da bez odlaganja postupi po zahtjevu žaliteljice.²⁰⁰ Preporuka nije realizirana.

Razmatrajući žalbene navode zbog nedonošenja rješenja po žalbi građanke, jer drugostupanjsko tijelo ne raspolaže kompletnim spisom predmeta, Ombudsmeni su skrenuli pozornost da neizvršavanje obveza nadležnih tijela za posljedicu ima stvaranje pravne nesigurnosti, otežavanje pravnog položaja građana, te uputili preporuku nadležnim tijelima da pristupe konkretnim radnjama u cilju donošenja predmetne odluke, što je ispoštovano.²⁰¹

Ombudsmeni su postupali i u slučaju kada je postupak okončan u drugom stupnju, poništeno rješenje prvostupanjskog tijela i predmet vraćen na ponovno odlučivanje, no isti nije postupio po uputi drugostupanjskog tijela. Ombudsmeni su uputili preporuku da se bez odlaganja postupi po rješenju nadležnog ministarstva pravosuđa i uprave, što je ispoštovano.²⁰²

5.3.2. Regulacioni planovi - povreda načela zaštite prava građana i zaštite javnog interesa

Ombudsmeni su razmatrali navode žalbi građana zbog izgradnje stambenih blokova u dijelu grada u kojem je Regulacionim planom ovo područje predviđeno kao dio gradskog parka, s obzirom na to da je na ovom području šuma koju su građani sami pošumljavali.²⁰³ Proveden je postupak istraživanja temeljem kojeg je zaključeno da postoji osnovana sumnja koja ukazuje na povredu postupka izmjene planskih dokumenata, te neusklađenost dokumenta nižeg reda sa planskim dokumentom višeg reda, posebno u situaciji kada javni interes to ne zahtijeva, već se isključivo radi o interesu investitora, pojedinca.

Uvidom u trenutno važeći urbanistički plan, koji je na snazi do donošenja novog, proizilazi da je sporno zemljište označeno kao sport, rekreacija, parkovi i zaštitno zelenilo. Izvod iz Regulacionog plana, također spornu oblast tretira kao zelenu površinu, čime je važeći regulacioni plan usklađen sa planom višeg reda. Sve prethodne i dalje izmjene trenutno važećeg regulacionog plana, koji nije usklađen sa trenutno važećim urbanističkim planom, po mišljenju Ombudsmana Bosne i Hercegovine predstavljaju kršenje zakonskih imperativnih normi, dok se za to ne steknu uvjeti.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine uputili su preporuku nadležnom Općinskom vijeću Općine Centar Sarajevo da prigodom razmatranja Prijedloga izmjena i dopuna predmetnog Regulacionog plana dosljedno primjeni zakonske odredbe, upozorili na opasnosti zlouporabe istih i odgovornosti pri vršenju njihovih uloga i ovlasti. Naglašeno je da se izmjene regulacionih

²⁰⁰ Ž-SA-08-3/23, preporuka broj:P-158/23

²⁰¹ Ž-SA-08-574/22, preporuka broj: P-24/23

²⁰² Ž-BL-08-286/23, preporuka broj:P-334/23

²⁰³ Ž-SA-08-434/23; Ž-SA-08-475/23, P-194/23

planova trebaju vršiti samo nakon provedenog testa koji podrazumijeva razmatranje: 1) da li su predložene izmjene regulacionog plana usklađene sa planom višeg reda - prostornim planom i urbanističkim planom; 2) da li se izmjene regulacionog plana vrše na način da mijenjaju osnovnu koncepciju planskog uređenja prostora (a što bi izmijenjeni regulacioni plan stavilo u neusklađen odnos); 3) da li su izmjene regulacionog plana zasnovane na stvarnom i realnom javnom interesu i potrebama građana (stavljanje akcenta na javni interes u odnosu na interes pojedinca). Preporuka je ispoštovana.

5.3.3. Diskriminacija u upravnom postupku

Postoje situacije kada žalitelji ukazuju na diskriminaciju u postupku koji se vodi pred tijelom uprave zbog neblagovremenog postupanja, nepravilnog vođenja postupka ili nesuradnje.

Tako je u slučaju gdje se žalitelj nadležnom tijelu uprave, ali i Instituciji ombudsmana, obratio zahtjevom za zaštitu od diskriminacije u postupcima koji se vode po njegovom zahtjevu za izdavanje urbanističke suglasnosti za izgradnju Islamskog centra. Iz dostavljene dokumentacije je vidljivo da se žalitelj referira na činjenicu da se postupak pri nadležnoj službi vodi već 20 godina. Označeno odgovorno tijelo nije postupio po zahtjevima Ombudsmana za dostavu očitovanja na navode žalbe, zbog čega je upućena preporuka da se odmah poduzmu adekvatne mjere i radnje radi uspostave suradnje sa Institucijom ombudsmana. Odgovorna strana je postupila po preporuci i dostavila, u tom momentu, traženo očitovanje a postupak istraživanja je još u tijeku.²⁰⁴

---

²⁰⁴Ž-MO-06-136/22, Preporuka broj: P:131/23

VI. EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA

6.1. Uvod

Ekonomska, socijalna i kulturna prava uključuju pravo na rad, pravo na obrazovanje, pravo na stanovanje, pravo na odgovarajući životni standard, pravo na zdravlje, pravo na znanost i kulturu, te su kao takva prepoznata i zaštićena međunarodnim instrumentima.

Jedan od najvažnijih izvora ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava je Opća deklaracija o ljudskim pravima, dok je primarni međunarodni izvor ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (ICESCR). Ostali međunarodni instrumenti ova prava reguliraju u odnosu na određene kategorije koje uživaju posebnu zaštitu, kao što su Konvencija o pravima djeteta (CRC), Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW), Međunarodna konvencija o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji (CMW), Međunarodna konvencija o pravima osoba s invaliditetom (CPRD).

Pitanje obveze države da uspostavlja i implementira „progresivne mjere“ u slučaju kada nije moguće trenutno ispunjenje prava, zbog vezanosti prava za državne proračune je mehanizam koji se koristi kao test opredijeljenosti države da se osiguraju ova prava, gdje se u obzir upravo uzima faktor ekonomske situacije u zemlji. Odgađanje proaktivnog djelovanja nije dopušteno i dokazivanje proaktivnog djelovanja smatra se obvezom države. Bosna i Hercegovina je država sa kompleksnim unutarnjim uređenjem, u kojoj se proračuni donose na državnoj razini, entitetskoj razini, nižim razinama vlasti, a navedeno predstavlja dodatno otežavajuću okolnost za ostvarivanje progresivnih mjera. U tom smislu potrebno je podsjetiti na preporuku Odbora za ekonomska, socijalna i kulturna prava (CESCR Odbor) Ureda visokog povjerenika za ljudska prava Ujedinjenih naroda, da država potpisnica snosi krajnju odgovornost za primjenu Pakta na svim razinama vlasti, uključujući županije i općine. Država treba poduzeti sve potrebne mjere kako bi osigurala uživanje prava zajamčenih Paktom bez obzira na mjesto prebivališta. Odbor posebno preporuča da država potpisnica uskladi zakonodavne i mjere politike, unaprijedi praćenje i koordinaciju aktivnosti koje se provode na svim razinama vlasti, te ojača administrativne i financijske kapacitete lokalnih samouprava.²⁰⁵

Shodno odredbama članka III.1. Ustava Federacije BiH²⁰⁶ i Amandmana na Ustav Federacije BiH CVI²⁰⁷ u isključivoj nadležnosti Federacije su: državljanstvo Federacije, utvrđivanje ekonomske politike, uključujući planiranje i obnovu, te politiku korištenja zemljišta na federalnoj razini, donošenje propisa o financijama i financijskim institucijama Federacije i fiskalna politika Federacije, suzbijanje terorizma, međužupanijskog/međukantonalnog kriminala, neovlaštene trgovine drogom i organiziranog kriminala, dodjela elektroničkih frekvencija za radio, TV i druge svrhe, sukladno s Ustavom Bosne i Hercegovine, utvrđivanje energetske

²⁰⁵ <http://www.mhrr.gov.ba/PDF/LjudskaPrava/izvjestaj11032022.pdf>, Zaključna zapažanja o šestom periodičnom izvješću Bosne i Hercegovine, Odbor za ekonomska, socijalna i kulturna prava, CESCR /C/BIH/CO/6 15. listopada 2021. godine, odredbe: 7. (a), (b), (c)

²⁰⁶ Ustav Federacije Bosne i Hercegovine s amandmanima (“Službene novine Federacije BiH”, broj 1/94, 13/97, 16/02, 22/02, 52/02, 63/03, 9/04, 20/04, 33/04, 71/05, 72/05 i 88/08);

²⁰⁷ Amandman na Ustav Federacije Bosne i Hercegovine CVI (“Službene novine Federacije BiH”, broj 71/05)

politike, uključujući raspodjelu između županija, te osiguranje i održavanje potrebne infrastrukture, financiranje djelatnosti federalnih vlasti, ustanova i institucija koje federalne vlasti osnivaju oporezivanjem, zaduživanjem ili drugim sredstvima.

Prema odredbi članka III.2. Ustava Federacije BiH federalna vlast i županije nadležni su za: jamčenje i provođenje ljudskih prava, zdravstvo, politiku zaštite čovjekovog okoliša, komunikacijsku i transportnu infrastrukturu, sukladno s Ustavom Bosne i Hercegovine, socijalnu politiku, provođenje zakona i drugih propisa o državljanstvu i putnim ispravama državljana Bosne i Hercegovine s teritorija Federacije i o boravku i kretanju stranaca, turizam i korištenje prirodnih bogatstava.²⁰⁸

Prema odredbi članka III.4. Ustava Federacije BiH županije imaju sve nadležnosti koje nisu izričito povjerene federalnoj vlasti.

Zabrana diskriminacije u svezi s ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima ima trenutni učinak. Države imaju obvezu ukinuti zakone, politike i prakse koji onemogućuju jednako uživanje ovih prava i poduzeti mjere za sprječavanje diskriminacije u javnom životu. Bez obzira na ekonomsku situaciju u zemlji ili nedostatak resursa, potrebno je osigurati poštivanje minimalnih prava na život za sve, te pravedan pristup i korištenje raspoloživih resursa. Proces donošenja odluka tijela vlasti o raspolaganju javnih resursa treba biti transparentan i odluke javno dostupne.

Same zakonodavne mjere nisu dovoljne, ako nisu praćene učinkovitom implementacijom i provedbenim politikama, gdje posebnu ulogu imaju administrativne i financijske mjere. Ovo otvara i pitanje kapaciteta nadležnih tijela. Posebice je važno osigurati dostupnost pravnog lijeka, ali i njegovu učinkovitost, što mora biti sastavni dio mjera koje se donose u oblasti ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava.

6.1.1. Statistika

Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava je u 2023. godini zaprimio 743 žalbe. U odnosu na 2022. godinu, Odjel je zaprimio 66 žalbi više. Zaprimiteljne žalbe su se u najvećem broju odnosile na povrede prava iz radnih odnosa 233, na mirovine 174, komunalne usluge 132, socijalnu skrb 97, zdravstvo 50, obrazovanje 41, ekologiju i zaštitu okoliša 16.

Odjel je uputio 89 preporuka, od kojih se 35 odnosi na povrede iz radnih odnosa.

6.2. Pravo na rad

Pravo na rad u izravnoj je svezi sa ljudskim dostojanstvom i potrebom pojedinca da putem rada sudjeluje u društvenom životu. Formulacija „pravo na rad“ ne podrazumijeva jamstvo prava na rad, nego pravo na pristup radu pod jednakim uvjetima. Obveza države je da poduzme konkretne korake kako bi građanima omogućila ostvarivanje ovog prava.

²⁰⁸ http://predstavnickidom-pfbih.gov.ba/upload/file/ustav/ustav_precisceni_tekst.pdf

Pravo na rad, kao jedno od osnovnih ljudskih prava je zajamčeno Općom deklaracijom o pravima čovjeka (članak 23.), Međunarodnim paktom o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (članak 6. i 7.), Ustavom Federacije BiH (članak 2.(1)1), Ustavom Republike Srpske (članak 39.), te Statutom Brčko distrikta BiH (članak 13.). Pravo na rad nije izravno zajamčeno Ustavom Bosne i Hercegovine, niti Europskom konvencijom, koja se neposredno primjenjuje u Bosni i Hercegovini (članak II/2). No, u Aneksu I točka 8. Ustava Bosne i Hercegovine - Dodatni sporazumi o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u Bosni i Hercegovini, između ostalog, je naveden Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, gdje je u članku 6. i 7. zajamčeno pravo na rad i pravo na uživanje povoljnih uvjeta rada, a u članku 9. pravo na socijalno osiguranje. Pravo je regulirano i zakonima na razini BiH, te entitetskim zakonima.

Federalno ministarstvo rada i socijalne politike je najavilo reformu Federalnog zavoda za zapošljavanje i službi za zapošljavanje u segmentu posredovanja u zapošljavanju, kao mjeru koja će unaprijediti zapošljavanje i omogućiti kvalitetnije vođenje evidencije neuposlenih. Prvi korak učinjen je pripremom Prednacrta zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti neuposlenih osoba. Ovaj Zakon je ranije donesen u Republici Srpskoj²⁰⁹ i proizveo je efekt da se osiguralo odvajanje stvarnih tražitelja poslova od socijalnih kategorija. Ovim izmjenama Zakona bi se stvorile pretpostavke i da se vode posebne evidencije aktivnih i pasivnih tražitelja posla u županijskim službama i Federalnom zavodu za zapošljavanje. Stav Ombudsmana BiH je da je važno odvojiti tražitelja posla kao ekonomske kategorije u odnosu na osobe kojima treba biti osigurana zaštita socijalnih prava, prije svega pristup zdravstvenoj skrbi, kako bi se osiguralo da su dostupne statistike vezane za tražitelje posla točne i relevantne. To znači da se sa reformom sustava posredovanja u zapošljavanju paralelno treba osigurati i pristup socijalnim pravima kategorijama građana koje se trenutno nalaze na evidencijama nezaposlenih, samo u cilju osiguranja pristupa ovom pravu.

Gotovo je nemoguće postići apsolutnu zaposlenost na teritoriju države, stoga je nezaposlenost pojava s kojom se nosi svaka država. Europska socijalna povelja propisuje da s ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na rad, potpisnice preuzimaju na sebe obvezu da kao jedan od svojih primarnih ciljeva i odgovornosti prihvate ostvarenje i održavanje najvišeg i najstabilnijeg moguće razine uposlenosti, sa ciljem postizanja pune zaposlenosti. Prema podacima Agencije za rad i zapošljavanje BiH na dan 31.10.2023.g. u BiH je bila 346.051 nezaposlena osoba. U odnosu na prethodni mjesec broj nezaposlenih osoba je manji za 797 osoba, ili 0,23%. Od ukupnog broja osoba koje traže zaposlenje, 202.252 ili 58,45% su žene. U odnosu na isto razdoblje prošle godine nezaposlenost u BiH je manja za 11.261 osobe ili 3,15%. Nezaposlenost se smanjila u Federaciji BiH za 471 osobu (0,17%) i u Republici Srpskoj za 347 osoba (0,58%), dok se u Brčko distriktu BiH povećala za 21 osobu (0,16%).²¹⁰ Ovi pokazatelji traže da se izvrši sveobuhvatno istraživanje uzimajući u obzir razloge smanjenja broja evidentiranih osoba na evidencijama nezaposlenih, informacije o emigraciji građana BiH, a što je potrebno dovesti i u kontekst neznatnog smanjenja broja žalbi registriranih u Instituciji ombudsmana.

²⁰⁹ Zakon o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti RS, "Službeni glasnik Republike Srpske", br. 30/2010, 102/2012, 94/2019 i 112/2023

²¹⁰ www.arz.gov.ba/statistika/mjesecni/default.aspx?id=7920&langTag=hr-HR

Upućene preporuke u oblasti radnih odnosa su se odnosile na donošenje ili ukidanje odredbi internih akata, preispitivanje odluka poslodavca o promjeni radnog mjesta i premještaja radnika, te nezakonitih otkaza o radu, raspoređivanja radnika sa promijenjenom radnom sposobnošću, postupke provođenja javnih natječajna, posebno pitanje poništavanja istih, te postavljanja kandidata na radna mjesta državnih službenika. Izdane preporuke je potrebno sagledati i u kontekstu djelovanja nadležne inspekcije. Ombudsmani BiH ukazuju da je kvalitetna inspekcija rada istodobno zaštitnik, ali i promotor radnog zakonodavstva i javne politike u oblasti rada i treba biti snažan preventivni mehanizam.

6.2.1. Natječajne procedure

Svrha provođenja javne natječajne procedure jest zapošljavanje najkvalitetnijeg kandidata. Ombudsmani BiH su kroz izvještajnu godinu zaprimali žalbe koje se odnose na pitanja postavljanja državnih službenika, nedonošenja podzakonskih akata vezanih za provođenje javnih natječajna²¹¹, eliminatorne uvjete postavljene u natječajima²¹², uključujući i različito vrednovanje diploma u odnosu na trajanje studija²¹³, poništenje natječajna²¹⁴, odnosno proglašenje natječajna neuspjelim.²¹⁵

Ombudsmani BiH ukazuju da svi trebaju imati jednake mogućnosti u pristupu radnim mjestima i sudjelovanju u natječajima koji trebaju biti javno oglašeni i jasni u pogledu kriterija i uvjeta zapošljavanja, što je posebno značajno u javnom sektoru. Natječajne procedure trebaju biti transparentne, te u konačnici, sudionicima istih treba biti dostupan pravni lijek.

Državna služba ima važnu ulogu u procesu odlučivanja o pravima građana, te je važno da izabrani državni službenici budu neovisni i stručni. Ova služba počiva na principu jednakog pristupa, te svaki građanin ima pravo da se zaposli u javnom sektoru, pri čemu se vrši izbor najkvalitetnijih i najboljih kadrova. Pitanje postavljanja državnog službenika je različito regulirano u Bosni i Hercegovini. Na razini državnih institucija, državne službenike postavlja Agencija za državnu službu BiH, sukladno rezultatu koji je isti postigao u izbornom procesu. U Republici Srpskoj ovo pitanje je regulirano na način da rukovoditelj, na prijedlog Agencije, donosi rješenje o zasnivanju radnog odnosa državnog službenika. U Federaciji BiH državnog službenika postavlja rukovoditelj tijela državne službe, uz prethodno pribavljeno mišljenje Agencija s liste uspješnih kandidata koji su prošli javni natječaj. Ombudsmani BiH ukazuju da je u određenim županijama u Federaciji BiH, zakonima o državnoj službi propisano da se nakon provedene natječajne procedure, na poziciju postavlja osoba koja je najuspješniji kandidat.²¹⁶

²¹¹ Ž-MO-04-50/22, preporuka broj: P-123/23

²¹² Ž-BL-04-1/23, preporuka broj: P-116/23, U provođenju javne procedure za prijem u radni odnos 57 radnika na neodređeno vrijeme, kao poseban uvjet je tražen položen stručni ispit na željeznici, shodno Pravilniku o stručnoj osposobljenosti radnika koji neposredno sudjeluju u vršenju željezničkog prometa 646. Isto ne mogu ispuniti nezaposlene osobe, jer su lišeni mogućnosti polaganja, a budući da nikada nije objavljen Javni oglas za obavljanje pripravnčkog staža i polaganje stručnog ispita u Željeznicama. Upućena preporuka o otklanjanju diskriminatorskog tretmana pojedinih kategorija osoba nije realizirana.

²¹³ Ž-SA-04-1141/22, preporuka broj: P-5/23

²¹⁴ Ž-SA-04-1308/22, preporuka broj: P-59/23

²¹⁵ Ž-BL-04-408/22, preporuka broj: P-219/22

²¹⁶ Zakon o državnoj službi KS („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 31/16 i 45/19), Zakon o državnoj službi Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanske županije“, br. 14/2017 i 16/2017, "Službene novine

Kao predmet razmatranja se nameće pitanje izbora kandidata koji nije ocijenjen kao najuspješniji, nakon provođenja natječajne procedure u Federaciji BiH. Nakon razmatranja žalbe²¹⁷ zaprimljene po ovom osnovu, Ombudsmani BiH su Parlamentu Federacije BiH i Vladi Federacije BiH 2021. godine uputili inicijativu²¹⁸ za izmjenu članka 31. stavak 1. Zakona o državnoj službi Federacije BiH koji glasi: „*Državnog službenika postavlja rukovoditelj tijela državne službe, uz prethodno pribavljeno mišljenje Agencija s liste uspješnih kandidata koji su prošli javni natječaj*“ na način da isti glasi: „*Rukovoditelj tijela državne službe uz prethodno pribavljeno mišljenje Agencije, postavlja najuspješnijeg kandidata sa liste uspješnih kandidata*“. Prema Uredbi o uvjetima, načinu i programu za polaganje ispita općeg znanja i stručnog ispita za kandidate za državnu službu u Federaciji BiH, kandidati koji su ostvarili najmanje 70% od ukupnog broja bodova uspješno su položili stručni ispit, te koji dostave dokaze da zadovoljavaju posebne uvjete javnog oglasa, čine Listu uspješnih kandidata koja se zajedno sa kopijom prijavnog obrasca dostavlja rukovoditelju tijela na čiji zahtjev je proveden javni natječaj. Prema članku 15. Pravilnika o pravilima i postupku provođenja javnog natječaja i postavljenja državnog službenika i tijelima državne službe Federacije BiH, rukovoditelj tijela državne službe odnosno tijelo nadležno za postavljenje državnog službenika može prije odlučivanja o izboru, obaviti usmeni intervju sa kandidatima sa liste uspješnih kandidata. Ombudsmani BiH ukazuju, da su ovako postavljena zakonska i podzakonska rješenja podložna zlouporabi, manipulaciji i dovode do pravne nesigurnosti sudionika natječajnih procedura. Aktom Vlade Federacije BiH²¹⁹, Ombudsmani BiH su informirani da je pokrenuta procedura na izradi Zakona o javnim službenicima Federacije BiH, u okviru kojeg će biti riješeno i pitanje državnih službenika i namještenika u tijelima državne službe Federacije BiH.

U drugim registriranim žalbama²²⁰, koje se odnose na pitanje postavljanja najboljeg kandidata nakon provedene natječajne procedure, a u kojem slučaju je najbolji kandidat uputio žalbu na Odboru državne službe za žalbe Federacije BiH, Ombudsmani BiH su uputili preporuku Odboru da meritorno riješi žalbu, sukladno članku 240. Zakona o upravnom postupku Federacije BiH. Preporuka je upućena zbog činjenice da se proces pred drugostupanjskim tijelom ponavljao tri puta, a prvostupanjsko tijelo je svaki put ignorirao odluke Odbora. Ovaj predmet je prezentiran i u Godišnjem izvješću Institucije ombudsmana za ljudska prava za 2022. godinu, no Ombudsmani BiH su kroz 2023. godinu nastavili pratiti realiziranje preporuke. Ombudsmani BiH su više puta u svojim godišnjim izvješćima ukazivali:

*„... žalbe koje su registrirane u Instituciji u pogledu ostvarivanja prava u upravnom postupku i upravnom sporu u najvećem broju odnosile su se na duljinu trajanja prvostupanjskog upravnog postupka, zatim trajanja postupka odlučivanja po žalbi, nekorištenja zakonske mogućnosti drugostupanjskog tijela za odlučivanje u meritumu o predmetnoj upravnoj stvari već stalno vraćanje prvostupanjskom tijelu na ponovni postupak i odlučivanje (ping-pong loptica) i šutnju administracije“.*²²¹

FBiH", broj: 96/2018 - odluka US i "Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona", broj: 15/20), Zakon o državnoj službi u Bosansko-podrinjskom kantonu („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona“, br. 3/18 i 6/20)

²¹⁷ "Službene novine FBiH", br. 29/2003, 23/2004, 39/2004, 54/2004, 67/2005, 8/2006, 77/2006 - odluka US, 34/2010 - odluka US, 45/2010 - dr. zakon, 4/2012, 99/2015 i 9/2017 - odluka Ustavnog Suda)

²¹⁸ Ž-SA-04-1107/20, preporuka broj: P-43/21

²¹⁹ V.broj: 727/2021 od dana 22.04.2021. godine

²²⁰ Ž-BL-04-35/22, broj preporuke: P-350/22; Ž-BL-05-103/23

²²¹ Godišnje izvješće o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH za 2016. godinu, str. 34, https://www.ombudsman.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2017032310003163bos.pdf

Odbor je u ovom slučaju zauzeo stajalište da obavijest Agencije za državnu službu o rezultatima natječaja, kao i rješenje o postavljenju, kojim aktima se odlučivalo o pravu iz radnog odnosa, nisu upravni akti, jer se njima ne rješava o upravnoj stvari u upravnom postupku, što znači da isti nema mogućnost primjene odredbe članka 240. Zakona o upravnom postupku Federacije BiH, kojim je predviđena mogućnost da drugostupanjsko tijelo svojim rješenjem poništi prvostupanjsko rješenje i samo riješi stvar, već svoje odluke donosi sukladno sa poslovníkom o radu, kojim je propisano da odlučujući po žalbi, tijelo može odbiti žalbu, poništiti rješenje u cijelosti ili djelomično, ili ga izmijeniti. Iz navedenog prozilaži da postupak po žalbi pred Odborom uopće nije propisan zakonom, već isključivo poslovníkom o radu, čime se narušava jedno od osnovnih načela vladavine prava - načelo zakonitosti. Otvara se pitanje pristupa mehanizmu sudbene zaštite.

Pravnoj nesigurnosti sudionika u natječajnim procedurama vodi i činjenica da se pojedinim propisima koji uređuju zapošljavanje ne uređuje pitanje u kojim slučajevima, kao i u kojoj fazi se natječajna procedura može poništiti. Ombudsmeni BiH ukazuju da nepropisivanjem jasno i taksativno navedenih razloga za poništenje oglasa može doći do zlouporabe instituta javnog natječaja, neujednačene prakse. Zakon o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine²²² je definirao da Agencija za državnu službu BiH može poništiti natječajnu proceduru, na obrazložen zahtjev institucije, najkasnije do dostavljanja rezultata izbornog procesa, odnosno liste uspješnih kandidata Agenciji, pri čemu se ista radna mjesta ne mogu ponovo oglašavati u razdoblju od jedne godine od dana objavljivanja oglasa.²²³

Postupajući po žalbi²²⁴ u kojoj je žalitelj kao prvorangirani na listi uspješnih kandidata, ukazao da je Agencija za državnu službu postupajući po zahtjevu odgovornog tijela poništila natječaj, upućena je preporuka Vladi Županije/Kantona Sarajevo, da izvrši dopunu zakona o državnoj službi, te isti uputi u daljnju proceduru. Vlada je obavijestila Ombudsmane BiH da je Skupština Kantona Sarajevo, donijela Odluku o zajedničkom izvršavanju nadležnosti sa Federacijom Bosne i Hercegovine u okviru sveukupne reforme javne uprave²²⁵, kojom se izražava opredjeljenje Županije/Kantona Sarajevo za zajedničko izvršavanje nadležnosti sa Federacijom Bosne i Hercegovine u okviru sveukupne reforme javne uprave, kao i opredjeljenje za donošenje jedinstvenog Zakona o državnoj službi i Zakona o namještenicima na cijelom teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine.

6.2.2. Plaća i naknade iz radnog odnosa

U zamjenu za obavljeni rad, radniku se isplaćuje plaća, novčani iznos koji se isplaćuje u fiksnim intervalima od strane poslodavca, na način i pod uvjetima utvrđenim zakonima koji uređuju oblast rada. Osim iznosa koji se uplaćuje na račun radnika, plaća obuhvaća i iznos koji poslodavac u ime radnika uplaćuje državi za poreze i doprinose.

²²² "Službeni glasnik BiH", br. 12/2002, 19/2002, 8/2003, 35/2003, 4/2004, 17/2004, 26/2004, 37/2004, 48/2005, 2/2006, 50/2008 - dr. zakon, 43/2009, 8/2010, 40/2012 i 93/2017

²²³ Članak 21a

²²⁴ Ž-SA-04-306/23, preporuka broj: P-179/23

²²⁵ „Službene novine Kantona Sarajevo“ broj 50/21

Ombudsmeni BiH i dalje registriraju žalbe²²⁶, koje se odnose na pitanje povrede prava iz radnih odnosa, vezano za neuplaćene doprinose, a koje ukazuju na problem dugotrajnosti postupka koji građani prolaze u cilju ostvarivanja svojih prava.²²⁷

Načelo provođenja zakonitosti nalaže svim subjektima koji su obuhvaćeni zakonom da izvršavaju prava i dužnosti u obujmu i na način kako je propisano zakonom. Zakoni propisuju i uspostavu mehanizama za praćenje zakonitosti postupanja nadležnih tijela, te poduzimanje mjera u slučaju njihovog kršenja. Zakoni o mirovinskom i invalidskom osiguranju su ranije propisivali da mehanizmi su nadzora za provođenjem tih zakona (inspekcije) u sastavu sustava mirovinsko invalidskog osiguranja. Reformom, pitanje nadzora nad provođenjem zakona, u dijelu koji se odnosi na obračun i uplatu doprinosa za MIO je dat u nadležnost poreznih uprava. Kako je nadležnost poreznih uprava, prije svega, nadzor obračuna i uplate direktnih poreza, pitanje je koliko kontrola obračuna i uplate doprinosa osigurana u punom kapacitetu, imajući u vidu i ograničene resurse poreznih uprava. Dodatni problem predstavlja činjenica da se većina registriranih žalbi u Instituciji, vezano za neuplaćene doprinose, odnosi na razdoblje kada je nadzor nad ovom oblašću bio u okviru službi mirovinsko invalidskog osiguranja, što postavlja pitanje, tko sada vodi nadzor. Posebno zabrinjava da u sadašnjem sustavu i dalje postoje subjekti koji ne uplaćuju doprinose, što se odražava na nemogućnost pristupa zdravstvenoj skrbi, a dugoročno ima učinke na ostvarivanje prava na mirovinu kao imovinsko pravo.²²⁸ Nesporno da ovo pitanje zasluži da bude predmetom posebnog istraživanja od strane Institucije ombudsmana.

U 2023. godini Ombudsmeni BiH žele skrenuti pozornost na problem oporezivanja i financijskog opterećivanja osoba koja se bave samostalnim radom - freelance. Bit problema predstavlja obveza ovih osoba da uplaćuju doprinose za mirovinsko i zdravstveno osiguranje, a da pritom ne ostvaruju status korisnika. Za osobe koje imaju zaključene ugovore o djelu ili autorske ugovore, Zakon o doprinosima FBiH propisuje uplatu doprinosa za zdravstveno osiguranje po stopi od 4%, dok je stopa od 6% propisana za mirovinsko i invalidsko osiguranje. Unatoč navedenoj obvezi, freelanceri u ovom entitetu ne mogu koristiti zdravstveno osiguranje, jer ih Zakon o zdravstvenom osiguranju FBiH ne prepoznaje kao osiguranike. Ni uplaćeni doprinosi za mirovinsko osiguranje ne uračunavaju im se u mirovinski staž jer Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju nije harmoniziran sa Zakonom o doprinosima FBiH.

U Republici Srpskoj, Zakon o doprinosima propisuje freelancerima obvezu plaćanja doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje po stopi od 18,5%, koja je jedinstvena za sve vidove osiguranja. Uplate po osnovu doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje se preračunavaju u staž.

Freelanceri sa prebivalištem u Brčko distriktu BiH, dužni su plaćati porez na dohodak u iznosu od 10%, što je propisano Zakonom o porezu na dohodak Brčko distrikta BiH. Uplaćivanje doprinosa za zdravstveno osiguranje nije obveza za freelancere u tom dijelu BiH. Kada je riječ o mirovinskom i invalidskom osiguranju, freelanceri mogu birati između dva entitetska fonda kojima će, na drugovoljnom osnovu, uplaćivati doprinose.

²²⁶ Ž-SA-04-295/23, preporuka broj: P-122/23

²²⁷ Ž-SA-04-805/16; Ž-SA-04-836/18

²²⁸ Ž-BR-04-192/23; Ž-BR-08-190/23

Vezano za navedeno, Ombudsmeni BiH su u predmetu²²⁹ čiji su se žalbeni navodi odnosili na odredbe Zakona o doprinosima²³⁰ uputili preporuku nadležnim federalnim institucijama da pristupe sačinjavanju prijedloga izmjena zakona o zdravstvenom osiguranju koje će biti usklađene sa prijedlogom zakona o doprinosima i kojim će se regulirati prava iz zdravstvenog osiguranja predmetne kategorije osoba. Konkretno, postojeća zakonska rješenja prema stavu Ombudsmana BiH predstavljaju povredu prava na imovinu zajamčenog člankom 1 Protokola I uz Europsku konvenciju o ljudskim pravima.

Ombudsmeni BiH zaprimili su žalbu²³¹ Samostalnog sindikata državnih službenika i namještenika u tijelima državne službe, sudbenoj vlasti i javnim ustanovama, Sindikalna organizacija Agencije za privatizaciju u kojoj se navodi da zaposlenici Agencije za privatizaciju Federacije BiH punih osam mjeseci ne primaju plaću i nemaju zdravstveno osiguranje, zbog blokade računa na ime sudbene presude, iako zakon je uredio pitanje položaja agencije i izvršavanja obveza kroz upostavu fonda evikcije, koji služi za pokriće presuda. Ukidanjem tog fonda od strane Vlade, uz preuzimanje obveze da će vlada jamčiti za te obveze sredstvima iz proračuna do realiziranja ove obveze nije došlo, zbog čega se radnici nalaze u navedenom položaju. Upućena je preporuka Vladi Federacije BiH da poduzme sve aktivnosti u cilju žurnog rješavanja statusa Agencije za privatizaciju i njezinih zaposlenika. Preporuka nije realizirana.

6.2.3. Naknade i dodaci

Zakoni o radu definiraju naknadu plaće za vrijeme kada radnik ne radi, poput naknade plaće za korištenje godišnjeg odmora, plaćenog odsustva u određenim slučajevima, poput stupanja u brak, preseljenja, naknade plaće u slučaju porodičnog odsustva, ili rada sa polovinom radnog vremena i slično. Isto tako, poslodavac može zaposlenicima isplatiti naknadu zbog sudjelovanja u različitim povjerenstvima, ili dodatke na plaću sukladno podzakonskim propisima.²³²

Žaliteljice²³³ su zaposlene u ministarstvu obrazovanja, te su imenovane kao predsjednice povjerenstva formiranih radi polaganja stručnih ispita, no nisu im uručena rješenja o naknadi. U svezi s tim obratile su poslodavcu zahtjevom za donošenje rješenja o visini naknade, na koji nije odgovoreno. Ombudsmeni BiH su u tijeku postupka istrage zaprimili odgovor ministarstva da su ispiti bili u radnom vremenu žaliteljica, te su navedeni poslovi definirani u opisu radnih mjesta Pravilnikom o unutaršnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, te ne postoji pravna osnova za isplatu naknade.

6.2.4. Promijenjena radna sposobnost

Jedan od osnovnih općih uvjeta koje radnik treba zadovoljiti prigodom prijama na rad, je da je zdravstveno sposoban za obavljanje poslova radnog mjesta. Zdravstvena i radna sposobnost radnika dokazuje se liječničkim uvjerenjem o zdravstvenom stanju i liječničkim uvjerenjem o radnoj sposobnosti. Činjenica je da se radna sposobnost tijekom razdoblja zaposlenja može

²²⁹ Ž-SA-04-1271/19

²³⁰ „Službene novine FBiH“, br. 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, 1/02, 17/06, 14/08, 91/15, 104/16, 34/18 i 99/19

²³¹ Ž-SA-04-850/22, preporuka broj: P-340/22

²³² Ž-SA-04-1064/21

²³³ Ž-BL-04-551/22, preporuka broj: P-49/23

promijeniti, te je potrebno zaštititi takve kategorije radnika.²³⁴ Jedno od prava koje radnik sa promijenjenom radnom sposobnošću ima, jest pravo na promjenu radnog mjesta, uzimajući u obzir promijenjenu/smanjenu radnu sposobnost kao bitan segment, ali i kapacitete poslodavca. U tom smislu je potrebno ponekad i preispitati odluke o preraspodjeli žalitelja na novo radno mjesto.²³⁵

6.2.5. Degradiranje radnih uvjeta

Prema zakonima o radu, radnik koji smatra da mu je poslodavac povrijedio neko pravo iz radnog odnosa može zahtijevati od poslodavca ostvarivanje tog prava, ali može podnijeti i tužbu pred nadležnim sudom, što ne bi smjelo dovesti do „kažnjavanja“ radnika. Ombudsmeni BiH su zaprimili žalbe²³⁶, koje ukazuju na degradiranje i dovođenje u nepovoljan položaj žalitelja u pogledu uvjeta rada i ostvarivanja prava po osnovu rada.

Žaliteljica²³⁷ navodi da je ministar od agencije za državnu službu zatražio suglasnost za njezin premještaj u drugi sektor, jer je, kako sam navodi, magistrica prava sa izvrsnim komunikacijskim vještinama, što je dokazala kroz višegodišnji rad u službi, te će premještajem korist imati i žaliteljica i ministarstvo, bez njezine suglasnosti. Istodobno, u istom danu, žaliteljica je razriješena dužnosti sekretara komisije, gdje su komunikacijske vještine i profesionalnost žaliteljice nepopravljivo dovedene u pitanje. S obzirom na to da tijekom postupka pred Institucijom ombudsmana, ministarstvo nije odgovaralo na akte Institucije, upućena je preporuka o uspostavljanju suradnje sa Ombudsmanima BiH. U odgovoru na preporuku, ministarstvo je navelo da je Odbor državne službe za žalbe uvažio žalbu žaliteljice, te da je ista vraćena na prethodno radno mjesto. Nakon pozitivnog ishoda, predmet je zatvoren.

Žalba²³⁸ skupine uposlenika posebne jedinice Granične policije BiH je podnesena povodom preseljenja jedinice u neuvjetne radne prostorije. U odgovoru tijela se navodi da je radi poboljšanja uvjeta u navedenoj prostoriji Granična policija Bosne i Hercegovine izvršila pojačanje centralnog klimatizacijskog sustava, s obzirom na to da su se uposlenici žalili na nedovoljno hlađenje i ventilaciju u prostoriji, a u tijeku su i radovi na ugradnji otvora (prozora) na zidu, s obzirom na to da prostorija dnevnu svjetlost dobiva samo sa ulaznih staklenih vrata. Tijekom postupka pred Institucijom ombudsmana je otklonjena povreda prava, predmet je zatvoren.

6.2.6. Usavršavanje za rad

Obrazovanje, osposobljavanje i usavršavanje za rad je obveza uposlenika sukladno sa njegovim sposobnostima i potrebama rada, te obveza poslodavca da ovo pravo osigura u tijeku radnog procesa, a posebno prigodom promjena ili uvođenja novog načina ili organiziranja rada. Uvjeti i način se uređuju kolektivnim ugovorima, te podzakonskim propisima. U nekim slučajevima

²³⁴ Ž-SA-04-708/22, preporuka broj: P-85/23

²³⁵ Ž-BR-04-112/22, preporuka broj: P-19/23

²³⁶ Ž-MO-04-143/22, Ž-MO-04-19/23, preporuka broj: P-126/23, Ž-BL-04-725/22

²³⁷ Ž-SA-04-1198/22, preporuka broj: P-68/23

²³⁸ Ž-SA-04-543/23

žalitelji²³⁹ ukazuju da nemaju mogućnost da budu unaprijeđeni, shodno stručnoj spremi. Ombudsmeni BiH ukazuju da ukoliko je radnik samoinicijativno stekao višu stručnu spremu u odnosu na zvanje koje je ranije imao, navedeno ne stvara obvezu poslodavcu za unaprijeđenje, osim ako poslodavac ne ocijeni da za isto postoji potreba, kao i dovoljno finansijskih sredstava. U slučajevima gdje je poslodavac unaprijedio zaposlene koji su se samoinicijativno obrazovali, dok je drugima kasnije to uskratio, Ombudsmeni BiH podsjećaju da je diskriminacija u svim fazama radnog procesa zabranjena, a opisano postupanje vodi ka diskriminaciji.

6.2.7. Prestanak radnog odnosa

U izvještajnom razdoblju Ombudsmeni BiH su zaprimali i žalbe zbog prestanka radnog odnosa i nezakonitih otkaza, u kojim slučajevima su Ombudsmeni BiH pozitivno djelovali na vraćanje djelatnika na posao.²⁴⁰ U pojedinim slučajevima, žalitelji nisu iskoristili pravo na redovit pravni lijek, te su od strane Ombudsmana BiH upućeni da isti izjave.²⁴¹

U žalbi²⁴² je kao odgovorno tijelo označeno Ministarstvo obrane BiH, a u svezi naredbe od prestanku vojne službe, zbog isteka ugovora o radu. Na navedenu Naredbu, sukladno sa pravnom poukom, podnositelj žalbe je uložio žalbu Žalbenom vijeću pri Vijeću ministara BiH. Dopunom žalbe, žalitelj je dao suglasnost Ombudsmanima da njegov predmet bude proslijeđen Parlamentarnom vojnom povjereniku Bosne i Hercegovine, koji je informirao Ombudsmane da je nenadležan, jer se radi o civilnoj osobi, odnosno osobi kojoj je prestala vojna služba u Oružanim snagama BiH. S obzirom na to da se Žalbeno vijeće oglasilo nenadležnim, Ombudsmeni su uputili preporuku Ministarstvu obrane Bosne i Hercegovine da podnositelju žalbe omogući adekvatnu pravnu pouku i označi drugostupanjsko tijelo koje bi meritorno razmatralo osnovanost prekida vojne službe. Žalba imenovanog je povodom preporuke dostavljena Žalbenom savjetu pri Savjetu ministara BiH. Zaključkom Žalbenog savjeta pri Savjetu ministara se odbacuje žalba izjavljena na Naredbu MO BiH, gdje u pouci o pravnom lijeku stoji da je Zaključak konačan u upravnom postupku i protiv njega nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor. Člankom 179. stavak (3) Zakona o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine²⁴³ određeno je da se protiv akata koji se odnose na: premještanje, unaprijeđenje, postavljenje i prestanak službe profesionalne vojne osobe ne može voditi upravni spor, dok je člankom 214. stavak (6) Zakona o upravnom postupku Bosne i Hercegovine²⁴⁴ određeno da žalba mora biti dozvoljena protiv svih prvostupanjskih rješenja u kojima je zakonom isključen upravni spor. Shodno navedenim zakonskim odredbama, uzimajući u obzir da se radi o aktu kojim se uređuje prestanak službe profesionalne vojne osobe protiv koje se ne može voditi upravni spor, Ministarstvo obrane Bosne i Hercegovine je dužno osigurati pravo na žalbu. Drugostupanjsko tijelo u odnosu na prvostupanjska rješenja i druge upravne akte ministarstva obrane Bosne i Hercegovine je Žalbeno vijeće pri Vijeću ministara BiH, te je temeljem navedenog, stranka u pravnoj pouci upućena na podnošenje žalbe tom tijelu. Uzimajući u obzir da su Ombudsmeni BiH uputili preporuku Ministarstvu obrane BiH, povodom koje se

²³⁹ Ž-SA-04-431/23, Ž-SA-04-821/22

²⁴⁰ Ž-LI-04-83/23, preporuka broj: P-155/23

²⁴¹ Ž-LI-04-7/23

²⁴² Ž-SA-04-352/23, preporuka broj: P-265/23

²⁴³ „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj: 88/05, 53/07, 59/09, 74/10, 42/12, 41/16 i 38/18

²⁴⁴ „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj: 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16

Ministarstvo očitovalo i označilo Žalbeno vijeće pri Vijeću ministara BiH kao drugostupanjsko tijelo koje treba meritorno razmatrati osnovanost prekida vojne službe, predmet je zatvoren.

6.2.8. Nadzor nad primjenom radnih propisa

Oblast rada, radnih odnosa i sigurnosti na radu jedna je od najvažnijih oblasti društvenog života, te nadzor nad primjenom propisa koji reguliraju istu vrši isključivo ili u najvećem dijelu inspekcija rada, koja treba biti snažan i kvalitetan instrument za učinkovitu provedbu politika u oblasti rada, te ima nadležnost da obavještava nadležna tijela uprave o nedostacima koji nisu posebno definirani postojećim zakonskim propisima. Kvalitetna inspekcija rada istodobno je zaštitnik²⁴⁵, ali i promotor radnog zakonodavstva i javne politike u oblasti rada, te treba biti efikasan mehanizam za prevenciju kršenja zakona. Sukladno praksi, inspekcija rada je stajališta da ima nadležnost za postupanje samo ukoliko je osoba u radnom odnosu, te se oglašava nenadležnom za nadzor nad provođenjem zakonitosti natječaja, smatrajući da osoba nije radnik do trenutka zaključenja ugovora o radu. Ovakvo stajalište rezultira da nije uspostavljen mehanizam kontrole natječajne procedure, te se ista isključivo može provoditi u sudbenom postupku. Kako je dugotrajnost sudbenih postupaka evidentan problem, u nekim slučajevima može proći nekoliko godina prije nego konkretni predmet bude razmotren, iako se po zakoni svi sporovi iz radnog odnosa smatraju sporovima žurne prirode. Za to vrijeme zaposlena osoba ostvaruje beneficije, te ukoliko se u sudbenom postupku utvrdi nezakonitost postupka, otvara se pitanje obeštećenja osobe koja je pokrenula postupak. Inspekcija rada bi trebalo da bude preventivni mehanizam da ne dolazi do sudbenih postupaka, jer je u njezinoj nadležnosti da daje upute poslodavcima i radnicima o najučinkovitijem načinu primjene zakonskih propisa.

Inspekcija se također oglašava nenadležnom u predmetima mobinga i generalno diskriminacije, te se Zakon o zabrani diskriminacije na entitetskoj razini ne primjenjuje se od strane inspeksijskih tijela. Česti su sukobi nadležnosti između inspeksijskih tijela u situacijama kada je subjekt registriran u jednoj županiji, a poslove obavlja u drugom, kao i sukob nadležnosti između upravne inspekcije, te inspekcije rada.²⁴⁶ Ombudsmeni BiH smatraju da je potrebno izvršiti sveobuhvatnu analizu stanja inspeksijskih tijela, te pozivaju nadležna tijela da žurno razriješe opisane situacije.

6.3. Mirovine

Da bi se raspravljalo o mirovini i da bi osoba mogla doći u situaciju da raspravlja o istom, mora steći status osiguranika. Osiguranik je fizička osoba koja je temeljem radne aktivnosti (radni odnos, obavljanje djelatnosti, dragovoljno osiguranje i dr.) obvezno osigurana na mirovinsko i invalidsko osiguranje temeljem generacijske solidarnosti.

Mirovina se definira kao mjesečna novčana naknada na koju pojedinac stječe pravo temeljem osiguranja za slučaj starosti, invalidnosti i smrti, a pod uvjetima utvrđenim zakonom.²⁴⁷ Mirovine

²⁴⁵ Ž-LI-05-214/22

²⁴⁶ Ž-BR-04-224/20, preporuka broj: P-183/21

²⁴⁷ Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju FBiH (Službene novine FBiH br.13/18, 93/19-odluka US, 90/21, 19/22) i Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju RS (Službeni glasnik RS br.134/11, 82/13, 96/13-odluka US, 103/15, 111/21, 15/22 i 132/22)

se isplaćuju i posthumno u slučajevima kada nasljednici i druge materijalno ovisne osobe nisu u stanju samostalno se uzdržavati. U ovisnosti od uvjeta pod kojima je stečena, mirovina može biti starosna, invalidska ili obiteljska. Najniža mirovina je najniže novčano primanje iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, a koje ne ostvaruje osoba koja ima prebivalište na području BiH. Najniža mirovina se isplaćuje u cilju osiguranja minimalnog standarda življenja u Bosni i Hercegovini.²⁴⁸ Ombudsmeni BiH su otvorili postupak po službenoj dužnosti, a u svezi sa odredbama Zakona o ovršnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske i provođenja postupka prinudne ovrhe na jednoj polovini mirovine, te Federalnom ministarstvu pravde i Ministarstvu pravde Republike Srpske uputili Inicijativu²⁴⁹ za izmjenu zakona, na način da se ovrha može provesti najviše do iznosa jedne četvrtine mirovine. Ombudsmeni BiH cijene da uskraćeni iznos od jedne polovine mirovine ovršeniku/umirovljeniku sa jedne strane predstavlja povredu prava na imovinu, kako je to zajamčeno Ustavom Bosne i Hercegovine i člankom 1. Protokola 1. uz Europsku konvenciju o ljudskim pravima, a sa druge strane ga dovodi u poziciju da sa preostalim dijelom mirovine ne može zadovoljiti osnovne životne potrebe. Odgovorne strane su obavijestile Ombudsmane BiH da će inicijativu uzeti u razmatranje prigodom izmjena navedenih zakona.

Po povredama prava iz mirovinskog osiguranja Ombudsmeni su u 2023. zaprimili 174 žalbe, te izdali osam preporuka. U odnosu na prethodnu godinu, kada je zaprimljeno 127 žalbi, uočeno je povećanje broja predmeta koje je potrebno staviti u kontekst demografskih pokazatelja koji ukazuju na starenje populacije. Ovo rezultira da se povećava broj korisnika i zahtjeva za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja i odražava na učinkovitost postupanja nadležnih tijela, zbog čega se građani najčešće obraćaju Ombudsmanima BiH. Ombudsmeni BiH su stajališta da bi bilo cjelishodno sačiniti sveobuhvatnu analizu kapaciteta nadležnih tijela za mirovinsko i invalidsko osiguranje.

Upućene preporuke su se odnosile na postupanje nositelja osiguranja povodom zahtjeva stranaka za isplatu jednokratne novčane pomoći umirovljenicima, uplate doprinosa radi ostvarivanja prava na mirovinu, te izmjene Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju RS.²⁵⁰

Ombudsmeni ukazuju na dobru suradnju sa fondovima za MIO/PIO, koji se suočavaju sa velikim brojem predmeta od kojih mnogi traže suradnju sa fondovima susjednih i drugih država. Ovo u značajnoj mjeri utječe i na njihovu učinkovitost u cjelini.²⁵¹

6.3.1. Ispunjavanja uvjeta za mirovinu

Da bi osiguranik mogao uživati pravo na mirovinu, potrebno je ispuniti uvjete utvrđene zakonom, poput uplate doprinosa od strane poslodavca,²⁵² starosnu dob, nastupanje invaliditeta i slično. Žalitelj²⁵³ se obratio Ombudsmanu BiH, žalbom u kojoj navodi da se u više navrata obraćao odgovornoj strani u svezi uplate doprinosa kako bi mogao ostvariti pravo iz mirovinskog

²⁴⁸ Ž-SA-04-756/22, preporuka broj: P-308/22

²⁴⁹ Ž-BR-08-117/21, preporuka broj: P-21/23

²⁵⁰ Ž-BL-04-556/23

²⁵¹ Ž-BL-04-556/23

²⁵² Ž-SA-04-387/23, preporuka broj: P-135/23

²⁵³ Ž-BL-04-228/23

i invalidskog osiguranja. Obaviješten je da će obveze prema nositelju osiguranja biti uplaćene po priljevu novčanih sredstava. Odgovorna strana je obavijestila Ombudsmane BiH da će izvršiti uplatu kad žalitelj stekne uvjete za starosnu mirovinu.

Analizirajući predmet,²⁵⁴ Ombudsmani BiH su utvrdili kako nositelj osiguranja nije uzeo u obzir dokaze koje je žaliteljica dostavila, a iz kojih nedvojbeno proizlazi do kad je žaliteljica bila u radnom odnosu. Nakon intervencije Ombudsmana BiH, žaliteljica se zahvalila jer je dobila rješenje kojim joj je određena visina mirovine, sukladno sa stvarnim radnim stažom ostvarenim u Bosni i Hercegovini.

Žalitelj²⁵⁵ se obratio radi povrede prava na obiteljsku mirovinu. Institucija ombudsmana uputila je preporuku²⁵⁶, po kojoj nositelj osiguranja ne želi postupiti, unatoč brojnim obraćanjima Ombudsmana BiH. Institucija ombudsmana se obratila i centru za socijalni rad radi zdravstvenog osiguranja podnositelja žalbe. Centar za socijalni rad dostavio je rješenje kojim je žalitelju priznato pravo na osobnu invalidninu II skupine i dodatak za njegu i pomoć od strane druge osobe.

6.3.2. Postupak odlučivanja o pravu na mirovinu

Pravo na mirovinu osigurava se nakon prestanka osiguranja. O pravima iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, kao i o utvrđivanju mirovinskog staža rješava nositelj osiguranja. Žalbe koje Institucija ombudsmana zaprima, nerijetko ukazuju na duljinu postupka, čime se osoba, tražitelj mirovine stavlja u nepovoljan ekonomski položaj. Često nakon obraćanja građana Ombudsmanima BiH zbog nepostupanja po zahtjevima za ostvarivanje prava iz ove oblasti, nadležna odgovorna tijela otklone povredu.²⁵⁷

Ombudsmani ukazuju na potrebu vršenja kontinuiranih edukacija službenika zaposlenih u prvostupanjskim organima. Žalba²⁵⁸ ukazuje da je žalitelj bivši policajac koji je tijekom rada ranjen, te je 100% invalid. Rješenjem nadležnog zavoda mu je određena mirovina u minimalnom iznosu, mada je zakonom²⁵⁹ propisano da osiguraniku kod kojeg je invalidnost prouzročena povredom na radu ili profesionalnom bolešću invalidska mirovina se određuje za staž osiguranja od 40 godina. Žalitelj je upućen da na zaprimljeno rješenje uputi žalbu drugostupanjskom tijelu, povodom kojeg je drugostupanjsko tijelo postupak vratilo na ponovno odlučivanje, a u obrazloženju rješenja se prvostupanjsko tijelo detaljno upućuje kako da predmet riješi.

Postupajući po aktu Pučkog pravobranitelja RH, kojim se traži da se urgira kod nositelja osiguranja u BiH, Ombudsmani su od odgovorne strane zatražili informaciju čiji je obveznik osiguranja žalitelj u odnosu na njegov radni staž od 37 godina na području bivše Jugoslavije, zaključno do 1993. godine, od Republike Hrvatske ili od Bosne i Hercegovine. U odgovoru nositelj osiguranja navodi da nijedna od ove dvije države ne osporava obvezu isplaćivanja

²⁵⁴ Ž-MO-04-13/23

²⁵⁵ Ž-MO-04-129/22

²⁵⁶ Ž-MO-04-63/21, preporuka broj: P-134/22

²⁵⁷ Ž-BL-04-282/23, Ž-BR-04-311/23

²⁵⁸ Ž-LI-04-172/23

²⁵⁹ Članak 62. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju FBiH (Službene novine FBiH br.13/18, 93/19-odluka US, 90/21, 19/22)

mirovine za staž koji je utvrdila svojim rješenjem, ali je postupak reguliran Ugovorom o socijalnom osiguranju između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine, a da taj postupak u slučaju konkretnog žalitelja nije u potpunosti završen. Postupci preračuna mirovina zbog svoje složenosti duže traju, ali da korisnik za to vrijeme uredno prima mirovinu od prve države ugovornice, što znači da ni u kom slučaju nije i ne može biti oštećen.²⁶⁰

6.4. Socijalna prava

Socijalna prava su tzv. pozitivna prava kojima se osigurava standard života u jednom društvu. Uključuju različite usluge i benefite iz područja zdravstva, obrazovanja, socijalne zaštite i dr. Prema Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima i Paktu o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, socijalna prava se tretiraju kao element životnog standarda. Prema takvoj orijentaciji, svatko ima pravo na standard života koji osigurava zdravlje i blagostanje pojedinca i njegove obitelji. To uključuje: hranu, odjeću, dom, liječničku njegu, usluge socijalnih službi, kao i pravo na osiguranje u slučaju nezaposlenosti, bolesti. Država je pozvana da intervenira radi potpore pojedincu i socijalnoj skupini pri ostvarivanju osnovnih uvjeta i socijalne integracije.

Tijekom 2023. godine, Odjel je registrirao 97 žalbi, a izdano je sedam preporuka, što je povećanje u odnosu na prethodnu izvještajnu godinu, kada je upućena jedna preporuka. Usporedbe radi, u 2022. su registrirane 63 žalbi, te je u ovoj oblasti primjetan porast broja žalbi.

Upućene preporuke se odnose na isplatu novčane naknade nezaposlenim osobama, rješavanje poteškoća u primjeni Zakona o roditeljima njegovateljima FBiH u smislu okončanja postupka revizije i sačinjavanja prijedloga nadležnog ministarstva o izmjenama i dopunama Zakona, preispitivanje odluka nadležnih tijela o sanaciji/rekonstrukciji ratom porušenih stambenih objekata, preporuke koje se odnose na centre za socijalni rad za poduzimanjem mjera iz svoje nadležnosti u cilju zakonitog obavljanja roditeljskih dužnosti.

6.4.1. Smještaj starih osoba

Ombudsmani BiH su prepoznali problem zbrinjavanja starih osoba u svim segmentima, a posebno u slučajevima zbrinjavanja u ustanovama socijalne skrbi (starački domovi), čija registracija i djelovanje su u nekim slučajevima upitni. Ovo je posebno značajno s obzirom na činjenicu da u FBiH nema inspektora socijalne zaštite. To je razlog zašto su Ombudsmani BiH pristupili izradi Specijalnog izvješća „Položaj i prava starih osoba smještenih u ustanovama u Bosni i Hercegovini“. U okviru ovog specijalnog izvješća vrši se analiza zakonodavnog okvira i njegove usklađenosti sa međunarodnim standardima; analiza ustanova za smještaj starih osoba što uključuje registriranje ustanova, nadzor nad radom, analizu stanja i uvjeta u ustanovama, kapaciteta u pogledu broja i kvalifikacije uposlenika i kvalitetu pruženih usluga, materijalno-tehničku opremljenost, ovlasti nadležnih tijela uključenih u postupke zbrinjavanja starih osoba i drugo.²⁶¹

²⁶⁰ Ž-BL-04-417/21

²⁶¹ S ciljem utvrđivanja stanja, upućeni su dopisi na adresu 15 ministarstava, 15 centara za socijalni rad, 62 doma za smještaj starih osoba na području RS-a, 48 na području FBiH, te 13 domova sa područja Brčko Distrikta BiH.

Razlozi zbog kojih se građani obraćaju Ombudsmanima BiH, a vezano za zbrinjavanje starih osoba su smještaj stare osobe od strane srodnika bez pristanka²⁶², korištenje, odnosno moguće zlouporabe imovine starih osoba²⁶³.

Centri za socijalni rad bi trebali biti uključeni u pitanje smještaja starih osoba u ustanove uključujući staranje o imovini.

6.4.2. Roditelj njegovatelj

Usvajanjem Zakona o roditeljima njegovateljima u Federaciji BiH²⁶⁴, roditelju osobe sa 100% invaliditetom prouzročenog bolešću ili poremećajem u razvoju, kao i slijepe osobe čiji je ostatak vida na oba oka ispod 0,05 s korekcijom, odnosno roditelj osobe koja se, prema nalazu Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja, ne može osposobiti za samostalan život niti može samostalno zadovoljavati osnovne životne potrebe je zajamčena minimalna plaća u Federaciji BiH, uz uplatu doprinosa. Ombudsmani BiH su od dana stupanja Zakona na snagu zaprimali žalbe koje se odnose na probleme u praksi. Osnovni problem koji je bio prezentiran već u Godišnjem izvješću za 2022. godinu odnosio se na pitanje revizije, gdje su Ombudsmani BiH ukazali Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike na nelogičnosti koje proizlaze iz članka 16. Zakona, kojim je propisano da rješenje doneseno u prvom stupnju podliježe reviziji, koju provodi Ministarstvo, no nije propisan rok u kojem je potrebno okončati postupak revizije. Ovakvo zakonsko rješenje dovodi građane u stanje neizvjesnosti hoće li pravo biti i kada će biti priznato, a što je osnovna svrha Zakona. Nakon intervencije Ombudsmana BiH, a posebno naporima Ministarstva rada i socijalne politike se započelo sa otklanjanjem zastoja u ovom procesu²⁶⁵, no žalbe se i dalje zaprimaju.²⁶⁶ Krajem 2023. godine Ombudsmani BiH su registrirali predmet²⁶⁷ u kojem žalitelji navode da osobe koje su imale status roditelja njegovatelja usmenim putem su informirane da moraju ponovno pokrenuti postupak za stjecanje statusa roditelja njegovatelja, uključujući ponovno kompletiranje i predaju neophodne dokumentacije, što uključuje i uvjerenje o nezaposlenosti, koje je nemoguće dostaviti jer su već uvedeni u pravo. U tijeku je provođenje postupka istrage.

6.4.3. Socijalna davanja

Socijalna zaštita, odnosno skrb podrazumijeva novčani ili drugi doprinos zajednice, kako bi se osiguralo ostvarivanje osnovnih ljudskih potreba, kao i administrativnu, stručnu i drugu pomoć osobama koje nisu u stanju voditi brigu o svojim interesima i osigurati zadovoljavanje osnovnih životnih potreba.

²⁶² Ž-BL-04-592/22

²⁶³ Ž-BL-04-575/23

²⁶⁴ „Službene novine FBiH“ broj: 75/21

²⁶⁵ Ž-SA-04-54/23 - Nakon pokretanja postupka istraživanja, odgovorna strana je otklonila ukazanu povredu prava i sloboda naznačenih u žalbi. Žalitelj je dostavio komentar kojim navodi da je problem riješen zahvaljujući intervenciji Ombudsmana BiH

²⁶⁶ Ž-BR-04-22/23, preporuka broj: P-150/23

²⁶⁷ Ž-BR-04-352/23

Ombudsmeni BiH zaprimili su žalbe²⁶⁸ u kojima je ukazano da postojećim Zakonom o ovršnom postupku Federacije BiH primanje temeljem socijalne pomoći nije izuzeto od ovrhe, uslijed čega se gubi svrha ove pomoći odobrene pod posebnim uvjetima najugroženijoj kategoriji stanovništva. Ombudsmeni BiH su Federalnom ministarstvu pravde uputili inicijativu za izmjenu i dopunu Zakona o ovršnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, u cilju da se *...primanja temeljem socijalne pomoći izuzmu od ovrhe...* Federalno ministarstvo pravde je navelo da je Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona u parlamentarnoj proceduri te da člankom 138. Zakona „*primanja temeljem socijalne pomoći*“ nisu izuzeta od izvršenja. Također se navodi da je na Sudu da odlučuje o visini pljenidbe u zavisnosti od konkretnog slučaja. Zahvaljuju se na upućenoj inicijativi, te navode da će je uzeti u razmatranje pri izradi narednog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ovršnom postupku, s obzirom na to da se radi o domenu socijalne skrbi i osoba koje nemaju drugih izvora prihoda, te zaštite dovođenja istih do egzistencijalne ugroženosti.

Ombudsmeni BiH su ustanovili da je određen broj nezaposlenih građana u Federaciji BiH bio uskraćen za jednokratnu novčanu pomoć sukladno Uredbom o pomoći stanovništvu uslijed rasta indeksa potrošačkih cijena. Preporučeno je Vladi Federacije BiH da izdvoji dodatna novčana sredstva iz proračuna Federacije BiH i isplati jednokratne novčane pomoći svim nezaposlenim građanima koji su blagovremeno dostavili tražene podatke nadležnim službama za zapošljavanje na području FBiH. Vlada Federacije BiH je, postupajući po preporukama Ombudsmana BiH, zaključkom zadužila sve županijske službe za zapošljavanje da u suradnji sa Federalnim zavodom za zapošljavanje postupe po preporučenom. Bez obzira na poduzete mjere, žalitelji koji su se obratili Ombudsmanima BiH, nisu ostvarili zaštitu svojih prava i nije im isplaćena jednokratna novčana pomoć.²⁶⁹

Ombudsmeni BiH su razmatrali i pitanje ispunjenosti uvjeta žaliteljice²⁷⁰ u cilju ostvarivanja prava pomoći umirovljenicima sa najnižom mirovinom shodno programu mjera u cilju zaštite najugroženijih kategorija stanovništva zbog povećanja cijene energenata. Upućivanjem preporuke, predmet je pozitivno riješen.

I dalje se registriraju zahtjevi za jednokratnu novčanu pomoć, podršku u nabavci ogrjeva, što je uglavnom u nadležnosti lokalnih zajednica, gdje ovisi i od ekonomskoj moći same lokalne zajednice.

6.4.4. Porodiljske naknade

Zaštita majke i majčinstva jedna je od ključnih obveza Bosne i Hercegovine kada su u pitanju međunarodni standardi, a posebno jednaka prava i mogućnosti žena na području cijele države, bez diskriminacije i nejednakog tretmana po bilo kojoj osnovi, uključujući i mjesto stanovanja. Nije došlo do promjena u zakonodavstvu na entitetskoj razini u odnosu na izvješće iz prethodne godine, gdje je u Republici Srpskoj osnova za primanje porodiljske naknade sjedište poslodavca, a u Federaciji BiH prebivalište porodilje. Ombudsmeni BiH su uputili inicijativu da se ovo pitanje uskladi, ali nije došlo do realiziranja, što znači da i dalje postoji problem ostvarivanja

²⁶⁸ Ž-BL-05-20/23, preporuka broj: P-50/23

²⁶⁹ Ž-BL-08-112/23; preporuka broj: P-226/23; Ž-SA-04-24/23; preporuka broj: P-124/23

²⁷⁰ Ž-SA-04-15/23, preporuka broj: P-157/23

naknada za porođilje koje žive na teritoriju Republike Srpske, a rade na teritoriju Federacije BiH.²⁷¹

Visina porođiljnih naknada na teritoriju Federacije BiH je neujednačena, pa nezaposlene porođilje u nekim županijama/kantonima primaju od 100 do 1.000 KM naknade. Problemi su prisutni i u slučajevima kada trudnica mijenja prebivalište tijekom trudnoće iz županije u županiju, jer u većina županijskih propisa ovo pravo uređuje na način da se njihovo ostvarivanje veže za duljinu boravka na teritoriju županija/kantona, koja je uobičajeno dulja u odnosu na trajanje trudnoće (najčešće godinu dana). Pitanje ostvarivanja prava na porođiljsko odsustvo, odnosno prava na novčanu naknadu u istom razdoblju, mora se razmatrati kako sa aspekta zaštite prava i nediskriminacije majki, tako i sa aspekta zaštite prava djeteta, uzimajući u obzir da se onemogućavanjem korištenja prava po ovom osnovu izravno krši princip najboljeg interesa djeteta.

Ombudsmeni BiH podsjećaju na preporuku UN Odbora za eliminiranje diskriminacije prema ženama (CEDAW Odbor) o značaju usklađivanja propisa o porođiljskim naknadama i osiguranju jednake naknade za majke i naknade za vrijeme porođiljskog odsustva u svim dijelovima države članice.²⁷² Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH²⁷³ zabranjuje svaki vid diskriminacije i nejednakog tretmana temeljem spola u uvjetima trudnoće, porođaja, korištenja porođiljskog odsustva za muškarce i žene u radnim odnosima, kao i pristupa zdravstvenim uslugama i ekonomskog planiranja za oba spola.

U praksi se pojavljuju problemi²⁷⁴ kada je porođilja bila zaposlena na određeno vrijeme i porodila se neposredno prije isteka ugovora. U konkretnom slučaju porođilji nije bilo omogućeno korištenje prava od strane poslodavca jer je ugovor o radu istekao, a javni fond za dječiju zaštitu je odbio zahtjev za materinski dodatak jer nije imala status nezaposlene osobe u trenutku poroda. Iako pravno promatrano nije došlo do povrede prava, zanemario se najbolji interes rođenog djeteta, te i same porođilje koja je uplaćivala doprinose u fond dok je bila zaposlena, što je davalo osnova nadležnom tijelu da na ovim principima donese drugačiju odluku. Istodobno, ovakvi slučajevi iz prakse ukazuju važnost primjene zakonodavstva kako bi odgovorilo izazovima koji se pojavljuju kao potreba građana.

6.5. Obrazovanje

Pravo na obrazovanje u Bosni i Hercegovini, priznato je Ustavom Bosne i Hercegovine (članak II 3. 1), Ustavom Republike Srpske (članak 38.), Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine (članak 2. (1) m), Statutom Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (članak 15.), kao i odgovarajućim zakonskim propisima koji uređuju ovu oblast.

²⁷¹ Ž-SA-04-112/22, preporuka broj: P-156/22 - Ombudsmeni BiH su uputili preporuku Vladi RS i Vladi FBiH u suradnji sa nadležnim ministarstvima iznađu efikasan mehanizam u cilju prevazilaženja poteškoća pri ostvarivanju prava na porođiljsku naknadu u situaciji kada se mjesto rada i prebivališta zaposlenice nalaze u različitim entitetima. Ombudsmeni prate realiziranje preporuke.

²⁷² Zaključne napomene o šestom periodičnom izvješću Bosne i Hercegovine, Odbor za ukidanje diskriminacije žena, CEDAW/C/BIH/CO/6 8. studeni 2019. godine, odredbe: 24. (a), 46. (a, b) 36. (e),

²⁷³ "Službeni glasnik BiH" br. 32/10

²⁷⁴ Ž-BL-04-427/23

U oblasti obrazovanja, u 2023. godini, registriran je 41 predmet (šest predmeta manje nego u 2022.), a izdato je 12 preporuka. Upućene preporuke su se odnosile na preispitivanje kriterija za dodjelu stipendija, ažuriranje Registra akreditiranih visokoškolskih ustanova na teritoriju Bosne i Hercegovine, poduzimanje aktivnosti u cilju podnošenja zahtjeva za stjecanje statusa punopravnog članstva u Europskoj asocijaciji za osiguranje kvaliteta visokog obrazovanja (ENQA), koordinaciju aktivnosti oko utvrđivanja i donošenja kvalifikacijskih okvira u Bosni i Hercegovini, poduzimanje aktivnosti i mjere u cilju iznalaženja rješenja problema vrednovanja visokoškolskih isprava stečenih u Bosni i Hercegovini, uz uspostavljanje komunikacije sa nadležnim institucijama zemalja regije²⁷⁵, postupke izdavanja duplikata diploma.

6.5.1. Prelazak na Bolonjski sustav studiranja

Bolonjski sustav studiranja u Bosni i Hercegovini traje od 2005./2006. godine. Ovakva reforma obrazovnog sustava, Bosnu i Hercegovinu je trebala približiti ostalim europskim zemljama i njihovim standardima. Bosna i Hercegovina se, kao kandidat za članstvo u Europsku uniju, Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane i Bosne i Hercegovine, s druge strane²⁷⁶ – SSP, obvezala da svoje sadašnje i buduće zakonodavstvo uskladi sa pravnom stečevinom Zajednice (*acquis*) sukladno sa člankom 70. (Glava VI. Usklađivanje zakona, provedba zakona i pravila tržišnog natjecanja), a u prijelaznom razdoblju od najviše šest godina od dana stupanja na snagu Sporazuma. Shodno navedenom sistematizacija radnih mjesta mora biti usklađena sa stečenim diplomama. S obzirom na navedeno, rok za izvršavanje ove obveze je prošao.²⁷⁷

6.5.2. Ekvivalencija ocjena/ispita

Ombudsmani ukazuju da nedovoljno precizno reguliran ili nedosljedno primijenjen pravni okvir za ekvivalenciju ocjena, te ispita ostavlja prostor za proizvoljnost ili arbitrarnost, pa čak i ispoljavanje osobnih ili generaliziranih stavova ili stereotipa u pogledu kvalitete obrazovanja na različitim visokoškolskim ustanovama, uključujući i pravo studenta na stipendiju²⁷⁸, što dovodi do povrede principa vladavine prava i pravne neizvjesnosti. Postupak izbora ili modificiranja opredijeljenja u pogledu nastavka školovanja studenata bi trebalo da bude maksimalno objektiviziran i neutralan, jer propust da se održe ovi standardi može dovesti do neujednačene prakse i ograničavanja mobilnosti u oblasti visokog obrazovanja.

Ombudsmani BiH podvlače da je student svrha i razlog postojanja svake visokoškolske ustanove. U konkretnom predmetu²⁷⁹ žaliteljica je bila primorana da podnese zahtjev za ispis sa

²⁷⁵ Ž-SA-04-37/23 i Ž-SA-04-84/23, preporuka broj: P-159/23

²⁷⁶ „Službeni glasnik BiH“, broj: 10/08 – Međunarodni ugovori

²⁷⁷ Ž-SA-04-741/23, preporuka broj P-348/23, Žaliteljica, doktorica bioloških znanosti navodi da je raspisan natječaj za radno mjesto „Genetičar“, na koji je moguće primiti samo biologe koji su završili po Bolonjskom sustavu obrazovanja, te im na diplomi piše „Genetičar“. Upućena preporuka da se poduzmu aktivnosti u cilju usklađivanja Pravilnika o radu, unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta sa stečenim diplomama, a čije se realiziranje prati

²⁷⁸ Ž-BL-06-304/22, preporuka broj: P-28/23

²⁷⁹ Ž-BL-06-545/23, preporuka broj: P-342/23 Upućena je preporuka fakultetu da otkloni opisane povrede sukladno sa Pravilnikom o ekvivalenciji položenih ispita, da poduzme odgovarajuće mjere i radnje u cilju povećanja transparentnosti i objektivnosti u postupku ekvivalencije ispita i informiranja studenata o njihovim obvezama i pravima, što uključuje i pravo na adekvatno obrazloženje i djelotvoran pravni lijek.

fakulteta, zbog odnosa uprave fakulteta prema njoj, što nije u javnom interesu, ali ni interesu bilo koje od strana u ovom postupku.

6.5.3. Ostvarivanje prava na stipendiju

Stipendije kao oblik finansijske pomoći pojedincima za potrebe njihova obrazovanja, profesionalnog usavršavanja ili istraživanja se dodjeljuju temeljem akademskog uspjeha, posebnih talenata (sport, izvedbene umjetnosti), socijalnog statusa ili pripadnosti određenoj društvenoj ili etničkoj skupini. Omogućavajući financiranje obrazovanja, stipendije otvaraju pristup obrazovanju svima prema sposobnostima, pridonoseći na taj način poštivanju ljudskog prava na obrazovanje. Istodobno, stipendije otvaraju put pokretljivosti kako učenika i studenata, istraživača, te nastavnoga kadra unutar europskog prostora i šire. Stipendije se dodjeljuju putem natječaja za stipendiranje, te kandidati moraju zadovoljavati uvjete u pogledu kriterija koji su postavljeni, a koji ne smiju biti diskriminatorni.

Ombudsmani BiH se sve češće susreću sa zahtjevima učenika upisanih u privatne škole, kao i samih privatnih škola za ostvarivanje određenih prava, koja uključuju pravo na povlasticu u javnom prijevozu, besplatne udžbenike, pristup stipendijama na pozive resornog ministarstva, asistente u nastavi za djecu sa poteškoćama u razvoju i dr. Okvirnim zakonom o osnovnom obrazovanju kao i zakonima entiteta, odnosno županija/kantona u Federaciji BiH propisano je tko i pod kojim okolnostima može registrirati obrazovnu ustanovu i kako se vrši upis u te ustanove. Zakoni daju slobodu izbora roditeljima djece s tim što je pristup javnim obrazovnim ustanovama neograničen za svu djecu, a opredjeljenje roditelja za upis u privatnu školu podrazumijeva i plaćanje te usluge. U razmatranju žalbi potrebno je uzeti u obzir da su određena prava djece generalna prava, na primjer, pravo na povlasticu u javnom prijevozu, jer isti nije samo sredstvo za odlazak u školu, nego i omogućuje pristup drugim pravima (zdravstvena skrb) i uključivanju djece u ostale sfere života, kao što su sport, umjetnost, kultura, izvannastavne aktivnosti, zbog čega je stajalište Ombudsmana BiH da se ovo pravo treba osigurati svakom djetetu bez obzira na to koju vrstu škole pohađa.

Vezano za ostvarivanje prava na stipendiju treba ukazati da privatne obrazovne ustanove uglavnom upis vežu za ostvareni uspjeh na prijamnom ispitu, tako da djecu procentualno stipendiraju ukoliko su pokazali izvanredne rezultate na tom ispitu. Ovim metodom, privatne obrazovne ustanove su se odredile prema sustavu nagrađivanja talentiranih učenika. Po ovom pitanju Ombudsmani BiH su registrirali žalbu²⁸⁰ privatne srednje škole koja je kao odgovornu stranu označila Ministarstvo za odgoj i obrazovanje, a razlog obraćanja vezan je za stipendiranje učenika privatnih škola, odnosno za Odluku o uvjetima, postupku i kriterijima za dodjelu stipendija talentiranim/nadarenim učenicima prvog razreda srednje škole, javne ustanove u školskoj 2022/2023. U ovom predmetu je upućena preporuka Ministarstvu da preispita navedenu odluku, sukladno sa Zakonom o zabrani diskriminacije u BiH. Postupajući po preporuci, Ministarstvo je obavijestilo Ombudsmane da će ista biti uzeta u razmatranje u slučaju eventualne izmjene Odluke, s napomenom da privatne škole učenicima osiguravaju stipendije prigodom upisa u iste sukladno kriterijima škole, no s druge strane, javne ustanove, čiji je osnivač skupština županije/kantona, nemaju mogućnost da samoinicijativno ponude stipendije učenicima

²⁸⁰Ž-SA-04-1182/22, preporuka broj: P-60/23

prigodom upisa, te Ministarstvo u čijem proračunu je i rad i financiranje škola kao javnih ustanova, daje mogućnost stipendiranja izvrsnih, odnosno talentiranih i nadarenih učenika, na ovakav način kao jedini mogući način stipendiranja učenika. Potpuno je opravdano očekivati da osnivač ima prioritarno pravo da za upis u škole kao javne ustanove zainteresira i privuče najizvrsnije učenike, kako se ne bi povećao ekonomski i socijalni jaz između obitelji koje imaju mogućnost plaćanja obrazovanja u privatnim ustanovama i obitelji koje tu mogućnost nemaju. Stipendiranjem najizvrsnijih učenika povećava se kvaliteta rada u javnim ustanovama, jer najizvrsniji učenici doprinose poboljšanju ukupne klime i ambijenta u školi.

6.5.4. Obveza donošenja i usklađivanja pravnih akata

Vlasti BiH streme napretku u procesu europskih integracija, a odgovarajuća izrada propisa će pomoći u ostvarenju ovog cilja. Propisi moraju biti sukladni sa ustavnim principima i važećim zakonima, stoga je potrebno obratiti pozornost na pravnu hijerarhiju propisa.²⁸¹ Svi propisi nisu jednaki po važnosti, no isti ne postoje neovisno jedni od drugih već su, svaki prema svojoj hijerarhijskoj važnosti, uključeni u pravni sustav jedne zemlje.²⁸²

Analizom zaprimljenih žalbi, Ombudsmani BiH ukazuju da su pojedini županijski/kantonalni zakoni o visokom obrazovanju doneseni još 2012. godine, a nadležno ministarstvo je propustilo donijeti podzakonske propise potrebne za implementaciju zakona. Ombudsmani BiH su po ovom pitanju otvorili ex officio predmet u kojem su uputili preporuku nadležnom ministarstvu bez odlaganja pristupi donošenju podzakonskih propisa koje je bilo dužno donijeti.²⁸³ Ministarstvo nije izvršilo svoju zakonsku obvezu i donijelo podzakonske propise, te preporuka Ombudsmana BiH nije realizirana.

6.6. Zdravstvo

Europskom socijalnom poveljom (revidiranom) jamči se pravo na zdravstvenu skrb.²⁸⁴

U 2023. godini, Odjel za praćenje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava je registrirao 50 predmeta iz oblasti zdravstvene zaštite (devet predmeta manje nego u 2022. godini), dok su u 12 predmeta izdate preporuke. Upućene preporuke su se odnosile na donošenje odluka u postupcima za utvrđivanje stegovne odgovornosti liječnika, uvrštavanja lijekova na listu lijekova, pristupanje izradi procedura s ciljem pojednostavljivanja postupaka i žurnijeg rješavanja zahtjeva za premještanje pacijenata na liječenje u inozemstvo, poduzimanje neophodnih radnji i osiguranja pravnih, finansijskih, materijalno-tehničkih i kadrovskih uvjeta kako bi djeci, osobama sa poteškoćama u psiho-tjelesnom razvoju, bila osigurana i dostupna, bezuvjetna i kontinuirana zdravstvena usluga sanacije zuba u općoj anesteziji²⁸⁵, izmjene odredaba statuta liječničke

²⁸¹ Ž-SA-04-136/23

²⁸² Ž-MO-04-176/21, preporuka broj: P-260/22

²⁸³ Ž-MO-04-14/22, preporuka broj: P-324/22

²⁸⁴ Europska socijalna povelja, članak 11 „Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na zaštitu zdravlja, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da, bilo izravno ili u suradnji sa javnim ili privatnim organizacijama, poduzmu odgovarajuće mjere predviđene da, između ostalog: u najvećoj mjeri uklone slučajeve lošeg zdravlja, predvide savjetodavne ili obrazovne mogućnosti za promoviranje zdravlja i poticanja individualne odgovornosti u pitanjima zdravlja, sprječje, u najvećoj mogućoj mjeri, epidemije, endemične i druge bolesti, kao i nezgode“.

²⁸⁵ Ž-BR-04-20/23, preporuka broj: P-198/23

komore i podzakonskih akata, reguliranje međusobnih odnosa, prava, obveza i odgovornosti između osnivača javnih zdravstvenih ustanova.²⁸⁶

U cilju osiguranja zdravstvene zaštite u Federaciji BiH uspostavljeni su županijski zavodi zdravstvenog osiguranja, kao i Federalni fond solidarnosti u cilju financiranja liječenja najtežih oboljenja za sve osigurane osobe u Federaciji BiH pod istim uvjetima, bez obzira na županijsku pripadnost pacijenata i financijsku moć županijskih zavoda zdravstvenog osiguranja. Sredstva federalnog fonda solidarnosti se osiguravaju iz doprinosa za obvezno zdravstveno osiguranje i dijelom iz sredstava Proračuna Federacije BiH putem transfera Federalnog ministarstva zdravstva. Odlučivanje o davanju suglasnosti za liječenje na teret sredstava Fonda solidarnosti je u nadležnosti županijskih povjerenstava koje se nalaze u svim kantonima/županijama. Za jedan broj oboljenja osnovana su Stručna liječnička povjerenstva za specifična oboljenja sa posebnim režimom izdavanja suglasnosti, čiji je sastav temeljen prema vrsti oboljenja.

Žalbe zaprimljene u Instituciji ombudsmana ukazuju da postoje problemi u financiranju prava iz nadležnosti Federalnog fonda solidarnosti, posebno kada se tiču pristupa određenim terapijama, prvenstveno za onkološke pacijente, liječenja rijetkih bolesti i izmještanja u druge zemlje, kada se usluga ne može pružiti od strane zdravstvenih ustanova u FBiH i BiH, zbog neadekvatne informiranosti pacijenata o statusu njihovih zahtjeva i neizvjesnosti ostvarivanja prava na zdravstvenu skrb. Često su članovi povjerenstva liječnici koji su inicirali terapiju/liječenje u inozemstvu, kao i zaposlenici samog fonda.

U cilju razrješenja situacije Ombudsmani BiH su održali²⁸⁷ nekoliko sastanaka sa direktoricom Zavoda zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije BiH, kao i federalnim ministrom zdravlja²⁸⁸ gdje je upravo centralna tema razgovora bila pristup liječenju iz sredstava Fonda solidarnosti. Predstavnici fonda kao osnovni problem za ovakvo stanje navode nedostatak financijskih sredstava prouzročen činjenicom da je Vlada Federacije BiH preuzela obvezu izdvajanja na godišnjoj razini dodatnih sredstava iz proračuna Fondu. Direktorica Zavoda je istakla da je Vlada Federacije BiH posljednji put 2019. godine donijela listu lijekova Fonda solidarnosti Federacije Bosne i Hercegovine te da je potrebno donijeti novu, također je ukazala da je potrebno povećati sredstva koja se izdvajaju za Fond solidarnosti s obzirom na potrebe. Upućen je prijedlog izmjena Pravilnika o uvjetima i postupku upućivanja osiguranih osoba na liječenje u inozemstvo prema nadležnom ministarstvu. Istaknuta je važnost Fonda solidarnosti za sve osiguranike u Federaciji BiH i potreba ostvarivanja jednakih uvjeta za provođenje obveznog zdravstvenog osiguranja u svim županijama, kao i za pružanje prioritetnih, najsloženijih oblika zdravstvene skrbi iz određenih specifičnih djelatnosti. Ono što predstavlja konstantan problem su principi djelovanja Fonda koji moraju jamčiti veću transparentnost i otvorenost, te informiranost pacijenta o mogućnosti ostvarivanja prava.

Sukladno zaključcima sa sastanka održanog dana 8.6.2023. godine, Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije BiH je Ombudsmanima BiH dostavio Inicijativu za dopunu Zakona o javnim nabavkama radi izuzimanja „lijekova koji se nalaze na listama i financiraju

²⁸⁶ Ž-BR-05-268/22, Ž-BR-04-155/23 i Ž-SA-05-496/23, preporuka broj: P-283/23

²⁸⁷ Ombudsmanke BiH Nives Jukić i dr. Jasminka Džumhur, sastanak održan dana 8. lipnja 2023. godine

²⁸⁸ Ombudsmanka BiH dr. Jasminka Džumhur, sastanak održan dana 6. rujna 2023. godine

sredstvima obveznog zdravstvenog osiguranja od primjene javnih nabavki“ koje je Zavod uputio Agenciji za javne nabavke BiH i Federalnom ministarstvu zdravstva na znanje. Po zaprimljenoj inicijativi je formiran predmet²⁸⁹ i Ombudsmani BiH provode postupak istraživanja.

Ombudsmani BiH cijene potrebnim sačiniti sveobuhvatnu analizu pravnog okvira iz oblasti zdravstvenog osiguranja, zaštite i usluge, kapaciteta zdravstvenih ustanova, kvalitete i dostupnosti zdravstvene usluge, zaštite prava uposlenih u zdravstvenih ustanovama što bi moglo biti pokazatelj tijelima zakonodavne, izvršne vlasti, osnivačima i menadžerima zdravstvenih ustanova na koji način treba djelovati u cilju unaprjeđenja stanja u zdravstvu.

6.6.1. Žalbe pacijenata na pružene usluge

Putem zaprimljenih žalbi Ombudsmani BiH primjećuju da se pacijenti žale na pružene usluge, a zaprimljeno je i više žalbi²⁹⁰ kojima se izražava nezadovoljstvo postupanjem nadležnih institucija i liječničkih i stomatoloških komora u slučaju smrti djeteta prigodom izvođenja operativnog zahvata. Preporuke upućene u navedenim slučajevima su djelimično realizirane. Zaprimljene su žalbe²⁹¹ koje se odnose i na pitanje biomedicinski potpomognute oplodnje (u daljem tekstu: BMPO), gdje se postavilo pitanje nadležnosti u odlučivanju. Stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o liječenju neplodnosti medicinski potpomognutom oplodnjom²⁹², županijski zavodi zdravstvenog osiguranja prestaju biti nadležni za rješavanje zahtjeva iz navedene oblasti, jer je navedeno stavljeno u nadležnost Zavoda zdravstvenog osiguranja i reosiguranja FBiH. Tijekom istrage je utvrđeno da je Zavod u okviru svojih nadležnosti pripremio Upustvo za rad komisija, formirao komisije za biološki potpomognutu oplodnju koje čine eksperti, definirao Kriterije za listu čekanja, uz konsultacije sa Povjerenstvom za primjenu postupaka biomedicinski pomognute oplodnje Federalnog ministarstva zdravstva, pripremio softver za rad komisija, održao pripremni sastanak sa članovima komisija za BMPO Zavoda, pripremio ugovore za ZU za BMPO. Federalno ministarstvo zdravstva je sukladno sa svojim nadležnostima izvršilo sve radnje za početak rada imenovanog Povjerenstva za biomedicinski pomognutu oplodnju i korištenje planiranog softverskog rješenja za ovu namjenu. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine usvojila je Odluku o usvajanju programa utroška sredstava sa kriterijima raspodjele sredstava „Tekući transfer drugim razinama vlasti i fondovima - Transfer za biomedicinski pomognutu oplodnju" utvrđenih Proračunom Federacije Bosne i Hercegovine za 2023. godinu Federalnom ministarstvu zdravstva.

6.6.2. Liječenje u inozemstvu

Pod obveznim zdravstvenim osiguranjem, u slučajevima i pod uvjetima određenim zakonima o zdravstvenom osiguranju osiguranicima se osigurava: zdravstvena skrb, naknada plaće i naknada putnih troškova u svezi sa korištenjem zdravstvene zaštite, te mogućnost liječenja u inozemstvu.

²⁸⁹ Ž-SA-04-247/24

²⁹⁰ Ž-SA-04-966/22, Ž-SA-04-1000/22, preporuka broj: P-57/23, Ž-SA-04-967/22, preporuka broj: P-56/23

²⁹¹ Ž-SA-04-224/23

²⁹² „Službene novine FBiH" br. 59/18, 44/22

Žalitelj žalbom²⁹³ ukazuje na povredu prava iz zdravstvenog osiguranja. Radi komplikacija u trudnoći supruge žalitelja je bila hospitalizirana zbog bolesti fetusa, te joj je radi nemogućnosti adekvatnog terapijskog tretmana u BiH preporučen nastavak liječenja u specijaliziranoj ustanovi u drugoj državi. Nositelj zdravstvenog osiguranja je u pogledu inicijalnog zahtjeva žalitelja za upućivanjem na liječenje u inozemstvo obustavio postupak, iz razloga što je pacijent obavio liječenje i osobno platio troškove, te isti zahtjev nastavio tretirati kao zahtjev za refundaciju, odnosno sufinansiranje troškova liječenja, a po kojem je negativno riješeno. Ombudsmani BiH u ovim slučajevima ilustriraju nedovoljnu senzibiliziranost pružatelja zdravstvenih usluga, koji u ovakvim slučajevima trebaju biti posebno savjesni i ukazati osiguranicima na prava koja eventualnu mogu ostvariti, te u što većom mjeri rasteretiti pacijente kojima predstoji liječenje, a ne prebacivati odgovornost na njih ukoliko nisu bili upoznati sa administrativnom procedurom. Ombudsmani BiH smatraju da posljedice ne mogu snositi građani koji redovito uplaćuju doprinose za zdravstveno osiguranje, a posebno pacijenti sa teškim oboljenjima kao što je u pojedinim slučajevima riječ. Posebno zabrinjava činjenica da je nadležni nositelj osiguranja u procesu rješavanja o zahtjevu za refundiranje troškova liječenja u inozemstvu zatražio informaciju od žalitelja je li dobio financijska sredstva po osnovu donacija/humanitarne pomoći, sa naznakom o iznosu sredstava.

6.6.3. Liste lijekova

Na listama lijekova se nalaze lijekovi koji zadovoljavaju prioritetne zdravstvene potrebe stanovništva. Pacijenti trebaju imati pristup lijekovima s liste u svakom trenutku u dovoljnim količinama, a cijene bi trebale biti na pristupačnim razinama. Liste lijekova također su promjenjive, te su propisane procedure stavljanja i skidanja lijekova na istu.²⁹⁴ U nekim slučajevima pacijenti boluju od rijetkih bolesti, za koje se lijekovi ne nalaze na listama lijekova, te je njihovo liječenje višestruko skuplje. Republika Srpska u bazi rijetkih bolesti ima oko 800 pacijenata, a Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske izdvaja oko 70 miliona KM godišnje za liječenje koje zahtijeva skupe i kod nas neregistrirane lijekove sa posebnim procedurama.

Ombudsmani BiH su temeljem novinskog članka otvorili predmet²⁹⁵ po službenoj dužnosti. Pacijentica boluje od rijetke vrste oboljenja od kojeg u čitavom svijetu boluje samo pet ljudi. Nakon primljenih kemoterapija, tumor se nije smanjio. Jedna od zdravstvenih klinika, pacijentici je propisala liječenje "pametnim" lijekom kojim bi se njezina bolest pokušala održati pod kontrolom i koji na mjesečnoj razini stajao oko 6.700 KM. Zanimljivo je da se spomenuti lijek nalazi na listi lijekova koje financira Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske za liječenje pacijenata koji boluju od karcinoma bubrega, dok se konkretno za njezinu vrstu oboljenja ne nalazi, te je u situaciji da isti mora financirati sama. Upućena je preporuka kojom se Upravnom odboru Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske prepporučuje da uvažavajući specifičnost i sve okolnosti konkretnog slučaja, iznađe mogućnost da se sporni lijek uvrsti na listu lijekova koji se financiraju putem Programa lijekova, čime bi pacijentica ostvarila pravo na zdravstvenu skrb sukladno sa zakonom. Budući da Upravni odbor Fonda zdravstvenog

²⁹³ Ž-SA-04-255/23, preporuka broj: P-134/23

²⁹⁴ Ž-BL-04-362/23

²⁹⁵ Ž-BL-04-231/23, preporuka broj: P-156/23

osiguranja Republike Srpske nije dostavio odgovor na preporuku u roku koji mu je određen, Ombudsmani BiH su o činjenici izdavanja preporuke upoznali Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS. Ni pored ove činjenice, Ombudsmanima BiH nije dostavljen odgovor na izdatu preporuku. Pacijentica je u međuvremenu preminula.

6.6.4. Refundacija/povrat troškova

U slučaju da osiguranik ne može ostvariti pravo na usluge u zdravstvenim ustanovama koje imaju sklopljen ugovor sa nositeljima zdravstvenog osiguranja, ima pravo na povrat utrošenih sredstava²⁹⁶, sukladno sa propisanim procedurama.

Žalitelj²⁹⁷ navodi da je zavod zdravstvenog osiguranja donio rješenje, kojim se njegovom sinu odbija zahtjev za povrat novčanih sredstava u ukupnom iznosu od 7.220,00 KM utrošenih za pružanje medicinske usluge u privatnoj poliklinici. Na navedeno rješenje, žalitelj je izjavio žalbu Komisiji za rješavanje o pravima iz obveznog zdravstvenog osiguranja u drugom stupnju, koja je donijela rješenje kojim se poništava rješenje direktora Zavoda zdravstvenog osiguranja. Ombudsmani BiH su zatražili informaciju od Zavoda je li doneseno novo rješenje, povodom čega je odgovorna strana dostavila odgovor da je donesena odluka kojom se odobrava novčana pomoć u iznosu od 6.900,63 KM za snošenje troškova medicinskih usluga. Žalitelj se zahvalio Ombudsmanima BiH na pomoći, te je predmet zatvoren.

6.6.5. Prava zaposlenih u zdravstvu

Nedostatak nekih struka, poput manjka liječnika nameće pitanje produljenja radnog vijeka, uzimajući u obzir i pad nataliteta, odnosno činjenicu da se mijenja broj onih koji pune fondove i umirovljenika. Postupajući po žalbi²⁹⁸, Ombudsmani BiH su nadležnoj skupštini liječnika uputili preporuku o mogućnosti izmjene odredbi koje određuju dobnu granicu od 75 godina starosti do koje se može izdavati licenca liječniku korisniku starosne mirovine, koja je ispoštovana, te je dobna granica ukinuta, uz obvezu pribavljanja liječničkog uvjerenja propisanog Zakonom o zdravstvenom osiguranju.

Ombudsmani BiH su u izvještajnom razdoblju razmatrali pitanje vraćanja naknade za specijalizacije zaposlenih u zdravstvu, a koje je obrađeno u dijelu ovog izvješća koji se odnosi na diskriminaciju u podnaslovu 10.3.4.2. Obvezivanje liječnika da vrate plaće zbog prekida specijalizacije predstavlja povredu prava na rad.

6.7. Komunalne usluge

Ombudsmani BiH registriraju značajan broj predmeta koji se odnose na komunalne usluge. U 2023. g. zaprimljene su 132 žalbe, izdato je 13 preporuka, pet više nego prethodne godine. U 2022. g. je zaprimljeno 107 žalbi, što znači da je primijetno povećanje broja žalbi.

²⁹⁶ Ž-SA-04-281/23

²⁹⁷ Ž-SA-04-415/23

²⁹⁸ Ž-SA-04-687/23, preporuka broj: P-223/23

Registrirane žalbe su se odnosile na povredu prava na pristup pitkoj vodi, isključivanje kupaca sa energetske mreže, česte su žalbe na usluge u bankarskom sektoru, sektoru osiguranja i u sektoru potrošača (grijanje, voda) koje se uglavnom prosljeđuju nadležnim. Ombudsmeni BiH su stajališta da je potrebno razmotriti izvješća ovih institucija u cilju sagledavanja stanja u ovim oblastima.

Građani prigodom obraćanja često traže savjet u svezi tužbi podnesenih od strane komunalnih poduzeća zbog neplaćanja dospjelih potraživanja. Ističu da im se prijete isključenjem kućanstva sa vodovodne mreže. Ombudsmeni BiH naglašavaju da je ovakvo postupanje u suprotnosti sa člankom 11. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima kojim se jamči svakom pojedincu pravo na odgovarajući životni standard, te stalno poboljšavanje istog. Isključivanjem kućanstava sa vodovodne mreže vrši se prisila koja ima elemente kazne. Umjesto podnošenja tužbi sudu, uz prethodno slanje opomene, isključivanjem sa vodovodne mreže šalje se poruka javnosti da je bitnija naplata potraživanja od teške situacije u kojima se građani nalaze. Žalitelji u žalbama navode da su tuženi iako su potraživanja zastarjela. S obzirom na to da sudovi o zastari ne vode računa po službenoj dužnosti, ova obveza je ostavljena strankama u postupku, što za posljedicu ima stvaranje pravne nesigurnosti pravno neukim strankama.

6.7.1. Pravo na pristup pitkoj vodi

Prema autoritativnom tumačenju UN Komiteta za ekonomska, socijalna i kulturna prava, u Općem komentaru br. 15: Pravo na vodu, ljudsko pravo na vodu je neophodno za život u ljudskom dostojanstvu. Ono je preduvjet uživanja drugih ljudskih prava. Nastavak zagađivanja, ispražnjivanje i nejednaka distribucija vode povećavaju postojeće siromaštvo. Države ugovornice moraju usvojiti učinkovite mjere da priznaju, bez diskriminacije, pravo na vodu, kao što je ono definirano Općim komentarom. Ljudsko pravo na vodu daje svima pravo na dovoljnu, sigurnu, prihvatljivu, fizički dostupnu i pristupačnu vodu za osobnu i kućnu upotrebu. Adekvatna količina ispravne vode neophodna je kako bi se spriječila smrt od dehidracije, smanjio rizik od bolesti prouzročenih vodom i osigurali higijenski zahtjevi za potrošnju, kuhanje, osobnu i kućnu higijenu. Države imaju stalnu i kontinuiranu obvezu jamstva da će ljudsko pravo na vodu i sanitarnu odvodnju biti poštivano bez ikakve diskriminacije. Predviđena je tzv. pozitivna diskriminacija, odnosno potreba obraćanja posebne pozornosti na pojedince i skupine ljudi koji tradicionalno imaju problem sa uživanjem ovog ljudskog prava, uključujući žene, djecu, manjinske skupine, izbjeglice, tražitelje azila, interno raseljene osobe, inozemne radnike, zatvorenike, pritvorenike, starije osobe, osobe sa invaliditetom, žrtve prirodnih nepogoda, osobe koje žive u ugroženim zonama.

Ombudsmeni BiH zaprimaju žalbe²⁹⁹ koje se odnose na povredu prava na pristup vodi, ali je nadležnost za postupanje ograničena, jer se radi o lokalnim „privatnim“ vodovodima koje su mjesne zajednice ili skupine građana sami izgradili. Pojedinci brane pristup vodi, dok se lokalna zajednica koja ne upravlja navedenim vodocrpilištima ograđuje. Navedeno otvara pitanje održavanja, priključivanja, te higijenske ispravnosti vode. Ombudsmeni BiH ukazuju da je voda javno dobro i država je dužna urediti kako se to javno dobro koristi. Važno je kreirati politike koje će jačati lokalne zajednice da rješavaju ova pitanja.

²⁹⁹ Ž-SA-04-860/23

6.7.2. Energetski zaštićeni kupac

Odredbe Zakona o električnoj energiji Republike Srpske³⁰⁰ prepoznaju kao relativno novi pojam „energetski zaštićenog kupca“ kao kupca koji je socijalno ugrožen krajnji kupac iz kategorije kućanstva komu je ovaj status priznat po osnovu stanja socijalne potrebe, dok Zakon o energiji i regulaciji energetskih djelatnosti u Federaciji BiH³⁰¹ definira "ugroženog kupca" kao kupca iz kategorije kućanstava komu je ovaj status priznat temeljem stanja socijalne potrebe, odnosno visine prihoda ili udjela troškova za energiju u okviru raspoloživih prihoda., te "zaštićenog kupca" koji je kupac iz kategorije kućanstava komu je ovaj status priznat temeljem potreba zaštite života i zdravlja, zbog čega ne smije biti isključen s elektroenergetske mreže.³⁰²

Ombudsmanima BiH obratio se telefonskim putem stanovnik Rogatice u cilju pomoći višečlanoj obitelji. Žalitelj³⁰³ tvrdi da se radi o višečlanoj obitelji, kojoj je isključena struja i koja je težeg materijalnog stanja, a cilj je pomoći obitelji, bar što se tiče uključanja struje. Imajući u vidu navedeno, od nadležnog centra za socijalni rad je traženo da dostavi socijalnu anamnezu obitelji, te informacije da li je ista korisnik prava iz oblasti socijalne zaštite. Konstatirano je da obitelj nije korisnik prava iz socijalne zaštite, da ima četvero maloljetne djece, da je otac zaposlen a majka nezaposlena (ima naknade sukladno sa zakonom), da je struja uključena nakon što su platili dug.

6.7.3. Zbrinjavanje komunalnog otpada

Ombudsmani BiH su otvorili dva predmeta po službenoj dužnosti³⁰⁴ povodom više informacija iz medija u svezi nezadovoljstva mještana i šire javnosti stanjem pojedinih deponija komunalnog otpada. Navedeno nezadovoljstvo u nekoliko navrata je rezultiralo blokiranjem ulaza na deponiju od strane građana. Primijetno je da lokalne zajednice ne mogu same riješiti te probleme, stoga je potrebno kreirati politiku na višim razinama zbog jačanja lokalnih zajednica da rješavaju ova pitanja, a uzimajući u obzir da su prema odredbi članka III.2. federalna vlast i županije/kantoni nadležni, između ostalog, za politiku zaštite čovjekovog okoliša.

6.8. Ekologija i zaštita

Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanje javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša³⁰⁵ predstavlja dio međunarodnog pravnog okvira u oblasti zaštite okoliša. Ovim dokumentom se utvrđuju prava u svezi sa okolišem i stvara veza između odgovornosti javnih tijela i zaštite okoliša. Usmjerena je na demokratsku suradnju javnosti sa javnim tijelima i uvođenje novog postupka sudjelovanja javnosti u dogovaranju i provedbi međunarodnih sporazuma. U okviru Konvencije, pristup informacijama je, uz javno sudjelovanje u odlučivanju u pitanjima okoliša i pristupu pravosuđu u istim pitanjima, sastavni dio upravljanja okolišem. Analizom Konvencije, u dijelu koji definira pristup informacijama koje se odnose na okoliš, kao

³⁰⁰ „Službeni glasnik RS“, br. 68/2020

³⁰¹ „Službene novine FBiH“, br. 60/23

³⁰² Ž-BL-04-123/23

³⁰³ Ž-BL-04-277/23

³⁰⁴ Ž-SA-04-687/19 i Ž-SA-04-124/20

³⁰⁵ Bosna i Hercegovina je potpisnica Konvencije od 15. rujna 2008. godine „Službeni glasnik BiH-MU“, broj: 8/08

i sukcesivnih direktiva povezanih sa implementacijom Konvencije (Direktiva 90/313, Direktiva 2003/4), ukazuje se na veliki značaj informiranja u oblasti prava okoliša.

Bosna i Hercegovina je postala potpisnica Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama (UNFCCC).³⁰⁶ Prvi nacionalni izvještaj pripremljen početkom 2008. godine, u izravnoj koordinaciji sa UNDP-em BiH i sukladno sa smjernicama datim u dokumentu „Instrukcije za izradu nacionalnih izvješća država članica koje nisu uključene u Aneks I Konvencije“ (17/CP.8), odgovarajućim Operativnim programom GEF-a i relevantnim dokumentima iz Bosne i Hercegovine predstavlja značajan dokument za BiH, koji uključuje rad više od 45 stručnjaka iz cijele BiH i različitih akademskih disciplina, i to nije samo doprinos obvezama kao strana UNFCCC-a, već važan strateški dokument za održivi razvoj Bosne i Hercegovine.

Od Dejtonskog sporazuma, pitanja životne sredine u BiH bila su u odgovornosti vlada entiteta. Odgovarajuća tijela vlasti su Ministarstvo okoliša i turizma Federacije BiH, Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju RS i Odjeljenje za komunalne poslove Distrikta Brčko. Rad oba entitetska ministarstva i Odjeljenja Brčko distrikta BiH se zasniva na sljedećim zakonima o životnoj sredini:

- Zakon o zaštiti životne sredine;
- Zakon o zaštiti zraka;
- Zakon o zaštiti prirode;
- Zakon o upravljanju otpadom;
- Zakon o vodama;
- Zakon o Fondu za zaštitu životne sredine.

Ova skupina zakona pripremljena je uz finansijsku i tehničku pomoć Europske komisije i PHARE programa, sa namjerom razvoja zakona koji bi bili sukladni sa relevantnim direktivama Europske unije i koja bi bila harmonizirana za oba entiteta i Brčko distrikt BiH. Zakoni su usvojeni u RS 2002. godine³⁰⁷, u FBiH u 2003. i 2006. godini³⁰⁸ i u Brčko distriktu BiH u 2004. godini³⁰⁹. Usvajanjem seta zakona, BiH je ujedinila sve pravne aspekte zaštite životne sredine. Ranije su se propisi koji su se odnosili na životnu sredinu nalazili širom različitih akata, zakona, pravila, propisa i odluka. Zakoni o okolišu propisuju usvajanje određenog broja podzakonskih akata i definiraju odgovornosti različitih tijela.

Generalno zapažanje Ombudsmana BiH da je izostala potrebna komunikacija sa ekolozima, te je oblasti ekologije i zaštite životne sredine potrebno posvetiti veću pozornost i stvoriti uvjete za unaprjeđenje zaštite okoliša/životne sredine, podržati održivi razvoj, implementaciju međunarodnih obveza u sferi zaštite okoliša/životne sredine i jačanja nadležnih institucija prigodom primjene zakona.

³⁰⁶ 6. prosinca 2000. godine

³⁰⁷ „Službeni glasnik RS“, broj 50, 51 i 53/02

³⁰⁸ „Službeni glasnik FBiH“, 33/03 i 70/06

³⁰⁹ „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“ br. 24/04

Zakon o zaštiti okoliša Federacije BiH³¹⁰, te Zakon o zaštiti životne sredine u Republike Srpske³¹¹ definiraju da svaka osoba ima pravo na zdrav i ekološki prihvatljiv okoliš kao osnovno ustavno pravo. Svako ljudsko biće ima pravo na život u okolišu podobnom za zdravlje i blagostanje, stoga je individualna i kolektivna dužnost zaštititi i poboljšati okoliš za dobrobit sadašnjih i budućih generacija.

U izvještajnoj godini Ombudsmani su zaprimili 16 žalbi koje se odnose na pitanja ekologije i zaštite okoliša (dvije manje nego u 2022. godini), a upućene su dvije preporuke. Žalbeni navodi, između ostalog ukazuju na problem izgradnji mini hidroelektrana na pojedinim rijekama, u kojim slučajevima su ugovori o koncesiji raskinuti, čime su obustavljene aktivnosti na izgradnji³¹², ili su nadležna ministarstva ignorirala akte Ombudsmana BiH.³¹³

S obzirom na to da živimo u doba vrlo brzog širenja informacija i društvenih mreža, javnost vrlo često stiče sliku o određenim pitanjima, te sva javna tijela imaju obvezu djelovati što brže i transparentnije kako bi se izbjegle dezinformacije ili pogrešni zaključci. Nakon informacija u medijima o zagađenju rijeke Neretva, u javnosti povezivanim sa izgradnjom hidroelektrane, koja se nalazi uzvodno na međuentitetskoj liniji, Ombudsmani BiH su ex officio otvorili predmet³¹⁴. Upućena je preporuka kojom je ukazano entitetskim inspekcijским službama da razmotre i sukladno sa zakonskim nadležnostima sačine protokol kojim će dogovoriti suradnju u oblasti zaštite okoliša i vodotoka. Nesporna je volja za suradnjom i razmjenom podataka između dvije inspekcije, što je veoma dobra osnova za dalju suradnju. Ombudsmani prate izvršenje preporuke.

Aktivisti u oblasti ekologije se susreću sa tzv. SLAPP tužbama, strateškim tužbama protiv javnog sudjelovanja. SLAPP tužbe su građanske tužbe koje podnosi finansijski moćan subjekt, korporacija ili poduzetnik protiv pojedinaca, organizacija koji javno govore o pitanjima od javnog interesa, kao što je korištenje prirodnih resursa, te medija. Tužbeni zahtjev u ovakvim predmetima je često neutemeljen, pretjeran, što ga čini zlonamjernim. Tih činjenica je tužitelj od početka podnošenja SLAPP tužbe svjestan. Cilj podnošenja SLAPP tužbe je opterećenje tuženika procesom i troškovima postupka, kako bi odustali od aktivističkog angažmana ili kritičkog stava. Ombudsmani BiH su povodom informacije o postupcima koje su pokrenuli UN-ovi specijalni izvjestitelji prema vlastima u BiH, u svezi sa tužbama za klevetu protiv dvije ekološke aktivistice, formirali ex officio predmet.³¹⁵ U tijeku je praćenje postupaka nadležnih tijela.

³¹⁰ „Službene novine FBiH“, broj: 15/21

³¹¹ "Službeni glasnik Republike Srpske", br. 71/2012, 79/2015 i 70/2020

³¹² Ž-SA-04-595/21

³¹³ Ž-SA-04-1285/21, preporuka broj: P-77/22

³¹⁴ Ž-SA-04-913/23, preporuka broj: P-345/23

³¹⁵ Ž-BL-04-155/23

VII. ODJEL ZA PRAĆENJE PRAVA OSOBA LIŠENIH SLOBODE

7.1. Uvod

Odjeljenje za praćenje prava osoba lišenih slobode je tijekom 2023. godine primilo 86 žalbi, što predstavlja povećanje u odnosu na 2022. godinu, kada je taj broj iznosio 77. U istom razdoblju izdata je jedna preporuka.

Analiza dostavljenih žalbi pokazuje da se najveći broj odnosio na ostvarivanje prava na zdravstvenu skrb, uvjete smještaja u ustanovi, korištenja vanzavodskih pogodnosti, posjete osuđenim osobama i ostvarivanje kontakata osuđenih osoba sa članovima obitelji. Statistički podaci pokazuju da su najveći broj žalbi uputile osuđene osobe iz Kazneno popravnog zavoda Zenica.

Tijekom 2023. godine, Ombudsmani BiH stanje prava osobe vezano za sprječavanje torture i prevenciju pratili su kroz postupanje tri odjeljenja i to: Odjeljenja za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode, Odjeljenja za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom, ukoliko se radi o osobama smještenim u ustanove za smještaj osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama, te Odjeljenja za praćenje ostvarivanja prava djece, ukoliko se radi o djeci koja su smještena u ustanovama. Posjeti mjestima na kojima se nalaze osobe kojima je na bilo koji način ograničena sloboda kretanja predstavljaju učinkovit način da se izvrši prevencija i suzbijanje torture. Mjesta gdje se zadržavaju osobe lišene slobode, zbog svog karaktera, predstavljaju pogodna mjesta za vršenje torture, te je redovit monitoring ovih mjesta, odnosno javno predstavljanje zatečenog stanja preduvjet za prevenciju torture i drugih pojava oblika ponižavajućih postupanja prema ovim osobama.

Osobe koje su lišene slobode su u ranjivom položaju, te su nadležni dužni štititi njihova prava, bez obzira na to da li se te osobe nalaze u kazneno popravnoj ustanovi ili u nekoj drugoj ustanovi u kojoj im je ograničena sloboda kretanja (policijske postaje, odgojni, odnosno stegovni centri za maloljetnike, imigracioni centri, starački domovi, centri za azilante, psihijatrijske institucije i dr.). Iskustvo pokazuje da najveća opasnost od zlostavljanja postoji u prvim satima i danima nakon hapšenja jer u tom razdoblju policijski službenici dolaze u iskušenje silom i prijetnjama iznuditi priznanje ili drugu informaciju, ali i sami uvjeti boravka u policijskoj postaji mogu dovesti do ponižavajućeg i nečovječnog postupanja. Posebna ranjivost je osoba s duševnim smetnjama, zbog njihove pozicije podređenosti i nemoći, koja je tipična za pacijente prisilno smještene u psihijatrijskim bolnicama.

Sprječavanje i prevencija torture zahtijeva negativan pristup tijela vlasti tako da se suzdrže od bilo koje radnje kojom mogu povrijediti prava građanin, odnosno, pozitivan pristup, poduzimanje radnji u slučaju kada su prava građana ugrožena od strane trećih osoba. Kako su mogućnosti za torturu povećane u mjestima u kojima se nalaze osobe ograničene u slobodi kretanja, kao što su zatvori, ustanove za smještaj osoba s mentalnim teškoćama, imigracioni centri i sl. to postoji potreba da se putem posjeta osobama lišenim slobode ispituje kako se prema njima postupa sa ciljem da, ukoliko je potrebno, poveća zaštitu tih osoba od mučenja i nečovjećih ili

ponižavajućih kazni ili postupaka. Mjesta koja su posebno izložena mogućnostima torture su mjesta gdje su osobe lišene slobode kao što su ustanove za izvršenje kaznenih sankcija (zatvori i pritvori), policijske postaje, imigracioni centri, ustanove za smještaj osoba sa intelektualnim i mentalnim poteškoćama koje su počinile kaznena djela (psihijatrijske bolnice i JU Zavod za forenzičku psihijatriju Sokolac).

Ombudsmeni BiH su u 2023. godini vršili posjete navedenim mjestima kako po zahtjevu žalitelja i to uglavnom u ustanove za izvršenje kaznenih sankcija³¹⁶, tako i proaktivnim djelovanjem u cilju sagledavanja stanja u tim ustanovama.

7.2. Uspostavljanje preventivnog mehanizma

Bosna i Hercegovina je, postupajući sukladno članku 17. Fakultativnog protokola uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka³¹⁷, usvojila Zakon izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine članak 4a),³¹⁸ čime je kreiran pravni okvir za uspostavu neovisnog preventivnog mehanizma.

Nažalost, neusvajanje proračuna institucija Bosne i Hercegovine za 2024. godinu usporilo je implementaciju navedene zakonske odredbe. U samom procesu utvrđivanja proračuna Institucije ombudsmana BiH za 2024. godinu, Ombudsmeni BiH su se susreli sa nizom teškoća kako bi se osigurala proračunska stavka za financiranje novouspostavljenog mehanizma. Prema odredbi članka 5. stavak 1. i stavak 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a shodno odredbama Zakona o financiranju institucija Bosne i Hercegovine³¹⁹ kojima se reguliraju postupci pripreme srednjoročnog planiranja, pripreme i izrade dokumenata okvirnog proračuna i nacрта godišnjeg proračuna, Institucija izrađuje proračunski zahtjev koji u obliku nacрта dostavlja Ministarstvu financija i trezora Bosne i Hercegovine do 1. kolovoza tekuće godine za narednu godinu. Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine dužno je do 20. kolovoza tekuće godine pripremiti mišljenje na dostavljeni zahtjev Institucije, koja svoj proračunski zahtjev s mišljenjem Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine dostavlja Komisiji za financije i proračun Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i Zajedničkoj komisiji za ljudska prava Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. Kako je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmanu za ljudska prava usvojen tijekom procesa pripreme proračunskog zahtjeva, to se odrazilo i na samu proceduru utvrđivanja proračuna za Instituciju ombudsmana koji bi trebalo da uključi sredstva za uspostavu neovisnog preventivnog mehanizma.

³¹⁶ Tijekom 2023. godine posjećeni su Zavod za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine, Kazneno popravni zavod poluotvorenog tipa Mostar, Kazneno popravni zavod Foča, Kaznenopopravni zavod poluotvorenog tipa Istočno Sarajevo - Odjeljenje za žene, Kazneno popravni zavod poluotvorenog tipa Mostar, Kazneno popravni zavod Zenica, Kazneno popravni zavod Doboj, Kazneno popravni zavod Tuzla i Kazneno popravni zavod Bijeljina

³¹⁷ Članak 17. „Svaka država potpisnica je dužna da ima, odredi ili uvede, najkasnije godinu dana nakon stupanja na snagu ovog Protokola ili nakon njegove ratifikacije ili pristupanja ovom Protokolu, jedan ili više neovisnih nacionalnih mehanizama za prevenciju torture na unutarnjoj razini. Mehanizmi koje uspostavljaju decentralizirane jedinice mogu biti određeni kao nacionalni mehanizmi za prevenciju u smislu ovog Protokola, ukoliko su sukladni sa njegovim odredbama.“

³¹⁸ „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 61/23

³¹⁹ „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13

Pred Ombudsmanima BiH je izazov da se usvojena zakonska odredba operacionalizira nakon stvaranja finansijskih pretpostavki.

Ombudsmani BiH su u rujnu 2023. godine Potkomitetu za akreditaciju Globalne alijanse nacionalnih institucija za ljudska prava (GANHRI SCA) podnijeli zahtjev za periodičnu petogodišnju reakreditaciju i to sa zakašnjenjem od jedne godine. Ovaj zahtjev će biti razmatran na zasjedanju Potkomiteta u razdoblju ožujak-svibanj 2024. godine. Jedna od preporuka Potkomiteta iz ranije procesa akreditacije se upravo odnosila na obvezu uspostave i osiguranja funkcioniranja preventivnog mehanizma.

7.3. Stanje u ustanovama za izvršenje kaznenih sankcija u Bosni i Hercegovini

Ombudsmani BiH su 2009. i 2012. godine izradili specijalna izvješća o stanju ljudskih prava u ustanovama za izvršenje kaznenih sankcija u Bosni i Hercegovini i u okviru rada Odjeljenja za prava osoba lišenih slobode u kontinuitetu od 2009. godine do danas prate stanje u ovim ustanovama.

Ombudsmani BiH primjećuju napredak kao rezultat značajnih novčanih izdvajanja, uključujući izdvajanja iz IPA i drugih donatorskih fondova, kako bi se u ustanovama proširili kapaciteti, izvršile određene rekonstrukcije i potrebni dodatni radovi. Došlo je i do strukturalno-organizacione promjene zavoda, pojedina odjeljenja su uspostavljena kao samostalni kazeno popravni zavodi, a što je pratilo i kadrovsko jačanje ustanova. Uspostavljen je Zavod za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH. Primjećuju se nastojanja nadležnih da rade na povećanju kapaciteta i poboljšanju kvalitete smještaja osuđenih osoba, kao i da obezbijede primjenu međunarodnih standarda i istodobno usklađuju domaća zakonodavstva sa međunarodnim standardima.

Sa sigurnošću se konstatira napredak u ovoj oblasti ljudskih prava u razdoblju od 2009. godine do danas. U ustanovama za izvršenje kaznenih sankcija uspostavljene su procedure i pravila za postupke procjene i klasifikaciju zatvorenika i procedure postupanja sa osuđenim osobama koje su ovisnici o drogama, povećane su mogućnosti za radno angažiranje zatvorenika i njihovo obrazovanje, te je ostvaren napredak u osiguravanju zdravstvene skrbi zatvorenika.

Osigurana je i edukacija i kontinuirano stručno usavršavanje zatvorskog osoblja iz područja ljudskih prava, sustavno se pristupa uređivanju oblasti izvršenja kaznenih sankcija i unaprjeđena je sigurnost u ovim ustanovama (suvremena tehnička sredstva sigurnosti – videonadzor, laserski sklopovi, specijalne brave i/ili suvremena tehnička sredstva za otkrivanje droge i sl.).

U ustanovama su stvoreni uvjeti za kvalitetnije korištenje slobodnog vremena, riješeno je pitanje prostorija za zadovoljavanje vjerskih potreba i formaliziran je sustav ulaganja pritužbi osoba lišenih sloboda.

Značajan napredak u smještajnim kapacitetima napravljen je izgradnjom Zavoda za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine. U Zavod su izmještene sve osobe osuđene po odlukama Suda BiH, što je stvorilo pretpostavke za bolju organizaciju i

korištenje kapaciteta ustanova za izvršenje kaznenih sankcija na entitetskim razinama, što su potvrdili i neki od direktora ovih ustanova tijekom posjeta.

Kada je riječ o smještajnim kapacitetima, imajući u vidu registrirane predmete u Odjeljenju za praćenje prava osoba lišenih slobode, problemi postoje u Kazneno popravnom zavodu Tuzla, što zahtijeva dalju analizu, ali i pojačano postupanje Ministarstva pravde Federacije BiH kao nadležnog tijela. Istodobno, ovo je izazov i za novouspostavljeni neovisni preventivni mehanizam.

7.4. Predmeti u Odjeljenju za praćenje prava osoba lišenih slobode

7.4.1. Žalbe na rad zavoda

Efikasan i pouzdan sustav izvršenja kazneno pravnih sankcija osigurava poštivanje pojedinačnih prava osoba na izdržavanju kazne, sigurnosti javnosti, te povećava povjerenje građana u institucije sustava. Osnova svakog humanog zatvorskog sustava uvijek će biti pravilno zaposleno i obučeno zatvorsko osoblje, koje zna kako zauzeti odgovarajući stav u svom odnosu sa zatvorenicima.

Pritvorenik se obratio Ombudsmanima BiH, nezadovoljan što u ljetnim mjesecima boravak u pritvoru postaje gotovo nemoguć, zbog ljetnih vrućina³²⁰. Pritvorenik dodaje i da je ostajao bez svijesti zbog toga što nema dovoljnog protoka vazduha, jer se prozori ne otvaraju ili se otvaraju na kant. Nakon obraćanja Ombudsmana, uprava zavoda je obezbijedila ugradnju klima uređaja, a što se tiče ostalih žalbenih navoda u svezi sa nedovoljnim protokom vazduha i gubljenja svijesti, uprava zavoda to negira i navodi da se sve može utvrditi uvidom u zdravstvene kartone osoba lišenih slobode koji se uredno vode u zdravstvenoj službi zavoda.

Ombudsmani BiH su postupali po žalbi zatvorenika koji su nezadovoljni visokim cijenama u zavodskoj kantini. Dodaju i da nemaju tv programa sa nacionalnom frekvencijom Bosne i Hercegovine tj. Federalnu televiziju i BHT, već samo programe iz Hrvatske i Srbije³²¹. Iz ustanove pojašnjavaju da se televizijski kanali na odjelima nalaze u svim dnevnim boravcima i da je zatvorenicima od strane zavoda omogućeno korištenje više tv programa sa više kanala, dok je po sobama omogućeno korištenje privatnih tv prijemnika. Što se tiče cijena proizvoda u zavodskoj kantini, iz ustanove pojašnjavaju da se proizvodi nabavljaju putem komisije za javne nabavke formirane od strane entitetskog ministarstva pravde i proizvodi se naručuju za sve zavode a kriterij je uvijek najniža cijena proizvoda.

Supruga osuđenika u svojoj žalbi³²² navodi da je prigodom posjeta suprugu doživjela neprijatnosti i poniženja od strane službenika zavoda, jer su je tijekom pretresa skinuli do gole kože, a onda i nakon posjeta i nju i muža ponovo pretresali bez ikakvog obrazloženja. Ustanova negira žalbene navode, te navode da je u konkretnom slučaju pretres vršila osoba istog spola, o čemu je i sačinjen zapisnik o pretresu i koji je potpisala i sama podnositeljica žalbe. Supruga je

³²⁰ Ž-SA-07-637/23

³²¹ Ž-SA-07-1318/22

³²² Ž-SA-07-470/23

bila upoznata o razlozima pretresa i sve je obavljeno sukladno podzakonskim propisima, posebno imajući u vidu saznanja o mogućnosti ponovnog unošenja psihoaktivnih supstanci od strane supruge osuđenika prigodom slobodne posjete.

7.4.2. Zdravstvena skrb

Najčešći žalbeni navodi odnose se na neadekvatnost pružene zdravstvene skrbi u vidu onemogućavanja obavljanja zdravstvenih pregleda, posebno specijalističkih ili dijagnostičkih pregleda. Razlozi nezadovoljstva se tiču i zdravstvenih pregleda zavodskih liječnika i propisivanje neadekvatne terapije³²³. U značajnom broju se radi o osuđenim osobama, koje su sa dijagnozama i propisanim terapijama već došli u ustanovu.

Ombudsmani u svojim predmetima uvijek inzistiraju na osiguranju optimalne razine zdravstvene skrbi za zatvorenike i pritvorenike i na osiguranju općeg principa jednakosti zdravstvene skrbi u zatvoru sa onom koja se pruža u široj zajednici, vodeći računa da se radi o osobama koje su lišene slobode kretanja i nemaju mogućnost pristupa zdravstvenoj skrbi po slobodnom izboru i bez korištenja zatvorskog sustava.

7.4.3. Ostvarivanje kontakata sa članovima obitelji i vanjskim svijetom

Kada se jedan od roditelja nalazi na izdržavanju kazne zatvora, održavanje obiteljskih veza može biti narušeno. Predmeti registrirani u Instituciji ombudsmana ukazuju da mnogi zatvorenici nisu u mogućnosti biti u kontaktu sa svojom djecom, iako nisu počinili kazneno djelo na štetu djeteta. Razlozi su vezani za nezainteresiranost samih osuđenih osoba, ali i nespornost drugog roditelja da dovodi dijete u ustanovu, kao i samu nezainteresiranost djeteta. Ovakve situacije zahtijevaju veću uključenost službi socijalne skrbi i posebnu suradnju u slučajevima kada mjesto prebivališta djeteta i ustanove za izvršenje kaznenih sankcija nije isto. Ostvarivanje kontakata s djetetom može doprinijeti dobrobiti zatvorenika i uspješnijoj resocijalizaciji.

Ombudsmani BiH su postupali po žalbi osuđenika zbog neostvarivanja kontakata sa djetetom.³²⁴ Centar za socijalni rad, na traženje Ombudsmana, uključio se i posredovao na način da su stručni radnici razgovarali sa majkom djeteta koja je pred centrom izjavila da će ocu djeteta omogućiti redovit kontakt. Majka je bez suglasnosti oca djeteta odvela u drugu državu, a protiv majke djeteta, otac je podnio kaznenu prijavu nadležnom tužiteljstvu.

U drugom predmetu, zatvorenik se obraća Ombudsmanima BiH navodeći da se u više navrata obraćao nadležnom centru za socijalni rad, tražeći da mu se obezbijedi izvršenje sudbene presude i viđanje djeteta.³²⁵ Majka djeteta je bez njegove suglasnosti odvela dijete iz Bosne i Hercegovine. Sud je pozvao oca djeteta da podnese prijedlog za izvršenje presude.

³²³ Ž-SA-07-64/23, Ž-SA-07-907/23 i ŽA-SA-07-1038/23

³²⁴ Ž-SA-07-1261/22

³²⁵ Ž-SA-07-299/23

7.4.4. Pravo zatvorenika na osobna dokumenta

Zatvorenik koji se nalazi na izdržavanju kazne zatvora i već dulje vremensko razdoblje pokušava da dobije novu osobnu kartu,³²⁶ jer je staru osobnu kartu izgubio, a novi zahtjev podnosi nadležnoj policijskoj upravi. Nakon uključivanja Ombudsmana BiH, mobilni tim najbliže policijske uprave obavlja sve potrebne radnje kako bi se zatvoreniku izdala nova osobna karta.

7.4.5. Mjera kućnog zatvora

Ombudsmani BiH su otvorili predmete po službenoj dužnosti kako bi ustanovili da li se osuđenim osobama za učinjena kaznena djela u Republici Srpskoj i u Federaciji Bosne i Hercegovine izriče kućni zatvor, te na koji način i kako se ova zakonska odredba provodi u praksi.³²⁷

Zakon o izvršenju kaznenih i prekršajnih sankcija Republike Srpske³²⁸ u članku 229. i 230. regulira izvršenje kućnog zatvora u Republici Srpskoj. Ova zakonska odredba ne primjenjuje se u praksi. Ministarstvo pravde Republike Srpske poduzimalo je aktivnosti radi pronalaženja načina i modaliteta primjene ove odredbe u praksi, ali poduzete aktivnosti nisu rezultirale primjenom odredbe. U proračunu Republike Srpske potrebno je osigurati dodatna novčana sredstva da bi se ispunili svi tehnički i logistički uvjeti za njezinu primjenu, a još nije donesen Pravilnik o načinu izvršenja kućnog zatvora. Ombudsmani BiH su Ministarstvu pravde Republike Srpske uputili Preporuku³²⁹ zahtijevajući da se nastavi sa svim potrebnim aktivnostima i planiraju potrebna proračunska sredstva kako bi se zakonske odredbe koje propisuju kućni zatvor počele primjenjivati u Republici Srpskoj. Tijekom 2024. godine pratit će se realiziranje preporuke.

Ombudsmani BiH su postupajući po službenoj dužnosti ustanovili da se u Federaciji Bosne i Hercegovine izvršava mjera kućnog zatvora i da su usvojeni Pravilnik o kriterijumima za upućivanje osuđenih osoba na izdržavanje kazne zatvora³³⁰ i Pravilnik o načinu provođenja elektroničkog nadzora.³³¹ Pravilnikom o načinu provođenja elektroničkog nadzora propisan je način provođenja elektroničkog nadzora prema osuđenim osobama koja su upućene na izdržavanje kućnog zatvora sa elektroničkim nadzorom. Proceduru postavljanja i uklanjanja opreme, kao i provjere eventualnih promjena na terenu vrši se od strane ovlaštenih osoba sukladno sa navedenim Pravilnikom, na način da se osuđenoj osobi postavlja elektronička narukvica i upozna se sa svojim pravima i obvezama. Nakon instalacije elektroničke narukvice, radi se test dometa i određuju granice kretanja. Uređaj za praćenje elektroničkog nadzora ima SIM karticu i sa osuđenom osobom se u svako doba može stupiti u kontakt, a o svakom nedopuštenom izlasku odmah se alarmira ustanova. Ustanova odobrava izlaske u medicinske svrhe. Kako je zaključeno, riječ je o izvršenju kazne zatvora putem elektroničkog nadzora koja

³²⁶ Ž-SA-07-820/23

³²⁷ Ž-BL-07-527/23 i Ž-BL-07-826/23

³²⁸ „Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 63/2018 i 55/2023

³²⁹ Preporuka broj P-288/23 od 10.10.2023. godine

³³⁰ Službenim novinama Federacije BiH“ broj:29/21

³³¹ „Službenim novinama Federacije BiH“ broj 92/21.

se provodi po principu ograničenog kretanja u zoni koju pokriva elektronički nadzor, a ne o GPS praćenju osuđene osobe, što ima različit karakter nadzora.

7.4.6. Vanzavodske pogodnosti

Ombudsmanima BiH se obraćaju osuđenici zbog nemogućnosti dobijanja vanzavodskih pogodnosti, zbog negativnog mišljenja policije.³³² Osuđeni smatraju da se negativna mišljenja zasnivaju na paušalnim i netočnim tvrdnjama i subjektivnim mišljenjima pojedinih pripadnika policije.

Kako nadležni ukazuju, negativno mišljenje za korištenje vanzavodskih pogodnosti formira se nakon izvršenih terenskih provjera policijskih službenika. U postupku razmatranja odobravanja korištenja vanzavodskih pogodnosti, a sa ciljem što kvalitetnije analize rizika od eventualne zlouporabe pogodnosti, stav je nadležnih iz uprava ustanova da je neophodno pribaviti mišljenje sa terena.

U postupku donošenja odluka o odobravanju vanzavodskih pogodnosti nadležni analiziraju sve aspekte institucionalnog prevaspitnog tretmana: ispunjavanje zakonskih uvjeta za podnošenje molbe, odnos prema kazni, vladanje i ponašanje za vrijeme izdržavanja kazne, radno angažiranje, sudjelovanje u slobodnim aktivnostima, odnos prema službenim osobama. Vršiti se zajednička procjena službe za tretman i službe obezbjeđenja o stupnju rizika da li će osoba zlouporabiti vanzavodske pogodnosti. Često su stajališta oprečna, odnosno ustanova daje pozitivno mišljenje za osuđenu osobu da koristi vanzavodske pogodnosti, ali stajalište policije je negativno i često nejasno i nedovoljno obrazloženo. Postavlja se pitanje koliko se u tijeku izvršenja kaznene sankcije osigurava i proces resocijalizacije koji, između ostalog, uključuje pripremu osuđene osobe za povratak u zajednicu. Ovo pitanje treba dodatno istražiti, posebno uzevši u obzir komparativnu/usporednu analizu postupanja u drugim državama, kako bi se osigurale primjene dobrih praksi.

7.4.7. Uvjetni otpust

Uvjetno otpuštanje osuđene osobe predstavlja bitan i u gotovo svim suvremenim kaznenim sustavima primjenjiv kaznenopravni, kriminalnopolitički i penološki institut koji ima značajnu ulogu na osuđenog u smislu njegove dalje resocijalizacije. Riječ je o institutu kojim se smanjuje represija u društvu i značajno humaniziraju izrečene kaznenopravne sankcije. Kaznenim zakonodavstvom jasno su propisani postupci i uvjeti za uvjetno otpuštanje osuđene osobe, ali Ombudsmani BiH posebno naglašavaju da je uvjetni otpust uvijek fakultativnog karaktera. Postupajući po pojedinačnoj žalbi³³³, Ombudsmani BiH su ustanovili da osuđena osoba izražava nezadovoljstvo zbog činjenice što odluka nadležne komisije za uvjetni otpust nije obrazložena, jer se zahtjev za uvjetni otpust u tri navrata odbija, a osuđenoj osobi ostaju nejasni razlozi za takvu odluku. U konkretnom slučaju, tijekom postupka istraživanja nadležna komisija je donijela rješenje i i usvojila zahtjev osuđene osobe. Kao i prethodnih godina, Ombudsmani BiH zaprimaju žalbe osuđenih osoba iz razloga što odluke kojima se odbijaju njihovi zahtjevi za

³³² Ž-SA-07-1219/22 i Ž-SA-07-280/23

³³³ Predmet broj Ž-SA-07-82/23

uvjetni otpust nisu u dovoljnoj mjeri obrazložene i kao problem navode nepostojanje mogućnosti da na bilo koji način i u bilo kojoj fazi sudjeluje u postupku odlučivanja o davanju uvjetnog otpusta.

7.4.8. Posjeti kazneno popravnim ustanovama

Ombudsmani BiH su tijekom 2023. godine u okviru svojih redovitih aktivnosti³³⁴ posjetili slijedeće kazneno popravne zavode: Zavod za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine, Kazneno popravni zavod poluotvorenog tipa Mostar, Kazneno popravni zavod Foča, Kazneno popravni zavod poluotvorenog tipa Istočno Sarajevo - Odjeljenje za žene, Kazneno popravni zavod poluotvorenog tipa Mostar, Kazneno popravni zavod Zenica, Kazneno popravni zavod Doboj, Zavod za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine, Kazneno popravni zavod Tuzla i Kazneno popravni zavod Bijeljina.

Ombudsmani BiH ukazuju da su predstavnici Institucije ombudsmana zbog izrade Specijalnog izvješća o stanju u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini³³⁵ posjetili policijske uprave u Zenici, Travniku, Sarajevu, Mostaru, Tuzli, Prijedoru, Banja Luci, Brčko distriktu Bosne i Hercegovine i Bijeljini.³³⁶ Posebna pozornost je posvećena prostorijama u kojima se smještaju osobe lišene slobode, te će temeljem razgovora sa rukovodstvom, uvida u dokumentaciju, kao i neposrednog opažanja prostorija za zadržavanje osoba, konstatovati zatečeno stanje i uočiti da li su se i u kojoj mjeri uvažile Preporuke Ombudsmana iz Specijalnog izvješća o stanju u prostorijama za zadržavanje u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini iz 2019. godine.

---

³³⁴ Ombudsmani izrađuju godišnji plan posjeta kazneno popravnim ustanovama, pored postupanja po pojedinačnim žalbama i obavljanja neposrednih razgovora sa pritvorenicima/zatvorenicima

³³⁵ Zaposlenici Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine sa napomenom da će Specijalno izvješće biti finalizirano tijekom 2024. godine

³³⁶ Posjeti obavljeni u razdoblju od 04.10.2023. godine do 14.12.2023. godine

VIII. PRAVA DJETETA

8.1. Uvod

Odjeljenje za praćenje ostvarivanja prava djece je tijekom 2023. godine zaprimilo 231 žalbu³³⁷ što je u odnosu na 2022. godinu povećanje za 12 žalbi.

Žalbe građana odnose se na rad obrazovnih ustanova, prosvjetnih inspekcija, pedagoških zavoda, centara za socijalni rad, centara za mentalno zdravlje, sudova, tužiteljstava i zdravstvenih ustanova. Ombudsmanima se rijetko obraćaju djeca, tako su registrirana samo dva predmeta u kojima se kao podnositelji žalbi javljaju djeca.³³⁸

Ombudsmani BiH su u 27 predmeta izdali 26 preporuka (u 2022. godini 24 preporuke) od čega je 10 preporuka (38%) u potpunosti realizirano, četiri nisu realizirane (14%), dok je povodom četiri preporuke ostvarena suradnja (14%), a na devet upućenih preporuka nije bilo odgovora nadležnih (34%). Preporuke su se odnosile na ostvarivanje prava djeteta u obrazovanju, zdravstvenoj i socijalnoj skrbi, kao i na ostvarivanje prava djeteta na zaštitu od nasilja i na što učinkovitijim postupcima nadležnih u zaštiti prava djeteta koja su ugrožena ili prekršena radi visokokonfliktnih rastava.

Pojedinačni primjeri kršenja prava djeteta za Ombudsmane BiH važan su izvor saznanja o oblastima u kojima djeca nisu odgovarajuće zaštićena i omogućavaju sagledavanje funkcioniranja sustava zaštite prava djece u cjelini, te daju osnov za proaktivno i preventivno djelovanje i predlaganje mjera. Rad Ombudsmana BiH podrazumijeva i pružanje informacija, uputa i savjeta u neposrednim kontaktima sa strankama, putem telefona ili na drugi način. Za savjet, pomoć i podršku u pojedinačnim slučajevima obraćaju se institucije, posebno centri za socijalni rad, lokalne zajednice i nevladine organizacije.

Pored postupanja po pojedinačnim predmetima, uloga Ombudsmana BiH u oblasti ostvarivanja prava djeteta je da u što većoj mjeri prati rad nadležnih tijela, uočava poteškoće i prepreke u zaštiti i ostvarivanju prava djece, ukazuje na njih i poziva na sustavno rješavanje problema. Brojne aktivnosti Ombudsmana kroz rad Odjeljenja za praćenje ostvarivanja prava djeteta imaju za cilj da se UN Konvencija o pravima djeteta u što većoj mjeri primjenjuje i štuje. Cijeneći iskustva i praksu u zaštiti prava djeteta, Ombudsmani BiH konstatiraju da se praksa u pogledu primjene Konvencije razvija u pozitivnom pravcu i sudovi osnovne principe iz Konvencije o pravima djeteta uzimaju u obzir i primjenjuju prigodom odlučivanja u konkretnim predmetima.

Ombudsmani BiH godinama zagovaraju i uspostavljanje alimentacionih fondova u Republici Srpskoj i u Federaciji Bosne i Hercegovine. Cijeneći značaj alimentacionih fondova za ostvarivanje prava djeteta, Ombudsmani BiH su očekivali da će novi sazivi zakonodavnih tijela staviti u prioritet svog djelovanja rješavanje ovog problema, ali to se nije desilo.

³³⁷ Od ukupnog broja žalbi, u Sarajevu je zaprimljeno 107 žalbi, u Banja Luci 94, u Mostaru 17, u Brčkom 10 i u Livnu 10 žalbi

³³⁸ Ž-BL-04-677/23 i Ž-BR-04-133/23

U Republici Srpskoj stupio je na snagu novi Obiteljski zakon.³³⁹ Ombudsmeni BiH još ne mogu temeljem svog rada iznositi zaključke koji se tiču posljedica primjene nekih novih instituta ili izmijenjenih nadležnosti sudova, odnosno centara za socijalni rad. Primjećuju da je novim zakonom definirana posebna zaštita djeteta na način da je u svim pitanjima koja se tiču djeteta, svatko dužan da se rukovodi i postupa sukladno s najboljim interesima djeteta, povećana je dobna granica za potpuno usvojenje sa pet na deset godina i potpuno se može usvojiti samo dijete do navršenih deset godina života. U cilju bolje zaštite usvojenika predviđeno je uspostavljanje Jedinog osobnog registra usvojenja koji sadrži evidenciju podataka o budućim usvojiteljima za koje je utvrđeno da su podobni da usvoje dijete i o djeci za koju je utvrđeno da su podobna da budu usvojena. Uređenje vršenja roditeljskog prava i održavanje osobnih odnosa dato je u nadležnost sudu, za razliku od dosadašnjeg uređenja. Neke od promjena u Obiteljskom zakonu Republike Srpske i sami Ombudsmeni BiH su prethodno godinama predlagali.

Tijekom 2023. godine sukladno sa Zakonom o socijalnoj zaštiti Republike Srpske, Vlada Republike Srpske je usvojila Strategiju socijalne zaštite Republike Srpske za razdoblje 2023.-2029.³⁴⁰

Kada je riječ o zaštiti prava djeteta od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja i usklađivanju kaznenog zakonodavstva sa Konvencijom Savjeta Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualne zlouporabe (Lanzarote konvencija), u Federacija BiH još nije usvojen Zakon o posebnom registru osoba pravosnažno osuđenih za kaznena djela protiv spolne slobode i morala nad djecom i maloljetnicima.³⁴¹

8.2. Djeca i siromaštvo

Siromaštvo dovodi do socijalne isključenosti djece što za posljedicu ima nedostupnost obrazovanju, zdravstvenoj skrbi, značajnijoj afirmaciji potencijala djece i nemogućnosti zaposlenja njihovih roditelja. Sve to može dovesti i do tzv. transgeneracijskog siromaštva, odnosno reprodukcije siromaštva u okviru iste obitelji. Ombudsmeni BiH uočavaju da ne postoje novija istraživanja o siromaštvu djece u Bosni i Hercegovini, ali je nesporno da siromaštvo podrazumijeva život i odrastanje djece bez pristupa bitnim resursima čija uloga je presudna za njihov razvoj. Posljedice odrastanja u siromaštvu su teško popravljive jer utječu na ekonomske, kognitivne, zdravstvene i socijalno-emocionalne aspekte razvoja djece.

Centri za socijalni rad su ključne ustanove u sustavu socijalne skrbi za djecu. Pružanjem mjera i usluga socijalne i obiteljsko pravne zaštite građanima, sukladno sa svojim mogućnostima i kapacitetima, osigurava se neposredna zaštita pojedinaca i obitelji, koji se nalaze u stanju socijalne potrebe. Ovo je posebno značajno kada su u pitanju djeca u stanju potrebe za socijalnim, institucionalnim, vaninstitucionalnim i svakim drugim vidom skrbi, zbog čega djelovanje centra mora biti sukladno pozitivnim zakonskim propisima, kontinuirano i učinkovito u najboljem interesu djeteta.

³³⁹ Sa primjenom započeto 01.09.2023. godine, objavljen u „Službenom glasniku Republike Srpske“ br. 17/23

³⁴⁰ „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 108/23

³⁴¹ U vrijeme izrade ovog izvješća, prijedlog Zakona dobio je punu podršku u Predstavničkom domu Parlamenta Federacije BiH i treba da bude potvrđen i na Domu naroda Parlamenta FBiH

Tijekom 2023. godine Ombudsmani BiH bilježe određen broj predmeta koji se tiču dječijeg dodatka.

Ombudsmani BiH smatraju da je usvajanjem Zakona o materijalnoj podršci obiteljima sa djecom u Federaciji Bosne i Hercegovine³⁴² (u daljem tekstu. Zakon o materijalnoj podršci) napravljen značajan iskorak u poboljšanju položaja obitelji sa djecom. Određeni broj zaprimljenih žalbi ukazuje da postoji još prostora za unaprjeđenje ovog zakona. Naime, jedan od uvjeta za ostvarivanje prava na dječiji dodatak, u smislu članka 13. Zakona o materijalnoj podršci obiteljima sa djecom u Federaciji BiH jeste i da ukupni mjesečni prihodi po članu zajedničkog domaćinstva ne prelaze 40% (četrdeset posto) najniže plaće u Federaciji utvrđene sukladno s odredbama Zakona o radu. Zakon o materijalnoj podršci ne predviđa izuzetke u pogledu djece s invaliditetom, na čije se članove zajedničkog domaćinstva, također primjenjuje prihodovni cenzus. Imajući u vidu navedeno, Ombudsmani BiH su otvorili predmet po službenoj dužnosti kako bi se ustanovila primjena Zakona o i priznavanje prava na dječiji dodatak u Federaciji BiH³⁴³. Nakon postupka istraživanja, Ombudsmani BiH su federalnom ministru rada i socijalne politike i ministrima županijskih ministarstava u oblasti socijalne skrbi preporučili da poduzmu mjere u cilju otklanjanja imovinskog cenzusa za ostvarivanje prava na dječiji dodatak za djecu sa invaliditetom i djecu oboljelu od teških/rijetkih bolesti. Preporučeno je federalnom ministru rada i socijalne politike da izmijeni odredbu članka 4. stavak 1. točka e) Zakona o materijalnoj podršci obiteljima sa djecom u Federaciji BiH na način da se primanja po propisima o boračko-invalidskoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti osoba s invaliditetom, kao i naknada za vrijeme trajanja neuposlenosti, ne ubrajaju u prihod domaćinstva³⁴⁴. Nakon izdate Preporuke, Ombudsmani zaključuju da prihodovni cenzus nije uvjet za ostvarivanje prava na dječiji dodatak za posebno ugrožene kategorije djece u Županiji/Kantonu Sarajevo, Posavskoj županiji i Tuzlanskom kantonu/županiji. Iz odgovora više županijskih ministarstava može se zaključiti da bi izmjene trebale biti definirane prevashodno kroz federalni zakon, a ne kroz županijske propise, jer se radi o ostvarivanju prava na dječiji dodatak koji je reguliran federalnim propisom. Federalno ministarstvo rada i socijalne politike obavještava Ombudsmane BiH³⁴⁵ da će imati u vidu preporučene mjere prigodom izmjena i dopuna Zakona, koje se pripremaju u skorije vrijeme.

Postupajući po žalbi, Ombudsmani BiH uočavaju da je zahtjev za ostvarivanje prava na dječiji dodatak odbijen, jer primanja po članu domaćinstva u posljednja tri mjeseca prije podnošenja zahtjeva prelaze zakonom dozvoljeni cenzus i to za samo 0,02 KM /dva pfeninga³⁴⁶. Ovo otvara pitanje da nadležni nisu postupali u najboljem interesu djeteta i da je bilo neophodno priznati djetetu pravo na dječiji dodatak, bez obzira na utvrđeni cenzus, jer se radi o odstupanju od samo 0,02 KM. Ombudsmani BiH su nadležnom ministarstvu uputili Preporuku³⁴⁷ da u ovom slučaju, ali i u drugim sličnim slučajevima, kada su odstupanja od propisanog cenzusa za ostvarivanje prava na dječiji dodatak minorna, priznaju pravo, cijeneći najbolji interes djeteta. Nadležni su odgovorili da su dužni postupati sukladno sa zakonom i u granicama ovlasti i da bi svako

³⁴² Službene novine FBiH, broj: 52/22

³⁴³ Ž-SA-02-1121/22, Preporuka broj P-119/23 od 10.05.2023. godine

³⁴⁴ Problem uočen u predmetu broj Ž-SA-02-1008/23 postupajući po pojedinačnoj žalbi građanina

³⁴⁵ Aktom broj UPII-05-31/13-1962/23 od 07.09.2023. godine

³⁴⁶ Ž-SA-01-951/23

³⁴⁷ Preporuka broj P-311/23 od 13.11.2023. godine

odstupanje značilo nepoštivanje prava i povredu načela zakonitosti i nisu uvažili mišljenje Ombudsmana. Članak II Ustava BiH ukazuje na važnost primjene međunarodnih standarda i u Aneksu I Ustava sadržana je lista tih standarda na kojoj se nalazi i UN Konvencija o pravima djeteta. Načela ove konvencije, između ostalog, obvezuju sve na zaštitu najboljeg interesa djeteta i pravo na razvoj djeteta, što otvara pitanje da li su u konkretnom slučaju zajamčeni principi i zajamčena prava bez značaja u odnosu na 0,02 KM. Nadležni nisu primijenili direktno konvenciju, kao međunarodni standard.

U drugom predmetu, nadležni su rješenjem odbili zahtjev za priznavanje prava na dječiji dodatak, jer je treće dijete rođeno u drugom braku majke, bez provođenja postupka i izvođenja dokaza koji se tiču djeteta o čijim se pravima odlučuje, kako se navodi u žalbi³⁴⁸. Drugostupanjsko tijelo poništava rješenje i predmet vraća prvostupanjskom tijelu na ponovni postupak i odlučivanje. U ponovljenom postupku prvostupanjsko tijelo će utvrditi sve činjenice koje su od važnosti za donošenje zakonitog i pravilnog rješenja.

Na probleme sa kojima se susreću djeca ukazuje i žalba roditelja da u jednoj osnovnoj školi učenicima nije omogućeno redovito i neometano obavljanje osnovnih fizioloških potreba i korištenje školskog toaleta.³⁴⁹ Aktivnosti svih nadležnih rezultirale su da slučaj bude uspješno okončan.

8.3. Djeca bez roditeljskog staranja u Bosni i Hercegovini

Ombudsmani BiH su tijekom 2023. godine izradili Specijalno izvješće o zbrinjavanju djece bez roditeljskog staranja sa posebnim fokusom na ustanove i uputili preporuke nadležnim tijelima izvršne vlasti na svim razinama.³⁵⁰

Nakon posjeta konstatirano je da sve ustanove imaju strateške dokumente – akcione planove transformacije ili deinstitutionalizacije ustanova, ali problem predstavlja njihova neimplementacija.

U Bosni i Hercegovini i dalje postoje ustanove u kojima je smješten velik broj djece i neophodno je ubrzati procese deinstitutionalizacije i transformiranja ustanova. Institut hraniteljstva nije zaživio u punom kapacitetu i nedostaje hraniteljskih obitelji, posebno specijaliziranih hranitelja za djecu s problemima u ponašanju i teškoćama u razvoju³⁵¹. Određeni broj hranitelja nije prošao odgovarajuću edukaciju i evidentan je broj srodničkih obitelji koje nemaju status hraniteljskih u smislu prava i obveza. Nadležna tijela moraju razmotriti sve vidove pomoći i podrške hraniteljima i hraniteljstvo dodatno promovirati.

Nadležni moraju pronaći odgovarajuća rješenja koja bi podrazumijevala odgovarajuće zbrinjavanje uz kvalitetnu zdravstvenu, psihološku i odgojnu njegu i podršku. Iako je usvojenje najpoželjniji i najadekvatniji oblik zaštite djece bez roditelja ili bez odgovarajućeg roditeljskog staranja, s obzirom na to da se usvojenjem zasniva roditeljski, odnosno srodnički odnos između

³⁴⁸ Ž-SA-01-214/23

³⁴⁹ Ž-SA-01-1228/22

³⁵⁰ Kompletan izvještaj dostupan na www.ombudsman.gov.ba

³⁵¹ Psihička oboljenja i djeca s psihijatrijskim dijagnozama;

djeteta i osoba koje ga usvajaju, prema raspoloživim podacima zabrinjavajuće mali broj djece je usvojeno.

Kako je fokus ovog izvješća na stanju u ustanovama za djecu bez roditeljskog staranja, predstavnici Institucije ombudsmana su posjetili sve javne ustanove u Bosni i Hercegovini i nekoliko nevladinih organizacija – ustanova u Federaciji Bosne i Hercegovine. Nakon obavljenih posjeta ustanova, jasno se zaključuje da su problemi gotovo identični.

Predstavnici ustanova smatraju da postoji potreba većeg angažiranja centara za socijalni rad u svakodnevnom životu djece koja se nalaze u ustanovama i da tu djecu redovito posjećuju, a pritom jasno ukazuju da sve ove aktivnosti u velikoj mjeri zavise od osobe, odnosno službenika koja ima ili nema senzibiliteta za svoj posao.

Zajednički stav predstavnika ustanova je i da bi trebalo intenzivnije promovirati nove usluge u procesu transformiranja i deinstitutionaliziranja ustanova. Jedna od novih usluga koju smatraju značajnom je program pružanja podrške obiteljima i djeci, jer je neophodno da se roditelji odmah uključe u rad kroz usluge potpore djeci i obiteljima, odnosno da se sa obiteljima koje su u riziku od razdvajanja, radi, jer je preventivni rad od ključnog značaja. Posebno smatraju bitnim da se za svako dijete napravi individualni plan potpore.

Predstavnici ustanova istakli su problem obveza snadbijevanja putem sustava javnih nabavki što predstavlja otežavajuću okolnost prigodom svakodnevnog rada sa djecom i obezbjeđenja njihovih različitih potreba.

Evidentan je problem zdravstvena skrb djece sa područja različitih županija/entiteta i problem smještaja i rada sa djecom koja imaju određene poteškoće u razvoju i/ili poremećaje u ponašanju. Evidentni su i problemi djece - zavisnika od psihoaktivnih supstanci, problem djece žrtava nasilja i romske djece, jer rad sa ovom djecom je izuzetno složen i zahtjevan.

Iz ustanova ističu da je neophodno angažirati veći broj stručnog kadra, ali izdvajati i veća finansijska sredstva za rad ustanova kako bi se odgovorilo na brojne izazove sa kojima se susreću. Predstavnici ustanova su ukazali i na problem nepostojanje sustavne potpore djeci nakon 18. godine.

Nakon sumiranja svih rezultata istraživanja u Specijalnom izvješću o zbrinjavanju djece bez roditeljskog staranja sa posebnim fokusom na ustanovama, Ombudsmani BiH su uputili preporuke nadležnim tijelima izvršne vlasti svih razina i tijekom 2024. godine pratit će realiziranje svojih preporuka.

8.4. Pravo na obrazovanje

Žalbe koje se tiču prava djeteta i prava na obrazovanje najčešće se odnose na rad obrazovnih ustanova i prosvjetnih radnika (izricanje stegovnih sankcija, organiziranje prijevoza i nastave, produženog boravka, nezadovoljstvo zbog ocjena ili ponašanja nastavnika, profesora itd.).

Učenici srednje škole obratili su se Ombudsmanima BiH zbog neprofesionalnog ponašanja profesorice koja im se obraća sa podsmijehom i na neprimjeren način ophodi prema njima³⁵². Školi i nadzornim obrazovnim tijelima (ministarstvo i pedagoški zavod) preporučeno³⁵³ je da se razmotre svi žalbeni navodi, da se poduzmu neophodne radnje i mjere radi kvalitetnog nastavnog procesa i profesionalnog odnosa nastavnika i učenika i uspostavi kontinuirani pedagoški nadzor nad radom profesorice. Pratit će se realiziranje izdate preporuke i tijekom 2024. godine, posebno imajući u vidu navode učenika nakon izdate Preporuke: „...*Nakon prve žalbe kod vas, situacija se pogoršala... Nastavlja da nas omalovažava na časovima... svaki čas kod nje prolazi u stresu...*“

Tijekom 2023. godine Ombudsmani BiH su postupali po žalbi roditelja jer je njihovom djetetu onemogućeno korištenje usluga produženog boravka u privatnoj osnovnoj školi³⁵⁴. Stav nadležnih tijekom postupka istraživanja je da je zaključivanje ugovora o pohađanju nastave, kao i korištenje usluga produženog boravka u privatnim školama ostavljeno na volju ugovornim stranama. Ombudsmani BiH se djelimično slažu sa konstatacijom nadležnih, ali bez obzira na postojanje privatnog sektora u obrazovanju, obveza je nadležnih da odlučuju o uvjetima za osnivanje i početak rada svih obrazovnih ustanova, kao i da nadziru njihov rad, bez obzira na to tko je osnivač. Prava djeteta koja se odnose na obrazovanje, ispravna zaštita za dobrobit njegovog tjelesnog i duševnog zdravlja i sigurnosti, u školama i na svim mjestima gdje se obrazuje, imaju prvenstvo nad svim drugim pravima, te će se u slučaju sukoba prava, prednost dati pravima djeteta, odnosno tumačenju ili djelovanju koje će najviše koristiti interesu djeteta.³⁵⁵

U predmetima ove vrste, Ombudsmani BiH i od roditelja i od škole inzistiraju da se nastale situacije riješe mirnim putem, suradnjom svih relevantnih aktera i uvijek u najboljem interesu djeteta.

Postupajući po žalbi roditelja koji je bio nezadovoljan organizacijom prijevoza i ponašanjem vozača školskog autobusa, ostvarena je suradnja škole i roditelja i nakon izvjesnog vremena, nastali nesporazumi su riješeni³⁵⁶. U drugom predmetu³⁵⁷ ustanovljeno je da djeca ne pohađaju školu zbog odluke roditelja i to sve dok nadležni ne organiziraju prijevoz i nadoknade troškove prijevoza. Nakon upućene Preporuke, nastala situacija se riješila u interesu djeteta i djeca redovito pohađaju nastavu³⁵⁸.

Majka djeteta se obratila žalbom na rad srednje škole, zbog izricanja stegovnih mjera i smanjenje ocjene iz vladanja.³⁵⁹ Navodi da je svjesna svih poteškoća i od škole zahtijeva stručnu pomoć, jer smatra da se samo zajedničkim djelovanjem i poduzimanjem konkretnih koraka može pomoći njezinom djetetu koje je izgubljeno i ljuto zbog smrti oca. Predmet je okončan u najboljem interesu djeteta tako što je ukinuta izrečena odgojno stegovna mjera i popravljena ocjena iz vladanja. Profesori su, zajedno sa stručnom službom, pružili stručnu podršku djetetu.

---

³⁵² Ž-BR-04-133/23

³⁵³ Preporuka broj P-267/23 od 16.08.2023. godine

³⁵⁴ Ž-SA-01-1135/22

³⁵⁵ Okvirni zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju u BiH, članak 5.

³⁵⁶ Ž-BL-01-700/22

³⁵⁷ Ž-LI-01-160/23

³⁵⁸ Preporuka broj P-280/23 od 05.10.2023. godine

³⁵⁹ Ž-SA-01-571/23

Ombudsmani BiH su zaprimili žalbu roditelja na rad predškolske ustanove smatrajući da su problemi kulminirali i da postoji mogućnost izbacivanja djeteta iz ustanove³⁶⁰. Nakon uključivanja svih nadležnih u rješavanje problema i ostvarene suradnje roditelja sa ustanovom, dijete je nastavilo pohađati predškolsko vaspitanje i obrazovanje, odnosno roditelji djeteta i ustanova zaključili su novi ugovor.

Majka djeteta se obratila Ombudsmanima BiH zbog toga što dijete, prigodom odlaska u školu, mora preći tri prometne gradske ulice čime se dovodi u pitanje sigurnost djeteta u prometu.³⁶¹ Uvažavajući sve istaknute žalbene navode (semafor za pješake kratko traje, ne postoji videonadzor, automobili se brzo kreću) nakon postupka istraživanja, upućena je preporuka³⁶² nadležnoj gradskoj upravi da, u suradnji sa nadležnim županijskim ministarstvom prometa i školom, poduzme mjere koje će rezultirati stvaranjem adekvatne prometne infrastrukture za djecu na putu do škole. Nadležni su poduzimali određene aktivnosti, ali preporuka nije realizirana. Ovaj predmet otvara pitanje ugroženosti djece u prometu.

Ombudsmani BiH primjećuju da početkom nove školske godine (rujan, listopad) primaju žalbe roditelja koje se tiču nezadovoljstva radom škola i nadležnih ministarstava glede upisa u škole, odnosno prebacivanja ili naknadnog upisivanja u druge škole, posebno srednjih škola. U ovim predmetima³⁶³ utvrđeno je da djeca ne ispunjavaju uvjete za naknadnu promjenu škole/smjera sukladno sa zakonima i podzakonskim propisima i nadležno ministarstvo je odbilo molbe roditelja. Ombudsmani BiH u ovim predmetima nisu konstatirali kršenje prava djeteta na obrazovanje od strane nadležnih obrazovnih institucija.

Na školi je odgovornost da u vlastitoj sredini doprinese stvaranju kulture koja poštuje ljudska prava i osnovne slobode svih građana. Ukoliko postoji problem u odnosu nastavnika i učenika ili međusobnih odnosa učenika, to zahtijeva urgentno djelovanje menadžmenta, nastavnog osoblja, ali i roditelja učenika, kako bi se spriječile neželjene posljedice. Ombudsmani BiH ocjenjuju neprihvatljivim postojanje bilo kakvih spoljnih utjecaja koji bi doveli u pitanje profesionalnost, neovisnost i integritet nastavnog osoblja. Istodobno ukazuju na bitan aspekt međusobnih, ljudskih odnosa, nastavnog osoblja i menadžmenta unutar obrazovne ustanove. Svaka slabost u ovim odnosima dovodi u pitanje kvalitet rada obrazovne ustanove, zbog čega treba zatražiti i pomoć nadležnih nadzornih tijela³⁶⁴.

8.5. Djeca sa poteškoćama u razvoju

Ombudsmani BiH primjećuju da su tijekom 2023. godine primili veći broj žalbi koje se tiče prava djece sa poteškoćama razvoju u ostvarivanju prava na obrazovanje, ali u ostvarivanju i drugih prava.

Svi nadležni moraju veću pozornost posvetiti problemima ove djece u svim segmentima života, posebno u oblasti zdravstvene i socijalne skrbi i u obrazovanju. Inkluzivne zdravstvene i

³⁶⁰ Ž-SA-01-9/23

³⁶¹ Ž-SA-01-441/22

³⁶² Preporuka broj P- 117/23 od 12.05.2023. godine

³⁶³ Predmeti br. Ž-SA-01-923/2, Ž-SA-01-909/23

³⁶⁴ Ž-BR-05-5/23; Preporuka broj P-109/23 od 27.04.2023. godine

obrazovne usluge igraju ključnu ulogu u izgradnji dobrih temelja na kojima djeca s teškoćama u razvoju mogu izgraditi kvalitetne živote.

Ombudsmeni BiH konstatiraju da, bez obzira na manje pomake, građani i nadležni nedovoljno razumiju osobe s invaliditetom. Konvencija o pravima djeteta i Konvencija o pravima osoba s invaliditetom zahtijevaju priznavanje svakog djeteta kao punopravnog člana svoje obitelji, zajednice i društva. To podrazumijeva i investiranje u uklanjanje fizičkih, kulturnih, ekonomskih, komunikacijskih prepreka za kretanje i prepreka u stavovima koje sprječavaju ostvarivanje prava djeteta te pravo na aktivno uključivanje u donošenje odluka koje utječu na svakodnevne živote djece.

Ombudsmeni BiH smatraju neophodnim da se normativno uredi i definira pitanja angažiranja asistenata u nastavi, koja djeca i pod kojima uvjetima mogu ostvariti pomoć i potporu asistenta u obrazovanju, kao i pitanje koja osoba, pod kojim uvjetima i sa kakvim ovlastima mogu pružiti tu pomoć i podršku.³⁶⁵

Roditelji djeteta su se obratili Ombudsmanima BiH, zbog nemogućnosti da dijete nastavi pohađati predškolsko vaspitanje i obrazovanje u privatnoj predškolskoj ustanovi koja nije ponudila produženje ugovora iz razloga što dijete ne govori i teže se uključuje u aktivnosti.³⁶⁶ Nakon svih poduzetih mjera, dijete je upisano u javnu ustanovu predškolskog vaspitanja i obrazovanja, jer za privatne ne postoji zakonska mogućnost dodatnog financiranja asistenata od strane nadležnog županijskog ministarstva obrazovanja. Ova vrsta podrška je omogućena samo u javnom sektoru.

Postupajući po žalbi jedne privatne srednje škole utvrđeno je da nadležno ministarstvo obrazovanja nije odgovaralo na molbu škole da se učeniku I razreda dodijeli asistent u nastavi.³⁶⁷ Sukladno sa pozitivnim propisima, proces vaspitanja i obrazovanja učenika sa teškoćama u srednjoj školi realizira se uz stručnu podršku defektologa odgovarajućeg profila i drugih stručnjaka po potrebi, te podrške asistenta za učenike s teškoćama sukladno sa pedagoškim standardima i normativima. Učenik koji radi po individualnom planu i programu je pohađao nastavu u srednjoj školi kao redovit učenik i polaže pravo na podršku asistenta. Nadležno ministarstvo se pozvalo na rješenje kojim je za područje cijele županije formiran mobilni stručni tim za pružanje podrške inkluzivnom obrazovanju koji ima obvezu pružati podršku svim javnim i privatnim osnovnim i srednjim školama. Sukladno sa pedagoškim standardima, osnivač škole je u obvezi osigurati sredstva za rad škole što podrazumijeva i osiguranje sredstava za plaće asistenata u nastavi.

Ombudsmeni BiH su primili žalbu skupine roditelja djece sa poteškoćama u govoru³⁶⁸, zbog prekida pružanja logopedskih tretmana zbog isteka ugovora o radu na određeno vrijeme u domu zdravlja. Roditelji su zahtijevali kontinuirano pružanje logopedskih usluga. Upućena je

³⁶⁵ U predmetu broj Ž-SA-01-343/22 i u Preporuci P-336/22 od 19.12.2022. godine ukazano na istaknuto mišljenje Ombudsmana,

³⁶⁶ Ž-SA-01-1319/22

³⁶⁷ Ž-SA-01-995/22

³⁶⁸ Ž-SA-01-1320/22.

Preporuka³⁶⁹ sa zahtjevom da nadležni razmotre mogućnost zaključivanja ugovora na određeno vrijeme sa logopedima kako bi do okončanja natječajne procedure prijama logopeda u stalni radni odnos, djeci bile omogućene usluge logopeda. Preporuka Ombudsmana je uvažena.

Ombudsmanima BiH se obratila majka djeteta sa Down Sindrom-om čije zdravstveno stanje ne dozvoljava nastavak školovanja.³⁷⁰ Nakon obraćanja Ombudsmanima, od strane nadležnog ministarstva obrazovanja ukazano je majci na mogućnost realiziranja „nastave na daljinu” sukladno sa pozitivnim propisima.

Postupajući po žalbi roditelja djeteta sa Down Sindrom-om, Ombudsmani BiH su ustanovili da je djetetu bio obezbjeđen asistent u predškolskoj ustanovi u trajanju od četiri sata dnevno, uvažavajući procjene stručnih osoba.³⁷¹ Roditelji su samoinicijativno ispisali dijete, a kao razlog obraćanja Ombudsmanima BiH navode da njihovo dijete ima pravo na asistenta u trajanju od osam sati dnevno. Nadležni su se u izjašnjenjima pozivali na podzakonske propise kojima se uređuje pitanje naknada za usluge vrtića, a nadležna nadzorna tijela (inspekcija, pedagoški zavod) nisu ustanovili propuste. Ombudsmani BiH u ovom slučaju nisu ustanovili kršenje prava djeteta i diskriminaciju djeteta po bilo kojem osnovu.

Majka se obraća Ombudsmanima BiH žalbom na rad osnovne škole, jer je njezinom djetetu sa poteškoćama u razvoju potreban asistent u nastavi.³⁷² Kako iz škole zaključuju, obrazovni sustav nema mogućnosti da obezbijedi asistenta svakom djetetu sa poteškoćama u razvoju. Škola od Ombudsmana BiH zahtijeva da sukladno sa svojim ovlastima pronađu načina i utječu na obrazovne sustave kako bi svako dijete, ukoliko je to potrebno, imalo asistenta u nastavi u redovitom obrazovanju.

Majka trogodišnje djevojčice sa autizmom³⁷³ zatražila je od Ombudsmana BiH pomoć kako bi se djeci osigurala sredstva za rad asistenta u vrtiću. Iz žalbenih navoda proizlazi da se obraća Ombudsmanima BiH u ime skupine roditelja djece sa posebnim potrebama koji su se u više navrata obraćali županijskoj vladi zbog izdvajanja novčanih sredstava za rad asistenta djeci vrtićke dobi, ali na njihove zahtjeve nije odgovoreno. Nadležna tijela su u potpunosti ignorirala obraćanje i zahtjeve Ombudsmana BiH i djeca nisu ostvarila svoja prava.

Ombudsmani BiH su otvorili predmet po službenoj dužnosti u svezi sa primjenom podzakonskog propisa o djeci sa posebnim obrazovnim potrebama u osnovnim i srednjim školama.³⁷⁴ Na ovaj način željelo se doprinijeti podizanju svijesti javnih tijela o važnosti poštivanja integriteta, dostojanstva i ravnopravnosti djece u obrazovanju. Analizirajući podzakonski propis, posebna pozornost se odnosila na čl. 6. Pravilnika koji glasi: „*Programe za djecu s posebnim obrazovnim potrebama ostvaruju defektolozi određene specijalnosti i nastavnici razredne i predmetne nastave za koje će biti organizirana odgovarajuća stručna obuka*“. Tijekom postupka istraživanja Ombudsmani BiH su ustanovili da nadležno

³⁶⁹ Preporuka broj P-351/22 od 23.12.2022. godine

³⁷⁰ Predmet broj Ž-SA-01-850/23

³⁷¹ Ž-SA-01-123/23

³⁷² Ž-BL-01-454/23

³⁷³ Ž-LI-01-121/23, Ombudsmani su uputili preporuku broj: P-231/23 od 28.08.2023. godine da se uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmana, ali suradnja nije ostvarena

³⁷⁴ Ž-MO-01-23/23

županijsko/kantonalno ministarstvo obrazovanja u suradnji sa UNICEF-om implementira obuke u oblasti inkluzivnog obrazovanja, kao i da se redovito organiziraju obuke i stručna usavršavanja sa ciljem stvaranja što boljih i kvalitetnijih programa za djecu s posebnim obrazovnim potrebama.

8.6. Pravo na zdravstvenu skrb

Ombudsmeni BiH godinama zagovaraju jedino rješenje koje bi bilo u potpunosti sukladno sa UN Konvencijom o pravima djeteta – besplatnu i bezuvjetnu zdravstvenu skrb za svu djecu.

Ombudsmeni BiH su postupali po žalbenim navodima da za djecu u Republici Srpskoj troškove zdravstvene zaštite snose roditelji u svim slučajevima kada roditeljima nisu uplaćeni doprinosi za zdravstveno osiguranje od strane poslodavaca.³⁷⁵ Nadležnima je upućena Preporuka³⁷⁶ da se djeci u Republici Srpskoj osigura bezuvjetna i besplatna zdravstvenu skrb. Nakon izdate Preporuke, Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske dostavlja primjerak inicijative koja je upućena Ministarstvu zdravlja i socijalne skrbi Republike Srpske. Inicijativom ukazuju na mišljenje da je neophodno donijeti zakon *lex specialis* u odnosu na Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju, kako bi se obezbijedila besplatna i bezuvjetna zdravstvena zaštita za djecu. U postupak istraživanja bila je uključena i Poreska uprava Republike Srpske³⁷⁷ koja obavještava Ombudsmane da su u 2023. godini podnijeli ukupno 19 izvješća nadležnim tužiteljstvima, kao i devet saopćenja zbog osnova sumnje da je počinjeno kazneno djelo Utaja poreza i doprinosa protiv poslodavaca koji nisu uplaćivali doprinose za svoje zaposlene. Sumirajući sve rezultate postupka istraživanja, Ombudsmeni BiH su pozvali Vladu Republike Srpske da poduzme učinkovitije mjere kako bi svi poslodavci u Republici Srpskoj plaćali doprinose i izvršavali zakonsku obvezu plaćanja doprinosa, jer broj podnesenih prijava tužiteljstvima od strane Poreske uprave Republike Srpske ukazuje da postoji prostora za učinkovitije djelovanje.

Postupajući po žalbi, Ombudsmeni BiH su ustanovili da učenici trećeg i četvrtog razreda Medicinske srednje škole, radi obavljanja praktične nastave moraju pribaviti sanitarnu knjižicu i obaviti sanitarni pregled. Djeca za tražene analize moraju platiti iznos od 48,00 KM.³⁷⁸ Ombudsmeni BiH su Preporukom³⁷⁹ pozvali nadležne da razmotre sve mogućnosti kako bi usluge sanitarnog pregleda za učenike srednjih medicinskih škola, za potrebe obavljanja praktične nastave, bile besplatne. Tijekom 2024. godine pratit će se realiziranje Preporuke.

Ombudsmanima BiH su se obratili roditelji djeteta, jer je djetetu pružena zdravstvena usluga u domu zdravlja tek nakon što su je platili.³⁸⁰ Tijekom postupka istraživanja ustanovljeno je da je došlo do greške u tzv. sustavu IZIS³⁸¹ i dijete se prigodom zdravstvenog pregleda u sustavu vodilo kao neosigurana osoba i naplaćene su pružene zdravstvene usluge. Greška je otklonjena odmah narednog dana i roditelji su poučeni o mogućnosti refundiranja troškova. Ombudsmeni

³⁷⁵ Ž-BL-01-471/23

³⁷⁶ Preporuka broj P-256/23 od 25.09.2023. godine

³⁷⁷ Aktom broj 06/1.01/0103-052.2-13002/2023 od 25.10.2023. godine

³⁷⁸ Ž-BL-01-586/23

³⁷⁹ Preporuka broj P-344/23 od 15.12.2023. godine

³⁸⁰ Ž-BL-01-538/23

³⁸¹ Integrisani zdravstveni informacijski sustav

BiH su Preporukom³⁸² pozvali Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske da poduzme dodatne napore i mjere radi uspostavljanja što učinkovitijeg IZIS sustava kako ne bi dolazilo do poteškoća kod isporuka informacija prema nadležnim zdravstvenim ustanovama u Republici Srpskoj, kao i da se omoguće otklanjanje grešaka u sustavu tijekom cijelog radnog vremena nadležnih zdravstvenih ustanova. Tijekom 2024. godine pratit će se realiziranje Preporuke.

8.7. Igre na sreću/reklamiranje sportske kladionice

Postupajući po žalbi, Ombudsmani BiH su ustanovili da je dječija škola sporta potpisala sponzorski ugovor sa poduzećem - sportskom kladionicom.³⁸³ Roditelji smatraju da se izravno krše zakonske odredbe po kojima se oglasi i reklame vezani uz igre na sreću ne smiju objavljivati u radijskim i televizijskim emisijama za djecu i omladinu, niti u printanom materijalu i internet portalima namijenjenim djeci i mladeži. Nakon sveobuhvatnog istraživanja, Ombudsmani BiH zaključuju da nadležna nadzorna tijela nisu ustanovila kršenje zakonskih odredbi i nije utvrđena odgovornost sportske kladionice.³⁸⁴

Ovaj predmet otvara veoma značajna pitanja poput pitanje da li se u Bosni i Hercegovini štije propisana zabrana pristupa osobama do 18 godina hazardnim igrama i da li se kockarnice i kladionice nalaze u blizini škola, dječjih vrtića i drugih obrazovnih institucija.

Ombudsmani BiH smatraju da bi nadležni morali ustanoviti normativno uređenje u oblasti igara na sreću i praktičnu primjenu zakonskih odredaba, sa aspekta zaštite prava djeteta. Istodobno i ukoliko je neophodno, da iniciraju izmjene i dopune podzakonskih propisa o prostornim i tehničkim uvjetima za priređivanje igara na sreću u kazinima, na automatima i uplatnim mjestima kladionica, ali i zakona o igrama na sreću, u dijelu oglašavanja igara na sreću, polazeći od najboljeg interesa djeteta.

8.8. Konfliktne rastave

Značajan broj žalbi u Odjeljenju za praćenje ostvarivanja prava djeteta odnosi se na tzv. visokokonfliktne rastave. Ombudsmani BiH uočavaju višestruke povrede prava djeteta u postupcima rastave braka ili prekida izvanbračne zajednice, povjeravanja djeteta jednom od roditelja, uređenja viđanja djeteta i roditelja sa kojim ne živi, osiguranja prava djeteta na izdržavanje itd.

Brojni problemi sa kojima se susreću roditelji u svojoj komunikaciji odražavaju se neposredno na djecu i ostvarivanje njihovih prava. Kršenje i ugrožavanje prava djeteta nastavlja se i nakon prekida bračne, odnosno izvanbračne zajednice, a nerijetko izostaje učinkovito i blagovremeno reagiranje nadležnih tijela, koja bi stvarno i dovela do otklanjanja negativnih posljedica po djecu. Manipuliranje djecom u postupcima rastave braka česta je pojava, a postojeća zakonska i stručna rješenja ne osiguravaju zaštitu djeteta i njegovih prava u dovoljnoj mjeri, npr. kada je jedan

³⁸² Preporuka broj P-347/23 od 21.12.2023. godine

³⁸³ Ž-SA-01-1288/21 (djeca su nosila majice, dresove sa nazivima športske kladionice)

³⁸⁴ Roditelji su upućeni na sudbenu zaštitu svojih prava

roditelj istrajan u namjeri da drugog roditelja isključi iz djetetovog života ili ga ometa u vršenju roditeljskih dužnosti i slično.

U visokokonfliktnim rastavama, brojna prava djece su ugrožena ili prekršena, najčešće od samih roditelja. Upravo iz tog razloga, nadležni tijela treba da poduzimaju adekvatne mjere i aktivnosti, s ciljem zaštite djeteta.

Poremećeni partnerski odnosi, postupci pokrenuti pred centrima za socijalni rad, pravosudnim i tijelima kaznenog gonjenja predstavljaju uskraćivanje stabilnog obiteljskog okruženja za dijete, a osim toga i nesporno čine negativnu refleksiju na dječiji emotivno-psihološki status. Konfliktna ponašanja bivših bračnih drugova izazivaju situacije koje dovode dijete u izričito nepovoljan položaj.

Ombudsmani BiH u svojim predmetima skreću pozornost na obvezu poštivanja pravosnažnih sudbenih odluka i na neophodnost uspostavljanja roditeljske komunikacije.³⁸⁵ Itekako su značajna postupanja centara za socijalni rad koji moraju žurno postupati u zbrinjavanju i zaštiti života i sigurnosti djeteta. U slučaju žurbi i promptne zaštite prava djeteta od izuzetno je značaja uloga i procjena centra za socijalni rad, žurnosti ali nakon poduzimanja mjera, neophodna je suradnja i koordinacija svih nadležnih (sudovi, tužiteljstva, policija, škole, zdravstvene ustanove).³⁸⁶

Ombudsmani BiH primjećuju da se nakon pokretanja brojnih sudbenih i upravnih postupaka roditeljski konflikti samo produbljuju³⁸⁷ i u predmetima ove vrste pozivaju roditelje na suradnju sa centrima za socijalni rad i savjetuju bračno savjetovalište u cilju prevazilaženja međusobnog sukoba radi dobrobiti zajedničkog djeteta.³⁸⁸

Centrima za socijalni rad se preporuča poduzimanje radnji i mjera, kako bi se osiguralo zakonito obavljanje roditeljskih dužnosti i uspostavili korektni odnosi bivših bračnih partnera i prevenirao svaki oblik protuzakonitog postupanja, prvenstveno cijeneći najbolji interes djeteta.³⁸⁹

Ombudsmani BiH uočavaju i da su tijekom trajanja zajednica bračnih ili izvanbračnih zajednica, djeca bila izložena nasilju u obitelji i na taj način i sami bili žrtve nasilja.³⁹⁰

Putem rada na pojedinačnim predmetima, zaključuje se da se stvari dodatno kompliciraju kad je riječ o rastavi sa međunarodnim elementima.³⁹¹ Komplikacije se ogledaju u nepoznavanju domaćih nadležnih tijela o primjeni Konvencije o građansko-pravnim aspektima međunarodne otmice djeteta³⁹² koja se primjenjuju u svim slučajevima kada jedan roditelj dijete odvede u drugu državu bez suglasnosti drugog roditelja i kada roditelj ne ostvaruje kontakte sa djetetom

³⁸⁵ Ž-MO-01-108/22

³⁸⁶ Smjernice za postupanje u slučaju nasilja nad djecom, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 56/13

³⁸⁷ Ž-BL-01-107/22, Ž-BL-01-94/23, Ž-SA-01-1285/22, Ž-BL-01-420/22

³⁸⁸ Ž-SA-01-1295/22, Ž-SA-01-453/23

³⁸⁹ Ž-BR-04-214/22 (Preporuka broj P-199/23 od 28.07.2023. godine), Ž-BR-01-99/23 (Preporuka broj P-201/23 od 28.07.2023. godine), Ž-LI-49/23 (Preporuka broj P-106/23 od 11.4.2023. godine), Ž-BR-01-2/23 (Preporuka broj P-110/23 od 27.04.2023. godine)

³⁹⁰ Ž-BL-01-650/22, Ž-BL-01-17/23, Ž-BL-06-248/23, Ž-BL-01-625/23

³⁹¹ Ž-BL-01-205/21, Ž-BL-01-707/22, Ž-BL-01-129/23, Ž-BL-01-181/23

³⁹² Potpisana 25.10.1980. godine u Hagu, ratificirana od strane SFRJ – „Službeni list SFRJ“, broj 7/91

koje se nalazi u inozemstvu sa drugim roditeljem. Ugrožavanja i kršenja prava djece se javljaju i prigodom primjene Konvencije o ostvarivanju alimentacionih zahtjeva u inozemstvu iz 1995. godine³⁹³ kada roditelj koji ne izvršava svoju zakonsku obvezu izdržavanja živi i ostvaruje primanja u drugoj državi. Predmeti u Instituciji ombudsmana ukazuju da postupci po navedenim konvencijama traju dugo, podrazumijevaju složene diplomatske procedure i u velikoj mjeri ne zavise od domaćih nadležnih tijela.³⁹⁴

U postupcima pred nadležnim tijelima, dijete nema status stranke, ali dijete ima pravo da iskaže svoje mišljenje sukladno svojim godinama, dobi i zrelosti koje će nadležna tijela cijeniti u svakom konkretnom slučaju. Odvjetnici u građanskim parnicama, u zastupanju bračnih supružnika, trebali bi ulagati više napora da odgovore stranke od nerazumnih zahtjeva, prijedloga za izvođenje dokaza i slično, ukazujući im na to koliko štete svojoj djeci. Manipulira se djetetovim osjećajima, dijete se ucjenjuje, daje mu se uloge kojima nije doraslo, oduzima se djeci jedan roditelj na različite načine, uskraćuju se kontakti sa obitelji, a sve to predstavlja kršenje i ugrožavanje prava djeteta. Bez pravodobne intervencije, dijete se otuđuje od drugog roditelja, a postupci sa ciljem zaštite prava djeteta mogu trajati godinama.

Sudovima se ukazuje na neophodnost brzog i učinkovitog sudbenog postupka, a do donošenja pravosnažne sudbene odluke, centri za socijalni rad imaju obvezu da planiraju aktivnosti sa ciljem zaštite djeteta u tijeku postupka rastave braka. Učinkovit izvršni postupak spriječio bi roditelje u namjeri nepoštivanja sudske odluke. Nadležnima se preporučuje (centrima za socijalni rad, školama, policiji, zdravstvenim ustanovama po potrebi), da koordiniranim zajedničkim mjerama i aktivnostima dođu do rješenja koje će biti u interesu djeteta, te se Ombudsmani BiH tako pronadu u ulozi koordinatora. U fokus djelovanja i rada svih nadležnih tijela uvijek treba staviti dijete.³⁹⁵

8.9. Nasilje nad djecom

Svaki oblik nasilja nad djecom smatra se nedopustivom radnjom i predstavlja jedan od najtežih oblika ugrožavanja i povrede prava djeteta. Obveza postupanja određena je brojnim propisima i dokumentima koji se odnose na prava i zaštitu djece, počev od međunarodnih dokumenata³⁹⁶ koje je prihvatila BiH pa do domaćeg zakonodavstva kojim se uređuju oblasti kaznenog prava, obiteljskog prava, socijalne i dječije skrbi, obrazovanja, zdravstvene skrbi.

Ombudsmani su tijekom 2023. godine zaprimili više prijava nasilja posredstvom Udruga „Nova generacija“ Banja Luka koje zaprimaju posredstvom SOS Plavog ili Hrabrog telefona³⁹⁷. Prijave se istodobno prosljeđuju nadležnim tijelima – centrima za socijalni rad, policiji i tužiteljstvima

³⁹³ Konvencija preuzeta notifikacijom o sukcesiji međunarodnih ugovora SFRJ

³⁹⁴ Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine obavlja funkciju centralnog tijela Bosne i Hercegovine za provođenje ovih konvencija, uz posredovanje nadležnih entitetskih ministarstava za socijalnu skrb

³⁹⁵ Ž-BL-01-17/23

³⁹⁶ Konvencija o pravima djeteta, Konvencija Savjeta Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (zloupotrebe), 2007; Konvencija Savjeta Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, 2013.

³⁹⁷ Ž-BL-01-556/22, Ž-BL-01-164/23

kao i Ombudsmanima BiH.³⁹⁸ Postupajući po prijavama nasilja, Ombudsmani BiH sukladno sa svojim mandatom i nadležnostima, prate postupanja nadležnih i po potrebi reagiraju i zahtijevaju postupanja.

Postupajući po žalbi o povećanom broju suicidalnih misli kod građana i djece koja pozivaju SOS Plavi ili Hrabri telefon, zahtijevano je mišljenje Ombudsmana BiH za potrebe izrade smjernice za postupanje u ovakvim situacijama.³⁹⁹ Značajno je što se bez izuzetka svaka zaprimljena prijava nasilja proslijeđuje nadležnima na dalje postupanje (policija, centar za socijalni rad, tužiteljstvo) jer predstavlja kazneno djelo i postoji obveza prijavljivanja. Priroda prijave eventualnog suicida drugačija je i ne postoji niti minimalan stupanj sumnje da će se suicid i desiti, a iz udruge naglašavaju da je izuzetno važno obezbijediti anonimnost i povjerljivost u radu sa korisnicima. Ombudsmani BiH su ukazali na mišljenje da se prednost mora dati pravu na život i zdravlje u odnosu na zaštitu osobnih podataka i/ili jamstvo na povjerljivost i anonimnost.

Ombudsmanima BiH se obratila majka djeteta navodeći da je njezin bivši suprug pretukao dijete i dijete je završilo u bolnici.⁴⁰⁰ Kako je odlukom suda dijete povjereno ocu, majka je podnijela tužbu za izmjenu sudbene odluke u dijelu koji se tiče povjeravanja. Nakon obraćanja nadležnima – centru za socijalni rad i sudu, nadležni su postupili i sud je zakazao pripremno ročište čim su se za to stekli uvjeti.

Ombudsmanima BiH se obratila majka djeteta navodeći da njezino dijete fizički zlostavlja njezin bivši suprug (djetetov otac) i njegova nova supruga (maćeha djeteta), „a nadležni ne poduzimaju ništa.“⁴⁰¹ Nadležnom centru za socijalni rad upućena je Preporuka⁴⁰² da poduzme sve radnje i mjere kako bi se osiguralo zakonito obavljanje roditeljskih dužnosti i prava i uspostavili korektni odnosi roditelja i njihovog djeteta i prevenirao svaki oblik protuzakonitog postupanje. Preporuka je ispoštovana.

8.10. Vršnjačko nasilje – nasilje među djecom u vaspitno obrazovnim institucijama

U prevenciju i sprječavanje vršnjačkog nasilja mora se uključiti cjelokupno društvo, te samo stručni nastavnici i edukovani roditelji i djeca mogu osigurati da ne dolazi do nasilja među vršnjacima. Škole bi trebale više raditi na sprječavanju vršnjačkog nasilja, ali je školama potrebno pružiti sustavnu podršku.

Potrebna je šira društvena akcija koja podrazumijeva postojanje jasnih vlastitih politika i smjernica (protokola) obrazovnih institucija, kako bi se djeca zaštitila od vršnjačkog nasilja i stalni savjetodavni rad sa djecom i nadzor nad djecom, uz ostvarivanje kvalitetne suradnje sa roditeljima djece. Škola ne može, niti treba da se sama nosi sa problemima i svakodnevnim

³⁹⁸ Prijave upućene Ombudsmanima Bosne i Hercegovine tiču se rada i postupanja nadležnih u Federaciji Bosne i Hercegovine, jer se prijave koje se tiču rada i postupanja Republike Srpske, upućuju, prema navodima predstavnika ove udruge, proslijeđuju Ombudsmanu za djecu Republike Srpske

³⁹⁹ Ž-BL-01-64/23

⁴⁰⁰ Ž-SA-01-447/23

⁴⁰¹ Ž-SA-01-672/23

⁴⁰² Preporuka broj P-298/23 od 11.10.2023. godine

izazovima u radu sa djecom, ali kao institucija koja prva prepozna i uoči zabrinjavajuću okolnost, ima obvezu da uključi druge relevantne faktore u rješavanje problema.⁴⁰³

Vršnjačko nasilje poprima mnoge oblike, a predmeti u Instituciji ombudsmana ukazuju na to da ga i djeca i roditelji doživljavaju na različite načine, jer se drugačije definiraju granice prihvatljivog ponašanja. Najznačajnija i najteža zadaća škole je da procijeni kada je situacija zabrinjavajuća ili se otima kontroli. Kod vršnjačkog nasilja mora postojati namjera da se drugo dijete povrijedi i da mu se nanese neki oblik štete. Uvijek mora postojati nejednakost - neravnopravnost moći između žrtve i počinitelja nasilja i nasilje mora trajati izvjesno vrijeme i/ili žrtva živi sa prijetnjom da će se ponoviti.

Ombudsmani BiH postupaju po žalbama roditelja koji smatraju da su njihova djeca žrtve vršnjačkog nasilja.

Skupina roditelja iz osnovne škole obavještava Ombudsmane BiH o kontinuiranom vršnjačkom nasilju, koje je škola, uz pomoć drugih nadležnih, pokušavala riješiti, ali u tome nisu uspjeli.⁴⁰⁴ Roditelji se u konkretnom slučaju obratili medijima, navodeći da time nisu ugrozili prava djeteta (počinitelja nasilja) koje je nastavilo obrazovanje u drugoj školi. Ombudsmani BiH ukazuju da mediji nisu mjesto na kojem se uspješno rješava vršnjačko nasilje, jer nakon objave neprimjerenih članaka situacija može postati još složenija i roditelji ustupanjem različitih informacija ugrožavaju djecu. Roditelji su ocijenili da postupanja nadležnih nisu dali rezultate i medije su koristili kao posljednju mogućnost da nastalu situaciju riješe u interesu svoje djece.

Ombudsmanima BiH se obratila majka djeteta navodeći da je njezino dijete žrtva vršnjačkog nasilja u školi i pritom izostaje adekvatno postupanje škole.⁴⁰⁵ Ombudsmani BiH su ustanovili da je škola poduzela niz aktivnosti i mjera u rasvjetljavanju slučaja i da radi na rješavanju problema. Škola je ustanovila potrebu za pružanjem stručno savjetodavne pomoći djeci koja podrazumijeva rad sa stručnom službom škole na uspostavljanju radnih navika, veće samokontrole i ponašanja prema vršnjacima u cilju osiguranja najboljeg interesa djeteta.

Ombudsmani BiH su inicirali otvaranje predmeta i istraživanje po službenoj dužnosti i ustanovili da je evidentirano vršnjačko nasilje u osnovnim i srednjim školama na području Brčko distrikta BiH.⁴⁰⁶ Preporučeno je nadležnim obrazovnim tijelima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine da organiziraju stručno usavršavanje vaspitača, nastavnika, stručnih suradnika i suradnika u vaspitno-obrazovnim ustanovama, u cilju preveniranja eventualnog nastanka bilo kojeg oblika nasilja, da jačaju i prošire podizanje svijesti o svakom obliku nasilja i kroz obrazovne programe, uključujući kampanje, u cilju promoviranja pozitivnih i alternativnih oblika discipline i poštivanja dječjih prava, uz sudjelovanje djece, ujedno podižući svijest o štetnim posljedicama koje uzrokuje vršnjačko nasilje. Tijekom 2024. godine pratit će se realiziranje Preporuke.

---

⁴⁰³ Ž-BL-01-533/23

⁴⁰⁴ Ž-SA-01-945/23

⁴⁰⁵ Ž-SA-01-179/23

⁴⁰⁶ Ž-BR-06-266/23, Preporuka broj P-350/23 od 15.12.2023. godine

IX. PRAVA OSOBA S INVALIDITETOM

9.1. Uvod

Zaštita prava osoba sa invaliditetom uređena je nizom međunarodnih standarda, koji kao sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine, imaju ustavnu snagu i važnost. Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom⁴⁰⁷, kao temeljni međunarodni instrument, utvrđuje temeljna ljudska prava osoba sa invaliditetom s ciljem promocije, zaštite i osiguranja punog i jednakog uživanja svih ljudskih prava i osnovnih sloboda osoba sa invaliditetom, kao i unaprjeđivanje poštivanja njihovog urođenog dostojanstva (članak 2).

Izvješće Europske komisije o Bosni i Hercegovini za 2023. godinu⁴⁰⁸ i dalje prepoznaje kategoriju osoba sa invaliditetom među najranjivijim skupinama⁴⁰⁹, te ukazuje da se osobe s invaliditetom i dalje suočavaju s preprekama u pristupu obrazovanju, zdravstvenoj skrbi i socijalnoj pomoći, u čemu bi dodatno trebalo angažirati Vijeće za osobe s invaliditetom. U Bosni i Hercegovini ne postoji baza podataka osoba sa invaliditetom, sa parametrima temeljem kojih bi se utvrdio točan broj osoba sa invaliditetom, njihova struktura, a kao jedna od obveza istaknuta Izvješćem je poboljšavanje prikupljanja podataka, uključujući podatke razvrstane po spolu. Mnoge osobe su i dalje smještene u rezidencijalnim ustanovama, što predstavlja teško kršenje njihovih prava i međunarodne konvencije, te postoji potreba za žurnim rješavanjem ovog problema, razvijanjem i usvajanjem strategije deinstitucionalizacije.

UN tijela za praćenje implementacije konvencija koje je Bosna i Hercegovina ratificirala, posebno UN Komitet o pravima osoba sa invaliditetom i Univerzalno periodično izvješće (UPR) razmatrali su pitanja osoba sa invaliditetom, te dali posebni prikaz stanja - generalne komentare/preporuke kroz svoje djelovanje. Kada je u pitanju Univerzalni periodični pregled o stanju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini⁴¹⁰ preporuke su izdate posebno u oblastima zaštite prava, nediskriminacije osoba sa invaliditetom, zdravstvene skrbi i obrazovanja. Preporuke su usmjerene na poduzimanje daljih napora kako bi se osiguralo uživanje svih prava ranjivih osoba, posebno osoba s invaliditetom kroz poduzimanje mjera za provedbu strategija za unaprjeđenje prava i statusa osoba s invaliditetom, te izrade nacionalnog akcijskog plana o pravima osoba s invaliditetom, s jasnim vremenskim okvirom i proračunom za njegovu provedbu. U cilju jačanja prava osoba sa invaliditetom iskazana je potreba za usklađivanjem svih zakona i propisa kako bi se osiguralo da osobe s invaliditetom budu jednako tretirane, bez obzira na uzrok invaliditeta.

⁴⁰⁷Usvojena u New Yorku 13.12.2006. godine i Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom, a koje je ministar za ljudska prava Bosne i Hercegovine potpisao u New Yorku 30.07.2009. godine, a Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH na 65. sjednici, održanoj 07. 12. 2009. godine, dao suglasnost za ratificiranje UN-ove Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i Opcionalnog protokola.

⁴⁰⁸ Izvješće Europske komisije o Bosni i Hercegovini za 2023. godinu - Radni dokument osoblja Komisije, Izvješće o Bosni i Hercegovini za 2023. godinu, Brisel 08.11.2023. godine SWD (2023) 691 https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_691%20Bosnia%20and%20Herzegovina%20report.pdf

⁴⁰⁹ Ocjena provedbe 14 ključnih prioriteta za otvaranje EU pregovora o pristupanju i preporuke za status kandidata, kao ključni prioritet 13 identifikuje poboljšavanje zaštite i uključivanje posebno ranjivih skupina kao što su osobe sa invaliditetom. Djeca sa teškoćama u razvoju i dalje predstavljaju jednu od najmarginaliziranijih i najisključenijih skupina.

⁴¹⁰ <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/upr/ba-index>

Ombudsmani BiH u svom radu nastoje da razviju način praćenja ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom postupajući po žalbama građana, neposrednim uvidom u položaj osoba sa invaliditetom u gradovima/općinama, suradnjom sa organizacijama koje zastupaju i zagovaraju njihova prava i interese.

Preporuke u ovoj oblasti su se odnosile na sustavnu provedbu postojećeg zakonodavstva protiv diskriminacije, posebno osiguravajući uključivanje osoba s invaliditetom, usklađivanje domaćeg zakonodavstva sa Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom, uključujući usvajanje usklađenog koncepta invaliditeta i zakonskih mjera za borbu protiv diskriminacije temeljene na invaliditetu.

Cijeneći značaj uspostavljanja dobre suradnje sa organizacijama civilnog društva koji u svom radu posebnu pozornost usmjeravaju položaju i zaštiti prava osoba sa invaliditetom, Ombudsmani BiH su se tijekom izvještajnog razdoblja odazvali i prisustvovali nizu sastanaka/radnih skupina/konferencija. Ombudsmani BiH prepoznali su ulogu i značaj organizacija koji provode aktivnosti u radu sa ranjivim kategorijama kao što su osobe sa invaliditetom, uvažavajući da je njihovo iskustvo i rad na terenu izuzetan izvor izravnih iskustava ove kategorije i dodatni izvor za identifikaciju konkretnih potreba i problema sa kojim se susreću.

9.1.1. Statistika

Tijekom 2023. godine, Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom zaprimio je 56 predmeta. U poređenju sa 2022. godinom (zaprimito 66 žalbi) došlo je do blagog smanjenja broja žalbi, što je ipak veći broj u poređenju sa 2021. godinom kada su registrirane 43 žalbe. Potrebno je istaći, kada su u pitanju prava osoba sa invaliditetom, ove žalbe nerijetko obuhvaćaju i druga prava, kao što su prava djece ili ekonomska i socijalna prava, zbog čega stvarni broj obraćanja osoba sa invaliditetom može biti znatno veći. Preporuke su izdate u deset predmeta. Preporuke se odnose uspostavljanje protokola o postupanju u slučajevima nasilja nad osobama sa invaliditetom, otklanjanje arhitektonskih barijera, prilagodba i korištenje stomatoloških usluga osobama sa invaliditetom, pravo na inkluzivno obrazovanje, ostvarivanje prava na osobnu invalidninu, otklanjanje imovinskog cenzusa kao uvjeta za ostvarivanje prava na dječiji dodatak za djecu sa invaliditetom i dr.

Analiza pristiglih žalbi koje je Institucija ombudsmana razmatrala tijekom 2023. godine ukazuje na povrede prava iz oblasti socijalne zaštite, ostvarivanje prava na dječiji dodatak, pružanje zdravstvenih usluga, obrazovanja, pristupačnost osobama sa invaliditetom i dr.

9.2. Zakonodavstvo

U oblasti socijalne skrbi i ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom nije došlo do većih pomaka u odnosu na prethodnu godinu, te su Ombudsmani BiH nastavili pratiti primjenu zakona u praksi.

Nacrt zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne potpore osoba s invaliditetom prihvaćen je u oba doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, a Vlada Federacije BiH zadužena je da organizira i provede javnu raspravu u trajanju od 90 dana. Usvajanjem ovog zakona utvrdila bi se, između ostalog, definicija osoba sa invaliditetom i definicija invaliditeta, jedinstvena načela, osnovna prava, financiranje, postupak za ostvarivanje osnovnih prava, te druga pitanja od značaja za ostvarivanje osnovnih prava osoba sa invaliditetom na području Federacije Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni BiH nastaviti će pratiti proces usvajanja ovog Zakona.

Usvajanjem Zakona o ustanovama socijalne skrbi u Federaciji Bosne i Hercegovine⁴¹¹, u čijem procesu donošenja su sudjelovali i Ombudsmeni BiH, putem upućivanja komentara na Prednacrt Zakona, na sustavni način riješena je predmetna oblast.

Ombudsmeni BiH su tijekom izvještajnog razdoblja pratili primjenu zakonskih odredbi, postupajući po žalbama, sudjelovanjem na radnim sastancima i obilaskom ustanova, te radom na specijalnom izvješću.

Ombudsmeni BiH ukazuju da je Upravni odbor Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Federaciji Bosne i Hercegovine donio Pravilnik o jedinstvenim kriterijima i pravilima postupka medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja⁴¹² kojim se uređuju jedinstveni kriteriji i pravila postupka medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja koje se vrši na Institutu u postupcima ostvarivanja prava iz oblasti: mirovinskog i invalidskog osiguranja; socijalne skrbi, dječije i invalidske skrbi, zaštite civilnih žrtava rata, boračko-invalidske skrbi; obrane; kao i medicinskog vještačenja iz drugih oblasti. Pravilnik sadrži i Listu invaliditeta, te je njegovim usvajanjem prestala primjena Uputstva koje se ranije primjenjivalo uz Listu invaliditeta. Izvješće Ombudsmana BiH za 2022. godinu konstatiralo je upravo napredak u ovoj oblasti i ispunjenje dugogodišnjeg nastojanja Ombudsmana BiH da se procjena invaliditeta vrati u pravne okvire i da se prestane s primjenom Uputstva po diskrecionoj ocjeni liječničke komisije. Ove aktivnosti su u 2023. godini, kao i prethodne godine, doprinijele smanjenju broja predmeta koji se odnose na rad Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Federaciji BiH, pa su tijekom 2023. godine zaprimljene samo četiri žalbe u kojima je kao odgovorno tijelo označen Institut.

Ombudsmeni BiH su u jednom od predmeta utvrdili da je nesporno da se Pravilnikom o jedinstvenom kriterijima i pravilima postupka medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja uređuju jedinstveni kriteriji i pravila postupka medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja, koje se vrši na Institutu za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u postupcima ostvarivanja prava iz oblasti boračko-invalidske skrbi i da je drugostupanjska liječnička komisija postupala sukladno svojim internim kapacitetima. Činjenica je da svoj stav o zdravstvenom stanju žalitelja i promjenama u pogledu invalidnosti nisu dali vještaci/specijalisti neurokirurgije, neurologije, niti ortopedije. Ministarstvo nije cijenilo nalaze i mišljenja liječnika specijalista, a prihvatilo je nalaz i mišljenje liječnika koji nisu specijalizirani za medicinsku oblast relevantnu u predmetnoj pravnoj stvari, što dovodi u pitanje pravnu sigurnost i istodobno obezvrjeđuje institut specijalizacije liječnika. Ombudsmeni BiH su ministarstvu za pitanja boraca i invalida

⁴¹¹ „Službene novine FBiH“, broj 64/22;

⁴¹² „Službene novine FBiH“ broj: 63/21

obrambeno-oslobodilačkog rata i Institutu za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja uputili preporuku da sukladno sa svojim nadležnostima, preispitaju svoja postupanja/ mišljenja/ odluke donesene u postupcima pokrenutim po zahtjevu žalitelja.⁴¹³

9.3. Smještaj osoba sa intelektualnim i mentalnim teškoćama u ustanove socijalne skrbi

Konvencija UN-a o pravima osoba s invaliditetom definira invalidnost kao dugotrajnu tjelesnu, mentalnu, intelektualnu ili osjetilno oštećenje koje u interakciji s raznim preprekama mogu ometati puno i učinkovito sudjelovanje osobe u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima⁴¹⁴.

Iako su osobe sa invaliditetom generalno suočene sa posljedicama neadekvatne skrbi države, osobe sa intelektualnim i mentalnim poteškoćama, često bivaju zapostavljene zbog svog posebno ranjivog položaja i nemogućnosti utjecaja na tijela vlasti koji mijenjaju politike usmjerene na njih.

Institucija ombudsmana je u tom kontekstu u prethodnim godinama ustanovila da postoji visok stupanj rizika od zlouporaba prava ovih osoba. Ombudsmani BiH su tijekom 2018. godine sačinili Specijalno izvješće o stanju prava osoba sa intelektualnim i mentalnim poteškoćama u okviru kojeg je izvršen obilazak svih ustanova socijalne skrbi i zdravstvenih ustanova u kojima su smještene osobe sa intelektualnim i mentalnim poteškoćama, te su temeljem prikupljenih podataka izvedeni zaključci, temeljem kojih su izdate preporuke nadležnim tijelima. Ombudsmani BiH su i u 2023. godini nastavili pratiti stanje u ovoj oblasti putem zaprimljenih žalbi, ali je dodatni korak napravljen, te su pokrenute aktivnosti na izradi Pratećeg izvješća o stanju u ustanovama u kojima su smještene osobe sa intelektualnim i mentalnim poteškoćama u BiH. Osnovni cilj ovog Izvješća je sagledavanje trenutnog stanja u kontekstu realiziranja ranije izdanih preporuka, ali i identifikiranja oblasti u kojima se desio napredak, odnosno u kojima je stanje ostalo nepromijenjeno. Ovo je od izuzetne važnosti cijeneći činjenicu da je od sačinjavanja prethodnog Izvješća proteklo pet godina. Detaljniji rezultati bit će objavljeni u sklopu pomenutog Izvješća tijekom 2024. godine.

Bitno je naglasiti da je Europski sud za ljudska prava u Strazburu donio presudu u predmetu Hadžimejlić i drugi protiv Bosne i Hercegovine⁴¹⁵, kojom je utvrdio da je Bosna i Hercegovina prekršila članak 5. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i povrijedila prava osoba kojima je oduzeta poslovna sposobnost i koje su smještene u ustanove socijalne skrbi, bez valjanog pravnog osnova, odnosno, bez sudbene odluke. U tijeku su izmjene i dopune Obiteljskog zakona Federacije BiH, kao i Zakona o vanpraničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, kojima se provode aktivnosti na implementaciji principa na koje je ukazao Europski sud za ljudska prava u naprijed navedenoj presudi.⁴¹⁶

⁴¹³ Ž-BR-04-197/23 Preporuka broj: P-268/23 od 14.08.2023. godine – Preporuka nije realizirana

⁴¹⁴ Članak 1. Konvencije UN-a o pravima osoba sa invaliditetom

⁴¹⁵ Presuda Hadžimejlić i drugi protiv Bosne i Hercegovine, dostupno na http://www.mhrr.gov.ba/ured_zastupnika/odluke/PRESUDA%20HADZIMEJLIC%20I%20DRUGI%20protiv%20BIH.pdf

⁴¹⁶ Zaključcima oba doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine konstatirano je da naprijed navedeni nacrti zakona mogu poslužiti kao temelj za izradu Prijedloga zakona o izmjenama i dopuni Obiteljskog zakona Federacije

Probleme smještaja osoba sa duševnim smetnjama u ustanove socijalne skrbi, Ombudsmani BiH razmatraju i kroz pojedinačne predmete. U jednom od predmeta uočena je praksa da centri za socijalni rad pokreću vanparnične postupke kod općinskih sudova, koji potom donose rješenja kojima se nalaže centrima za socijalni rad da prisilno smjeste korisnika u socijalno-zdravstvenu ustanovu, iako za to ne postoji pravni osnov, niti su stvorene pretpostavke za implementaciju presude Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Hadžimejlić i dr. protiv Bosne i Hercegovine* iz 2015. godine.⁴¹⁷

Podnositeljica žalbe obratila se navodeći da je njezina kćerka smještena u ustanovu socijalne skrbi bez razloga, te da su iste „*prevarene jer nisu znale šta su potpisale*“. Žaliteljica ističe da ne želi da joj kćerka bude smještena u ustanovu, te da ima dvije kuće u kojima može živjeti. Iz odgovora nadležnog centra proizilazi da je stručni tim Službe socijalne skrbi nakon provedenog postupka utvrdio da je raniji staratelj navedene preminuo, a da niti jedan od živućih srodnika ne želi da se imenuje za novog staratelja, te je u najboljem interesu imenovati joj novog staratelja i to uposlenicu Službe. Također je navedeno da ukoliko nadležna služba ustanovi revizijom postupka da ista u biološkoj obitelji može zadovoljiti i dobiti potrebnu pomoć, potporu i adekvatan sociomedicinski nadzor, otpust iste iz ustanove nije upitan.⁴¹⁸

9.4. Pristup obrazovanju

Pristup obrazovanju prepoznato je kao jedno od osnovnih ljudskih prava i regulirano je nizom međunarodnih standarda i domaćim zakonodavstvom. Ovo pravo preduvjet je za ostvarivanje niza drugih prava zbog čega se izuzetan akcenat stavlja na obveze države da omoguće uvjete u cilju njegovog ostvarivanja. Kada su u pitanju osobe sa invaliditetom prepoznat je veliki broj izazova s kojim se susreće ova kategorija, a što se ogleda u nejednakim mogućnostima, stigmatizaciji, predrasudama, diskriminaciji ove kategorije, te opći nedostatak senzibiliteta i nerazumijevanje društva za potrebe osoba sa invaliditetom.

Opći komentar broj 4. na članak 24. Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom odnosi se na pravo na inkluzivno obrazovanje, a fokusira se na puno i efektivno sudjelovanje, dostupnost, pohađanje i postignuća svih učenika, posebice onih koji su, iz različitih razloga, isključeni ili u opasnosti od marginalizacije. Pravo na obrazovanje treba da bude inkluzivno na svim razinama, uključujući predškolsko, osnovno, srednjoškolsko i visoko obrazovanje (koledž, sveučilište, stručna obuka, obrazovanje odraslih itd.). Iz navedenog proizilaze obveze obrazovnih ustanova na zagovaranje, podsticanje i provođenje aktivnih i afirmativnih mjera u cilju inkluzivnog obrazovanja osoba sa invaliditetom.

Ombudsmani BiH su, postupajući u predmetu upisa osobe sa invaliditetom na visokoškolsku ustanovu, istakli da se obrazovni sustav mora prilagoditi potrebama osoba sa invaliditetom, te da obrazovne ustanove moraju poduzeti sve raspoložive mjere kako bi se osobe sa invaliditetom integrirale u konvencionalni obrazovni sustav. Ombudsmani Bosne i Hercegovine su u konkretnom predmetu, primijetili veoma pozitivan, afirmativan i nadasve konkretan stav

---

BiH, odnosno Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku, a ujedno je Federalno ministarstvo pravde zaduženo da organizira i provede javnu raspravu.

⁴¹⁷ Ž-SA-02-101/23 – Aktivnosti u ovom predmetu su i dalje u tijeku

⁴¹⁸ Ž-SA-02-35/23 - Ombudsmani Bosne i Hercegovine i dalje provode aktivnosti u konkretnom predmetu.

nadležnih tijela kada je u vidu predmetna problematika. Konkretno, preporuka je realizirana i ostvareno je pravo na upis u visokoškolsku ustanovu⁴¹⁹.

Nasuprot pozitivnim pomacima koji su učinjeni u oblasti prava na inkluzivno obrazovanje, predmeti koje je Institucija ombudsmana razmatrala ukazuju i na različitu praksu i poimanje ovog prava u zavisnosti kako od vrste ustanove, tako i teritorija gdje se isto primjenjuje. Prema navodima podnositelja u predmetu upisa malodobnog djeteta sa poteškoćama u razvoju (poremećaj senzorne integracije) u osnovnu glazbenu školu, zahtjev za upis je odbijen iz razloga što dijete navodno nije zadovoljilo na testiranju (iako je uspješno završilo pripremnu nastavu) i nije se našlo na spisku učenika koji su položili testiranje, kao i razloga što nastavni kadar škole nije educiran, niti obrazovan za rad sa učenicima sa poteškoćama u razvoju. Podnositelji žalbe smatraju da nadležno županijsko tijelo ne prihvata potrebu inkluzivnog obrazovanja, za razliku od prakse u drugim županijama, a zbog takvih neujednačenih politika djeca s poteškoćama u razvoju su diskriminirana.⁴²⁰

9.5. Zdravstvo

Inkluzija u zdravstvu od posebnog je značaja i predstavlja stvaranje okruženja koje omogućava pristup svim pacijentima, bez obzira na njihove poteškoće.

U ovom kontekstu, Ombudsmani BiH razmatrali su pitanje iznalaženja rješenja za obavljanje stomatoloških usluga u okviru zdravstvenog sustava, s obzirom na to da djeca sa poteškoćama u razvoju u županiji/kantonu nemaju pristup adekvatnim stomatološkim uslugama. Upućena je Preporuka premijeru Vlade Zeničko-dobojskog kantona/županije, Ministarstvu zdravstva Zeničko-dobojske županije i Zavodu zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojske županije da se u svezi sa pružanjem stomatoloških usluga poduzmu konkretne i učinkovite mjere da se postupak ostvarivanja prava na pružanje stomatoloških usluga osobama sa poteškoćama u razvoju prilagodi kako bi na najlakši mogući način ostvarile prava koja im pripadaju⁴²¹. Navodi iz preporuke su uvaženi, te je nadležno tijelo poduzelo sve korake u cilju omogućavanja ostvarivanja prava. Na isti način Ombudsmani BiH su uputili preporuku Vladi Tuzlanske županije/kantona, Ministarstvu zdravstva Tuzlanskog kantona/županije, Zavodu zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona/županije, Javnoj zdravstvenoj ustanovi Sveučilišni/Univerzitetski klinički centar Tuzla da, u okviru svoje nadležnosti, poduzmu sve neophodne radnje i obezbijede pravne, financijske, materijalno-tehničke i kadrovske uvjete kako bi djeci, osobama sa poteškoćama u psiho-tjelesnom razvoju, bila osigurana i dostupna, bezuvjetna i kontinuirana zdravstvena usluga sanacije zuba u općoj anesteziji.⁴²²

9.6. Rad i zapošljavanje osoba sa invaliditetom

Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine dugi niz godina svjedoči o problemima u zapošljavanju, sa kojima se susreće veliki broj građana, a odnose se na nezakonite

⁴¹⁹ Ž-SA-02-846/23 Preporuka broj: P-247/23 od 18.09.2023. godine

⁴²⁰ Ž-SA-01-713/23 Preporuka broj: P-269/23 od 10.10.2023. godine – preporuka nije realizirana

⁴²¹ Ž-SA-02-109/23 Preporuka broj: P-188/23 od 07.08.2023. godine

⁴²² Ž-BR-04-20/23, Preporuka broj: P-198/23 od 15.09.2023. godine

natječajne procedure i nejednake mogućnosti. Postotak neuposlenosti u Bosni i Hercegovini je generalno veliki, a još je veći i izraženiji u odnosu na ranjive kategorije, kao što su osobe sa invaliditetom.

Općim komentarom broj 8 na članak 27. Konvencije o pravu osoba s invaliditetom na rad i zapošljavanje prepoznate su prepreke u pristupu i ostvarivanju prava na rad i zapošljavanje na otvorenom tržištu rada, ravnopravno s drugima. Osobe s invaliditetom suočene su s visokom stopom neuposlenosti, nižim plaćama, nestabilnošću, nižim standardima u uvjetima zapošljavanja, nedostupnošću radnog okruženja, kao i manjom vjerojatnošću da će biti postavljene na rukovodeće pozicije za razliku od ostalih uposlenika (situacija je još ozbiljnija u slučajevima žena s invaliditetom).

Ombudsmeni BiH su tijekom 2021. godine proveli istraživanje u ovoj oblasti i objavili dokument *“Specijalno izvješće o učinkovitosti zakonskih rješenja o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom”*, kojim su izdate i konkretne preporuke nadležnim tijelima čija provedba treba rezultirati bezuvjetnom primjenom međunarodnih standarda i uspostavljanjem učinkovitog zakonodavnog i institucionalnog sustava za ostvarivanje i zaštitu prava na rad osoba sa invaliditetom.

Problemi u svezi zaposlenja osoba sa invaliditetom razmatrani su i tijekom 2023. godine, a žalitelj je u jednom od predmeta istakao da se prednost pri zapošljavanju vrednuje bodovima koji u konačnici nemaju veliki utjecaj na rezultat samog natječaja. Pored toga, kao problem istaknuta je nedovoljna skrb države za potrebe ove kategorije stanovništva, mali broj projekata u kojima mogu sudjelovati osobe sa invaliditetom, zbog čega se sve svodi na individualno snalaženje. Žalitelju su pružene sve informacije i upute o mogućnostima kada je riječ o zapošljavanju (Fond za profesionalnu rehabilitaciju, zapošljavanje i osposobljavanje osoba sa invaliditetom redovito objavljuje pozive za različite programe zapošljavanja osoba sa invaliditetom), a istim aktom je pozvan da se obrati Instituciji ombudsmana ukoliko tijekom određene natječajne procedure za zapošljavanje u javnim tijelima, bude nezadovoljan načinom provođenja i ishodom iste, a u kontekstu prava koja ima kao ratni vojni invalid.⁴²³

9.7. Pristupačnost

Konvencija UN-a o pravima osoba sa invaliditetom obvezala je države potpisnice Konvencije da poduzimaju odgovarajuće mjere kako bi im osigurale pristup, na ravnopravnoj osnovi s drugim osobama, izgrađenom okruženju, prijevozu, informacijama i komunikacijama, kao i ostaloj opremi, prostorima i uslugama namijenjenim javnosti, kako u urbanim tako i u ruralnim područjima. Člankom 9. Konvencije posebno su definirane mjere identifikacije i uklanjanja prepreka i barijera pristupačnosti, a koje se odnose na građevine, ceste, prijevoz i druge zatvorene i otvorene prostore, uključujući škole, stambene objekte, zdravstvene ustanove i radna mjesta; informacije, komunikacije i druge usluge, uključujući elektroničke usluge i službe žurnih intervencija.

---

⁴²³ Ž-SA-02-223/23

Nedovoljna pristupačnost i fizičke barijere u Bosni i Hercegovini i dalje su prisutne i pored ukazivanja Ombudsmana BiH na obveze javnih institucija posebno na lokalnoj razini, putem kojih se ostvaruje i najviše prava, kao i drugih institucija koje pružaju usluge, da otklone arhitektonske barijere, pruže dodatnu pomoć osobama sa invaliditetom, kao i prilagode način pružanja informacija. Ombudsmeni BiH su tijekom 2022. godine sačinili dokument pod nazivom „*Smjernice za unaprjeđenje svakodnevne komunikacije s osobama s invaliditetom*“⁴²⁴, koji ima za cilj doprinijeti podizanju svijesti javnosti, javnih tijela i pravnih osoba o važnosti poštivanja integriteta, dostojanstva i ravnopravnosti osoba s invaliditetom.

U cilju širenja svijesti o problemima s kojim se susreću osobe sa invaliditetom, u kontekstu pristupačnosti, Konvencija je nametnula obvezu državama da pružaju obuke svim relevantnim subjektima i akterima o pitanjima pristupačnosti s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom. U tom kontekstu Ombudsmeni BiH su postupajući po žalbi podnositelja čija supruga je osoba sa utvrđenim invaliditetom od 100% skrenuli pozornost na zakonsku prednost ovih osoba u mnogim situacijama kako bi se osigurala njihova ravnopravnost i pristup različitim uslugama i resursima, a što uključuje pristup javnim prostorima, zapošljavanju, obrazovanju i drugim aspektima društvenog života. Ministarstvu unutarnjih poslova i Policijskoj upravi upućena je preporuka da se procijeni potreba za edukacijom policijskih službenika i organizira ista, kako bi se osiguralo postupanje službenika sukladno važećim međunarodnim standardima i domaćem zakonodavstvom, a sve kako bi se u budućnosti razvila svijest o osobama sa invaliditetom.⁴²⁵ Praćenje realiziranja preporuke je u tijeku.

Članak 28. Konvencije UN-a o pravima osoba sa invaliditetom priznaje osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima pravo na odgovarajući životni standard, uključujući odgovarajuću hranu, odjeću, stanovanje, kao i pravo na neprekidno poboljšanje životnih uvjeta.

Ovo pitanje razmatrano je u predmetu žaliteljice koja boluje od multipleskleroze sa utvrđenim postotkom invaliditeta od 90% i živi u zajedničkom domaćinstvu sa kćerkom koja je 100% osoba sa invaliditetom. Žalbeni navodi ukazuju na potrebu za dodjelu drugog stana koji je na nižem katu i koji je veći po kvadraturi, kako bi se podnositeljica mogla lakše kretati i kako bi imala bolju pristupačnost izlazu iz zgrade. Odgovorno tijelo dostavilo je informaciju da nemaju na raspolaganju slobodnih stambenih jedinica namijenjenih za socijalno stanovanje. Postupak istrage je u tijeku, a dalje aktivnosti će se provoditi sukladno propisanim ovlastima, te principima Konvencije UN-a o pravima osoba sa invaliditetom.⁴²⁶

Predmet⁴²⁷ obraćanja žaliteljice, koja je umirovljenica, osoba sa invaliditetom, narušenog zdravstvenog i slabog imovinskog stanja, bili su radovi na stubištu kuće koji su dogovoreni i financirani od strane Općine, a koji prema navodima žaliteljice nisu urađeni sukladno sa projektnom dokumentacijom (napravljen je pad u suprotnom smjeru, nije urađena izolacija, cikle, okapnice). Razlozi za sanaciju stubišta bili su upravo u cilju omogućavanja kretanja žaliteljice. Ombudsmeni BiH su izdali preporuku Općini da odmah uspostavi suradnju sa

⁴²⁴ Dostupno na:

https://www.ombudsman.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2022120108585014bos.pdf;

⁴²⁵ Ž-SA-02-1015/23 Preporuka broj: P-351/23 od 27.12.2023. godine.

⁴²⁶ Ž-SA-02-303/23

⁴²⁷ Ž-BL-02-797/22, Preporuka broj: P-128/23 od 24.05.2023. godine – Preporuka nije realizirana.

Institucijom ombudsmana i da se žurno poduzmu sve radnje kako bi se utvrdilo da li su radovi predviđeni ugovorom izvršeni sukladno sa ugovorom.

Institucija ombudsmana pokrenula je postupke po službenoj dužnosti⁴²⁸ u kojima prati da li osobe sa invaliditetom imaju neometan pristup županijskoj/kantonanoj službi za zapošljavanje i službi zdravstvenog osiguranja, s ciljem utvrđivanja da li osobe sa invaliditetom imaju neometan pristup. U oba predmeta provode se aktivnosti sukladno nadležnostima Institucije ombudsmana. Pristupačnost prostora se pred Institucijom ombudsmana razmatrala i u kontekstu fizičke pristupačnosti zdravstvenoj ordinaciji kako bi se pacijentima olakšao ulazak i kretanje po prostoru.⁴²⁹

U predmetu obnove prometnice, odnosno kolotruga prije kružnog toka u pješačkoj zoni navodi se da je ovaj dio prilično hrapav što prigodom silaska kolica koja koriste osobe sa invaliditetom dovodi do upadanja točkova i nestabilnosti korisnika, a samim tim i u opasnost prigodom kretanja. Nadležno tijelo je dostavio informaciju da su radovi urađeni i popravljene sve nepravilnosti.⁴³⁰

Pozitivni ishod posmatran je u predmetu podnositeljice, osobe sa invaliditetom kojoj je kuća postala neuvjetna za život zbog isključene električne energije. Ombudsmani BiH su ukazali na prioritet da se svakoj osobi, a posebno osobi koja ima utvrđen invaliditet omogućiti dostojan život, koji je u današnje vrijeme nezamisliv bez električne energije. Podružnica Elektrodistribucije dostavila je informaciju da nakon razmatranja molbe i svih drugih okolnosti, izvršen je novi priključak i udovoljeno molbi.⁴³¹

Ombudsmani BiH će u narednom razdoblju, pratiti dva postupka pokrenuta po službenoj dužnosti vezana za tematiku polaganja vozačkog ispita za osobe sa invaliditetom, odnosno prilagodbu automobila gornjih i donjih komandi za upravljanje osoba sa invaliditetom⁴³², te pitanje Ureda za studente sa invaliditetom čija osnovna zadaća bi bila pružanje pomoći, potpore i razvijanje inkluzivnog pristupa prema ovoj kategoriji studenata.⁴³³

9.8. Sukob nadležnosti centara za socijalni rad

Institucija ombudsmana kontinuirano se bavi pitanjem sukoba nadležnosti centara za socijalni rad. Problem se javlja kada osoba sa invaliditetom, točnije osobe lišene poslovne sposobnosti čiji je staratelj centar za socijalni rad jednog entiteta, promijeni prebivalište u drugi entitet. Ombudsmani BiH su u proteklom razdoblju konstatirali da je Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine upoznato s ovim problemom, da su u cilju prevazilaženja problema sukoba nadležnosti, sa predstavnicima entitetskih ministarstava sa resornom nadležnošću u području socijalne skrbi u više navrata inicirali održavanje radno konzultativnog sastanka, kako bi došli do

⁴²⁸ Ž-MO-02-153/23; Ž-MO-02-154/23

⁴²⁹ Ž-SA-02-109/23

⁴³⁰ Ž-BL-02-203/23

⁴³¹ Ž-BL-02-516/23

⁴³² Ž-MO-02-192/23

⁴³³ Ž-MO-02-191/23 Prema zaprimljenim informacijama, Sveučilište u Mostaru ima uspostavljen Ured za studente sa invaliditetom, dok Univerzitet/Sveučilište "Džemal Bijedić" nema.

rješenja koje bi značilo uspostavljanje jasnog mehanizma za rješavanje sukoba nadležnosti u području socijalne skrbi, prvenstveno u odnosima između centara za socijalni rad, no da rješenje nije prihvaćeno.⁴³⁴ Ministarstvo civilnih poslova obavijestilo je Instituciju da je entitetskim ministarstvima upućen akt u kojem je predloženo da se kao prvi korak u traženju rješenja preliminarno usuglasi zajednički, radni prijedlog rješenja, koje bi potom bliže definirali uz uključivanje i drugih aktera. Delegiran je sljedeći radni prijedlog: „*Pokrenuti Inicijativu za donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnom postupku BiH kojim bi se definiralo da o sukobu nadležnosti između centara za socijalni rad u Federaciji Bosne i Hercegovine, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine odlučuje Sud Bosne i Hercegovine.*“ U odnosu na navedeni prijedlog od nadležnih entitetskih ministarstava zatraženo je mišljenje, odnosno suglasnost. Od Federalnog ministarstva rada i socijalne politike zaprimljena je suglasnost na predloženu inicijativu, a od Ministarstva zdravlja i socijalne skrbi Republike Srpske nije zaprimljen odgovor. Institucija će i dalje pratiti realiziranje preporuke.

Još nije riješeno ni pitanje sukoba nadležnosti između entitetskih centara za socijalni rad i Brčko distrikta BiH.

Postupajući u konkretnom predmetu, Ombudsmani BiH su jasno ukazali na potrebu poduzimanja radnji u cilju rješavanja pitanja sukoba nadležnosti centara za socijalni rad koji se nalaze u različitim entitetima, odnosno Brčko distriktu BiH.⁴³⁵ Institucija će i dalje pratiti realiziranje preporuke.

9.9. Imenovanje Vijeća za osobe sa invaliditetom

Ombudsmani BiH su i u 2023. godini nastavili pratiti aktivnosti u cilju imenovanja Vijeća za osobe sa invaliditetom. Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, razmatrajući Specijalno izvješće o učinkovitosti zakonskih rješenja u oblasti profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini⁴³⁶, usvojio je Zaključak⁴³⁷ kojim se nalaže Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da u roku od 30 dana započne proceduru izbora novog saziva Vijeća za osobe s invaliditetom, kako je to zahtijevano preporukom. Ombudsmani BiH su po službenoj dužnosti registrirali predmet, te odlučili pratiti izvršenje spomenutog Zaključka Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.⁴³⁸ Ombudsmani BiH prate sam proces imenovanja i nove inicijative koje su upućene u parlamentarnu proceduru.

9.10. Pravo gluhih i nagluhih osoba na slušni aparat

Ombudsmani BiH po službenoj dužnosti vode postupak istraživanja⁴³⁹ u cilju sagledavanja općeg stanja u svezi sa ostvarivanjem prava gluhih i nagluhih osoba na slušni aparat.

⁴³⁴ Ž-BL-02-176/22

⁴³⁵ Ž-BL-02-176/22 Preporuka broj: P-223/22

⁴³⁶ https://www.ombudsman.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2021072208592983bos.pdf

⁴³⁷ Zaključak Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, broj 01-50-1-15-28/22 od 27.04.2022. godine, usvojen na 28. sjednici, održanoj dana 27.04.2022. godine;

⁴³⁸ Ž-SA-02-508/22;

⁴³⁹ Ž-SA-02-593/22

Ombudsmeni BiH su od osoba sa invaliditetom dobili saznanja da se gluhe i nagluhe osobe suočavaju sa problemom održavanja slušnih aparata, nakon što ostvare pravo na ovo ortopedsko pomagalo. Gluhe i nagluhe osobe moraju samostalno kupovati baterije za slušni aparat i sami snositi troškove održavanja. Ombudsmeni BiH su odlučili istražiti da li je važećim podzakonskim propisima, predviđena mogućnost nabavke „bebi alarma“ u situaciji kada su oba roditelja sa oštećenim sluhom/gluha. Tijekom izvještajnog razdoblja nastavljene su aktivnosti u praćenju konkretnog predmeta.

9.11. Pravo slijepih i slabovidnih osoba na čitač ekrana

Komiteta UN za prava osoba sa invaliditetom u Zaključnim razmatranjima od dana 12.04.2017. godine⁴⁴⁰ izrazio je zabrinutost zbog nedostatka transparentnog i nediskriminirajućeg sustava za obezbjeđivanje ortopedskih i drugih pomagala, te je preporučio Bosni i Hercegovini da:

“...poboljša transparentan pristup pomagalicama i tehnologijama. Preporučuje da država donese zakone i poduzme sve druge odgovarajuće mjere kako bi obezbijedila fond za transparentan sustav usluga za podršku osobnoj pokretljivosti, uključujući i univerzalni pristup odgovarajućim ortopedskim, tiflološkim i drugim pomagalicama, kao i odgovarajuće obuke za njihovo korištenje.”

Važnost omogućavanja pristupačnosti osobama sa invaliditetom u smislu ostvarivanja prava na ortopedska pomagala bila je osnov razmatranja u predmetu⁴⁴¹, u kojem je ukazano da je samo na razini jedne županije, podzakonskim aktom predviđeno pravo na čitač ekrana i to u grupi tiflo tehnička medicinska sredstva (*Govorni softver za slijepe osobe - čitač ekrana sa govornom jedinicom*), te propisani uvjeti i način ostvarivanja prava. Preporukom u konkretnom predmetu Federalno ministarstvo zdravstva i Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije BiH pozvani su da pristupe izmjeni svih potrebnih pravnih propisa u cilju propisivanja prava na čitač ekrana za slijepe i slabovidne osobe, te da pristupe sačinjavanju Uputstva o načinu i korištenju ortopedskih i drugih pomagala, a u smislu članka III. stavak 2. Odluke o utvrđivanju osnovnog paketa zdravstvenih usluga. Županijskim zavodima zdravstvenog osiguranja upućena je preporuka da poduzmu mjere iz svoje nadležnosti u cilju izmjena podzakonskih akata na način koji će slijepim i slabovidnim osobama omogućiti ostvarivanje prava na čitač ekrana. Prati se realiziranje preporuke.

9.12. Zakon o uporabi znakovnog jezika u Federaciji Bosne i Hercegovine

Tijekom 2023. godine nije došlo do usvajanja Zakona o znakovnom jeziku u Federaciji BiH, a predhodno je to učinjeno na državnoj razini⁴⁴² i u Republici Srpskoj.⁴⁴³ Aktivnosti na donošenju navedenog Zakona pratit će se i u narednom razdoblju.

⁴⁴⁰ Zaključni komentari dostupni na:

http://www.mhrr.gov.ba/ljudska_praava/Prava_osoba_sa_invaliditetom/Zakljucna%20razmatranja%20i%20preporuke%20Komiteta%20za%20prava%20osoba%20sa%20invaliditetom%20za%20BiH.pdf

⁴⁴¹ Ž-SA-02-503/22 Preporuka broj: P-301/22 od 28.10.2022. godine

⁴⁴² „Službeni glasnik BiH“, broj 75/09;

⁴⁴³ „Službeni glasnik RS“, broj 62/18;

9.13. Uspostavljanje Protokola o postupanju u slučajevima nasilja nad osobama sa invaliditetom

Ombudsmeni BiH su postupajući po službenoj dužnosti otvorili predmet koji se odnosi na usvajanje Protokola o postupanju u slučajevima nasilja nad osobama sa invaliditetom, sa posebnim osvrtom na seksualno i rodno zasnovano nasilje.⁴⁴⁴ Pojedinačne žalbe koje su se ticale seksualnog i rodno zasnovanog nasilja nad osobama sa invaliditetom uglavnom su dolazile od udruga koje okupljaju osobe sa invaliditetom u cilju uspostavljanja stručne potpore koja bi trebala biti brza i usmjerena na žrtvu. Ombudsmeni BiH ovom inicijativom nastoje ukazati nadležnim javnim tijelima o značaju i neophodnosti uspostavljanja jasnih procedura kada je u pitanju bilo koji oblik seksualnog i rodno zasnovanog nasilja, zbog čega su uputili preporuku nadležnim ministarstvima radi poduzimanja aktivnosti na uspostavljanju Protokola o postupanju u slučajevima seksualnog i rodno zasnovanog nasilja nad osobama sa invaliditetom.⁴⁴⁵ Preporuka je djelomično realizirana.

---

⁴⁴⁴ Ž-BL-02-581/22

⁴⁴⁵ Ž-BL-02-581/22 Preporuka broj: P-54/23 od 16.02.2023. godine

X. DISKRIMINACIJA I ZAŠTITA PRAVA NACIONALNIH I VJERSKIH MANJINA

10.1. Opća razmatranja

Zakon o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini⁴⁴⁶ povjerava Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine status “centralne institucije nadležne za zaštitu od diskriminacije” i u tu svrhu predviđa osnivanje i rad posebnog odjela s isključivim zadatkom razmatranja predmeta diskriminacije koju je počinila bilo koja pravna ili fizička osoba u bilo kojoj oblasti života. U 2023. godini, Ombudsmani su primjenjivali Zakon o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini sukladno s unaprjeđenim zakonskim okvirom za zaštitu od diskriminacije, koji podrazumijeva proširen obim nadležnosti Institucije ombudsmana i Odjela za eliminiranje svih oblika diskriminacije.

U godini izvještavanja registrirano je 187 predmeta diskriminacije što načelno prati trendove iz prethodnih godina, iako je konstatirano blago smanjenje broja žalbi u odnosu na 2022. godinu, kada je bilo registrirano 208 predmeta.

Od usvajanja izmjena Zakona o zabrani diskriminacije iz 2016. godine, žalbe iz oblasti diskriminacije su sve kompleksnije, jer je preporukama Ombudsmana data snaga dokaznog sredstva u sudbenom postupku. Zbog toga se Instituciji ombudsmana često obraćaju odvjetnici, nevladine organizacije, istraživači ili instituti, usko specijalizirani za zaštitu ljudskih prava i zaštitu od diskriminacije, tražeći meritoran i kompetentan stav Ombudsmana za ljudska prava kako bi ostvarili konkretan zahtjev u formalnim postupcima koje vode pred nadležnim tijelima. Ovo nesumnjivo predstavlja napredak u provođenju Zakona o zabrani diskriminacije, jer je to i bila intencija zakonodavca prema izmjenama iz 2016. godine. To, međutim, postavlja pitanje ne samo kapaciteta gdje su za ovakvu ulogu osnovane zasebne institucije (tijela za ravnopravnost) uključujući i u zemljama regiona, nego i pitanje podrške ovakvoj ulozi Ombudsmana za ljudska prava koja nije dovoljno prepoznata od strane vlasti. Ovo je posebno izraženo u činjenici da od 2009. godine, kada je usvojen Zakon o zabrani diskriminacije u BiH, kojim je u članku 7. utvrđeno da su Ombudsmani tijelo za jednakost utvrđeno da će biti doznačena proračunska sredstva za tu namjenu - do obezbjeđivanja sredstava za tu funkciju ovog tijela nikada nije došlo. Ombudsmani svake godine uz svoj osnovni proračunski zahtjev Ministarstvu financija i trezora dostavljaju aneks kojim traže sredstva za izvršenje ove zakonske obveze.

U kontekstu prava na zaštitu od diskriminacije, Institucija ombudsmana je informirana da se kao argument za postojanje povrede prava u sudbenim postupcima sve češće koriste specijalno izvješće po određenim temama ili kategorijama ugroženih prava što također predstavlja pozitivan razvoj. Kao još jedan pozitivan pomak Ombudsmani ističu zapošljavanje dva nova pravnika u Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije u godini izvještavanja, čime je ukupan broj pravnika u ovom Odjelu povećan na pet. Istodobno, statistički pokazatelji, kao i struktura žalbi ukazuju da ova oblast zahtijeva stalno jačanje kapaciteta gdje bi se fokus više trebao usmjeriti na proaktivno djelovanje, kako bi se smanjio broj žalbi koje se podnose. Nadalje, Zakon o zabrani

⁴⁴⁶Zakon o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 59/09 i 66/16;

diskriminacije, predvidio je i druge mehanizme za rješavanje slučajeva diskriminacije, koji se nedovoljno koriste u praksi zbog neizgrađenih kapaciteta, kao što je medijacija. U konačnici, u mnogim slučajevima, posebno kada govorimo o mobingu, slučajevi završavaju u sudbenom odlučivanju, što zahtijeva preispitivanje postupanja sudova u odnosu na obveze koje proizilaze iz Zakona o zabrani diskriminacije, prema kojem su sudovi dužni da uzmu u razmatranje preporuke Ombudsmana za ljudska prava u razmatranje u predmetima diskriminacije.

U demokratskim društvima, sankcija uvijek treba da bude posljednja mjera. Imajući u vidu upornost kršenja ljudskih prava, kroz različite radnje diskriminacije, uključujući i govor mržnje, nužno je ukazati i na odredbe Zakona o zabrani diskriminacije, koji očito i ne bez razloga, propisuje kaznene odredbe.

Nepoštivanje preporuka Ombudsmana koje se tiču povreda Zakona o zabrani diskriminacije povlači prekršajnu odgovornost fizičkih i pravnih osoba, kao i njihovo novčano kažnjavanje do 10.000 KM, izricanje mjere sigurnosti zabrane obavljanja djelatnosti, kao i druge sankcije predviđene čl. 19 i 20 spomenutog zakona. Implementacija navedene zakonske odredbe podrazumijeva jačanje ljudskih resursa Odjela, ali i spremnost sudova da implementiraju navedene zakonske odredbe i prihvate mandat Institucije ombudsmana kao centralne institucije za zaštitu od diskriminacije. U tom smislu, potrebno je da centri za edukaciju sudaca i tužitelja u planovima obuke uvrste i ovu temu. Ovo pitanje predstavlja jedan od ključnih izazova za dalji razvoj Ombudsmana BiH, kao tijela za jednakost, koji je uvjetovan resursima, posebno imajući u vidu da se radi o obligatornom mandatu.

Ipak, osnovna funkcija Ombudsmana je da preveniraju kršenje ljudskih prava i ne budu represivna tijela zbog čega pokretanje sudbenog postupka treba biti krajnja mjera, a veći naponi trebaju biti uloženi u cilju implementacije preporuka, s obzirom na to da je takvo rješenje u interesu svih strana u postupku.

U slučajevima da Institucija ombudsmana nije mogla s dovoljnom dozom izvjesnosti ili temeljem predstavljenih činjenica utvrditi diskriminaciju ili konkretnu odgovornost za njezine štetne posljedice, stranke su upućivane na mogućnost sudbene zaštite s detaljnim obrazloženjem zakonom definiranih postupaka, uz napomenu da Institucija ombudsmana za ljudska prava i u takvim slučajevima može ponuditi monitoring sudbenog postupka sukladno s raspoloživim kapacitetima. Ombudsmani podsjećaju na veoma kvalitetno i jedinstveno zakonsko rješenje u Zakonu o zabrani diskriminacije prema kojemu, ukoliko je izdata preporuka u predmetu spora pred sudom, sud je dužan uzeti preporuku u razmatranje. Praksa je pokazala neujednačenost sudbenog postupanja u primjeni ove odredbe što predstavlja indikator potrebe edukacije sudaca o ovom pitanju. U slučajevima da označeno odgovorno tijelo ni nakon urgencije ne provede preporuke Ombudsmana za ljudska prava, stranka se poučava da preporuku, urgenciju, kao i sve druge akte proizašle iz postupka, može koristiti kao zvaničan i meritoran stav Institucije ombudsmana za ljudska prava i u drugim postupcima vođenim istim povodom.

Isto tako, kada okolnosti slučaja to opravdavaju, Institucija ombudsmana za ljudska prava je upućivala stranke na mogućnost zaštite prava pred međunarodnim tijelima, uključujući i Komitet za eliminiranje svih oblika diskriminacije žena (CEDAW komitet).

Zakon o zabrani diskriminacije propisuje da je teret dokazivanja na subjektu koji je u žalbi označen kao kršitelj prava. Podnesene žalbe ponekad ne sadrže činjenice kojima se potkrepljuju navodi iz žalbe, čime se ne ispunjava osnovni zakonski uvjeti, da žrtva diskriminacije treba diskriminaciju učiniti vjerojatnom. Istodobno, na strani odgovornih tijela nije razvijena spoznaja snage ove zakonske odredbe što umanjuje njezinu primjenu u praksi, tako da Institucija ombudsmana u komunikaciji često dobija parcijalne i uopćene odgovore, što otežava donošenje odluke koja može na nedvosmislen i konačan način obuhvatiti, istražiti i ocijeniti sve navode iz žalbe. Ovo ukazuje na potrebu podizanja svijesti kod svih subjekata, o postupku dokazivanja u predmetima diskriminacije, standardima dokazivanja postavljenim od strane autoritativnih javnih tijela, a naročito Europskog suda za ljudska prava, kako bi se stupanj zaštite od diskriminacije u društvu podigao na višu razinu.

10.2. Ocjena stanja po žalbama

Postupak po pojedinačnim žalbama građana predstavlja najznačajniji vid zaštite ljudskih prava. U Instituciji ombudsmana u 2023. godini, registrirano je ukupno 187 predmeta u kojima su se žalbeni navodi odnosili na diskriminaciju. Ombudsmeni ističu da su određeni predmeti riješeni pozitivno i prije izdavanja preporuke, posredovanjem, podsticanjem prijateljskog rješenja ili sporazumno, a ponekad i odgovorno javno tijelo samo koriguje svoje postupanje nakon prvog obraćanja Ombudsmana, što će u sljedećim poglavljima biti ilustrirano konkretnim primjerima.

U 2023. godini u odnosu na 2022. godinu vidljivo je smanjenje broja predmeta u postotku od 10% u odnosu na broj predmeta koji su registrirani u Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije, ali i povećanje od 20% u Odjelu za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom i Odjelu za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina. Treba imati na umu da se predmeti diskriminacije osoba sa invaliditetom, kao i diskriminacije nacionalnih i vjerskih manjina, registriraju i u pripadajućim odjelima, a ne u Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije. Ovo je slučaj i u drugim odjelima, gdje navodi žalbe ukazuju na diskriminatoran tretman, ali se registriraju kao žalbe koje se odnose na policiju, radne odnose, obrazovanje ili socijalna prava.

Najveći broj žalbi u izvještajnom razdoblju odnosi se na mobing, kao poseban oblik diskriminacije na radnom mjestu – 43, zatim slijede žalbe na diskriminaciju temeljem etničke pripadnosti 12, govor mržnje osam, temeljem nacionalnog ili socijalnog podrijetla sedam, temeljem obrazovanja šest, temeljem seksualne orijentacije pet, temeljem veze sa nacionalnom manjinom četiri i ostalo 67, u koje se ubrajaju predmeti koji se u momentu registracije temeljem žalbenih navoda nisu mogli kategorizirati.

U razdoblju izvještavanja, Ombudsmeni su izdali 42 preporuke (75 preporuka u 2022. godini), što i dalje u odnosu na broj žalbi predstavlja najveći postotak u usporedbi sa drugim odjelima/povredama prava, a što potvrđuje gore iznesenu konstataciju o kompleksnosti i stupnju osnovanosti žalbi u predmetima diskriminacije. Preporuke su upućivane najčešće u slučajevima mobinga, diskriminacije temeljem etničke pripadnosti, rodne ravnopravnosti, kao i po ostalim osnovama najviše u oblasti zapošljavanja i obrazovanja. Preporukama je konkretno zahtijevano usklađivanje internih akata s člankom 24. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i

Hercegovini, poduzimanje mjera na prevenciji diskriminacije generalno, poduzimanje koraka ka pokušaju pronalaska sporazumnog rješenja spora i uspostavljanje drugih mehanizama za prijavljivanje i zaštitu od diskriminacije unutar same organizacije. Ombudsmeni podsjećaju da je člankom 24. propisano da su sva javna tijela te ostale pravne osobe dužni da svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije. Istim člankom ostavljen je rok od godinu dana da se svi zakoni i opći propisi usuglase s odredbama ovog zakona, od dana njegovog stupanja na snagu, što nije u potpunosti i sustavno provedeno. Očito da ova zakonska odredba treba biti predmetom sveobuhvatne javne kampanje kojom će se nadležne institucije podsjetiti na svoju zakonsku obvezu.

U slučajevima diskriminacije temeljem etničke pripadnosti, preporukama je zahtijevano prioritarno obnavljanje infrastrukture u povratničkim sredinama, jednake mogućnosti u korištenju javnih resursa, blagovremeno postupanje u ostvarivanju prava na mirovine pred nadležnim fondovima, te jednake mogućnosti prigodom natjecaja na javne pozicije, što uključuje ravnomjernu zastupljenost konstitutivnih naroda u tijelima javne vlasti.

Glede spolne strukture žalitelja u Odjelu za zaštitu od diskriminacije, u 2023. godini registrirane su 83 žalbe muškaraca, 74 žalbe žena i 30 ostalih. Od ukupnog broja žalbi zaprimljenih u 2023. godini, 1545 su izjavili muškarci, 935 žene, a u 314 predmeta nije definiran spol.

10.3. Osnovi diskriminacije

10.3.1. Rodno zasnovano nasilje

Institucija ombudsmana je i prije tragičnih događaja u Gradačcu i drugim mjestima, zaključkom sa sjednice od 19.05.2023. godine, nakon što je prepoznala potrebu sustavnog praćenja i unaprjeđenja okvira za borbu protiv rodno zasnovanog nasilja, odlučila pristupiti izradi „Specijalnog izvješća o rodno zasnovanom nasilju prema ženama u Bosni i Hercegovini“.

Polazna točka za izradu ovakvih suštinskih dokumenata treba biti potpuna informacija o raširenosti i prisutnosti djela ove vrste u našem društvu, jer ih često prati povišen stupanj stigmatizacije i različitih prepreka u prijavljivanju, što uključuje i negativne rodne stereotipe (prema ženama uglavnom), osudu javnosti, minimiziranje posljedica ili prihvatljivost spornih ponašanja, što uključuje tjelesno nasilje unutar obitelji. Jednako tako, neophodno je razmotriti mogućnost izmjena kaznenih zakona, zakona o kaznenom postupku te zakona o zaštiti od nasilja u obitelji u pravcu uvođenja novih kaznenih djela – teško ubistvo osobe ženskog spola. Istodobno, neophodno je sagledati primjenu i adekvatnost predviđenih zaštitnih mjera, kao što su zabrana prilaska žrtvi, sankcije za kršenje ovih mjera, sankcioniranje povratnika u vršenju djela i slično. U pojedinim pravnim sustavima, predviđena je i olakšana pozicija i potpora žrtvama u tijeku kaznenog postupka, što uključuje pravo na pratnju osobe od povjerenja, ali i strožije prekršajne i kaznene sankcije, ukidanje zastare za spolno zlostavljanje djeteta i slično. U svakom slučaju, cilj zakonskih izmjena i predloženih mjera treba biti eliminiranje nasilja nad ženama i osnaživanje prava žena žrtava nasilja, između ostalog i putem strožijeg sankcioniranja svih oblika rodno utemeljenog nasilja. To uključuje, kao jedan od prvih ili ključnih koraka,

specijalizaciju sudaca i tužitelja, kao i obvezne edukacije o rodno zasnovanom nasilju te širenje sustava podrške žrtvama i svjedocima.

Nažalost, teško kazneno djelo u Gradačcu od 11.08.2023. godine ukazalo je na potrebu preventivnog djelovanja, pitanje izricanja mjera sigurnosti kao i kaznene politike, koja bi imala, između ostalog, i adekvatnu odvrćajuću ulogu. Neophodno je napomenuti da je potrebno sagledati primjenu kaznenih zakona u svjetlu Istanbulske konvencije koju je BiH ratificirala još 2013. godine. Istanbulska konvencija ne zahtijeva da se propiše posebno kazneno djelo femicida, nego država ima slobodnu procjenu kako će obezbijediti zaštitu od rodno zasnovanog nasilja. To znači da države mogu postići i ovu svrhu propisivanjem kvalifikovanih oblika kaznenih djela kada je žrtva ženskog roda. Neophodno je izvršiti ocjenu primjene kaznenih pravnih sankcija kod ovakvih nasilnih kaznenih djela, posebno vezano za ogroman broj izrečenih uvjetnih osuda a i činjenicu da je potpuno izostalo izricanje takvih osuda sa zaštitnim nadzorom, koji u sebi sadrži mjere pomoći, skrbi, nadzora putem sudbene zaštite žena i članova obitelji, kao žrtava nasilja. Sudovi i tužiteljstva često pravdaju svoje postupanje odustankom žrtve od prijave, svjedočenja i gonjenja. Ombudsmeni podsjećaju da mišljenje žrtve ne može biti odlučujuće u donošenju odluke o obustavljanju kaznenog gonjenja i podsjećaju da postoji drugi niz dokaznih mehanizama kojima se može ustvrditi postojanje kaznenog djela i kaznene odgovornosti. Ovo ukazuje na važnost osiguranja primjene Istanbulske konvencije, ali i referiranja na Direktivu o žrtvama nasilja (*EUDirective 2012/29*) kako bi se u samom momentu prijavljivanja djela uspostavio mehanizam procjena potreba žrtve, uključujući i pitanje njezine sigurnosti jer upravo ovi faktori, uključujući i ekonomsku ovisnost o nasilniku, imaju značajnu ulogu kod odlučivanja žrtve da prijavi djelo i sudjeluje u postupku. Potreba strateškog pristupa rodno zasnovanom nasilju nad ženama prouzročena je, između ostalog, i pojačanim, prevashodno negativnim, senzibilitetom građana vezanim za adekvatnost odgovora pravosuđa vezanog i za pomenuta kaznena djela koja štite žene i članove obitelji od nasilnih radnji. Poštujući ustavna načela podjele vlasti, ali i zakonsku odredbu prema kojoj Institucija ombudsmana nema nadležnost da se miješa u rad pravosudnih tijela, neophodno je dati osvrt i generalnu ocjenu rada policijskih i tužbenih tijela koja se ne može svesti samo na ocjenu institucionalne i formalne produktivnosti, nego i proaktivnog pristupa i prevencije težih kaznenih djela, što jeste norma iz kaznenog zakona. Na ovaj način u prvi plan bi bili stavljeni suštinski problemi u blagovremenom otkrivanju i gonjenju počinitelja pomenutih kaznenih djela, ali uz osiguranje i ostalih zahtjeva iz Istanbulske konvencije.⁴⁴⁷ Sve navedeno bi sigurno imalo utjecaja na ukupno povjerenje građana u institucije vlasti i može vratiti utisak o uspješnosti u radu pravosuđa u BiH.

10.3.2. Diskriminacija po osnovu seksualne orijentacije

Institucija Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je tijekom 2023. godine bila uključena u praćenje provođenja Akcionog plana za zaštitu prava LGBT osoba 2021-2024, pošto je prethodno sudjelovala i u njegovoj izradi, usvajanju i promoviranju. Prema istraživanjima organizacija civilnog društva⁴⁴⁸ Bosna i Hercegovina je napravila vidan napredak u zaštiti i podršci ljudskim pravima LGBTI osoba tijekom proteklih dvadeset godina LGBTIQ aktivizma,

⁴⁴⁷ Istanbulska konvencija podsjeća na obveze države koje počivaju na četiri stupa: prevencija (*prevention*), zaštita (*protection*) kazneno gonjenje (*prosecution*) i koordinirane politike (*co-ordinated policies*).

⁴⁴⁸ “Brojevi koji ravnopravnost znače: Analiza rezultata istraživanja potreba LGBT osoba u Bosni i Hercegovini“, Sarajevski otvoreni centar, 2013 i 2017

koji je rezultirao kontinuiranim održavanjem povorke ponosa, festivala kvir kulture i umjetnosti i usvajanjem Akcionog plana za unaprjeđenje ljudskih prava LGBTI osoba. Neki od problema koji su ukorijenjeni u društvu, uključujući manjak socijalne podrške, ekonomskih mogućnosti te manjkavosti u zakonodavstvu koje im ne pruža odgovarajuću zaštitu. Iako nalazi istraživanja upućuju na potrebu za širom edukacijom društva, ali i same zajednice o LGBTI pitanjima kako bi se smanjila stigma i povećala prihvaćenost, ipak ukazuju i na neke pozitivne pomake. Podaci koji su predstavljeni Instituciji ombudsmana pokazuju da u 9,38% slučajeva kada su se ispitanici odlučili prijaviti diskriminaciju, uglavnom su se odlučivali podršku potražiti u organizacijama civilnog društva (35% njih), te u Instituciji ombudsmana za ljudska prava (15%), što upućuje na nisku razinu povjerenja u pravosudne institucije, te zaobilazanje parničnog postupka kao mehanizma dokazivanja i suzbijanja diskriminacije.⁴⁴⁹ Od 20 prijavljenih slučajeva diskriminacije, samo šest je razmatrano pred sudom. Od toga je jedan proces okončan, a pet još traje, što upućuje na neučinkovitost i tromost pravosudnog sustava u BiH pri implementaciji antidiskriminacijskog zakonodavstva i osiguravanju zaštite LGBTI osobama. Ono što je pozitivno jeste medijsko izvještavanje koje je profesionalno i pozitivno po LGBT pitanjima. Sve navedeno upućuje na potrebu unaprjeđenja programa edukacije i senzibilizacije predstavnika pravosuđa, uvođenjem inovativnih formata edukacije kojima se dodatno povezuje LGBTIQ zajednica s predstavnicima pravosuđa, te radi na izgradnji odnosa povjerenja. Usvajanjem i provođenjem Akcionog plana LGBT Bosna i Hercegovina ispunjava jedan od ključnih prioriteta u pretpristupnom procesu pridruživanja BiH Europskoj uniji, ali i obveze proistekle iz međunarodnih konvencija. To je ujedno i jedan od načina za suzbijanje predrasuda i stereotipa prisutnih u društvu.

10.3.3. Diskriminacija po osnovu etničke pripadnosti

Tijekom 2023. godine Ombudsmani BiH su razmatrali predmete diskriminacije konstitutivnih naroda u pogledu zastupljenosti u tijelima javne vlasti, ali i pravo na uporabu jezika i pisma.

Izbor članova Komisije za žalbe povrijedio je princip ravnomjerne zastupljenosti konstitutivnih naroda:

Instituciji Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine obratila se podnositeljica žalbe povodom činjenice da je Narodna skupština Republike Srpske imenovala za člana Komisije za žalbe osobu iz reda srpskog naroda, bez obzira na činjenicu da je prethodni član Komisije bio pripadnik bošnjačkog naroda. Člankom 14. stavak 6. Zakona o sprječavanju sukoba interesa je propisano da će u sastav Komisije biti izabrane osobe iz reda sva tri konstitutivna naroda, pod uvjetom da se na javni natječaj prijave kandidati koji ispunjavaju uvjete predviđene javnim natječajem. U konkretnom slučaju na natječaj se prijavilo osam kandidata, od čega sedam pripadnika srpskog, i jedan pripadnik bošnjačkog naroda. S obzirom na to da su svi drugi članovi Komisije pripadnici jednog konstitutivnog naroda, da je podnositeljica žalbe ispunjavala formalno-pravne uvjete za sudjelovanje na natječaju, da se prigodom prijave na natječaj izjasnila kao pripadnica bošnjačkog naroda utvrđeno je da Narodna skupština Republike Srpske nije vodila računa o zakonskoj odredbi vezanoj za uspostavljanje etničke ravnopravnosti kod izbora članova Komisije za žalbe. To je za posljedicu imalo povredu članka 14. Europske konvencije o

⁴⁴⁹ Ibid

ljudskim pravima, članka 1. Protokola br, 12 uz Europsku konvenciju, članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, članka 2 Zakona o zabrani diskriminacije i članka 14. Zakona o sprječavanju sukoba interesa u organima vlasti Republike Srpske. Ombudsmeni su uputili Preporuku⁴⁵⁰ Narodnoj skupštini Republike Srpske da ukloni opisane povrede i poduzme mjere iz svoje nadležnosti sa ciljem uspostavljanja ravnomjernije etničke zastupljenosti konstitutivnih naroda prigodom provođenja procedure za izbor.

Konstitutivni narodi nisu ravnomjerno zastupljeni u Vladi Posavske županije:

Institucija ombudsmana za ljudska prava je dana 23.03.2023. godine, primila žalbu Srpskog građanskog udruženja/udruge – Posavina, zastupanom po predsjedniku, I. D., u svezi sa ostvarivanjem prava zajamčenih Ustavom i zakonima Bosne i Hercegovine, kao i međunarodnim instrumentima i standardima zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda. U postupku istraživanja je utvrđeno da, i pored jasnog zakonskog okvira koji predviđa sastav županijske vlade sukladno sa etničkim sastavom stanovništva, konstitutivni narodi nisu zastupljeni na propisan način u tijelima javne vlasti kako je to predviđeno Ustavom Bosne i Hercegovine, Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, te Ustavom Posavske županije. Iz tog razloga Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su uputili Preporuku⁴⁵¹ Skupštini Posavske županije i Vladi Posavske da ukloni utvrđene povrede prava i bez odlaganja poduzme sve mjere iz svoje nadležnosti kako bi Vlada Posavske županije bila uspostavljena sukladno sa gore navedenim ustavnim načelima. Skupština Posavske županije je odgovorila da od 28.04.2023. godine Vlada Županije Posavske nije u punom sastavu, naime upražnjena je pozicija ministra unutarnjih poslova i da su razgovori oko popunjavanja upražnjene pozicije u tijeku.

Problem uništavanja prometnih znakova na ćirilici:

Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine obratila se stranka povodom zaštite prava na jezik i pismo građana Bosne i Hercegovine, a suštinu žalbe predstavlja navod da na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine ne postoji adekvatan mehanizam sankcioniranja pojave uništavanja prometnih znakova koji sadrže ćirilčne nazive naseljenih mjesta. Nakon provedenog postupka istrage, Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputila je Ministarstvu komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine preporuku⁴⁵² da poduzme mjere iz svoje nadležnosti sa ciljem zaštite Ustavom i zakonima Bosne i Hercegovine zajamčenog prava građana na ravnopravnu uporabu jezika i pisma. Prema saznanjima Ombudsmana za ljudska prava, Savjet ministara Bosne i Hercegovine usvojio je nacrt izmjena Zakona o sigurnosti prometa na cestama kojima se na adekvatan način regulira ovo pitanje.

10.3.4. Ostali predmeti registrirani u odjelu

Često se stranke obraćaju sa navodima o diskriminaciji, ali se u postupku istrage ustvrdi da se ne radi o diskriminaciji prema definiranju ovog pojma iz Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini. U takvim slučajevima, istraga se nastavlja u pogledu istaknutih povreda drugog prava, te se u okviru toga prezentiraju ovi slučajevi.

⁴⁵⁰P-219/23

⁴⁵¹P-258/23

⁴⁵²P-144/23

10.3.4.1. Oporezivanje prihoda mora poštivati princip srazmjernosti

Instituciji Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine obratila se J. S. povodom određivanja stope doprinosa koju su javni bilježnici dužni plaćati u cilju financiranja Bilježničke komore Federacije Bosne i Hercegovine. Predmet žalbe bila je Odluka o visini obveznog doprinosa za financiranje Notarske/ Javno bilježničke komore Federacije iz 2018. godine, kojom je utvrđena diferencirana stopa doprinosa koja se kreće od 1,5% do 30% od ostvarenih prihoda, za financiranje rada Komore. Institucija Ombudsmana za ljudska prava je uputila Preporuku (P-29/23) Bilježničkoj komori Federacije BiH kojom je utvrđeno da tako određeni postotci ne ispunjavaju princip razmjernosti prema predstavljenoj praksi Europskog suda za ljudska prava. Predsjednica Javno bilježničke/notarske komore Federacije BiH, dostavila je odgovor u kojem se navodi da je odluka Bilježničke komore o doprinosima iz 2018. godine, stavljena van snage, da je usvojena nova Odluka o visini obveznog doprinosa za financiranje Bilježničke komore, kojom se određuje stopa doprinosa u rasponu od 1%, 2% i 3%, koja je trenutno na snazi. S obzirom na činjenicu da se preporuka Ombudsmana odnosila na odluku koja je stavljena van snage i prije intervencije Institucije ombudsmana za ljudska prava, na činjenicu da važeća Odluka u potpunosti uvažava principe obrazložene u preporuci i Zakonu o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, da je preporukom Ombudsmana izražen načelan stav u pogledu visine doprinosa za financiranje bilo koje ustanove sa javnim ovlastima, predmet je zatvoren.

10.3.4.2. Obvezivanje liječnika da vrate plate zbog prekida specijalizacije predstavlja povredu prava na rad

Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, dana 26.09.2023. godine, obratilo se Udruženje specijalizanata i subspecijalizanata medicine „STAY“ putem punomoćnika, povodom prakse nadležnih tijela, mahom sudova i poslodavaca u sektoru zdravstva, prema kojoj su liječnici uvjetovani da potpišu da će ostati duplo (ili jednako) vremena od završetka specijalizacije kod istog poslodavca, a u suprotnom da će vratiti ne samo troškove, već i iznos bruto plaće koju su primili i koju bi primili da su ostali. Žalba se zasniva na stavu da je ovakva odredba ugovora suprotna Ustavu jer oduzima pravo na plaćen rad i naknadu za rad, a podnositelji žalbe su u slučaju napuštanja poslodavca nakon specijalizacije obvezni platiti bruto iznos plaće koji uključuje i doprinose, čije uplate obično kasne. Ombudsmani su tijekom istrage utvrdili da je u Federaciji BiH 2020. godine stupio na snagu pravilnik koji precizira što ulazi u troškove specijalizacije, pri čemu u navedene troškove ne ulazi vraćanje primljenih bruto plaća. S obzirom na činjenicu da se radi o općepoznatom problemu koji predstavlja sustavno kršenje prava građana na šta su Ombudsmani dužni da ukažu sukladno sa svojim mandatom, Ombudsmani Bosne i Hercegovine su uputili Preporuku⁴⁵³ dana 09.10.2023. godine, Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske i Ministarstvu zdravstva Federacije Bosne i Hercegovineda poduzmu mjere iz svoje nadležnosti sa ciljem sustavnog uređenja pitanja naknade za troškove specijalizacije kod prijevremenog raskida radnog odnosa, sukladno sa općim ustavnim principima koji jamče svakome pravičnu naknadu za rad, slobodu volje kod stupanja u obligacione odnose i jednakost strana kod zaključivanja ugovora. Ministar zdravlja i socijalne skrbi Republike Srpske dostavio je odgovor⁴⁵⁴ u kojem se navodi da zakon jasno

⁴⁵³P-249/23

⁴⁵⁴ Broj 11/04-500-731/23 od 30.10.2023. godine

propisuje „da se pojedinačna prava i obveze utvrđuju ugovorom temeljem slobodne volje između kandidata i zdravstvene ustanove“...te da „troškovi specijalizacije podrazumijevaju troškove obavljanja specijalističkog ili supspecijalističkog staža, koje snosi podnositelj zahtjeva...a čine ih: troškovi mentora, troškovi indeksa, troškovi upisa na fakultet, troškovi obavljanja staža u inozemstvu i drugi troškovi za potrebe obavljanja specijalističkog ili supspecijalističkog staža.“ Ovo pitanje stavljeno je i na dnevni red sastanka Ombudsmana za ljudska prava i predstavnika Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, održanog 09.02.2024. godine, sa ciljem provođenja pomenute Preporuke.

10.3.4.3. Upravljanje kolektivnim tijelima

Ombudsmani Bosne i Hercegovine, smatraju da suština posla rukovođenja državnom institucijom, kao i odgovornosti koje za sobom taj posao povlači treba da obuhvati i mogućnost davanja ocjene o radu ili uopće utjecaja na proces rada. Propisivanjem takve mogućnosti svakako ne bi bila izostavljena sudbena ili druga pravna zaštita u slučaju neslaganja oko rezultata pomenutog procesa. Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine obratila se podnositeljica žalbe u svezi radom Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine, jer ona kao član kolektivnog tijela nema mogućnost sudjelovanja u procesu ocjenjivanja državnih službenika i uposlenika u ovoj instituciji. Prema podzakonskim aktima Komisije predviđeno je da član Komisije nije neposredno nadređeni, niti pretpostavljeni u postupku ocjenjivanju državnih službenika i uposlenika u Komisiji. Uvažavajući činjenicu da je rukovodstvo institucije kolektivno tijelo, Ombudsmani Bosne i Hercegovine smatraju da svaki član tog tijela pojedinačno može tražiti neophodnu podršku ili asistenciju od zaposlenih radi izvršavanja svog mandata, što se naročito odnosi na uvid u dokumente. Utvrđeno je da ovakve situacije nisu regulirane zakonskim ili podzakonskim aktima dovoljno precizno da bi se izbjegle nesuglasice po pitanju odnosa nadređenosti između članova Komisije i državnih službenika i uposlenika. Upućena je Preporuka⁴⁵⁵ Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine da uskladi unutarne pravne propise sa načelima dobre uprave, kako bi uredili hijerarhijski odnosi unutar Komisije, sa ciljem što kvalitetnijeg obavljanja procesa rada. S obzirom na činjenicu da u ostavljenom roku nije dostavljen odgovor na Preporuku, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su uputili urgenciju Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine da poduzme mjere iz svoje nadležnosti na potpunom provođenju Preporuke Ombudsmana za ljudska prava sukladno sa u njoj sadržanim nalazima i citiranim zakonskim normama.

10.3.4.4. Zaštita prava stranaka pred tijelima uprave

Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine obratilo se više građana, povodom postupanja Ministarstva rada i boračko invalidske zaštite i Komisije za implementaciju članka 152. Zakona o radu, a u svezi sa ostvarivanjem prava zbog nezakonitog prekida radnog odnosa poslije 31.12.1991. godine. Suštinu žalbe predstavlja navod da pomenuto ministarstvo traži od građana dokaz da su podnijeli zahtjev za isplatu otpremnine, u suprotnosti sa dotadašnjom praksom, iako po prirodi stvari, ministarstvo ove činjenice može samo utvrditi uvidom u svoje evidencije. Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputila je Ministarstvu

---

⁴⁵⁵P-220/23

rada i boračko invalidske zaštite Republike Srpske Preporuku⁴⁵⁶ da u postupanju po zahtjevima podnositelja žalbe omogući što lakše ostvarivanje načela sadržanih u člancima 6. i 7. Zakona o općem upravnom postupku, što uključuje i dostavljanje informacija iz evidencija i baza podataka koje su u posjedu ministarstva. Dana 26.04.2023. godine Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, primila je dopis Ministarstva rada i boračko invalidske zaštite u kojem se navodi da je preporuka u potpunosti uvažena, s obzirom na to da je i Okružni sud Banja Luka zauzeo isti stav po ovom pitanju.

10.3.4.5. Sporovi oko predstavljanja i zastupanja političkih partija

U pojedinim predmetima Ombudsmani BiH nastoje spriječiti moguću štetu koja bi nastala jednostranim potezima tijela u poziciji odlučivanja, zahtijevajući suzdržavanje od poduzimanja daljih radnje koje su predmetom žalbe, do donošenja konačne odluke suda.

Takav predmet⁴⁵⁷ odnosio se na spor oko uporabe pečata Općinskog vijeća između političkih partija. Vodeći se principom kontrole sudbenosti nad radom organa uprave, Ombudsmani BiH su uputili Preporuka⁴⁵⁸ Ministarstvu pravosuđa i uprave da preispita rješenje o uporabi pečata sukladno sa naredbom Općinskog suda. Ombudsmani su svoje mišljenje u ovom predmetu zasnovali na stavu da bi upotrebom pečata prije donošenja konačne sudbene odluke u ovoj pravnoj stvari nastupila mogućnost štete ili barem pravne nesigurnosti u pogledu akata iz nadležnosti Općinskog vijeća. U odgovoru Ministarstva pravosuđa i uprave USK navodi se da će se odlukom Županijskog suda u Bihaću utvrditi zakonitost postupanja ovog ministarstva i zakonitost odluka donesenih u predmetnom upravnom postupku.

10.4. Procesni aspekti zaštite od diskriminacije

Za razliku od gore predstavljenih suštinskih razmatranja oko pojedinih osnova diskriminacije, Ombudsmani BiH žele ukazati i na veoma bitne procesne aspekte zaštite od diskriminacije, koji se odnose na dokaznu snagu preporuka, obvezu usklađivanja svih akata sa Zakonom o zabrani diskriminacije, te nadležnost Ombudsmana za ljudska prava za posredovanje između strana u cilju sporazumnog rješenja spora.

10.4.1. Dokazna snaga preporuka

Institucija ombudsmana ima poseban status u antidiskriminacijskom pravnom okviru BiH. Na to ukazuje i dodjeljivanje Instituciji ombudsmana uloge centralne institucije za zaštitu od diskriminacije u BiH, kako je navedeno u ZZD-u (članak 7). U tom smislu, Institucija ombudsmana ima niz nadležnosti, uključujući mogućnost zaprimanja pojedinačnih i skupnih žalbi i izdavanja preporuka, kao i nadležnost za pripremu godišnjih i specijalnih izvješća o pojavama diskriminacije. Jedan od prethodno navedenih izazova su jasne obveze koje proizilaze iz ZZD-a, odnosno obveza sudova da „razmotre preporuke ombudsmana” sukladno pravilima postupka kada ih stranka koristi kao dokaz u postupku. Ovim bi se minimalno zahtijevalo od sudova da neposredno uzmu u obzir preporuke koje se odnose na suštinu predmeta, što prema

⁴⁵⁶P-100/23

⁴⁵⁷Ž-BL-08-149/23

⁴⁵⁸P-218/23

stavu Ombudsmana za ljudska prava podrazumijeva poštivanje meritornog stava Ombudsmana o postojanju povrede prava, u odsustvu uvjerljivih i odlučujućih kontraargumenata. U slučaju da sudbena odluka ne slijedi nalaze, mišljenje i preporuke Ombudsmana, od sudova bi se tražilo da navedu razloge za odbijanje u obrazloženju sudbene odluke. Sa procesne strane, postoje snažne osnove za vjerovanje – uzimajući u obzir sustavno tumačenje ZZD-a i važnu ulogu koja je eksplicitno data Instituciji ombudsmana – da preporuke treba uzeti kao odlučujuće za prebacivanje tereta dokazivanja u predmetima diskriminacije. Kako se time ne bi utjecalo na konačan ishod postupka, takvo uplitanje u neovisnost sudstva u donošenju odluka bilo bi razmjerno ciljevima ZZD-a i uspostavljanju antidiskriminacijskog režima. Ipak, prebacivanje tereta dokazivanja na osnovu ovakvih preporuka se vrlo rijetko viđa u praksi. Naprotiv, od usvajanja izmjena Zakona o zabrani diskriminacije iz 2016 godine, Institucija ombudsmana je bila upoznata bar sa jednom presudom kojom je izričito osporena nadležnost Institucije ombudsmana za donošenje odluke o povredi prava u predmetima diskriminacije.⁴⁵⁹ Ovaj pravni zaključak je očigledno pogrešan sa stanovišta Zakona o zabrani diskriminacije, koji se svakako mora uzeti kao *lex specialis* u ovom slučaju. S obzirom na značajnu poziciju Institucije ombudsmana u sveobuhvatnom sustavu zaštite od diskriminacije u Bosni i Hercegovini, važan čimbenik koji treba uzeti u obzir je u kojoj mjeri su žrtve povrede prava (u procesnom statusu najčešće tužitelji) koristili ovaj mehanizam – prije ili tijekom sudbenog postupka – i koji je učinak korištenja ovog mehanizma. Bitno je napomenuti da obraćanje Ombudsmanu nije preduvjet za pokretanje sudbenog postupka u predmetima za zaštitu od diskriminacije. Ipak, imajući u vidu relativno duge vremenske okvire za pokretanje sudbenog postupka, idealno bi bilo pokrenuti postupak pred Institucijom ombudsmana bez odlaganja te eventualno izdatu preporuku priložiti uz tužbu za zaštitu od diskriminacije, što svakako ne umanjuje i njezinu naknadnu dokaznu snagu, uljučujući i u tijeku postupka po žalbi. Posebno treba imati u vidu da je postupak pred Institucijom ombudsmana besplatan te da ne proizvodi bilo kakve financijske ili druge troškove za stranku.

Prema istraživanju Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini,⁴⁶⁰ u razdoblju 2018.-2021. godine doneseno je ukupno 69 presuda u kojima se spominju odluke Institucije ombudsmana za ljudska prava⁴⁶¹ od ukupno 220 sudskih presuda po tužbenim zahtjevima za zaštitu od diskriminacije. Nedostatak pozivanja na preporuke Ombudsmana može upućivati na zaključak da tužitelji nisu smatrali neophodnim koristiti ovu vrstu zaštite dodatno (ili prethodno) sudbenom mehanizmu zaštite, ili da su je koristili bezuspješno te stoga nisu imali podsticaj da na to ukazuju u kasnijim postupcima pred sudovima. Evidentno je da u slučajevima u kojima su korištene preporuke Ombudsmana, sudovi su prepoznali svoju obvezu da ih u postupku uzmu u obzir. Što je najvažnije, analizirajući sve presude koje se pozivaju na mehanizme Institucije ombudsmana, uočljiv je suodnos između pozivanja na preporuke Ombudsmana i pozitivnih ishoda postupaka (93%).⁴⁶²

⁴⁵⁹ Sud Bosne i Hercegovine, S1 3 P 031618 19 P

⁴⁶⁰ Analiza sudske prakse u predmetima diskriminacije u Bosni i Hercegovini za razdoblje od 2018. do 2021. godine.

⁴⁶¹ Analiza Misije OSCE-a o sudbenim postupcima za zaštitu od diskriminacije 2018.-2021.

⁴⁶² Ibid

10.4.2. Uspostavljanje internih mehanizama za zaštitu od diskriminacije

Ombudsmani često žalbe na diskriminaciju rješavaju upućivanjem preporuke u cilju implementacije članka 24. stavka 4. Zakona o zabrani diskriminacije. Prema toj odredbi sva javna tijela, te ostale pravne osobe, dužni su u svojim općim pravnim aktima ili posebnim pravnim aktima regulirati principe jednakog postupanja i osigurati da se u radno-pravnim odnosima sa uposlenicima poštuju odredbe Zakona o zabrani diskriminacije BiH i principi jednakog postupanja. Žalbeni navodi⁴⁶³ ukazuju na diskriminaciju i povredu prava na rad u svezi izbora člana u Školski odbor iz reda nastavnika Srednje škole Drvar. U postupku istrage, Ombudsmani su utvrdili da je žalitelj kao zaposlenik Srednje škole Drvar bio predložen za člana Školskog odbora iz reda nastavnika, na što je dio kolega nastavnika izrazio negodovanje, te se pozvalo na članak 61. stavak 3. Zakona o srednjoškolskom obrazovanju⁴⁶⁴ u kojem stoji: „Sastav školskog odbora mora održavati nacionalni sastav zajednice u kojoj škola djeluje“, pritom aludirajući da je žalitelj Bošnjak, te nastanjen u Bosanskom Petrovcu, a ne u Drvaru. Ombudsmani su Ministarstvu znanosti, prosvjete, kulture i sporta K10/Hercegbosanska županija, te Srednjoj školi Drvar uputili Preporuku⁴⁶⁵ da poduzmu sve mjere i aktivnosti kako bi se otklonila diskriminacija uposlenika Srednje škole Drvar temeljem nacionalne i teritorijalne pripadnosti. Ministarstvo znanosti, prosvjete, kulture i sporta K10 je izvijestilo Ombudsmane BiH da u potpunosti prihvaća preporuku.

10.4.3. Podsticanje sporazumnog rješavanja spora

Kada nije moguće sa sigurnošću ustvrditi osnovanost navoda o postojanju diskriminacije, Ombudsmani BiH ukazuju da se unutar institucije poduzmu naponi na prevazilaženju nesporazuma i popravljajući međuljudskih odnosa. Pravni osnov za takav mandat sadržan je u odredbi članka 32. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava (Službeni glasnik BiH broj 104/11) u kojem se navodi:

„Tijekom postupka Ombudsman BiH će posredovanjem među stranama težiti ka sporazumnom rješavanju predmeta.

Ombudsman BiH će u svakoj fazi postupka nastojati učinkovito i kvalitetno završiti predmet.

U tom smislu, Ombudsman BiH će težiti posredovanju među strankama (medijacija) s ciljem sporazumnog rješavanja sporne situacije na koju je ukazano žalbom.“

Primjer takve žalbe⁴⁶⁶ odnosi se na dvije žalbe uposlenika Agencije za javne nabavke BiH u svezi sa narušenim međuljudskim odnosima. Upućena je Preporuka⁴⁶⁷ da se poduzmu sve aktivnosti u s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između direktora Agencije i podnositelja žalbe, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije te da se ubuduće uspostavi mehanizam za preveniranje i zaštitu od svih oblika diskriminacije sukladno sa čl. 24 stavak 4 Zakona o zabrani diskriminacije

⁴⁶³ Ž-LI-06-46/23

⁴⁶⁴ „Narodne novine K10“ broj 12/04, 12/08

⁴⁶⁵ P-97/23

⁴⁶⁶ Ž-MO-06-119/22

⁴⁶⁷ P-86/23

i da se osigura da se u radno-pravnim odnosima sa uposlenicima štiju odredbe Zakona o zabrani diskriminacije BiH i principi jednakog postupanja u cilju osiguranja učinkovitih internih procedura zaštite od diskriminacije. Preporuka je u ispoštovana u ostavljenom roku.

10.5. Prava nacionalnih i vjerskih manjina

Bosna i Hercegovine je, slijedeći obveze preuzete ratificiranjem Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, donijela Zakon o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina BiH, koji propisuje niz prava koja vlasti u BiH trebaju osigurati manjinama uključujući pravo na jezik⁴⁶⁸, informiranje, osiguranje uživanja ekonomsko-socijalnih prava⁴⁶⁹, te sudjelovanje u tijelima vlasti.⁴⁷⁰ Pored identifikovanih izazova specifičnih i za druge zemlje tranzicije pa i pojedine zemlje Europe, manjine u Bosni i Hercegovini suočene su sa marginalizacijom i zbog specifičnog političkog konteksta i gdje odnose u strukturama vlasti uglavnom oblikuju dominantne etničke skupine. U 2023. godini registrirano je 14 predmeta iz oblasti prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina i izdate su dvije preporuke. U 2022. godini registrirano je 12 predmeta u ovom Odjelu i upućene su dvije preporuke, od kojih je jedna ispoštovana, a na drugu do dana sačinjavanja ovog izvješća nije dostavljen odgovor.

10.5.1. Položaj pripadnika romske nacionalne manjine

Ombudsmani ukazuju da je Bosna i Hercegovina prihvatanjem međunarodnih standarda ljudskih prava, koji utvrđuju obvezu države da osigura zaštitu prava Romima uz puno uvažavanje principa nediskriminacije, kao i usklađivanjem nacionalnog zakonodavstva, u značajnoj mjeri uspostavila okvir unutar kojeg se trebaju razvijati institucionalni mehanizmi i procedure koje će osigurati stvarni pristup prihvaćenim pravima. U proteklih nekoliko godina napravljen je značajan pomak u institucionalnom i zakonodavnom smislu u svim oblastima, kad su u pitanju problemi romske populacije u Bosni i Hercegovini.

Kao pozitivan pomak Ombudsmani ističu usvajanje Akcionog plana za društvenu inkluziju Roma i Romkinja u Bosni i Hercegovini 2021.-2025., koji predviđa rad na prikupljanju podataka o situacijama diskriminacije i anticiganizma, izradu posebnih izvješća i/ili dijela Godišnjeg izvješća o diskriminaciji Roma, kao i organiziranje edukacija i drugih aktivnosti za promociju prava Roma u svrhu suzbijanja diskriminacije i apartidije. Na regionalnoj razini, Ombudsmani žele podsjetiti na Deklaraciju partnera sa Zapadnog Balkana o integraciji Roma u procesu pridruživanja EU (Poznanska Deklaracija 2019) koja predviđa jačanje institucionalnih kapaciteta za zaštitu Roma od diskriminacije. Uzimajući u obzir postojeći pravni okvir, Ombudsmani ukazuju da je potrebno intenzivirati napore u integraciji Roma u osnovne tokove društva, što obuhvaća prepoznavanje i adresiranje anticiganizma kao posebnog oblika rasne diskriminacije

⁴⁶⁸Članak 12. - U gradovima, općinama i mjesnim zajednicama (ili naseljenim mjestima), u kojima pripadnici nacionalne manjine čine apsolutnu ili relativnu većinu stanovništva, tijela vlasti osigurat će uporabu jezika manjine između tih pripadnika i tijela vlasti: da natpisi institucija budu ispisani na jeziku manjine, te da lokalni nazivi, imena ulica i drugih topografskih oznaka namijenjenih javnosti budu ispisani i istaknuti i na jeziku manjine koja to zahtijeva.

⁴⁶⁹ Članak 18.

⁴⁷⁰ Članak 19. i 20.

kroz relevantne politike, komunikacijske alate i institucije, kao i kroz preventivno djelovanje i adekvatno reagiranje na diskriminaciju Roma.

Kao jedan od pozitivnih primjera suradnje sa vlastima možemo ukazati i na žalbu Europskog centra za prava Roma na rad Federalnog ministarstva obrazovanja i znanosti⁴⁷¹, odnosno na sporne navode u jednom od udžbenika za treći razred osnovne škole.⁴⁷² Neposredno nakon prijama dopisa Ministarstvo je potpuno prihvatio sve sugestije, a izdavač je isto tako uklonio sve sporne dijelove i prihvatio sve sugestije žalitelja. Podnositelj žalbe iskazao zadovoljstvo takvim stupnjem suradnje i navedeni predmet je zatvoren.

Nažalost, i dalje su brojni problemi sa kojima se i danas suočavaju: nedostatak osobnih dokumenata, nizak stupanj obrazovanja i uključenosti u obrazovni sustav, siromaštvo i loši ekonomsko-socijalni uvjeti življenja. Ombudsmani ukazuju da nadležne institucije moraju djelovati u cilju osiguranja identifikacionih dokumenata svim osobama romske nacionalne manjine što im je preduvjet za ostvarivanje bilo kojeg drugog prava. Neophodno je aktivno i sustavno djelovati u cilju poboljšanja položaja Roma u oblasti zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja, zdravstvene skrbi, obrazovanja i svih oblika uključenosti u društvene, socijalne, kulturne i političke tokove života. Potrebno je u svim sferama javnog mijenja promovirati temeljne vrijednosti prihvatanja različitosti, tolerancije, ali i empatije u odnosu na one koji nisu istih pripadnosti, statusa, podrijetla.

Romske udruge se obraćaju Instituciji ombudsmanima žalbama koje ukazuju na stvarni položaj romske nacionalne manjine i smjer u kojem tijela vlasti moraju intenzivno djelovati. Stoga je izuzetno važno osnaživati ove udruge, kao i njihovu suradnju sa tijelima vlasti.

Također je potrebno dodatno pojačati napore kako bi se ispoštovale preporuke međunarodnih tijela upućene Bosni i Hercegovini kao i preporuke Ombudsmana Bosne i Hercegovine iz Specijalnog izvješća o položaju Roma u Bosni i Hercegovini.⁴⁷³

Tijekom 2023. godine zaprimljeno je 14 žalbi koje se odnose na povrede prava vezanih za položaj pripadnika romske nacionalne manjine. Žalbe se odnose na povrede prava na stambeno zbrinjavanje, prava na tekuću vodu, čist okoliš, i adekvatan smještaj,⁴⁷⁴ infrastrukturne slabosti stambenih objekata gdje žive osobe u stanju socijalne potrebe, među kojima i pripadnici romske nacionalne manjine,⁴⁷⁵ povreda prava na osobna dokumenta zbog administrativnih zapreka.⁴⁷⁶

⁴⁷¹ Ž-SA-03-522/23

⁴⁷² Navodi žalbe odnose se na lekciju u kojoj se obrađuju vjerski praznici, u kojoj se navode muslimanski, katolički, pravoslavni i jevrejski vjerski praznici, u kojoj su uvršteni i praznici Đurđevdan i Aliđun/Ilindan i predstavljeni kao romski vjerski praznici. Podnositelji žalbe lekciju koja obrađuje vjerske praznike smatraju dobrom i pohvalnom ali uvrštavanje romskih praznika na takav način smatraju spornim iz više razloga. Kao prvi razlog navode da romska religija ne postoji, Romi u BiH, kao u cijeloj Europi su muslimani, katolici i pravoslavci. Nejasno je zbog čega se navedeni praznici predstavljaju kao vjerski, a nisu ni svojstveni svim Romima. Dalje, pozornost im privlači dio "kupaju se u vodi sa cvijećem", za koji je diskutabilno bilo kakvo utemeljenje osim popularne kulture poput filma "Dom za vješanje". Smatraju da bi djeca kroz ovakav prikaz Roma mogli steći dojam da se radi o "paganima koji se u proljeće kupaju u vodi". Ističu i da Aliđun, odnosno Ilindan (2. kolovoz) koje se spominje u lekciji za Rome je mnogo značajniji kao Porajmos ili Samudaripen, kao dan sjećanja na žrtve genocida nad Romima. Podnositelji žalbe predlažu da se ova lekcija korigira uz konzultacije sa povjesničarima i stručnjacima iz romske kulture da se ne bi u ovom obliku predstavila u literaturi i u narednoj školskoj godini.

⁴⁷³ Specijalno izvješće o položaju Roma u BiH <https://www.ombudsman.gov.ba/>

⁴⁷⁴ Ž-SA-03-238/23, Ž-SA-03-239/23

⁴⁷⁵ Ž-SA-03-184/23

Određen broj predmeta je otvoren po službenoj dužnosti (*ex officio*)⁴⁷⁷, kao što su predmeti koji su se odnosili na probleme s kojima se suočava obitelj iz Stoca, višočlana obitelji koja je deportirana iz Savezne Republike Njemačke nakon smrti supruga i oca djece. Tijekom komunikacije sa lokalnim aktivistom i koordinatorom⁴⁷⁸, kao i sa nadležnim službama, prikupljene su informacije o postupanju vlasti. Ovaj konkretan slučaj je pokazao važnost jakog civilnog lokalnog društva da inicira i poduzme korake ka rješavanju statusnih i drugih pitanja kao i spremnosti da lokalne vlasti, odnosno jedinice lokalne samouprave podrže iste. U relativno kratkom roku niz problema s kojima se suočavala navedena obitelj je uspješno riješen a lokalna administracija je poduzela cijeli niz proaktivnih mjera. Lokalni aktivisti su ipak ukazali da je veliki broj i danas romske populacije koja treba pomoć pri pokretanju bilo kojeg administrativnog postupka i da je njima mnogo teže nego običnim građanima iznaći rješenja za određena pitanja koja su i prosječnom građaninu teška.

Najveći dio žalbi zaprimljen je od strane Europskog centra za prava Roma (European Roma Rights Center) iz Brisela, Kraljevina Belgija odnosno njihove regionalne kancelarije iz Skoplja, Republika Sjeverna Makedonija. U većem broju žalbi ukazali su na cijeli niz pitanja od stereotipizacije Roma u udžbenicima, spornih izjava, obrazovanja, te infrastrukture. U većem broju predmeta Institucija ombudsmana još postupa, dok je u nekima izdala preporuke. Primjera radi, u preporuci⁴⁷⁹ Institucija ombudsmana preporučila je nadležnom tijelu da poduzme mjere u svezi pitanja opskrbe vodom naselja Prutače u Brčkom. Preporuka do dana sačinjavanja izvješća nije realizirana.

10.5.2. Manjinski jezici

Europska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima, koja je stupila je na snagu u Bosni i Hercegovini 2011. godine, primjenjuje se za 15 jezika. Okvirni zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju u BiH⁴⁸⁰ utvrđuje da „jezik i kultura svake značajnije manjine koja živi u BiH poštovat će se i uklapati u školu u najvećoj mjeri u kojoj je to izvodivo, sukladno s Okvirnom konvencijom o zaštiti prava nacionalnih manjina.“⁴⁸¹ Manjinski jezici su u velikoj mjeri odsutni u javnim medijima, obrazovanju, administrativnim postupcima. Ombudsmeni ističu da se učenjem manjinskih jezika podiže svijest o njihovom postojanju unutar zemlje prihvaćanjem modela suživota, u kojem jezična raznolikost pomaže u borbi protiv svih vrsta predrasuda i svakog vida diskriminacije sa jedne strane, dok sa druge strane naglašava njihovu vrijednost i bogatstvo. Škole imaju ključnu ulogu u promoviranju i učenju manjinskih jezika. Ombudsmeni ukazuju na primjer dobre prakse, naime, romski jezik sa elementima nacionalne kulture uveden je u osnovne škole na području Tuzlanskog kantona/županije. U suradnji Ministarstva obrazovanja i znanosti Tuzlanskog kantona/županije i romskih nevladinih organizacija sačinjen je prijedlog Nastavnog plana i programa za predmet romski jezik sa elementima nacionalne kulture koji će se koristiti u osnovnim školama na području TK.⁴⁸²

⁴⁷⁶ Ž-BR-03-344/23

⁴⁷⁷ Ž-SA-03-355/23 i Ž-SA-03-356/23

⁴⁷⁸ Demirom Mahmutćehajićem iz Stoca

⁴⁷⁹ Preporuka broj P-252/23 u predmetu Ž-SA-03-436/23

⁴⁸⁰ „Službenom glasniku BiH“, broj:18/03 01.07.2003. godine te stupio na snagu danom objave

⁴⁸¹ Članak 8

⁴⁸² <https://www.newipe.net/2023/10/05/zvanicno-uvaden-romski-jezik-u-osnovne-skole-tuzlanskog-kantona/>

10.6. Aktivnosti promocije antidiskriminacijske zaštite

Nevezano za broj žalbi, Institucija ombudsmana za ljudska prava je sukladno sa unaprjeđenim zakonskim okvirom intenzivno poduzimala aktivnosti promocije antidiskriminacijske skrbi, koje se ogledaju u informiranju javnosti, podizanju svijesti, provođenju kampanja i drugim oblicima prevencije diskriminacije.⁴⁸³

Tako su samo u 2023. godini, pored rada na predmetima, predstavnici Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije sudjelovali u:

- Izradi podnesaka prema tijelima Ujedinjenih naroda, Savjeta Europe, Europske unije i drugih međunarodnih organizacija:
  - podnesak Komitetu za eliminaciju diskriminacije žena CEDAW *interim follow-up*;
  - podnesak Generalnom sekretaru Ujedinjenih naroda povodom Rezolucije o rasizmu i netoleranciji Generalne skupštine Ujedinjenih naroda - *General Assembly resolution; A/77/205*
  - podnesak Komisiji za borbu protiv rasizma i netolerancije (ECRI) povodom izrade izvješća o Bosni i Hercegovini;
  - podnesak Europskoj mreži tijela za ravnopravnost (EQUINET) u okviru Radne skupine/grupe za standarde.
- Izradi i provođenju akcionih planova u okviru državnih strategija za zaštitu prava ugroženih kategorija:
  - Akcioni plan za unaprjeđenje ljudskih prava i osnovnih sloboda LGBTI osoba u Bosni i Hercegovini (2021. - 2024.);
  - Akcioni plan postupanja po dokumentu Misije stručne procjene (TAIEX) temeljem pojedinačnih predmeta u oblasti neovisnih nadzornih ili regulatornih tijela;
  - Akcioni plan za primjenu Zakona o slobodi pristupa informacijama.
- Projektima međunarodnih i regionalnih organizacija:
  - Projekat EU4HR - Unaprjeđenje baze podataka u cilju prikupljanja statističkih podataka o predmetima diskriminacije;
  - Centar za europske sigurnosne studije - Projekat demokratskog nadzora nad službama sigurnosti;
  - Projekat HERJustice - Okrugli stol posvećen osnaživanju žena i djevojčica za inkluzivno upravljanje i prava.
- Izradi specijalnih izvješća kao posebnog, zakonom predviđenog, mandata djelovanja Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH:
  - Specijalno izvješće o realiziranju preporuka Ombudsmana za ljudska prava BiH;
  - Prateći izvješće o stanju u ustanovama u kojima su smještene osobe sa intelektualnim i mentalnim poteškoćama;
  - Prateći izvješće o stanju u prostorijama za zadržavanje u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini;
  - Strategija Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine 2023.-2028.
- Aktivnostima promoviranja ljudskih prava:
  - Konferencija u okviru Radne grupe/skupine ENNHRI/ODIHR za vještačku inteligenciju (AI), Ljubljana, Slovenija;

⁴⁸³ Članak 7, stavak (2), točka l);

- Radionica Kancelarije rezidentne koordinatorice Ujedinjenih naroda u BiH posvećena prikupljanju statističkih podataka o diskriminaciji ranjivih skupina (*Human Rights-Based Approach to Data To Leave No-one Behind*);
- Konferencija lokalnih ombudsmana i znanstveni skup, Pravni fakultet, Kragujevac;
- Znanstvena konferencija posvećena aktualnim pitanjima tumačenja i primjene prava, Pravni fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu;
- Okrugli stol sa braniteljicama ljudskih prava, u organizaciji UN Women i Kancelarije UN visokog komesara za ljudska prava uz podršku Veleposlanstva Austrije u Bosni i Hercegovini;
- Obuka posvećena obrnutom teretu dokazivanja u predmetima diskriminacije u organizaciji Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini;
- Trening posvećen međunarodnim standardima o slobodi izražavanja i pristupu informacijama;
- Saopćenja za javnost, dostavljanje informacija medijima, gostovanja u emisijama (K3, ATV).

XI. SURADNJA S MEDIJIMA

Da bi određeno društvo okarakterizirali kao demokratsko i posvećeno vladavini prava ono mora da jamči i štiti slobodu mišljenja i izražavanja, i da u tom kontekstu osigura medijske slobode. U tom kontekstu, mediji obavljaju važnu društvenu ulogu jer ukazuju a i istražuju zlouporabe tijela vlasti, kršenja prava i sloboda pojedinaca, neetično postupanje ili zlouporabu ovlasti. Kroz svoj rad novinari upoznaju javnost, te omogućuju građanima da utječu na kreiranje i provođenje javnih politika. Oni aktualiziraju pitanja i probleme s kojima se suočava jedno društvo, doprinose otvaranju debate, te stvaraju mogućnosti da sve zainteresirane strane izraze svoj stav i tako upoznaju javnost doprinoseći razini demokratičnosti u jednom društvu, izgradnji društva koje tolerira i prihvaća druge stavove i uvjerenja, te teži ka punoj ravnopravnosti svih pojedinaca i skupina. Novinari ne mogu obavljati navedene zadatke i profesionalne obveze ukoliko nisu zaštićeni od napada, pritisaka i prijetnji u jednom društvu.

Na sličan način i nacionalne institucije za ljudska prava ukazuju na povrede prava i sloboda u jednoj zemlji, obavještavajući nadležna tijela i upoznavajući javnost u cilju jačanja i promoviranja dobre uprave i vladavine prava. U tom smislu suradnja sa medijima, odnosno novinarima je značajna za ukupan rad nacionalnih institucija za ljudska prava⁴⁸⁴. Isto tako, nacionalne institucije za ljudska prava kroz svoj rad pružaju pomoć novinarima u njihovom radu, počevši od provođenja zakona o slobodnom pristupu informacijama do zaštite prava novinara. Naravno, to ne oslobađa novinare potrebe da provjeravaju informacije, i da sukladno profesionalnim obvezama osobama na koje se te informacije odnose omoguće da se izjasne i pruže svoje odgovore⁴⁸⁵.

Institucija ombudsmana ostaje čvrsto pri stavu da su mediji značajan partner u promociji ljudskih prava i kreiranju svijesti o potrebi prevencije njihovog kršenja, te izražava spremnost na dalje jačanje međusobne suradnje. Javnost je dvostruko bitna kada je riječ o radu Ombudsmana: prvo, njegov rad je javan i, drugo, javnost je dragocjeni saveznik Institucije u ostvarivanju njezine funkcije zaštitnika ljudskih prava. Konačno, ako mediji ne prepoznaju značaj Institucije ombudsmana za ljudska prava, postavlja se pitanje da li aktivnosti ove institucije predstavljaju teme od javnog interesa.

11.1. Značaj medija za javnost

Mediji su po prirodi saveznici institucije za zaštitu ljudskih prava, ali obzirom na probleme sa kojima se suočavaju sami mediji utječu na način izvještavanja, što često zavisi od uređivačke politike medijske kuće. Pišući o aktivnostima Ombudsmana, mediji po pravilu čine njegov rad transparentnim, učinkovitim i jačaju njegov autoritet. S druge strane, pišući o zbivanjima u društvu, mediji dostavljaju Ombudsmanu BiH informacije o kršenju ljudskih prava, temeljem kojih Ombudsman po sopstvenoj inicijativi pokreće istrage.

⁴⁸⁴ Primjera radi Institucija ombudsmana upravo temeljem informacija iz medija registrira najveći broj ex officio predmeta u tijeku svake godine.

⁴⁸⁵ Presuda Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Ion Carstea protiv Rumunije*, od 28.10.2014. godine, aplikacija broj 20531/06, paragraf 35.

U radu Ombudsmana mediji, dakle, imaju visoku i značajnu ulogu – mogu da ga afirmiraju, ali i informiraju o slučajevima kršenja ljudskih prava, utječu na formiranje javnog mnjenja i mobiliziraju potporu. Putem medijskih napisa Institucija ombudsmana dolazi do informacija o konkretnim primerima kršenja ljudskih prava, kao i informacija i podataka potrebnih za stjecanje šireg uvida u stanje ljudskih prava. Istodobno, preko medija Institucija upoznaje građane sa rezultatima svojih istraživanja i preporukama koje je formulisao u cilju potpunijeg ostvarivanja i učinkovitije zaštite ljudskih prava.

Ombudsman raspolaže sa nekoliko instrumenata putem kojih informira javnost o temama iz oblasti ljudskih prava. Priopćenja u kojim Ombudsmani iskazuju svoj stav zasnovan na međunarodnim standardima ljudskih prava i zakonodavstvu u BiH informiraju javnost o temama kršenja ljudskih prava. Pored toga Ombudsmani sažetke donesenih preporuka redovito objavljuju na svojoj web stranici kako bi mogli poslužiti kao smjernice u radu nadležnih tijela.

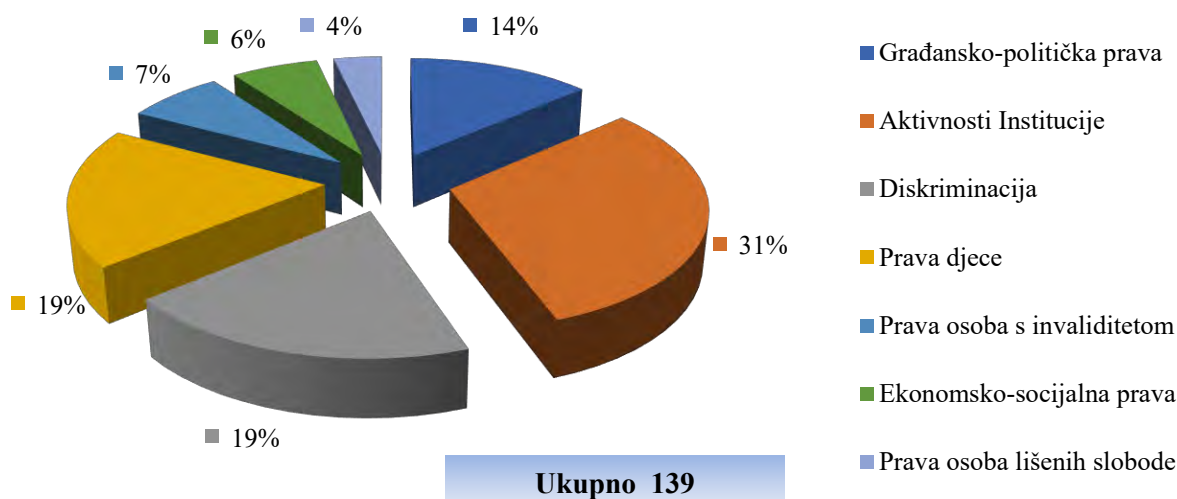
Objavljivanje informacija i organiziranje press konferencija povodom događaja kao što su prezentiranje godišnjih i specijalnih izvješća, konferencije i okrugli stolovi, sastanci sa predstavnicima civilnog društva se koriste za animiranje medija kako bi se teme iz oblasti ljudskih prava učinile dostupnim javnosti.⁴⁸⁶

Na lokalnoj razini poduzete su aktivnosti na uspostavljanju suradnje sa medijima kako bi se građanima približio rad Ombudsmana i ukazalo na mogućnost obraćanja ovoj instituciji kao mehanizmu za zaštitu njihovih prava. Na ovaj način realizirana su, između ostalog, gostovanja predstavnika Ombudsmana u Prijedoru, Gradišci i Prnjavoru. Također, mediji su bili prisutni i prigodom održavanja sastanaka ombudsmana sa nevladinim organizacijama u nekoliko gradova Bosne i Hercegovine.

Kontinuirana suradnja s predstavnicima sredstava javnog informiranja odvijala se i kroz koordiniranje, planiranje, organiziranje i implementiranje aktivnosti u utvrđenim vremenskim rokovima. U izvještajnoj godini ukupno je realizirano 139 nastupa u medijima. Pored audio i video izjava (intervjui, izjave, gostovanja u TV i radio emisijama i dr.), odgovori za medije dostavljani su i pismenim putem. Kada je riječ o suradnji s medijima, u cijelosti su ispoštovani rokovi koji su uglavnom bili unaprijed zadani i definirani aktualnim dešavanjima i naravi posla samih medija.

---

⁴⁸⁶ Između ostalog, značajnu medijsku pozornost privukla je konferencija o ljudskim pravima u Bosni i Hercegovini pod nazivom: „Procjena stanja ljudskih prava u BiH: Izazovi i očekivanja“ koju su zajednički realizirali Ombudsmani i Ujedinjeni narodi u BiH.

Grafikon 3. Sudjelovanje/nastupi u medijima raspoređeno po odjelima

O aktivnostima ombudsmana su izvještavali i pisali štampani i elektronički mediji. Najčešće korištena novinarska forma u izvještavanju su bile vijesti, izvješća i intervjui. Tako su se informacije o radu ombudsmana mogle pronaći na BHRT-u, Federalnoj televiziji, RTRS-u, N1, Novoj TV, Al Jazeera Balkans, Radio Slobodnoj Europi, Oslobođenju, Nezavisnim novinama, Glasu Srpske, kao i novinskim agencijama SRNA i FENA, portalima, te brojnim drugim medijskim kućama.

Sukladno suvremenim trendovima, procentualno najveći udio zauzimaju elektronički mediji, dok se u malom broju slučajeva radilo o printanim medijima.

U izjavama za medije ombudsmani su najčešće prezentirali ulogu i funkciju Institucije, konkretne predmete koji se nalaze u njezinom radu, preporuke, kao i ostale pokazatelje kojima se ocjenjuje opće stanje ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.

Pored tema iz opće nadležnosti Institucije, koje zauzimaju dominantan udio u ukupnom broju medijskih nastupa predstavnika Institucije, interes medija primarno je bio fokusiran na tri oblasti, i to diskriminaciju, dječija prava, te građanska i politička prava.

U oblasti diskriminacije, bilo je riječi o položaju LGBT populacije, govoru mržnje, te diskriminaciji po različitim osnovama, uključujući spolnu, dobnu i druge vidove diskriminacije.

U domenu dječijih prava, ombudsmani su za medije govorili o obrazovanju, vršnjačkom nasilju, maloljetničkim brakovima, alimentaciji, ulozi centara za socijalni rad u zaštiti prava djece, te brojnim drugim temama.

U izjavama o temi ostvarivanja građanskih i političkih prava, ombudsmani su se osvrnuli na slobodu izražavanja i medijske slobode, migracije, pravo na pristup informacijama i dr. U izjavama za medije ombudsmani ili drugi predstavnici Institucije su govorili i o drugim oblastima ljudskih prava i osnovnih sloboda, uključujući teme iz oblasti ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, prava osoba sa invaliditetom, prava osoba lišenih slobode i dr.

Građani, a tako i mediji, informacije o aktivnostima Institucije mogli su pronaći i na internet-stranici ove institucije. Tijekom 2023. godine na ovaj način je objavljeno više od 474 različitih sadržaja. U tom razdoblju web - stranica je posjećena 48.060 puta, prigodom čega je pregledano više od 133.990 stranice sa sadržajima koji su objavljeni. Najviše posjeta je zabilježeno iz Bosne i Hercegovine, SAD-a, Hrvatske, Srbije, Njemačke, Holandije i Austrije, a web-stranica posljednjih godina bilježi i značajan broj posjeta i iz Kine.

XII. SURADNJA S TIJELIMA I INSTITUCIJAMA, ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA I CIVILNIM SEKTOROM

12.1. Suradnja sa organizacijama i institucijama u Bosni i Hercegovini

Institucije vlasti u Bosni i Hercegovini dužne su osigurati građankama i građanima primjenu i zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Propuštanje izvršavanja ove ustavne odredbe čini ih odgovornim za kršenje ljudskih prava. Opredjeljenje Bosne i Hercegovine za europski put zahtijeva jačanje uloge Institucije ombudsmana, demokratskih institucija i izgradnju standarda dobre uprave. Sukladno s tim, institucije vlasti bi im trebale pružiti punu podršku, posebno u domenu prihvatanja i postupanja nadležnih tijela po preporukama (prvi mandat Institucije – zaštita ljudskih prava) i drugim mehanizmima zaštite te jačanjem suradnje. Dodatni značaj predstavlja činjenica da je Institucija kanal komunikacije između građana i vlasti i od kvalitete suradnje sa institucijama vlasti zavisi rješavanje konkretnih predmeta. Drugi važan dio mandata Institucije predstavlja prevencija kršenja ljudskih prava, prije svega promocija standarda ljudskih prava koje je država članica ratificirala te time preuzela obvezu njihove implemetacije koja podrazumijeva usvajanje zakonodavnih, administrativnih i drugih mjera.

Ombudsmani BiH su u 2023. godini djelovali u pravcu jačanja suradnje sa institucijama u BiH. Tako je suradnja sa zakonodavnim tijelima bila dvosmjerna, na način da su Ombudsmani, sukladno sa odredbama Zakona, podnijeli svoj godišnji i specijalna izvješća o stanju te uputili nekoliko zakonodavnih inicijativa u slučajevima kada su registrirane žalbe ukazivale da uzrok kršenja ljudskih prava je sadržan u samom zakonu. Istodobno zakonodavna tijela, posebno komisije za ljudska prava i predstavke građana, su Ombudsmanima BiH prosljeđivali žalbe ili dostavljali upite za pitanja iz oblasti ljudskih prava.

Sudjelovanje na određenim skupovima i događajima vezanim za ljudska prava, organiziranim, kako od strane Ombudsmana tako i od zakonodavnih tijela i drugih subjekata su korištene za konstruktivne konzultacije oko određenih pitanja iz ljudskih prava.

U tijeku 2023. godine, Ombudsmani BiH su prezentirali Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije BiH, Narodnoj skupštini Republike Srpske, te Skupštini Brčko Distrikta na njihovu inicijativu: Godišnje izvješće o rezultatima aktivnosti Institucije; Specijalno izvješće o zbrinjavanju djece bez roditeljskog staranja s posebnim fokusom na stanje u ustanovama; sudjelovali u radu komisija Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine vezano za uspostavu neovisnog preventivnog mehanizma, utvrđivanja proračuna Institucije za 2024. godinu i donošenja novog Zakona o slobodi pristupa informacijama u institucijama Bosne i Hercegovine i komisija Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine vezano za zdravstvo i pitanja zakonodavnog uređenja rodno zasnovanog nasilja u Federaciji Bosne i Hercegovine. Ombudsmani BiH su dostavili i odgovore na poslanička pitanja.

Pored suradnje sa zakonodavnim tijelima, Ombudsmani BiH su intenzivirali suradnju sa izvršnom vlašću. Održani su sastanci sa: ministrom pravde Bosne i Hercegovine; ministrom pravde Federacije BiH; o temi analiza i unaprjeđenje Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji i

dosljedna primjena zakona;, ministrom unutarnjih poslova Županije/Kantona Sarajevo vezano za nacrt zakona o javnom redu i miru; ministrom unutarnjih poslova Federacije BiH; zamjenikom ministra financija i trezora BiH; premijerom Županije/Kantona Sarajevo; ministricom za odgoj i obrazovanje Županije/Kantona Sarajevo; ministrom za naučnotehnološki razvoj, visoko obrazovanje i informaciono društvo Republike Srpske; ministrom rada i socijalne politike Federacije BiH; ministrom zdravlja Federacije BiH i ministrom pravde Republike Srpske. Na sastancima i sjednicama konstatira se trenutno stanje, analiziraju dosadašnja postignuća, planiraju budući koraci, razmjenjuju mišljenja i sl.

Ombudsmeni BiH su održali sastanke sa predstavnicima svih relevantnih tijela i institucija u svezi problematike smještanja osoba sa duševnim smetnjama u JU Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidnih osoba Bakovići. Ciljevi sastanaka su bili razmjena dosadašnjih praksi kada je riječ o smještaju osoba sa duševnim smetnjama i prigoda za konstruktivnu diskusiju nadležnih u ovoj oblasti i tematici. Ombudsmeni BiH su obavili posjet i JU Dom za osobe s invaliditetom Prijedor, JZU Specijalna bolnica za kroničnu psihijatriju Modriča, Prihvatni centar „Duje“ Doboj Istok, JZU Psihijatrijska bolnica Sokolac, Dom za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje osoba sa invaliditetom i drugih Stolac, JU Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine Pazarić, JU Zavod za specijalno JU Zavod za specijalno obrazovanje i odgoj djece „Mjedenica“, Dom za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje osoba sa invaliditetom i drugih osoba Nahorevo, JU Dom za osobe s invaliditetom Višegrad i JU Zavod zbrinjavanje mentalno invalidnih osoba Drin.

Intenzivirana je suradnja sa lokalnim zajednicama te su održani sastanci sa gradonačelnicima i načelnicima gradova i općina širom Bosne i Hercegovine, rukovoditeljima institucija i organizacija, savezima itd.

Posebno je intenzivirana suradnja uposlenika Institucije sa tijelima koja su označena i kao odgovorne strane. Ova praksa se pokazala kao veoma dobra jer se kroz izravni kontakt riješe nejasnoće koje mogu imati utjecaj na otklanjanje povreda prava građana, a istodobno se vrši institucionalno umrežavanje. Na ovaj način se skraćuje i sam postupak.

12.2. Aktivnosti na promoviranju ljudskih prava

Najznačajnije aktivnosti na promoviranju ljudskih prava su svakako edukativni sadržaji, konferencije, tematski sastanci, radionice, medijska obraćanja i sl. Za ostvarivanje ove aktivnosti ključna je suradnja sa, akademskom zajednicom, zaštitnicima ljudskih prava, medijima i drugim subjektima koji se bave ljudskim pravima.

Ombudsmeni BiH su potpisivanjem Sporazuma o suradnji sa Sveučilištem u Mostaru zaokružili normativni proces uspostave suradnje sa svim javnim sveučilištima u Bosni i Hercegovini. Ranije su potpisani sporazumi sa Sveučilištem/Univerzitetom „Džemal Bijedić“ u Mostaru, Sveučilištem u Sarajevu i Sveučilištem u Banja Luci. Svrha ovih sporazuma je uspostava međusobne suradnje u svim oblastima obrazovne i istraživačke djelatnosti i promocija razvoja najviše razine kvalitete nastave i prakse u visokom obrazovanju. Tijekom svake godine Ombudsmeni BiH obave posjete visokoškolskim ustanovama. Tako je u 2023. godini obavljen posjet Sveučilištu/Univerzitetu „Džemal Bijedić“ u Mostaru; Sveučilištu u Mostaru i održano je

nekoliko gostujućih predavanja u cilju edukacije studenata iz oblasti zaštite i promoviranja ljudskih prava te uloge i nadležnosti Institucije. Ove aktivnosti uključuju gostujuća predavanja na: Pravnom fakultetu Sveučilišta u Sarajevu; Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru; Pravnom fakultetu Sveučilišta u Banja Luci; Pravnom fakultetu u Istočnom Sarajevu. Ombudsmeni BiH su sudjelovali u žiriju studentskih debata i simuliranim takmičenjima u Sarajevu i Mostaru, primali u posjet studentske delegacije, kao i studente u cilju obavljanja studentske prakse. Institucija sudjeluje u svim aktivnostima koje se organiziraju u cilju širenja informacija i znanja o ljudskim pravima, kako u okviru formalnog obrazovanja na svim razinama, tako i u neformalnim oblicima obrazovanja, prepoznajući značaj cjeloživotnog učenja, te u svim drugim aktivnostima koje organiziraju obrazovne ustanove, stručne udruge i organizacije, te drugi subjekti aktivno uključeni u zaštitu ljudskih prava i sloboda.

Suradnja sa sudbenim i pravosudnim tijelima je nastavljena i u 2023. godini. S obzirom na mandat Institucije, teme su bile vezane za eliminiranje uzroka koji dovode do obraćanja građana Ombudsmanima sa žalbama na postupanje pravosudnih institucija, ali i pitanja koja se tiču određenih sustavnih problema (npr. pitanje rodno zasnovanog nasilja). Tako su održani sastanci sa predstavnicima Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine; tu je i sudjelovanje na obuci za suce i tužitelje o temi „*Obrnuti teret dokazivanja u predmetima diskriminacije: teorijska i praktična pitanja*“; sudjelovanje na Pravosudnom forumu u zajedničkoj organizaciji Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine i AIRE centra o temi „*Neovisnost i nepristranost pravosuđa*“ kao i na skupu u organizaciji zajedničkog koordinacionog tijela udruge sudaca i tužitelja u Bosni i Hercegovini o temi „*Dijalog strukovnih udruženja u pravosuđu sa nositeljima zakonodavne i izvršne vlasti u Bosni i Hercegovini: Europske integracije i reforma pravosuđa u Bosni i Hercegovini – stanje i perspektive*“. Održan je sastanak i sa glavnom tužiteljicom Županije/Kantona Sarajevo i glavnim tužiteljem Tužiteljstva Hercegovačko-neretvanske županije/kantona i razgovarano o pitanjima iz nadležnosti i djelokruga funkcioniranja obje institucije. Ombudsmeni su aktivno sudjelovali i na konferenciji o slobodi medija i civilnom društvu o temi slobode medija i klevete, civilnog društva i najave zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija.

12.3. Pridruživanje EU

Napredak u procesu pridruživanja Bosne i Hercegovine, ali i drugih država iz regiona Europskoj uniji, inicirao je i diskusiju unutar Europske mreže institucija za zaštitu ljudskih prava (ENNHRI) o ulozi nacionalnih institucija. Dosadašnja praksa pokazala je da su ove institucije uglavnom uključene da sudjeluje u različitim pododborima i drugim tijelima uspostavljenim za proces pridruživanja. Ombudsmeni BiH su prisustvovali i sedmom sastanku⁴⁸⁷ Pododbora za pravdu, slobodu i sigurnost, u organizaciji Direkcije za europske integracije, a ostvarena je suradnja i Koordinatorom za reformu javne uprave u Bosni i Hercegovini.

⁴⁸⁷ 6.12.2023. godine

12.4. Suradnja s međunarodnim organizacijama i institucijama i podnesci UN komitetima

U 2023. godini se nastavlja uspješna suradnja na međunarodnom planu, ali i sa međunarodnim organizacijama koje rade i djeluju u Bosni i Hercegovini. Fokus je i dalje na jačanju ljudskih prava u bilo kojem konceptu, kao društvenom prioritetu demokratskog društva. Ta se suradnja ogleda kroz participaciju u aktivizmima, edukacijama i promocijama vezano za nasilje nad ženama, žrtvama torture, položaju Roma u društvu, implementaciji Aarhuške konvencije, političkom sudjelovanju mladih koji pripadaju nacionalnim manjinama u državama članicama Vijeća Europe, pitanjima zaštite okoliša i životne sredine, klimatskim promjenama, stanju u ustanovama socijalne skrbi, zakonu o slobodi pristupa informacijama, statusu migranata i migracijama u Bosni i Hercegovini, situaciji u svezi sa braniteljima ljudskih prava, stanju u zatvorskim i pritvorskim jedinicama, borbi protiv korupcije, zaštiti osobnih podataka, prava (ne)cijepljenih, slobodi okupljanja, mirovinskom i invalidskom osiguranju, rodno zasnovanom nasilju, govoru mržnje i svim ostalim oblicima diskriminacije i mnogim drugim.

Posebno značajna suradnja je ostvarena u određenim aktivnostima sa Uredom Vijeća Europe u Bosni i Hercegovini, Misijom OSCE-a u Bosni i Hercegovini, Uredom rezidentnog koordinatora UN-a u Bosni i Hercegovini (UNDP, UNICEF, UNFP, UNHCR, IOM, UNWOMEN) kao i drugim međunarodnim organizacijama koje djeluju u Bosni i Hercegovini i bave se zaštitom ljudskih prava.

Suradnja sa Vijećem Europe se prvenstveno odvija u okviru treće faze Horizontal Facility III, na projektu naslovljenom: *„Ka jednakoj, inkluzivnoj i tolerantnoj Bosni i Hercegovini“*, ali i na drugom projektu o temi: *„Dalje unaprjeđenje tretmana osoba lišenih slobode i osoba kojima je izrečena kazna ili sankcija u BiH, sukladno sa europskim standardima“*. Ured Vijeća Europe u Bosni i Hercegovini je pružio financijsku podršku Instituciji omogućivši joj sudjelovanje na Sedmoj regionalnoj konferenciji institucija za ravnopravnost jugoistočne Europe i regionalnom sastanku za predstavnike tijela za ravnopravnost, iz regije Zapadnog Balkana i Istočnog partnerstva.

Sa Uredom rezidentnog koordinatora UN-a u Bosni i Hercegovini aktivnosti su se odvijale uz podršku Visokog komesarijata za ljudska prava. Nekoliko puta tijekom 2023. godine Ombudsmani BiH su održali sastanke sa rezidentnom koordinatore, i/ili njezinim timom, i razgovarali o suradnji. Nekad su to samo konzultativni sastanci, planiranje sudjelovanja na tematskoj konferenciji (Inicijativa Ljudska prava 75: *„Unaprjeđenje zaštite ljudskih prava, učešća i inkluzije u Bosni i Hercegovini“* u Sarajevu dana 5.12.2023. godine) ili pitanje *„izvještavanja u sjeni“* (izvješća UN komitetima koje Institucija u svom kapacitetu redovito podnosi), planiranje zajedničkih obuka, treninga (UPR trening), formiranje skupnih timova radi rješavanja nekog sustavnog problema ili obilazaka i sl. Institucija je sudjelovala i na radionici *„Pristup podacima zasnovan na ljudskim pravima“*, na Jahorini i u organizaciji Ujedinjenih naroda u Bosni i Hercegovini. U okviru radionice održana je i sesija o temi *„Prezentacija i rasprava o stanju ljudskih prava u BiH s fokusom na skupine stanovništva koje su potencijalno zapuštene i/ili u opasnosti od diskriminacije, a oslanjajući se na opažanja međunarodnih tijela za ljudska prava“*.

Ujedinjeni narodi u BiH i Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine održali su 21.6. 2023. godini u Sarajevu u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine zajedničku konferenciju o temi „*Procjena stanja ljudskih prava u Bosni i Hercegovini: Izazovi i očekivanja*“. Ovaj događaj organiziran je u kontekstu 75. godišnjice Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima i 30. godišnjice Pariških principa, kojima se nacionalne institucije za promociju i zaštitu ljudskih prava širom svijeta rukovode u svom radu. U kontekstu ovih godišnjica i Inicijative „*Ljudska prava 75 Visokog komesara Ujedinjenih naroda za ljudska prava*“⁴⁸⁸ konferencija je bila prigoda za sagledavanje stanja ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, temeljem preporuka različitih mehanizama Ujedinjenih naroda za ljudska prava, uključujući Univerzalni periodični pregled. Događaj je bio povod i za konkretne preporuke, uključujući i obećanja koja bi vlasti i drugi akteri dali da reafirmiraju posvećenost promociji i zaštiti ljudskih prava. Obećanja su predstavljena na događaju visokog značaja u organizaciji Ureda visokog komesara Ujedinjenih naroda za ljudska prava u Ženevi u prosincu 2023. godine. Teme na konferenciji: rješavanje nejednakosti i diskriminacije po svim osnovama, promoviranje i zaštita ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, promoviranje i zaštita prostora za djelovanje civilnog društva, promoviranje istine, pravde, reparacija i jamčenje neponavljanja zločina. Konferencija je okupila ukupno 109 stručnjaka i praktičara u oblasti ljudskih prava, pravnika, sudaca, predstavnika izvršne i zakonodavne vlasti, organizacija civilnog društva, međunarodnih organizacija, predstavnika akademske i diplomatske zajednice.

Brojne su institucionalne aktivnosti, realizirane, pored s Uredom rezidentne koordinatorice u Bosni i Hercegovini, i sa ostalim međunarodnim akterima u Bosni i Hercegovini (Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini i mnoge druge). OSCE Misija u BiH je Instituciju podržala putem podrške organiziranja uredskih dana, ali i sudjelovanje predstavnika Institucije u aktivnostima izvan ureda Institucije. Ombudsmani su se susreli sa veleposlanikom Misije OSCE-a. Predstavnici Institucije bili su i polaznici obuke o temi „*Integriranje pitanja seksualnog i rodno zasnovanog nasilja u nadzoru lišavanja slobode*“ u organizaciji OSCE ODIHR iz Varšave i Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini, organiziranog s ciljem jačanja kapaciteta mehanizama nadzora u integriranju seksualno i rodno zasnovanog nasilja u aktivnosti nadzora nad vršenjem pritvora.

Pored međunarodnih organizacija ljudskih prava Institucija je u 2023. godini surađivala i na bilateralnoj osnovi sa veleposlanstvima Sjedinjenih Američkih Država, Velike Britanije, Kraljevine Holandije, Republike Austrije, Kraljevine Švedske, Kraljevine Norveške, Švicarske Konfederacije i drugim veleposlanstvima akreditiranim u Bosni i Hercegovini.

Ombudsmani su se u 2023. godini susreli sa šefom Delegacije Europske unije i specijalnim predstavnikom Europske unije u Bosni i Hercegovini Johannom Sattlerom i šefovima misija zemalja Europske unije u Bosni i Hercegovini prezentirajući im stanje ljudskih prava temeljem zaprimljenih žalbi i statističke podatke Institucije po ovom pitanju. Na poziv veleposlanika zemalja članica Upravnog odbora Vijeća za implementaciju mira (SBA PIC) ombudsmanke⁴⁸⁹ su prezentirale stanje ljudskih prava u Bosni i Hercegovini. Sa istom tematikom su se obratile ombudsmanke Bosne i Hercegovine Uredu visokog predstavnika, Odboru šefova vodećih međunarodnih organizacije i bilateralnih donatora Bosne i Hercegovine.

⁴⁸⁸<https://www.ohchr.org/en/human-rights-75>

⁴⁸⁹Ombudsmanke dr. Jasminka Džumhur i Nives Jukić

Ombudsmeni se odazivaju svakom pozivu na sastanak sa specijalnim izvjestiteljima i o tomu opetovano izvješćuju na web stranici Institucije. Između ostalog, razgovarali sa Specijalnim izvjestiteljem Ujedinjenih naroda za promoviranje i zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u borbi protiv terorizma. Tijekom sastanka ukazano je na važnost uloge Institucije, a posebno zanimanje članovi delegacije su pokazali za mišljenje ombudsmana o stanju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini. Sastanak je održan i sa delegacijom Savjetodavnog Komiteta za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina (AC-FCNM) o temi poštivanja prava nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini; sa izvjestiteljima Europske komisije protiv rasizma i netolerancije (ECRI) Vijeća Europe o temi stanja ljudskih prava manjina u Bosni i Hercegovini.

Institucija redovito podnosi neovisna izvješća sljedećim UN Komitetima: CEDAW (Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena), CERD (Konvencija o eliminiranju svih oblika rasne diskriminacije), CESC (Konvencija o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima), CMW (Konvencija o pravima radnika migranata), CRC (Konvencija o pravima djeteta), CRPD (Konvencija o pravima osoba s invaliditetom) i UPR (Univerzalno periodično izvješće države). Ombudsmeni Bosne i Hercegovine sudjeluje po potrebi i na sjednicama UN Komiteta.

Izvješća koje je Institucija podnijela UN Komitetima u tijeku 2023. godine su: CEDAW, CERD i CESC. U 2024. godini Institucija priprema UPR izvješće za sljedeći ciklus izvještavanja.

12.5. Obilježavanje međunarodnih dana

Tijekom izvještajnog razdoblja Institucija je obilježila većinu međunarodnih dana vezanih za ljudska prava, a posebna pozornost je posvećena obilježavanju 75 godina Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima i 20 godina Pariških principa. Svečane konferencije održane su u Sarajevu 21.6.2023. godine i 5.12.2023. godine. Prigodnim aktivnostima u 2023. godini obilježili smo i Međunarodni dan djeteta, Međunarodni dan ljudskih prava, Međunarodni dan žena, Međunarodni dan zviždača, Međunarodni dan borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti i druge. U obilježavanju međunarodnih dana prati se i kalendar dostavljen od strane Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine.

12.6. Sudjelovanje u mrežama NHRI

Institucija ombudsmana ostvaruje uspješnu suradnju sa mrežama nacionalnih institucija za zaštitu ljudskih prava i članica je različitih mreža (GANHRI - mreže, ENHRI mreže, Europske mreže ombudsmana za djecu Europe, Međunarodnog instituta ombudsmana, Europskog instituta ombudsmana itd). Ombudsmeni BiH ili predstavnici Institucije ombudsmana pristupaju konferencijama i godišnjim sastancima različitih mreža, što je značajno za promoviranje ljudskih prava i zagovaranje primjene međunarodnih standarda u BiH. Nacionalne institucije za zaštitu ljudskih prava, putem sekretarijata zajedničkih mreža, traže savjete od članova mreže kako postupiti u određenoj situaciji, kako su kolege riješile neko pravno pitanje ili tumačile zakonodavstvo i u tim slučajevima Institucija izvještava o našim zakonima i dobrim praksama.

Institucija ima ostvarenu suradnju sa svim međunarodnim i regionalnim nacionalnim institucijama, tijelima za jednakost, ombudsmanima za djecu, ombudsmanima za zaštitu prava

invalidnih osoba, povjerenicima za informiranje i ostalim. Sa regionalnim i međunarodnim institucijama za ljudska prava, Ombudsmani BiH razmjenjuju izvješća i publikacije, razmatraju aktualne predmete i teme iz oblasti ljudskih prava. Tako su održani sastanci sa Pučkom pravobraniteljicom o temi očuvanja zdravog životnog okoliša, konkretno problematike u svezi odlaganja radioaktivnog otpada i istrošenog nuklearnog goriva na Trgovskoj gori, sa Zaštitnikom građana Republike Srbije razmatrana pitanja iz nadležnosti obje institucije i dogovarani modaliteta buduće suradnje, u organizaciji Nacionalnog preventivnog mehanizma Ujedinjenog kraljevstva razmijenjene su informacije o temi brige o ženama koje su u opasnosti od samopovrjeđivanja u zatvoru, u organizaciji Tijela za ravnopravnost Republike Srbije na Sedmoj regionalnoj konferenciji institucija za ravnopravnost jugoistočne Europe razgovarano je o izazovima ejdzizma u 21. stoljeću. Također, Ombudsmani BiH su sudjelovali na Međunarodnoj konferenciji ombudsmana u organizaciji predsjednika Nacionalne koordinacije italijanskih ombudsmana i ombudsmana regije Lacio o temi „*Uloga ombudsmana u svijetu: između realnosti i mogućnosti*“. Naročito je važna suradnja koja se ostvaruje sa institucijama za zaštitu ljudskih prava u regionu, shodno tomu da u određenim slučajevima postoji potreba za međunarodnom pravnom pomoći u oblasti zaštite ljudskih prava. Institucije se često posjećuju ili odazivaju na sastanke regionalnih mreža (Mreža za zaštitu životne sredine; Mreža povjerenika za informiranje „*Iniciativa*“). Razlozi su obično konzultacije u svezi uočenih sustavnih problema, registriranih žalbi, dogovori oko razmjene osoblja radi edukacije, treninga i drugo.

12.7. Suradnja sa civilnim društvom

Člankom 36a. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, propisano je da Institucija ombudsmana, s ciljem zaštite i promoviranja ljudskih prava i sloboda, održava redovite i tematske konzultacije s organizacijama civilnog društva, međunarodnim organizacijama, te neovisnim stručnim osobama kao i tijelima akademske zajednice. Ova odredba je usvojena stupanjem na pravnu snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine dana 15.9.2023. godine. Jedna je od preporuka GANHRI Potkomiteta za reakreditaciju iz 2017. godine, kojom je traženo formaliziranje odnosa između Institucije ombudsmana Bosne i Hercegovine i organizacija civilnog društva u Bosni i Hercegovini. Potrebno je napomenuti da je Institucija imala uspostavljenu praksu suradnje sa civilnim društvom te donesene podzakonske akte, uključujući Platformu suradnje sa nevladinim organizacijama, ali je Potkomitetovo stajalište da ova praksa mora biti propisana i zakonom.

Značaj konzultativnih sastanaka sa civilnim društvom je višestruk. Na ovaj način Ombudsmani dobijaju informaciju o stanju ljudskih prava u zajednici, ali i smjernice u kojem pravcu bi ta pitanja trebalo rješavati. Sastancima se uspostavlja i struktura za stalnu suradnju i održavanje kontakata sa lokalnim zajednicama. U 2023. godini, održana su tri konzultativna sastanka u Sarajevu (dana 13.4.2023. godine sudjelovale ukupno 24 organizacije), Mostaru (dana 5.5.2023. godine ušestvovalo ukupno 14 organizacija) i Banja Luci (dana 18.5.2023. godine sudjelovalo ukupno 14 organizacija) na koja su pozvane sve udruge koje aktivno djeluju u tim zajednicama. Teme sastanaka je bila uloga i pozicija Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine i organiziranje civilnog društva u Bosni i Hercegovini, mogući i održivi koncepti

pružanja uzajamne podrške kao i pozitivni aspekti suradnje u smislu zaštite i zagovaračkog pristupa.

Drugi oblik suradnje sa organizacijama civilnog društva i nevladinim sektorom se ostvaruje na način da, u zavisnosti od tematike, akteri usuglašavaju dalju dinamiku i oblik suradnje te se ide u realiziranje konkretnih aktivnosti. Ponekad su to obilasci centara za socijalni rad, klinika, udruga, zavoda, humanitarnih i javnih organizacija itd. Nakon terenskog rada, a u ovisnosti od dogovorenog, ide se u dalje realiziranje (zagovaranje, promoviranje vrijednosti, zaštita prava itd.).

Predstavnici Institucije sudjelovali su na četvrtoj Paradi ponosa, zalažući se za održivost postignutog napretka u ostvarivanju i zaštiti prava LGBTIQ osoba u Bosni i Hercegovini. Prethodno održan sastanak sa članicama Organizacionog odbora BH Povorke ponosa bio je povod za razgovor o pomacima u ostvarivanju i zaštiti prava LGBTIQ osoba u Bosni i Hercegovini.

Suradnja sa udruženjima građana se odvija na više načina, u zavisnosti od problematike i/ili aktivnosti koja se planira realizirati. Ova suradnja uključuje sudjelovanje na okruglim stolovima, konferencijama, edukaciji, treninzima, a nekad je to vezano za konkretno pitanje iz oblasti ljudskih prava. Ombudsmani često i sami iniciraju sastanke sa predstavnicima nevladinih organizacija kako bi se raspravljalo o aktualnim problemima sa kojima se organizacije i udruge susreću. Tako smo bili dijelom obilježavanja jubileja 45 godina postojanja Saveza paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Federacije Bosne i Hercegovine, sudjelovali na konferenciji „Civilno društvo i mediji: Kritički glasovi pod pritiskom“; u organizaciji SOS Dječija sela Bosne i Hercegovine sudjelovali na stručnoj konferenciji „Zaštita sigurnosti djece i mladih u ustanovama u Federaciji Bosne i Hercegovine“ kao i na online konferenciji o temi „Rodna ravnopravnost u ustavu – prepreke i mogućnosti“ u organizaciji Inicijativa Građanke za ustavne promjene i u suradnji sa Agencijom za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine, Kućom ljudskih prava Banja Luka i Fondacijom Heinrich Boell; diskutirali o temi „Historijski revizionizam, negiranje genocida i ratnih zločina i jezik mržnje online“ u okviru Forum za upravljanje internetom Bosne i Hercegovine (BH IGF); obavili razgovor sa predstavnicima Saveza civilnih žrtava rata; razgovarali sa predstavnicima udruge „Lara“ iz Bijeljine, Udružene žene iz Banja Luke i Trial International; susreli se sa direktorom JU Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida Republike Srpske; realizirali aktivnost sa direktoricom Westminster fondacije za demokraciju o temi „Govor mržnje u političkom diskursu“; bili dio konferencije o slobodi medija i civilnom društvu u organizaciji Ureda Europske unije u Bosni i Hercegovini; tu je i online sudjelovanje na okruglom stolu „Izazovi novinarstva u BiH – Mogu li nas ušutkati“, u organizaciji Društva novinara Bosne i Hercegovine u povodu obilježavanja Svjetskog dana slobode medija; okrugli stol o temi položaj gluhih i nagluhih osoba u svakodnevnom životu u organizaciji Saveza udruga gluhih i nagluhih Federacije Bosne i Hercegovine, sudjelovali na panel diskusiji „Ništa o nama bez nas“ u organizaciji Udruge obitelji djece i osoba s poteškoćama u razvoju „Dajte nam šansu“.

12.8. Pregled aktivnosti ombudsmana

VRSTA AKTIVNOSTI	SUBJEKT S KOJIM JE SASTANAK ODRŽAN	DATUM I MJESTO ODRŽAVANJA	NOSITELJ AKTIVNOSTI	TEMA SASTANKA
Suradnja sa organizacijama i institucijama u Bosni i Hercegovini	Ministar pravde Bosne i Hercegovine	25.05.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmanka Nives Jukić	Analiza i unaprjeđenje Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji i dosljedna primjena Zakona
	Ministar pravde Federacije Bosne i Hercegovine	20.09.2023. godine Sarajevo	Ombudsmanke dr. Jasminka Džumhur, Nives Jukić	Analiza i unaprjeđenje Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji i dosljedna primjena Zakona
	Ministar unutarnjih poslova Kantona Sarajeva	15.05.2023. godine Sarajevo	Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur	Prijedlog Zakona o javnom redu i miru
	Ministar unutarnjih poslova Federacije Bosne i Hercegovine	13.09.2023. godine Sarajevo	Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur	Stanje ljudskih prava u BiH sa fokusom na pitanja potrebe zakonskog uređenja rodno zasnovanog nasilja, nasilja putem informacijsko-komunikacijskih tehnologija, uključujući digitalne medije i pitanja upisa u matične knjige građana
	Zamjenik ministra financija i trezora Bosne i Hercegovine	06.09.2023. godine Sarajevo	Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur	Usvajanje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava BiH kojim se propisuje obveza za uspostavu preventivnog mehanizma i osiguranja finansijskih sredstava za izvršavanje ove zakonske obveze
	Ministar pravde Republike Srpske	10.02.2023. godine Banja Luka	Ombudsman dr. Nevenko Vranješ	Predmeti registrirani u Instituciji ombudsmana i uočene pojave kroz rad Institucije ombudsmana (razmjena mišljenja, analiza dosadašnjih postignuća i trenutno stanje, planiranje budućih koraka)
	Premijer Kantona Sarajevo	24.07.2023. godine Sarajevo	Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur	Suradnja sa Institucijom ombudsmana za ljudska prava BiH, razina poštivanja ljudskih prava u BiH te opće stanje ljudskih prava na području Kantona Sarajevo kao i predmeti koji se nalaze u radu Ombudsmana a tiče se žalbi građana s područja Kantona Sarajevo
	Ministrica za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajeva	03.02.2023. godine Sarajevo	Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur	Predmeti registrirani u Instituciji ombudsmana i uočene pojave kroz rad Institucije ombudsmana (razmjena mišljenja, analiza dosadašnjih postignuća i trenutno stanje, planiranje budućih koraka)
	Ministar za znanstvenotehnološki razvoj, visoko obrazovanje i informaciono društvo Republike Srpske	09.06.2023. godine Banja Luka	Ombudsman dr. Nevenko Vranješ	Stanje ljudskih prava u oblasti visokog obrazovanja i međusobna suradnja

	Federalni ministar rada i socijalne politike	23.05.2023. godine Sarajevo	Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur	Predmeti registrirani u Instituciji ombudsmana i uočene pojave kroz rad Institucije ombudsmana
	Federalni ministar zdravlja	06.09.2023. godine Sarajevo	Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur	Predmeti registrirani u Instituciji ombudsmana i uočene pojave kroz rad Institucije ombudsmana
	Gradonačelnik Gračanice	11.12.2023. godine Gračanica	Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur	Sudjelovanje na panel diskusiji „Ljudska prava i 16 dana aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja“
	Direktor JU Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje	27.06.2023. godine Prijedor	Ombudsman dr. Nevenko Vranješ	Realiziranje preporuka Ombudsmana iz Specijalnog izvješća o učinkovitosti zakonskih rješenja o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini, s posebnim naglaskom na podršku obiteljima osoba sa teškim invaliditetom.
	Direktor JU Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine Pazarić	17.08.2023. godine Pazarić	Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur	Predmet registriran po službenoj dužnosti
	Generalni sekretar Saveza gradova i općina Republike Srpske	27.01.2023. godine Bijeljina	Ombudsman dr. Nevenko Vranješ	Buduća zajednička suradnja
Surandnja sa pravosudnim institucijama	Sastanci sa predstavnicima Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine	13. i 14.12.2023. godine Sarajevo	Ombudsmanke dr. Jasminka Džumhur, Nives Jukić	Sustavno unaprijeđenje borbe protiv nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, razmatranje modaliteta buduće suradnje u pogledu navedene problematike
	Sastanci sa predstavnicima svih relevantnih organa i institucija u vezi problematike smještanja osoba sa duševnim smetnjama u Zavod Bakovići	3.2.2023. godine i 13.4.2023. godine u Sarajevu	Ombudsmani Bosne i Hercegovine	Postupak smještaja osoba u ustanove socijalne skrbi, odnosno an postupke koj pokreću određeni centri za socijalni rad i rješenja koja donose određeni sudovi, a odnose se na mjeru prisilnog smještaja (konkretno u ovom slučaju u Zavodu za zbrinjavanje mentalno invalidnih osoba Bakovići); razmatranje modaliteta buduće suradnje svih nadležnih institucija
	Glavna kantonalna tužiteljica Županije/Kantona Sarajevo	27.03.2023. godine Sarajevo	Ombudsmanka Nives Jukić	Predmeti registrirani u Instituciji ombudsmana i uspostavljanje bolje suradnje
	Glavni županijski tužitelj Tužiteljstva Hercegovačko-neretvanske županije/kantona	15.09.2023. godine Mostar	Ombudsmanka Nives Jukić	o svim pitanjima iz nadležnosti i djelokruga Ombudsmana i tužiteljstava o predmetima registriranim u Instituciji ombudsmana

VRSTA AKTIVNOSTI	SUBJEKT S KOJIM JE SASTANAK ODRŽAN	DATUM I MJESTO ODRŽAVANJA	NOSITELJ AKTIVNOSTI	TEMA SASTANKA
Aktivnosti na promoviranju ljudskih prava	Posjet Univerzitetu/Sveučilištu "Džemal Bijedić" Mostar	03.05.2023. godine Mostar	Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur	Promocija ljudskih prava i rada Institucije ombudsmana
	Posjeta Sveučilištu u Mostaru	22.03.2023. godine Mostar	Ombudsmanka Nives Jukić	Promocija ljudskih prava i rada Institucije ombudsmana
	Posjet Pravnom fakultetu Sveučilišta u Sarajevu	15.05.2023. i 04.12.2023. godine Sarajevo	Ombudsmeni Nives Jukić, dr. Nevenko Vranješ	Radionica, promocija ljudskih prava i rada Institucije ombudsmana
	Posjet Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru	31.05.2023. godine Mostar	Ombudsmanka Nives Jukić	Stanje ljudskih prava u Bosni i Hercegovini i uloga civilnog društva
	Posjet Pravnom fakultetu u Banja Luci	13.12.2023. godine Banja Luka	Ombudsman dr. Nevenko Vranješ	Promocija ljudskih prava i rada Institucije ombudsmana
	Posjet Pravnom fakultetu u Istočnom Sarajevu	28.10.2023. godine Istočno Sarajevo	Ombudsman dr. Nevenko Vranješ	Promocija ljudskih prava i rada Institucije ombudsmana
	Sudjelovanje u žiriju u simuliranoj usmenoj raspravi Pravni fakultet Sveučilišta u Sarajevu	10.05.2023. godine Sarajevo	Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur	Sudjelovanje u svojstvu suca u sudbenom vijeću jedne od simulacija usmene rasprave pred Europskim sudom za ljudska prava u okviru priprema za XVII „Regional moot court competition in human rights“
	Sudjelovanje u žiriju u simuliranom suđenju Pravni fakultet Sveučilišta u Mostaru	03.06.2023. godine Mostar	Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur	Državno takmičenje u simuliranom suđenju pred Europskim sudom za ljudska prava „Ius versus iustitia“
	Suradnja sa Europskim regionalnim master programom za demokraciju i ljudska prava u Jugoistočnoj Europi, prijam studenta radi obavljanja prakse u Sarajevu	lipanj/srpanj Sarajevo	Odjeljenje za praćenje ostvarivanja prava djeteta	Promocija ljudskih prava i rada Institucije ombudsmana
	Suradnja sa Fakultetom političkih znanosti Sveučilišta u Banja Luci, prijem studenata radi obavljanja prakse u Banja Luci	rujan Banja Luka	Sjedište Institucije ombudsmana	Promocija ljudskih prava i rada Institucije ombudsmana
	Sastanak sa predstavnicima studenata Sveučilišta u Banja Luci	31.05.2023. godine Banja Luka	Ombudsman dr. Nevenko Vranješ	Promocija ljudskih prava i rada Institucije ombudsmana
	Sastanak sa studentom na francuskom Institutu geopolitike Quentin Balladea	23.02.2023. godine Banja Luka	Ombudsman dr. Nevenko Vranješ	Promocija ljudskih prava i rada Institucije ombudsmana
	Sastanak sa profesorom Pravnog fakulteta u Kilecu, Poljska prof. Dr. Krzysztof Siselskim	02.06.2023. godine Banja Luka	Ombudsman dr. Nevenko Vranješ	Promocija ljudskih prava i rada Institucije ombudsmana
	Međunarodni znanstveni projek "Bosna i Hercegovine - Ustav i europske integracije"	12.04.2023. godine Sarajevo	Ombudsman dr. Nevenko Vranješ	Sudjelovanje u svojstvu člana projektnog tima

	Posjeta Pravnom fakultetu u Banja Luci povodom obilježavanja 48 godina postojanja	06.02.2023. godine Banja Luka	Ombudsman dr. Nevenko Vranješ	Suradnja i promocija ljudskih prava i rada Institucije ombudsmena
	Sastanak sa predstavnicima Visokog sudbenog i tužiteljskog savjeta BiH	13. i 14.12.2023. godine Sarajevo	Ombudsmanke dr. Jasminka Džumhur i Nives Jukić	Unaprjeđenje suradnje u zaštiti ljudskih prava
	Sudjelovanje predstavnika Institucije ombudsmena na obuci sudaca i tužitelja o temi: Obrnuti teret dokazivanja u predmetima diskriminacije: teorijska i praktična pitanja	25.09.2023. godine Sarajevo	Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur	Unaprjeđenje suradnje u zaštiti ljudskih prava; obuka o teorijskim i praktičnim pitanjima u predmetima iz oblasti doskriminacije: <i>'Sredstva i metodi koje koriste tužitelji u predmetima diskriminacije: preporuke i specijalna izvješća Institucije ombudsmena za ljudska prava BiH'</i>
	Pravosudni forum u organizaciji Ustavnog suda BiH, Visokog sudbenog i tužiteljskog savjeta i AIRE centra o temi: Neovisnost i nepristranost pravosuđa	09.11.2023. godine Sarajevo	Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur	Unaprjeđenje suradnje u zaštiti ljudskih prava; neovisnost i nepristranost pravosuđa u svjetlu izmjena zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine
	Sudjelovanje na skupu u organizaciji zajedničkog koordinacionog tijela udruga sudaca i tužitelja u BiH o temi "Dijalog strukovnih udruga u pravosuđu sa nositeljima zakonodavne i izvršne vlasti u BiH: Europske integracije i reforma pravosuđa u BiH - stanje i perspektive"	07.06.2023. godine Sarajevo	Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur	Aktivnije uključivanje strukovnih udruga u proces kreiranja zakonodavnih rješenja; zajedničko iznalaženje najboljih rješenja koja bi omogućila bosanskohercegovačkom pravosuđu da kvalitetnije, učinkovitije i odgovornije obavlja povjerene im dužnosti i kvalitetnije odgovori na opravdane zahtjeve građana i gospodarstvenih subjekata; ispunjenje 14 prioriteta postavljenih u Mišljenju Europske komisije za članstvo BiH u EU

VRSTA AKTIVNOSTI	SUBJEKT S KOJIM JE SASTANAK ODRŽAN	DATUM I MJESTO ODRŽAVANJA	NOSITELJ AKTIVNOSTI	TEMA SASTANKA
Suradnja s međunarodnim organizacijama i institucijama i podnesci UN komitetima	sastanci sa Uredom rezidentnog koordinатора UN-a u BiH	onlajn sastanak 10.03.2023. godine, 22.02.2023. godine, 29.09.2023. godine i 20.10.2023. godine u Sarajevu, a u Banja Luci 02.02.2023. godine	Ombudsmani Bosne i Hercegovine	Zajednička suradnja u zaštiti i promociji ljudskih prava
	UPR treninzi	21. i 22.11.2023. godine Sarajevo	Uposlenici Institucije ombudsmena	Edukacija i jačanje kapaciteta uposlenika u Instituciji ombudsmena

	Radionica "Pristup podacima zasnovan na ljudskim pravima" u organizaciji UN u BiH	24 i 25.05.2023. godine, Jahorina	Ombudsmanka Nives Jukić, uposlenici Institucije ombudsmana	Značaj podataka i indikatora kao alata za učinkovitu procjenu napretka i izazova u ostvarivanju ljudskih prava
	Tematska konferencija u organizaciji UN u BiH pod nazivom "Unaprjeđenje zaštite ljudskih prava, učešća i inkluzije u BiH"	05.12.2023. godine Sarajevo	Ombudsmeni Nives Jukić, dr. Nevenko Vranješ, uposlenici Institucije ombudsmana	<i>Unaprjeđenje zaštite ljudskih prava, učešća i inkluzije u Bosni i Hercegovini</i> ; prezentacija obećanja u sklopu Incijative „Ljudska prava 75“
	Zajednička konferencija Ombudsmana i UN u BiH "Procjena stanja ljudskih prava u BiH: Izazovi i očekivanja"	21.06.2023. godine Sarajevo	UN u BiH i Institucija ombudsmana	Promocija ljudskih prava u BiH, obilježavanje 75 godina od usvajanja Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima i 30. godišnjice Pariških principa i svi zaključci i preporuke sa konferencije su predstavljene na događaju visokog značaja u organizaciji Ureda visokog komesara UN za ljudska prava u Ženevi u prosincu 2023. godine
	Susret sa šefom Misije OSCE-a u BiH	30.01.2023. godine Sarajevo	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine	Aktualne teme iz oblasti vladavine prava i zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda
	Obuka uposlenika Institucije ombudsmana u organizaciji OSCE ODIHR iz Varšave i Misije OSCE u BiH o temi jačanja kapaciteta mehanizama nadzora u integriranju seksualno i rodno zasnovanog nasilja u aktivnostima nadzora nad vršenjem pritvora	13-15.11.2023. godine Sarajevo	Uposlenici Institucije ombudsmana	Jačanje kapaciteta i edukacija osoblja Institucije ombudsmana
	Sastanak sa šefom Delegacije EU i specijalnim predstavnikom EU u BiH (Johan Satler) i šefovima misija zemalja EU u BiH	19.04.2023. godine Sarajevo	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine	Prezentacija stanja ljudskih prava u BiH sa aspekta djelovanja Ombudsmana
	Sastanak sa vijećem za implementaciju mira PIK	21.11.2023. godine Sarajevo	Ombudsmanke Nives Jukić i dr. Jasminka Džumhur	Prezentacija stanja ljudskih prava u BiH sa aspekta djelovanja Ombudsmana
	Sastanak sa Specijalnim izvijestiteljem UN za promoviranje i zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u borbi protiv terorizma	16.01.2023. godine Banja Luka	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine	Stanje ljudskih prava u BiH; ostala pitanja od značaja za funkcioniranje Institucije ombudsmana BiH
	Sastanak sa delegacijom Savjetodavnog komiteta za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina	24.04.2023. godine Banja Luka	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine	Poštivanje prava nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini; identifikacija izazova u svakodnevnom radu Institucije ombudsmana BiH i pitanja o temi diskriminacije s posebnim fokusom na stanje u BiH
	Sastanak sa izvijestiteljima Europske komisije protiv rasizma i netolerancije (ECRI)	25.05.2023. godine	Ombudsmanka Nives Jukić, pomoćnik dr. Predrag Raosavljević	Šesti ciklus praćenja rada BiH u cilju prikupljanja informacija i podataka za naredno Izvješće o monitoringu; komentari o ispunjenju preporuka iz prethodnog ciklusa

	Sastanak sa Projektom podrške unaprjeđenju upravljanja i menadžmenta u zemljama srednje i istočne Europe, zajednička inicijativa EU/OECD (SIGMA)	07.06.2023. godine Sarajevo	ombudsmanke dr. Jasminka Džumhur, Nives Jukić	Prikupljanje dodatnih informacija o funkcioniranju upravnih pravosuđa na Zapadnom Balkanu i njihovom utjecaju na javnu upravu (sudjelovanje upravnih tijela u procesu upravnih sudova, izvršenje sudsbenih presuda)
--	--	--------------------------------	---	---

VRSTA AKTIVNOSTI	SUBJEKT S KOJIM JE SASTANAK ODRŽAN	DATUM I MJESTO ODRŽAVANJA	NOSITELJ AKTIVNOSTI	TEMA SASTANKA
Sudjelovanje u mrežama NHRI	GANHRI Godišnja konferencija	10.03.2023. godine Ženeva	Ombudsmani Bosne i Hercegovine	Obilježavanje 75 godišnjice Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima; obilježavanje 30 godišnjice Pariških principa; refleksija na trenutno svjetsko stanje ljudskih prava; identifikacija globalnih izazova i prilika
	Međunarodna konferencija u organizaciji GANHRI/UPCHR/DIHR/OHCRH pod nazivom "Mučenje i drugo zlostavljanje: Uloga nacionalnih institucija za ljudska prava"	6-8.11.2023. godine Kopenhagen	Ombudsmani Nives Jukić, dr. Nevenko Vranješ	Istraživanje različitih praktičnih i učinkovitih načina na koje NHRI mogu koristiti svoje mandate u cilju pružanja podrške prava svim osobama na ljudsko dostojanstvo i slobodu od mučenja i drugog zlostavljanja
	ENHRI Generalna skupština	10.03.2023. godine Ženeva	Ombudsmani Bosne i Hercegovine	Članstvo i izazovi u radu ENNHRI; razmatranje članstva NHRI Ruske Federacije
	ENHRI Godišnja skupština i konferencija	11.10.2023. godine Brisel	Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur	Obilježavanje desete godišnjice ENNHRI; <i>'Unaprjeđenje ljudskih prava, demokratije i vladavine prava u kritično vrijeme u Europi: uloga ENNHRI i NHRI'</i> ; sagledavanje dostignuća ENNHRI i budući izazovi
	ENHRI Konzultativna sjednica o vladavini prava	24.10.2023. godine Brisel	Ombudsmani dr. Jasminka Džumhur, dr. Nevenko Vranješ	Konzultativna sjednica o vladavini prava za NHRI iz zemalja proširenja (pitanje vladavine prava NHRI, razmjena mišljenja o osnaživanju promocije i zaštite ljudskih prava kroz aktivan doprinos, korištenje pregovora o proširenju EU – dalji koraci i inicijative)
	ENHRI Sastanak - izgradnja kapaciteta u oblasti novih tehnologija	22-25.05.2023. godine Atina	Ombudsman dr. Nevenko Vranješ	Obuka za izgradnju kapaciteta u oblasti utjecaja novih tehnologija u oblasti migracija na ljudska prava; izazovi i prilike NHRI u ovoj oblasti
	ENHRI Konferencija "Pravo na dobru upravu - mit, težnja ili stvarnost"	31.10-01.11. Malta	Ombudsmn dr. Nevenko Vranješ i ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur	Iskustva i razmjena dobrih praksi NHRI o pristupima za unaprjeđenje dobre uprave

	Sastanak AOM o temi "Integritet i neovisnost institucija ombudsmana - otpornost na izazove"	24.-25.05.2023. godine Priština	Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur	Razgovori o temi integriteta i neovisnosti institucija ombudsmana – otpornost na izazove; stvaranje prilika za mapiranje vrsta prijetnji sa kojima se institucije suočavaju u pogledu njihove neovisnosti; neophodni naredni koraci u cilju očuvanja neovisnosti institucija ombudsmana
	Sastanak sa Pučkom pravobraniteljicom Republike Hrvatske	18.04.2023. godine Banja Luka	Obudsmeni Bosne i Hercegovine	Razgovori o problematici odlaganja radioaktivnog otpada i istrošenog nuklearnog otpada na Trgovskoj gori u Republici Hrvatskoj na granici sa BIH
	Sastanak sa Zaštitnikom građana Srbije	17.11.2023. godine Beograd	Obudsmeni Bosne i Hercegovine	Nastavak suradnje dvije institucije
	Sastanak u organizaciji Nacionalnog preventivnog mehanizma Ujedinjenog kraljevstva	onlajn sastanak dana 13.12.2023. godine	Obudsmeni Bosne i Hercegovine	Briga o ženama u zatvoru koje su u opasnosti od samopovrjeđivanja
	Regionalni sastanak za predstavnike tijela za ravnopravnost iz regije Zapadnog Balkana i Istočnog partnerstva	13.-14.6.2023. godine Vlora, Republika Albanija	Ombusman dr. Nevenko Vranješ i ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur	Radionica o rješavanju pitanja rasizma
	Sastanak u organizaciji Tijela za ravnopravnost Republike Srbije na sedmoj regionalnoj konferenciji za institucije za ravnopravnost Jugoistočne Europe	15.11.2023. godine Beograd	Obudsmeni Bosne i Hercegovine	Diskriminacija starijih osoba - ejdžizam
	Međunarodna konferencija ombudsmana o temi "Uloga ombudsmana u svijetu. Između realnosti i mogućnosti"	21.09.2023. godine Rim	Obudsmeni dr. Jasminka Džumhur, dr. Nevenko Vranješ	Međunarodna konferencija ombudsmana - zajednička pitanja, razmjene najboljih praksi i iskustava, promocija suradnje između institucija za ljudska prava

VRSTA AKTIVNOSTI	SUBJEKT S KOJIM JE SASTANAK ODRŽAN	DATUM I MJESTO ODRŽAVANJA	NOSITELJ AKTIVNOSTI	TEMA SASTANKA
Suradnja sa civilnim društvom	Savez paraplegičara i oboljelih od dječije paralize FBiH - obilježavanje 45 godina postojanja Saveza	15.12.2023. godine Sarajevo	Ombudsmanka Nives Jukić	Izazovi za žene s invaliditetom; međusobna podrška; otvorena pitanja međusobne suradnje u najboljem interesu ove kategorije stanovništva
	Konferencija "Civilno društvo i mediji. Kritički glasovi pod pritiskom"	22.11.2023. godine Banja Luka	Ombusman dr. Nevenko Vranješ	Procjena stanja osnovnih sloboda u Republici Srpskoj u svjetlu zakonodavnih inicijativa (Nacrt Zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija); mogući pravci osiguranja povoljnog okruženja za funkcioniranje civilnog društva

	Sturčna konferencija u organizaciji SOS Dječija sela BIH pod nazivom "Zaštita sigurnosti djece i mladih u ustanovama u Federaciji BIH"	28.11.2023. godine Sarajevo	ombudsmanka Nives Jukić	Predstavljanje dobrih praksi i mehanizama za zaštitu sigurnosti djece i mladih u socijalnom, obrazovnom i zdravstvenom sektoru
	Konferencija "Rodna ravnopravnost u ustavu-prepreke i mogućnosti" u organizaciji Inicijativa građanke za ustavne promjene u suradnji sa Agencijom za ravnopravnost spolova BIH	onlajn 20.11.2023. godine	ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur	Rodna ravnopravnost kao ustavna kategorija; primjena u praksi; konkretni prijedlozi za unaprjeđenje rodne ravnopravnosti i ženskih ljudskih prava kroz ustav
	Kuća ljudskih prava Banja Luka i Fondacija Heinrich Boell - diskusija o temi "Historijski revizionizam, negiranje genocida i ratnih zločina i jezik mržnje onlajn"	02.10.2023. godine Sarajevo	Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur	Pitanja cyber sigurnosti, slobode govora, slobode medija, govora mržnje u online prostoru, nasilja na internetu (posebno nad ženama i marginaliziranim skupinama)
	Savez civilnih žrtava rata	18.09.2023. godine Sarajevo	Ombudsmanke dr. Jasminka Džumhur i Nives Jukić	Položaj civilnih žrtava rata u Bosni i Hercegovini
	Sastanak sa predstavnicima Udruge „Lara“ iz Bijeljine, Udružene žene Banja Luka i Trial International	16.08.2023. godine Banja Luka	Ombudsman dr. Nevenko Vranješ	Pitanja koja se odnose na Zakon o zaštiti žrtava ratne torture u Republici Srpskoj (članak 7. točka 4.); razmatranje konkretnih aktivnosti buduće suradnje
	Sastanka sa direktoricom Westminster fondacije za demokraciju o temi "Govor mržnje u političkom diskursu"	20.06.2023. godine Sarajevo	Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur	Diskusija o propustima, poduzimanju budućih koraka u suzbijanju govora mržnje; pitanje uspostave standarda prihvatljive političke komunikacije; pitanje poboljšanja suradnje između političkih stranaka u zakonodavnim tijelima u cilju uspostave konstruktivnog političkog dijaloga na značajnim pitanjima
	Sudjelovanje na konferenciji o slobodi medija i civilnom društvu u organizaciji Ureda Europske unije u BiH	01.06.2023. godine Banja Luka	Ombudsmani dr. Jasminka Džumhur, dr. Nevenko Vranješ	Sloboda medija i kleveta, civilno društvo i najava zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija; izazovi u radu organizacija civilnog društva u BiH
	Okrugli stol u organizaciji Društva novinara BiH o temi "Izazovi novinarstva u BiH - mogu li nas ušutkati"	onlajn 03.05.2023. godine	Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur	Obilježavanje Svjetskog dana slobode medija u BiH; položaj medija u BiH
	Sastanak sa članicama Organizacionog odbora BH Povorke ponosa	19.4.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmani BiH	Pomaci u ostvarivanju i zaštiti prava LGBTIQ osoba u Bosni i Hercegovini
	Panel diskusija "Ništa o nama bez nas" u organizaciji Udruge obitelji djece i osoba sa poteškoćama u razvoju "Dajte nam šansu"	26.04.2023. godine Sarajevo	Ombudsmanka Nives Jukić	Pokretanje rasprave i podizanje svijesti o potrebama obitelji djece i odraslih osoba sa poteškoćama u razvoju

XIII. PREPORUKE OMBUDSMANA

Ombudsmeni, sukladno s člankom 32. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, nakon provedenog postupka istraživanja odgovornom tijelu mogu dati preporuke s ciljem otklanjanja uočenih povreda ljudskih prava. Tijela/organi koji dobiju takve preporuke dužni su pismeno odgovoriti i obavijestiti Ombudsmane o učinku preporuka u roku koji su Ombudsmeni odredili.

Ako odgovorno tijelo ne poduzme mjere iz preporuke ili ako ne obavijesti Ombudsmane o razlozima njihovog nepoduzimanja, Ombudsmeni neposredno višem tijelu ukazuju na tijek predmeta i na dalje preporuke. Slijedi tabelarni prikaz preporuka upućenih u prošloj godini i način njihovog realiziranja:

TABELARNI PRIKAZ PREPORUKA

BROJ PREPORUKE	BROJ PREDMETA	UPUĆEN ORGANU	POVREDA PRAVA	DATUM IZDAVANJA PREPORUKE	REALIZACIJA	ZPRIMLJEN ODGOVOR
P-1/23	Ž-SA-05-616/22	VLADA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.1.2023.	NIJE REALIZIRANA	NE
P-2/23	Ž-SA-02-994/22	MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU, RASELJENE OSOBE I IZBJEGLICE ŽUPANIJE/KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R MINISTRICE NA ZNANJE: FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO N/R MINISTRA	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	12.1.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-3/23	Ž-SA-02-897/22	JP ELEKTROPRIVREDA BIH D.D. – SARAJEVO ZAVISNO DRUŠTVO RUDNICI "KREKA" D.O.O. – TUZLA RUDNIK "MRAMOR" U MRAMORU TUZLA N/R DIREKTORA	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	12.1.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-4/23	Ž-SA-05-578/21	MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R MINISTRA NA ZNANJE: FOND ZA POVRATAK BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R DIREKTORA REPUBLIČKI SEKRETARIJAT ZA RASELJENE OSOBE I MIGRACIJE BANJA LUKA N/R V.D. DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.1.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA

P-5/23	Ž-SA-04-1141/22	ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON/ŽUPANIJA MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, ZNANOST, KULTURU I SPORT ZENICA JAVNA USTANOVA ZA PREDŠKOLSKO OBRAZOVANJE I VASPITANJE UMIHANA ČUVIDINA BREZA BREZA	10 - RADNI ODNOSI	12.1.2023.	REALIZIRANA	DA
P-6/23	Ž-SA-05-192/22	GRAD SARAJEVO SARAJEVO JP „OLIMPIJSKI BAZEN OTOKA“ D.O.O. SARAJEVO SARAJEVO N/R NADZORNOG ODBORA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	13.1.2023.	REALIZIRANA	DA
P-7/23	Ž-BL-05-333/22	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE PODRUČNA JEDINICA ŠIPOVO	15 - IMOVINSKO PRAVNI	16.1.2023.	REALIZIRANA	DA
P-8/23	Ž-BL-05-811/22	GRAD BANJA LUKA GRADSKA UPRAVA ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE I KOMUNALNU POLICIJU ODSJEK KOMUNALNE POLICIJE	15 - IMOVINSKO PRAVNI	16.1.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-9/23	Ž-BL-05-587/22	OPĆINA SREBRENICA ODJELJENJE ZA FINACIJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	17.1.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-10/23	Ž-BL-08-471/22	MINISTARSTVO FINACIJA REPUBLIKE SRPSKE FEDERALNO MINISTARSTVO FINACIJA PORESKA UPRAVA REPUBLIKE SRPSKE POREZNA UPRAVA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	19 - UPRAVA	17.1.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-11/23	Ž-BL-05-376/22	POLICIJSKA UPRAVA BANJA LUKA POLICIJSKA POSTAJA BANJA LUKA - LAZAREVO GRAD BANJA LUKA ODJELJENJE ZA KOMUNALNE I STAMBENE POSLOVE I POSLOVE PROMETA GRAD BANJA LUKA ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE I KOMUNALNU POLICIJU ODSJEK ZA KONTROLU PARKINGA	05 - POLICIJA	17.1.2023.	REALIZIRANA	DA
P-12/23	Ž-BL-05-645/22 Ž-BL-05-646/22	JAVNO PODUZEĆE "RAD" A.D. BRATUNAC	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	17.1.2023.	NIJE REALIZIRANA	NE
P-13/23	Ž-SA-08-1053/22	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	19 - UPRAVA	18.1.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-14/23	Ž-BL-06-611/22	RADIO TELEVIZIJA REPUBLIKE SRPSKE	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	19.1.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-15/23	Ž-BL-04-641/22	MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA BOSNE I HERCEGOVINE	10 - RADNI ODNOSI	19.1.2023.	REALIZIRANA	DA
P-16/23	Ž-LI-08-173/22	PON-FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA	19 - UPRAVA	24.1.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-17/23	Ž-BL-05-680/21	GRAD BANJA LUKA REPUBLIČKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	32 - INSPEKCIJE	31.1.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA

P-18/23	Ž-LI-05-218/22	JAVNA USTANOVA BOLNICA TRAVNIK	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	22.2.2023.	REALIZIRANA	DA
P-19/23	Ž-BR-04-112/22	JAVNO KOMUNALNO PODUZEĆE KOMUNALAC DOO HUSINSKIH RUDARA BB 75000 TUZLA	10 - RADNI ODNOSI	3.2.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-20/23	Ž-MO-05-100/22	1. GRAD KONJIC N/R GRADONAČELNIKA KONJIC 2. JP ELEKTROPRIVREDA BIH ED MOSTAR N/R DIREKTORA MOSTAR	15 - IMOVINSKO PRAVNI	3.2.2023.	DJELIMIČNO REALIZIRANA	DA
P-21/23	Ž-BR-08-117/21	FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE MINISTARSTVO PRAVDE REPUBLIKE SRPSKE	09 - PRAVOSUĐE	14.2.2023.	OSTVARENA SURADNJA	NE
P-22/23	Ž-LI-08-171/22	PON-VLADA KANTONA/ŽUPANIJA 10 LIVNO	19 - UPRAVA	22.2.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-23/23	Ž-SA-05-38/23	GRAD GORAŽDE GORAŽDE N/R GRADONAČELNIKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.2.2023.	REALIZIRANA	DA
P-24/23	Ž-SA-08-574/22	KOMISIJA ZA OČUVANJE NACIONALNIH SPOMENIKA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R: PREDSEDavajućEG OPĆINA STARI GRAD SARAJEVO N/R: NAČELNIKA	19 - UPRAVA	13.2.2023.	REALIZIRANA	DA
P-25/23	Ž-SA-08-1207/22	OPĆINA STARI GRAD SARAJEVO N/R: NAČELNIKA OPĆINE KANTONALNA JAVNA USTANOVA ZA ZAŠTIĆENA PRIRODNA PODRUČJA SARAJEVO N/R: DIREKTORA	19 - UPRAVA	8.2.2023.	REALIZIRANA	DA
P-26/23	Ž-SA-04-1084/22	MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R: MINISTRA JU SREDNJA GRAĐEVINSKO – GEODETSKA ŠKOLA SARAJEVO SARAJEVO N/R: DIREKTORA KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R: DIREKTORA	10 - RADNI ODNOSI	8.2.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-27/23	Ž-BL-05-688/22	OPĆINA SANSKI MOST OPĆINSKO VIJEĆE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	9.2.2023.	REALIZIRANA	DA
P-28/23	Ž-BL-06-304/22	CENTAR ZA INFORMIRANJE I PRIZNAVANJE DOKUMENATA IZ PODRUČJA VISOKOG OBRAZOVANJA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-17 - TEMELJEM OBRAZOVANJA	10.2.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-29/23	Ž-BL-06-236/22	BILJEŽNIČKA KOMORA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	01 - DISKRIMINACIJA	10.2.2023.	REALIZIRANA	DA
P-30/23	Ž-BL-08-348/22	PON-GRAD BANJA LUKA SKUPŠTINA GRADA	19 - UPRAVA	10.2.2023.	NIJE REALIZIRANA	NE
P-31/23	Ž-BL-05-684/22	JZU "ZDRAVSTVENI CENTAR BRČKO"	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	10.2.2023.	NIJE REALIZIRANA	NE
P-32/23	Ž-BL-04-702/22	PON-MINISTARSTVO ZDRAVSTVA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	23 - ZDRAVSTVO	10.2.2023.	REALIZIRANA	DA

P-33/23	Ž-SA-06-464/22	FEDERALNO MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA	14.2.2023.	REALIZIRANA	DA
P-34/23	Ž-SA-04-1279/22	JAVNO PODUZEĆE ZA UPRAVLJANJE, ZAŠTITU I ODRŽAVANJE OBJEKATA U VLASNIŠTVU OPĆINE NOVI GRAD SARAJEVO "LOKOM" D.O.O. SARAJEVO SARAJEVO	21 - KOMUNALNE USLUGE	14.2.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-35/23	Ž-SA-06-1156/22	PON-RUDNIK MRKOG UGLJA „BREZA“ D.O.O. - BREZA N/R DIREKTORA BREZA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	14.2.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-36/23	Ž-LI-06-204/22	- VLADA KANTONA 10 - MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA K-10	01 - DISKRIMINACIJA	22.2.2023.	REALIZIRANA	NE
P-37/23	Ž-LI-05-223/22	1. GRAD LIVNO, N/R GRADONAČELNIKA 2. POVJERENSTVO ZA IZBOR I IMENOVANJE CENTRA ZA SOCIJALNU SKRB LIVNO 3. MINISTARSTVO RADA, ZDRAVSTVA, SOCIJALNE SKRBI I PROGNAH KANTONA/ŽUPANIJE 10	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	10.3.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-38/23	Ž-SA-05-1058/22	FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	17.2.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-39/23	Ž-SA-08-800/22	OPĆINAA BUGOJNO OPĆINSKO VIJEĆE N/R PREDSEDAVAJUĆEG OV	19 - UPRAVA	22.2.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-40/23	Ž-BL-05-699/22	PON-ZRAČNE LUKE REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	23.2.2023.	REALIZIRANA	DA
P-41/23	Ž-BL-05-438/22	VLADA REPUBLIKE SRPSKE GENERALNI SEKRETARIJAT	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	23.2.2023.	REALIZIRANA	DA
P-42/23	Ž-BL-05-578/22	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE PODRUČNA JEDINICA BANJA LUKA	15 - IMOVINSKO PRAVNI	23.2.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-43/23	Ž-BL-04-597/22	JP "VODOVOD" AD ČELINAC	21 - KOMUNALNE USLUGE	23.2.2023.	REALIZIRANA	DA
P-44/23	U predmetima od Ž-BL-06-106/20 do Ž-BL-06-218/20 (ukupno 113 žalbi)	SKUPŠTINA GRADA PRIJEDORA	01 - DISKRIMINACIJA	23.2.2023.	REALIZIRANA	DA
P-45/23	Ž-SA-05-46/23	OPĆINA PALE PALE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	27.2.2023.	REALIZIRANA	DA
P-46/23	Ž-SA-05-1046/22	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA UNSKO-SANSKOG KANTONA/ŽUPANIJE BIHAĆ N/R MINISTRA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	27.2.2023.	REALIZIRANA	DA
P-47/23	Ž-SA-05-1317/22	KANTONALNO/ŽUPANIJSKOG TUŽITELJSTVO KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R GLAVNE KANTONALNE TUŽITELJICE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	27.2.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA

P-48/23	Ž-SA-05-1097/22	GAD BIHAĆ SLUŽBA ZA URBANISTIČKO PLANIRANJE, GRAĐENJE, IMOVINSKO-PRAVNE I GEODETSKE POSLOVE BIHAĆ N/R SLUŽBENIKA ZA INFORMIRANJE N/R GRADONAČELNIKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	27.2.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-49/23	Ž-BL-04-551/22	SREDNJOBOSANSKI KANTON/ŽUPANIJA MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, KULTURE I SPORTA	10 - RADNI ODNOSI	6.3.2023.	REALIZIRANA	DA
P-50/23	Ž-BL-05-20/23	FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE	15 - IMOVINSKO PRAVNI	6.3.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-51/23	Ž-BL-05-747/22	PON-ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	6.3.2023.	NIJE REALIZIRANA	NE
P-52/23	Ž-BL-04-429/21	SVEUČILIŠTE U BIHAĆU ISLAMSKI PEDAGOŠKI FAKULTET	10 - RADNI ODNOSI	6.3.2023.	REALIZIRANA	DA
P-53/23	Ž-BL-05-664/22	JU DOM ZDRAVLJA KANTONA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	6.3.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-54/23	Ž-BL-02-581/22	1. MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE 2. FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE 3. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA I SOCIJALNE POLITIKE UNSKO-SANSKOG KANTONA/ŽUPANIJE 4. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE POLITIKE POSAVSKOG KANTONA/ŽUPANIJE 5. MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU I POVRATAK TUZLANSKOG KANTONA/ŽUPANIJE 6. MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU I IZBJEGLICE ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA/ŽUPANIJE 7. MINISTARSTVO ZA SOCIJALNU POLITIKU, ZDRAVSTVO, RASELJENE OSOBE I IZBJEGLICE BOSANSKO-PODRINJSKOG KANTONA/ŽUPANIJE 8. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA I SOCIJALNE POLITIKE SREDNJOBOSANSKOG KANTONA/ŽUPANIJE 9. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE ZAŠTITE HERCEGOVAČKO- NERETVANSKOG KANTONA/ŽUPANIJE 10. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE ZAŠTITE ZAPADNO- HERCEGOVAČKOG KANTONA/ŽUPANIJE 11. MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU, RASELJENE OSOBE I IZBJEGLICE KANTONA	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	7.3.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA

		SARAJEVO 12. MINISTARSTVO RADA, ZDRAVSTVA, SOCIJALNE SKRBI I PROGNAH ŽUPANIJE/KANTONA 10				
P-55/23	Ž-SA-05-916/22	VLADA KANTONA SARAJEVO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO M/R MINISTRA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.3.2023.	DJELIMIČNO REALIZIRANA	DA
P-56/23	Ž-SA-03-967/22	STOMATOLOŠKA KOMORA FEDERACIJE BIH SARAJEVO N/R PREDSEDNIKA	23 - ZDRAVSTVO	7.3.2023.	DJELIMIČNO REALIZIRANA	DA
P-57/23	Ž-SA-04-1000/22 Ž-SA-04-1001/22 Ž-SA-04-966/22	LIJEČNIČKA KOMORA FEDERACIJE BIH TUZLA N/R PREDSEDNIKA KOMORE LIJEČNIČKA KOMORA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA/ŽUPANIJE ZENICA N/R PREDSEDNIKA KOMORE LIJEČNIČKA KOMORA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R PREDSEDNIKA KOMORE	23 - ZDRAVSTVO	7.3.2023.	DJELIMIČNO REALIZIRANA	DA
P-58/23	Ž-SA-04-20/23	PON-ELEKTROTEHNIČKA ŠKOLA ZA ENERGETIKU SARAJEVO N/R DIREKTORA ŠKOLSKOM ODBORU SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	7.3.2023.	REALIZIRANA	DA
P-59/23	Ž-SA-04-1308/22	OPĆINA ILIDŽA N/R NAČELNIKA ILIDŽA AGENCIJA ZA DRŽAVNU SLUŽBU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE N/R DIREKTORA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	7.3.2023.	REALIZIRANA	DA
P-60/23	Ž-SA-04-1182/22	ŽUPANIJA/KANTON SARAJEVO MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO N/R MINISTRICE SARAJEVO	11 - OBRAZOVANJE	7.3.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-61/23	Ž-SA-08-512/22	PON-OPĆINA ILIDŽA ILIDŽA	19 - UPRAVA	7.3.2023.	REALIZIRANA	DA
P-62/23	Ž-SA-04-40/23	OPĆINA NOVO SARAJEVO N.R. NAČELNIKA SARAJEVO ODBOR DRŽAVNE SLUŽBE ZA ŽALBE FBIH SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	7.3.2023.	REALIZIRANA	DA
P-63/23	Ž-MO-01-126/22	JU OSNOVNA ŠKOLA "BIJELO POLJE" POTOCI N/R DIREKTORICE BIJELO POLJE/MOSTAR	13 - PRAVA DJETETA	7.3.2023.	REALIZIRANA	DA
P-64/23	Ž-MO-05-135/22	VLADA ŽUPANIJE ZAPADNOHERCEGOVAČKE POVJERENSTVO ZA DRŽAVNU SLUŽBU ŠIROKI BRIJEG	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	7.3.2023.	REALIZIRANA	DA
P-65/23	Ž-SA-06-47/23	OPĆINA FOČA - USTIKOLINA OPĆINSKO VIJEĆE 0 USTIKOLINA	01 - DISKRIMINACIJA	7.3.2023.	REALIZIRANA	DA
P-66/23	Ž-SA-05-417/21	PON-MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, KULTURE I SPORTA USK BIHAĆ	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	7.3.2023.	REALIZIRANA	DA
P-67/23	Ž-SA-06-277/20	JU CENTRAR ZA SOCIJALNI RAD BREZA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	13.4.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA

P-68/23	Ž-SA-04-1198/22	PON-MINISTARSTVO PRAVDE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	7.3.2023.	REALIZIRANA	DA
P-69/23	Ž-SA-04-892/22 Ž-SA-04-894/22	PON-ŽUPANIJSKO/KANTONALNO TUŽITELJSTVO TUZLANSKOG KANTONA TUZLA	11 - OBRAZOVANJE -- 11-4 - VISOKO OBRAZOVANJE	7.3.2023.	REALIZIRANA	DA
P-70/23	Ž-BR-04-106/22	-VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO -VLADA TUZLANSKE ŽUPANIJE TUZLA -GRAD TUZLA, SLUŽBA CIVILNE ZAŠTITE TUZLA / NA ZNANJE	21 - KOMUNALNE USLUGE	14.3.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-71/23	Ž-BR-05-6/23	OPĆINSKI SUD U ŽIVINICAMA ŽIVINICE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.3.2023.	REALIZIRANA	DA
P-72/23	Ž-BL-08-783/22	PON- REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE	19 - UPRAVA	13.3.2023.	REALIZIRANA	DA
P-73/23	Ž-BL-05-685/17	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE LAKTAŠI	15 - IMOVINSKO PRAVNI	13.3.2023.	REALIZIRANA	DA
P-74/23	Ž-BL-05-782/22	OPĆINA ISTOČNO NOVO SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	13.3.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-75/23	Ž-BL-01-672/22	MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	13 - PRAVA DJETETA	13.3.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-76/23	Ž-BL-08-800/22	PON-OPĆINA GORNJI VAKUF – USKOPLJE	19 - UPRAVA	13.3.2023.	REALIZIRANA	DA
P-77/23	Ž-BL-05-538/22	FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH OSOBA I IZBJEGLICA OPĆINA BOSANSKO GRAHOVO	20 - RATNE ŠTETE	14.3.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-78/23	Ž-BL-04-788/22	GRAD TREBINJE JKP „PARKING SERVIS“ D.O.O. TREBINJE	21 - KOMUNALNE USLUGE	14.3.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-79/23	Ž-BR-05-204/22	ODJELJENJU ZA GOSPODARSTVENI RAZVOJ, SPORT I KULTURU VLADE BRČKO DISTRIKTA BIH	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.3.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-80/23	Ž-LI-05-36/23	PON-MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	27.4.2023.	REALIZIRANA	DA
P-81/23	Ž-BL-05-784/22	SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO BOSNE I HERCEGOVINE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	22.3.2023.	REALIZIRANA	DA
P-82/23	Ž-BL-04-792/22	PON-GRAD BIHAĆ	21 - KOMUNALNE USLUGE	22.3.2023.	REALIZIRANA	DA
P-83/23	Ž-BL-06-785/21	JKP “ČISTOČA” D.O.O. CAZIN	01 - DISKRIMINACIJA	22.3.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-84/23	Ž-BL-01-804/22	„PRVA OSNOVNA ŠKOLA“ DONJI VAKUF SREDNJOBOSANSKI KANTON MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, ZNANOST I KULTURU I SPORT INSPEKTORAT	13 - PRAVA DJETETA	22.3.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA

P-85/23	Ž-SA-04-708/22	ELEKTROPRENOS-ELEKTROPRIJENOS A.D. BANJA LUKA N/G GENERALNOG DIREKTORA BANJA LUKA	10 - RADNI ODNOSI	24.3.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-86/23	Ž-MO-06-119/22 Ž-SA-06-1095/22	AGENCIJA ZA JAVNE NABAVKE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	24.3.2023.	REALIZIRANA	DA
P-87/23	Ž-SA-08-268/22	PON-OPĆINA SREBRENICA SREBRENICA	09 – PRAVOSUĐE	24.3.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-88/23	Ž-SA-08-303/22	PON-REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE PODRUČNA JEDINICA ŠIPOVO ŠIPOVO	19 – UPRAVA	24.3.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-89/23	Ž-SA-06-243/23	JU ZAVOD ZA ZBRINJAVANJE MENTALNO INVALIDNE DJECE I OMLADINE PAZARIĆ N/R UPRAVNI ODBOR N/R DIREKTOR	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	27.3.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-90/23	Ž-SA-05-1299/22	ŽUPANIJA/KANTON SARAJEVO FOND KANTONA SARAJEVO ZA IZGRADNJU STANOVA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	27.3.2023.	REALIZIRANA	DA
P-91/23	Ž-SA-05-606/21	PON-JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD JAJCE JAJCE	05 – POLICIJA	27.3.2023.	REALIZIRANA	DA
P-92/23	Ž-SA-05-993/20	PON-OPĆINA ILIDŽA ILIDŽA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	27.3.2023.	REALIZIRANA	DA
P-93/23	Ž-MO-02-147/22	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE PODRUČNA JEDINICA TREBINJE TREBINJE	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	29.3.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-94/23	Ž-MO-08-137/22	ŽUPANIJSKO TUŽITELJSTVO HNK/Ž MOSTAR	26 – TUŽITELJSTVA	29.3.2023.	DJELIMIČNO REALIZIRANA	DA
P-95/23	Ž-MO-04-4/23	MINISTARSTVO GOSPODARSTVA HNK/Ž MOSTAR	06 - JAVNI PRIHODI	29.3.2023.	DJELIMIČNO REALIZIRANA	DA
P-96/23	Ž-SA-06-810/22	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-12 - TEMELJEM NACIONALNOG ILI SOCIJALNOG PODRIJETLA	10.4.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-97/23	Ž-LI-06-46/23	1. MINISTARSTVO ZNANOSTI, PROSVJETE, KULTURE I ŠPORTA K-10 2. SREDNJA ŠKOLA DRVAR	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-12 - TEMELJEM NACIONALNOG ILI SOCIJALNOG PODRIJETLA	11.4.2023.	REALIZIRANA	DA
P-98/23	Ž-BL-05-691/22	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA VLADA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA KANTONALNO TUŽITELJSTVO ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA/ŽUPANIJE	05 - POLICIJA	18.4.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-99/23	Ž-BL-04-320/22	SKUPŠTINA UNSKO-SANSKOG KANTONA UNIVERZITET U BIHAĆU	10 - RADNI ODNOSI	18.4.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-100/23	Ž-BL-04-830/22	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	14.4.2023.	REALIZIRANA	DA

P-101/23	Ž-SA-05-862/22	KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA N/R DIREKTORA ZENICA GRAD VISOKO N/R GRADONAČELNIKA VISOKO	32 - INSPEKCIJE	17.4.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-102/23	Ž-LI-05-16/23 Ž-LI-05-17/23	1. OPĆINA GLAMOČ - SLUŽBA ZA GOSPODARSTVO, FINACIJE I INSPEKCIJSKE POSLOVE 2. POLICIJSKA POSTAJA GLAMOČ	05 - POLICIJA, 32 - INSPEKCIJE	24.4.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-103/23	Ž-SA-05-218/23 Ž-SA-05-261/23 Ž-SA-06-158/23	VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA, 22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	26.4.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-104/23	Ž-BL-05-382/22	OPĆINA ŽEPČE	15 - IMOVINSKO PRAVNI	26.4.2023.	NIJE REALIZIRANA	NE
P-105/23	Ž-LI-05-41/23 Ž-LI-08-45/23 Ž-LI-08-51/23 Ž-LI-08-52/23 Ž-LI-08-53/23 Ž-LI-08-54/23	1. MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA K10 2. UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE LIVNO 3. OPĆINSKO JAVNO PRAVOBRANITELJSTVO 4. OPĆINA GLAMOČ 5. OPĆINSKO VIJEĆE GLAMOČ 6. POVJERENSTVO ZA DODJELU POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA U ZAKUP GLAMOČ	19 - UPRAVA, 32 - INSPEKCIJE	26.4.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-106/23	Ž-LI-01-49/23	OPĆINA DRVAR-SLUŽBA ZA OPĆU UPRAVU I DRUŠTVENE DJELATNOSTI	13 - PRAVA DJETETA	27.4.2023.	REALIZIRANA	DA
P-107/23	Ž-SA-08-857/22	TUŽITELJSTVO BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	26 - TUŽITELJSTVA	3.5.2023.	REALIZIRANA	DA
P-108/23	Ž-BL-05-90/23	GRAD BANJA LUKA	32 - INSPEKCIJE	10.5.2023.	DJELIMIČNO REALIZIRANA	DA
P-109/23	Ž-BR-05-5/23	PEDAGOŠKOM ZAVODU TUZLANSKOG KANTONA I JU GIMNAZIJA „MEŠA SELIMOVIĆ“ TUZLA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	16.5.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-110/23	Ž-BR-01-2/23	JAVNOJ USTANOVI “CENTAR ZA SOCIJALNI RAD” ŽIVINICE	13 - PRAVA DJETETA	16.5.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-111/23	Ž-LI-08-60/23	PON-OPĆINSKO VIJEĆE BOSANSKO GRAHOVO PON-OPĆINA BOSANSKO GRAHOVO	19 - UPRAVA	17.5.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-112/23	Ž-BL-05-86/23	LUTRIJA REPUBLIKE SRPSKE A.D.	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	17.5.2023.	NIJE REALIZIRANA	NE
P-113/23	Ž-BL-05-66/23	GRAD BANJA LUKA	32 - INSPEKCIJE	17.5.2023.	REALIZIRANA	DA
P-114/23	Ž-BL-05-812/22	JZU DOM ZDRAVLJA STANARI	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	17.5.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-115/23	Ž-BL-05-109/23	JAVNO PODUZEĆE ZA VODOVOD I KANALIZACIJU "15 TRAVANJ" A.D. VIŠEGRAD	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	17.5.2023.	REALIZIRANA	DA

P-116/23	Ž-BL-04-1/23	VLADA REPUBLIKE SRPSKE MINISTARSTVO PROMETA I VEZA REPUBLIKE SRPSKE	10 - RADNI ODNOSI	18.5.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-117/23	Ž-SA-01-441/22	OPĆINA NOVI GRAD SARAJEVO N/R NAČELNIKA MINISTARSTVO PROMETA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R MINISTRA ADNANA ŠTETE NA ZNANJE: JU OŠ "OSMAN NAKAŠ" SARAJEVO SARAJEVO MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA KANTONA SARAJEVO PU NOVI GRAD SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	19.5.2023.	REALIZIRANA	DA
P-118/23	Ž-SA-08-115/23	MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA SREDNJOBOSANSKOG KANTONA TRAVNIK FEDERALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE SARAJEVO NA UVID: FEDERALNO MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA SARAJEVO	19 - UPRAVA	19.5.2023.	REALIZIRANA	DA
P-119/23	Ž-SA-02-1121/22	1. FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO N/R MINISTRA 2. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE POLITIKE UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ N/R MINISTRA 3. MINISTARSTVO ZA SOCIJALNU POLITIKU, ZDRAVSTVO, RASELJENE OSOBE I IZBJEGLICE BOSANSKO PODRINJSKOG KANTONA/ŽUPANIJE GORAŽDE N/R MINISTRA 4. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE ZAŠTITE HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOG KANTONA/ŽUPANIJE MOSTAR N/R MINISTRA 5. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE ZAŠTITE ZAPADNOHERCEGOVAČKOG KANTONA/ŽUPANIJE GRUDE N/R MINISTRA 6. MINISTARSTVO RADA, ZDRAVSTVA, SOCIJALNE ZAŠTITE I PROGNAZNIH KANTONA 10 TOMISLAVGRAD N/R MINISTRA 7. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA I SOCIJALNE POLITIKE SREDNJOBOSANSKOG KANTONA/ŽUPANIJE TRAVNIK N/R MINISTRA 8. MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU I IZBJEGLICE ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA/ŽUPANIJE ZENICA N/R MINISTRA 9. MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU I POVRATAK TUZLANSKOG KANTONA/ŽUPANIJE TUZLA N/R MINISTRA	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	19.5.2023.	DJELIMIČNO REALIZIRANA	DA

		10. MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU, RASELJENE OSOBE I IZBJEGLICE KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R MINISTRA 11. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA I SOCIJALNE POLITIKE POSAVSKOG KANTONA/ŽUPANIJE ORAŠJE N/R MINISTRA				
P-120/23	Ž-SA-05-327/23	FEDERALNO MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA SARAJEVO N/R MINISTRA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	19.5.2023.	NIJE REALIZIRANA	NE
P-121/23	Ž-SA-05-247/23	EKONOMSKI FAKULTET UNIVERZITETA U SARAJEVU SARAJEVO N/R DEKANESE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	19.5.2023.	REALIZIRANA	DA
P-122/23	Ž-SA-04-295/23	MINISTARSTVO PROMETA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO KJKP „GRAS“ D.O.O. SARAJEVO SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	19.5.2023.	NIJE REALIZIRANA	NE
P-123/23	Ž-MO-04-50/22	1. VLADA HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOG KANTONA N/R PREMIJERA MOSTAR 2. MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI KULTURE I SPORTA HNK N/R MINISTRA MOSTAR	11 - OBRAZOVANJE	22.5.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-124/23	Ž-SA-04-24/23	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO FEDERALNI ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE SARAJEVO JU „SLUŽBA ZA ZAPOSŁJAVANJE KANTONA SARAJEVO“ SARAJEVO SARAJEVO	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	26.5.2023.	DJELIMIČNO REALIZIRANA	DA
P-125/23	Ž-SA-06-118/23	PON-ELEKTROTEHNIČKA ŠKOLA ZA ENERGETIKU N/R DIREKTORA SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	26.5.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-126/23	Ž-MO-04-143/22 Ž-MO-04-19/23	GRAD TREBINJE N/R GRADONAČELNIK TREBINJE	10 - RADNI ODNOSI	26.5.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-127/23	Ž-SA-06-290/23	PON-SKUPŠTINA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R PREDSEDavajućEG SKUPŠTINE VLADA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R PREMIJERA MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R MINISTRICE	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-10 - TEMELJEM VJERE	29.6.2023.	REALIZIRANA	DA
P-128/23	Ž-BL-02-797/22	PON-OPĆINA SREBRENICA MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	1.6.2023.	NIJE REALIZIRANA	NE
P-129/23	Ž-BL-05-745/22	GRAD BANJA LUKA ODJELJENJE ZA PROMET I PUTEVE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	2.6.2023.	REALIZIRANA	DA
P-130/23	Ž-BL-08-585/22	KANTON 10 VLADA MINISTARSTVO GOSPODARSTVA	09 - PRAVOSUĐE	1.6.2023.	NIJE REALIZIRANA	NE
P-131/23	Ž-MO-06-136/22	PON-GRAD MOSTAR ODJEL ZA URBANIZAM I GRAĐENJE MOSTAR	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-11 - TEMELJEM ETNIČKE PRIPADNOSTI	2.6.2023.	REALIZIRANA	DA

P-132/23	Ž-SA-06-8/23	MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA	2.6.2023.	REALIZIRANA	DA
P-133/23	Ž-SA-04-88/23	PON-FEDERALNI ZAVOD ZA P/MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE MOSTAR KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA SARAJEVO SARAJEVO	25 - MIROVINE	2.6.2023.	REALIZIRANA	DA
P-134/23	Ž-SA-04-255/23	ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA I REOSIGURANJA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	23 - ZDRAVSTVO	2.6.2023.	DJELIMIČNO REALIZIRANA	DA
P-135/23	Ž-SA-04-387/23	„BINAS“ D.D. BUGOJNO BUGOJNO	25 - MIROVINE	2.6.2023.	REALIZIRANA	DA
P-136/23	Ž-SA-04-103/23	AGENCIJA ZA DRŽAVNU SLUŽBU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE N/R DIREKTORA SARAJEVO ODBOR DRŽAVNE SLUŽBE ZA ŽALBE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE N/R PREDSJEDNIKA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	2.6.2023.	REALIZIRANA	DA
P-137/23	Ž-SA-01-422/23	MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO N/R MINISTRICE SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	2.6.2023.	REALIZIRANA	DA
P-138/23	Ž-SA-05-817/21	TUZLANSKI KANTON MINISTARSTVO ZA KULTURU, SPORT I MLADE TUZLA JP RADIOTELEVIZIJA TUZLANSKOG KANTONA D.O.O. TUZLA TUZLA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	2.6.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-139/23	Ž-SA-08-1166/22	PRVA POLICIJSKA UPRAVA POLICIJSKA POSTAJA BIHAĆ BIHAĆ NA ZNANJE: KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ	19 – UPRAVA	6.6.2023.	REALIZIRANA	DA
P-140/23	Ž-SA-05-170/23	OPĆINA VITEZ OPĆINSKO VIJEĆE VITEZ N/R: PREDSJEDAVAJUĆEG	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	6.6.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-141/23	Ž-SA-05-254/23	PON-FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO N/R MINISTRA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	6.6.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-142/23	Ž-SA-04-89/23	PON-OPĆINSKI SUD U BANOVIĆIMA BANOVIĆI	10 - RADNI ODNOSI	5.6.2023.	REALIZIRANA	DA
P-143/23	Ž-BL-05-652/22	GRADSKA TOPLANA A.D. DOBOJ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.6.2023.	REALIZIRANA	DA
P-144/23	Ž-BL-06-58/23	MINISTARSTVO KOMUNIKACIJA I PROMETA BOSNE I HERCEGOVINE	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-09 - TEMELJEM JEZIKA	6.6.2023.	REALIZIRANA	NE
P-145/23	Ž-LI-05-37/23	PON-MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE. VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA KANTONA 10 GLAMOČ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	7.6.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-146/23	Ž-LI-05-48/23	PON-UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE KANTONA 10 LIVNO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.6.2023.	NEMA ODGOVORA	NE

P-147/23	Ž-LI-05-68/23	PON-MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, MLADOSTI, KULTURE I SPORTA SBK/KSB TRAVNIK	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.6.2023.	REALIZIRANA	DA
P-148/23	Ž-BR-08-269/22	PON-OSNOVNOM SUDU BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE	09 - PRAVOSUĐE	8.6.2023.	REALIZIRANA	DA
P-149/23	Ž-BR-04-288/22	PON-FEDERALNOM ZAVODU ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE, ŽUPANIJSKO ADMINISTRATIVNOJ SLUŽBI U TUZLI	25 – MIROVINE	8.6.2023.	REALIZIRANA	DA
P-150/23	Ž-BR-04-22/23	FEDERALNOM MINISTRU RADA I SOCIJALNE POLITIKE	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	12.6.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-151/23	Ž-BR-05-93/20	POLICIJSKOJ UPRAVI LUKAVAC - PON	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.6.2023.	REALIZIRANA	DA
P-152/23	Ž-BR-08-68/20	ODVJETNIČKOJ KOMORI FEDERACIJE BIH - PON	31 - ODVJETNICI	12.6.2023.	REALIZIRANA	DA
P-153/23	Ž-BL-05-134/23	OPĆINA NOVI GRAD	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	13.6.2023.	REALIZIRANA	DA
P-154/23	Ž-SA-01-993/22	MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	13.6.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-155/23	Ž-LI-04-83/23	SREDNJA STRUKOVNA ŠKOLA TOMISLAVGRAD MINISTARSTVO ZNANOSTI, PROSVJETE KULTURE I SPORTA KANTONA 10	10 - RADNI ODNOSI	18.7.2023.	REALIZIRANA	DA
P-156/23	Ž-BL-04-231/23	FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE	23 - ZDRAVSTVO	4.7.2023.	NIJE REALIZIRANA	NE
P-157/23	Ž-SA-04-15/23	FEDERALNI ZAVOD ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE ŽUPANIJSKA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA ZA KANTON SARAJEVO SARAJEVO N/R: DIREKTORA MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU, RASELJENE OSOBE I IZBJEGLICE KANTONA/ŽUPANIJE SARAJEVO SARAJEVO N/R: MINISTRICE MINISTARSTVO FINACIJA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R: MINISTRA	25 – MIROVINE	5.7.2023.	REALIZIRANA	DA
P-158/23	Ž-SA-08-3/23	MINISTARSTVO ZDRAVSTVA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R MINISTRA	19 - UPRAVA	5.7.2023.	NIJE REALIZIRANA	NE

P-159/23	Ž-SA-04-37/23 Ž-SA-04-84/23	VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R PREDSEDAVAJUĆE MINISTARSTVO CIVILNIH POSLOVA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R MINISTRIČE AGENCIJA ZA RAZVOJ VISOKOG OBRAZOVANJA I OSIGURANJE KVALITETA BOSNE I HERCEGOVINE BANJA LUKA N/R DIREKTORA VLADA FEDERACIJE BIH SARAJEVO N/R PREMIJERA VLADA REPUBLIKE SRPSKE BANJA LUKA N/R PREDSJEDNIKA VLADE VLADA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE BRČKO N/R GRADONAČELNIKA	11 - OBRAZOVANJE -- 11-4 - VISOKO OBRAZOVANJE	5.7.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-160/23	Ž-SA-05-735/21	PON-ŽUPANIJSKO TUŽITELJSTVO TUZLANSKOG KANTONA/ŽUPANIJE TUZLA N/R: GLAVNOG TUŽITELJA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	6.7.2023.	REALIZIRANA	DA
P-161/23	Ž-SA-06-172/23	PON-SENAT SVEUČILIŠTA U SARAJEVU SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-17 - TEMELJEM OBRAZOVANJA	7.7.2023.	REALIZIRANA	DA
P-162/23	Ž-BL-05-125/23	CENTRALNO GRIJANJE D.D. TUZLA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	7.7.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-163/23	Ž-BL-06-749/22	JP ELEKTROPRIVREDA BIH D.D. SARAJEVO RUDNIK UGLJA „KREKA“ D.O.O. TUZLA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-17 - TEMELJEM OBRAZOVANJA	7.7.2023.	NIJE REALIZIRANA	NE
P-164/23	Ž-BL-04-174/23	PON-VLADA UNSKO- SANSKOG KANTONA MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, KULTURE I SPORTA USK-A JU OPĆA GIMNAZIJA BOSANSKA KRUPA	10 - RADNI ODNOSI	7.7.2023.	REALIZIRANA	DA
P-165/23	Ž-BL-05-689/22	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE BANJA LUKA PODRUČNA JEDINICA UGLJEVIK	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.7.2023.	REALIZIRANA	DA
P-166/23	Ž-BL-08-695/22	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE VLADA REPUBLIKE SRPSKE	19 - UPRAVA	7.7.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-167/23	Ž-BL-05-170/23	ENERGOINVEST D.D. SARAJEVO	32 - INSPEKCIJE	7.7.2023.	NIJE REALIZIRANA	NE
P-168/23	Ž-SA-05-208/23	OPĆINA STARI GRAD SARAJEVO SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	13.7.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-169/23	Ž-LI-06-89/23	SREDNJA ŠKOLA DRVAR	01 - DISKRIMINACIJA	18.7.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-170/23	Ž-SA-04-557/21	OPĆINA NOVO SARAJEVO SARAJEVO N/R NAČELNIKA	21 - KOMUNALNE USLUGE	13.7.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-171/23	Ž-SA-06-183/23	SREDNJA ŠKOLA PRIMIJENJENIH UMJETNOSTI SARAJEVO N/R DIREKTORICE N/R PREDSEDNICE ŠKOLSKOG ODBORA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	13.7.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA

P-172/23	Ž-SA-05-1181/22	OPĆINA NOVI GRAD SARAJEVO SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE SARAJEVO	32 - INSPEKCIJE	13.7.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-173/23	Ž-SA-05-137/23	OPĆINA TEŠANJ TEŠANJ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	13.7.2023.	REALIZIRANA	DA
P-174/23	Ž-BL-08-340/23	PON-GRAD BANJA LUKA - GRADONAČELNIK	19 - UPRAVA	14.7.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-175/23	Ž-SA-06-470/21	PON-OPĆINSKI SUD SARAJEVO SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	14.7.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-176/23	Ž-BL-04-616/22	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	10 - RADNI ODNOSI	14.7.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-177/23	Ž-BL-01-775/22	FEDERALNO MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA FEDERALNA UPRAVA POLICIJE TUŽITELJSTVO FEDERACIJE BIH KANTONALNO TUŽITELJSTVO UNSKO SANSKOG KANTONA/ŽUPANIJE MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA UNSKO SANSKOG KANTONA CENTAR ZA SOCIJALNI RAD SANSKI MOST	13 - PRAVA DJETETA	14.7.2023.	REALIZIRANA	DA
P-178/23	Ž-SA-06-241/22	JAVNA ZDRAVSTVENA USTANOVA OPĆA BOLNICA "DR. MUSTAFA BEGANOVIĆ" GRAČANICA N/R DIREKTORA N/R PREDSEDNIKA UPRAVNOG ODBORA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	17.7.2023.	DJELIMIČNO REALIZIRANA	DA
P-179/23	Ž-SA-04-306/23	VLADA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	17.7.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-180/23	Ž-SA-05-564/23	EKONOMSKI FAKULTET UNIVERZITETA U SARAJEVU N/R DEKANESE NA UVID: UNIVERZITET U SARAJEVU KABINET REKTORA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.7.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-181/23	Ž-SA-05-162/23	GRAD ZENICA GRADSKA UPRAVA ZENICA	02 - MEDIJI I SLOBODA INFORMIRANJA	13.7.2023.	DJELIMIČNO REALIZIRANA	DA
P-182/23	Ž-SA-05-715/22	MINISTARSTVO VANJSKIH/INOZEMNIH POSLOVA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	17 - JAVNE ISPRAVE	17.7.2023.	REALIZIRANA	DA
P-183/23	Ž-LI-08-50/22	OPĆINSKI SUD U LIVNU ODJELJENJE SUDA U TOMISLAVGRADU	09 - PRAVOSUĐE	20.7.2023.	REALIZIRANA	DA
P-184/23	Ž-LI-04-100/23	FEDERALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	20.7.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-185/23	Ž-SA-05-516/23	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA ZENIČKO - DOBOJSKOG KANTONA/ŽUPANIJE ZENICA N/R MINISTRA	05 - POLICIJA	4.8.2023.	REALIZIRANA	DA
P-186/23	Ž-SA-08-371/22	FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH OSOBA I IZBJEGLICA SARAJEVO OPĆINA VITEZ VITEZ	20 - RATNE ŠTETE	4.8.2023.	REALIZIRANA	DA
P-187/23	Ž-SA-06-85/23	VUJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA	4.8.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA

P-188/23	Ž-SA-02-109/23	VLADA ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA ZENICA N/R PREMIJERA MINISTARSTVO ZDRAVSTVA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA ZENICA N/R MINISTRICE ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA ZENICA N/R DIREKTORA	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	7.8.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-189/23	Ž-MO-05-94/23	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA ŽUPANIJE ZAPADNOHERCEGOVAČKE LJUBUŠKI	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.8.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-190/23	Ž-MO-04-128/22	MINISTARSTVO ZDRAVLJA, RADA I SOCIJALNE SKRBI HNŽ N/R MINISTRA MOSTAR	10 - RADNI ODNOSI	7.8.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-191/23	Ž-SA-08-423/23	PON-KANTONALNI SUD U SARAJEVU SARAJEVO	09 - PRAVOSUĐE	8.8.2023.	NIJE REALIZIRANA	NE
P-192/23	Ž-SA-05-479/22	PON-ODVJETNIČKA KOMORA FBIH SARAJEVO	05 - POLICIJA	8.8.2023.	NIJE REALIZIRANA	NE
P-193/23	Ž-SA-05-358/23	JAVNO PODUZEĆE ŽELJEZNICE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	8.8.2023.	REALIZIRANA	DA
P-194/23	Ž-SA-08-434/23 Ž-SA-08-475/23	1. OPĆINA CENTAR SARAJEVO N/R:PREDSEDAVAJUĆEG OPĆINSKOG VIJEĆA I NAČELNIKA OPĆINE 2. GRAD SARAJEVO - N/R. PREDSEDAVAJUĆEG GRADSKOG VIJEĆA I GRADONAČELNICE 3. ZAVOD ZA PLANIRANJE RAZVOJA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R: DIREKTORA 4. KANTONALNI ZAVOD ZA ZAŠTITU KULTURNO- HISTORIJSKOG I PRIRODNOG NASLIJEĐA SARAJEVO SARAJEVO N/R: DIREKTORA	19 - UPRAVA	9.8.2023.	REALIZIRANA	DA
P-195/23	Ž-LI-05-101/23	MINISTARSTVO ZNANOSTI, PROSVJETE, KULTURE I ŠPORTA KANTONA 10 LIVNO N/R MINISTRICE	32 - INSPEKCIJE	17.8.2023.	REALIZIRANA	DA
P-196/23	Ž-SA-05-751/22	POREZNA ISPOSTAVA BANOVICI BANOVICI KANTONALNI POREZNI URED TUZLA TUZLA N/R RUKOVODITELJA POREZNOG UREDA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	21.8.2023.	REALIZIRANA	DA
P-197 /23	Ž-BR-05-143/22	PON-GRADU ŽIVINICE, GRADSKOM PRAVOBRANITELJSTVU	32 - INSPEKCIJE	22.8.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-198/23	Ž-BR-04-20/23	VLADI TUZLANSKOG KANTONA/ŽUPANIJE, MINISTARSTVO ZDRAVSTVA TUZLANSKOG KANTONA/ŽUPANIJE TUZLA ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA TUZLANSKOG KANTONA UL. FRANJEVAČKA 36. TUZLA JZU UNIVERZITETSKI KLINIČKI CENTAR TUZLA N/R DIREKTORA TUZLA	23 - ZDRAVSTVO	22.8.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA

P-199/23	Ž-BR-04-214/22	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BIJEJLINA BIJEJLINA JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD UGLJEVIK UGLJEVIK	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	22.8.2023.	REALIZIRANA	DA
P-200/23	Ž-BR-08-250/22	MINISTARSTVU ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE, REPUBLIČKOM SEKRETARIJATU ZA RASELJENE OSOBE I MIGRACIJE GRADU ZVORNIK, GRADSKOJ UPRAVI	19 - UPRAVA	22.8.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-201/23	Ž-BR-01-99/23	JAVNOJ USTANOVI CENTAR ZA SOCIJALNI RAD ŽIVINICE	13 - PRAVA DJETETA	22.8.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-202/23	Ž-BR-04-257/22	MINISTARSTVU OBRAZOVANJA I ZNANOSTI TUZLANSKOG KANTONA/ŽUPANIJE	11 - OBRAZOVANJE	22.8.2023.	REALIZIRANA	DA
P-203/23	Ž-SA-04-1277/22	MINISTARSTVO CIVILNIH POSLOVA BOSNE I HERCEGOVINE N/R MINISTRIČE SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	23.8.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-204/23	Ž-BL-04-816/22	JU SREDNJA MUZIČKA ŠKOLA "ČESTMIR MIRKO DUŠEK" TUZLA	10 - RADNI ODNOSI	23.8.2023.	REALIZIRANA	DA
P-205/23	Ž-BL-05-40/23	CENTRALNA BANKA BOSNE I HERCEGOVINE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	23.8.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-206/23	Ž-BL-05-292/23	VIŠI GOSPORDASTVENI PRIVREDNI SUD U BANJA LUCI	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	23.8.2023.	REALIZIRANA	DA
P-207/23	Ž-BL-04-56/23	„VODOVOD“ A.D. BANJA LUKA	21 - KOMUNALNE USLUGE	23.8.2023.	NIJE REALIZIRANA	NE
P-208/23	Ž-BL-04-218/23	PON-REPUBLIČKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE INSPEKTORAT REPUBLIKE SRPSKE REPUBLIČKA ŠUMARSKA INSPEKCIJA	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	23.8.2023.	REALIZIRANA	DA
P-209/23	Ž-BL-05-439/23	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA REPUBLIKE SRPSKE POLICIJSKA UPRAVA ISTOČNO SARAJEVO POLICIJSKA POSTAJA JAHORINA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	23.8.2023.	REALIZIRANA	DA
P-210/23	Ž-BL-05-222/23	PON- OKRUŽNO JAVNO TUŽITELJSTVO U DOBOJU	05 - POLICIJA	23.8.2023.	NIJE REALIZIRANA	NE
P-211/23	Ž-BL-01-650/22	PON- OKRUŽNO JAVNO TUŽITELJSTVO PRIJEDOR	13 - PRAVA DJETETA	23.8.2023.	REALIZIRANA	DA
P-212/23	Ž-BL-05-744/22	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, KULTURE I SPORTA UNSKO-SANSKOG KANTONA/ŽUPANIJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	23.8.2023.	NEMA ODGOVORA	NE

P-213/23	Ž-BL-05-588/22	PON- AGENCIJA ZA KVALITETU I AKREDITACIJU U ZDRAVSTVU U FEDERACIJI BIH	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	23.8.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-214/23	Ž-BL-05-835/22	1. GRAD BANJA LUKA - N/R GRADONAČELNIKA 2. GRADSKA UPRAVA: -ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE - URBANISTIČKO-GRAĐEVINSKA INSPEKCIJA - ODJELJENJE ZA PROSTORNO UREĐENJE N/R NAČELNIKA 3. MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE SRPSKE: -UPRAVNA INSPEKCIJA	32 - INSPEKCIJE	23.8.2023.	REALIZIRANA	DA
P-215/23	Ž-BL-08-27/23	FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH OSOBA I IZBJEGLICA	19 - UPRAVA	23.8.2023.	REALIZIRANA	DA
P-216/23	Ž-BL-01-17/21	CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BANOVIĆI OPĆINSKI SUD U ŽIVINICAMA KANTONALNO TUŽITELJSTVO TUZLANSKOG KANTONA/ŽUPANIJE	13 - PRAVA DJETETA	23.8.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-217/23	Ž-LI-06-130/23	OSNOVNA ŠKOLA VRANIĆ - POSUŠJE N/R RAVNATELJA ŠKOLSKI ODBOR ŠKOLE	01 - DISKRIMINACIJA	24.8.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-218/23	Ž-BL-08-149/23	UNSKO-SANSKI KANTON/ŽUPANIJA MINISTARSTVO PRAVOSUĐA I UPRAVE	26 - TUŽITELJSTVA	28.8.2023.	REALIZIRANA	DA
P-219/23	Ž-BL-05-360/23	NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	28.8.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-220/23	Ž-BL-04-350/23	KOMISIJA ZA OČUVANJE NACIONALNIH SPOMENIKA BOSNE I HERCEGOVINE SEKRETARIJAT KOMISIJE	10 - RADNI ODNOSI	28.8.2023.	NIJE REALIZIRANA	NE
P-221/23	Ž-SA-04-163/23	PON-FEDERALNO MINISTRSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ŽAŠTITE RS BANJA LUKA	23 - ZDRAVSTVO	30.8.2023.	NIJE REALIZIRANA	NE
P-222/23	Ž-SA-04-310/21	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO N/R MINISTRA ADNAN DELIĆ	10 - RADNI ODNOSI	31.8.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-223/23	Ž-SA-04-687/23	LIJEČNIČKA KOMORA FEDERACIJE BIH SKUPŠTINA LIJEČNIČKE KOMORE TUZLA NA ZNAJJE: MINISTARSTVO ZDRAVSTVA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R MINISTRA	23 - ZDRAVSTVO	31.8.2023.	REALIZIRANA	DA
P-224/23	Ž-SA-05-63/23	PON-FEDERALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE SARAJEVO N/R: DIREKTORA	32 - INSPEKCIJE	31.8.2023.	REALIZIRANA	DA

P-225/23	Ž-SA-05-612/23	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA SREDNJOBOSANSKOG KANTONA/ŽUPANIJE TRAVNIK NA ZNANJE: POLICIJSKA POSTAJA TRAVNIK TRAVNIK	05 - POLICIJA	31.8.2023.	REALIZIRANA	DA
P-226/23	Ž-BL-08-112/23	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	19 - UPRAVA	1.9.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-227/23	Ž-BL-05-41/23	PON- CRVENI KRST REPUBLIKE SRPSKE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	1.9.2023.	NIJE REALIZIRANA	NE
P-228/23	Ž-BR-04-143/23	VLADA BRČKO DISTRIKTA BIH ODJEL ZA RASELJENE OSOBE, IZBJEGLICE I STAMBENA PITANJA BRČKO	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	4.9.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-229/23	Ž-BR-05-83/22	PON - MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA TUZLANSKE ŽUPANIJE TUZLA	05 - POLICIJA	4.9.2023.	REALIZIRANA	DA
P-230/23	Ž-LI-08-111/23	VLADA KANOTNA 10 N/R PREDsjedNIKA LIVNO	19 - UPRAVA	4.9.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-231/23	Ž-LI-01-121/23	PON-VLADA KANTONA 10 N/R PREDsjedNIKA LIVNO	13 - PRAVA DJETETA	4.9.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-232/23	Ž-MO-05-109/23	VLADA HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOG KANTONA MOSTAR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.9.2023.	REALIZIRANA	DA
P-233/23	Ž-SA-06-305/23	PON-ELEKTROTEHNIČKA ŠKOLA ZA ENERGETIKU SARAJEVO N/R DIREKTORA N/R ŠKOLSKI ODBOR	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	7.9.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-234/23	Ž-SA-05-432/23	VLADA ŽUPANIJE/KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R PREMIJERA KANTON SARAJEVO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO N/R MINISTRA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	6.9.2023.	REALIZIRANA	DA
P-235/23	Ž-SA-05-21/23	PON-SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	11.9.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-236/23	Ž-SA-05-227/23	SREDNJOBOSANSKI KANTON/ŽUPANIJA VLADA SREDNJOBOSANSKOG KANTONA N/R PREMIJERA TRAVNIK SKUPŠTINA SREDNJOBOSANSKOG KANTONA N/R PREDsjedATELJA TRAVNIK	33 - BESPLATNA PRAVNA POMOĆ	11.9.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-237/23	Ž-SA-05-226/23	HERCEGOVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA/ KANTON VLADA HERCEGOVAČKO- NERETVANSKOG KANTONA N/R PREMIJERA MOSTAR	33 - BESPLATNA PRAVNA POMOĆ	11.9.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-238/23	Ž-SA-01-453/23	JAVNA USTANOVA CENTAR ZA SOCIJALNI RAD CAZIN CAZIN NA ZNANJE: JAVNA USTANOVA CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BIHAĆ BIHAĆ	13 - PRAVA DJETETA -- 13-1 - CENTRI ZA SOCIJALNI RAD	13.9.2023.	REALIZIRANA	DA
P-239/23	Ž-SA-04-608/23	PON-KJKP "VODOVOD I KANALIZACIJA" D.O.O. SARAJEVO N/R DIREKTORA SARAJEVO	21 - KOMUNALNE USLUGE	13.9.2023.	REALIZIRANA	DA

P-240/23	Ž-SA-06-152/23	PON-FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE UPRAVNI INSPEKTORAT SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA	13.9.2023.	REALIZIRANA	DA
P-241/23	Ž-BL-05-512/23	MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA UNSKO-SANSKOG KANTONA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	15.9.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-242/23	Ž-BL-04-135/23	OPĆINA TRAVNIK	21 - KOMUNALNE USLUGE	18.9.2023.	REALIZIRANA	DA
P-243/23	Ž-BL-08-321/23	PON-ODVJETNIČKA KOMORA REPUBLIKE SRPSKE	31 - ODVJETNICI	18.9.2023.	REALIZIRANA	DA
P-244/23	Ž-SA-05-1255/22	VLADA HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOG KANTONA MINISTARSTVO GRAĐENJA I PROSTORNOG UREĐENJA MOSTAR	32 - INSPEKCIJE	15.9.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-245/23	Ž-SA-05-66/23	VLADA KANTONA SARAJEVO MINISTARSTVO PRAVDE I UPRAVE SARAJEVO	32 - INSPEKCIJE	15.9.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-246/23	Ž-SA-08-1232/22	PON-VLADA REPUBLIKE SRPSKE MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE BANJA LUKA	19 - UPRAVA	15.9.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-247/23	Ž-SA-02-846/23	AKADEMIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI SARAJEVO NA UVID: UNIVERZITET U SARAJEVO SARAJEVO MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO SARAJEVO	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	21.9.2023.	REALIZIRANA	DA
P-248/23	Ž-MO-05-85/23	J.P. VODOVOD D.D. NEVESINJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	21.9.2023.	REALIZIRANA	DA
P-249/23	Ž-MO-05-90/23	ZAVOD ZA ŠKOLSTVO HERCEGOVAČKO- NERETVANSKOG KANTONA MOSTAR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	21.9.2023.	REALIZIRANA	DA
P-250/23	Ž-MO-05-143/23	J.P. "KOMUS" A.D. NEVESINJE NEVESINJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	21.9.2023.	REALIZIRANA	DA
P-251/23	Ž-SA-05-38/21	VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE MINISTARSTVO SIGURNOSTI SARAJEVO	29 - MIGRACIJE I AZIL	21.9.2023.	REALIZIRANA	NE
P-252/23	Ž-SA-03-436/23	BRČKO DISTRIKT BOSNE I HERCEGOVINE VLADA BRČKO DISTRIKTA ODJELJENJE – ODJEL ZA KOMUNALNE POSLOVE BRČKO DISTRIKT BIH	18 - MANJINE	4.10.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-253/23	Ž-SA-05-406/23	PON-ENERGOINVEST D.D. SARAJEVO SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	4.10.2023.	REALIZIRANA	DA
P-254/23	Ž-LI-05-125/23	PON-UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE ŽUPANIJA/KANTON 10 LIVNO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	5.10.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-255/23	Ž-BL-01-17/23	OPĆINSKI SUD U GRAČANICI CENTAR ZA SOCIJALNI RAD GRAČANICA	13 - PRAVA DJETETA	9.10.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA

P-256/23	Ž-BL-01-471/23	FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE MINISTARSTVO FINACIJA REPUBLIKE SRPSKE PORESKA UPRAVA REPUBLIKE SRPSKE	13 - PRAVA DJETETA	6.10.2023.	REALIZIRANA	DA
P-257/23	Ž-BL-05-394/23	KOMISIJA ZA VRIJEDNOSNE PAPIRE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	6.10.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-258/23	Ž-BL-06-139/23	POSAVSKA ŽUPANIJA SKUPŠTINA POSAVSKE ŽUPANIJE VLADA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-11 - TEMELJEM ETNIČKE PRIPADNOSTI	6.10.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-259/23	Ž-BR-08-86/23	PON-OPĆINA UGLJEVIK	19 - UPRAVA	10.10.2023.	REALIZIRANA	DA
P-260/23	Ž-BR-08-163/23	OPĆINSKI SUD U TUZLI TUZLA	09 - PRAVOSUĐE	10.10.2023.	REALIZIRANA	DA
P-261/23	Ž-BR-01-262/22	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD TUZLA TUZLA	13 - PRAVA DJETETA	10.10.2023.	REALIZIRANA	DA
P-262/23	Ž-BR-05-103/21	GRAD GRADAČAC GRADSKA SLUŽBA ZA GOSPODARSTVO I INSPEKCIJSKI NADZOR - ODSJEK ZA INSPEKCIJE- GRADAČAC	32 - INSPEKCIJE	10.10.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-263/23	Ž-BR-01-263/22 Ž-BR-01-264/22	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA TUZLANSKE ŽUPANIJE POLICIJSKA UPRAVA POLICIJSKA POSTAJA ISTOK TUZLA ŽUPANIJSKO TUŽITELJSTVO TUZLANSKE ŽUPANIJE TUZLA	13 - PRAVA DJETETA	10.10.2023.	REALIZIRANA	NE
P-264/23	Ž-SA-04-1155/22	FEDERALNO MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA SARAJEVO MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE SRPSKE	11 - OBRAZOVANJE	9.10.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-265/23	Ž-SA-04-352/23	BOSNA I HERCEGOVINA MINISTARSTVO ODBRANE/OBRANE N/R MINISTRA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	10.10.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-266/23	Ž-SA-05-450/23	REGIONALNA ODVJETNIČKA KOMORA SARAJEVO SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	10.10.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-267/23	Ž-BR-04-133/23	JAVNA USTANOVA SREDNJA STRUČNA ŠKOLA „JANJA“ MINISTARSTVU PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE, REPUBLIČKOM PEDAGOŠKOM ZAVODU	11 - OBRAZOVANJE	11.10.2023.	REALIZIRANA	DA
P-268/23	Ž-BR-02-197/23	FEDERALNOM MINISTARSTVU ZA PITANJA BORACA I INVALIDA OBRAMBENO-OSLOBODILAČKOG RATA I INSTITUT ZA MEDICINSKO VJEŠTAČENJE ZDRAVSTVENOG STANJA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	11.10.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA

P-269/23	Ž-SA-01-713/23	JU OSNOVNA GLAZBENA ŠKOLA " AVDO SMAILOVIĆ " GORAŽDE GORAŽDE NA UVID: MINISTARSTVO OBRAZOVANJA BOSANSKO – PODRINJSKE ŽUPANIJE GORAŽDE PEDAGOŠKI ZAVOD BOSANSKO – PODRINJSKOG KANTONA/ŽUPANIJE GORAŽDE	13 - PRAVA DJETETA	10.10.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-270/23	Ž-LI-04-143/23 Ž-LI-05-144/23	SLUŽBA ZA GOSPODARSTVO I INSPEKCIJSKE POSLOVE TOMISLAVGRAD	21 - KOMUNALNE USLUGE, 32 - INSPEKCIJE	10.10.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-271/23	Ž-LI-05-147/23	OPĆINA KUPRES	15 - IMOVINSKO PRAVNI	10.10.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-272/23	Ž-LI-05-133/23	PON - SLUŽBA ZA GOSPODARSTVO, INSPEKCIJSKE POSLOVE, LOKALNI RAZVOJ I INVESTICIJE LIVNO	32 - INSPEKCIJE	11.10.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-273/23	Ž-BL-08-366/23	PON-REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO PRAVNE POSLOVE PODRUČNA JEDINICA ŠIPOVO	09 - PRAVOSUĐE	16.10.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-274/23	Ž-SA-05-1233/22	PON-OKRUŽNO JAVNO TUŽITELJSTVO PRIJEDOR PRIJEDOR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	17.10.2023.	REALIZIRANA	DA
P-275/23	Ž-SA-08-787/23	OPĆINA NOVI GRAD SARAJEVO SARAJEVO	09 - PRAVOSUĐE	17.10.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-276/23	Ž-SA-05-819/23	ŽUPANIJSKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE KANTONA SARAJEVO SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	17.10.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-277/23	Ž-SA-04-298/23	ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON VLADA URED PREMIJERA ZENICA	10 - RADNI ODNOSI	17.10.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-278/23	Ž-SA-06-927/23	PRIVREDNA/GOSPODARSKA KOMORA UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ	01 - DISKRIMINACIJA	17.10.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-279/23	Ž-SA-08-767/23	PON-OPĆINA ILIDŽA SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKI NADZOR ILIDŽA	19 - UPRAVA	17.10.2023.	REALIZIRANA	DA
P-280/23	Ž-LI-01-160/23	1. OPĆINA KUPRES 2. SLUŽBA ZA DRUŠTVENE DJELATNOSTI, OPĆU UPRAVU, IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE, PITANJA BRANITELJA I CIVILNU ZAŠTITU 3. CENTAR ZA SOCIJALNI RAD KUPRES	13 - PRAVA DJETETA	20.10.2023.	REALIZIRANA	DA
P-281/23	Ž-LI-04-155/23	PON-JP KOMUNALNO D.O.O. LIVNO	21 - KOMUNALNE USLUGE	20.10.2023.	REALIZIRANA	DA
P-282/23	Ž-LI-06-99/23	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA KANTONA 10	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-12 - TEMELJEM NACIONALNOG ILI SOCIJALNOG PODRIJETLA	20.10.2023.	REALIZIRANA	DA

P-283/23	Ž-BR-04-155/23 Ž-BR-05-268/22 Ž-SA-05-496/23	PARLAMENTU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE I VLADI FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SKUPŠTINI TUZLANSKE ŽUPANIJE I VLADI TUZLANSE ŽUPANIJE FEDERALNOM MINISTARSTVU ZDRAVSTVA MINISTARSTVU ZDRAVSTVA TUZLANSKE ŽUPANIJE, JAVNOJ ZDRAVSTVENOJ USTANOVI SVEUČILIŠNI KLINIČKI CENTAR TUZLA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA, 23 - ZDRAVSTVO	20.10.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-284/23	Ž-SA-06-744/22	BOSNA BANK INTERNATIONAL (BBI) D.D. SARAJEVO N/R PREDsjedNIKA UPRAVE SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	20.10.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-285/23	Ž-SA-05-849/23	OPĆINA KLJUČ KLJUČ N/R: NAČELNIKA	15 - IMOVINSKO PRAVNI	20.10.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-286/23	Ž-SA-08-760/21	OPĆINA TRNOVO TRNOVO	19 - UPRAVA	23.10.2023.	REALIZIRANA	DA
P-287/23	Ž-BL-05-588/23	OPĆINA BRATUNAC	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	23.10.2023.	REALIZIRANA	DA
P-288/23	Ž-BL-07-527/23	MINISTARSTVO PRAVDE REPUBLIKE SRPSKE	07 - ZATVORI	23.10.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-289/23	Ž-BL-04-392/23	FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE FILIJALA ZVORNIK	23 - ZDRAVSTVO	23.10.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-290/23	Ž-BL-08-284/23	GRAD GRAČANICA	19 - UPRAVA	23.10.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-291/23	Ž-BL-05-279/23	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	23.10.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-292/23	Ž-BL-05-229/23	VLADA TUZLANSKOG KANTONA/ŽUPANIJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	23.10.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-293/23	Ž-BL-08-467/23	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO-INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	19 - UPRAVA	23.10.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-294/23	Ž-BL-06-569/23	MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE MINISTARSTVO ZDRAVSTVA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-17 - TEMELJEM OBRAZOVANJA	23.10.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-295/23	Ž-BL-08-382/23	PON-GRAD BANJA LUKA	26 – TUŽITELJSTVA	23.10.2023..	NIJE REALIZIRANA	NE
P-296/23	Ž-SA-05-561/23	PON-SAMOSTALNI SINDIKAT RADNIKA KOMUNALNOG GOSPODARSTVA U FEDERACIJI BIH SINDIKALNA PODRUŽNICA KJKP GRAS SARAJEVO SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	23.10.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-297/23	Ž-SA-05-267/22	PON-VLADA SREDNJOBOSANSKE ŽUPANIJE N/R PREMIJERA TRAVNIK MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, MLADIH, KULTURE I SPORTA N/R MINISTRA TRAVNIK	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	23.10.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA

P-298/23	Ž-SA-01-672/23	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD TEŠANJ TEŠANJ	13 - PRAVA DJETETA	23.10.2023.	REALIZIRANA	DA
P-299/23	Ž-SA-08-438/23	PON-OPĆINA VOGOŠĆA NAČELNIK OPĆINE VOGOŠĆA	19 – UPRAVA	23.10.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-300/23	Ž-SA-06-780/22	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA ZAPADNOHERCEGOVAČKE ŽUPANIJE LJUBUŠKI	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-11 - TEMELJEM ETNIČKE PRIPADNOSTI	23.10.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-301/23	Ž-BL-05-400/23	PON-MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, KULTURE I SPORTA UNSKO-SANSKE ŽUPANIJE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	23.10.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-302/23	Ž-BL-05-434/23	PON-VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	23.10.2023.	NIJE REALIZIRANA	NE
P-303/23	Ž-SA-06-217/22	PON-SINDIKAT METALACA FEDERACIJE BIH SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-16 - TEMELJEM ČLANSTVA U SINDIKATU ILI DRUGOJ UDRUZI	23.10.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-304/23	Ž-BR-05-108/20	OPĆINA JAJCE OPĆINSKI NAČELNIK JAJCE	19 - UPRAVA	3.11.2023.	REALIZIRANA	DA
P-305/23	Ž-BL-05-445/23	JU OŠ „5 LISTOPAD“ SANSKI MOST MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, KULTURE I SPORTA UNSKO-SANSKE ŽUPANIJE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	7.11.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-306/23	Ž-BL-04-424/23	PORESKA UPRAVA REPUBLIKE SRPSKE N/Z MINISTARSTVO RADA I BORAČKO-INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE N/Z MINISTARSTVO FINACIJA REPUBLIKE SRPSKE	25 - MIROVINE	7.11.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-307/23	Ž-BL-05-425/23	PON-OPĆINA KOTOR VAROŠ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	7.11.2023.	REALIZIRANA	DA
P-308/23	Ž-BL-05-436/23	PON-VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	10.11.2023.	REALIZIRANA	DA
P-309/23	Ž-BL-05-435/23	PON-VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	10.11.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-310/23	Ž-SA-01-645/22	SLUŽBA SOCIJALNE ZAŠTITE OPĆINE CENTAR	13 - PRAVA DJETETA	13.11.2023.	REALIZIRANA	DA
P-311/23	Ž-SA-01-951/23	FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	13.11.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-312/23	Ž-MO-04-87/23	PON-GRAD STOLAC N/R GRADONAČELNIKA STOLAC	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	14.11.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA

P-313/23	Ž-MO-05-43/23	PON-GRAD MOSTAR N/R GRADONAČELNIKA ODJEL ZA URBANIZAM I GRAĐENJE MOSTAR	15 - IMOVINSKO PRAVNI	14.11.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-314/23	Ž-BR-06-135/22	DIREKTORU INSTITUTA ZA KEMIJSKO INŽINJERSTVO D.O.O. TUZLA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	14.11.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-315/23	Ž-BR-04-107/23	-FEDERALNO MINISTARSTVO FINACIJA, POREZNA UPRAVA FEDERACIJE BIH, ŽUPANIJSKI POREZNI URED TUZLA ISPOSTAVA SREBRENİK SREBRENİK -FEDERALNI ZAVOD ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE TUZLANSKE ŽUPANIJE TUZLA	25 – MIROVINE	14.11.2023.	REALIZIRANA	DA
P-316/23	Ž-BR-06-189/21	POLICIJI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE	01 - DISKRIMINACIJA	14.11.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-317/23	Ž-BL-04-556/23	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO-INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	25 – MIROVINE	14.11.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-318/23	Ž-BL-05-457/22	GRADSKA UPRAVA BANJA LUKA ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE URBANISTIČKO- GRAĐEVINSKA INSPEKCIJA GRADSKA UPRAVA BANJA LUKA ODJELJENJE ZA PROSTORNO UREĐENJE MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE SRPSKE	32 – INSPEKCIJE	14.11.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-319/23	Ž-SA-08-694/22	PON-OPĆINA VOGOŠĆA VOGOŠĆA INSPEKTORAT OPĆINE VOGOŠĆA	19 – UPRAVA	16.11.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-320/23	Ž-SA-01-806/23	PON-MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R MINISTRICE	13 - PRAVA DJETETA	16.11.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-321/23	Ž-SA-05-777/23	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA TRAVNIK TRAVNIK POLICIJSKA POSTAJA TRAVNIK TRAVNIK	05 – POLICIJA	23.11.2023.	REALIZIRANA	DA
P-322/23	Ž-SA-05-192/22	GRAD SARAJEVO SARAJEVO JP „OLIMPIJSKI BAZEN OTOKA“ D.O.O. SARAJEVO SARAJEVO	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	24.11.2023.	REALIZIRANA	DA
P-323/23	Ž-BL-04-493/23	ZU DOM ZDRAVLJA BIHAĆ	10 - RADNI ODNOSI	24.11.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-324/23	Ž-SA-04-828/23	PON-FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE UPRAVNI INSPEKTORAT SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	27.11.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-325/23	Ž-SA-04-920/23	FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE FEDERALNO MINISTARSTVO ENERGIJE, RUDARSTVA I INDUSTRIJE N/R MINISTRA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	27.11.2023.	REALIZIRANA	DA

P-326/23	Ž-SA-08-702/19	ŽUPANIJSKO TUŽITELJSTVO ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA/ŽUPANIJE ZENICA MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA/ŽUPANIJE UPRAVA POLICIJE PU IV –PS TEŠANJ TEŠANJ	26 – TUŽITELJSTVA	4.12.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-327/23	Ž-SA-05-986/23	VLADA HERCEGOVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE MOSTAR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	30.11.2023.	OSTVARENA SURADNJA	NE
P-328/23	Ž-BL-05-458/23	PON- JP RTV USK D.O.O. BIHAĆ	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	4.12.2023.	REALIZIRANA	DA
P-329/23	Ž-BL-05-479/23	SUDBENA POLICIJA U FEDERACIJI BIH	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	4.12.2023.	REALIZIRANA	DA
P-330/23	Ž-BL-05-411/23	PON - MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, KULTURE I SPORTA UNSKO-SANSKE ŽUPANIJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	6.12.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-331/23	Ž-BL-05-521/23	PON- GRAD DOBOJ	15 - IMOVINSKO PRAVNI	7.12.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-332/23	Ž-SA-04-473/23	MINISTARSTVO ZA PROSTORNO UREĐENJE, GRAĐEVINARSTVO I EKOLOGIJU BANJA LUKA GRAD BANJA LUKA BANJA LUKA	21 - KOMUNALNE USLUGE	8.12.2023.	REALIZIRANA	DA
P-333/23	Ž-BL-05-579/23	JU POLITEHNIČKA ŠKOLA BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.12.2023.	NIJE REALIZIRANA	NE
P-334/23	Ž-BL-08-286/23	OPĆINA GORNJI VAKUF – USKOPLJE	19 – UPRAVA	13.12.2023.	REALIZIRANA	DA
P-335/23	Ž-BL-04-483/23	PON- MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, KULTURE I SPORTA UNSKO-SANSKE ŽUPANIJE	11 - OBRAZOVANJE -- 11-2 - OSNOVNO OBRAZOVANJE	13.12.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-336/23	Ž-BL-04-502/23	PON- MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, KULTURE I SPORTA UNSKO-SANSKE ŽUPANIJE	11 – OBRAZOVANJE	13.12.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-337/23	Ž-BL-05-597/23	MINISTARSTVO PRAVDE BOSNE I HERCEGOVINE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	13.12.2023.	REALIZIRANA	DA
P-338/23	Ž-BL-04-622/23	JU OŠ "BRANKO ĆOPIĆ" BANJA LUKA	10 - RADNI ODNOSI	13.12.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-339/23	Ž-SA-08-494/23	JAVNO KOMUNALNO PODUZEĆE "BAŠBUNAR" TRAVNIK	19 – UPRAVA	13.12.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-340/23	Ž-SA-08-494/23	VETERINARSKA KOMORA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	19 – UPRAVA	13.12.2023.	DJELIMIČNO REALIZIRANA	DA
P-341/23	Ž-SA-05-329/20	OPĆINA VELIKA KLADUŠA SLUŽBA ZA UPRAVU, DRUŠTVENE DJELATNOSTI I ZAJEDNIČKE POSLOVE VELIKA KLADUŠA	32 – INSPEKCIJE	14.12.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-342/23	Ž-BL-06-545/23	SVEUČILIŠTE U SARAJEVU EKONOMSKI FAKULTET U SARAJEVU	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-17 - TEMELJEM OBRAZOVANJA	15.12.2023.	REALIZIRANA	DA

P-343/23	Ž-BL-05-525/23	GRAD BANJA LUKA	32 - INSPEKCIJE	15.12.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-344/23	Ž-BL-01-586/23	JZU INSTITUT ZA JAVNO ZDRAVSTVO REPUBLIKE SRPSKE MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE	13 - PRAVA DJETETA	15.12.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-345/23	Ž-SA-04-913/23	FEDERALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE SARAJEVO REPUBLIČKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE TRG REPUBLIKE SRPSKE BROJ 8 78 000 BANJA LUKA	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	19.12.2023.	NIJE REALIZIRANA	DA
P-346/23	Ž-BL-04-540/23	PON-FEDERALNI ZAVOD ZA PIO/MIO KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA ZA UNSKO-SANSKI KANTON/ŽUPANIJU	25 – MIROVINE	21.12.2023.	REALIZIRANA	DA
P-347/23	Ž-BL-01-538/23	FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE JZU DOM ZDRAVLJA BANJA LUKA	13 - PRAVA DJETETA	20.12.2023.	REALIZIRANA	DA
P-348/23	Ž-SA-04-741/23	JU OPĆA BOLNICA „PRIM. DR. ABDULAH NAKAŠ“ SARAJEVO N/R DIREKTORA N/R UPRAVNOG ODBORA NA ZNANJE: KANTON SARAJEVO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO N/R MINISTRA KANTON SARAJEVO MINISTARSTVO ZNANOSTI, VISOKOG OBRAZOVANJA I MLADIH SARAJEVO N/R MINISTRA	11 - OBRAZOVANJE	25.12.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-349/23	Ž-SA-04-1183/23	ODBOR DRŽAVNE SLUŽBE ZA ŽALBE FBIH SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	26.12.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-350/23	Ž-BR-06-266/22	VLADI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE, ODJELU ZA OBRAZOVANJE - PEDAGOŠKOJ INSTITUCIJI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE - POLICIJI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE	16 - NASILJE -- 16-2 - VRŠNJAČKO NASILJE	26.12.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-351/23	Ž-SA-02-1015/23	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA ZE-DO KANTONA/ŽUPANIJE ZENICA N/R MINISTRA POLICIJSKA POSTAJA I ZENICA N/R KOMANDIRA	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	27.12.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-352/23	Ž-SA-06-1156/22	RUDNIK MRKOG UGLJA „BREZA“ D.O.O. - BREZA N/R DIREKTORA BREZA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	27.12.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-353/23	Ž-SA-06-148/23	JAVNA USTANOVA “DOM ZDRAVLJA” ZENICA N/R DIREKTORICE UPRAVNOM ODBORU ZENICA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	27.12.2023.	REALIZIRANA	DA
P-354/23	Ž-SA-04-77/21	PON-OPĆINA ILIJAŠ ILIJAŠ N/R NAČELNIKA	21 - KOMUNALNE USLUGE	27.12.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-355/23	Ž-SA-05-351/22	OŠ „EDHEM MULABDIĆ“ OPARA NOVI TRAVNIK	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	27.12.2023.	NEMA ODGOVORA	NE

P-356/23	Ž-SA-04-236/23	ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON/ŽUPANIJA MINISTARSTVA ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU I IZBJEGLICE N/R MINISTRA ZENICA GRAD ZENICA N/R GRADONAČELNIKA ZENICA JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD ZENICA N/R DIREKTORA ZENICA	24 - SOCIJALNA SKRB	28.12.2023.	OSTVARENA SURADNJA	DA
----------	----------------	--	---------------------	-------------	-----------------------	----

•

ANEKS I. PREGLED PRORAČUNA ZA 2023. GODINU**BOSNA I HERCEGOVINA**

Institucija: Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine

Sjedište: Banja Luka

ID: 4403087410007

Šifra djelatnosti: 69.10

Obrazac 2.

Organizacioni kod: 0304

Fond: Opći fond (10)

Projektni kod: 0

Zbirni obrazac: x

Pregled rashoda i izdataka po ekonomskim kategorijama

Razdoblje izvještavanja: od 01.01.2023. do 31.12.2023.

PRORAČUN

Redni broj	Opis	Ekonom. Kod	Proračun	Izmjene i dopune (rebalans, prestruktura, preraspodjela, rezerva, namjenska sredstva i dr.)	Korigovani proračun	Ostvareni kumulativni iznos ukupnih rashoda i izdataka	Ostvareni kumulativni iznos istog perioda prethodne godine	Postotak 7/6 x 100	Postotak 7/8 x 100
1	2	3	4	5	6 (4+5)	7	8	9	10
1	Ukupni rashodi i izdaci (2+16)		3.241.000	8.224	3.249.224	3.055.014	2.507.480	94	122
2	Ukupni tekući rashodi (3+6)	610000	3.166.000	23.624	3.189.624	2.996.861	2.456.880	94	122
3	Plaće i naknade troškova zaposlenih (4+5)	611000	2.896.000	-10.376	2.885.624	2.736.277	2.218.407	95	123
4	Bruto plaće i naknade plaća	611100	2.554.000	-10.376	2.543.624	2.425.364	1.956.292	95	124
5	Naknade troškova zaposlenih	611200	342.000		342.000	310.913	262.115	91	119
6	Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge (7+.....+15)	613000	270.000	34.000	304.000	260.584	238.473	86	109
7	Putni troškovi	613100	55.000	29.000	84.000	78.760	56.872	94	138
8	Izdaci telefonskih i poštanskih usluga	613200	49.000		49.000	44.679	39.988	91	112
9	Izdaci za energiju i komunalne usluge	613300	7.000		7.000	3.679	4.616	53	80
10	Nabavka materijala i sitnog inventara	613400	33.000	5.000	38.000	36.566	31.607	96	116
11	Izdaci za usluge prijevoza i goriva	613500	23.000		23.000	16.537	15.662	72	106
12	Unajmljivanje imovine i opreme	613600	13.000		13.000	12.800	12.800	98	100
13	Izdaci za tekuće održavanje	613700	19.000		19.000	18.922	11.441	100	165
14	Izdaci osiguranja, bankarskih usluga i usluga platnog prometa	613800	6.000		6.000	4.932	4.516	82	109
15	Ugovorene i druge posebne usluge	613900	65.000		65.000	43.709	60.971	67	72
16	Ukupni kapitalni izdaci		75.000	-15.400	59.600	58.153	50.600	98	115
17	Izdaci za nabavku stalnih sredstava	821000	75.000	-15.400	59.600	58.153	50.600	98	115
18	Nabavka opreme	821300	75.000	-15.400	59.600	58.153	50.600	98	115

ANEKS II. PREGLED OBVEZA PO ZAKONU O SLOBODI PRISTUPA INFORMACIJAMA 2023. GODINE

1. Javna tijela na razini Bosne i Hercegovine koja su ispunila obvezu imenovanja službenika za informiranje i dostavili Vodič i Indeks registar sukladno s člancima 19. i 20. ZOSPI:

1. Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine;
2. Direkcija za europske integracije Bosne i Hercegovine;
3. Pravobraniteljstvo Bosne i Hercegovine;
4. Tužiteljstvo Bosne i Hercegovine;
5. Ured koordinatora za reformu javne uprave Bosne i Hercegovine;
6. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine;
7. Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine;
8. Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine;
9. Fond za povratak Bosne i Hercegovine;
10. Zavod za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine;
11. Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine;
12. Javna zdravstvena ustanova "Zdravstveni centar Brčko" Brčko distrikt BiH.

2. Javna tijela na razini Bosne i Hercegovine koji su tijekom 2023. godine dostavljala statističke podatke sukladno s člankom 20 ZOSPI:

1. Agencija za identifikaciona dokumenta, evidenciju i razmjenu podataka BiH;
2. Agencija za nadzor nad tržištem BiH;
3. Agencija za osiguranje u BiH;
4. Agencija za rad i zapošljavanje BiH;
5. Agencija za zaštitu osobnih podataka u BiH;
6. Agencija za javne nabavke BiH;
7. Agencija za sigurnost hrane BiH;
8. Agencija za državnu službu BiH;
9. Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije BiH;
10. Centralna banka BiH;
11. Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine;
12. Direkcija za ekonomsko planiranje BiH;
13. Direkcija za europske integracije BiH;
14. Državna regulatorna komisija za električnu energiju;
15. Elektroprivreda BiH;
16. Fond za povratak BiH;
17. Granična policija BiH;
18. Institut za intelektualno vlasništvo BiH;
19. Konkurencijsko vijeće BiH;
20. Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika BiH;
21. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH;
22. Ministarstvo komunikacija i prometa BiH;
23. Ministarstvo vanjskih poslova BiH;
24. Ministarstvo sigurnosti BiH;
25. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH/Kancelarija za veterinarstvo BiH, Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja, Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u ratarstvu, ishrani i ruralnom razvoju BiH;
26. Ministarstvo civilnih poslova BiH;

27. Ministarstvo financija i trezora BiH;
28. Predsjedništvo BiH– Sekretarijat;
29. Tužiteljstvo BiH;
30. Ured koordinatora za reformu javne uprave BiH;
31. Ustavni sud BiH;
32. Vijeće ministara BiH – Generalni sekretarijat; siječanj- ožujak '23;
33. Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće BiH;

U pogledu dostavljanja statističkih podataka od strane javnih tijela na državnoj razini, Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine konstatira da su 33 javna tijela ispunjavala svoju obvezu u izvještajnoj godini.

3. Javna tijelima na razini Federacije Bosne i Hercegovine koja su tijekom 2023. godine dostavljala statističke podatke sukladno s ZOSPI:

1. Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine;
2. Centar za edukaciju sudaca i tužitelja u Federaciji BiH;
3. Federalni hidrometeorološki zavod;
4. Federalno ministarstvo zdravstva;
5. Federalno ministarstvo unutarnjih poslova;
6. Federalno ministarstvo kulture i športa;
7. Federalno ministarstvo prostornog uređenja;
8. Federalna uprava za inspekcijske poslove;
9. Fond Memorijala Županije/Kantona Sarajevo;
10. Federalni zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje;
11. Grad Goražde;
12. Grad Mostar;
13. Grad Gračanica;
14. Grad Gradačac;
15. J.P. Međunarodna zračna luka „Sarajevo“;
16. JP Olimpijski bazen Otoka;
17. Županijski/Kantonalni sud u Zenici;
18. Županijski/Kantonalni sud u Tuzli;
19. Županijska/Kantonalna uprava civilne zaštite Kantona Sarajevo;
20. Županijska/Kantonalna uprava za inspekcijske poslove Kantona Sarajevo;
21. Županijsko/Kantonalno tužiteljstvo Zeničko-dobojskog kantona/županije;
22. Županijsko/Kantonalno tužiteljstvo Kantona Sarajevo;
23. Komisija za vrijednosne papire Federacije Bosne i Hercegovine;
24. Ministarstvo unutarnjih poslova Tuzlanskog kantona/županije;
25. Ministarstvo unutaranih poslova Županije/Kantona Sarajevo;
26. Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona/županije;
27. Općina Sanski Most;
28. Općina Ključ;
29. Općina Hadžići;
30. Općina Novo Sarajevo;
31. Općina Tešanj;
32. Općina Fojnica;
33. Općina Čitluk;
34. Općina Ilijaš;
35. Općina Travnik;
36. Općina Novi Travnik;

37. Općina Busovača;
38. Općina Foča, Ustikolina;
39. Općina Maglaj;
40. Općinski sud u Visokom;
41. Općinski sud u Kaknju;
42. Regulatorna komisija za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine (FERK);
43. Univerzitet u Sarajevu;
44. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine;

U izvještajnoj godini, obvezu dostavljanja statističkih podataka sukladno ZOSPI ispunilo je 45 javnih tijela na području Federacije Bosne i Hercegovine.

4. Javna tijela na razini Republike Srpske koji su tijekom 2022. godine dostavili statističke podatke sukladno s ZOSPI:

1. Fond za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske;
2. Grad Gradiška;
3. Javna ustanova „Vode Srpske“ Bijeljina;
4. Okružno javno tužiteljstvo Banja Luka;
5. Okružni gospodarski sud Doboju;
6. Okružni sud u Doboju;
7. Osnovni sud u Tesliću;

U 2023. godini, obvezu dostavljanja statističkih podataka ispunilo je 7 javnih tijela na razini Republike Srpske.

5. Tijekom 2023. godine sljedeća javna tijela su ispunila obvezu dostavljanja rješenja o službeniku za informiranje, Vodič i Indeks registra u skladu s ZOSPI:

1. Agencija za kvalitet i akreditaciju u zdravstvu u FBiH;
2. Agencija za bankarstvo FBiH;
3. Federalno ministarstvo prostornog uređenja;
4. JU Centar za edukaciju sudaca i tužitelja u Federaciji BiH;
5. Federalno ministarstvo rada i socijalne politike;
6. Federalno ministarstvo unutarnjih poslova;
7. Federalna uprava policije;
8. Vlada Županije/Kantona Sarajevo;
9. Ured za borbu protiv korupcije i upravljanje kvalitetom Kantona Sarajevo;
10. Fond memorijala Županije/Kantona Sarajevo;
11. Pravobraniteljstvo Županije/Kantona Sarajevo;
12. Ministarstvo za boračka pitanja Kantona Sarajevo;
13. Kabinet predsjedavajućeg i zamjenika predsjedavajućeg Županije/Kantona Sarajevo;
14. JU Zavod za hitnu medicinsku pomoć Županije/Kantona Sarajevo;
15. Sveučilište u Sarajevu;
16. Stručna služba Vlade Županije/Kantona Sarajevo;
17. Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona/Županije Sarajevo;
18. JU Osnovna muzička škola “Mladen Pozajić” Sarajevo;
19. Kazneno popravni zavod poluotvorenog tipa Tuzla;
20. JU Služba za zapošljavanje TK;
21. Memorijalni centar Srebrenica;
22. Sekretarijat za zakonodavstvo Vlade Zeničko-dobojskog kantona/županije;

23. Stručna služba za razvoj i međunarodne projekte Zeničko-dobojskog kantona/županije;
24. Ministarstvo za pitanje boraca i ratnih vojnih invalida Unsko-sanskog kantona/županije;
25. Županijsko tužiteljstvo Unsko-sanskog kantona/županije;
26. Ministarstvo gospodarstva Srednjobosanskog kantona/županije;
27. Ured Vlade Županije Zapadnohercegovačke za europske integracije;
28. Zavod zdravstvenog osiguranja Hercegovačko-neretvanske županije/kantona;
29. Javna ustanova Centar za socijalni rad Sapna;
30. Općina Odžak;
31. Općina Busovača;
32. Općina Maglaj;
33. Općinski sud u Živinicama;
34. Okružni sud u Doboju.

ANEKS III. TABELARNI PRIKAZ STATISTIČKIH POKAZATELJA

ODJEL	Zaprimljeno u 2023.	Preneseno iz ranijih godina	Ukupno rađeno u 2023.	Ukupno završeno u 2023.	Preneseno u 2024.
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	231	128	359	207	152
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom	56	29	85	47	38
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	13	9	22	13	9
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	741	382	1123	686	437
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	771	494	1265	790	475
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	187	300	487	278	209
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	86	56	142	83	59
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	709	371	1080	727	353
UKUPNO	2794	1769	4563	2831	1732

Rad po žalbama po odjelima u 2023. godini

Odjel	Broj
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Sarajevo	107
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom // Sarajevo	30
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Sarajevo	11
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Sarajevo	352
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Sarajevo	278
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Sarajevo	98
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Sarajevo	69
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Sarajevo	270
Ukupan broj predmeta Sarajevo	1215
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Banja Luka	94
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom // Banja Luka	17
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Banja Luka	164
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Banja Luka	265
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Banja Luka	65
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Banja luka	15
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Banja Luka	187
Ukupan broj predmeta Banja Luka	807
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Brčko	10
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom // Brčko	1
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Brčko	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Brčko	140
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Brčko	86
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Brčko	10
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Brčko	108
Ukupan broj predmeta Brčko	356
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Mostar	17
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom // Mostar	6
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Mostar	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Mostar	52
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Mostar	70
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Mostar	8
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Mostar	2
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Mostar	54
Ukupan broj predmeta Mostar	210
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Livno	3
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom // Livno	2
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Livno	33
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Livno	72
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Livno	6
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Livno	90
Ukupan broj predmeta Livno	206
Ukupan broj predmeta u instituciji	2794

Broj žalbi po uredima u 2023. godini

Povreda prava	Potkategorija	Broj predmeta
01 - Diskriminacija	00 – Ostalo	67
01 - Diskriminacija	01-01 – Uznemiravanje	2
01 - Diskriminacija	01-03 – Mobing	43
01 - Diskriminacija	01-09 - Temeljem jezika	3
01 - Diskriminacija	01-10 - Temeljem vjere	1
01 - Diskriminacija	01-11 - Temeljem etničke pripadnosti	12
01 - Diskriminacija	01-12 - Temeljem nacionalnog ili socijalnog podrijetla	7
01 - Diskriminacija	01-13 - Temeljem veze sa nacionalnom manjinom	4
01 - Diskriminacija	01-14 - Temeljem političkog ili drugog uvjerenja	2
01 - Diskriminacija	01-15 - Temeljem imovnog stanja	2
01 - Diskriminacija	01-16 - Temeljem članstva u sindikatu ili drugoj udruzi	2
01 - Diskriminacija	01-17 - Temeljem obrazovanja	6
01 - Diskriminacija	01-18 - Temeljem društvenog položaja i spola	2
01 - Diskriminacija	01-19 - Temeljem seksualne orijentacije	5
01 - Diskriminacija	01-22 - Temeljem starosne dobi	1
01 - Diskriminacija	01-23 - Temeljem invaliditeta	2
01 - Diskriminacija	01-24 - Govor mržnje	8
01 - Diskriminacija	16-1 - Nasilje u obitelji	1
01 - Diskriminacija	SUMA	170
02 - Mediji i sloboda informiranja	SUMA	7
03 - Pristup informacijama	00 – Ostalo	155
03 - Pristup informacijama	03-1 - neodlučivanje u zakonskom roku	92
03 - Pristup informacijama	03-2 - odbijanje pristupa informacijama	27
03 - Pristup informacijama	03-3 - pravo na dvostupnjevost	1
03 - Pristup informacijama	SUMA	275
04 - Vjerske slobode / religija	SUMA	2
05 - Policija	00 – Ostalo	99
05 - Policija	05-1 - žalba na rad policije	38
05 - Policija	05-2 - žalbe policijskih službenika	1
05 - Policija	SUMA	138
06 - Javni prihodi	SUMA	2
07 - Zatvori	00 – Ostalo	72
07 - Zatvori	07-1 - korištenje zavodskih pogodnosti i posjeti	6
07 - Zatvori	07-2 - zdravstvena skrb i higijenski uvjeti	9
07 - Zatvori	SUMA	87
08 - Ravnopravnost spolova	SUMA	1
09 - Pravosuđe	00 – Ostalo	223
09 - Pravosuđe	09-1 - žalbe na rad sudaca/sutkinja	23
09 - Pravosuđe	09-2 - duljina trajanja postupka (članak 6)	62
09 - Pravosuđe	09-3 - izvršenje presuda	50
09 - Pravosuđe	09-4 – VSTV	9
09 - Pravosuđe	SUMA	367
10 - Radni odnosi	SUMA	233
11 - Obrazovanje	00 – Ostalo	16

11 - Obrazovanje	11-2 - osnovno obrazovanje	8
11 - Obrazovanje	11-3 - srednje obrazovanje	6
11 - Obrazovanje	11-4 - visoko obrazovanje	10
11 - Obrazovanje	11-5 - obrazovanje odraslih	1
11 - Obrazovanje	SUMA	41
12 - Osobe sa invaliditetom	SUMA	56
13 - Prava djeteta	00 – Ostalo	213
13 - Prava djeteta	13-1 - Centri za socijalni rad	19
13 - Prava djeteta	SUMA	232
14 - Ekologija zaštita okoliša	SUMA	16
15 - Imovinsko pravni	SUMA	120
16 - Nasilje	00 – Ostalo	6
16 - Nasilje	16-1 - nasilje u obitelji	6
16 - Nasilje	SUMA	12
17 - Javne isprave	SUMA	9
18 - Manjine	SUMA	14
19 - Uprava	SUMA	253
20 - Ratne štete	SUMA	9
21 - Komunalne usluge	SUMA	132
22 - Vladina i ministarska imenovanja	SUMA	98
23 - Zdravstvo	SUMA	50
24 - Socijalna skrb	SUMA	97
25 – Mirovine	SUMA	174
26 – Tužiteljstva	SUMA	76
27 - Pravobranilaštva	SUMA	3
28 - Predmeti korupcije	SUMA	4
29 - Migracije i azil	SUMA	11
30 - Sloboda okupljanja	SUMA	4
31 – Odvjetnici	SUMA	11
32 – Inspekcije	SUMA	81
33 - Besplatna pravna pomoć	SUMA	9
SUMA	SUMA	2794

Broj žalbi primljenih po potkategorijama u 2023. godini

R.br.	Način okončanja	Predmeti 2023	Predmeti iz ranijih godina	Ukupno
1	Tijekom intervencije Ombudsmana	451	257	708
2	Preporukom Ombudsmana	104	324	428
3	Nezainteresiranost stranke za dalje vođenje postupka	252	134	386
4	Neprihvatljiva žalba	410	115	525
5	Na drugi način	394	298	692
6	Nenadležnost i ustupanje predmeta nadležnom tijelu	53	11	64
7	Proslijeđen drugom uredu Ombudsmana	10	1	11
8	Specijalnim izvješćem	2	3	5
9	Ponovni postupak	10	2	12
10	Ukupno	1686	1145	2831

SAMO ZA NEPRIHVATLJIVA ŽALBA – POTKATEGORIZACIJA

00 – Ostalo	96	34	130
01 - Anonimna žalba	0	0	0
02 - Zlonamjerna žalba	0	0	0
03 - Neosnovana žalba	234	66	300
04 - Žalba ne sadrži nikakav zahtjev	3	2	5
05 - Narušavanje legitimnih prava treće strane	0	0	0
06 - Kašnjenje podnositelja od 1g. nakon činjenica, događaja ili odluke	9	0	9
07 - Nisu iscrpljena sva pravna sredstva	30	7	37
08 - Žalba nepotpuna ili nerazumljiva (nije naknadno dopunjena)	13	3	16
09 - Podnositelj odustao od žalbe	6	1	7
10 - Žalba sa već razmatranim činjenicama (dupliranje žalbe)	18	2	20
11 - Činjenično stanje prije 14. prosinca 1995. godine	1	0	1
Ukupno	410	115	525

Broj žalbi koje su završene//način okončanja žalbi u 2023. godini

R.br.	Povreda prava	Broj preporuka
1	01 – Diskriminacija	155
2	02 - Mediji i sloboda informiranja	1
3	03 - Pristup informacijama	70
4	05 – Policija	10
5	06 - Javni prihodi	1
6	07 – Zatvori	1
7	09 – Pravosuđe	9
8	10 - Radni odnosi	35
9	11 – Obrazovanje	12
10	12 - Osobe sa invaliditetom	10
11	13 - Prava djeteta	27
12	14 - Ekologija zaštita okoliša	2
13	15 - Imovinsko pravni	11
14	16 – Nasilje	1
15	17 - Javne isprave	1
16	18 – Manjine	1
17	19 – Uprava	41
18	20 - Ratne štete	2
19	21 - Komunalne usluge	13
20	22 - Vladina i ministarska imenovanja	28
21	23 – Zdravstvo	12
22	24 - Socijalna skrb	7
23	25 – Mirovine	8
24	26 – Tužiteljstva	5
25	29 - Migracije i azil	1
26	31 – Odvjetnici	2
27	32 - Inspekcije	20
28	33 - Besplatna pravna pomoć	2
29	UKUPNO	488

Način realizacije	Broj predmeta
Djelimično realizirana	13
Nema odgovora	90
Nije realizirana	80
Ostvarena suradnja	63
Realizirana	242
Ukupno	488

Broj žalbi s preporukama izdatim u 2023. godini po kategorijama povreda prava i realiziranju

Naziv odjela	Broj predmeta sa preporukom u 2022. godini
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	27
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom	10
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	2
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	89
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	146
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	156
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	1
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	57
Ukupan broj preporuka u predmetima	488

Broj žalbi s izdatom preporukom po odjelima u 2022. godini

Naziv odjela	Broj preporuka
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	26
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom	10
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	2
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	84
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	140
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	42
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	1
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	51
Ukupan broj preporuka	356

Broj preporuka po odjelima u 2023. godini

Kancelarija/Ured	Broj predmeta sa preporukom
Ured Sarajevo	162
Ured Banja Luka	236
Ured Brčko	35
Ured Mostar	19
Ured Livno	36
Ukupan broj preporuka u predmetima	488

Broj žalbi s izdatom preporukom po uredima u 2023. godini

Kancelarija/Ured	Broj preporuka
Ured Sarajevo	153
Ured Banja Luka	123
Ured Brčko	33
Ured Mostar	18
Ured Livno	29
Ukupan broj preporuka	356

Broj preporuka po uredima u 2023. godini

20 najčešćih protivnih strana iz oblasti sudova

R.Br.	Naziv tijela	Broj predmeta	Sjedište organa
1	OPĆINSKI SUD SARAJEVO	59	SARAJEVO
2	ŽUPANIJSKI SUD SARAJEVO	33	SARAJEVO
3	OSNOVNI SUD BANJA LUKA	32	BANJA LUKA
4	OPĆINSKI SUD LIVNO	25	LIVNO
5	ŽUPANIJSKO TUŽITELJSTVO SARAJEVO	24	SARAJEVO
6	ŽUPANIJSKO TUŽITELJSTVO TUZLANSKE ŽUPANIJE	24	TUZLA
7	OPĆINSKI SUD BIHAĆ	20	BIHAĆ
8	ŽUPANIJSKI SUD LIVNO	17	LIVNO
9	OPĆINSKI SUD TUZLA	15	TUZLA
10	OPĆINSKI SUD MOSTAR	13	MOSTAR
11	OKRUŽNI SUD BANJA LUKA	12	BANJA LUKA
12	VISOKO SUDBENO I TUŽITELJSKO VIJEĆE BiH	11	SARAJEVO
13	VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE	10	BANJA LUKA
14	OPĆINSKI SUD CAZIN	9	CAZIN
15	OKRUŽNO JAVNO TUŽITELJSTVO BANJA LUKA	8	BANJA LUKA
16	USTAVNI SUD BiH	8	SARAJEVO
17	ŽUPANIJSKO TUŽITELJSTVO ZENIČKO-DOBOJSKE ŽUPANIJE	7	ZENICA
18	ŽUPANIJSKI SUD BIHAĆ	6	BIHAĆ
19	OKRUŽNO TUŽITELJSTVO PRIJEDOR	6	PRIJEDOR
20	OPĆINSKI SUD ZENICA	6	ZENICA

20 najčešćih protivnih strana bez oblasti pravosuđa

R.Br.	Naziv tijela	Broj predmeta	Sjedište organa
1	OPĆINSKI SUD TUZLA	55	TUZLA
2	OPĆINSKI SUD U SARAJEVU	41	SARAJEVO
3	OSNOVNI SUD BANJA LUKA	30	BANJA LUKA
4	ŽUPANIJSKI SUD SARAJEVO	27	SARAJEVO
5	ŽUPANIJSKO TUŽITELJSTVO TUZLANSKE ŽUPANIJE	23	TUZLA
6	OPĆINSKI SUD MOSTAR	18	MOSTAR
7	OPĆINSKI SUD LIVNO	16	LIVNO
8	VISOKO SUDBENO I TUŽITELJSKO VIJEĆE BIH	16	SARAJEVO
9	OKRUŽNO JAVNO TUŽITELJSTVO BANJA LUKA	15	BANJA LUKA
10	OKRUŽNI SUD BANJA LUKA	11	BANJA LUKA
11	SUD BIH	10	SARAJEVO
12	ŽUPANIJSKO TUŽITELJSTVO SARAJEVO	10	SARAJEVO
13	VRHOVNI SUD FBIH	9	SARAJEVO
14	TUŽITELJSTVO BIH	8	SARAJEVO
15	OSNOVNI SUD BRČKO DISTRIKTA BIH	8	BRČKO DISTRIKT
16	ŽUPANIJSKI SUD LIVNO	7	LIVNO
17	ŽUPANIJSKI SUD U MOSTARU	7	MOSTAR
18	VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE	7	BANJA LUKA
19	ŽUPANIJSKI SUD TUZLA	7	TUZLA
20	USTAVNI SUD BIH	5	SARAJEVO

Realizacija preporuka 2023

R.br.	BROJ PREDMETA	BROJ PREPORUKE	GLAVNA PREPORUKA	POVREDA PRAVA	REALIZACIJA PREPORUKE	ZAPRIMLJEN ODGOVOR	REALIZACIJA I SADRŽAJ ODGOVORA
1	POVREDA PRAVA :	01 - Diskriminacija					
2	Realizirana						
3	Ž-BL-06-236/22	P-29/23	P R E P O R U K U Notarskoj komori Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da preispita odluku o plaćanju obaveznog doprinosa za finansiranje Notarske komore Federacije Bosne i Hercegovine, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Dana 07.03.2023. godine, predsjednica Notarske komore Federacije BiH, dostavila je odgovor na Preporuku u kojem se navodi da je odluka Notarske komore o doprinosima iz 2018. godine, stavljena van snage, da je usvojena nova Odluka o visini obaveznog doprinosa za financiranje Notarske komore, kojom se određuje stopa doprinosa u rasponu od 1%, 2% i 3%, koja je na snazi. Kopiju odgovora Notarske komore Federacije Bosne i Hercegovine, broj 2-109-2-5-1/23 od 02.03.2023. godine Vam dostavljamo u prilogu. Obzirom na činjenicu da se preporuka Ombudsmena odnosila na odluku koja je stavljena van snage i prije intervencije Institucije Ombudsmena za ljudska prava, na činjenicu da važeća Odluka (broj: 1-1808-4/19 od 25.05.2019. godine) u potpunosti uvažava principe obrazložene u preporuci i Zakonu o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, da je preporukom Ombudsmena izražen načelan stav u pogledu visine doprinosa za finansiranje bilo koje ustanove sa javnim ovlaštenjima, Ombudsmeni smatraju ovaj predmet završenim i donose odluku kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 104/11).
4	Ž-LI-06-204/22	P-36/23	P R E P O R U K U Vladi K10 i Ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva K10 - Da preispita i pristupi izmjenama Odluke o uvjetima, kriterijima i postupku dodjele gospodarskih lovišta na koncesiju Vlade K10, rukovodeći se načelom prava na pristup javnim dobrima pod uvjetima jednakosti, u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije i nalazima iz ove preporuke - Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	NE	Obzirom da se odgovorna strana nije očitovala o izvršavanju preporuke, o svemu je obavještena Skupština Kantona 10. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35.toč.8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvore predmet, koji se vodi po Vašoj žalbi. Nakon arhiviranja predmeta, U Narodnim novinama Kantona 10 objavljena nova Odluka o uvjetima, kriterijima i postupku dodjele gospodarskih lovišta na koncesiju, a na što se preporuka i odnosila, samim tim preporuka ispoštovana.
5	Ž-BL-06-106/20 - Ž-BL-06-218/20 (ukupno 113 žalbi)	P-44/23	P R E P O R U K U Skupštini grada Prijedora • Da uzme u obzir stavove građana kod određivanja granica opština u skladu sa pozitivnim propisima koji određuju organizovanje jedinica lokalne samouprave; • Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	U ostavljenom roku, predsjednik Skupštine grada je dostavio izjašnjenje u kojem navodi da je Skupština grada Prijedora prilikom donošenja pozitivnog mišljenja imala u vidu i razmatrala žalbe navedenih lica i zauzela stav da su teritorijalno razgraničenje, odnosno žalba i moguće potencijalne granice opštine preuranjeni, jer bi se tek mogli znati nakon imenovanja Komisije koja bi utvrdila Zakon, odnosno izmjene Zakona o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske. Odgovorna strana ujedno potvrđuje da je žalbu mještana navedenih mjesnih zajednica, kao i Preporuku Ombudsmena prosljedila resornom ministarstvu koje razmatra predmetnu inicijativu. Kopiju odgovora predsjednika Skupštine grada Vam dostavljamo u prilogu. Izdavanjem Preporuke jedinici lokalne samouprave iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana. U standardnoj proceduri sažetak Preporuke se objavljuje i na zvaničnoj internet stranici Institucije Ombudsmena, kao i u godišnjem izvještaju za izvještajni period tokom kojeg je Preporuka izdata. Konačno, Preporuka Ombudsmena predstavlja konačan i meritoran stav Institucije Ombudsmena po ovom pitanju, koji možete koristiti i u drugim, eventualno pokrenutim postupcima ovim istim povodom.
6	Ž-SA-06-464/22	P-33/23	PREPORUKA Federalno ministarstvo prostornog uređenja razmotri mogućnost upućivanje dopisa svim jedinicama lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine u vezi predmetne problematike, a u cilju ujednačavanja prakse koja se tiče stručnih lica koja se ne nalaze na spiskovima po osnovu javnog poziva u skladu sa propisanim uvjetima i standardima. Federalno ministarstvo prostornog uređenja da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke dostavi odgovor u vezi poduzetih aktivnosti na realizaciji preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Dana 02.03.2023. godine Institucija ombudsmena zaprimila je odgovor Federalnog ministarstva prostornog uređenja pod brojem: 03-19-2-234/23-2- od dana 20.02.2023. godine, upućen kantonalnim ministarstvima, a dostavljen na znanje Instituciji ombudsmena, iz kojeg je evidentno da je preporuka realizirana. U vezi navedenog, po zatvaranju predmeta sačiniti će se objava za web stranicu Institucije ombudsmena.
7	Ž-SA-06-47/23	P-65/23	P R E P O R U K U Općinskom vijeću Općine Foča- Ustikolina 1. Da razmotri gore navedeno te u skladu s tim izvrši izmjene i dopune člana 2 (Posebni kriteriji) Odluke o utvrđivanju kriterija za izbor i imenovanje predsjednika i članova Upravnog odbora Javne ustanove „Dom zdravlja“ Foča-Ustikolina; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	U instituciji Ombudsmena je, nakon upućivanja urgencije od 26.05.2023. godine za dostavljanje odgovora ne preporuku, dana 05.06.2023. godine zaprimljen odgovor sekretara Općinskog vijeća u aktu broj 04-3-04-679-1/23 od 02.06.2023. godine, u kojem se navodi sljedeće: „U vezi sa Vašim aktom broj i datum gornji, obavještavamo Vas da je Općinsko vijeće Općine Foča na 17. redovnoj sjednici usvojilo Odluku o utvrđivanju kriterija za izbor i imenovanje predsjednika i članova Upravnog odbora Javne ustanove Dom zdravlja „Foča“ Ustikolina broj: 04-1-02-242/23 od 23.02.2023.godine (Službene novine BPK Goražde broj 4/23). Stupanjem na snagu ove Odluke prestala je da važi Odluka o utvrđivanju kriterija za izbor i imenovanje, predsjednika i članova Upravnog odbora JU „Dom zdravlja“ Foča- Ustikolina („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“ broj 16/11). Odlukom o utvrđivanju kriterija za izbor i imenovanje predsjednika i članova upravnog odbora Javne ustanove Dom zdravlja „Foča“ Ustikolina broj: 04-1-02-242/23 od 23.02.2023.godine u članu 2. propisani su opći i posebni kriteriji gdje se posebno osvrćemo na posebne kriterije koji u pogledu stepena obrazovanja predviđaju visoku, višu ili srednju stručnu spremu (IV stepen) za pozicije predsjednika i članova Upravnog odbora Javne ustanove Dom zdravlja „Foča“ Ustikolina. Shodno naprijed navedenom smatramo da je Općinsko vijeće Općine Foča postupilo u skladu sa Vašom preporukom broj:P-65/23. ...Slijedom navedenog, odnosno cijeneći da je realizirana preporuka P-65/23 od 07.03.2023. godine, predmet registrovan pod brojem Ž-SA-06-47/23 se, u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvara.
8	Ž-MO-06-119/22	P-86/23	P R E P O R U K U Direktor Agencije za javne nabavke Bosne i Hercegovine 1. Da, odmah, poduzme sve aktivnosti u s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između direktora Agencije i podnosioca žalbe, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 2. Da se ubuduće uspostavi mehanizam za preveniranje i zaštitu od svih oblika diskriminacije u skladu sa čl. 24 stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije i da se osigura da se u radno-pravnom odnosima sa uposlenicima poštuju odredbe Zakona o zabrani diskriminacije BiH i principi jednakog postupanjem u cilju osiguranja efikasnih internih procedura zaštite od diskriminacije; 3. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Dana 25.04.2023. godine Institucija ombudsmena je zaprimila odgovor direktora Agencije broj: 01-12-2557-5/22 od 24.04.2023. godine iz kojeg proizilazi da je preporuka Ombudsmena ispoštovana, te se predmeti se u skladu sa članom 35. stavom 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ovim aktom zatvaraju.
9	Ž-SA-06-1095/22	P-86/23	P R E P O R U K U Direktor Agencije za javne nabavke Bosne i Hercegovine 1. Da, odmah, poduzme sve aktivnosti u s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između direktora Agencije i podnosioca žalbe, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 2. Da se ubuduće uspostavi mehanizam za preveniranje i zaštitu od svih oblika diskriminacije u skladu sa čl. 24 stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije i da se osigura da se u radno-pravnom odnosima sa uposlenicima poštuju odredbe Zakona o zabrani diskriminacije BiH i principi jednakog postupanjem u cilju osiguranja efikasnih internih procedura zaštite od diskriminacije; 3. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Dana 25.04.2023. godine Institucija ombudsmena je zaprimila odgovor direktora Agencije broj: 01-12-2557-5/22 id 24.04.2023. godine iz kojeg proizilazi da je preporuka Ombudsmena ispoštovana, te se predmeti se u skladu sa članom 35. stavom 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ovim aktom zatvaraju.

10	Ž-LI-06-46/23	P-97/23	P R E P O R U K U Ministarstvu znanosti, prosvjete, kulture i športa K10 i Srednjoj školi u Drvaru 1. da poduzmu sve mjere i aktivnosti kako bi se otklonila diskriminacija uposlenika Srednje škole Drvar na temelju nacionalne i teritorijalne pripadnosti; 2. da u cilju osiguranja mehanizma unutar Škole poduzmu mjere radi implementacije članka 24. stavka 4. Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi, te ostale pravne osobe dužni u svojim općim pravnim aktima ili posebnim pravnim aktima regulirati principe jednakog postupanja i osigurati da se u radno-pravnim odnosima sa uposlenicima poštuju odredbe Zakona o zabrani diskriminacije BiH i principi jednakog postupanja; 3. da u roku od 30 dana, od dana prijema ove Preporuke obavijestite Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	" ...Ministarstvo je u izjašnjenju na preporuku broj: 06-01-30-740/23, od 25.4.2023. g. navelo da u potpunosti prihvaća preporuku, dok je Srednja škola „Drvar“ u izjašnjenju broj: 259/23 od 16.6.2023. g. navela: „...Srednja škola Drvar je preduzela sljedeće mjere: 1. obavila usmene razgovore sa profesorima na koje se žalba odnosi upozoravajući na obavezu jednakog pristupa prema svim učesnicima nastavnog procesa, bez obzira na vjersku, nacionalnu, teritorijalnu ili bilo koju drugu pripadnost učenika ili zaposlenika Škole. Nakon istih, nije došlo do ponovnog vrijeđanja nijednog radnika. 2. Radnicu M.M. uputila na korištenje godišnjeg odmora nakon završetka nastave za maturante, tj. kad su se stvorili uslovi za to... 3. Školskom odboru smo predložili da je neophodno izraditi i usvojiti Pravilnik o disciplinskoj odgovornosti radnika, koji je obavezan da ima svaka javna ustanova, a u svrhu poštivanja zakona i ljudskih prava, prije svega. Školski odbor je primio k znanju navedenu inicijativu, te smo već započeli izradu istog.“ Uzimajući u obzir gore navedeno, Ombudsmeni su odlučili, sukladno članku 35. točki 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po Vašoj žalbi."
11	Ž-SA-06-290/23	P-127/23	P R E P O R U K U predsjedavajućem Skupštine Kantona Sarajevo, premijeru Vlade Kantona Sarajevo i ministrici Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostave saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od deset (10) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Ministarstvo je bilo u obavez i sprovesti zaključak Skupštine Kantona Sarajevo pri čemu se u postupku donošenja odluke Ministarstvo rukovodilo najboljim interesom djece. Također, iz odluke Ministarstva je vidljivo da su ovom odlukom obuhvaćeni i učenici/nastavno osoblje drugih ubjednja/uvjerenja, poštujući princip različitosti i multikulturalnosti kojim se Kanton Sarajevo vodi. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donose Odluku o zatvaranju predmeta podnosioca žalbe, te se predmet Ž-SA-06-290/23 pred institucijom Ombudsmena u konkretnom slučaju okončava.
12	Ž-MO-06-136/22	P-131/23	P R E P O R U K U Gradu Mostaru Odjelu za urbanizam i građenje 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave suradnje Odjela za urbanizam i građenje, Grada Mostara, sa institucijom Ombudsmena, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da najkasnije u roku od 8 dana, dostavi traženo izjašnjenje.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	23.06.2023. Grad Mostar - zaprimljen odgovor 24.10.2023.N/r Gradonačelnika upućena je Urgencija na raniji dopis od 18.09.2023. godine 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
13	Ž-SA-06-8/23	P-132/23	P R E P O R U K U Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo • Da po prijemu preporuke izvrši analizu predmetnih odredaba Pravilnika o izboru, nadležnostima i načinu rada školskih odbora osnovnih škola Kantona Sarajevo, te u skladu sa nalazima iz ove preporuke razmotri mogućnost izmjena istih na način da se jasno propiše postupanje u situacijama kada se za člana Školskog odbora predstavnika općine na kojoj se škola nalazi prijavi jedan kandidat, kao i da se razmotri mogućnost propisivanja obaveze obrazloženja od strane nadležnih struktura prilikom utvrđivanja prijedloga predstavnika; 1. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim radnjama u cilju realizacije preporuke;	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Slijedom navedenog, odnosno cijeneći da je razmotrena i uvažena preporuka Ombudsmena BiH broj P-132/22 od 02.06.2023. godine, predmet registrovan pod brojem Ž-SA-06-8/23 se, u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvara. Protiv ove odluke ne može se podnositi žalba u skladu sa članom 22 Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
14	Ž-BL-06-58/23	P-144/23	P R E P O R U K U Ministarstvu komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine 1. Da preduzme mjere iz svoje nadležnosti sa ciljem otklanjanja povrede prava i osnovnih sloboda građana, kako je utvrđeno ovom Preporukom. 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema, obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	NE	Prema saznanjima Ombudsmena za ljudska prava, u parlamentarnu proceduru upućen je prijedlog izmjene zakona o dopunama Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima BiH kojima se predlaže novčana kazna za oštećenje saobraćajnog znaka na način da se prefabrika latinični ili ćirilčni natpis na znaku. ... izdavanjem preporuke iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana. U standardnoj proceduri sažetak Preporuke se objavljuje i na zvaničnoj internet stranici Institucije Ombudsmena, kao i u godišnjem izvještaju za izvještajni period tokom kojeg je Preporuka izdana. Preporuka Ombudsmena predstavlja konačan i meritoran stav po ovom pitanju, koji možete koristiti u drugim, eventualno pokrenutim postupcima ovim istim povodom.
15	Ž-SA-06-172/23	P-161/23	P R E P O R U K U Senatu Univerziteta u Sarajevu • da odmah po prijemu Preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 06.03.2023. godine , 25.04.2023. godine i 25.05.2023. godine. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Skupština Kantona Sarajevo je dana 09.06.2023. godine održala Hitnu sjednicu na kojoj je "...jednoglasno donijela zaključak kojim je zadužila Vladu KS da svim samofinansirajućim studentima Univerziteta u Sarajevu koji su položili sve ispite u prethodnoj akademskoj 2021/2022. godini s prosječkom ocjena 8,0 i većim izvrši plaćanje školarine u 2022/2023. godini. U slučaju da su studenti iz ove kategorije već izvršili uplatu za spomenuti period, obavezuje se Ministarstvo finansija KS da tim studentima izvrši povrat uplaćenih sredstava." Zaključakom broj: 15-0427150/23 zadužuje se rektor i Senat Univerzitet u Sarajevu da dostavi tačan spisak studenata koji ispunjavaju uslove sa pripadajućim rješenjima o povratu sredstava. Slijedom prethodno navedenog, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donose odluku o zatvaranju predmeta Ž-SA-06-172/23.
16	Ž-SA-06-152/23	P-240/23	Upravnom inspektoratu Federalnog ministarstva pravde • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana, dostavi Instituciji ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Slijedom prethodno navedenog aktom Institucije ombudsmena od 05.12.2023. godine je od Sektora uprave, Federalnog ministarstva pravde zatraženo izjašnjenje na žalbene navode te informacija da li je podnositelju žalbe dostavljeno stajalište vezano za izdato uvjerenje o radnom stažu od strane njegovog poslodavca, akt Kantonalne uprave civilne zaštite Kantona Sarajevo broj 03-30-28-27/21, od 01.09.2021. godine, za koje se podnositelj žalbe obraća Federalnom ministarstvu pravde od februara 2023. godine. Dana 3. januara 2023. godine zaprimljen je odgovor Federalnog ministarstva pravde, akt broj 03-45-2064/23 od 17.12.2023. godine a u prilogu i odgovor koji je dostavljen podnositelju žalbe vezano za upit o uvjerenju izdatom od strane poslodavca Kantonalne uprave civilne zaštite Kantona Sarajevo. Prethodno navedeni odgovor je, u svrhu informisanja, aktom Institucije ombudsmena od 11.01.2024. godine, dostavljen podnositelju žalbe. Slijedom svega navedenog, predmet registrovan pod brojem Ž-SA-06-152/23 se zatvara. Protiv ove odluke ne može se podnositi žalba u skladu sa članom 22 Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
17	Ž-LI-06-99/23	P-282/23	P R E P O R U K U Ministarstvu unutarnjih poslova Kantona 10 1. Da poduzme mjere iz svoje nadležnosti sa ciljem uspostavljanja ravnomjernije etničke zastupljenosti konstitutivnih naroda, ali i pripadnika ostalih naroda, što uključuje i provođenje javnih natječaja kada se bira manji ili veći broj kandidata, u skladu sa gore citiranim ustavnim i zakonskim načelima. 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema, obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	U izjašnjenju na preporuku odgovorna strana je navela: "...s obzirom na navedeno, a uvažavajući činjenicu da se u konkretnom predmetu žaliteljice koja se izjašnjava kao Bošnjakinja postupalo sukladno Zakonu o policijskim službenicima Kantona 10, a što je i vidljivo ako pogledamo nacionalnu strukturu uposlenih u policijskom tijelu – Upravi policije. Naime, kao i što navodite u Vašoj Preporuci, između ostaloga, prema popisu stanovništva na području Kantona 10 iz 1991. godine, a koji je relevantan, na području istoga je živjelo 10,4% Bošnjaka. Prema sadašnjem stanju u policijskom tijelu, odnosno Upravi policije uposleno je 11,68% Bošnjaka, dakle i više nego što pozitivni propisi nalažu, tako da odgovorno tvrdim da se pridržavamo istoga, kao što ćemo se pridržavati i u buduću prilikom prijema u policijsko tijelo.". Uzimajući u obzir navedeno, Ombudsmeni su odlučili, sukladno članku 35. točki 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po žalbi.
18	Ž-BL-06-569/23	P-294/23	P R E P O R U K U • Da preduzmu mjere iz svoje nadležnosti sa ciljem sistematskog uređenja pitanja naknade za troškove specijalizacije kod prijevremenog raskida radnog odnosa, u skladu sa opštim ustavnim principima koji garantuju svakome pravičnu naknadu za rad, slobodu volje kod stupanja u obligacione odnose i jednakost strana kod zaključivanja ugovora; • Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	10.11.2023. zaprimljen odgovor Ministarstva zdravlja i soc. zaštite RS. 05.02.2024. i zatim 11.03.2024.prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
19	Ž-BL-06-545/23	P-342/23	PREPORUKU Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu 1. Da otkloni opisane povrede u skladu sa Pravilnikom o ekvivalenciji položenih ispita na Univerzitetu Sarajevo i nalazima iz ove Preporuke 2. Da poduzme odgovarajuće mjere i radnje u cilju povećanja transparentnosti i objektivnosti u postupku ekvivalencije ispita i informisanja studenata o njihovim obavezama i pravima, što uključuje i pravo na adekvatno obrazloženje i djelotvoran pravni tijek; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene o njenoj realizaciji.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmena primila je, dana 28.12.2023. godine Izjašnjenje na Preporuku po žalbi Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, u kojem se između ostalog navodi da je obustavljen discilinski postupak protiv ...zbog prestanka statusa studenta, kao i da su 27.11.2023. godine primili tužbu ... u predmetu broj: 65 0 P 1050486 23 P protiv tuženog Univerziteta u Sarajevu- Ekonomski fakultet, radi diskriminacije, te da će u cjelosti postupiti u skladu sa pravosnažnom sudskom presudom po okončanju postupka.
20	Ž-SA-06-148/23	P-353/23	P R E P O R U K U direktorici i Upravnom odboru 1. Da u cilju osiguranja mehanizma unutar Bolnice poduzme mjere u cilju implementacije člana 24 stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Slijedom navedenog, odnosno cijeneći da je realizirana preporuka broj P-353/23 od 27.12.2023. godine, predmet registrovan pod brojem Ž-SA-06-148/23 se, u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvara. Protiv ove odluke ne može se podnositi žalba u skladu sa članom 22 Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
21	Djelimično realizirana						

22	Ž-SA-06-241/22	P-178/23	P R E P O R U K U direktoru i Upravnom odboru JZU Opća bolnica „Dr. Mustafa Beganović“ 1. Da, odmah, poduzmu sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa podnositeljem žalbe i direktorom Bolnice, s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između direktora Bolnice i podnositelja žalbe, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 2. Da u cilju osiguranja mehanizma unutar Bolnice poduzme mjere u cilju implementacije člana 24 stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja; 3. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	01 - Diskriminacija	Djelimično realizirana	DA	U instituciji Ombudsmena je dana 14.08.2023. godine zaprimljen odgovor v.d. direktora Bolnice u aktu broj 01-822-2/23 od 07.08.2023. godine, u kojem se između ostalog navodi da je održan sastanak direktora sa podnositeljem žalbe, te da je uspostavljena međusobna komunikacija, poboljšani međuljudski odnosi između ove dvije strane i da se poduzimaju aktivnosti u organizaciji rada. Nadalje u odgovoru se navodi i da podnositelj žalbe obavlja i poslove dežurstva u JZU Opća bolnica „Dr. Mustafa Beganović“ Gračanica od mjeseca marta 2023. godine. Prethodno navedeni odgovor je, u svrhu informisanja, prosljeđen podnositelju žalbe aktom Institucije ombudsmena od 30.08.2023. godine. Slijedom navedenog, te cijeneći da je preporuka P-178/23 od 14.07.2023. godine razmotrena i dijelom realizovana, predmet registrovan pod brojem Ž-SA-06-241/22 se, u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvara.
23	Ostvarena saradnja						
24	Ž-SA-06-1156/22	P-35/23	P R E P O R U K U direktoru Rudnika mrkog uglja „Breza“ d.o.o. Breza • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsмену za ljudska prava Bosne i Hercegovine i Zakonom o zabrani diskriminacije, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi instituciji Ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	23.02.2023. zaprimljen odgovor RMU Breza, 01.09.2023. Žalitelj dostavio dopunu dokumentacije, tj. Rješenje Općinskog suda u Visokom broj 41 0 Pr 095360 22 Pr od 04.07.2023. godine kojim se obustavlja prekršajni postupak protiv njega koji je pokrenut povodom događaja na radnom mjestu u prostorijama RMU „Breza“ od dana 02.11.2022. godine „jer nije dokazano da su okrivljeni počinili prekršaj na način kako je navedeno u zahtjevu za pokretanje prekršajnog postupka“. Rad na predmetu je u toku U predmetu je izdata i Preporuka P-352/23. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
25	Ž-SA-06-810/22	P-96/23	P R E P O R U K U Ministarstvu unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo 1. Da preispita postojeće unutrašnje normativno uređenje i pitanje proporcionalne zastupljenosti konstitutivnih naroda. 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	20.04.2023 odgovor MUP Kantona Sarajevo koji je dostavljen stranci . 07.12.2023. i 31.01.2024.ažuriranje praćenja realizacije preporuka: odgovor na P-96/23 zaprimljen. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
26	Ž-SA-06-277/20	P-67/23	P R E P O R U K U JU CENTRU ZA SOCIJALNI RAD BREZA 1. Da, u okviru svoje nadležnosti, u skladu sa mišljenjem iz ove preporuke preduzme mjere na eliminisanju narušavanja ličnog dostojanstva, a sve sa ciljem poboljšanja uslova rada podnositelje žalbe i regulisanja radnog pravnog statusa podnositelje žalbe u Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji. 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	13.04.2023. zaprimljen odgovor JU Centar za socijalni rad . 12.01.2024. na urgenciju za izvršenje preporuke zaprimljen odgovor JU Centar za socijalni rad Breza. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
27	Ž-SA-06-118/23	P-125/23	P R E P O R U K U direktoru Elektrotehničke škole za energetiku • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsмену za ljudska prava Bosne i Hercegovine i Zakonom o zabrani diskriminacije, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 8 (osam) dana, dostavi Instituciji ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 02.08.2023. godine zaprimljen je odgovor Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo, akt broj 11-04/02-34-32362-1/23 od 26.07.2023. godine iz kojeg proizilazi da je ovo Ministarstvo po zaprimanju akta Institucije ombudsmena zatražilo od Škole dostavljanje izjašnjenja u vezi sa žalbom i razlozima nesaradnje sa Institucijom ombudsmena. Dana 07.11.2023. godine je zaprimljen odgovor direktora Elektrotehničke škole za energetiku Sarajevo u aktu broj 02-1836/23 od 01.11.2023. godine sa dokumentacijom u prilogu. Odgovor je dostavljen nakon traženja radne grupe koja je formirana u Instituciji ombudsmena za izradu Specijalnog izvještaja za praćenje realizacije preporuka a kojim je obuhvaćena i preporuka izdata u ovom predmetu broj P-125/23 od 26.05.2023. godine. U skladu sa članom 31 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine , aktom od 24.11.2023. godine prethodno navedeni odgovor je prosljeđen podnositelji žalbe na uvid i komentare, koje je podnositeljica žalbe i dostavila u podnesku zaprimljenom dana 06.12.2023. godine u kojem između ostalog navodi da se u izjašnjenju opetovano ponavlja već ranije izneseno ... i da se podnositeljica žalbe opredijelila da “pauzirala” sa svojom daljom borbom jer je trenutno stanje u radnom ambijentu takvo da podnositeljica žalbe više nije na stalnom udaru... što joj omogućava da svoj posao može bez ometanja obavljati u prostoru koji je koristila dugi niz godina, te se zahvaljuje Instituciji ombudsmena na angažmanu i promptnim reakcijama. Slijedom svega navedenog, u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine , predmet registrovan pod brojem Ž-SA-06-118/23 se zatvara.
28	Ž-SA-06-183/23	P-171/23	P R E P O R U K U direktorici JU Srednja škola primijenjenih umjetnosti u Sarajevu predsjednici Školskog odbora 1. Da, odmah, poduzmu sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa podnositeljom žalbe, s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice zajednička rješenja nastale situacije; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Imajući u vidu da je svojim postupanjem označeni odgovorni organ iskazao spremnost za saradnju i postupanju po preporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine, kao i uvažavajući činjenicu da su izdavanjem Preporuke Ombudsmeni Bosne i Hercegovine iscrpili zakonom propisane mogućnosti, predmet Ž-SA-06-183/23 se ovom odlukom zatvara.
29	Ž-SA-06-470/21	P-175/23	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. Da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsмену za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi tražene informacije. Rok za realizaciju preporuke odmah.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Kantonalo tužilaštvo Kantona Sarajevo aktom broj T09 0 KTAPO 0185446 23 od 08.12.2023 godine informisalo je Ombudsmene da ovo tužilaštvo aktivno radi na predmetu, te da još uvijek nisu zaprimili izvještaj o postupanju Federalne uprave policije, te da je stoga navedenoj policijskoj agenciji dana 07.12.2023 godine izdata urgencija za postupanje po naredbi za saslušanje svjedoka i prikupljanje drugih dokaza br. T09 0 KTAPO 0185446 23 od 03.05.2023 godine. Nakon zaprimanja izvještaja Federalne uprave policije, pristupioće se analizi i ocjeni dokaza, eventualno prikupljanju novih dokaza, a sve u cilju donošenja tužilačke odluke. U skladu sa pravilima postupanja pred institucijom Ombudsmena, Žalitelju su prosljeđena sva zaprimljena izjašnjenja na komentar, na koji se isti nije očitovao. Cijeneći sadržaj zaprimljenih izjašnjenja, odnosno da Kantonalo tužilaštvo Kantona Sarajevo poduzima mjere i radnje u okviru svojih nadležnosti, kao i činjenicu da se od upućivanja navedenih akata, Žalitelj nikada nije očitovao, niti je na drugi način izrazio namjeru za nastavak postupka, smatramo da žalitelj nije zainteresovan za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine
30	Ž-LI-06-130/23	P-217/23	P R E P O R U K U Osnovnoj školi „Vranić“ 1. Da otkloni navedene propuste u natječajnoj proceduri prijema radnika na radno mjesto tajnika škole u OŠ „Vranić“ i donese odluku o izboru kandidata u skladu sa najstrožim načelima objektivnog odlučivanja, prema nalazima iz ove Preporuke; 2. Da se prilikom provođenja natječajnih procedura dosljedno rukovodi načelima propisanim Zakonom o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 3. Da se uspostavi mehanizam za preveniranje i zaštitu od svih oblika diskriminacije u skladu sa člankom 24. stavak 4. Zakona o zabrani diskriminacije i da se reguliraju načela i principi jednakog postupanja, te osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije; 4. Da u roku od 30 (trideset) dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Na navedenu preporuku Ombudsmeni BiH su zaprimili obavijest u kojem se navodi: „...Školski odbor Osnovne škole Vranić sastao se dana 22. rujna na 14. sjednici te utvrdio: Sud je prilikom vođenja parnice utvrdio nedostatak, odnosno pogrešku primjenu materijalnog prava u ovom slučaju povrede odredaba Zakona o upravnom postupku FBiH. Kako je navedeno u presudi broj: 64 0 Rs 065637 22 Rs „istina je da Pravilnik o radu tuženika ne sadrži odredbe o izuzeću službene osobe niti zapisničara, ali se po mišljenju suda, u konkretnom slučaju imao primijeniti Zakon o upravnom postupku FBiH (Sl. novine FBiH, broj: 2/1998. 48/1999 i 61/2022), s obzirom da je u konkretnom slučaju Škola, kao javna ustanova, obavljajući javne poslove rješavala u upravnim stvarima (čl.1.stavak 3 Zakona o upravnom postupku)“ Osnovna škola Vranić postupila je sukladno Presudi Općinskog suda broj: 64 0 Rs 065637 22 Rs i otklonjeni su navedeni nedostaci u natječajnoj proceduri i objavljen je ponovni izbor kandidata gdje su oba kandidata imala jednaku mogućnost za prijem na traženo radno mjesto.“ ... O nepostupanju odgovornog organa po preporuci je obaviješten neposredno viši organ. Uzmajući u obzir navedeno, Ombudsmeni za ljudska prava BiH su odlučili, sukladno članku 35. točka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po... žalbi.
31	Ž-SA-06-927/23	P-278/23	P R E P O R U K U PRIVREDNOJ KOMORI UNSKO-SANSKOG KANTONA 1. da poništi Oglas o prijemu pripravnika u radni odnos na određeno vrijeme objavljen dana 09.10.2023. godine 2. da imajući u vidu mišljenje Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, objavi Oglas za prijem pripravnika u radni odnos na određeno vrijeme, sačinjen u oba roda, ili u rodno neutralnoj varijanti; 3. da o načinu ispoštovanja ove Preporuke obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 15 dana od dana prijema iste.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	...dana 07.11.2023. godine zaprimljen je odgovor po preporuci koji je dana 08.11.2023. godine dostavljen pritužitelju na izjašnjenje. H.A. nije se izjasnio na sadržaj odgovora do danas, tj 19.12.2023. godine. Obzirom na naprijed izneseno, činjenicu da je označeno odgovorno tijelo dostavilo izjašnjenje na preporuku, a da je pritužitelj pokazao nezainteresiranost za dalje vođenje postupka pred Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, to je odlučeno da se u skladu sa člankom 26. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ovom odlukom predmet zatvori. Protiv odluka koje donose Ombudsmeni za ljudska prava BiH nije dozvoljena žalba u smislu članka 22. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine .

32	Ž-SA-06-744/22	P-284/23	P R E P O R U K U PREDSIJEDNIKU UPRAVE BOSNA BANK INTERNATIONAL (BBI) D.D. SARAJEVO 1. Da se uspostavi mehanizam za prevenciranje i zaštitu od svih oblika diskriminacije u skladu sa čl. 24 stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije i da se osigura da se u radno-pravnim odnosima sa uposlenicima poštuju odredbe Zakona o zabrani diskriminacije BiH i principi jednakog postupanja; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	"...cijeneći da je preporuka P-284/23 od 20.10.2023. godine razmotrena, da je dostavljen odgovor na istu, te da poslodavac ostaje kod svog ranije istaknutog stava tokom istražnog postupka, predmet registrovan pod brojem Ž-SA-06-744/22 se, u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvara. Cijeneći da je podnositelj žalbe u toku istražnog postupka pred Institucijom ombudsmena naveo da je pokrenuo i postupak za utvrđivanje diskriminacije na sudu, ima mogućnost da preporuku broj P-284/23, od 20.10.2023. godine priloži u sudskom postupku, u skladu sa članom 15, stav (9) a koji glasi: „U slučaju kada sud razmatra predmet o kojem je Institucija ombudsmena već donijela preporuku, koju stranka u postupku koristi kao dokaz, sud je dužan, u skladu s pravilima postupka, razmotriti preporuke ombudsmena..."
33	Ž-BR-06-189/21	P-316/23	1. Da, odmah, poduzme sve aktivnosti s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između rukovodstva Policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i podnositelja žalbe, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 30.01.2024. godine zaprimljen odgovor Policije Brčko distrikta BiH, broj: 14.05-04-96824/23 od 21.12.2023. godine. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podatak utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
34	Nije realizirana						
35	Ž-BL-06-611/22	P-14/23	R E P O R U K U Radio-televiziji Republike Srpske 1. Da preduzme korake ka sporazumnom rješenju spora sa ciljem popravljjanja narušenih radnih odnosa ili unapređenja radnog okruženja, na način da se pokušaju utvrditi uzroci, posljedice i zajednička rješenja za sporne situacije koje su nastale u konkretnoj situaciji, u skladu sa važećim zakonskim propisima kojima je regulisan proces rada, ali i Zakonom o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	"...Ova Preporuka predstavlja konačan i meritoran stav Ombudsmena Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nemaju zakonski mandat za rješavanje radnih sporova, stoga su donijeli odluku kao u uvodu ovog Obavještenja, u skladu sa članom 35, stav 1. tačka 8. Pravila postupka. Napominjemo da Preporuku Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine možete koristiti u bilo kojem drugom postupku pokrenutom ovim povodom, uključujući i sudske postupke, kao i eventualno ponovo vođene upravne postupke..."
36	Ž-BL-06-304/22	P-28/23	PREPORUKU Centru za informisanje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja • da u saradnju sa nadležnim obrazovnim ustanovama i drugim nadležnim organima u Bosni i Hercegovini preduzme mjere iz svoje nadležnosti sa ciljem sistematskog uređenja pitanja ekvivalencije ocjena stečenih u inostranstvu, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostavi Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Izdavanjem Preporuke iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana. U standardnoj proceduri sažetak Preporuke se objavljuje i na zvaničnoj internet stranici Institucije Ombudsmena, kao i u godišnjem izvještaju za izvještajni period tokom kojeg je Preporuka izdata. Konačno, Preporuka Ombudsmena predstavlja konačan i meritoran stav Institucije Ombudsmena po ovom pitanju, koji možete koristiti u i drugim, eventualno pokrenutim postupcima ovim istim povodom. Obzirom na sve navedeno donesena odluka kao u uvodu ovog Obavještenja, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 104/11).
37	Ž-BL-06-785/21	P-83/23	P R E P O R U K U direktoru JKP "ČISTOČA" d.o.o. Cazin 1. Da odmah po prijemu ove Preporuke razmotri mogućnost premještanja podnosioca žalbe na radno mjesto koje odgovara njegovom stručnom znanju, stečenim vještinama, ali i zdravstvenom stanju; 2. Da internim aktima preduzeca uredi postupak unapređenja zaposlenika; 3. da u roku od 30 dana, od dana prijema ove Preporuke obavijestite Ombudsme o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 4-151/23 od 31.03.2022. godine, odgovorna strana obavijestila je Ombudsmen Bosne i Hercegovine da je podnosilac žalbe ostvario pravo na invalidsku penziju (invalid I kategorije) i to na osnovu Rješenja Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje - Kantonalne administrativne službe za Unsko-sanski kanton, broj: FZ 4/21-31-2-30965-3/22 od 05.09.2022. godine, te je tako istom prestao radni odnos u JKP "Čistoča" d.o.o. Cazin zaključno sa 02.11.2022. godine. Izdavanjem Preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se neispoštovanom.
38	Ž-SA-06-243/23	P-89/23	P R E P O R U K U Javnoj ustanovi „Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine" Pazarić – Upravnom odboru 1.) Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, poduzme aktivnosti na izmeni odredbe člana 10. (pravo na odbranu) Pravilnika o disciplinskoj odgovornosti radnika u Javnoj ustanovi „Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine" Pazarić na način da iza rečenice Radnik protiv kojeg se pokreće ili vodi disciplinski postupak se brani sam doda sljedeći tekst: "ili uz pomoć branitelja kojeg sam odabere". 2.) Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	10.04.2023. zaprimljen odgovor JU Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine Pazarić . Obzirom da iz navedenog akta Javne ustanove „Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine" Pazarić proizlazi da Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine nije realizovana, a u cilju poduzimanja konkretnih mjera dana 10.05.2023. godine obavijestile je Parlament Federacije Bosne i Hercegovine, kao neposredno viši organ. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2023. godinu. 09.01.23. zaprimljen je odgovor JU Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine Pazarić .
39	Ž-SA-06-158/23	P-103/23	P R E P O R U K U Vijeću ministara BiH 1. Da, uvažavajući navode iz ove Preporuke poduzme sve aktivnosti i mjere u cilju okončanja postupaka po Javnom pozivu za izbor i imenovanje direktora Agencije za policijsku podršku Bosne i Hercegovine, broj: 56/21 od 10.09.2021. godine i direktora Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine, broj: 33/22 od 24.05.2022. godine u skladu sa principima utvrđenim u članu 3. Zakona o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine, te osigura puno uživanje principa nediskriminacije kako po osnovu nacionalne pripadnosti i spola, tako i po bilo kojem drugom osnovu. 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Dana 03.06.2023. godine zaprimljen je akt Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, broj: 04-34-2-2082-11/23 od 06.06.2023. godine iz kojeg proizlazi da Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine nije realizovana. Imajući u vidu da je preporuka upućena Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, kao neopredno višem organu, te da je institucija Ombudsmena poduzele sve mjere u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, predmet podnosioca prigovora se ovom odlukom zatvara uz napomenu da će navedeni slučaj biti uvršten u Godišnji izvještaj institucije o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2023. godinu.
40	Ž-LI-06-89/23	P-169/23	P R E P O R U K U Ravnateljici Srednje škole „Drvar" 1. Da odmah poduzme sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa žaliteljicom, s ciljem prevladavanja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između iste i žaliteljice, na način da se pokušaju pronaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 2. Da u roku od 30 (trideset) dana obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Povodom izdate preporuke, Ombudsmeni BiH su zaprimili obavijest Srednje škole u Drvaru broj: 304/23 od 21.7.2023. g. u kojem se navodi da je žaliteljici zbog isteka vremena na koji je ugovor o radu sklopljen, prestao radni odnos. Sve obaveze, koje uključuju isplatu plaće, isplatu naknade za mentorstvo, te za korištenje godišnjeg odmora su isplaćene. Uzimajući u obzir sve navedeno, Ombudsmeni su odlučili da u smislu članka 35. točka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvore predmet, koji se vodi po žalbi.
41	Ž-BL-06-749/22	P-163/23	P R E P O R U K U Rudniku uglja „Kreka" d.o.o. Tuzla 1. Da otkloni povredu prava radnika u ovom privrednom društvu i omogući ostvarivanje prava na rad i prava koja proizilaze iz radnog odnosa, isključivo u skladu sa potrebama optimalne organizacije rada i principom kvaliteta radnika, uvažavajući mišljenje organizacije radnika, odnosno Sindikata Rudnika uglja „Kreka" d.o.o. Tuzla – Sindikat rudara, kao i nalaze iz ove Preporuke. 2. Da Rudnik uglja „Kreka" d.o.o. Tuzla u roku od 60 dana obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	Kako na preporuku nije dostavljen odgovor u propisanom roku, dana 25.10.2023. Institucija Ombudsmena uputila je Urgenciju istim odgovornim stranama, na koju takođe nije dostavljen odgovor do dana sačinjavanja ovog obavještenja. Izdavanjem Preporuke i upućivanjem Urgencije iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana. U standardnoj proceduri sažetak Preporuke se objavljuje i na zvaničnoj internet stranici Institucije Ombudsmena, kao i u godišnjem izvještaju za izvještajni period tokom kojeg je Preporuka izdana.

42	Ž-SA-06-85/23	P-187/23	Vijeću ministara Bosne Hercegovine 1. Da izvrše dopunu Odluke o okvirnim kriterijima za dodjelu novčane nagrade zaposlenim u institucijama Bosne i Hercegovine na način da se jasno preciza nadležni organ za vršenje nadzora nad primjenom iste; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	U Instituciji ombudsmena je, nakon upućivanja urgencije Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, dana 14.12.2023. godine zaprimljen odgovor u aktu broj 02-50-2-3309-1/23, od 12.12.2023. godine u kojem se navodi da je zaključkom broj 05-07-1-2123-34/23 od 31.08.2023. godine zaduženo Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine da u saradnji sa Ministarstvom civilnih poslova BiH dostavi izjašnjenje po predmetnoj preporuci te da o tome izvijesti Vijeće ministara BiH. Prethodno navedeni akt Vijeća Bosne i Hercegovine br. 02-50-2-3309-1/23, od 12.12.2023. godine je također dostavljen Ministarstvu finansija i trezora Bosne i Hercegovine i Ministarstvu civilnih poslova BiH. Nakon toga je, dana 22.12.2023. godine, zaprimljen je odgovor Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine u aktu broj 08-50-3-6284-5/23, od 24.11.2023. godine za koji se navodi da je sačinjen u saradnji sa Ministarstvom civilnih poslova BiH u kojem se između ostalog navodi da je riječ o diskrecionom pravu rukovodilaca institucija BiH da li će i kome od zaposlenih isplatiti novčanu nagradu (stimulaciju) koji imaju i krajnju odgovornost za korištenje ovog mehanizma. "...Imajući u vidu da je pitanje novčane nagrade već regulisano gore navedenim propisima, preporuku Ombudsmena za zaštitu ljudskih prava BiH smataramo suvišnom." Slijedom svega navedenog, odnosno cijeneći da je preporuka P-187/23 od 04.08.2023. godine razmotrena, da je dostavljen odgovor na istu, da se ostaje kod ranije zaprimljenog stava Ministarstva civilnih poslova BiH tokom istražnog postupka, kao i da je sa svime upoznato Vijeće ministara BiH, predmet registrovan pod brojem Ž-SA-06-85/23 se, u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine , zatvara.
43	Ž-BL-06-139/23	P-258/23	P R E P O R U K U Skupštini Posavskog kantona i Vladi Posavskog kantona 1. Da otkloni utvrđene povrede prava i bez odlaganja poduzme sve mjere iz svoje nadležnosti kako bi Vlada Posavskog kantona bila uspostavljena u skladu sa gore navedenim ustavnim načelima, prema nalazima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema, obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Dana 15.12.2023. godine Skupština Županije Posavske je dostavila odgovor... Izdavanjem preporuke najvišim predstavničkim i izabranim tijelima na nivou kantona iscrpljene su mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima u postupanju po individualnim žalbama. Nalaz i dispozitiv Preporuke ujedno predstavlja konačan, meritoran i javno objavljen stav Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, po predmetu žalbe, koji možete koristiti u bilo kojem drugom postupku pokrenutom ovim povodom, uključujući i sudske postupke.
44	Ž-SA-06-780/22	P-300/23	P R E P O R U K U Ministarstvu unutrašnjih poslova Zapadnohercegovačkog kantona 1. Da preduzme mjere da se zapošljavanje policijskih službenika odvija na transparentan i zakonit način, imajući u vidu kako kvalitet osoblja, tako i posebno nacionalnu zastupljenost svih konstitutivnih naroda i ostalih u Ministarstvu unutrašnjih poslova Zapadnohercegovačkog kantona, shodno obavezama iz Ustava Bosne i Hercegovine. Zakona o policijskim službenicima Zapadnohercegovačkog kantona i Zakona o zabrani diskriminacije; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Postupajući po zahtjevu Ombudsmena Bosne i Hercegovine, dana 06.12.2023. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Zapadnohercegovačkog kantona dostavilo je sljedeći odgovor: „Vezano za Vaš dopis broj Ž-SA-06-780/22 od dana 18. listopada 2023. godine odnosno Preporuku da Ministarstvo unutarnjih poslova Županije Zapadnohercegovačke poduzme mjere da se zapošljavanje policijskih službenika odvija na transparentan i zakonit način izvještavamo Vas kako se svi natječaji koje provodi ovo Ministarstvo, pa time i oni koji se tiču prijema policijskih službenika odvija sukladno propisanim zakonskim i podzakonskim aktima koji su na snazi u ovoj županiji. Podsjećamo kako to „među ostalim, podrazumijeva objavu Javnog natječaja za poštovanje temeljne policijske obuke u dnevnim novinama, a na kojeg se mogu prijaviti svi državljani Bosne i Hercegovini. Nadalje sukladno Pravilniku o sadržaju, načinu i rasporedu testiranja kandidata za poštovanje temeljne policijske obuke svaki kandidat ima uvid u rezultate svog testa, te iste odobrava vlastoručnim potpisom. Govoreći konkretno o natječaju na kojeg se Vi referirate (Javni natječaj za poštovanje temeljne policijske obuke objavljen 23.velečja 2022. godine), izvještavamo Vas da prilikom testiranja (izuzev intervjua) kandidat nikada nije bio sam sa članovima Povjerenstva za izbor, nego su bili prisutni i ostali kandidati čime se postiže veća transparentnost rada. Također, sukladno navedenom Pravilniku o sadržaju, načinu i rasporedu testiranja kandidata za poštovanje temeljne policijske obuke, po završetku testiranja, na oglasnoj ploči Ministarstva unutarnjih poslova Županije Zapadnohercegovačke je objavljena lista kandidata sa postignutim bodovima koja je dostupna svim zainteresiranim strankama i na koju kandidati imaju pravo žalbe. .... U kontekstu nacionalne zastupljenosti svih konstitutivnih naroda, u konkretnom slučaju na kojeg se te referirali Povjerenstvo za izbor ni iz jednog dokumenta kojeg je kandidat ... priložio prilikom prijave na Javni natječaj za poštovanje temeljne policijske obuke, kao ni postupaka tijekom testiranja nije moglo zaključiti koje je isti nacionalnosti, te je tretiran jednako kao i svi ostali kandidati budući da bi svako drugačije ponašanje, izdvajanje ili pogodovanje bilo upravo diskriminacija njega ili ostalih kandidata.” S obzirom na navedeni odgovor odgovornog organa, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2023. godinu, koji će biti podnjet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, čime su iscrpljene sve zakonske mogućnosti za postupanje u predmetnoj pravnoj stvari, te donose odluku da se u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvara predmet pod brojem Ž-SA-06-780/22.
45	Nema odgovora						
46	Ž-SA-06-305/23	P-233/23	P R E P O R U K U Elektrotehničkoj školi za energetiku Sarajevo– direktoru –školskom odboru • da odmah po prijemu Preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 18.04.2023. godine, 25.05.2023. godine i 20.06.2023. godine Rok za realizaciju preporuke: odmah.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima dana 11.10.2023. godine ponovno pozvali označeni odgovorni organ da postupi po Preporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine i uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena. Kako do dana 27.11.2023. godine Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nisu zaprimili odgovor na Preporuku, broj: P-233/23, to su u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, a u cilju poduzimanja konkretnih mjera, obavijestili neposredno viši organ, u smislu člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine . Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2023. godinu. 03.01.2023. Zaprimljena je kopija akta Ministarstva za odgoj i obrazovanje KS kojim se od JU Elektrotehničke škole za energetiku traži informacija o realizaciji Preporuke P-233/23.
47	Ž-SA-06-217/22	P-303/23	PREPORUKU SINDIKATU METALACA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno. 2. Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	S obzirom da označeni odgovorni organ u ostavljenom roku nije dostavio odgovor na Preporuku, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 14.12.2023. godine dostavili Urgenciju za dostavljanje odgovora na Preporuku broj P-303/23. Sindikat metalaca Federacije Bosne i Hercegovine do dana sačinjavanja ove odluke, dakle do 08.02.2024.godine, nije dostavilo traženi odgovor niti je na bilo koji način uspostavljena saradnja sa Institucijom ombudsmena Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2024.godinu, koji će biti podnjet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, čime su iscrpljene sve zakonske mogućnosti za postupanje u predmetnoj pravnoj stvari, zbog čega donose odluku da se u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvara predmet pod brojem Ž-SA-06-217/22.
48	Ž-BR-06-135/22	P-314/23	1. Da bez odlaganja poduzme sve aktivnosti sa ciljem prevladavanja narušenih međuljudskih odnosa te nedostatka profesionalne komunikacije sa žaliteljicom, na način da se pokušaju pronaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 2. poduzme sve mjere u cilju implementacije člana 24. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije u BiH prema kojem su sva javna tijela te ostale pravne osobe dužni u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulirati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije. 3. da u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava BiH o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	31.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. 16.02.2024. Institutu za hemijsko inženjerstvo upućena urgencija za izjašnjenje po Preporuci P-314/23. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
49	Ž-SA-06-1156/22	P-352/23	P R E P O R U K U direktoru Rudnika mrkog uglja „Breza” d.o.o. Breza 1. Da, poduzme aktivnosti u organizaciji sastanka sa podnositeljom žalbe i drugim licima uključenim u konkretan slučaj, s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije nadređenih i zaposlenika, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 2. Da u cilju osiguranja mehanizma unutar Rudnika mrkog uglja „Breza” d.o.o. Breza poduzme mjere u cilju implementacije člana 24 stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja; 3. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	31.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. 19.02.2024. Rudniku mrkog uglja Breza upućena urgencija za postupanje po Preporuci. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
50	UKUPNO	-		01 - Diskriminacija			
51	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
52	42	155	17	1	10	10	4
53	POVREDA PRAVA :	02 - Mediji i sloboda informisanja					

54	Djelimično realizirana						
55	Ž-SA-05-162/23	P-181/23	P R E P O R U K U Gradskoj upravi Grada Zenica 1. Da, imajući u vidu navode iz Preporuke, poduznu sve zakonom propisne aktivnosti i mjere u cilju donošenja i usvajanja internog akta kojim bi se detaljnije uredile procedure komunikacije Gradske uprave/gradskih službi sa javnošću i medijima, način obraćanja, ugovaranje medijskih istupa u Gradskoj upravi i drugim službama Grada Zenica, a u cilju poboljšanja komunikacije/kordinacije medija i Odsjeka za protokol i informisanje odnosno zaposlenika Gradske uprave Zenica i medija; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije preporuke;	02 - Mediji i sloboda informisanja	Djelimično realizirana	DA	Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu da je u konkretnom predmetu proveden postupak istraživanja, da je donesena Preporuka broj: P-181/23 od 13.07.2023. godine, te da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetimi radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Predmet će bit uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.
56	UKUPNO	-	02 - Mediji i sloboda informisanja				
57	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	Broj predmeta u kojima su izdate	Realizirane	Djelimično realizirane	Ostvarena saradnja	Nije realizirana	Nema odgovora
58	1	1	0	1	0	0	0
59	POVREDA PRAVA :	03 - Pristup informacijama					
60	Realizirana						
61	Ž-SA-05-38/23	P-23/23	P R E P O R U K U Gradonačelniku grada Goražda 1. Da odmah po prijemu preporuke u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine razmotri zahtjeve za pristup informacijama žalitelja i u smislu člana 14. navedenog Zakona donese rješenje o pristupu informacijama; 2. Da u roku od 20 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Cijeneći da je Grad Goražde postupio po Preporuci Ombudsmena broj P-23/23 i donijeo Rješenje kojim se odobrava pristup informacijama, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni BiH su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi podnositelja, zbog čega se predmet broj: Ž-SA-05-38/23 pred institucijom Ombudsmena ovom odlukom zatvara. Protiv ove odluke nije dozvoljena žalba u smislu člana 22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava BiH.
62	Ž-LI-05-218/22	P-18/23	P R E P O R U K U Direktor Južne ustanove Bolnica Travnik 1. Da odmah po prijemu preporuke razmotri zahtjev za pristup informacijama podnositeljice od dana 31.10.2022.g. i u smislu članka 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH donese rješenje, koje treba sadržavati, pored ostalih elemenata i pouku o pravnom lijeku, kako bi žaliteljica mogla ostvariti pravo na korištenje pravnog lijeka.; 2. Da ubuduće o svim postavljenim zahtjevima za pristup informacijama odluču skladno Zakonu o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH 3. da u roku od deset (10) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene o izvršenju ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Direktor JU Bolnice Travnik je 3.3.2023.g. dostavio Ombudsmenima rješenje bolnice broj: 2301-1416 od 28.2.2023.g. kojim je riješeno o zahtjevu žaliteljice o pristupu informacijama. Obzirom da je preporuka ispoštovana, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35.toč.8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvore predmet, koji se vodi po Vašoj žalbi.
63	Ž-BL-05-699/22	P-40/23	PREPORUKU direktoru „Aerodroma Republike Srpske“ a.d. Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. stav 4. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske; 3. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 01-1563-4/22, od dana 31.03.2023. godine, odgovorna strana je obavijestila Ombudsman Bosne i Hercegovine da je obavještenjem broj: 01-1563-4/22, od dana 08.03.2023. godine, odlučila o zahtjevu za slobodan pristup informacijama, koji je podnesen dana 05.10.2022. godine. Imajući u vidu navdono, izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
64	Ž-BL-05-438/22	P-41/23	PREPORUKU Generalnom sekretarijatu Vlade Republike Srpske 1. Da odmah po dobijanju preporuke, podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev od dana 26.05.2022. godine, u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 04.3/053-209/23, od dana 29.03.2023. godine, Generalni sekretarijat je dostavio odgovor na izdatu preporuku u kome navodi da je podnosiocu žalbe po zahtjevu za pristup informacijama od dana 26.05.2022. godine, odgovorio aktom broj: 04.3/053-209/203, od dana 29.03.2023. godine.. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
65	Ž-SA-05-1046/22	P-46/23	P R E P O R U K U Ministru unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona 1. Da odmah po prijemu ove Preporuke poništi Rješenje broj: 05-03-04-1-794/2022 od 25.01.2023. godine, te da donese novo rješenje u smislu odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. Kopiju rješenja potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 15.03.2023. godine žaliteljica je dostavila Instituciji ombudsmena informaciju da je Ministarstvo postupilo po preporuci i donijelo Rješenje broj: 05-03-04-2-2/2023 od 13.03.2023. godine iz kojeg se vidi da je Preporuka Ombudsmena u cjelosti realizovana.
66	Ž-SA-05-46/23	P-45/23	P R E P O R U K U načelniku Opštine Pale 1. Da, imajući u vidu odredbe Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke po Zahtjevu za pristup informacijama žaliteljice, imajući u vidu mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine izraženo u ovoj Preporuci; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi odluku doneseno u skladu sa ovom Preporukom;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Imajući u vidu sadržaj Preporuke broj: P-45/23 od 10.02.2023. godine, kao i Obavještenje Opštine Pale broj: 02-053/3-1 od 29.03.2023. godine o realizaciji Preporuke broj: P-45/23 godine, te Obavještenje o zahtjevu za pristup informacijama broj: 02-053/3 od 13.03.2023. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nalaze da je u konkretnom predmetu Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine realizovana. Također, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine napominju da se u konkretnom predmetu nisu upuštali u razmatranje i odlučivanje o osnovanosti samog zahtjeva, odnosno nisu ulazili u meritum stvari, već su razmatrali ispunjenost proceduralnih uslova, kako je to predviđeno Zakonom o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske.
67	Ž-MO-05-135/22	P-64/23	P R E P O R U K U U POVJERENSTVU ZA DRŽAVNU SLUŽBU VLADE ŽUPANIJE ZAPADNOHERCEGOVAČKE 1. Da u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, donese rješenje o pristupu informacijama, po zahtjevu M.P., od dana 14.11.2022. godine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Povjerenstvo za državnu službu, svojim dopisom od 17.03.2023.godine, obavještava instituciju Ombudsmena da je uvažena izdata preporuka, te je u skladu sa istom doneseno Rješenje broj 01-95-PDS-157-3/22-547-1, od 17.03.2023.godine, na osnovu kojeg je žaliteljici odobren pristup informacijama. Rješenje je dostavljeno i instituciji Ombudsmena na uvid, kao i žaliteljici, sa uputom o pravnom lijeku, u slučaju nezadovoljstva istim, na što je upućena i od strane institucije Ombudsmena dopisom od 22.03.2023.godine. Žaliteljica se, nakon zaprimanja rješenja i dopisa institucije Ombudsmena, nije izjašnjavala. Imajući u vidu izneseno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine odlučili su da u smislu čl. 35. st.8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (prihvaćena preporuka), zatvore predmet broj: Ž-MO-05-135/22.
68	Ž-BR-05-6/23	P-71/23	Općinskom sudu u Živinicama 1. da hitno, a najkasnije u roku od deset (10) dana od dana prijema ove preporuke donese rješenje podnositelju žalbe po zahtjevu za pristupom informaciji od 1. 11. 2022. godine, a sve sukladno odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine, 2. da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke izvijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o izvršenju ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 22. 5. 2023. godine institucija Ombudsmena zaprimila je odgovor Općinskog suda Živnice broj: 033-0-Su-23-000001-Omb od 16. 5. 2023. godine u kojem se navodi: “Dana 15.05.2023. godine ovaj sud je zaprimio zahtjev Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za dostavu odgovora u vezi Preporuke broj. P-71/23. Rješenjem Općinskog suda u Živinicama broj 033-0-Su-23-000697-2 od 31.03.2023. godine odlučeno je po zahtiew za pristup informacijama H.E. od 01.11.2022. godine. Na navedeno rješenje H.e.E. je blagovremeno uložio prigovor dana 13.04.2023. godine, a koji je Rješenjem Općinskog suda u Živinicama broj 033-0-Su-23-000697-3 od 03.05.2023. godine odbijen je kao neosnovan.” Uzimajući u obzir da je preporuka P-71/23 prihvaćena, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine sukladno članku 35. stavku 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmet broj: Ž-BR-05-6/23 po žalbi Edina Husović.

69	Ž-BL-05-784/22	P-81/23	PREPORUKU predsjedniku Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14, stav 3. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 05-1-12-4814/22, od dana 30.03.2023. godine, odgovorna strana je obavijestila Ombudsman Bosne i Hercegovine da je rješenjem broj: 05-1-12-4814/22, od dana 29.12.2022. godine, odlučila o zahtjevu za slobodan pristup informacijama, koji je podnesen dana 30.11.2022. godine. Imajući u vidu navedeno, izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
70	Ž-SA-05-1299/22	P-90/23	P R E P O R U K U 1. Da poništi Rješenje broj: 01-01-45-1917-3/22 od 14.11.2022 godine i Rješenje broj: 01-01-45-131/23 od 23.01.2023. godine i donese novo rješenje kojim će udovoljiti zahtjevu za pristup informacijama žalitelja; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 01-01-45-600-1/23 od 24.04.2023. godine Fond Kantona Sarajevo za izgradnju stanova dostavio je Rješenje broj: 01-01-45-734/23 od 24.04.2023. godine kojim se podnosiocu žalbe u cijelosti odobrava pristup traženim informacijama. Rješenje je dostavljeno i podnosiocu žalbe Obzirom da je označeni odgovori organ nakon izdavanja Preporuke otklonio ukazu povredu prava, postupio po Preporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine, odgovorio i odobrio pristup traženim informacijama, predmet se ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 3. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
71	Ž-SA-05-993/20	P-92/23	P R E P O R U K U Općini Ilidža • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno, • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi Instituciji ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 04.04.2023. godine zaprimljeno je izjašnjenje na prethodno navedenu preporuku u čijem prilogu je dostavljena obavijest Stručne službe općinskog načelnika, broj: 13-04-4144/20 od 21.01.2021. godine u kojoj se navodi da se podnosiocu žalbe dostavljaju akti Stručne službe i akti Službe za inspeksijski nadzor, na znanje. U prilogu je dostavljena i kopija prethodno navedenog pisma sa oznakom „Retour“ na dan 23.01.2021. godine. Dana 12.04.2023. godine prethodno navedeno izjašnjenje dostavljeno je podnosiocu žalbe radi informacije. Naponinje se da podnosiocu žalbe niti na koji način nije kontaktirala Instituciju ombudsmena nakon podnošenja žalbe. Cijeneći prethodno navedeno, tačnije činjenicu da je podnosiocu žalbe omogućen uvid u spis, te da je pismeno sa aktima nadležnih službi Općine Ilidža vraćeno sa predmetne adrese, predmet se pred Institucijom ombudsmena zatvara .
72	Ž-LI-05-36/23	P-80/23	Ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH 1. Da po konkretnom zahtjevu žalitelja za pristup informacijama od 29.09.2022.g., ponovljenog dana 12.12.2022. godine, donesete odluku u vidu administrativnog akta (rješenja), koje treba da sadrži, između ostalog, obrazloženje odluke i pouku o pravnom lijeku, budući da je zahtjevu djelomično udovoljeno (na način da je podnositelj zahtjeva obaviješten da je dio traženih informacija dostupan na Vašoj web stranici). Ukoliko niste u posjed u preostalih traženih informacija iz zahtjeva, isti zahtjev ste dužni proslijediti nadležnom javnom organu u skladu sa čl. 13. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, i o tom obavijestiti podnosioca zahtjeva, 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 29.05.2023. godine odgovorna strana se izjasnila na Preporuku br: P-80/23 u kojoj se navodi: „Postupajući u skladu sa Vašim aktom, broj i datum označeni u vezi, ovim putem u prilogu akta dostavljamo kopiju Rješenja broj: 01-04/3-11-2/23 od 23.05.2023. godine, kojim su ispoštovane preporuke Institucije ombudsmena/ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način da je zadovoljena forma Rješenja, odnosno da isto sadrži dispozitiv, obrazloženje i pouku o pravnom lijeku. Također, upućen je i Zahtjev za nadležno postupanje Ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona 10, broj: 01-04/3-3/23 od 23.05.2023. godine, o čemu je obaviješten i podnosilac Zahtjeva „...“ ... Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-05-36/23, jer je, nakon intrevencije Institucije ombudsmena BiH, konstatirano da je podnosilac žalbe ostvario zaštitu svojih prava, tj. odgovorna strana je u toku postupka otklonila ukazu povredu prava i sloboda naznačenih u žalbi.
73	Ž-BL-05-109/23	P-115/23	PREPORUKU direktoru Javnog preduzeća za vodovod i kanalizaciju "15 april " a.d. Višegrad 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 13. februara 2023. godine, na način propisan članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 0Z-301-1/23 od 7. jula 2023. godine, Vodovod je obavijestio Ombudsmen Bosne i Hercegovine da je shodno tački 2. Preporuke postupio po Zahtjevu podnosioca žalbe i to u skladu sa odredbom člana 14. stav 2. Zakona o slobodi pristupa informacijama ("Službeni glasnik RS", br. 20/2001), i na način što je udovoljio Zahtjevu za slobodu pristupa informacijama od dana 13. februara 2023. godine. U prilogu pomenutog akta, Vodovod je dostavio dopis broj: 0Z-301/23 od 6. juna 2023. godine, te je uvidom u isti jasno da je udovoljeno predmetnom zahtjevu podnosioca žalbe. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
74	Ž-SA-05-247/23	P-121/23	P R E P O R U K U dekanesi Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu 1. Da poništi Rješenje broj: 01-3-1609/23 od 04.04.2023.godine i donese novo rješenje zasnovano na odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH i Preporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 02.06.2023. godine zaprimljeno je izjašnjenje na Preporuku, naprijed navedeni broj u privitku kojeg je dostavljena preslika Rješenja donesenog u procesu implementacije preporuke (rješenje broj: 01-3-2628/23 od 02.06. 2023. godine kojim se poništava rješenje od 04.04.2023. godine i predmet vraća na ponovni postupak). Dana 21.06.2023. godine stranka je dostavila rješenje broj 05-1-2653/23 od 06.06.2023. godine kojim joj se djelimično odobrava pristup informacijama, a koje je doneseno slijedom rješenja broj 01-3-2628/23 od 02.06.2023. godine. Dana 12.07.2023. godine pritužiteljici je upućen Zahtjev za dostavu informacije kojim se od imenovane traži da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine da li je u slučaju nezadovoljstva rješenjem od 06.06.2023. godine izjavila prigovor na isto. Pritužiteljica se izjasnila da nije izjavila prigovor na rješenje od 06.06.2023. godine, kao i da je od strane Rektorata Univerziteta u Sarajevu zaprimila sve tražene informacije. Obzirom na činjenicu da je pritužiteljica ostvarila pristup traženim informacijama, kao i da je preporuka pod brojem P-121/23 ispoštovana, to Ombudsmeni Bosne i Hercegovine cijene da nema osnova za dalje postupanje u predmetu broj Ž-SA-05-247/23, te se isti ovom odlukom zatvara, sukladno članku 35. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine
75	Ž-BL-05-745/22	P-129/23	PREPORUKU načelniku Odjeljenja za saobraćaj i puteve grada Banjaluka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 08.08.2022. godine, na način propisan članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom Odjeljenja broj: 06-370-9783/2022, od dana 07.07.2023. godine, dostavljen je odgovor na izdatu preporuku. Pomenuti akti sebi sadrži odgovore na tražene informacije po podnesenom zahtjevu koji je bio predmetom razmatranja od strane Ombudsmena Bosne i Hercegovine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
76	Ž-BL-05-652/22	P-143/23	PREPORUKU direktoru „Gradske toplane“ a.d.Doboj 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj; 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 2886/23, od dana 15.06.2023. godine, odgovorna strana je obavijestila Ombudsmene Bosne i Hercegovine da je podnosiocu žalbe udovoljila po podnesenom zahtjevu, od dana 22.07.2022. godine. Imajući u vidu navedeno, izdata preporuka se smatra ispoštovanom.
77	Ž-LI-05-68/23	P-147/23	P R E P O R U K U Ministarstvu obrazovanja, znanosti, mladosti, kulture i sporta SBK/KSB • Da odmah po prijemu preporuke razmotri zahtjev za pristup informacijama g dina. A.H. od dana 16.2.2023. godine i donese rješenje u smislu članka 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. Kopiju rješenja potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Obzirom da je odgovorna strana nakon upućene preporuke otklonila povredu prava, Ombudsmeni su odlučili, sukladno članku 35. točki 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po ... žalbi.
78	Ž-BR-05-93/20	P-151/23	1. da bitno, a najkasnije u roku od deset (10) dana od dana prijema ove preporuke donese rješenje po zahtjevu od dana 14.5.2020. godine za pristup informacijama podnosiocu žalbe, a u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosne i Hercegovini 2. da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke izjavi Ombudsmene BiH o izvršenju ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 04.07.2023. godine zaprimljen je odgovor Policijske uprave Lukavac, broj: 08-06/10-03.8-1-887/23 od 26.06.2023. godine u kome se navodi: "U prilogu akta dostavljamo vam Rješenje, a po svakoj preporuci, broj i datum veze". Uvidom u dostavljenu dokumentaciju utvrđeno je da je Policijska uprava Lukavac dostavila i Rješenje, broj: 08-06/10-03.8-1-887/23 od 26.06.2023. godine, kojim se žalitelju D.S. odobrava pristup informacijama koje posjeduje Policijska uprava Lukavac. Obzirom na naprijed navedeni odgovor, kao i činjenicu da je Policijska uprava Lukavac postupila po preporuci P-151/23, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 104/11), zatvaraju predmet broj Ž-BR-05-93/20.
79	Ž-BL-05-134/23	P-153/23	P R E P O R U K U Opštini Novi Grad – načelniku opštine 1. Da Institutu za certifikacije sistema d.o.o. Sarajevo omogući slobodan pristup traženim informacijama u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama i malazima iz ove Preporuke. 2. Da opština Novi Grad – načelnik opštine u roku od 30 dana obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Obzirom da je odgovorni organ, svojim Aktom broj: 01-052-133/23 od 28.06.2023. godine, a o čemu je obavijestio Instituciju Ombudsmena Aktom broj: 01-052-133/23 od 11.07.2023. godine, načelno prihvatio nalaze i mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine sadržane u pomenutoj Preporuci donesena odluka kao u uvodu, u skladu sa članom 35. stav 1 tačka 8 Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 104/11).

80	Ž-SA-05-735/21	P-160/23	P R E P O R U K U Glavnom tužiocu Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje u kojoj fazi postupka se nalazi predmet broj: T03 0 KTA 0077833 18, da li je u međuvremenu donesena tužilačka odluka, odnosno kada se može očekivati donošenje iste; 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu da je Ured Glavnog Tužitelja Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona u Odgovoru od 28.07.2023. godine istakao da će rad tužiteljice u ovom predmetu u narednom periodu biti pod posebnim nadzorom šefa odsjeka, zamjenika glavnog tužitelja, kao i samog glavnog tužitelja sa ciljem efikasnog okončanja postupka i donošenja tužilačke odluke, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
81	Ž-SA-05-137/23	P-173/23	P R E P O R U K U načelniku Općine Tešanj 1. Da, imajući u vidu odredbe Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se u postupcima po prigovoru u konkretnom predmetu, kao i u budućim postupanjima pred istim organom ispunile pravne pretpostavke, te implementirale odredbe Zakona, a u skladu sa Preporukom; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	... Obzirom da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscripli sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , te da je nadležni organ postupio po Preporuci broj: P- 173/23 od 11.07.2023. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
82	Ž-BL-05-689/22	P-165/23	PREPORUKU Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove - Područna jedinica Ugljevik 1. Da podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 04.10.2022. godine odgovori u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Područna jedinica dostavila je odgovor na preporuku aktom broj: 21.48/952.1-6-464/22, od dana 17.07.2023. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdava preporuka smatra se ispoštovanom.
83	Ž-SA-05-358/23	P-193/23	P R E P O R U K U Javnom preduzeću Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine, d.o.o. Sarajevo 1. Da odmah po prijemu preporuke razmotri zahtjev za pristup informacijama žalitelja od dana 18.03.2023. godine i u smislu članka 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH donese rješenje; 2. Da u roku od 20 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 17.09.2023. godine zaprimljeno je izjašnjenje Javnog preduzeća Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine, d.o.o. Sarajevo, akt broj 1-15079-1/2023 od 24.08.2023. godine (u prilogu akta), kojim se obavještavaju Ombudsmeni Bosne i Hercegovine da je postupajući po Preporuci, naprijed navedeni broj, doneseno Rješenje od dana 23.08.2023. godine i isto je dostavljeno pritužitelju. Obzirom na činjenicu da je Preporuka broj P-193/23 ispoštovana, to su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donijeli odluku da se predmet broj Ž-SA-05-358/23 zatvara, sukladno članku 35.
84	Ž-SA-05-751/22	P-196/23	P R E P O R U K U POREZNOJ ISPOSTAVI BANOVIČI I KANTONALNOM POREZNOM UREDU TUZLA 1. Da postupe shodno članu 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine po Zahtjevima podnositelja žalbe za pristup informacijama broj: 02-05/2022 od 16.05.2022. godine i broj: : 03-06/2022 od 14.06.2022. godine i donesu rješenja o pristupu informacijama Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Iz izjašnjenja Kantonalnog poreznog ureda u Tuzli broj: 13-3-04-45-1-105-10/22 od 28.08.2023. godine jasno proizilazi da odgovorni organ jeste postupio po Preporuci Ombudsmena broj: P-196/23 na način da je poduzimao aktivnosti i mjere ali ne na način da je donio rješenje shodno članu 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. Predmet će biti izvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima i aktivnostima institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Imajući u vidu sadržaj odgovora Kantonalnog poreznog ureda u Tuzli broj: 13-3-04-45-1-105-10/22 od 28.08.2023. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnova za daljim postupanjem u predmetu. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donose Odluku o zatvaranju predmeta podnositelja žalbe, te se predmet Ž-SA-05-751/22 pred institucijom Ombudsmena u konkretnom slučaju okončava.
85	Ž-BL-05-744/22	P-212/23	PREPORUKU Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog Kantona Da, po prijemu ove preporuke, preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju postupanja po zahtjevu podnosioca žalbe i Institucije ombudsmena od 12.04. i 31.05.2023. godine, uzimajući u obzir mišljenje ombudsmena izneseno u ovoj preporuci	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	08.11.2023. Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog Kantona upućena je Urgencija za dostavljanje izjašnjenje po Preporuci P-212/23 . 31.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku ni Urgenciju po Preporuci nije zaprimljeno. 22.02.2024. Vladi USK je upućena urgencija - Obavještenje o nepostupanju po Preporuci P-212/23. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
86	Ž-BL-05-439/23	P-209/23	PREPORUKU Policijskoj stanici Jahorina 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 19.10.2023. godine zaprimljen je odgovor na Preporuku u kojem se navodi da je podnositeljica žalbe dobila tražene informacije. Navedeno izjašnjenje prosledeno je podnositeljici žalbe. Podnositeljica žalbe dostavlja odgovor u kojem je navedeno da je zahtjev za pristup informacijama glasio na Zapisnik o štetnom događaju a da odlukom o pristupu informacijama još uvijek nije odlučeno o zahtjevu na način kako je glasio. Ombudsmeni su tražili izjašnjenje na ove okolnosti. Odgovorni javni službenik dostavio je informaciju da je u konkretnom slučaju u pitanju bio prekršaj koji je okončan izdavanjem prekršajnog naloga i prihvatanjem odgovornosti od strane počinioca prekršaja, i da je u ovom slučaju sačinjena službena zabiljška. Imajući u vidu navedeno, da odgovorni javni službenik ne posjeduje informaciju u obliku u kojem podnosilac žalbe insistira da se informacija dostavi, predmet se zatvara.
87	Ž-BL-05-292/23	P-206/23	PREPORUKU predsjedniku Višeg privrednog suda u Banjaluci 1. Da odmah po dobijanju preporuke, odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 03.05.2023. godine, na način propisan članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom Suda broj: 66-0-Su-23-000 408/2, od dana 18.09.2023. godine, Ombudsmenu Bosne i Hercegovine dostavljeno je obavještenje o preduzetim aktivnostima na realizaciji izdate preporuke. Polazeći od sadržine navedenog obavještenja u kome se navodi da je dana 31.08.2023. godine doneseno rješenje kojim se B.B. odobrava pristup informacijama, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdava preporuka smatra se ispoštovanom.
88	Ž-MO-05-109/23	P-232/23	P R E P O R U K U MINISTARSTVU FINANSIJA HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOG KANTONA 1. Da u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, donese Rješenje o pristupu informacijama po zahtjevu E.R. od dana 07.06.2023. godine; 2. Da obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 12.09.2023. godine dostavljen je odgovor Ministarstva finansija HNK broj: 01-45-1355/23-5 u kojem ističu da su pregledom službenih e-mailova Ministarstva utvrdili da nisu zaprimili e-mail žalitelja već jedini akt zaprimljen koji se odnosi na imenovanog je dopis Kabineta Vlade HNK od 11.04.2023. godine, kojim je proslijeđen e-mail od E.R. u kojem traži informacije o uplati sredstava Vlade HNK za koji ističu da je uredno odgovoreno imenovanom dostavljanjem analitičke kartice za 2023. godinu. Nakon dostavljanja odgovora žalitelju, isti ističe zahvalnost i telefonskim putem obavještava instituciju Ombudsmena da će podnijeti novi Zahtjev za pristup informacijama putem redovne pošte. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj : Ž-MO-05-109/23.
89	Ž-MO-05-85/23	P-248/23	P R E P O R U K U DIREKTORU J.P. VODOVODA 1. Da u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, donese rješenje o pristupu informacijama, po zahtjevu M. M. , od dana 16.05.2023. godine; 2. Da obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	J.P. Vodovod obavijestio je dana 11.10.2023. godine, Instituciju Ombudsmena da je postupljeno po preporuci, te da je Žalitelju omogućen pristup traženim informacijama. Prednji odgovor dostavljen je i podnositelju žalbe na izjašnjenje, dana 13.10.2023. godine, radi izjašnjenja, a koje izjašnjenje, ni nakon proteka ostavljenoj roka, nije dostavljeno od istog. Imajući u vidu izneseno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine odlučili su da u smislu čl. 35. st. 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (preporuka prihvaćena), zatvore predmete broj: Ž-MO-05-85/23.
90	Ž-MO-05-143/23	P-250/23	P R E P O R U K U DIREKTORU J.P. KOMUS a.d. Nevesinje 1. Da u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, donese rješenje o pristupu informacijama, po zahtjevu M.M. , od dana 16.05.2023. godine; 2. Da obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	J.P. Komus obavijestio je dana 27.09.2023. godine, Instituciju Ombudsmena da je postupljeno po preporuci, te dostavio rješenje o pristupu informacijama broj 01-185-1/23, od 27.09.2023. godine. Prednji odgovor dostavljen je i podnositelju žalbe na izjašnjenje, dana 13.10.2023. godine, radi izjašnjenja, a koje izjašnjenje, ni nakon proteka ostavljenoj roka, nije dostavljeno od istog. Imajući u vidu izneseno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine odlučili su da u smislu čl. 35. st. 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (preporuka prihvaćena), zatvore predmete broj: Ž-MO-05-143/23.

91	Ž-MO-05-90/23	P-249/23	P R E P O R U K U RAVNATELJU ZAVODA ZA ŠKOLSTVO HERCEGOVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE/KANTONA 1. Da poništi Rješenje Zavoda za školstvo Hercegovačko-neretvanske županije/Kantona broj 03-11-142—2/23, od 18.04.2023. godine; 2. Da, sukladno Zakonu o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, imenuje službenika za informiranje, koji obrađuje zahtjeve sačinjene u smislu ovog zakona; 3. Da, sukladno Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, donese rješenje o pristupu informacijama, po zahtjevu S.M. ., od dana 10.03.2023. godine; 4. Da, ubuduće, po svim zahtjevima za pristup informacijama, postupa sukladno odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 5. Da obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	17.10.2023. zaprimljen odgovor Zavoda za školstvo HNK.Preporuka realizirana.
92	Ž-SA-05-406/23	P-253/23	P R E P O R U K U direktoru Energoinvest-a d.d. Sarajevo 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi traženu informaciju da li je razmotren zahtjev B.H., da li je u međuvremenu donesena odluka, odnosno kada se može očekivati donošenje iste; 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Institucija je dana 11.12.2023. godine zaprimila Odgovor Energoinvest-a d.d. Sarajevo broj: KD/BH/4-2270/23 od 07.12.2023. godine kojim se navodi: „Pozivajući se na Vaš dopis broj gornji, koji smo primili 06.12.2023.godine i kojim nas pozivate da se u roku od 15 dana pismeno očitujemo vezano za zahtjev za pristup informacijama B.H.kod privrednog društva Energoinvest, d.d.Sarajevo, obavještavamo Vas da smo odgovorili na zahtjev imenovan koji Vam dostavljamo u prilogu ovog podneska.“ Žalitelji su navedeni akt sa prilogom upućen dana 18.12.2023. godine radi uvida i dostave pisanog komentara. Ista je upozorena da će se u suprotnom smatrat da odustaje od žalbe. Obzirom da je od upućivanja navedenog akata, pa do danas protekao period od više od mjesec dana, a žaliteljica u ostavljenom roku nije postupila po navedenom, niti je na drugi način izrazila namjeru za nastavak postupka, utvrđeno je da žaliteljica nije zainteresovana za daljim postupanje po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
93	Ž-SA-05-1233/22	P-274/23	P R E P O R U K U Okružnom javnom tužilaštvu Prijedor 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi traženu informaciju koja se odnosi na status predmeta koji se vodi pred Tužilaštvom, odnosno informaciju da li je u međuvremenu donesena tužilačka odluka; 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine odlučili su zatvoriti predmet koji se vodi pred Institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine pod brojem: Ž-SA-05-1233/22. Naime, Institucija je u konkretnom predmetu provela postupak istraživanja, te su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine na osnovu prikupljenih činjenica utvrdili osnovanost žalbenih navoda, te donijeli Preporuku broj: P-274/23 od 11.10.2023. godine. Kako je u konkretnom predmetu Okružno javno tužilaštvo Prijedor Aktom broj: T22 0 KTA 0015892 21 od 23.10.2023. godine, dostavilo informaciju koja se odnosi na status predmeta koji se vodi pred Tužilaštvom, odnosno informaciju da je u međuvremenu donesena tužilačka odluka odnosno naredba o nesprovođenju istrage (te da je ista odluka dostavljena žalitelju), Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
94	Ž-BL-05-425/23	P-307/23	P R E P O R U K U Načelniku opštine Kotor Varoš, da odmah po prijemu ove Preporuke, uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi tražena izjašnjenja, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluke. Da u roku od 15 dana od prijema ove preporuke obavijesti ombudsmane o načinu realizacije ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Načelnik opštine dostavio je odgovor na preporuku, na način da je po zahtjevu podnosioca žalbe donio Zaključak. Imajući u vidu navedeno, predmet podnosioca žalbe se zatvara na način da je Preporuka ispoštovana, a podnosilac žalbe može se ponovo obratiti ukoliko se pojave opravdani razlozi za navedeno.
95	Ž-BL-05-479/23	P-329/23	P R E P O R U K U Direktor Sudske policije u Federaciji BiH 1. Da odmah po prijemu preporuke u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine razmotri zahtjeve za pristup informacijama B. M. i u smislu člana 14. navedenog Zakona donese rješenje o pristupu informacijama; 2. Da u roku od 20 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Iz odgovora Sudske policije broj: Sp-03-01/2-2110-3/23 od 18.12.2023. godine, proizlazi: „U vezi sa Vašim aktom iz predmeta veze, obavještavamo vas da smo postupili u skladu sa preporukom te donijeli rješenje za pristup informacijama, koje vam u prilogu akta dostavljamo.“ U prilogu je dostavljena kopija rješenja Sudske policije broj: Sp-01-03-01/2-2110-2/23 od 15.12.2023. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
96	Ž-BL-05-597/23	P-337/23	PREPORUKU Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe ponovo uputi obavještenje – poziv za dopunu zahtjeva u formi zaključka, na adresu navedenu u zahtjevu, u skladu sa članom 12. stav 1. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 24.01.2024. godine, Ministarstvo je dostavilo zaključak broj: UP09-07-24-2267/23, od dana 16.01.2024. godine. Pomenutim zaključkom podnosilac žalbe se obavještava da podnjeni zahtjev u roku od osam (8) dana uredi, odnosno precizira, kako bi se po istom moglo postupiti. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 5. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
97	Djelimično realizirana						
98	Ž-SA-05-916/22	P-55/23	P R E P O R U K U ministru zdravstva Kantona Sarajevo 1. Da po zahtjevima za pristup informacijama žalitelja od dana 20.04.2022. godine i od dana 11.05.2022. godine odluč u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH, a imajući u vidu navode iz ove Preporuke; 2. Da još jednom razmotri zahtjev za preispitivanje stručne odgovornosti prim.dr. Suad Rožajac i prof.dr. Jasmina Halimić, te da razmotri mogućnost poduzimanja dodatnih mjera u smislu odredbi Zakona o zdravstvenoj zaštiti u Federaciji BiH; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke	03 - Pristup informacijama	Djelimično realizirana	DA	Dana 11.04.2023. godine zaprimljen je akt Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo broj: 10-04-7367/23 od 05.04.2023. godine u kojem se, između ostalog navodi: „...ovo ministarstvo je predmetnu preporuku prosljedilo Etičkom komitetu, od koga je zatražilo da isti u okvirima svojih nadležnosti i kompetencija razmotri i izjasni se u vezi sa stavovima iznesenim u predmetnoj preporuci Institucije ombudsmena/ombudsmana. .... Etički komitet Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo je na svojoj 17 redovnoj sjednici održanoj dana 30.03.2023. godine, razmatrao Preporuku Institucije ombudsmena... ..Međutim još jednom vas informišemo da je ovo ministarstvo po zaprimljenim zahtjevima za pristup informacijama dostavljenim od strane zajedničke advokatske kancelarije Sabina Kadrić i Irma Muhović, kao punomoćnika .... postupalo u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH...“ U odnosu na dio preporuke koji se odnosi na zahtjeve za preispitivanje stručne odgovornosti, u aranije navedenom ktu Ministarstva navodi se: „...Želimo još jednom kazati da nije u nadležnosti Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo da preispituje i utvrđuje etičku i stručnu odgovornost ljekara, niti je ovo ministarstvo nadležno za izdavanje odobrenja za samostalan rad ljekarima. pa samim tim nije nadležno ni za oduzimanje istih...“ Imajući u vidu sadržaj akta Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo, Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka P-55/23 od dana 17.02.2023. godine djelimično realizirana, te je odlučeno je da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Protiv odluka koje donose Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nije dozvoljena žalba u smislu člana 22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava BiH .
99	Ostvarena saradnja						
100	Ž-BR-05-5/23	P-109/23	1. da osiguranju kontinuirani stručni nadzor nad radom nastavnika u JU Gimnazija „Meša Selimović“ Tuzla; 2. da poduzmu aktivne mjere u cilju prevencije događaja koji mogu dovesti do odstupanja od odredbi Okvirnog zakona Bosne i Hercegovine i Zakona o srednjem obrazovanju/naobrazbi i odgoju Tuzlanskog kantona u JU Gimnazija „Meša Selimović“ Tuzla; 3. da u roku od 8 (osam) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je akte JU Gimnazija „Meša Selimović“ Tuzla broj: 02-1247-1/23 od 23.05.2023.godine i Pedagoškog zavoda Tuzlanskog kantona broj: D-21/1-34-012622-1/23 od 29.05.2023.godine iz kojih proizlazi da je preporuka prihvaćena te se između ostalog navodi da je planom rada Pedagoškog zavoda planiran kontinuirani stručni nadzor u ustanovama obrazovanja na području Tuzlanskog kantona od 01.09.2023.godine.

101	Ž-LI-05-125/23	P-254/23	P R E P O R U K U Upravi za inspeksijske poslove Kantona 10 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostave suradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te da po konkretnom zahtjevu žalitelja za pristup informacijama, donose odluku u vidu administrativnog akta (rješenja). Ukoliko niste u posjedu sa svim traženim informacijama iz zahtjeva, isti zahtjev ste dužni prosljediti nadležnom javnom organu u skladu sa čl. 13. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, i o tom obavijestiti podnosioca zahtjeva. 2. Da obavijestite Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Na navedenu preporuku Ombudsmeni BiH su zaprimili odgovor direktora Uprave za inspeksijske poslove Kantona 10 kojim dostavlja informacije tražene predmetnim zahtjevom za pristup informacijama. Odgovor ... je dostavljen na komentar, po kojem nije zaprimljeno izjašnjenje stranke. Uzimajući u obzir navedeno, Ombudsmeni za ljudska prava BiH su odlučili, sukladno članku 35. točka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po ... žalbi
102	Ž-SA-05-986/23	P-327/23	P R E P O R U K U Vladi Hercegovačko-neretvanskog kantona 1. Da postupi u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine i donese rješenje o pristupu informacijama u potpunosti primjenjujući odredbe navedenog Zakona; 2. Da u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	NE	Budući da izjašnjenje nije zaprimljeno, 31.01.2024. upućena je Urgencija za izvršenje Preporuke. 12.02.2024. zaprimljen odgovor iz Ureda predsjednika Vlade Hercegovačko-neretvanskog kantona. 11.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
103	Nije realizirana						
104	Ž-SA-05-616/22	P-1/23	P R E P O R U K U Da Vlada Kantona Sarajevu roku od 15 dana od dana prijema preporuke dostavi odgovor na upućene akte, te da dostavi izjašnjenje na navode žalitelja.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	„Kako Vlada Kantona Sarajevo nije dostavila odgovor istoj je upućena urgencija na Preporuku aktom od 26.4.2023. godine, međutim još uvijek nije uspostavljena suradnja, odnosno nije odgovoreno na upućene akte. Iz prethodnog proizlazi da Preporuka Ombudsmena nije realizirana, o čemu je aktom od dana 21.6.2023. godine obaviještena Skupština Kantona Sarajevo, kao neposredno više tijelo. Predmet će biti uvršten u Godišnje izvješće o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za 2023. godinu. Imajući u vidu da Preporuke nije realizirana, odlučeno je da se predmet zatvara u skladu sa člankom 35. stavkom 8. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Protiv odluka koje donose Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nije dozvoljena žalba u smislu članka 22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava BiH . 19.09.2023 odgovor Skupštine KS - informacija da je Obavijest o neizvršenju preporuke dostavljena Vladi KS na postupanje. 21.02.2024. zaprimljen odgovor Vlade KS
105	Ž-SA-05-578/21	P-4/23	P R E P O R U K U v.d. direktora Republičkog sekretarijata za raseljena lica i migracije Republike Srpske 1. Da odmah po prijemu ove Preporuke, prioriteto poduzme aktivnosti u cilju ubrzanja radova na izgradnji stambene jedinice u vlasništvu M.S., povratnice u Opštinu Pnjaravor; 2. Da u cilju realizacije Preporuke pod tačkom 1, utvrdi sa izvođačem radova realnu dinamiku izvođenja radova, uvažavajući protok vremena od potpisivanja ugovora pa do danas; 3. Da kontinuirano vrši nadzor nad izvođačem radova, a kako s eradovi na izgradnji ne bi bespotrebno izlagali; 4. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijeste Ombudsmene o poduzetim mjerama u cilju realizacije iste;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Dana 23.03.2023. godine zaprimljen je akt Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine broj: 06-41-6-470-3/23 od 16.03.2023. godine, dok je dana 04.04.2023. godine zaprimljen akt Republičkog sekretarijata za raseljena lica i migracije Republike Srpske broj: 26.04-020-1228-1230-13-3/19-IV od 30.03.2023. godine. Oba navedena akta sadrže informaciju da su predstavnici Sekretarijata dana 01.08.2022. godine, prilikom obilaska lokaliteta u cilju definisanja dinamike izvođenja radova i uvođenja izvođača u radove, konstatovali da je korisnik izveo unutrašnje radove u objektu kao i fasadnu stolariju, te izmijenili prvobitno stanje koje odstupa od nivoa propisane pomoći koja je odobrena, nakon čega objekat žaliteljice zadovoljava odgovarajuće standarde o minimumu stambenih uslova, što je propisano Zakonom o izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine i raseljenim osobama u Bosni i Hercegovini (“Službeni glasnik BiH” br. 23/99, 21/03 i 33/03). Navodi se i da se Preporuka Ombudsmena ne može realizovati jer je podprojekat BiH4 DPSZ programa završen, kao i Ugovor sa izvođačem radova koji je obuhvatao, između ostalih, i sanaciju objekta žaliteljice. Imajući u vidu navedene odgovore, kao i činjenicu da žaliteljica od momenta podnošenja žalbe Instituciji ombudsmena, pa do dana sačinjavanja odluke, niti u jednom aktu nije Ombudsmenima dostavila informaciju da je objekat saniran o vlastitom trošku, odlučeno je da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Protiv odluka koje donose Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nije dozvoljena žalba u smislu člana 22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava BiH .
106	Ž-BL-05-587/22	P-9/23	PREPORUKU načelniku Odjeljenja za finansije u opštini Srebrenica 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine 2. Da podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 24.08.2022. godine odgovori u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Budući da odgovorna strana nije dostavila odgovor na izdatu preporuku u roku koji joj je preporukom određen, ombudsmeni su, aktom od dana 23.02.2023. godine, u skladu sa svojim ovlaštenjima iz člana 32. stav 3. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ... o izdavanju preporuke upoznali načelnika opštine Srebrenica. Aktom broj: 01-04-SI/23, od dana 27.03.2023. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor na izdatu preporuku. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
107	Ž-BL-05-684/22	P-31/23	PREPORUKU direktoru JZU "Zdravstveni centar Brčko" 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja oglosi ništavim rješenje broj: 01/2-156, od dana 26.09.2022. godine 2. Da podnositelji žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 21.09.2022. godine odgovori donošenjem novog rješenja u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Budući da Zdravstveni centar nije dostavio odgovor na preporuku u roku koji mu je određen, ombudsmeni su u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni list Bosne i Hercegovine" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06), o činjenici izdavanja preporuke obavijestili Vladu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Odgovor na izdatu preporuku nije dostavljen Ombudsmenu Bosne i Hercegovine ni pored upućenog obavještenja neposredno višem organu. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom, a kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima ombudsmena za 2023. godinu.
108	Ž-SA-05-1097/22	P-48/23	P R E P O R U K U gradonačelniku Grada Bihać 1. Da odmah po prijemu ove Preporuke razmotri zahtjev za pristup informacijama žalitelja od dana 26.09.2022. godine i od 27.09.2022. godine i donese rješenje u smislu člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. Kopiju rješenja potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Dana 09.03.2023. godine zaprimljen je akt gradonačenika Grada Bihaća broj: 07/1-04-5719/22 od 06.03.2023. godine iz kojeg prlizi da Preporuka Ombudsmena nije realizovana, o čemu je aktom od dana 10.03.2023. godine obaviješteno Gradsko vijeće Grada Bihaća, kao neposredno viši organ. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za 2023. godinu. Imajući u vidu da Preporuke nije realizovana, odlučeno je da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Protiv odluka koje donose Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nije dozvoljena žalba u smislu člana 22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava BiH . Dana 29.11.2023. zaprimljen je odgovor Gradonačelnika Grada Bihaća na Zahtjev za izjašnjenje zbog neizvršenja preporuke koji je Institucija ombudsmena BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka.
109	Ž-SA-05-1058/22	P-38/23	PREPORUKA Federalno ministarstvo pravde treba preispitati svoju praksu u vezi potrebnih informacija za ažuriranje liste o sticanju prava vlasništva stranih državljana i obavijestiti o tome Instituciju ombudsmena u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Dana 03.08.2023. godine uputili smo dopis FMP-u u kojem smo naznačili da se nadamo da će u narednom periodu doći do otklanjanja eventualnih nedoumica a do danas nismo zaprimili bilo kakav odgovor. Uzimajući u obzir da je Institucija ombudsmena poduzela sve zakonom predviđene mjere pristupiti ćemo zatvaranju predmeta, s tim da ćemo informacije o ovom predmetu navesti u godišnjem i drugim izvještajima koje dostavljamo zakonodavnim tijelima u Bosni i Hercegovini. U toku postupanja na predmetu dostavljani su vam svi dokumenti ali ukoliko vam budu trebale dodatne kopije radi zastupanja vaših stranaka možete nas slobodno kontaktirati. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
110	Ž-BL-05-747/22	P-51/23	PREPORUKU Direktoru Zavoda za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. stav 4. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	"...Do danas, odgovora strana nije dostavila izjašnjenje na izdatu preporuku, pa se s tim u vezi izdata preporuka smatra neispoštovanom. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11)..."
111	Ž-BL-05-664/22	P-53/23	PREPORUKU direktoru JU Doma zdravlja Kantona Sarajevo 1. Da podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 04.10.2022. godine odgovori u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine, uz obavezno ispitivanje javnog interesa za tražene informacije 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 01-05-08-863-2/23, od dana 30.03.2023. godine, Dom zdravlja je dostavio odgovor na izdatu preporuku, u kome između ostalog navodi da je rješenje broj: 01-05-7796-2/22, od dana 11.10.2022. godine, doneseno u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Federacije Bosne i Hercegovine" br. 32/01, 48/11). Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se nispoštovanom.

112	Ž-SA-05-1317/22	P-47/23	P R E P O R U K U glavnoj kantonalnoj tužiteljici Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo 1. Da, u skladu sa članom 260. stav 2. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine poništi Rješenje broj: A-1345/22-II od 11.01.2023. godine, te da donese novo rješenje zasnovano na odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine, a imajući u vidu navode iz ove Preporuke. Kopiju rješenja potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Dana 21.03.2023. godine zaprimljen je akt Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo broj: A-253/21 od 17.03.2023. godine u kojem je navedeno: „...Cijeneći navode Vaše preporuke, obavještavamo Vas da je oštećenom data uputa o nadležnom organu za postupanje u konkretnom predmetu. Nadalje, s obzirom da se krivični predmet broj T09 0 KTP 0151597 22 2 (T09 0 KT 0151597 21 2) nalazi u fazi odlučivanja po podnesenoj pritužbi kod Federalnog tužilaštva F BiH, to će ovo Tužilaštvo, u slučaju vraćanja krivičnog predmeta broj T09 0 KTP 0151597 22 2 (T09 0 KT 0151597 21 2), a ovisno o datim uputama Federalnog tužilaštva F BiH, odlučiti o daljem postupanju u ovoj stvari...” Imajući u vidu sadržaj navedenog odgovora iz kojeg se zaključuje da Preporuka Ombudsmana broj: P-47/23 od 07.02.2023. godine, nije realizovana, odlučeno je da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmana za 2023. godinu. Nakon arhiviranja predmeta, dana 29.05.2023. zaprimljen je odgovor Kantonalnog tužiteljstva.
113	Ž-BL-05-782/22	P-74/23	PREPORUKU Načelnika opštine Istočno Novo Sarajevo Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnostitelji žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 31.08.2022. godine, u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Nakon izdavanja Preporuke Ombudsmeni zaprimaju odgovore načelnika opštine i to akte broj 01/4053-1/22 od 05.04.2023. godine i akt isti broj od 19.05.2023. godine sa prilogima. Iz priloženog zapisnika o pristupu informacijama od 31.03.2023. godine proizlazi da podnostitelji žalbe nije omogućen uvid u relevantnu dokumentaciju, zbog neposjedovanja ovlaštenja za zastupanje pravnog lica ... Sumirajući sve činjenice u konkretnom slučaju, Ombudsmeni konstatuju da nadležni nisu postupili u skladu sa Preporukom Ombudsmana P - 74/23 od 09.03.2023. godine i nisu postupili u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj. Uvažavajući mandat i nadležnost Ombudsmana, o nepostupanju po Preporuci Ombudsmana upoznaje se Skupština opštine Istočno Novo Sarajevo, kao najviši zakonodavni organ na području opštine i organ kojem načelnik opštine odgovara za svoj rad. Pored toga, nepostupanje po Preporuci Ombudsmana biće prezentovano i u Godišnjem izvještaju o aktivnostima Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu, koji se, između ostalog, dostavlja i Narodnoj skupštini Republike Srbije na znanje i informaciju.
114	Ž-BR-05-204/22	P-79/23	1. da hitno, a najkasnije u roku od deset (10) dana od dana prijema ove preporuke donese rješenje po zahtjevu od dana 8.7.2022. godine za pristup informacijama podnositelju žalbe, a u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosne i Hercegovini 2. da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke izvjesti Ombudsmene BiH o izvršenju ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	02.06.2023. ažuriranje praćenja realizacije preporuka - utvrđeno da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno u ostavljenom roku. 22.01.2024. godine zaprimljen odgovor Vlade Brčko distrikta BiH, broj: 13-002476/23 od 16.01.2024. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
115	Ž-BL-05-86/23	P-112/23	PREPORUKU direktoru Lutrije Republike Srpske a.d. 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj. 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	...Lutrija Republike Srpske nije postupila u skladu sa odredbama člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj. Ujedno, Lutrija Republike Srpske nije ni postupila po izdatoj preporuci Ombudsmana Bosne i Hercegovine te se ista smatra neispoštovanom. Ovaj slučaj nerealizovane preporuke će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu, te će o tome biti obaviješten Narodna skupština Republike Srpske, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
116	Ž-BL-05-812/22	P-114/23	PREPORUKU direktoru JZU Dom zdravlja Stanari 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 17.12; 24.12.2021. godine i 18.02.2022. godine, na način propisan članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Dana 19.06.2023. godine Ombudsmeni zaprimaju odgovor Doma zdravlja Stanari broj 4-442.5/22 od 14.06.2023. godine, kao odgovor na Preporuku Ombudsmana. Kako navode, podnositelji žalbe je omogućen slobodan pristup informacijama. Sumirajući sve činjenice u konkretnom slučaju, Ombudsmeni konstatuju da nadležni nisu postupili u skladu sa Preporukom Ombudsmana broj P -114/23 od 11.05.2023. godine i nisu postupili u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj. Uvažavajući mandat i nadležnost Ombudsmana, o nepostupanju po Preporuci Ombudsmana upoznaje se opština Stanari, kao osnivač Doma zdravlja Stanari. Pored toga, nepostupanje po Preporuci Ombudsmana biće prezentovano i u Godišnjem izvještaju o aktivnostima Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu, koji se, između ostalog, dostavlja i Narodnoj skupštini Republike Srbije na znanje i informaciju. Kako su iscrpljene sve zakonske mogućnosti u konkretnom slučaju, Ombudsmeni predmet broj Ž-BL-05-812/22 zatvaraju, o čemu se obavještavaju nadležni organi i podnositeljica žalbe.
117	Ž-SA-05-327/23	P-120/23	P R E P O R U K U ministru Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova 1. Da u smislu člana 260. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine , a u vezi sa članom 261. stav 2. istog Zakona, poništi Rješenje broj: 01-45-104 od 24.03.2023. godine i donese novo rješenje zasnovano na odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH i Preporuci Ombudsmana Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da Preporuka, broj: P-120/23 nije realizirana, kao i da će predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te se ovom odlukom predmet se zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
118	Ž-BL-05-125/23	P-162/23	P R E P O R U K U Privrednom društvu – Centralno grijanje d.d. Tuzla 1. Da ponovno razmotri omogućavanje pristupa traženim informacijama žalitelju, u potpunosti ili djelomično, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke. 2. Da odgovorni organ – Centralno grijanje d.d. Tuzla u roku od 30 dana obavijesti Instituciju Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Dana 07.08.2023. godine institucija Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Odgovor direktora Privrednog društva Centralno grijanje d.d. Tuzla broj: 12-08560-2023 od 03.08.2023. godine u kojem se navodi da „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla ostaje kod donesenog prvostepenog rješenja koje je i potvrđeno Rješenjem drugostepenog organa broj: 09-07062-2023/VII-3 od 30.03.2023. godine. Naime, predmetna Studija ne sadrži projekcije kojima bi se, eventualno, riješio problem zagađenosti zraka, već sadrži podatke koji se isključivo odnose na sistem daljinskog grijanja u smislu položaja trase i glavnih elemenata na tisu sistema daljinskog grijanja, te ti podaci ne bi trebali biti dostupni široj javnosti iz sigurnosnih razloga. Ovakav stav je zauzet i iz razloga što Studija nije prošla neophodnu proceduru usvajanja i odobrenja od strane organa upravljanja odgovornog organa. U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije realizovana, a izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, te je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
119	Ž-SA-05-208/23	P-168/23	P R E P O R U K U Općini Stari Grad Sarajevo 1. Da ponovno razmotri zahtjev za pristup informacija podnositelja žalbe i postupi u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Nakon prijema preporuke Zavod je između ostalog donio rješenje broj: 01/II-04-4-3271-1/22 od dana 04.07.2023. godine, koje je u međuvremenu realizirano od strane kantonalnog zavoda zdravstvenog osiguranja; i rješenje broj01/I-03-1-655-5/23 od 28.09.2023. godine, protiv kojeg ste pokrenuli upravni spor pred Kantonalnim sudom u Sarajevu. Uvidom u odgovore na preporuku, koji su vam prethodno dostavljeni, možemo zaključiti da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, a vašu dalju zaštitu prava možete ostvariti u upravnom sporu koji ste pokrenuli. U vezi drugih mjera koje su naveden u preporuci, a odnose se na donošenje podzakonskih akata Institucija ombudsmana će nastaviti rad na tom pitanju kroz redovne i posebne aktivnosti kao što su izrada specijalnih izvještaja. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
120	Ž-SA-05-564/23	P-180/23	P R E P O R U K U dekanesi Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu 1. Da poništi Rješenje broj: 01-3-2941/23 od 26.06.2023. godine i donese novo rješenje zasnovano na odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine i Preporuci Ombudsmana Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	...Imajući u vidu sadržaj Preporuke, kao i Odgovor Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu od 18.10.2023. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da, u konkretnom predmetu nije došlo do realizacije predmetne Preporuke. Obavijest o nerealizaciji Preporuke Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj: P-180/23 od 12.07.2023. godine bit će upućen Senatu Univerziteta u Sarajevu. Informacija o nerealizaciji Preporuke će bit uvrštena u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.
121	Ž-MO-05-94/23	P-189/23	P R E P O R U K U MINISTARSTVU UNUTRAŠNJIH POSLOVA ŽUPANIJE ZAPADNOHERCEGOVAČKE 1. Da u skladu sa člankom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, donese rješenje o pristupu informacijama, po zahtjevu T.B. , od dana 06.06.2023. godine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke, Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Ministarstvo unutarnjih poslova ŽZH dalo je svoj odgovor na preporuku dana 24.08.2023. godine, kako stranka nije podnijela zahtjev sukladno zakonskim pravilima, o čemu je i ranije obavješten, radi čega nemaju namjera postupiti po preporuci. Imajući u vidu izneseno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine odlučili su da u smislu čl. 35. st. 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (preporuka nije prihvaćena, a Ombudsman je nakon toga poduzeo radnje suglasno Zakonu), zatvore predmete broj: Ž-MO-05-94/23.
122	Ž-BL-05-40/23	P-205/23	PREPORUKU guverneru Centralne banke Bosne i Hercegovine 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja oglašni ništavnim drugostepeno rješenje po izjavljenoj žalbi na prvostepeno rješenje a kojim je podnositelj žalbe odbijen pristup informacijama po zahtjevu od dana 20.12.2022. godine 2. Da podnositelj žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 20.12.2022. godine odgovori donošenjem novog rješenja u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, uvažavajući nalaz i mišljenje iz ove preporuke 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 110-12-1-445-6/23, od dana 22.09.2023. godine, Centralna banka dostavila je odgovor na izdatu preporuku. Centralna banka između ostalog navodi da zbog postojanja upravnog spora preporuka u ovom momentu ne može biti realizovana. Nakon donošenja presude ista biti ispoštovana kao je razriješi nastalu situaciju u pogledu i drugih sponih pitanja kao što je naknada troškova za zastupanje. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.

123	Ž-BL-05-512/23	P-241/23	PREPORUKU Ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Unsko-sanskog kantona 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. stav 3. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Ministarstvo nije postupilo u skladu sa odredbama člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine. Imajući u vidu navedeno, izdala preporuka se smatra neispoštovanom. Ovaj slučaj nerealizovane preporuke će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu, te će o tome biti obaviješteni Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
124	Ž-BL-05-394/23	P-257/23	PREPORUKU Komisiji za vrijednosne papire Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. stav 4. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Komisija nije postupila po izdatoj preporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine te se ista smatra neispoštovanom. Ovaj slučaj nerealizovane preporuke će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu, te će o tome biti obaviješteni Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
125	Ž-SA-05-819/23	P-276/23	E P O R U K U direktoru Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo 1. Da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, ponovo razmotri prigovor žalitelja na Rješenje broj: 14-03-45-00458/23 od 07.09.2023. godine, razmotri poništenje Rješenja broj: UP-2-14-01-45-00006/23 od 03.10.2023. godine i donese novo rješenje u smislu člana 14., a u vezi sa članom 5. i 9. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Istom organu je dana 04.12.2023. godine upućena Urgencija za realizaciju Preporuke. Također, imajući u vidu sadržaj Preporuke broj: P-276/23 od 12.10.2023. godine, kao i činjenicu da je odgovorni organ dostavio Informaciju od 11.12.2023. godine iz koje proizilazi da ostaje pri ranije donesenim odlukama, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nalaze da u konkretnom predmetu Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine nije realizovana. Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Informacija o nerealizaciji Preporuke će bit uvrštena u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.
126	Ž-BL-05-229/23	P-292/23	P R E P O R U K U Vladi Tuzlanskog kantona 1. Da uspostavi dvostepenost postupka u odlučivanju po zahtjevima za pristup informacijama, a u skladu sa nalazima iz ove Preporuke. 2. Da preduzme mjere iz svoje nadležnosti kako bi na efikasan način odklonio povredu prava podnosioca žalbe. 3. Da u roku od 30 dana obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Vlada Tuzlanskog kantona je Instituciji Ombudsmena dostavila Zaključak broj: 02/1-04-39114-1/23 od 27.11.2023. godine. U navedenom Zaključku, odgovorni organ obavještava instituciju Ombudsmena da je Vlada Tuzlanskog kantona upoznata sa Preporukom broj: P-292/23, kao i sa predmetom žalbe, odnosno zahtjevom Udruženja ... u vezi sa pristupom informacijama, kao i prigovorima koje je navedena nevladina organizacija istakla. Tumačeći sadržinu navedenog Zaključka, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključuju da Preporuka broj: P-292/23 nije ispoštovana, odnosno da nije provedena. Izdavanjem preporuke iscrpljene su mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima u postupanju po individualnim žalbama. Gore navedeni stav ujedno predstavlja konačan, meritoran i javno objavljen stav Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine koju možete koristiti u bilo kojem drugom postupku pokrenutom ovim povodom, uključujući i sudske postupke. ... Obzirom da je odgovorni organ dostavio odgovor na nalaze i mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine sadržane u pomenutoj Preporuci, kao i da je u pomenutom odgovoru izražena nespremnost odgovornog organa da postupi po istoj, kao i da Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nemaju mogućnost prinudnog provođenja odluka koje donesu, donesena odluka kao u uvodu ovog Obavještenja, u skladu sa članom 35 stav 1 tačka 8 Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 104/11).
127	Ž-BL-05-579/23	P-333/23	PREPORUKU direktoru JU Politehničke škole Banja Luka 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. stav 4. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Škola nije postupila u skladu sa izdatom preporukom Ombudsmena Bosne i Hercegovine, te se ista smatra neispoštovanom. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
128	Nema odgovora						
129	Ž-LI-05-48/23	P-146/23	R E P O R U K U Upravi za inspeksijske poslove Kantona 10 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavite suradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te da po konkretnim zahtjevima žalitelja za pristup informacijama, donesete odluku u vidu administrativnog akta (rješenja), koje treba da sadrži, između ostalog, obrazloženje odluke i pouku o pravnom lijeku. Ukoliko niste u posjedu sa svim traženim informacijama iz zahtjeva, isti zahtjev ste dužni prosljediti nadležnom javnom organu u skladu sa čl. 13. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, i o tom obavijestiti podnosioca zahtjeva. 2. Da obavijestite Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Budući da Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nisu dobili izjašnjenje odgovorne strane o realizaciji Preporuke br: P-146/23 od dana 05.06.2023. godine, to su dana 06.07.2023. godine o istom obavijestili neposredno viši organ, Vladu Kantona 10. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.5. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-05-48/23.
130	Ž-LI-05-37/23	P-145/23	P R E P O R U K U Ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona 10 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavite suradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te da po konkretnim zahtjevima žalitelja za pristup informacijama, donesete odluku u vidu administrativnog akta (rješenja), koje treba da sadrži, između ostalog, obrazloženje odluke i pouku o pravnom lijeku. Ukoliko niste u posjedu sa svim traženim informacijama iz zahtjeva, isti zahtjev ste dužni prosljediti nadležnom javnom organu u skladu sa čl. 13. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, i o tom obavijestiti podnosioca zahtjeva. 2. Da obavijestite Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Budući da Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nisu dobili izjašnjenje odgovorne strane o realizaciji Preporuke br: P-145/23 od dana 05.06.2023. godine, to su dana 06.07.2023. godine o istom obavijestili neposredno viši organ, Vladu Kantona 10. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.5. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-05-37/23.
131	Ž-SA-05-450/23	P-266/23	P R E P O R U K U Regionalnoj advokatskoj/odvjetničkoj komori Sarajevo 1. Da, imajući u vidu odredbe Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere u cilju odlučivanja po zahtjevu podnosioca žalbe u formi Rješenja iz kojeg bi bilo vidljivo da li se pristup informacijama odbija/dozvoljava u cjelosti ili djelomično, zakonski osnov izuzeće informacije, a što svakako obuhvata provođenje, te obrazloženje testa javnog interesa, kao i sva druga relevantna pitanja kao što su pouka o pravu na prigovor, naznaka adrese organa kojem se prigovor podnosi, rok i troškove za podnošenje prigovora. 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 24.01.2024. godine uputili urgenciju na Preporuku, međutim do dana sačinjavanja ove odluke (o zatvaranju predmet) nisu zaprimili odgovor. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su sažetak Preporuke objavili na zvaničnoj internet stranici Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Imajući u vidu da su izdavanjem Preporuke Ombudsmeni Bosne i Hercegovine isrpili sve zakonom propisane mogućnosti, kao i uvažavajući i činjenicu da je neposredno viši organ upoznat s predmetnom problematikom, odnosno da je ozačeni odgovori organ kompletan spis uputio Advokatskoj komori FBiH Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donose odluku o zatvaranju predmeta Ž-SA-05-450/23. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će Preporuku uvrstiti i u svoj Izvještaj o rezultatima rada, koji će biti podnjet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, te predočen Skupštini Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.
132	Ž-BL-05-279/23	P-291/23	P R E P O R U K U Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske 1. Da ponovo razmotri zahtjev podnosioca žalbe u pogledu pristupa traženim informacijama u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama i nalazima iz ove Preporuke. 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.

133	Ž-SA-05-561/23	P-296/23	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno. 2. Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	S obzirom da označeni odgovorni organ u ostavljenom roku nije dostavio odgovor na Preporuku, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 14.12.2023. godine dostavili Urgenciju za dostavljanje odgovora na Preporuku broj P-296/23. Samostalni sindikat radnika komunalne privrede u FBiH – Sindikalna podružnica KJKP Gras Sarajevo do dana sačinjavanja ove odluke, dakle do 08.02.2024.godine, nije dostavilo traženi odgovor niti je na bilo koji način uspostavljena saradnja sa Institucijom ombudsmena Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2024.godinu, koji će biti podnijet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine. Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, čime su iscrpljene sve zakonske mogućnosti za postupanje u predmetnoj pravnoj stvari, zbog čega donose odluku da se u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvara predmet pod brojem Ž-SA-05-561/23.
134	Ž-BL-05-411/23	P-330/23	PREPORUKU Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta USK-a 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmenu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je Vladi USK upućena obavijest o nepostupanju po Preporuci. Rad na predmetu je u toku.
135	UKUPNO	-	03 - Pristup informacijama				
136	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJIE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
137	70	70	36	1	3	24	6
138	POVREDA PRAVA :	04 - Vjerske slobode / religija					
139	UKUPNO	-	04 - Vjerske slobode / religija				
140	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJIE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
141	0	0	0	0	0	0	0
142	POVREDA PRAVA :	05 - Policija					
143	Realizirana						
144	Ž-BL-05-376/22	P-11/23	PREPORUKU Policijskoj stanici Banja Luka – Lazarevo, Odjeljenju za komunalne i stambene poslove i poslove saobraćaja grada Banja Luka i Odsjeku za kontrolu parkinga 1. da u okviru svojih ovlaštenja preduzmu dodatne mjere na rješavanju ovog problema, uključujući preispitivanje dosadašnjih aktivnosti, a sve sa ciljem rješavanja istog; 2. da obavijeste instituciju Ombudsmena o poduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke u roku od 60 dana od dana prijema preporuke, a u skladu sa članom 33. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH, ova Preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	05 - Policija	Realizirana	DA	Aktom broj: 13-01/2-052-209/23 od dana 23. februara 2023. godine, Policijska stanica Banja Luka – Lazarevo obavijestila je Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama po ovom pitanju. U pomenutom aktu se navodi, sljedeće: „.... Nakon utvrđivanja činjeničnog stanja, uzimanja izjava i kompletiranja predmeta, Policijska stanica Banja Luka Lazarevo je dana, 13.12.2022. godine, pokrenula prekršajni postupak protiv lica „...”, te je Osnovnom sudu u Banja Luci, Odjeljenju za prekršaje, dostavila Zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka, zbog počinjenog prekršaja no članu 8. Zakona o Javnom redu i miru, Republike Srpske. Nakon prijave od dana, 24.07.2022. godine, na do danas, nije bilo međusobnih prijava od strane gore navedenih lica, iz čega se može zaključiti da su preventivne i represivne mjere sprovedene od strane pol. službenika ove PS, dale rezultate. Pol. službenici ove PS su upoznati sa problematikom među navedenim licima iz prethodnog vremena i narušenim međukomšijskim odnosima, te će i u narednom vremenu pratiti stanje na terenu kroz redovne poslove.“ Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
145	Ž-SA-05-606/21	P-91/23	P R E P O R U K U JU Centar za socijalni rad Jajce * da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno, * da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi Instituciji ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	05 - Policija	Realizirana	DA	27.04.2023. zaprimljen odgovor Opštine Jajce.Obiteljska anamneza broj: SI-31-255/23 od 06.04.2023. godine sačinjena je na zahtjev Institucije ombudsmena, a primjenjene tehnike i metode su bile kućna posjeta i razgovor sa obitelji. Iz iste proizilazi sljedeće: „Riječ je o funkcionalnoj porodici koja je zadovoljavajućeg materijalnog stanja, djelimično urednog zdravlja i urednih porodičnih odnosa. Žive na spratu porodične kuće koja se sastoji od tri domaćinstva. Problem se javlja između porodica ... Centar za socijalni rad je nekoliko puta izrazio na teren, obavljao razgovor sa obje porodice, upućivao ih u Centar za mentalno zdravlje na razgovor sa psihologom i drugim stručnim djelatnicima. Posljednjih nekoliko godina ... boravi i radi u Njemačkoj, te nije bilo prijavi niti potrebe za intervencijama. S obzirom da je Centar za socijalni rad već nekoliko puta intervenirao, upućivao porodice na obraćanje stručnim djelatnicima Centra za mentalno zdravlje, upućivao obje porodice na rješavanje nastale situacije razgovorom i mimim putem, situacija se smirila tek kada su se porodice razvile.“ Cijeneći prethodno navedeno, predmet broj Ž-SA-05-606/21 se pred Institucijom ombudsmena zatvara .
146	Ž-SA-05-516/23	P-185/23	P R E P O R U K U Ministarstvu unutrašnjih poslova Zeničko – dobojskog kantona 1. Da poduzme odgovarajuće mjere koje su u nadležnosti Ministarstva kako bi se pristupilo izmjeni Pravilnika o registriranju vozila, na način da se u članu 14. Pravilnika o registriranju vozila (Službeni Glasnik BiH, broj: 53/22) doda stav da rok od 30 dana za povrat registarskih tablica iza umrlog počinje teći nakon okončanja ostavinskog postupka; 2. Da se obavijeste Ombudsmeni Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 60 dana od dana prijema preporuke.	05 - Policija	Realizirana	DA	Dana 17.09.2023. godine Institucija Ombudsmena je zaprimila akt Ministarstva unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona, broj: 08-01-02/1-03-6-9-3/23 AD od 07.09.2023. godine u kojem su dostavili informaciju da ovom prilikom navode "...da su u toku aktivnosti koje predvodi Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine u saradnji sa organima za unutrašnje poslove u cilju donošenja novog Pravilnika o registraciji vozila, kojom prilikom će ovo Ministarstvo svakako imati u vidu vašu preporuku za izmjenu Pravilnika u dijelu koji se odnosi na računanje početka toga roka propisanog u postupku odjave vozila. "
147	Ž-SA-05-612/23	P-225/23	P R E P O R U K U ministru Ministarstva unutrašnjih poslova Srednjobosanskog kantona 1. Da, imajući u vidu navode izražene u Preporuci, svoje postupanje vrati u pravni okvir, a u cilju osiguranja temeljite primjene Zakona o prekršajima Federacije Bosne i Hercegovine, te poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osigurala primjena zakona i čime bi se onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o njerama poduzetim u cilju njene realizacije;	05 - Policija	Realizirana	DA	“Obavještavam Vas da smo izvršili uvid u Vašu preporuku i datum gornji, te vas obavještavam da je ista uvažena i da će postupanje u konkretnom slučaju u narednom periodu biti usklađeno sa datim preporukama.” Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu da je odgovorni organ svojim Aktom od 15.11.2023. godine istakao da je Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine broj: P-225/23 od 24.08.2023. godine uvažena, te da će postupanje organa u narednom periodu biti usklađeno s istom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
148	Ž-BR-05-83/22	P-229/23	Ministarstvo unutarnjih poslova, Upravi policije Tuzla 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo očitovanje, kako je to navedeno u aktima od 19. 9 2022.g., 6. 1. 2023. g., 17. 2. 2023.g., 11. 4. 2023.g. i 30. 5. 2023. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	05 - Policija	Realizirana	DA	Dana 03.10.2023. godine zaprimljen odgovor PU Tuzla.
149	Ž-SA-05-777/23	P-321/23	P R E P O R U K U - Ministarstvu unutrašnjih poslova Travnik - - Policijskoj stanici Travnik 1. Da se razmotri poduzimanje odgovarajuće mjere koje su u nadležnosti Ministarstva unutrašnjih poslova Travnik i Policijske stanice Travnik kako bi se pristupilo izmjeni Zakona o policijskim službenicima Kantona Središnja Bosna, na način da se u članu 35. Dužnost zaprimanja prijava ("Sl. glasnik BiH", br. 27/2004, 63/2004, 5/2006, 58/2006, 15/2006, 50/2008 - dr. zakon, 63/2008, 35/2009, 7/2012 i 42/2018) doda stav da se uvede tonsko snimanje prilikom zaprimanja bilo koje prijave, i ako nije u pitanju krivična prijava telefonskim putem, s ciljem da se zaprimanje prijava vrši na transparentan, siguran i zakonit način. 2. Da se obavijeste Ombudsmeni Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. ☐ Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	05 - Policija	Realizirana	DA	Aktom broj: 02/1-3-05-4-790/23 od 06.12.2023. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Travnik dostavilo je odgovor u kojem se navodi : „Zahvaljujemo vam se na sugestiji i izdajto preporuci i ujedno vas obavještavam da je u toku izmjena aktuelnog Zakona o policijskim službenicima SBK/KSB Travnik. Navedno će se u skladu sa vašom preporukom za uvođenje tonskog snimanja prilikom zaprimanja bilo koje prijave kako bi se obezbijedio transparentan, siguran i zakonit način zaprimanja prijava, uvrstiti u započetu izmjenu Zakona o policijskim službenicima SBK/KSB.“ Nakon razmatranja dostavljenog odgovora, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatovali su da P-321/23 je realizirana, te su ocijenili da nema osnova za daljim poduzimanjem aktivnosti i mjera na predmetu podnositeljeće žalbe. Predmet će se uvrstiti u Godišnji izvještaj Institucije Ombudsmena za 2023. godinu.

150	Ostvarena saradnja						
151	Ž-BL-05-691/22	P-98/23	P R E P O R U K U 1. Ministarstvu unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog Kantona, da odmah po prijemu ove Preporuke, preduzme sve radnje iz svoje nadležnosti u cilju okončanja postupka po zahtjevu M.E. od 20.09.2022. godine. 2. Kantonalnom tužilaštvu Zeničko-dobojskog Kantona, da odmah po prijemu ove Preporuke, preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju donošenja odluka u predmetima broj: T04 0 KTAK 0050448 22 i T04 0 KTAK 0051341 22. 3. Ministarstvu unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog Kantona i Kantonalnom tužilaštvu Zeničko-dobojskog Kantona, da, u roku od 60 dana računajući od prijema ove preporuke, obavijeste Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove Preporuke.	05 - PolICIJA	Ostvarena saradnja	DA	Dana 30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u BP utvrđeno je da su zaprimljeni odgovori: - 21.06.2023. god. Kantonalno tužiteljstvo ZE-DOKantona 26.06.2023. MUP Zenica Uprava policije - 20.09.2023. i 06.11.2023. godine odgovori Kantonalnog tužiteljstva ZE-DO kantona. 30.01.2024. upućena je urgencija Ministarstvu unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog Kantona i Kantonalnom tužilaštvu Zeničko-dobojskog Kantona. 21.02.2024. zaprimljen odgovor MUP-a ZE-DO kantona
152	Ž-LI-05-17/23	P-102/23	P R E P O R U K U Općini Glamoč i Policijskoj postaji Glamoč 1. Da u okviru svojih nadležnosti poduzmu mjere i aktivnosti kako bi se riješio problem prekoračenja radnog vremena i preglasne glazbe u ugostiteljskim objektima na području Općine Glamoč, uvažavajući mišljenje Ombudsmena izraženo u ovoj Preporuci; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke.	05 - PolICIJA	Ostvarena saradnja	DA	U izjašnjenju na preporuku broj: 02-3/5-3-03-543-1/23 od 5.6.2023. g. PP Glamoč je navela da je u proteklom periodu poduzela određene službene aktivnosti vezane za rješavanje problema, a što uključuje pojačane akcije i kontrole rada ugostiteljskih objekata, te dostavila službene zabilješke o postupanju policijskih službenika.
153	Nije realizirana						
154	Ž-SA-05-479/22	P-192/23	P R E P O R U K U Advokatskoj komori Federacije BiH 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 24.05.2022. godine, 01.09.2022 godine i 10.03.2023. godine 2. Da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke. U skladu sa članom 33. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova Preporuka se dostavlja i žaliteljici.	05 - PolICIJA	Nije realizirana	NE	Kako u ostavljenom roku, Advokatska komora F BiH nije uspostavila saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavila traženo izjašnjenje Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da Preporuka, broj: P 192/23 nije realizovana, kao i da će predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te se ovom odlukom predmet se zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
155	Ž-BL-05-222/23	P-210/23	PREPORUKU Okružnom javnom tužilaštvu u Doboju 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	05 - PolICIJA	Nije realizirana	NE	Tužilaštvo nije postupilo u skladu sa izdatom preporukom, te se ista smatra neispoštovanom. Ovaj slučaj nerealizovane preporuke će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu, te će o tome biti obaviješteni Narodna skupština Republike Srpske, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
156	UKUPNO	-	05 - PolICIJA				
157	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
158	10	10	6	0	2	2	0
159	POVREDA PRAVA :	06 - Javni prihodi					
160	Djelimično realizirana						
161	Ž-MO-04-4/23	P-95/23	P R E P O R U K U • Ministarstvu privrede HNŽ/K : 1. da bez odlaganja pokrene proceduru donošenja izmjena Pravilnika o postupcima u provođenju Programa razvoja male privrede Hercegovačko-neretvanskoe županije/kantona 2021.-2024.godine, sa jasno razrađenim kriterijima sukladno nalogu i mišljenju Ombudsmena iz ove preporuke; 2. da i, ubuduće, pri donošenju pravilnika za naredne periode, obavezno uvrsti prednje kriterije; 3. da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke, obavijesti instituciju Ombudsmena o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji, te dostavi usvojene izmjene Pravilnika;	06 - Javni prihodi	Djelimično realizirana	DA	U ostavljenom roku, Ministarstvo gospodarstva HNŽ/K dostavilo je izjašnjenje na Preporuku, u kojem ističe kako preduzima aktivnosti na izmjeni pojedinih dijelova Pravilnika koji su, prema mišljenju Ombudsmena, neodređeni, te ostavljaju mogućnost za proizvoljnost u izboru aplikanta prilikom dodjele sredstava, čime se može zaključiti da je preporuka djelomično usvojena i da su prepoznati nedostaci koje je potrebno ispraviti donošenjem pravilnika za naredni period. Izjašnjenje na preporuku uredno je dostavljeno i žalitelju dana 04.05.2023. godine, na što nije imao primjedbi.
162	UKUPNO	-	06 - Javni prihodi				
163	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
164	1	1	0	1	0	0	0
165	POVREDA PRAVA :	07 - Zatvori					
166	Nema odgovora						
167	Ž-BL-07-527/23	P-288/23	R E P O R U K U • Da nastavi sa svim potrebnim aktivnostima i planira potrebna budžetska sredstva kako bi se zakonske odredbe koje propisuju kućni zatvor počele primjenjivati u Republici Srpskoj. • Da u roku od 90 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke.	07 - Zatvori	Nema odgovora	NE	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
168	UKUPNO	-	07 - Zatvori				
169	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
170	1	1	0	0	0	0	1
171	POVREDA PRAVA :	08 - Ravnopravnost polova					
172	UKUPNO	-	08 - Ravnopravnost polova				
173	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
174	0	0	0	0	0	0	0
175	POVREDA PRAVA :	09 - Pravosuđe					
176	Realizirana						

177	Ž-BR-08-269/22	P-148/23	1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo očitovanje, kako je to navedeno u aktima od 12. 12. 2022.g., 25. 1. 2023. g. i 11. 4. 2020. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana 6. 7. 2023. godine institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj: 96 0 P 129210 20 P od 30. 6. 2023. u kojem se navodi: "Želim Vas obavijestiti da je sud donio presudu u predmetu u kojem je tužilja T.A. i nepravosnažno okončao postupak." Takođe je i dana 6. 7. 2023. godine imenovana dostavila instituciji Ombudsmana presudu Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj: 96 0 P 129210 20 P od 27. 4. 2023. godine a koju je zaprimila dana 3. 7. 2023. godine, također imenovana iskazuje i zaljubljenost na pomoći pri okončanju njezinog sudskog postupka. Uzimajući u obzir odgovor Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj: 96 0 P 129210 20 P od 30. 6. 2023. godine, odnosno činjenicu da je tijekom intervencije institucije Ombudsmana, Sud postupio i donio presudu, Ombudsmani Bosne i Hercegovine sukladno čl. 35. stavku 1. točka 2. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvaraju predmet.
178	Ž-LI-08-50/22	P-183/23	Da poduzme neophodne aktivnosti u cilju donošenja odluke o prigovoru ovršenika u predmetu broj: 68 2 Ip 032697 22 Ip 2, u skladu sa standardima člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Da o realizaciji preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine u roku od petnaest (15) dana od dana prijema ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	U vezi izdate Preporuke, odgovorna strana se izjasnila dana 24.07.2023.g. da je postupila u ovom predmetu, te donijela svoju odluku, što je i žaliteljica potvrdila. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.3. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-08-50/22, jer je, nakon intervencije Institucije ombudsmana BiH, konstatirano da je podnosilac žalbe ostvario zaštitu svojih prava, tj. odgovorna strana je u toku postupka otklonila ukazuju povredu prava i sloboda naznačenih u žalbi.
179	Ž-BR-08-163/23	P-260/23	Da bez odlaganja poduzme zakonom propisane procesne radnje u svrhu vođenja postupka u predmetu broj: 320 P 197516 21 I 2 I kako bi se navedeno izvršenje u cjelosti okončalo. -Da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana 7. 11. 2023. godine institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Općinskog suda u Tuzli broj: 032-0-Su-10-23-000 021 od 31. 10. 2023. godine u kojem se navodi: "...obavještavam Vas, a prema navodima ...postupajuće sutkinje u predmetu broj gornji, da je sud za dan 14.11.2023. godine kazakao ročište radi određivanja načina utvrđivanja vrijednosti nepokretnosti sa početkom u 12 sati, te da je poziv za ročište opremljen strankama u postupku." Dana 14. 12. 2023. godine institucija Ombudsmana zaprimila je elektronsku poštu podnositeljice žalbe i u istoj se navodi: „ Povodom izdate preporuke Općinskom sudu u Tuzli broj: P-260/23 od 29.09.2023.godine koristim priliku da Vas informišem o sljedećem: Žaliteljica F.D. je uspjela naplatiti svoje potraživanje. Navedena preporuka Općinskom sudu je u cjelosti uhrzala način postupanja suda zbog čega je izvršenik bio primoran da izmiri dug u pogledu glavnog duga i pripadajućih kamata bez odlaganja. Koristim ovu priliku da se zahvalim na angažmanu i profesionalizmu ... (Instituciji ombudsmana) koja je dala stranci instrukcije i smjernice kako i na koji način da stranka traži intervenciju institucije i zaštiti svoja prava. Bez Vašeg cjelokupnog angažmana i efikasnosti kao institucije prava žaliteljice bi i dalje bila nezaštićena." Uzimajući u obzir da je preporuka P-260/23 prihvaćena, Ombudsmani Bosne i Hercegovine sukladno članku 35. stavku 1. točka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmet broj: Ž-BR-08-163/23 po žalbi ...
180	Ostvarena saradnja						
181	Ž-BR-08-117/21	P-21/23	INICIJATIVA Za izmjenu člana 138. Zakona o izvršnom postupku Federacije BiH koji glasi: (1) Izvršenje na: plaći, nadoknadi umjesto plaće, nadoknadi za skraćeno radno vrijeme i nadoknadi zbog umanjenja plaće i penzije, primanja po osnovu nadoknade zbog tjelesnog oštećenja prema propisima o invalidskom osiguranju, primanja po osnovu socijalne pomoći, primanja po osnovu privremene nezaposlenosti, primanja po osnovu dodatka na djecu, primanja po osnovu stipendije i pomoći učenicima i studentima i nadoknada za rad osuđenika može se provesti do iznosa od jedne polovine. Za izmjenu člana 138. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske (1) Izvršenje na plati, naknadi umjesto plate, naknadi za skraćeno radno vrijeme i naknadi zbog umanjenja plate i penzije, primanja po osnovu naknade zbog tjelesnog oštećenja prema propisima o invalidskom osiguranju, primanja po osnovu socijalne pomoći, primanja po osnovu privremene nezaposlenosti, primanja po osnovu dodatka na djecu, primanja po osnovu stipendije i pomoći učenicima i studentima i nadoknada za rad osuđenika može se sprovesti do iznosa od jedne polovine. Na način da se brišu riječi: „i penzije“, briše interpunkcijski znak tačka „ . . .“, stavlja zarez „ ,“, te nastavlja: „a na penziji najviše do iznosa jedne četvrtine“. Inkorporirajući tekst ranije upućene Inicijative Ombudsmana Bosne i Hercegovine broj Ž-SA-08-1304/21, P-23/22, relevantne odredbe bi glasilе: Član 138. stav 1. Zakona o izvršnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine: „ (1) Izvršenje na: plaći, nadoknadi umjesto plaće, nadoknadi za skraćeno radno vrijeme i nadoknadi zbog umanjenja plaće, primanja po osnovu nadoknade zbog tjelesnog oštećenja prema propisima o invalidskom osiguranju, primanja po osnovu socijalne pomoći, primanja po osnovu privremene nezaposlenosti i nadoknada za rad osuđenika može se provesti do iznosa od jedne polovine, a na penziji najviše do iznosa jedne četvrtine." Član 138. stav 1. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske: " (1) Izvršenje na plati, naknadi umjesto plate, naknadi za skraćeno radno vrijeme i naknadi zbog umanjenja plate, primanja po osnovu naknade zbog tjelesnog oštećenja prema propisima o invalidskom osiguranju, primanja po osnovu socijalne pomoći, primanja po osnovu privremene nezaposlenosti i nadoknada za rad osuđenika može se sprovesti do iznosa od jedne polovine, a na penziji najviše do iznosa jedne četvrtine." U oba zakona dodaje se novi član koji glasi: "Izuzimanje od izvršenja Izuzeti su od izvršenja primanja po osnovu dodatka na djecu i primanja po osnovu stipendije i pomoći učenicima i studentima"	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	NE	U postupku praćenja realizacije predmetne Inicijative Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaprimili su akt Federalnog ministarstva pravde broj: 02-45-408/22 od 27.02.2023. godine u kojem se navodi: „...obavještavam Vas da je Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku u parlamentarnoj proceduri. Nadalje, poštujući postupak prinudnog izvršenja, Zakon o izvršnom postupku i to članom 138. propisuje „do iznosa od jedne polovine“, što ostavlja mogućnost Sudu da odlučuje u zavisnosti od konkretnog slučaja. Prema posljednjim dostupnim podacima najniža penzija u Federaciji BiH iznosi 495,12 KM, a najviša iznosi 2.415,86 KM tako da odredba „a na penziji najviše do iznosa jedne četvrtine“ bi narušila ravnotežu između potrebe zaštite individualnih prava penzionera. Zahvaljujemo Vam se na upućenoj Inicijativi koju ćemo uzeti u razmatranje pri izradi narednog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku.“ Ministarstvo pravde Republike Srpske dostavilo je akt broj: 08.030/020-395/23 od 02.03.2023.godine u kojem se navodi: „Ministarstvo pravde Republike Srpske, dostavili ste Vaš akt naslova Inicijativa, broj i datum veze, za izmjenu člana 138. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske... Mišljenja smo da je Inicijativa opravdana i obavještavam Vas da će Ministarstvo pravde Republike Srpske kao obrađivač Zakona o izvršnom postupku, prilikom sljedećih izmjena i dopuna Zakona, razmotriti predmetne prijedloge. Zahvaljujemo Vam se na vašim prijedlozima i idejama i sa zadovoljstvom još jednom konstatujemo da će se ovo pitanje prilikom izmjena i dopuna Zakona o izvršnom postupku posebno razmotriti.“ Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2023.godinu, koji će biti podnjet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, a u skladu sa članom 35. stav 1.tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvarju predmet pod brojem Ž-BR-08-117/21.
182	Ž-BL-08-366/23	P-273/23	PREPORUKU rukovodiocu Područne jedinice Šipovo Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi suradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o Ombudsmanu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Dana 25.10.2023. zaprimljen odgovor RGUIP, 01.02.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku. 29.02.2024. upućen zahtjev za izjašnjenje RUGIP 08.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
183	Nije realizirana						
184	Ž-BL-08-585/22	P-130/23	P R E P O R U K U Ministarstvu gospodarstva Kantona 10 1. Da po prijemu ove Preporuke odmah pristupi rješavanju ove pravne stvari i pruži adekvatnu zaštitu prava na imovinu podnositeljici žalbe, a u skladu sa nalazima iz ove Preporuke. 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o preduzetim koracima radi ostvarenja i zaštite prava i interesa podnositelja žalbe.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	NE	Dana 9. 8. 2023. godine, Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputila je predsjedniku Vlade Kantona 10 urgenciju povodom Preporuke Ombudsmana. Naime, osnovna pravna premissa za pomenutu urgenciju bila je činjenica da premijer rukovodi radom Vlade Kantona i odgovoran je za njen rad, kao i da osigurava jedinstvo u izvršavanju poslova iz nadležnosti Vlade Kantona pa samim tim ostvaruje suradnju sa drugim organima. Do dana arhiviranja predmeta, Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije dobila nikakav odgovor od strane predsjednika Vlade Kantona 10, a u vezi sa predmetnom Urgencijom. Izdavanjem Preporuke i Urgencije višem organu povodom Preporuke Ombudsmana iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se neispoštovanom.
185	Ž-SA-08-423/23	P-191/23	PREPORUKU KANTONALNOM SUDU U SARAJEVU 1. Da odmah po prijemu preporuke uspostavi suradnju sa institucijom Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi tražene informacije. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	NE	... Kantonalni sud u Sarajevu nije postupio po preporuci Ombudsmana i nije upostavio suradnju sa institucijom Ombudsmana, Ombudsmeni konstatuju da Preporuka, broj: P 191/23 nije realizovana, kao i da će predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te se ovom odlukom predmet se zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
186	Ž-SA-08-787/23	P-275/23	R E P O R U K U Načelniku Općine Novi Grad Sarajevo 1. Da, imajući u vidu navode iz Preporuke, poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, omogućilo pravovremeno i efikasno postupanje po zahtjevima stranaka, uz dostavljanje svih neophodnih informacija i uputa za lakše i efikasnije ostvarivanje prava stranaka (razmatranje činjenica, navođenje zakonskog osnova, upućivanje stranke za ostvarivanje prava); 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije preporuke;	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	DA	Do dana sačinjavanja odluke (o arhiviranju predmeta), Institucija nije zaprimila izjašnjenje općinskog načelnika Općine Novi Grad Sarajevo. Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetimi radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljijim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Informacija o nerealizaciji Preporuke će bit uvrštena u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.

187	Nema odgovora						
188	Ž-SA-08-268/22	P-87/23	P R E P O R U K U Općini Srebrenica 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje-informaciju. Rok za realizaciju preporuke: Odmah.	09 - Pravosuđe	Nema odgovora	NE	02.06.2023. uvidom u BP utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno u ostavljenom roku. 30.05.2023. upućena je urgencija za realizaciju P-87/23. 01.02.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku, niti Urgenciju nije zaprimljeno. 11.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku -izjašnjenja nisu zaprimljena.
189	UKUPNO	-	09 - Pravosuđe				
190	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
191	9	9	3	0	2	3	1
192	POVREDA PRAVA:	10 - Radni odnosi					
193	Realizirana						
194	Ž-SA-04-1141/22	P-5/23	P R E P O R U K U Javnoj ustanovi za predškolsko obrazovanje i vaspitanje „Umihana Čuvidina“ Breza – Upravnom odboru 1.) Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, poduzme aktivnosti na ukidanju odredbe člana 12. tačke A (Kriteriji za bodovanje kandidata za zasnivanje radnog odnosa) Odluke o načinu i postupku popunjavanja upražnjenih radnih mjesta sa kriterijima i načinom bodovanja kandidata prilikom zasnivanja radnog odnosa odgajatelja, zdravstvenih i ostalih radnika i prijema lica na stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa u Javnoj ustanovi za predškolsko obrazovanje i vaspitanje „Umihana Čuvidina“ Breza. 2.) Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Aktom broj: 14/23 od 26.01.2023. godine JU „Umihana Čuvidina“ Breza dostavila je odgovor na Preporuku, kako slijedi: „Na osnovu Vaše preporuke broj: P-5/23, a u vezi sa žalbom žaliteljice poduzete su mjere na izmjenama i dopunama Odluke o načinu i postupku popunjavanja upražnjenih radnih mjesta sa kriterijima i načinom bodovanja kandidata prilikom zasnivanja radnog odnosa odgajatelja, zdravstvenih i ostalih radnika i prijema lica na stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa u JU „Umihana Čuvidina“ Breza, a kao dokaz za to je zapisnik sa sjednice Upravnog odbora održane 25.01.2023. godine u prostorijama ustanove, te da će u roku od 30 dana isti biti izmijenjen u skladu sa preporukom.“ Cijeneći sadržaj dostavljenog odgovora iz kojeg evidentno proizilazi da je označeni odgovorni organ poduzeo aktivnosti u cilju postupanja po Preporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine, posebno uvažavajući informaciju da je Upravni odbor uvažio preporuku Ombudsmena i Zapisnikom konstatovao da će izmijeniti predmetnu Odluku u dijelu koji se odnosi na Kriterije za bodovanje kandidata za zasnivanje radnog odnosa Ombudsmeni Bosne i Hercegovine cijene da nema osnova za daljem postupanjem u predmetu.
195	Ž-BL-04-641/22	P-15/23	PREPORUKU Ministarstvu inostranih poslova Bosne i Hercegovine 1. da preispita Rješenje o povratku podnosioca žalbe, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 2. da u roku od 30 dana, od dana prijema obavijesti Ombudsmene o načinu provođenja ove Preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Nakon provedenog postupka istrage, upućena je Preporuka (P-15/22) pomenutom ministarstvu da preispita Rješenje o povratku podnosioca žalbe, koja je u cjelosti provedena donošenjem drugostepenog rješenja u korist podnosioca žalbe, koje je dostavljeno kao dokaz u prilogu izjašnjenja ministarstva od 03.03.2023. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
196	Ž-BL-04-429/21	P-52/23	PREPORUKU dekanu Islamskog pedagoškog fakulteta u Bihacu 1. Da u budućim slučajevima donošenja akata kojima se odlučuje o pravima i obavezama pravnih subjekata vodi računa da isti sadrže sve neophodne elemente propisane članom 204. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, kako bi isti na odgovarajući način mogli ostvarivati zaštitu svojih prava 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Aktom broj: 05-227/23, od dana 27.03.2023. godine, Fakultet je dostavio odgovor na izdatu preporuku u kome navodi da će u budućim slučajevima postupati u skladu sa izrekom izdate prepruke. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
197	Ž-BL-04-551/22	P-49/23	P R E P O R U K U Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog Kantona, Travnik, da odmah po prijemu preporuke odgovori na akte Ombudsmena upućene dana 02.09. 21.10. i 29.12.2022. godine	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Dana, 06.10.2022. godine, pomenuto Ministarstvo je dostavilo odgovor Ombudsmanu u kojem se navodi da Rješenja o imenovanju komisije navode termin ispita (sva su u radnom vremenu imenovane te su za navedene termine bile plaćene u skladu sa 40 satnom radnom vremenom te su imale pravo na topli obrok i prevoz). Još se navodi da nijedno Rješenje o polaganju stručnog ispita kandidata i formiranju Stručne komisije nije objavljeno u Službenim novinama, a navedeni poslovi su definisani u opisu radnih mjesta Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta te ne postoji pravni osnov za isplatu naknade. Navedeni odgovor je upućen podnositeljicama žalbe dana 27.03.2023. godine kada su pozvane da, u roku od 15 dana, računajući od dana prijema akta, dostave komentar na navedeni odgovor. Kako u ostavljenom roku nije dostavljen traženi komentar te kako je Ministarstvo obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta Srednjobosanskog Kantona, Travnik dostavilo odgovor na navode žalbe čime je postupljeno po izdatoj preporuci, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. stav 1. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet po žalbi pod gornjim brojem ...
198	Ž-SA-04-20/23	P-58/23	P R E P O R U K U Elektrotehničkoj školi za energetiku Sarajevo • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi instituciji Ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Dana 25.04.2023. godine Institucija ombudsmena je zaprimila odgovor direktora na preporuku koji je također dostavljen kao i izjašnjenje resornom Ministarstvu za odgoj i obrazovanja Kantona Sarajevo. Navedenim aktom je dostavljeno izjašnjenje povodom problema u školi, međuljudskih odnosa, organizacije rada, nedostatka sredstava za rad, provođenja javnih nabavki, imenovanja članova Školskog odbora, nepotizma i ostalih navoda. Također, u toku postupka pred Institucijom ombudsmena dana 14.07.2023. godine, a nakon ponovnog anonimnog podneska, informirana je i Vlada Kantona Sarajevo. U skladu sa članom 28. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, dana 11.08.2023. godine, Institucija ombudsmena je uputila akt, broj: Oš-K-BL-592/23 od 09.08.2023. godine Ministarstvu unutrašnjih poslova KS, Upravi policije, Sektoru kriminalističke policije na nadležno postupanje, te u prilogu akta dostavila kopiju spisa svih predmeta koji su omlerjeni po žalbama u Instituciji ombudsmena, a koji se odnose na žalbe u vezi Elektrotehničke škole za energetiku Sarajevo i to kako slijedi.. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donose Odluku o zatvaranju predmeta po anonimnoj žalbi, te se predmet Ž-SA-04-20/23 pred Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u konkretnom slučaju okončava, shodno članu 35. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
199	Ž-SA-04-1308/22	P-59/23	P R E P O R U K U 1. Da Agencija za državnu službu FBIH preispita poništavanje dijela Javnog konkursa za poziciju 01. Stručni savjetnik za komunalne poslove – 1 (jedan) izvršilac; 2. Da načelnik Općine Iliđa postupi u skladu sa članom 39. Zakona o državnoj službi Kantona Sarajevo; 3. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Dana 29.09.2023. godine Institucija ombudsmena zaprimila je odgovor Općine Iliđa broj: 16-30-2295/7-22 od 27.09.2023. godine uz koji je, između ostalog, dostavljeno i rješenje o postavljenju ... broj: 16-30-4775/22 od 16.08.2023. godine na radno mjesto Stručni savjetnik za komunalne poslove u Službi za komunalne poslove i infrastrukturu u Općini Iliđa, na neodređeno vrijeme. Prema dostavljenom odgovoru može se zaključiti da je preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine pod brojem P-59/23 ispoštovana.
200	Ž-SA-04-40/23	P-62/23	PREPORUKU 1. Općinskom načelniku općine Novo Sarajevo, da u vezi sa internim premjštajem žaliteljice ..., preispita Rješenje broj: 11-30-6174/21 od 10.02.2023. godine, te u skladu sa članom 29. Zakona o državnoj službi u Kantonu Sarajevo donese odluku, imajući u vidu odredbe međunarodnih standarda za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda; 2. Odboru državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine da u skladu sa odredbom člana 240. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, donese odluku, imajući u vidu odredbe međunarodnih standarda za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, 3. Da o ishodu i načinu ispoštovanja preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine, u roku od 15 (petnaest) dana počev od dana prijema preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Općinski načelnik općine Novo Sarajevo dostavio je odgovor/izjašnjenje, akt broj: 11-45-2095/23 od 21.03.2023. godine kao i Odbor državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine, akt broj: 01-30-262/23 od 22.06.2023. godine koji su dostavljeni podnositeljici žalbe. Slijedom navedenog, imajući u vidu sadržaj dostavljenih odgovora Općinskog načelnika općine Novo Sarajevo i Odbora državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine, postupak pred institucijom Ombudsmena je okončan, pa se predmet žalbe broj: Ž-SA-04-40/23 zatvara. Dana 31.10.2023. zaprimljen je odgovor Odbora državne službe za žalbe na Zahtjev za izjašnjenje koji je Institucija ombudsmena BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka. Dana 03.11.2023. zaprimljen je odgovor Opštine Novo Sarajevo na Zahtjev za izjašnjenje koji je Institucija ombudsmena BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka.
201	Ž-SA-04-1198/22	P-68/23	P R E P O R U K U Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	... Ministarstvo pravde je dana 27.03.2023. godine instituciji Ombudsmena dostavio akt, broj: 05-34-7736/22 od 17.03.2023. godine u kojem je između ostalog navedeno: "...Ovim putem Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine Vas obavještava da je dana 8.3.2023. godine zaprimljeno Rješenje Odbora državne službe za žalbe, broj: 01-1-07-2-19-3-23 od 2.3.2023. godine kojim je uvažena žalba ... i kojim je poništeno Rješenje Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine o internom premjštaju broj: 01-34-7736-3/22 od 19.1.2023. godine. Podnositeljica žalbe .... je vraćena na radno mjesto ...." Citirani akt je dana 29.03.2023. godine dostavljen podnositeljici žalbe na izjašnjenje. Podnositeljica žalbe je dana 05.04.2023. godine dostavila instituciji Ombudsmena dopis u kojem je navela da nema potrebe za daljim vođenjem postupka obzirom na Rješenje Odbora državne službe za žalbe. Shodno navedenom, imajući u vidu navode iz citiranog akta Ministarstva pravde, broj: 05-34-7736/22 od 17.03.2023. godine, kao i obzirom da je Preporuka, broj: 68/23 realizirana i da je uspostavljena saradnja sa Ministarstvom pravde, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmet u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

202	Ž-SA-04-103/23	P-136/23	P R E P O R U K U 1. Agenciji za državnu službu Federacije BiH da preispita odluku o poništenju Javnog konkursa broj: 06-30-8-661/22 za prijem rukovodećeg državnog službenika u Poreznoj upravi Federacije BiH, za radno mjesto Rukovodilac Službe - pomoćnik direktora u Središnjem uredu - Služba za internu reviziju. 2. Da nakon postupanja po tački 1. ove Preporuke, Komisija za izbor postupi po Rješenju Agencije za državnu službu FBiH broj: 06-30-8-661-3/22 od 23.12.2022. godine; 3. Da Odbor državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine, ujednači praksu odlučivanja po žalbama u situacijama kada se konkurs poništava na zahtjev rukovodioca nakon okončanja konkursne procedure; 4. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsme BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Dana 04.09.2023. godine Institucija ombudsmana je zaprimila akt ADS FBiH broj: 06-30-8-661/22 od 30.08.2023.godine sa informacijom da je ADS FBiH postupio po preporuci Ombudsmana BiH na način da je dana 16.08.2023. godine izvršena ispravka tehničke greške o Rezultatima stručnog ispita, nakon čega je kandidatkinji dostavljeno Obavještenje o rezultatima stručnog ispita. O odgovorima koji su zaprimani u Instituciji ombudsmana, podnositeljica žalbe je informirana. Obzirom da iz dostavljenih odgovora evidentno da je preporuka Ombudsmana BiH ispoštovana, predmet se u skladu sa članom 35. stavom 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ovim aktom zatvara.
203	Ž-SA-04-89/23	P-142/23	P R E P O R U K U O PČINSKOM SUDU U BANOVICIMA 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Dana 12.01.2024. godine Općinski sud u Banovićima je dostavio instituciji Ombudsmana akt, broj: 127 0 Rs 077239 21 Rs od 08.01.2024 godine u kojem je između ostalog navedeno: "Obavještavamo vas da je u ovoj pravnoj stvari postupak okončan Presudom Kantonalnog suda u Tuzli, br. 127 0 Rs 007239 23 Rs2 od 18.12.2023. godine, a u prilogu vam i dostavljamo navedenu presudu." Shodno navedenom, imajući u vidu navode iz citiranih akta, kao i obzirom da je Preporuka, broj: 142/23 realizirana i da je uspostavljena saradnja sa Općinskim sudom u Banovićima, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmet u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
204	Ž-LI-04-83/23	P-155/23	P R E P O R U K A Srednjoj strukovnoj školi Tomislavgrad - da bez odlaganja poništi Odluku o prestanku ugovora o radu od dana 21.4.2023.g., te Ivani Sušilović vrati raniji radno-pravni status sukladno zakonu i imajući u vidu nalaz i mišljenje Ombudsmana iz ove preporuke; - da u roku od 15 dana računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Instituciju ombudsmana o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji. Ministarstvo znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10 - da bez odlaganja provede proceduru izbora i imenovanja članova Školskog odbora Srednje strukovne škole Tomislavgrad; - da u roku od 15 dana računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Instituciju ombudsmana o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Ombudsmeni BiH su zaprimili obavijest Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa K10 broj: 06-01-38-I-1286/23. od 28.6.2023. g. da je proveden javni natječaj za izbor članova školskog odbora, ali Vlada K10 dostavljeni prijedlog odluke o izboru članova nije stavila na dnevni red, te obavijest Povjerenstva SSS Tomislavgrad broj: 415/23. od 11.7.2023. g. kojom, između ostalog obavještavaju Ombudsmane da je Škola raspisala javni natječaj za popunu radnog mjesta tajnika škole. Dana 10.8.2023. g. Ombudsmeni BiH su obaviješteni da je žaliteljci vraćen raniji radno-pravni status, te je ponovno zaposlena na radnom mjestu tajnik škole, čime se preporuka smatra ispoštovanom. Obzirom da je odgovorna strana otklonila povredu prava, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točka 3. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvore predmet, koji se vodi po Vašoj žalbi.
205	Ž-BL-04-174/23	P-164/23	PREPORUKU • Da odmah uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine • Da se hitno preduzmu sve radnje kako bi se razmotrile i riješile sve nejasnoće u vezi dostavljenog mišljenja, imajući u vidu stav Pedagoškog zavoda USK-a • Da u roku od 30 dana od prijema ove preporuke obavijesti ombudsme o načinu realizacije ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Ministarstvo je dostavilo odgovor da je neophodan dvogodišnji kurs. Imajući u vidu navedeno, od Pedagoškog zavoda USK traženo je izjašnjenje u smislu razjašnjenja, odnosno informacije u vezi profila i stručne spreme nastavnika koji može izvoditi nastavu za predmet informatika u gimnaziji. Pedagoški zavod USK dostavlja izjašnjenje da je prilikom pisanja mišljenja desio propust prilikom tumačenja profila i stručne spreme u srednjim školama, i da je u konkretnom slučaju neophodan dvogodišnji kurs. Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni su mišljenja da je upravo zbog nesaradnje nadležnog ministarstva sa Institucijom ombudsmana došlo do određenih propusta prilikom tumačenja, koji su se na kraju postupka razjasnili na način da je utvrđeno da podnositeljica žalbe na ispunjava uslove konkursa. Predmet podnositeljice žalbe se zatvara.
206	Ž-BL-04-816/22	P-204/23	PREPORUKU direktoru JU Srednje muzičke škole "Čestmir Mirko Dušek" Tuzla 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, po podnesenom zahtjevu podnositeljice žalbe od dana 30.09.2022.godine, donese odgovarajući upravni akt, uvažavajući član 37a Kolektivnog ugovora za djelatnost srednjeg obrazovanja u Tuzlanskom kantonu 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Aktom Škole broj: 04-I-1184/23, od dana 08.09.2023. godine, Ombudsmen Bosne i Hercegovine obaviješten je o preduzetim aktivnostima na realizaciji izdate preporuke, u kome se između ostalog navodi da je rješenjem škole broj: 134/22, od dana 06.02.2023. godine, podnositeljici žalbe priznato pravo na dodatak na platu po osnovi otežanih uslova rada. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
207	Ž-SA-04-920/23	P-325/23	P R E P O R U K U 1. Da Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije podnositeljici žalbe omogućiti upostavljanje radno-pravnog statusa u skladu sa rješenjem o postavljenju državne službenice broj: 08-30-I-252/23 od 21.03.2023. godine. 2. Da u roku od 15 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsme BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Imajući u vidu da je Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije dostavilo izjašnjenje iz kojeg se nesumnjivo može zaključiti da prihvata preporuku Ombudsmana Bosne i Hercegovine, te da će ista biti ispoštovana kao i Rješenje Jedinice za budžetsku inspekciju Federalnog ministarstva finansija/financija do kraja 2024. godine. U konkretnom predmetu institucija Ombudsmana poduzele sve mjere u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima radi čega se predmet podnositeljice žalbe se ovom odlukom zatvara, uz napomenu da ukoliko se pojave nove i relevantne činjenice koje bi dale osnova za daljim postupanjem, predmet se može ponovo otvoriti.
208	Ostvarena saradnja						
209	Ž-BR-04-112/22	P-19/23	- da prispitaju svoju odluku o preraspodjeli žalitelja na radno mjesto domaćina u RJ "Higijena grada" od 24. 2. 2020. godine, a imajući u vidu invalidnost imenovanog i rješenje Federalnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje Mostar, Županijsko administrativna službe u Tuzli broj: 118-81098-58 od 13. 3. 2013. godine ; -da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama na izvršenju Preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Dana 17. 2. 2023. godine institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Javnog komunalnog poduzeće Komunalac doo Tuzla broj: 01-205/23-1 od 14. 2. 2023. godine u kojem se navodi: " ...Ponovnim uvidom u dosje zaposlenika D.S, utvrđeno je da je poslodavac prilikom raspoređivanja zaposlenika ... u potpunosti uvažio rješenje Federalnog zavoda za PIO/MIO Mostar, kojim je utvrđeno da kod žalitelja postoji promijenjena radna sposobnost i da je rasvrstan u II kategoriju invalidnosti. Žalitelju je ponuđeno, a isti je prihvatio radno mjesto „domaćin“... Ponovo ističemo da je žalitelj dana 14.12.2016. godine podnio tužbu Općinskom sudu u Tuzli protiv preduzeća, a iz istih navoda koje je dao u žalbi, te je Presudom Općinskog suda u Tuzli br 32 0 Rs 293276 16 Rs od 09.11.2017. godine tužbeni zahtjev radnika odbijen u cjelosti, kao neosnovan, a D.S.obavezan da preduzeću naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 1.474,20 KM. Kantonalni sud u Tuzli, rješavajući po žalbi D.S. protiv prvostepene presude, donio je dana 14.01.2021. godine Presudu br. 32 0 Rs 293276 18 Rs2 kojom se žalba odbija i prvostepena presuda potvrđuje. I tokom sudskog postupka, ni prvostepeni ni drugostepeni sud nije našao da je povijedeno bilo koje pravo D.S. iz radnog odnosa. Uvažavajući Vašu Preporuku i nastojanje da se poštuju principi Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, kao i rješenje Federalnog PIO MIO, ističemo da preduzeće postupa isključivo prema važećim propisima, uzimajući u obzir sve potrebe zaposlenika, a naročito kada je riječ o životu i zdravlju radnika." Uzimajući u obzir odgovor Javnog komunalnog poduzeća Komunalac doo Tuzla, kao i činjenicu da je preporuka P-19/23 prihvaćena, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine sukladno članku 35. stavku 1. točka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmet broj: Ž-BR-04-112/22. Dana 20.11.2023. zaprimljen je odgovor JKP Komunalac na Zahtjev za izjašnjenje zbog neizvršenja preporuke koji je Institucija ombudsmana BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka.

210	Ž-SA-04-708/22	P-85/23	P R E P O R U K U 1. Da direktor, imajući u vidu nalaze iz ove Preporuke, razmotri izmijenjeni ugovor o radu na neodređeno vrijeme broj: 09-18401-1-1 od 24.11.2022. godine u cilju realizacija rješenja FZ PIO/MIO broj: FZ12/2/1-31-2-27716/22 od 19.05.2022. godine i premještaja podnositeljice žalbe na drugo radno mjesto; 2. Da se upostave interni akti kojim je uređeno pitanje ostvarivanja novčane naknade (propisano ko ostvaruje pravo na novčanu naknadu, kriteriji na temelju kojih se ostvaruje, obračun, isplata, uz objavljivanje rješenje o isplati oglasnoj tabli i službenoj web stranici Kompanije za svakog pojedinačnog zaposlenog); 3. Da se uspostavi mehanizam za prevenciranje i zaštitu od svih oblika diskriminacije u skladu sa čl. 24. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije i da se osigura da se u radno-pravnim odnosima sa zaposlenicima poštuju odredbe Zakona o zabrani diskriminacije BiH i principi jednakog postupanja u cilju osiguranja efikasnih internih procedura zaštite od diskriminacije; 4. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 52. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Dana 28.04.2023. godine Institucija ombudsmena je zaprimila akt generalnog direktora "Elektroprenosa-Elektroprijenosa BiH" broj: 05-11861-14/2022 od 26.04.2023. godine, sa odgovorom direktora Operativnog područja u Sarajevu broj: 09-IV-6439-1/26 u kojem je između ostalog navedeno: • Vezano za tačku 1. Preporuke da direktor razmotri izmijenjeni ugovor o radu na neodređeno vrijeme broj: 09-18401-1-1 od 24.11.2022. godine u cilju realizacije rješenja FZ PIO/MIO broj: FZ 12/2/1-31-2-27716/22 od 19.05.2022. godine i premještaju žaliteljice na drugo radno mjesto, već ranije u dostavljenim izjašnjenjima Kompanije koji su u postupku po žalbi dostavljeni Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, navedeno je da prema važećem Pravilniku o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Elektroprenosu u BiH a.d. Banja Luka ne postoji niti jedno radno mjesto za obavljanje poslova sa visokom stručnom spremom koju imenovana posjeduje koji bi mogli da se obavljaju na način da ne iziskuju sjedenje u većem dijelu radnog vremena a radi se o poslovima koji se pretežno obavljaju uz korištenje računara... • U pogledu tačke 2. Preporuke da se uspostave interni akti kojima je uređeno pitanje ostvarivanja novčanih naknada, kriterija na osnovu kojih se ostvaruju te naknade, te obračun i isplate uz objavljivanje rješenja o isplati na oglasnoj tabli i službenoj web stranici Kompanije, treba navesti da postoje akti, procedure, pravilnici itd., koji su doneseni od strane nadležnih organa u Kompaniji i da se primjenjuju u odnosu na svakog zaposlenika. Svi akti o kojima trebaju biti upoznati zaposlenici, redovno se objavljuju na oglasnoj ploči u sjedištu Kompanije ali i u svim organizacionim dijelovima koje podrazumijeva i Operativno područje Sarajeva... • U vezi tačke 3. Preporuke da se uspostave mehanizmi za prevenciranje i zaštitu od svih oblika diskriminacije u skladu sa članom 24. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije i da se osigura da se u radno-pravnim odnosima sa zaposlenicima poštuju odredbe Zakona o zabrani diskriminacije BiH i principi jednakog postupanja u cilju osiguranja efikasnih internih procedura zaštite od diskriminacije, ponovo navodimo da se prema žaliteljici nije vršila nikakva diskriminacija, omalovažavanje, niti povredjivanje njene ličnosti. U Kompaniji Elektroprenosa BiH a.d. Banja Luka je donijet od strane Upravnog odbora Etički kodeks koji je stupio na snagu 21.09.2005. godine i u kojem se u čl. 6. propisuje poštivanje ličnosti i nediskriminacija svakog zaposlenika a takođe je donijeto od strane Uprave Kompanije Uputstvo o zaštiti od uznemiravanja na radu br. 06-7029-1/2022 od 20.04.2022. godine kojim je propisan postupak zaštite od uznemiravanja na radu, o načinu podnošenja zahtjeva, sastav i nadležnost Komisije za provođenje postupka zaštite od uznemiravanja na radu kod poslodavca, način obezbjeđenja tajnosti podataka i druga pitanja koja su bitna za provođenje postupka zaštite od uznemiravanja na radu ali žaliteljica nikad nije podnijela nikakav zahtjev poslodavcu vezano za uznemiravanje na radu. ... Dana 04.05.2023. godine Institucija ombudsmena je zaprimljeni odgovor "Elektroprenosa-Elektroprijenosa BiH" dostavila podnositeljica žalbe. Obzirom na činjenicu da je u konkretnom slučaju izdata preporuka u vezi koje je dostavljen odgovor, Institucija ombudsmena nema osnova za nastavkom postupka, te se predmet u skladu sa članom 35. stavom 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ovim aktom zatvara.
211	Ž-MO-04-128/22	P-190/23	ZAKLJUČAK: Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni su mišljenja da je potrebno preispitati Zakon o zaštiti obitelji s djecom Hercegovako-neretvanskog kantona, na način da se dopuni odredbom kojom bi se ženi – majci, koja u skladu sa propisima o radu, radi polovinu punog radnog vremena, isplatila naknada plaće za polovinu radnog vremena kada ne radi, a kako je to propisano odredbom čl. 68. Zakona o radu FBiH. Ovim putem pozivamo Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne skrbi HNK, da u roku od 90 dana od dana prijema ove inicijative obavijesti instituciju Ombudsmena o mjerama koje su poduzete u svrhu realizacije.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	28.08.2023. zaprimljen odgovor Ministarstva zdravlja, rada i socijalne skrbi HNK. 28.12.2023. Zaprimljen odgovor FM rada i socijalne politike 04.03.2024. zaprimljen je odgovor Ministarstva rada, zdravlja i socijalne skrbi HNK.
212	Ž-SA-04-310/21	P-222/23	PREPORUKU FEDERALNOM MINISTARSTVU RADA I SOCIJALNE POLITIKE 1. da odmah po prijemu ove preporuke postupi sukladno Zakonu o upravnom postupku Federacije BiH te podnese prijedlog za rješavanje sukoba nadležnosti između Federalnog ministarstva zdravstva i Federalnog ministarstva rada i socijalne politike Vladi Federacije Bosne i Hercegovine; 2. da o načinu ispoštovanja ove preporuke obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine u što kraćem roku.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	01.11.2023. zaprimljen odgovor FM socijalne politike na Urgenciju poslanu 04.101.2023. 10.01.2024. zaprimljena kopija akta Ureda premijera - prosljeđivanje obavijesti o nepoštivanju Preporuke P-222/23 FM socijalne politike i FM zdravstva. 23.01.2024 odgovor FM rada i socijalne politike. 06.02.2024 odgovor ured Premijera 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
213	Ž-SA-04-352/23	P-265/23	P R E P O R U K U 1. Da Ministarstvo odbrane/obrane Bosne i Hercegovine podnositelji žalbe omogućiti adekvatnu pravnu pouku i označi drugostepeni organ koji bi meritorno razmatrao osnovanost prekida vojne službe; 2. Da u roku od 15 dana, saglasno članu 52. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Dana 30.10.2023. godine Institucija ombudsmena je zaprimila akt Ministarstva odbrane BiH akt broj: 10-34-7-13-10/23 od 24.10.2023. godine u kojem se između ostalog navodi: MO BiH je 26.04.2023. godine dostavio žalbu imenovanog na naredbu o prestanku vojne službe Žalbenom savjetu pri Savjetu ministara BiH. Žalbeni savjet pri Savjetu ministara BiH je dana 15.05.2023. godine donio Zaključak kojim se odbacuje žalba imenovanog izjavljena na Naredbu MO BiH gdje u pouci o pravnom lijeku stoji da je Zaključak konačan u upravnom postupku i protiv njega nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor. Upravni spor se pokreće tužbom kod Suda BiH u roku od 60 dana od dana prijema zaključka. Članom 179. stav (3) Zakona o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine11, broj: 88/05, 53/07, 59/09, 74/10, 42/12, 41/16 i 38/18) određeno je da se protiv akata koji se odnose na: premještaj, unapređenje, postavljenje i prestanak službe profesionalnog vojnog lica ne može voditi upravni spor. Članom 214. stav (6) Zakona o upravnom postupku Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine11, broj: 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16) određeno je da žalba mora biti dozvoljena protiv svih prvostepenih rješenja u kojima je zakonom isključen upravni spor. Shodno navedenim zakonskim odredbama, uzimajući u obzir da se radi o aktu kojim se uređuje prestanak službe profesionalnog vojnog lica, protiv kojeg se ne može voditi upravni spor, Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine je dužno osigurati pravo na žalbu. Drugostepeni organ u odnosu na prvostepena rješenja i druge upravne akte ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine je Žalbeno vijeće pri Vijeću ministara BiH, te je na osnovu navedenog, stranka u pravnoj pouci upućena na podnošenje žalbe tom organu. ... Obzirom da Institucija ombudsmena u konkretnom predmetu sačinila preporuku na koju je zaprimljeno očitovanje, predmet se u skladu sa članom 35. stavom 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ovim aktom zatvara.
214	Ž-SA-04-298/23	P-277/23	PREPORUKU VLADI ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA-UREDU PREMIJERA 1. da po prijemu ove preporuke poništi Odluku, broj: 02-30-14548-12/22 od 10.02.2023. godine, donesenu od strane šefa Ureda premijera Vlade Zeničko-dobojskog kantona jer ista nije sukladna Zaključku Vlade Zeničko-dobojskog kantona broj: 02-30-19140/22 od 26.12.2022. godine. 2. da pritužiteljici ... omogućiti radnopravni status sukladno rješenju broj: 02-30-14548-8/22 od 16.11.2022. godine. 3. da u cilju onemogućavanja različitog tumačenja Zakona o namještenicima u organima državne službe u Bosni i Hercegovini nadležnim institucijama upute prijedlog izmjene istog kako bi se zakonski uredilo pitanje mogućnosti poništenja javnog oglasa. 4. da o načinu ispoštovanja ove preporuke obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. Rad na predmetu je u toku. 22.02.2024. zaprimljen odgovor Vlade Zeničko-dobojskog kantona, u kojem je, između ostalog, navedeno da je "u toku pravno rješavanje navedene predstave..." te da će u najkraćem roku biti dat odgovor.
215	Ž-SA-04-1277/22	P-203/23	P R E P O R U K U Ministarstvu civilnih poslova Bosne i Hercegovine 1. Da imajući u vidu važnost postojanja i rada Biblioteke za slijepa i slabovidna lica u Bosni Hercegovini, Ministarstvo civilnih poslova BiH u odnosu na svoje nadležnosti u oblasti socijalne zaštite koordinira aktivnosti i poduzme adekvatne mjere u cilju rješavanja statusnih pitanja i načina finansiranja Biblioteke; 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	25.12.2023. zaprimljen odgovor Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine. Odgovor je dostavljen stranci na izjašnjenje. Do 31.01.2024. kada je vršeno ažuriranje praćenja realizacije preporuka , uvidom u bazu podataka je utvrđeno da komentar stranke nije zaprimljen. 08.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku
216	Ž-BL-04-493/23	P-323/23	PREPORUKU ZU Dom zdravlja, Bihać, da, po prijemu ove preporuke, preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju preispitivanja Odluke direktora ZU Dom zdravlja Bihać, broj: 4507/23 od 27.07.2023. godine, uzimajući u obzir mišljenje ombudsmena izneseno u ovoj preporuci, te da u roku od 30 dana, računajući od prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o preduzetim mjerama u cilju realizacije navedene preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	21.12.2023. zaprimljen je odgovor ZU Dom zdravlja Bihać u kojem je navedeno da je stranka pokrenula sudski spor, te da će o ishodu obavijestiti Instituciju ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. 08.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku

217	Ž-SA-04-828/23	P-324/23	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu pravde, Upravnom inspektoratu • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi instituciji Ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Razmatrajući navedeni predmet, odnosno utvrđeno činjenično stanje Institucija ombudsmena nije imala osnova za nastavkom postupka. Naime, uzimajući u obzir da podnositeljica žalbe nije dobila odgovor Upravnog inspektorata, Institucija ombudsmena je shodno svojim ovlastima navedenom organu uputila preporuku nakon koje je upostavljena saradnja, odnosno dostavljeno očitovanje po predstavkama podnositeljice žalbe. Nadalje, u toku postupka pred Institucijom ombudsmena organ koji je nadležan za odlučivanje u drugom stepenu kada su u pitanju žalbe po javnim konkursima koji se provode u organima državne službe Federacije Bosne i Hercegovine, blagovremeno je donio odluku na koju podnositeljica žalbe ima pravo pokretanje postupka za preispitivanje rješenja tužbom kod nadležnog suda. Obzirom na prije navedeno, predmet se u skladu sa članom 35. stavom 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ovim aktom zatvara.
218	Ž-SA-04-1183/23	P-349/23	P R E P O R U K U Predsjedavajućem Odbora državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da, razmotri mogućnost prioritentnog odlučivanja, uvažavajući navode podnositeljice žalbe, utvrđivanjem svih relevantnih činjenica izraženih u žalbi, a uzimajući u obzir i stavove iz Preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi odluku donesenu u skladu sa ovom Preporukom;	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	17.01.2024. zaprimljen odgovor Odbora državne službe za žalbe FBiH Sarajevo 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku. Stranka se izjasnila na dostavljeni odgovor Odbora.
219	Nije realizirana						
220	Ž-SA-04-1084/22	P-26/23	P R E P O R U K U direktoru JU Srednja građevinsko-geodetska škola Sarajevo i ministrici Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo • da poduzmu sve zakonom propisane mjere i aktivnosti kako bi se otklonile povrede prava žaliteljice, u vezi sa molbom za zamjenu radnog mjesta i zaključivanjem ugovora o radu na neodređeno vrijeme, a sve u skladu sa stavom Ombudsmena Bosne i Hercegovine izražen u ovoj Preporuci • Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su u konkretnom predmetu ukazali na činjenicu da prema već navedenim postupanjima JU Srednje građevinsko - geodetska škola, ista nikada nije imala intenciju razmotriti molbu za zamjenu radnog mjesta žaliteljice obzirom da je i prije isteka ugovora o radu na određeno vrijeme već objavila javni konkurs za popunu upražnjenih radnih mjesta, te nepodnošenjem zahtjeva za zamjenu radnog mjesta prije vremena (upražnjena mjesta) takav kandidat ne bi imao prilike odnosno realne mogućnosti za ostvarenje takvog prava.Postavlja se pitanje kada je žaliteljica trebala podnijeti zahtjev za zamjenu radnog mjesta, jer da je podnijela po isteku ugovora javni konkurs i procedura već bi bili provedeni. Stoga ombudsmeni Bosne i Hercegovine nalaze osnovanim postupanje žaliteljice podnošenjem molbe 05.04.2022. godine imajući u vidu planiranje kadrovskih potreba. Imajući u vidu sadržaj Preporuke P-26/22 od 20.01.2023. godine, kao i akte JU Srednja građevinsko - geodetska škola Sarajevo od 13.03.2023. godine , te Informaciju Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo od 17.04.2023. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da u konkretnom slučaju nije došlo do realizacije predmetne Preporuke. Informacija o nerealizaciji Preporuke će biti uvrštena u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.
221	Ž-BL-04-320/22	P-99/23	1. Skupštini Unsko-sanskog Kantona i Univerzitetu u Bihacu, da po prijemu preporuke preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju imenovanja Upravnog odbora Univerziteta u Bihacu, i odlučivanja o prigovoru .... 2. da o učinku ove Preporuke obavijesti Ombudsmenu u roku od 60 dana od dana prijema iste	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Skupština Unsko-sanskog Kantona je u dostavljenom odgovoru od 08.05.2023. godine navela da je dana 26.04.2023. godine na svojoj 3. Redovnoj sjednici Skupštine donijela Odluku o privremenom imenovanju članova Upravnog odbora JU Univerziteta u Bihacu. S obzirom da nije dostavljena informacija da li je odlučeno o prigovoru imenovanog, ponovo je upućen akt Skupštini Unsko-sanskog Kantona i Univerzitetu u Bihacu, radi dostavljanja tražene informacije. Univerzitet u Bihacu je dana 31.08.2023. godine, dostavio odgovor u kojem se navodi da zbog proteka zakonskog roka u kojem se trebalo odlučivati po prigovoru .... Privremeni Upravni odbor Univerziteta u Bihacu (kojeg je u međuvremenu imenovala Skupština USK-a dana 26.04.2023. godine na period od 90 dana) nije razmatrao predmetni prigovor u redovnom postupku utvrđenom članom 108. Pravilnika o radu Univerziteta u Bihacu, odnosno u skladu sa članom 114. Zakona o radu Federacije BiH („Sl. novine FBiH“, broj: 26/16 i 89/18). Proces izbora tri člana Upravnog odbora iz reda akademske zajednice je pri kraju i okončaće se do kraja septembra ove godine. Navedeni odgovori su upućeni podnosiocu žalbe na komentar. S obzirom da iz dostavljenih odgovora proizilazi da preporuka Institucije ombudsmena nije u potpunosti ispoštovana, odnosno iako je formiran privremeni upravni odbor o prigovoru imenovanog nije odlučeno, te kako je izdavanjem iste preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi .... Podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu. Takođe, navedeni predmet biće uvršten u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sa pominjanjem organa koji su odbili postupiti po preporuci.
222	Ž-BL-04-1/23	P-116/23	P R E P O R U K U U Ministarstvu saobraćaja i veza Republike Srpske i Željeznicama Republike Srpske a. d. Doboj 1. Da Ministarstvo saobraćaja i veza Republike Srpske preispita odredbe Pravilnika o stručnoj osposobljenosti radnika koji neposredno učestvuju u vršenju željezničkog saobraćaja 646. 2. Da Željeznice Republike Srpske a. d. Doboj usklade svoje postupanje sa nalazima iz ove Preporuke i otklone diskriminatoran tretman pojedinih kategorija lica. 3. Da u roku od 30 dana obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 13.04/340-1269/23 od 07.06.2023. godine, Ministarstvo saobraćaja i veza Republike Srpske, između ostalog, navodi: „....U okviru postupka restrukturiranja, obaveza „Željeznice Republike Srpske“ je i donošenje Plana zapošljavanja. Restrukturiranjem je predviđeno da, ovo privredno društvo zapošljava ukupno 2098 radnika, ali, s obzirom da je tokom 2022. godine, no različitim osnovama, radni odnos prestao za 60 radnika (penzionisanje, smrt, sporazumni raskid radnog odnosa). „Željeznice Republike Srpske“ se suočile sa nedostatkom izvršnog osoblja u Poslovima infrastrukture i Poslovima operacija. U postupku rješavanja nedostatka radne snage iscrpljene su sve mogućnosti, te je prijem novih radnika bilo, jedino, moguće rješenje. Nedostatak izvršnog osoblja, kao i zapošljavanje lica koja ne ispunjavaju propisane uslove predstavlja ozbiljnu prijetnju za bezbjednost i redovno odvijanje željezničkog saobraćaja. U konkretnom slučaju, u oglasu je traženo izvršno osoblje koje bi, nakon provedene konkursne procedure, odmah moglo pristupiti obavljanju radnih zadataka na željeznici. Znači, za svako radno mjesto, navedeno je traženo zanimanje, stručna sprema, radno iskustvo, zdravstvena kategorija, te ispunjen poseban uslov "položen stručni ispit no 646 Pravilniku", a što „podrazumijeva stručni ispit za konkretno radno mjesto ili veći stepen stručnog osposobljavanja kojim je obuhvaćen Plan i program osposobljavanja za to radno mjesto, nakon odrađenog pripravničkog staža“. ... Pravilnik 646 je usklađen sa sadašnjim potrebama „Željeznica Republike Srpske“ i propisima koji uređuju oblast željezničkog saobraćaja, a takođe, treba naglasiti da na tržištu rada, još uvijek, postoje kadrovi koji ispunjavaju uslove na ovom pravilniku. Naravno, kao i u svim drugim djelatnostima, i u željezničkom saobraćaju kada se steknu uslovi za angažovanje pripravnika, biće omogućen prijem i polaganje stručnog ispita, nakon odrađenog pripravničkog staža.“ Izdavanjem Preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se neispoštovanom. S obzirom na sve navedeno, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
223	Ž-SA-04-295/23	P-122/23	P R E P O R U K U U 1. KJKP GRAS d.o.o. Sarajevo – da u koordinaciji sa resornim ministarstvom iznade rješenje i izvrši uplatu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje u cilju povezivanja staža osiguranja za podnositelja žalbe radi ostvarivanja prava na penziju; 2. da blagovremeno obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove Preporuke. • Ova Preporuka dostavlja se na znanje: • Ministarstvu Saobraćaja Kantona Sarajevo	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	NE	Nakon razmatranja dostavljenih odgovora, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatovali su da P-123/23 od 19.05.2023. godine nije realizirana, te su ocijenili da nema osnova za daljim poduzimanjem aktivnosti i mjera na predmetu podnositelja žalbe. Gotovo istovjetna izjašnjenja od strane Preduzeća i Vlade Kantona Sarajevo – Ministarstva saobraćaja Kantona Sarajevo dostavljena su u periodu od 2016. godine do 2023. godine. Ombudsmeni sa žaljenjem konstatuju da je izostala sistematska reakcija nadležnih organa, odnosno da označeni odgovorni organi nisu preduzeli potrebne aktivnosti u cilju rješavanja konkretne predmetne problematike. S obzirom da je institucija Ombudsmena u konkretnom predmetu podnositelja žalbe utvrdila kršenje prava, izdala Preporuku kojom je isto konstatirala i poduzela sve mjere u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, predmet podnositelja žalbe se zatvara ovom odlukom uz napomenu da će navedeni slučaj biti uvršten u Godišnji izvještaj institucije Ombudsmena za 2023. godinu. Dana 17.10.2023. zaprimljen je odgovor Ministarstva saobraćaja Kantona Sarajevo na urgenciju ombudsmena u sklopu izrade Spe.izvještaja praćenja realizacije preporuka.
224	Ž-MO-04-143/22	P-126/23	P R E P O R U K U U • Gradonačelniku Grada Trebinje 1. da bez odlaganja žaliteljima vrati raniji radno pravni status u Teritorijalnoj vatrogasno-spašilačkoj jedinici Gradske uprave Grada Trebinje, a popunjavanje Odjeljenja za opštu upravu, Odsjeka za civilnu zaštitu, izvrši sukladno zakonu imajući u vidu nalaz i mišljenje Ombudsmena iz ove preporuke; 2. da u roku od 15 dana računajući od dana prijema preporuke, obavijesti instituciju Ombudsmena o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Institucija Ombudsmena, dana 23.06.2023. godine, zaprimila je izjašnjenje Gradonačelnika iz kojeg je razvidno da nema namjeru postupiti po izdatoj preporuci, nego ističe kako su u tijeku parnični postupci, pred nadležnim sudom, te smatra kako treba čekati ishod postupka, nakon čega će postupiti sukladno odluci Suda. Prema dogovoru sa podnositeljima žalbe, Institucija Ombudsmena uputila je, dana 28.08.2023. godine, Osnovnom sudu u Trebinju, obavijest o Preporuci broj P-126/23, koju preporuku će Sud cijeliti kao dokaz, u radnim sporovima koje podnositelji žalbe, vode protiv Gradonačelnika Grada Trebinja. Imajući u vidu izneseno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine odlučili su da u smislu čl. 35. st. 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (preporuka nije prihvaćena, a Ombudsman je nakon toga poduzeo radnje suglasno Zakonu), zatvore predmete broj: Ž-MO-04-143/22 i Ž-MO-04-19/23.
225	Ž-MO-04-19/23	P-126/23	P R E P O R U K U U • Gradonačelniku Grada Trebinje 1. da bez odlaganja žaliteljima vrati raniji radno pravni status u Teritorijalnoj vatrogasno-spašilačkoj jedinici Gradske uprave Grada Trebinje, a popunjavanje Odjeljenja za opštu upravu, Odsjeka za civilnu zaštitu, izvrši sukladno zakonu imajući u vidu nalaz i mišljenje Ombudsmena iz ove preporuke; 2. da u roku od 15 dana računajući od dana prijema preporuke, obavijesti instituciju Ombudsmena o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Institucija Ombudsmena, dana 23.06.2023. godine, zaprimila je izjašnjenje Gradonačelnika iz kojeg je razvidno da nema namjeru postupiti po izdatoj preporuci, nego ističe kako su u tijeku parnični postupci, pred nadležnim sudom, te smatra kako treba čekati ishod postupka, nakon čega će postupiti sukladno odluci Suda. Prema dogovoru sa podnositeljima žalbe, Institucija Ombudsmena uputila je, dana 28.08.2023. godine, Osnovnom sudu u Trebinju, obavijest o Preporuci broj P-126/23, koju preporuku će Sud cijeliti kao dokaz, u radnim sporovima koje podnositelji žalbe, vode protiv Gradonačelnika Grada Trebinja. Imajući u vidu izneseno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine odlučili su da u smislu čl. 35. st. 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (preporuka nije prihvaćena, a Ombudsman je nakon toga poduzeo radnje suglasno Zakonu), zatvore predmete broj: Ž-MO-04-143/22 i Ž-MO-04-19/23.
226	Ž-SA-04-306/23	P-179/23	P R E P O R U K U U Vladi Kantona Sarajevo 1. Da izvrši dopunu Zakona o državnoj službi u Kantonu Sarajevo u skladu sa zaključkom i mišljenjem Ombudsmena, te isti uputi u dalju proceduru; 2. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	....Sljedom navedenog, Skupština Kantona Sarajevo je na radnoj sjednici održanoj 06.12.2021. godine, donijela Odluku o zajedničkom izvršavanju nadležnosti sa Federacijom Bosne i Hercegovine u okviru sveukupne reforme javne uprave („Službene novine Kantona Sarajevo“ broj 50/21), kojom se izražava opredjeljenje Kantona Sarajevo za zajedničko izvršavanje nadležnosti sa Federacijom Bosne i Hercegovine u okviru sveukupne reforme javne uprave, kao i opredjeljenje za donošenje jedinstvenog Zakona o državnoj službi i Zakona o namještenicima na cijeloj teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine. Imajući u vidu navedenu odluku, kao i opredjeljenje Kantona Sarajevo, obustavljene su dalje aktivnosti na donošenju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj službi u Kantonu Sarajevo....“ Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da Preporuka, broj: P-179/23 nije realizirana ali da je ostvarena saradnja sa Vladom Kantona Sarajevo, te se ovom odlukom predmet se zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine

227	Ž-BL-04-616/22	P-176/23	P R E P O R U K U Preporučuje se Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske da razmotri opravdanost postupanja u konkretnom slučaju i isplati otpremninu podnositeljci žalbe. Ombudsmeni pozivaju Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske da u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmene o učincima Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Dana 27.09.2023. godine Ombudsmeni zaprimaju odgovor Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske broj 16-126-545-2/22 od 20.09.2023. godine. Ministarstvo pojašnjava da se isplata vrši prema spiskovima koji se sačinjavaju prema redosljedu donošenja rješenja i u skladu sa raspoloživim sredstvima za ove namjene doznačenim od Ministarstva finansija. Napominju i da se u rješenjima kojima je priznato pravo na otpremninu ne utvrđuje novčani iznos otpremnine, već samo koeficijent, koji se množi sa prosječnom platom u Republici Srpskoj, u momentu isplate rješenja, tako da po tom osnovu lica kojima je priznato pravo nisu oštećena zbog čekanja isplate. Zbog velikog broja rješenja kojima je utvrđeno pravo na otpremninu u odnosu na iznos sredstava koja se svake godine planiraju u budžetu Republike Srpske za ove namjene, Ministarstvo nije u mogućnosti da sve isplati odmah po donošenju rješenja zbog čega se i u rješenju navodi da će otpremnina biti isplaćena po obezbjeđenju sredstava za te namjene. Kada je u pitanju dinamika isplate otpremnine, isplata se vrši prema rješenjima iz 2016. godine, a kako je rješenje podnositeljce žalbe iz 2017. godine, realizacija rješenja zavisi od priliva novčanih sredstava za ove namjene i broja rješenja donesenih prije rješenja podnositeljce žalbe. Navode da je situacija u kojoj se nalazi podnositeljca žalbe razumljiva, ali da trenutno nisu u mogućnosti da njenom zahtjevu udovolje. O odgovoru Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske broj 16-126-545-2/22 od 20.09.2023. godine upoznata je podnositeljca žalbe. Imajući u vidu sve istaknuto, Ombudsmeni konstatuju da Preporuka Ombudsmena nije realizovana. Shodno tome, Ombudsmeni predmet zatvaraju, ali istovremeno konstatuju da će ovaj slučaj nepostupanja po Preporuci Ombudsmena broj P-176/23 od 14.07.2023. godine biti prezentovan u Godišnjem izvještaju o aktivnostima Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu .
228	Ž-BL-04-350/23	P-220/23	P R E P O R U K U Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine I. Da uskladi unutrašnje pravne propise sa načelima dobre uprave, kako bi na što izvjesniji način uredili hijerarhijski odnosi unutar Komisije, sa ciljem što kvalitetnijeg procesa rada, a u skladu sa nalazima u ovoj Preporuci; 2. Da u roku od 60 dana obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	NE	S obzirom na činjenicu da u ostavljenom roku nije dostavljen odgovor na Preporuku, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su uputili urgenciju Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine da preduzme mjere iz svoje nadležnosti na potpunom provođenju Preporuke Ombudsmena za ljudska prava u skladu sa u njoj sadržanim nalazima i citiranim zakonskim normama. ... Izdavanjem preporuke i slanjem urgencije, iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsmen za ljudska prava ima po pojedinačnim žalbama građana.
229	Ž-BL-04-622/23	P-338/23	PREPORUKU direktoru JU Osnovne škole "Branko Ćopić" Banjaluka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, preispitaju odluku Školskog odbora broj: 1127-2/23, od dana 10.10.2023. godine, 2. Da bez odlaganja proceduru konkursa broj: 1059/23, od dana 25.09.2023. godine, ponovi na način da razmotri mogućnost uvažavanja izjavljene žalbe na zaključak Škole broj: 119/23, od dana 09.10.2023. godine, uvažavajući nalaz i mišljenje iz ove preporuke Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	22.01.2024. Ministarstvu prosvjete i kulture dostavljeno obavještenje o neizvršavanju Preporuke P-338/23 06.03.2024. zaprimljen odgovor Ministarstva prosvjete i kulture Rs.
230	Nema odgovora						
231	Ž-LI-04-100/23	P-184/23	Da pomoćnik direktora Federalne Uprave civilne zaštite p.o. Vlade Federacije BiH, preispita navode iznijete u ovoj preporuci, te nakon što utvrdi da li žaliteljica ostvaruje sva prava data Rješenjem o premještanju i postavljenju na radno mjesto Federalne uprave civilne zaštite broj: 08-30-1-133/2022 od 30.12.2022. godine, koje je još uvijek na snazi, iznade kompromisno rješenje, kojim bi žaliteljica ostvarivala sva prava proizašla iz pomenutog rješenja, Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove preporuke:	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	Dana 30.08.2023. godine žaliteljica je obavijestila Ombudsmene Bosne i Hercegovine da je odgovorna strana ispoštovala preporuku br: P-184/23, ali da se ona, zbog pogoršanog zdravstvenog stanja trenutno nbalazi na bolovanju. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.5. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-04-100/23.
232	UKUPNO	-		10 - Radni odnosi			
233	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
234	34	35	14	0	10	9	1
235	POVREDA PRAVA :	11 - Obrazovanje					
236	Realizirana						
237	Ž-SA-04-892/22	P-69/23	P R E P O R U K U Kantonalnom tužilaštvu Tuzlanskog kantona 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	11 - Obrazovanje	Realizirana	DA	U konkretnom slučaju institucija Ombudsmena je ostvarila saradnju sa Federalnim tužilaštvom Federacije Bosne i Hercegovine, međutim sa Kantonalnim tužilaštvom Tuzlanskog kantona nije. Predmeti će biti uvršteni u Godišnji izvještaj o rezultatima rada Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te se ovom odlukom zatvaraju u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
238	Ž-SA-04-894/22	P-69/23	P R E P O R U K U Kantonalnom tužilaštvu Tuzlanskog kantona 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	11 - Obrazovanje	Realizirana	DA	U konkretnom slučaju institucija Ombudsmena je ostvarila saradnju sa Federalnim tužilaštvom Federacije Bosne i Hercegovine, međutim sa Kantonalnim tužilaštvom Tuzlanskog kantona nije. Predmeti će biti uvršteni u Godišnji izvještaj o rezultatima rada Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te se ovom odlukom zatvaraju u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
239	Ž-BR-04-257/22	P-202/23	1. Da, u skladu sa odredbama Zakona o upravnom postupku Federacije BiH donese odluku po prigovoru žaliteljice od 05.10.2022.godine i omogući korištenje propisanih pravnih lijekova. 2. Da u roku od 15 dana, od dana prijema ove preporuke izvijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	11 - Obrazovanje	Realizirana	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaprimili su akt Ministarstva obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona broj: 10-11-30163-3/22 od 12.09.2023. godine u kojem se navodi: "...obavještavamo vas da je Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona u skladu sa odredbama Zakona o upravnom postupku, po prigovoru imenovane od 05.10.2022. godine, donijelo je rješenje, broj: 10-11-30163-2/22 od 12.09.2023. godine, kojim je odlučeno o predmetnom prigovoru imenovane čime je omogućeno korištenje propisanih pravnih lijekova." Imajući u vidu činjenicu da je Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine realizirana, u skladu sa članom 35. stav 1.tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 104/11), zatvara se predmet pod brojem Ž-BR-04-257/22.
240	Ž-BR-04-133/23	P-267/23	1. da razmotre navode učenika koji ukazuju na sporno postupanje predmetnog nastavnika i poduzmu neophodne radnje i mjere propisane pozitivnim zakonskim propisima kako bi se osigurao kvalitetan nastavni proces, pedagoški pristup učenicima, profesionalan odnos nastavnika i učenika, u skladu sa najvećim obrazovnim standardima, 2. da poduzmu aktivne mjere u cilju prevencije događaja koji mogu dovesti do oduzupanja od naredbi Okvirnog zakona Bosne i Hercegovine i Zakona o srednjem obrazovanju i vaspitanju Republike Srpske, a sve kako bi se zaštitilo dostojanstvo, prava i slobode djece u obrazovnom procesu, 3. da osiguraju kontinuirani stručni pedagoški nadzor rada predmetnog nastavnika, 4. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke, obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja iste.	11 - Obrazovanje	Realizirana	DA	02.11.2023.g. zaprimljen odgovor JU Srednje stručne škole Janja broj: 688-2/23 od 1.11.2023.g. Dana 18.12.2023. godine zaprimljen je odgovor Ministarstva prosvjete i kulture - Republičkog pedagoškog zavoda, broj: 07/2.01/032-614-265/23 od 08.12.2023. godine. 30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku. 07.03.2024. rad na predmetu je u toku.
241	Ostvarena saradnja						

242	Ž-SA-04-1182/22	P-60/23	P R E P O R U K U MINISTARSTVU ZA OBRAZOVANJE I ODGOJ KANTONA SARAJEVO 1. Da preispita Odluku o uslovima, postupku i kriterijima za dodjelu stipendija talentovanim/nadarenim učenicima prvog razreda srednje škole, javne ustanove na području KS u školskoj 2022/2023. broj: 11-04-34-21774/22 od 01.06.2022. godine, u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije u BiH i nalazima iz ove Preporuke; 2. Da u budućim slučajevima, prilikom donošenja akata koji se odnose na ovu tematiku, vodi računa o stavovima izraženim u ovoj Preporuci; 3. Da u roku od 15 dana, saglasno članu 32, stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	Dana 31.03.2023. godine Institucija ombudsmena je zaprimila akt Ministarstva broj: 11-04/02-34-6440-1/23 u kojem je između ostalog navedeno, obavještava da će Preporuku uzeti u razmatranje u slučaju eventualne izmjene Odluke o iznosu stipendija talentovanim / nadarenim učenicima prvog razreda srednje škole na području Kantona Sarajevo u školskoj 2022/2023. godini, koji su u skladu s Odlukom o uvjetima, postupku i kriterijima za dodjelu stipendija učenicima prvog razreda u školskoj 2022/2023. godini. Napominjemo, da privatne škole učenicima obezbjeđuju stipendije prilikom upisa u privatne škole u skladu sa kriterijima Škole, što smatramo opravdanim i poželjnim modelom, s druge strane, javne ustanove čiji je osnivač Skupština Kantona Sarajevo, nemaju takvu mogućnost da samoinicijativno ponude stipendije učenicima prilikom upisa, te Ministarstvo za odgoj i obrazovanje. Kantona Sarajevo u čijem Budžetu je i rad i finansiranje škola kao javnih ustanova, daje mogućnost stipendiranja izvršnih, odnosno talentovanih i nadarenih učenika, na ovakav način kao jedini mogući način stipendiranja učenika. Potpuno je opravdano očekivati da osnivač ima prilično pravo da za upis u škole kao javne ustanove zainteresira i privuče najizvrsnije učenike kako se ne bi povećao ekonomski i socijalni jaz između porodica koje imaju mogućnost plaćanja obrazovanja u privatnim ustanovama i porodicama koje tu mogućnost nemaju. Stipendiranjem najizvrsnijih učenika povećava se kvalitet rada u javnim ustanovama jer najizvrsniji učenici doprinose poboljšanju ukupne klime i ambijenta u školi. Obzirom na činjenicu da je u konkretnom slučaju izdata preporuka u vezi koje je dostavljen odgovor, Institucija ombudsmena nema osnova za nastavkom postupka, te se predmet u skladu sa članom 35. stavom 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ovim aktom zatvara.
243	Ž-SA-04-37/23	P-159/23	P R E P O R U K U Predsjedavajućoj Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, direktoru Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta Bosne i Hercegovine, ministrici Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, predsjedniku Vlade Republike Srpske i Gradonačelniku Brčko distrikta BiH 1. Da Agencija za razvoj visokog obrazovanja i obezbjeđivanje kvaliteta Bosne i Hercegovine, u skladu sa Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini, u saradnji sa relevantnim organima pristupi ažuriranju Registra akreditovanih visokoškolskih ustanova na teritoriji Bosne i Hercegovine; 2. Da relevantni organi poduzmu aktivnosti u cilju podnošenja zahtjeva za sticanje statusa punopravnog članstva u Evropskoj asocijaciji za osiguranje kvaliteta visokog obrazovanja (ENQA); 3. Da Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, u skladu sa svojim nadležnostim i uz saradnju sa drugim nadležnim organima u Bosni i Hercegovini, koordinira aktivnosti oko utvrđivanja i donošenja kvalifikacionih okvira za Bosnu i Hercegovinu; 4. Da nadležni organi na nivou BiH, entitetskom nivou i nivou Brčko distrikta, poduzmu aktivnosti i mjere iz svojih nadležnosti u cilju iznalaženja rješenja problema vrednovanja visokoškolskih isprava stečenih u Bosni i Hercegovini, uz uspostavljanje komunikacije sa nadležnim institucijama zemalja regiona; 5. Da u roku od 90 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	24.07.2023 odgovor Ured premijera FBiH 20.09.2023 odgovor Vlada Brčko distrikta 03.10.2023 odgovor Agencija za visoko obrazovanje 06.10.2023 odgovor Ministarstvo civilnih poslova 02.02.2024. upućen je akt Pučkoj pravobraniteljici , u kojem se, između ostalog, kaže: "...Ombudsmeni Bosne i Hercegovine i Ured Pučke pravobraniteljice imaju potpisan Memorandum o suradnji, potpisan u cilju unapređenja suradnje u postupcima za zaštitu prava građana, te bismo cijenili ukoliko biste nas mogli informirati o ishodu pritužbe Š.M. pred Vašim Uredom. " Ujedno je predloženo održavanje online sastanka kako bi se eventualno razmotrila mogućnost koordiniranog postupanja u cilju prevazilaženja situacije u kojoj su se našle pritužiteljice
244	Ž-SA-04-84/23	P-159/23	P R E P O R U K U Predsjedavajućoj Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, direktoru Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta Bosne i Hercegovine, ministrici Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, predsjedniku Vlade Republike Srpske i Gradonačelniku Brčko distrikta BiH 1. Da Agencija za razvoj visokog obrazovanja i obezbjeđivanje kvaliteta Bosne i Hercegovine, u skladu sa Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini, u saradnji sa relevantnim organima pristupi ažuriranju Registra akreditovanih visokoškolskih ustanova na teritoriji Bosne i Hercegovine; 2. Da relevantni organi poduzmu aktivnosti u cilju podnošenja zahtjeva za sticanje statusa punopravnog članstva u Evropskoj asocijaciji za osiguranje kvaliteta visokog obrazovanja (ENQA); 3. Da Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, u skladu sa svojim nadležnostim i uz saradnju sa drugim nadležnim organima u Bosni i Hercegovini, koordinira aktivnosti oko utvrđivanja i donošenja kvalifikacionih okvira za Bosnu i Hercegovinu; 4. Da nadležni organi na nivou BiH, entitetskom nivou i nivou Brčko distrikta, poduzmu aktivnosti i mjere iz svojih nadležnosti u cilju iznalaženja rješenja problema vrednovanja visokoškolskih isprava stečenih u Bosni i Hercegovini, uz uspostavljanje komunikacije sa nadležnim institucijama zemalja regiona; 5. Da u roku od 90 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	24.07.2023 odgovor Ured premijera FBiH 20.09.2023 odgovor Vlada Brčko distrikta 03.10.2023 odgovor Agencija za visoko obrazovanje 06.10.2023 odgovor Ministarstvo civilnih poslova 31.01.2024. ažuriranje praćenja realizacije preporuka- rad na predmetu je u toku. 02.02.2024. upućen je akt Pučkoj pravobraniteljici , u kojem se, između ostalog, kaže: "...Ombudsmeni Bosne i Hercegovine i Ured Pučke pravobraniteljice imaju potpisan Memorandum o suradnji, potpisan u cilju unapređenja suradnje u postupcima za zaštitu prava građana, te bismo cijenili ukoliko biste nas mogli informirati o ishodu pritužbe Š.M. pred Vašim Uredom. " Ujedno je predloženo održavanje online sastanka kako bi se eventualno razmotrila mogućnost koordiniranog postupanja u cilju prevazilaženja situacije u kojoj su se našle pritužiteljice... 08.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku
245	Ž-SA-04-1155/22	P-264/23	PREPORUKA Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske trebaju u daljem radu prilikom provođenja nadzora nad provođenjem entitetskih zakona o matičnim knjigama posvetiti pažnju na primjenu navedenih zakona u odnosu na Zakon o dokazivanju stečene školske odnosno stručne spremne ("Službeni list SR BiH" broj 1/83). Posebno na upućivanje stranaka na pokretanje vanparničnog postupka pred nadležnim sudom umjesto upravnog postupka od strane obrazovne ustanove kod koje se nalaze matične knjige.	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	Upućivanjem same preporuke, odnosno ukazivanjem na ovu pojavu postignuta je svrha preporuke, te iz tog razloga nije naveden rok za njenu realizaciju jer se ne može ni procijeniti kada bi navedene konkretne situacije mogle nastati. Podnosiocima žalbe je dostavljena preporuka te isti nisu u međuvremenu dostavili bilo kakav dodatni komentar ili sugestiju. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
246	Nije realizirana						
247	Ž-BL-04-483/23	P-335/23	PREPORUKU Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	11 - Obrazovanje	Nije realizirana	DA	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. 09.02.2024. zaprimljen odgovor Ministarstva 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
248	Ž-SA-04-741/23	P-348/23	P R E P O R U K U JU Opća bolnica "Prim. Dr. Abdulah Nakas" 1. Da odmah po prijemu ove Preporuke poduzmu aktivnosti u cilju usklađivanja Pravilnika o radu, unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta JU Opća bolnica "Prim. Dr. Abdulah Nakas" sa stečenim diplomama uvažavajući stav Ministarstva za nauku, visoko obrazovanje i mlade Kantona Sarajevo, stav Univerziteta u Sarajevu i navode iz ove Preporuke; 2. Da poništi Odluku broj: 01-6279-21/23 od 11.08.2023. godine i prijavu podnositeljice žalbe uzme u razmatranje u postupku prijema po Javnom pozivu od 20.07.2023. godine; 3. da u roku od 30 (trideset) dana Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine obavijesti o preduzetim aktivnostima u cilju realizacije izdate preporuke.	11 - Obrazovanje	Nije realizirana	DA	... izdavanjem Preporuke institucija Ombudsmena iscrpila sve zakonom predviđene mogućnosti. Institucija Ombudsmena je predmetnu preporuku u skladu sa svojim nadležnostima uputila i na znanje Ministarstvu zdravstva Kantona Sarajevo kao i Ministarstvu za nauku, visoko obrazovanje i mlade Kantona Sarajevo, a radi poduzimanja radnji i aktivnosti iz domena svoje nadležnosti. Stijedom navedenog Ombudsmeni Bosne i Hercegovine okončavaju postupak istrage u konkretnom slučaju i predmet broj Ž-SA-04-741/23 ovom odlukom zatvaraju, uz napomenu da će isti biti izvršen u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2024. godinu.
249	Nema odgovora						

250	Ž-MO-04-50/22	P-123/23	R E P O R U K U • Vladi Hercegovačko-neretvanskog kantona i Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta HNK: 1. da bez odlaganja pokrene proceduru donošenja Uredbe o postupku prijema u radi odnos u javnom sektoru u HNK za osnovne i srednje škole; 2. da u roku od 60 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji;	11 - Obrazovanje	Nema odgovora	NE	Nakon zaprimanja preporuke institucije Ombudsmena, žaliteljica je telefonski obavijestila instituciju Ombudsmena da želi odustati od žalbe. Izdata preporuka je zaprimljena u nadležnim organima dana 23.05.2023. godine, te do sačinjavanja ove Odluke, nisu postupili po izdatoj preporuci institucije Ombudsmena. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj : Ž-MO-04-50/22.
251	Ž-BL-04-502/23	P-336/23	PREPORUKU Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	11 - Obrazovanje	Nema odgovora	NE	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. Rok za dostavu izjašnjenja je istekao 15.01.2024. te je 01.02.2024. Vladi USK upućeno Obavještenje o neizvršavanju preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine . 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku- izjašnjenja nisu zaprimljena.
252	UKUPNO	-	11 - Obrazovanje				
253	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROI PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
254	10	12	3	0	3	2	2
255	POVREDA PRAVA :	12 - Osobe sa invaliditetom					
256	Realizirana						
257	Ž-SA-02-846/23	P-247/23	P R E P O R U K U dekanesi Akademije likovnih umjetnosti • Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se kandidati ... omogućio nastavak školovanja na Akademiji likovnih umjetnosti Univerziteta u Sarajevu, a u skladu sa preporukama Univerziteta u Sarajevu od 13.09.2023. godine; • Da u roku od 10 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o aktivnostima usmjerenim na realizaciji Preporuke;	12 - Osobe sa invaliditetom	Realizirana	DA	06.10.2023. zaprimljena zahvalnica stranke u kojoj se navodi da je Akademija likovnih umjetnosti postupila po Preporuci ombudsmena. Međutim, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ponovno naglašavaju da inkluzija ne podrazumijeva izjednačavanje svih ljudi, već uvažavanje različitosti svakog pojedinca kojem pruža mogućnost odlučivanja o vlastitom životu i preuzimanja odgovornosti. S tim u vezi, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine dali su svoj doprinos u cilju razvijanja svijesti društva o važnosti prihvatanja osoba sa poteškoćama, u svim sferama života, a posebno u oblasti obrazovanja. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su svjesni da je potrebno razviti svijest svakog člana šire društvene zajednice o obavezni pružanja pune pomoći, podrške i razumijevanja potreba osoba sa invaliditetom. Izražavamo iznimno zadovoljstvo što je svojim djelovanjem Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a u saradnji sa drugim relevantnim organima, omogućila ostvarivanje prava žalitelja na upis u prvu godinu studija na Akademiju likovnih umjetnosti, te dala svoj doprinos na promociji inkluzije u obrazovanju.
258	Djelimično realizirana						
259	Ž-SA-02-1121/22	P-119/23	P R E P O R U K U • federalnom ministru rada i socijalne politike i ministrima kantonalnih ministarstava u oblasti socijalne zaštite 1. Da putem koordinisanih aktivnosti poduzmu mjere u cilju otklanjanja imovinskog cenzusa kao uslova za ostvarivanje prava na dječiji dodatak za djecu sa invaliditetom i djecu oboljelu od teških/rjetkih bolesti; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; • federalnom ministru rada i socijalne politike 3. Da izmijeni odredbu člana 4. stav 1. tačka e) Zakona o materijalnoj podršci porodicama sa djecom u Federaciji BiH na način da se primanja po propisima o boračko-invalidskoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti lica s invaliditetom, kao i naknada za vrijeme trajanja nezaposlenosti, ne ubrajaju u prihod domaćinstva; 4. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 60 dana od dana prijema preporuke.	12 - Osobe sa invaliditetom	Djelimično realizirana	DA	Nakon razmatranja dostavljenih odgovora, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatovali su da P-119/23 od 10.05.2023. godine je djelimično realizovana, te su ocijenili da nema osnova za daljim poduzimanjem aktivnosti i mjera na predmetu. Predmet se ovom Odlukom zatvara uz napomenu da će biti uvršten u Godišnji izvještaj institucije Ombudsmena za 2023. godinu. Dana 07.11.2023. zaprimljen odgovor FM rada i socijalne politike.
260	Ostvarena saradnja						
261	Ž-BL-02-581/22	P-54/23	PREPORUKU: - Preduzimanje aktivnosti na uspostavljanju Protokola o postupanju u slučajevima seksualnog i rodno zasnovanog nasilja nad licima sa invaliditetom - Da u roku od 90 dana od dana prijema Preporuke obavijeste Ombudsmene o načinu realizacije Preporuke	12 - Osobe sa invaliditetom	Ostvarena saradnja	DA	Odgovore na preporuku (ukratko i pregled dostavljenih odgovora) dostavili su Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, dopis od 04.04.2023. godine- dat osvrt na cjelokupnu problematiku Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratnik Tuzlanskog kantona, dopis od 07.07.2023. godine (detaljno su navedene sve do tada preduzete aktivnosti, a istaknuto je da će se raditi novi Akcioni planovi nakon čega će se donijeti i novi Protokoli o postupanju, a uzeće se tom prilikom i preporuke Ombudsmena), Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne zaštite Hercegovačko- neretvanskog kantona, dopis od 14.06.2023. godine (Protokol o postupanju i pomoći žrtvama u slučaju nasilja u porodici HNŽ/K, broj: 01-1-02-3538/22 od 23.12.2022. godine koji je potpisan 11.03.2023. godine, koji obuhvata u lica sa invaliditetom), Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Posavskog kantona dopis od 14.06.2023. godine (na sastanku Koordinacijskog tijela Vlade, Ministarstvo je upoznalo članove o Preporuci ombudsmena te da se mijenja i dopunjuje postojeći Protokol o postupanju u slučaju nasilja u porodici na način da se stavi naglasak i na lica sa invaliditetom u skladu sa mišljenjem iskazanim u Preporuci), Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo, dopis od 12.04.2023. godine (Protokol o radu i saradnji Koordinacionog tijela na prevenciji, zaštiti i borbi protiv nasilja u porodici u Kantonu Sarajevo je potpisan dana 01.06.2018. godine, a kao jedan od potpisnika Protokola je i Koordinacioni odbor udruženja za osobe sa invaliditetom u Kantonu Sarajevo. Protokol je zaključen sa ciljem uspostavljanja multidisciplinarnе saradnje i zaštite žrtava nasilja u porodici, podizanja veće kvalitete i efikasnosti u prevenciji, zaštiti, radu i djelovanju u sistemu zaštite od nasilja u porodici u Kantonu Sarajevo i podizanja nulte stope tolerancije na nasilje u porodici). Odgovore nisu dostavili: Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Unsko- sanskog kantona Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko- dobojskog kantona Ministarstvo za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice Bosansko- podrinskiog kantona Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Srednjobosanskog kantona Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne zaštite Zapadno- hercegovačkog kantona Ministarstvo rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih Kantona 10 Nakon arhiviranja prdmeta zaprimljeni su slijedeći odgovori: Dana 20.10.2023. godine zaprimljen je odgovor FM soc.politike i rada na urgenciju poslanu u cilju prikupljanja podataka za izradu Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka. Dana 26.10.2023. zaprimljen je odgovor Min.zdravstva, rada i soc.skrbi HNK na Zahtjev za izjašnjenje zbog neizvršenja preporuke koji je Institucija ombudsmena BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka.
262	Ž-SA-02-1015/23	P-351/23	P R E P O R U K U -Ministarstvu unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona - Policijskoj upravi I 1. Da se izvrši uvid u kamere ispred Opštine i uvid u kamere u prostorijama Policijske uprave na dan kada se desio incident, kako bi se otklonile sumnje u postupanje policijskih službenika; 2. Da se procijeni potreba za edukacijom policijskih službenika i organizuje ista, kako bi se osiguralo postupanje službenika u skladu sa važećim zakonskim propisima, principima Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda s njezinim protokolima i UN Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom, Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim ljudskim pravima koji se u dodatku Ustava, a sve kako bi se u budućnosti razvila svijest o osobama sa invaliditetom; 3. Da obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije Preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema Preporuke.	12 - Osobe sa invaliditetom	Ostvarena saradnja	DA	31.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. 28.02.2024. urgencija za postupanje po Preporuci upućena : - Ministarstvu unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona -Policijskoj upravi I 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku. 01.04.2024. zaprimljen odgovor MUP-a Zenica
263	Nije realizirana						

264	Ž-SA-02-994/22	P-2/23	P R E P O R U K U ministrici za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo 1. Da prioriteto poduzme aktivnosti u cilju usklađivanja Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom Kantona Sarajevo i Pravilnika o utvrđivanju preostale sposobnosti i razvrstavanju djece i omladine ometene u psiko-fizičkom razvoju sa terminologijom UN Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom; 2. Da poduzme aktivnosti, kako bi se u konačnici, ostvarivanje prava na naknadu za vrijeme čekanja na zaposlenje, prestalo uslovljavati provođenjem postupka osposobljavanja za život i rad; 3. Da poništi Rješenje broj: 13-31-1425/22 od 20.10.2022. godine i žaliteljici prizna pravo na naknadu za vrijeme čekanja na zaposlenje, a u smislu navoda iz ove Preporuke; 4. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene o poduzetim mjerama u cilju realizacije iste;	12 - Osobe invaliditetom	sa	Nije realizirana	DA	27.02.2023. zaprimljen odgovor Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo iz kojeg proizlazi da Preporuka P-2/23 nije realizirana, ali da je u pripremi nacrt Zakona
265	Ž-SA-02-897/22	P-3/23	P R E P O R U K U direktoru Rudnika "Mramor" u Mramoru 1. Da odmah po prijemu Preporuke donese rješenje o raspoređivanju žalitelja na radno mjesto banjar-garderober, na kojem je bio i ranije raspoređen; 2. Da pri raspodjeli zadataka ima u vidu da je kod žalitelja Rješenjem Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje- Kantonalna administrativna služba Tuzla, broj: 122-57811-59 od 03.09.2008. godine utvrdena II kategorija invalidnosti sa taksativno nabrojanim poslovima koje ne može obavljati; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijeste Ombudsmene o poduzetim mjerama u cilju realizacije iste;	12 - Osobe invaliditetom	sa	Nije realizirana	DA	Nakon upućivanja urgencije od dana 07.03.2023. godine i od dana 25.04.2023. godine, Ombudsmeni su zaprimili akt Rudnika "Mramor" u Mramoru broj: 01-3989/23 od 18.04.2023. godine u kojem se navodi da je stupanjem na snagu novog Pravilnika o sistematizaciji dana 15.07.2022. godine, žalitelj raspoređen na poslove i radne zadatke „Kurir-higijeničar“, a što podrazumijeva poslove čišćenja hodnika i isresanje korpi sa otpadnim materijalom koje se nalaze u kancelarijama. Navodi se da je „iz svega navedenog vidljivo je da radnik nema skoro pa nikakvih zaduženja, te da prerasporedom niti jednog momenta nismo zanemarili činjenicu da je invalid II kategorije invalidnosti. Jedina mogućnost ostaje da radnik ponovo bude upućen na ekspertiznu komisiju koja će utvrditi da li je imenovani sposoban za bilo kakav posao ili uputiti ga na Institut za medicinsko vještačenje“. Iz navedenog odgovora proizlazi da je Rudnik „Mramor“ u Mramoru ostao kod ranije iznesenog stava, te da Preporuka Ombudsmena broj: P-3/23 od 30.12.2022. godine nije realizovana. Imajući u vidu navedeno odlučeno je da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o aktivnostima Institucije ombudsmena za 2023. godinu.
266	Ž-MO-02-147/22	P-93/23	P R E P O R U K U Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove - Područna jedinica Trebinje 1. da odmah po prijemu ove Preporuke poduzme sve neophodne mjere i radnje u cilju otklanjanja arhitektonskih barijera u područnoj kancelariji Trebinje; da u roku od 60 dana računajući od dana prijema preporuke, obavijesti instituciju Ombudsmena o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	12 - Osobe invaliditetom	sa	Nije realizirana	DA	Preporuka nije ispoštovana što se zaključuje iz odgovora Republičke uprave za geodetske i imovinske-pravne poslove Trebinje broj: 21.47/052-10/23 u kojem je navedeno da su navodi podnositelja žalbe neosnovani. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj : Ž-MO-02-147/22.
267	Ž-BL-02-797/22	P-128/23	PREPORUKU • Da odmah uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine • Da se hitno preduzmu sve radnje kako bi se utvrdilo da li su radovi predviđeni ugovorom izvršeni u skladu sa ugovorom • Da hitno preduzme sve radnje kako bi se otklonile utvrđene nepravilnosti koje nanose štetu kući u kojoj stanuje podnositeljica žalbe koja je lice sa invaliditetom • Da u roku od 30 dana od prijema ove preporuke obavijesti ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	12 - Osobe invaliditetom	sa	Nije realizirana	NE	Imajući u vidu da organ uprave u konkretnom slučaju, nije sproveo do kraja propisane i nužne službene radnje i na pravilan način obavjestio podnositeljicu žalbe, iz razloga koje nije skrivila stranka, nedvosmisleno se ukazuje na neažurnost i nedoslednost u postupanju, a time i na povredu principa dobre uprave. Pasivno postupanje opštinskih organa prema zahtjevima građana i institucije koja se bavi zaštitom ljudskih prava govori o lošoj upravi u opštini Srebrenica. Načela dobre uprave zahtevaju od organa javne vlasti da poštuju i ostvaruju opravdana očekivanja koja su kod građana stvorena postupcima i radnjama samih organa. S obzirom da na navedenu preporuku nije dostavljen odgovor, ombudsmeni su ponovo dana 26.07.2023. i 31.08.2023. godine uputili akt načelniku opštine Srebrenica da dostavi izjašnjenje o preduzetim mjerama u cilju realizacije pomenute preporuke, uz napomenu da je Ombudsmen Nevenko Vranješ razgovarao i telefonski sa načelnikom opštine i dobio obećanje da će se u narednom periodu razmotriti preporuka. Kako do danas nije dostavljen odgovor, u skladu sa članom 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 32/00, 19/02, 34/05 i 32/06), Preporuku je dostavljena Skupštini opštine Srebrenica kao nadležnom višem organu. Kako u ostavljenom roku nije zaprimljen odgovor na preporuku, a Ombudsmeni su iscrpili sve mjere iz svoje nadležnosti predviđene Zakonom, predmet se zatvara. Ombudsmeni će ovaj predmet predstaviti u Godišnjem izvještaju za 2023. Godinu koji će biti predstavljen zakonodavnim tijelima u Bosni i Hercegovini.
268	Ž-SA-02-109/23	P-188/23	P R E P O R U K U -Premijeru Vlade Zeničko-dobojskog kantona -Ministrici Ministarstva zdravstva Zeničko-dobojskog kantona -Direktoru Zavoda zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona 1. Da uvažavajući navode iz ove Preporuke poduzme konkretne i efikasne mjere u cilju pronalaženja načina da se u Zeničko-dobojskom kantonu omogući korištenje usluga za osobe sa poteškoćama u razvoju; 2. Da postupak ostvarivanja prava na pružanje stomatoloških usluga osobama sa poteškoćama u razvoju prilagodi kako bi na najlakši mogući način ostvarile prava koja im pripadaju; 3. Da sve buduće mjere i aktivnosti iz svoje nadležnosti poduzima uz mjere razumnog prilagodavanja za osobe sa invaliditetom, a u cilju osiguranja ravnopravnosti i punog učešća osoba sa invaliditetom u društvu; 4. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; *Implementacijom ove Preporuke, organi mogu stvoriti poticajno okruženje koje će osigurati da osobe sa poteškoćama u razvoju imaju pristup što kvalitetnijim stomatološkim uslugama.	12 - Osobe invaliditetom	sa	Nije realizirana	DA	Institucija Ombudsmena je dana 12.09.2023. godine zaprimila akt Zavoda zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona, broj: 01-33-12180/23 (A.P.) od 31.08.2023. godine gdje su između ostalog naveli da uvažavaju sve navode iz preporuke, te su preduzeli sve korake u cilju omogućavanja ostvarivanja prava. Kako Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nisu zaprimili odgovor na Preporuku, broj: P-188/23 od strane Premijera Vlade Zeničko-dobojskog kantona i Ministarstva zdravstva Zeničko-dobojskog kantona. Dana 19.09.2023. godine uputili su Urgenciju na Preporuku. Međutim, do danas nije zaprimljen odgovor. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za 2023. godinu.
269	Ž-BR-02-197/23	P-268/23	1. da imajući u vidu naprijed navedeno, bez odlaganja, u skladu sa svojim nadležnostima, preispitaju svoja postupanja/ mišljenja/ odluke donesene u postupcima pokrenutim po zahtjevu Nisić Džemšada iz Srebrenika; 2. Da u roku od 15 dana od dana prijema, izvijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove Preporuke.	12 - Osobe invaliditetom	sa	Nije realizirana	DA	24.10.2023. zaprimljen odgovor Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata. 02.11.2023.g. zaprimljen odgovor Instituta za medicinsko vještčenje zdravstvenog stanja broj: 01-2826-1/23 od 23.10.2023.g. 01.02.2024. , zatim 08.03.2024.prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku. Dana 18.04.2024. godine, zaprimljen odgovor Ureda Premijera FBiH, broj: 01-37-229/24 od 08.04.2024. godine.
270	UKUPNO	-	12 - Osobe sa invaliditetom					
271	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROI PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA		NEMA ODGOVORA
272	10	10	1	1	2	6	0	
273	POVREDA PRAVA :	13 - Prava djeteta						
274	Realizirana							
275	Ž-MO-01-126/22	P-63/23	• JU Osnovnoj školi „Bijelo Polje“ Potoci : 1. da navedene propuste Pedagoško-psihološke službe Škole otkloni u cijelosti u skladu sa izrečenim mjerama i rokovima za njihovo postupanje po Rješenju kantonalnog prosvjetnog inspektora broj: 06-34-67-3/23 od 30.01.2023. godine; 2. da kontinuirano vrši nadzor radi sprečavanja ponavljanja navedenih propusta; 3. da se isključivo rukovodi pozitivnim propisima i najboljim interesom djeteta, uvažavajući mišljenje Ombudsmena iskazano u Preporuci. 4. da u roku od 15 dana računajući od dana prijema Preporuke, obavijesti instituciju Ombudsmena o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji;	13 - Prava djeteta		Realizirana	DA	Dana 21.03.2023. godine, zaprimljen je odgovor JU Osnovne škole "Bijelo polje" Potoci u kojem ističu da je Preporuka institucije Ombudsmena u potpunosti realizovana. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj : Ž-MO-01-126/22.

276	Ž-LI-01-49/23	P-106/23	PREPORUKU Službi za opću upravu i društvene djelatnosti Općine Drvar kao organu starateljstva • da hitno, a na temelju svih pribavljenih dokaza, donese rješenje o reguliranju kontakata mldb. djeteta D.S. i M.V. sa roditeljem s kojim dijete ne živi, koje će biti u njegovom najboljem interesu, a po mogućnosti povoljno i za oba roditelja, do donošenja pravomoćne presude Općinskog suda Livno – Odjeljenja suda u Drvaru, • da razmotre sve pravne mogućnosti, u okviru svojih nadležnosti i ovlaštenja i u skladu sa Obiteljskim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine, kako bi se doprinijelo ostvarivanju najboljeg interesa mldb. djeteta i zaštiti njegovih prava, uvažujući izneseno mišljenje Ombudsmena. • Pozivaju se roditelji djeteta na suradnju sa organom starateljstva, te da razmotre i uvažie izneseno mišljenje Ombudsmena. Primjerak Preporuke će se uputiti na znanje i informaciju žaliteljici i ocu mldb. djeteta. Poziva se nadležni organ da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o rezultatima svojih postupaka i poduzetih mjera, pismenim putem na gore naznačeni broj predmeta.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	23.05.2023. Upućena Obavijest o neizvršenju Preporuke neposredno višem organu . Dana 12.06. Zaprimljen odgovor protivne strane, Služba za opću upravu i društvene djelatnosti općine Drvar, u kojem se navodi" Trenutno je u tijeku postupak donošenja privremenog rješenja o reguliranju kontakata mldb. A.V. djeteta D. S. i M. V. sa roditeljem sa kojim ne živi, a koje bi trebalo biti na snazi do pravomoćnosti sudske presude, a u istom će se u prvom planu cijeniti najbolji interes djeteta, pri tome voditi ćemo računa da bude povoljno i podržavajuće za oba roditelja." Samim time smatra se da je preporuka pozitivno izvršena.
277	Ž-SA-01-441/22	P-117/23	P R E P O R U K U Opštini Novi Grad - načelniku 1. Da odmah po primitku ove Preporuke, poduzmu mjere i radnje u cilju sanacije/zamjene vertikalne svjetlosne signalizacije i mjerača brzine u ulici Građačačka br. 39, Općina Novi Grad Sarajevo, na pješачkom prelazu kojim se direktno prilazi JU OŠ „Osman Nakaš“ Sarajevo; 2. Da razmotri mogućnost postavljanja svjetlosne vertikalne signalizacije (SOLARNIH TREPTAČA) na pješaćom prelazu kojim se direktno prilazi školi u ulici Građačačka br. 39., budući da je ugrožena sigurnost djece pri dolasku i odlasku iz škole; 3. Da poduzimanje mjera i radnji iz stava 1. i 2. ove Preporuke izvrše u koordinaciji i saradnji sa predstavnicima JU OŠ „Osman Nakaš“ Sarajevo i nadležnim Ministarstvom saobraćaja KS; 4. Da u roku od 60 dana obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Ministarstvo saobraćaja Kantona Sarajevo dana 06.09.2023. je dostavilo izjašnjenje na Preporuku P-117/23, akt broj: 04-04-37993-2/23 od 29.08.2023. godine. Ministarstvo navedenim aktom pruža podršku i daje garanciju da će dati potrebnu saglasnost za navedeno u Preporuci P-117/23. Imajući u vidu sadržaj odgovora Općine Novi Grad – Službe za investicije i komunalne poslove broj: 02/08-11-19462/23 od 28.08.2023. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnovu za daljim postupanjem u predmetu. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donose Odluku o zatvaranju predmeta podnositeljice žalbe, te se predmet Z-SA-01-441/22 pred institucijom Ombudsmena u konkretnom slučaju okončava.
278	Ž-SA-01-422/23	P-137/23	P R E P O R U K U Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo 1. Da, odmah, poduzmu sve aktivnosti za organiziranje sastanka sa roditeljima mldb. učenice, rukovodstvom O.Š. Nafija Sarajlić, s ciljem iznalaženja rješenja za dalji nesmetan nastavak školovanja mldb. Ayle; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Dana 15.11.2023. godine zaprimljeno je izjašnjenje Ministarstva za odgoj i obrazovanje, broj: 11-04-26488-4/23 od 31.10.2023. godine u čijem se relevantnom dijelu navodi da su od početka 2023/2024 godine održana dva multisektorska sastanka u cilju pružanja podrške učenicima, te da je u toku mjeseca oktobra stručna savjetnica za inkluziju kontaktirala roditelje učenice kako bi provjerila da li škola postupa uvažavajući najbolji interes učenice. Dana 25.10.2023. godine majka mldb. učenice u svom mailu potvrđuje da škola, na čelu sa direktoricom i podrškom stručnog tima i razrednika zaista ulaže napore, te da vjeruje da rezultat neće izostati... Cijeneci prethodno navedeno, tačnije činjenicu da je preporuka Ombudsmena BiH ispoštovana, te da je mldb. učenica ostvarila zaštitu svojih prava i da su rezultati primjerenog pristupa uprave i nastavnog osoblja od početka nove školske godine dali pozitivan rezultat, predmet Ž-SA-01-422/23 se zatvara .
279	Ž-BL-01-775/22	P-177/23	P R E P O R U K U -Da odmah po prijemu ove Preporuke razmotre svaku mogućnost djelovanja i podzumu sve neophodne radnje kako bi osumnjičeni za krivična djela počinjena na štetu djeteta P.A. bila sankcionisana za počinjena krivična djela; -Da u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmane o ishodima svih poduzetih radnji i o učincima upućene Preporuke, odnosno o ishodima svih podnesenih krivičnih prijava i izvještaja protiv osumnjičenih, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka; - Centar za socijalni rad Sanski Most se poziva da i dalje aktivno prati psihofizičko stanje i zdravlje djeteta i da Ombudsmane obavijesti o svim novim činjenicama i okolnostima u vezi sa djetetom, u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka;	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Prema navodima Centra za socijalnog rada Sanski Most smještena u hraniteljsku porodicu, redovno pohađa nastavu i prihvaćena je u razredu. Kontakti sa roditeljima se realizuju, kao i saenom, zbog čega su u realizaciju kontakata uključeni nadležni organi unutrašnjih poslova (PU 3 Sanski Most) i Centar nije zaprimio niti jedan negativan izvještaj. Kako Centar konstatuje došlo je do pozitivnih promjena u ponašanju djeteta i kod suda su podnijeli prijedlog za produženje mjere oduzimanja prava roditeljima da žive sa djetetom. Kantonalno tužilaštvo Unsko-sanskog kantona obavještava Ombudsmane da je protiv tri lica podignuta optužnica radi postojanja osnovane sumnje da su počinili krivično djelo Zapaštanje ili zlostavljanje djeteta iz člana 219. stav 1. KZ FBiH, odnosno krivično djelo Izvanbračna zajednica sa mlađim maloljetnikom iz člana 216. stav 1. u vezi sa članom 55. KZFBiH na štetu djeteta. Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni predmet zatvaraju i konstatuju da po Preporuci Ombudsmena postupljeno, o čemu se obavještavaju svi nadležni organi u naslovu koji su bili uključeni u postupak istraživanja Institucije ombudsmena.
280	Ž-BL-01-650/22	P-211/23	PREPORUKU Da po prijemu ove Preporuke Okružno javno tužilaštvo Prijedor uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena i odmah dostavi traženu informaciju onako kako je to traženo u prethodno dostavljenim aktima, pismenim putem, na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Okružni javni tužilac Srdan Matijáš dana 30.08.2023. godine obavještava Ombudsmane da je Okružno javno tužilaštvo u Prijedoru podiglo optužnicu protiv ...., zbog krivičnog djela „Nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici“ iz člana 190. stav 1. Krivičnog zakona Republike Srpske na štetu ... Prema navodima tužioca, Osnovni sud u Novom Gradu potvrdio je optužnicu i zakazao ročište za izjašnjenje o krivnji optuženog za dan 13.09.2023. godine. O odgovoru tužilaštva upoznata je podnositeljica žalbe. Imajući u vidu sve navedeno, Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka u potpunosti ispoštovana na način da je uspostavljena saradnja i da je nadležno tužilaštvo postupilo u skladu sa zakonskim odredbama.
281	Ž-SA-01-453/23	P-238/23	P R E P O R U K U JU Centru za socijalni rad Cazin 1. Da, u saradnji sa oba roditelja, odmah poduzmu dodatne zakonom propisane mjere i aktivnosti, u cilju održavanja ličnih i neposrednih kontakata mld. djeteta sa roditeljem sa kojim ne živi, jačanja roditeljskog odnosa između oca i kćerke, odnosno uspostave kontakata između žalitelja i mldb. djeteta. 2. posebno da se majci, bez obzira na njenu pretpostavljenu odgovornost i savjesnost, skrene pozornost da bi svako njeno ponašanje u smislu prenošenja svojih prava i obaveza prema mldb. djetetu na druge bilo povreda djetetovih prava. 3. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Nakon obavljene razgovora sa roditeljima mldb..., u prostorijama Centra za socijalni rad dana 06.10.2023. godine, mldb.dijete je po presudi išlo kod oca već dva puta, te se kontakt počeo odvijati normalno, dijete ne odbija ići kod oca te se oba roditelja pridržavaju sudske presude. Nakon što je sudska presuda postala pravosnažna, majka je djetetu izvadila pasoš kako bi joj riješila vizu za odlazak s njom u inostranstvo, ali je takođe upozorena da je o promjeni mjesta prebivališta djeteta dužna obavijestiti oca djeteta, kao i o svim drugim bitnim odlukama u vezi djeteta." Slijedom prethodno navedenog, a imajući u vidu sadržaj zaprimljenog odgovora odnosno činjenicu da je JU „Centar za socijalni rad Cazin“ ispoštovao Preporuku broj: P-238/23, Ombudsmeni BiH su odlučili da u skladu sa članom 35. Stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine , zatvore predmet broj: Ž-SA-01-453/23.
282	Ž-BL-01-471/23	P-256/23	P R E P O R U K U Pozivaju se Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske da omoguće djeci u Republici Srpskoj bezuslovnu i besplatnu zdravstvenu zaštitu, uvažujući mišljenje Ombudsmena izraženo u Preporuci. Poziva se Poreska uprava Republika Srpske da dostavi informaciju o broju podnesenih krivičnih prijava u 2023. godini protiv poslodavaca koji ne uplaćuju doprinose za svoje zaposlene i na taj način čine krivična djela i krše Zakon o doprinosima Republike Srpske, uvažujući mišljenje Ombudsmena izraženo u Preporuci. Pozivaju se nadležni da informacije o poduzetim mjerama povodom Preporuke Ombudsmena dostave Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Sumirajući odgovore nadležnih organa nakon izdate Preporuke, Ombudsmeni pozivaju Vladu Republike Srpske da poduzmu efikasnije mjere kako bi svi poslodavci u Republici Srpskoj u narednom periodu plaćali doprinose i izvršavali zakonsku obavezu plaćanja doprinosa. Broj podnesenih prijava tužilaštvima ili broj podnesenih obavještenja od strane Poreske uprave Republike Srpske ukazuje da postoji prostora za efikasnije djelovanje nadležnih kako bi se održao i unaprijedio cjelokupni sistem zdravstvenog osiguranja i javnog zdravstva i obezbijedila socijalna stabilnost društva u Republici Srpskoj. Kako je Fond zdravstvenog osiguranja dostavio inicijativu Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite, Ombudsmeni pozivaju organe izvršne vlasti da pronađu načina i obezbijede bezuslovnu i besplatnu zdravstvenu zaštitu djeci u cijeloj Republici Srpskoj. Istovremeno se konstatuje da je Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske postupio po Preporuci Ombudsmena i tokom 2024. godine Ombudsmeni će pratiti da li je došlo do promjena po ovom pitanju i konkretan primjer biće i istaknut u Godišnjem izvještaju o aktivnostima Institucije ombudsmena za 2023. godinu, koji se podnosi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovini, ali i dostavlja entitetskim parlamentima na znanje i informaciju. Predmet broj Ž-BL-01-471/23 se zatvara, a o svemu se, pored nadležnog Fonda i Ministarstva, upoznaje i predsjednik Vlade Republike Srpske.
283	Ž-BL-01-17/23	P-255/23	P R E P O R U K U Preporučuje se Općinskom sudu u Gračanici da u što skorijem roku poduzme sve neophodne radnje i okonča izvršni postupak broj 27 01 049153 23 i kako bi se djeca predala majci. Ombudsmeni očekuju povratne informacije od suda o učincima Preporuke u roku od 20 dana od dana prijema ove Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	18.10.2023. zaprimljen odgovor CSR; 23.10.2023. zaprimljen odgovor Opštinskog suda Gračanica. 08.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku

284	Ž-BR-01-263/22	P-263/23	1. da preispitaju sva postupanja u predmetnoj pravnoj stvari, i sukladno pozitivnim zakonskim propisima utvrde mogućnost za poduzimanje dodatnih pravnih radnji; 2. da u roku od 8 dana od dana prijema ove preporuke izvijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja iste.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Dana 17. 11. 2023. godine institucija Ombudsmna zaprimila je odgovor Ministarstva unutarnjih poslova Tuzlanske županije, Policijske Uprave, Policijske stanice Istok-Tuzla broj: 08-06/7-2-03.3-4040/23 od 6. 11. 2023. godine u kojoj se navodi: „ Shodno Vašem dopisu broj i datum veze koji ste dostavili i na adresu Kantonalnog tužilaštva TK-a Tuzla, obavještavamo Vas da povodom navedenog događaja koji je okončan donošenjem Naredbe o obustavi istrage od strane nadležnog tužilaštva policijski službenici nisu u mogućnosti postupati bez naredbe Kantonalnog tužilaštva koje rukovodi istragama. S tim u vezi, a obzirom da je Vaša preporuka dostavljena i Kantonalnom tužilaštvu policijski službenici očekuju dalje upute od postupajućeg tužitelja.“ Također je i dana 15. 1. 2024. godine institucija Ombudsmna zaprimila je odgovor Županijskog tužiteljstva Tuzlanske županije broj: T03 0 KT 0106775 23 od 10. 1. 2024. godine u kojem se navodi: “ Vezano za Vašu preporuku od 29.09.2023 godine, obavještavamo Vas da je ovo tužilaštvo, vezano za vaše preporuke, ponovo otvorilo istragu u predmetu protiv ... zbog krivičnog djela Nasilje u porodici iz člana 222. stav 4 u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine.“ Međutim, institucija Ombudsmna zaprimila je dana 5. 2. 2024. godine akt žaliteljice u kojem imenovana navodi da odustaje od daljeg postupanja u predmetu. Uzimajući u obzir da je preporuka P-263/23 prihvaćena, Ombudsmani Bosne i Hercegovine sukladno članku 35. stavku 1. točka 8. i točke 2. Pravila postupka institucije Ombudsmna za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmete broj: Ž-BR-01-263/22 i Ž-BR-01-264/22 po žalbi ...
285	Ž-BR-01-264/22	P-263/23	1. da preispitaju sva postupanja u predmetnoj pravnoj stvari, i sukladno pozitivnim zakonskim propisima utvrde mogućnost za poduzimanje dodatnih pravnih radnji; 2. da u roku od 8 dana od dana prijema ove preporuke izvijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja iste.	13 - Prava djeteta	Realizirana	NE	Dana 17. 11. 2023. godine institucija Ombudsmna zaprimila je odgovor Ministarstva unutarnjih poslova Tuzlanske županije, Policijske Uprave, Policijske stanice Istok-Tuzla broj: 08-06/7-2-03.3-4040/23 od 6. 11. 2023. godine u kojoj se navodi: „ Shodno Vašem dopisu broj i datum veze koji ste dostavili i na adresu Kantonalnog tužilaštva TK-a Tuzla, obavještavamo Vas da povodom navedenog događaja koji je okončan donošenjem Naredbe o obustavi istrage od strane nadležnog tužilaštva policijski službenici nisu u mogućnosti postupati bez naredbe Kantonalnog tužilaštva koje rukovodi istragama. S tim u vezi, a obzirom da je Vaša preporuka dostavljena i Kantonalnom tužilaštvu policijski službenici očekuju dalje upute od postupajućeg tužitelja.“ Također je i dana 15. 1. 2024. godine institucija Ombudsmna zaprimila je odgovor Županijskog tužiteljstva Tuzlanske županije broj: T03 0 KT 0106775 23 od 10. 1. 2024. godine u kojem se navodi: “ Vezano za Vašu preporuku od 29.09.2023 godine, obavještavamo Vas da je ovo tužilaštvo, vezano za vaše preporuke, ponovo otvorilo istragu u predmetu protiv Č.J. zbog krivičnog djela Nasilje u porodici iz člana 222. stav 4 u vezi sa stavom 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine.“ ...Institucija Ombudsmna zaprimila je dana 5. 2. 2024. godine akt žaliteljice u kojem imenovana navodi da se predmet okuće. Uzimajući u obzir da je preporuka P-263/23 prihvaćena, Ombudsmani Bosne i Hercegovine sukladno članku 35. stavku 1. točka 8. i točke 2. Pravila postupka institucije Ombudsmna za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmete broj: Ž-BR-01-263/22 i Ž-BR-01-264/22...
286	Ž-BR-01-262/22	P-261/23	1. Da u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima i međunarodnim dokumentima zaštite prava djece, prvenstveno imajući u vidu najbolji interes djeteta, poduzmu sve radnje i mjere u okviru svoje nadležnosti, kako bi se osiguralo zakonito obavljanje roditeljskih dužnosti i prava Azre Hrnjić i Jasmina Čaklovića, uspostavili korektni odnosi i prevenirao svaki oblik protuzakonitog postupanja; 2. Da u roku od 15 dana, od dana prijema ove preporuke izvijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanju ove preporuke.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Dana 27. 11. 2023. godine institucija Ombudsmna zaprimila je odgovor Javne ustanove Centra za socijalni rad Tuzla broj: 04-31-11-2271/23 HE od 16. 11. 2023. godine u kojem se navodi: “ ...U proteklom periodu ovom Centru ni u jednom navratu se nije obraćala majka ... niti otac ... sa bilo kakvim prijavama pritužbama niti poteškoćama u funkcionisanju i vidanju mlb. kćerke sa ocem. Postupajući po vašem upitu stručni radnici ovog Centra su uputili pismeni poziv ... na adresu ..., adresa od ranije poznata ovom Centru, ali je poziv vraćen sa naznakom dostavljača da je imenovana nepoznata na adresi. Navedene informacije vam dostavljamo na znanje, a uzimajući u obzir rok koji ste postavili za dostavu povratnih informacija. Stručni radnici ovog Centra će dalje postupati po vašim uputama poduzeti sve radnje i mjere iz svoje nadležnosti. Preispitati trenutnu situaciju i eventualno se uključiti u rad sa roditeljima ponovno i uraditi sve, a radi zaštite najboljeg interesa mlb. djeteta.” Uzimajući u obzir da je preporuka P-261/23 prihvaćena, Ombudsmani Bosne i Hercegovine sukladno članku 35. stavku 1. točka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmna za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmet broj: Ž-BR-01-262/22 po žalbi ...
287	Ž-LI-01-160/23	P-280/23	PREPORUKU Centru za socijalni rad Kupres i Općini Kupres • da u najboljem interesu djece odmah razmotre svaku mogućnost djelovanja u skladu sa svojim ovlaštenjima, da se djeca odmah vrte na nastavu radi osiguranja prava na obrazovanje, • da radi ostvarivanja prava na obrazovanje Općina Kupres kroz nadležne službe razmotri svaku vrstu pomoći obitelji, odnosno djeci u vidu prijevoza u školu i iz škole. Pozivaju se roditelji djece na suradnju sa navedenim organima, te upozoravaju na njihove dužnosti i obaveze kao roditelja. Poziva se nadležni organ da u što skorijem roku obavijesti Ombudsmene o rezultatima svojih postupaka i poduzetih mjera, pismenim putem na gore naznačeni broj predmeta.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Centar za socijalni rad Kupres u odgovoru na preporuku navodi: „Dana 26.09.2023. godine zaprimili smo dopis od Osnovne škole fra Miroslava Džaje Kupres kako učenici M. B. A. B. i I. B. ne pohađaju nastavu. Istoga dana otišli smo u kućnu posjetu kod obitelji B. te s njima obavili razgovor. Nakon razgovora o cjelokupnoj situaciji kroz koji smo ujedno i upozorili roditelje kako su dužni slati djecu u školu, odnosno na obvezno pohađanje osnovne škole, djeca su 27.09.2023. godine došla na nastavu koju i dalje redovno pohađaju. Centar za socijalni rad Kupres već dugi niz godina prati i vrši nadzor nad obitelji B. S obzirom da su lošeg imovnog stanja, korisnici su mjesečne stalne novčane pomoći. Također su korisnici dječjeg dodatka po Zakonu o materijalnoj podršci obiteljiima s djecom u FBiH...“ Na navedenu preporuku Ombudsmni BiH su zaprimili odgovor Općine Kupres koje se navodi da je Općina Kupres donijela dva rješenja o prijevozu, kojima se osigurava isplata naknade za prijevoz djece u školu. Uzimajući u obzir da je preporuka realizirana, Ombudsmani za ljudska prava BiH su odlučili, sukladno članku 35. točka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po žalbi.
288	Ž-SA-01-672/23	P-298/23	P R E P O R U K U Javnoj ustanovi Centar za socijalni rad Tešanj 1. Da u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima i međunarodnim dokumentima zaštite prava djece, prvenstveno imajući u vidu najbolji interes djeteta, poduzimaju kontinuirano sve radnje i mjere u okviru svoje nadležnosti, kako bi se osiguralo zakonito obavljanje roditeljskih dužnosti i prava D.A. i H.N., uspostavili korektni odnosi roditelja i njihove mlb.kćerke -prevenirao svaki oblik protuzakonitog postupanja; 2. Da u roku od 15 dana, od dana prijema ove preporuke, izvijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	"...uvažavajući činjenicu da je označeni odgovorni organ postupio po Preporuci P-298/23 od 27.10.2023. godine, na način da je dostavio informaciju o mjerama i aktivnostima koje su poduzete u cilju realizacije preporuke, te informaciju da će nastaviti raditi kontinuirano na predmetnoj pravnoj stvari, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine cijene da nema osnova za daljim poduzimanjem aktivnosti i mjera na predmetu podnostelje žalbe. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2023.godinu, koji će biti podnjet predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, čime su iscrpljene sve zakonske mogućnosti za postupanje u predmetnoj pravnoj stvari, te donose odluku da se u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 104/11), zatvara predmet pod brojem Ž-SA-01-672/23."
289	Ž-SA-01-645/22	P-310/23	P R E P O R U K U Službi socijalne zaštite općine Centar 1. Da bez odlaganja sačinu stručno mišljenje u konkretnom predmetu za potrebe nadležnog suda; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Dana 28.11.2023 godine podnositeljica žalbe je informirala Instituciju ombudsmena da je Služba socijalne zaštite općine Centar dostavila stručno mišljenje nadležnom sudu, te da je dana 23.11.2023. godine održano pripremno ročište. Cijeneći prethodno navedeno, tačnije činjenicu da su se stekli uvjeti za postupanje nadležnog suda u konkretnom predmetu a sve u cilju zaštite najboljeg interesa mlb. djeteta, predmet Ž-SA-01-645/22 se zatvara .
290	Ž-BL-01-586/23	P-344/23	P R E P O R U K U Pozivaju se organi upravljanja JZU Instituta za javno zdravstvo Republike Srpske da razmotre sve mogućnosti kako bi usluge sanitarnog pregleda za učenike srednjih medicinskih škola na području cijele Republike Srpske, za potrebe obavljanja praktične nastave, bile besplatne. Pozivaju se organi upravljanja JZU Instituta za javno zdravstvo Republike Srpske da Ombudsmene obavijeste o učincima ove Preporuke u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13 Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	31.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. 15.02.2024. zaprimljen odgovor Instituta za javno zdravstvo. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
291	Ž-BL-01-538/23	P-347/23	P R E P O R U K U Poziva se Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske da poduzme dodatne napore i mjere radi uspostavljanja što efikasnijeg Integrisanog zdravstvenog informacionog sistema (IZIS-a) kako ne bi dolazilo do poteškoća kod isporuka informacija prema nadležnim zdravstvenim ustanovama u Republici Srpskoj, kao i da omogući otklanjanje eventualnih grešaka u sistemu tokom cijelog radnog vremena nadležnih zdravstvenih ustanova. Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske se poziva da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o poduzetim radnjama povodom Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	25.01.2024. zaprimljen je odgovor Fonda zdravstvenog osiguranja RS iz kojeg proizilazi da je Preporuka uvažena. 02.02.2024. zaprimljen odgovor Fonda zdravstvenog osiguranja RS. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
292	Ostvarena saradnja						
293	Ž-BL-01-672/22	P-75/23	P R E P O R U K U Poziva se Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske da odmah odluče po žalbi podnositeljice žalbe izjavljene na rješenje Centra za socijalni rad Modriča broj 02/3-544-7/10-21 od 13.09.2022. godine. Poziva se Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske da u roku od 15 dana računajući od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	05.05.2023. zaprimljen odgovor Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite RS. 14.06.2023. odgovor Suda; 28.06.2023. odgovor Centra za socijalni rad Gradiška. 08.09.2023. odgovor Centra za socijalni rad Modriča.02.02.2024. 02.02.2024. zaprimljen odgovor Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite RS 14.02.2024. odgovor Centra za socijalni rad Modriča. 19.02.2024.Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite RS. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
294	Ž-BR-01-2/23	P-110/23	1. Da kontinuirano i efikasno, u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima, poduzima sve radnje u cilju zaštite najboljih interesa mlb Halilović Mahira; 2. da kontinuirano, svakih 30 dana, od dana prijema ove preporuke do kraja 2023.godine, ili promijenjeni okolnosti u najboljem interesu Halilović Mahira, izvještavaju Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	02.06.2023. zaprimljen odgovor Javne ustanove “Centar za socijalni rad” Živinice 9.1.2024.g. zaprimljen odgovor Javne ustanove “Centar za socijalni rad” Živinice broj: XIII-02/3-49-0229-4 od 4.1.2024.g. 11.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.

295	Ž-BR-01-99/23	P-201/23	1. Da kontinuirano prati provedbu presude Općinskog suda u Živicinama broj: 33 0 P 086493/20 P od 08.04.2021.godine, u pogledu u ostvarivanja prava M.S. na održavanje ličnih i neposrednih kontakata sa maloljetnom djecom ... ; 2. Da u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima i međunarodnim dokumentima zaštite prava djece, koji su sastavni dio pravnog sistema Bosne i Hercegovine, nastave poduzimati sve radnje u okviru svoje nadležnosti čiji je najbolji interes djece; 3. Da u roku od 15 dana, od dana prijema ove preporuke izvijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Dana 9.1.2024.g. zaprimljen odgovor JU "Centra za socijalni rad" Živnice broj: XIII-02/3-45-0819-1-2023 od 4.1.2024.g. 05.02.2024. zatim i 11.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
296	Ž-BL-01-17/21	P-216/23	P R E P O R U K U Preporučuje se Općinskom sudu u Živicinama da u što skorijem roku okonča krivični postupak protiv optuženog zbog počinjenog krivičnog djela na štetu djeteta - Bludne radnje iz čl. 208. st. 2. u vezi sa st. 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni očekuju povratne informacije od suda o učincima Preporuke u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka. Mišljenje i Preporuka Ombudsmana se dostavlja na znanje i nadležnom organu starateljstva i nadležnom tužilaštvu, kao i podnositeljici žalbe.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	09.11.2023. zaprimljen pdgpvr Opštinskog suda Živnice - informacija u krivičnom predmetu. 16.11.2023. zaprimljen odgovor Opštinskog suda Živnice. 19.02.2024. zaprimljen odgovor Opštinskog suda Živnice. 21.02.2024. Opštinskom sudu u Živicinama upućena urgencija za dostavu Rješenja.
297	Ž-SA-01-951/23	P-311/23	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike 1. Da poduzmu mjere i aktivnosti u cilju implementacije principa iz Genetalnog komentara br. 19 Komiteta za prava djeteta, prezentiranih u ovoj preporuci; 2. Da se ukloni barijera u slučaju odlučivanja u konkretnom i sličnim slučajevima, kada su odstupanja od propisanog cenzusa za ostvarivanje prava na dječiji dodatak minora, sve u cilju zaštite najboljeg interesa djeteta; 3. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Dana 01.12.2023. godine zaprimljeno je izjašnjenje Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, broj: UPII-05-31/6-92/23 A.DŽ.K. od 30.11.2023. godine u čijem se relevantnom dijelu navodi sljedeće: „U skladu sa naprijed navedenim, ovo ministarstvo ističe da je u skladu sa članom 4 Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, broj: 2-98, 48/99, 61/22) dužno da kada postupa u upravnim stvarima te stvori rješava na osnovu zakona. Zakonom o materijalnoj podršci porodicama sa djecom u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 52/22) članom 11, koji uređuje osnovicu za obračun prava propisano je da „osnovica za utvrđivanje visine naknada iz ovog zakona je najniža plaća u Federaciji utvrđena u skladu sa odredbama Zakona o radu „Službene novine Federacije BiH“, broj 26/16 i 89/18), članom 13, stav 1. tačka a) kao uslov za ostvarivanje prava na dječiji dodatak propisano je da ukupni mjesečni prihodi po članu zajedničkog domaćinstva iz člana 5 ovog zakona ne prelazi 40% (četrestdes posto) najniže plaće u Federaciji utvrđene u skladu sa odredbama Zakona o radu, dok je Odlukom o iznosu najniže plaće u Federaciji za 2023. godinu određeno da najniža plaća za period od 01. januara do 31. decembra 2023. godine utvrđuje se u neto iznosu od 596,00 KM. U skladu sa naprijed navedenim zakonskim odredbama i Odlukom Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, 40% najniže utvrđene plaće za 2023. godinu iznosi 238,40 KM, što znači da bi djeteta u 2023. godini ostvarilo pravo na dječiji dodatak, ukupni mjesečni prihod po članu zajedničkog domaćinstva ne snije prelaziti prelazi iznos od 238,40 KM. Napominjemo da je ovo ministarstvo, kao i svaki drugi organ uprave Federacije Bosne i Hercegovine dužno da postupa u skladu sa zakonom i u granicama ovlaštenja, te bi svako odstupanje od istog značilo nepoštivanje prava, odnosno povredu načela zakonitosti.“
298	Nije realizirana						
299	Ž-BL-01-804/22	P-84/23	PREPORUKU Pozivaju se podnositeljica žalbe i škola da poduzmu dodatne napore kako bi ostvarili što kvalitetniju saradnju, sa ciljem da dijete završi osnovno obrazovanje u istoj školi, čijeneći da nije u interesu djeteta da u ovom momentu mijenja školu, a uvažavajući mišljenje Ombudsmana iskazano u ovoj Preporuci. Poziva se škola da postupi u skladu sa naloženom mjerom koja se tiče provođenja disciplinskog postupka protiv nastavnice/razrednice J. D., kao i da Školski koordinacioni tim predstavku/prijavu podnositeljice žalbe razmotri u skladu sa važećim protokolom u slučajevima nasilja u školi. Nadležnom inspekcijki organ se poziva da izvrši kontrolu nad radom škole i da ustanovi da li su otklonjene uočene nepravilnosti . Pozivaju se nadležni da u roku od 20 dana od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmene o učincima Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13, Banja Luka ili na adresu: bl.ombudsmen@ombudsmen.gov.ba	13 - Prava djeteta	Nije realizirana	DA	Nakon izdate Preporuke, škola aktom broj 528-6/23 od 31.03.2023. godine obavještava Ombudsmene da je dijete prestalo pohađati nastavu dana 23.03.2023. godine, kao i da je škola postupila u skladu sa inspekcijiskim nalazom i sve je naloženo realizovano. Podnositeljica žalbe pismenim podneskom od 31.03.2023. godine obavještava Ombudsmene da dijete pohađa školu u Republici Srpskoj i da je zadovoljan. Kako konstatuje u konkretnom slučaju, sve su institucije u konkretnom slučaju, sve su institucije u konkretnom slučaju, sve su institucije, Ombudsmeni konstatuju da Preporuka Ombudsmana nije ispoštovana i da postupanja nadležnih nisu bila u najboljem interesu djeteta. U skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravilima postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, predmet zatvaraju o čemu obavještavaju podnositeljicu žalbe, školu koju je dijete ranije pohađalo i Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske. Ombudsmeni će razmotriti mogućnost da u Godišnjem izvještaju o aktivnostima Institucije ombudsmana za 2023. godinu prikažu konkretan predmet, kako bi se u što većjoj mjeri doprinijelo zaštiti prava djeteta i senzibilisala stručna i šira javnost o značaju prava djeteta i neophodnom dodatnom senzibilitetu kada se radi sa djecom.
300	Ž-SA-01-993/22	P-154/23	P R E P O R U K U ministrici Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantaona Sarajevo - Da Ministarstvo u suradnji sa podnositeljicom žalbe, imajući u vidu najbolji interes djeteta i pravo na razvoj djeteta, unutar postojećih institucionalnih mehanizama pronadu najbolje rješenje za mlhb. M.D. i mlhb. M.A. - S obzirom na navode podnositeljice žalbe i informaciju Zavoda Mjednica od 11.11.2022. da djeca na kombinovanom modelu pohađanja predškolske ustanove nemaju obezbijeđen prevoz od redovne predškolske ustanova do Zavoda Mjednica, da preispita navedene navode i ukoliko se isti pokažu istinitima da obezbijedi prevoz djece sa teškoćama u razvoju. - Da Ministarstvo podzakonskim aktom za ubuduće uređi kod apliciranja djece s teškoćama u razvoju, da ista ne ulaze u proces odabira odgojno – obrazovnih ustanova koje nisu u mogućnosti da pruže zbrinjavanje i podršku. - Da u roku od 60 dana dostavi povratnu informaciju instituciji Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provedbi date Preporuke.	13 - Prava djeteta	Nije realizirana	DA	Postupajući po preporuci Ombudsmana, Ministarstvo je dostavilo akt broj: 311-03/02-04-41459-3/22 od 20.07.2023. godine iz kojeg proizilazi da je podnositeljici žalbe dostavljen obavijest da upiše svoje dvoje djece u JU „Djeca Sarajeva - vrtić Dječiji grad s obzirom da ne postoji zakonska mogućnost finansiranja stručnog kadra u privatnim predškolskim ustanovama. Nadalje, navodi se da će Ministarstvo za odgoj i obrazovanje dostaviti dodatnu saglasnost za angažovanje još jednog asistenta u JU „Djeca Sarajeva kako bi se osigurala podrška djeci uvažavajući najbolji interes mlhb M.A i M.D. Međutim, iz odgovora Ministarstva jasno proizilazi da je podnositeljica žalbe nije pokazala spremnost za rješavanja navedene problematike unutar postojećih institucionalnih mehanizama. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donose Odluku o zatvaranju predmeta podnositeljice žalbe, te se predmet: Ž-SA-01-993/22 pred institucijom Ombudsmana u konkretnom slučaju okončava.
301	Ž-SA-01-713/23	P-269/23	P R E P O R U K U direktoru JU Osnovne muzičke škole „Avdo Smailović“ Goražde • Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se mlhb. P.E. omogućio nastavak školovanja u JU Osnovna muzička škola „Avdo Smailović“ Goražde; • Da u roku od 10 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o aktivnostima usmjerenim na realizaciji Preporuke;	13 - Prava djeteta	Nije realizirana	DA	Iz izjašnjenja JU Osnovna muzička škola „Avdo Smailović“ Goražde broj: 379-1/23 od 23.10.2023. godine jasno proizilazi da odgovorni organ nije postupio po Preporuci Ombudsmana broj: P-269/23. Shodno navedenom, u skladu sa svojim ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 30.11.2023. godine uputili obavijest neposredno višem organu – Ministarstvo obrazovanja Bosansko – podrinskog kantona o nepostupanju JU Osnovna muzička škola „Avdo Smailović“ Goražde po Preporuci institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj: P-269/23 od 10.10.2023. godine, uz napomenu da će ovaj predmetni slučaj biti izvršen u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmana kao primjer nesaradnje sa institucijom Ombudsmana. Imajući u vidu sadržaj odgovora JU Osnovna muzička škola „Avdo Smailović“ Goražde broj: 379-1/23 od 23.10.2023. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnova za daljim postupanjem u predmetu
302	Nema odgovora						
303	Ž-LI-01-121/23	P-231/23	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmana, na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	13 - Prava djeteta	Nema odgovora	NE	Budući da se Vlada K10 nije izjasnila po preporuci, o neizvršavanju iste je obavještena Skupština K10. Temeljem članka 35. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine Ombudsmeni su odlučili zatvoriti predmet koji se vodi po ... žalbi.
304	Ž-SA-01-806/23	P-320/23	P R E P O R U K U ministrici Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostave saradnju sa Institucijom ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od deset (10) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	13 - Prava djeteta	Nema odgovora	NE	Kako Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nisu zaprimili odgovor na Preporuku broj: P-320/23, u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, dana 05.12.2023. godine uputilu su Urgenciju na preporuku. Shodno navedenom, u skladu sa svojim ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su uputili obavijest neposredno višem organu – Vladi Kantona Sarajevo po Preporuci broj: P – 320/23, uz napomenu da će ovaj predmetni slučaj biti izvršen u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmana kao primjer nesaradnje sa institucijom Ombudsmana. U konkretnom slučaju Ministarstvo je ignorisalo akte institucije Ombudsmana i pored više poziva za uspostavu saradnje.
305	UKUPNO	-	13 - Prava djeteta				
306	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA

307	26	27	16	0	5	3	2
308	POVREDA PRAVA :	14 - Ekologija zaštita okoliša					
309	Realizirana						
310	Ž-BL-04-218/23	P-208/23	PREPORUKU glavnom republičkom šumarskom inspektor 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmenu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	14 - Ekologija zaštita okoliša	Realizirana	DA	Aktom broj: 24.012/098-215-5/23 od dana 13. septembra 2023. godine, odgovorna strana je obavijestila Ombudsmen Bosne i Hercegovine da nije nadležna za postupanje u konkretnom slučaju, te da je predmetna predstava, a u skladu sa članom 54. stav 4. Zakona o opštem upravnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 13/02, 87/07, 50/10 i 66/18), prosljeđena na nadležno postupanje Gradskoj upravi Grada Banja Luka, Odjeljenju komunalne policije. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
311	Nije realizirana						
312	Ž-SA-04-913/23	P-345/23	PREPORUKA Federalna uprava za inspeksijske poslove i Republička uprava za inspeksijske poslove trebaju u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke razmotriti i u skladu sa svojim zakonskim nadležnostima sačiniti protokol ili drugi dokument kojim će dogovoriti svoju saradnju u oblasti zaštite okoliša i vodotoka. U navedenom dokumentu trebaju biti dogovoreni osnovi kako za zajednički inspeksijski nadzor i razmjenu podataka, tako i zajednička javna saopštenja kada to ocijene bitnim u interesu javnosti.	14 - Ekologija zaštita okoliša	Nije realizirana	DA	Dana 29.01.2024. godine Institucija ombudsmena zaprimila je odgovor FUIP Federalni vodni inspektorat pod brojem: 14-21-3-05955/2023-14-5-P od dana 26.01.2024. godine, u kojem je navedeno: "Vezano za vašu preporuku, kontaktirali smo Republičku upravu za inspeksijske poslove u Banja Luci i tom prilikom poslali svoj primjerak radne verzije protokola o saradnji za daljnje usaglašavanje. Međutim, elektronski smo dobili odgovor da je stav Republičke uprave da u ovom momentu nema potrebe za potpisivanjem protokola." Ukoliko u međuvremenu dođe do promjene stava RUIP-a, te se preporuka realizira, isto će se evidentirati u bazi. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
313	UKUPNO	-	14 - Ekologija zaštita okoliša				
314	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROI PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
315	2	2	1	0	0	1	0
316	POVREDA PRAVA :	15 - Imovinsko pravni					
317	Realizirana						
318	Ž-BL-05-333/22	P-7/23	P R E P O R U K U Područnoj jedinici Šipovo, Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove, da odmah po prijemu preporuke odgovori na akte Ombudsmana upućene dana 02.06. 06.09. i 26.10.2022. godine	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	10.05.2023. zaprimljen odgovor RUGIP Banja Luka. 17.05.2023. zaprimljen odgovor RUGIP Šipovo. 20.11.2023. urgencija za dostavljanje informacije nakon ročišta .
319	Ž-BL-05-685/17	P-73/23	P R E P O R U K U Da odmah po prijemu ove Preporuke, uvažavajući mišljenje Ombudsmena, poduzmu sve zakonske mjere i u što skorijem roku okončaju postupke koji se vode u vezi sa imovinom podnosioca žalbe, kao i da u roku od 60 dana računajući od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	Nakon izdate Preporuke, Ombudsmeni su zaprimili odgovore nadležnog organa koji su prosljeđeni podnosiocu žalbe. Iz odgovora nadležnog organa proizlazi da je u postupku imenovan i određen drugi vještak koji je dostavio svoj nalaz i mišljenje i da je za dan 29.09.2023. godine zakazana rasprava. Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni konstatuju da je po Preporuci Ombudsmena broj P-73/23 od 09.03.2023.godine postupljeno, odnosno nadležni organ je poduzeo mjere kako bi okončao postupke i Ombudsmeni predmet zatvaraju, o čemu se obavještavaju i nadležni organ i podnosilac žalbe. Istovremeno se podnosilac žalbe upoznaje da se uvijek može ponovo obratiti ovoj instituciji, ukoliko se za to pojave opravdani razlozi, odnosno ukoliko nadležni organ ne donese odluke u započetim postupcima
320	Djelimično realizirana						
321	Ž-MO-05-100/22	P-20/23	P R E P O R U K U - Gradonačelniku Grada Konjic: 1. Da bez odlaganja, poduzme mjere i aktivnosti u cilju realizacije Zaključka o dozvoli izvršenja od 04.10.2022. godine broj: 07-19-10-2085/2022; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; - JP Elektroprivredi BiH ED Mostar: 1. Da bez odlaganja provede Rješenje Ministarstva privrede broj: UP-1-06-157/22 od 09.12.2022. godine kojim se nalaže isključenje nisko naponske mreže bespravno izgrađenog objekta džamije u Ovčarima; 2. Da u roku od 15 dana od prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Djelimično realizirana	DA	Dana 10.02.2023. godine zaprimljen je odgovor JP Elektroprivrede BiH u kojem navode su dana 31.01.2023. godine zaprimili Zahtjev Grada Konjic kojim obavještavaju iste da će se dana 15.02.2023. godine u 9:00 sati pristupiti primudnom administrativnom inspeksijskom rješenju u predmetu uklanjanja bespravno izgrađenog vjerskog objekta-džamija, te da su pozvani od Grada Konjic da, u cilju neometanog provođenja istog, izvrše uklanjanje dalekovodnog elektro napojnog kablo sa navedenog objekta. Dalje ističu da su uputili obavijesti o postupanju zakazanom primudnom administrativnom inspeksijskom rješenju u predmetu uklanjanja bespravno izgrađenog vjerskog objekta-džamije, te će se po istom postupiti i izvršiti uklanjanje dalekovodnog elektro napojnog kablo neposredno pred uklanjanje vjerskog objekta-džamije. Dana 06.03.2023. godine dostavljen je odgovor Grada Konjic broj: 01-19-10-3529/22 od 28.02.2023. godine u kojem je navedeno da je podnosio: žalbe na zapisnik izjavio da je saglasan da se objekt ne ruši do daljnjega a da se objekt isključi sa N.N. mreže i da se ponovo ne uključuje dok se ne riješi spor. Dalje je navedeno da je u međuvremenu Medžlis Islamske zajednice dostavio urbanističko-građevinskom inspektoru kopiju Otpravka izvornika Ugovora o prodaji predmetne parcele ... Nakon dostavljanja izjašnjenja podnosiocu žalbe, isti nije dostavljao odgovor niti dodatnu dokumentaciju relevantnu za predmet. Dana 20.11.2023. zaprimljen je odgovor gradonačelnika Grada Konjica na Zahtjev za izjašnjenje zbog neizvršenja preporuke koji je Institucija ombudsmena BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka.
322	Ostvarena saradnja						
323	Ž-BL-05-521/23	P-331/23	P R E P O R U K U • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenima, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	13.12.202.godine i 21.12.2023.zaprimljeni su odgovori Grada Doboj. 05.02.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku. 11.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
324	Nije realizirana						
325	Ž-BL-05-811/22	P-8/23	PREPORUKU 1. Odjeljenju za inspeksijske poslove i komunalnu policiju i Gradonačelniku grada Banjaluka da odmah po prijemu ove preporuke preduzm sve radnje iz svoje nadležnosti kako bi se postupilo po Nalazu i mišljenju vještaka od 01.12.2022. godine i donijela konačna odluka u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku, Zakonu o održavanju zgrada kao i iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	DA	U odgovoru nadležnog odjeljenja od 23.06.2023. godine, navodi se da je ovaj organ po drugi put proveo postupak vještačenja u navedenom predmetu u kojem nalazu i mišljenju je konstatovano da je uzrok prodora i pojave vode u stan ... oštećenje zajedničkih kanalizacionih instalacija zgrade... ..S obzirom da iz navedenog odgovora proizlazi da se nadležnost u pomenutom predmetu prebacuje na Sud iako je članom 19. Zakona o održavanju zgrada predviđena nadležnost i obaveza grada da imenuje privremenog upravnika, niti je okončan pomenuti upravni postupak, čime nije ispoštovana Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine, dana 03.08.2023. godine. Gradu Banjaluka upućeno je Obavještenje o nepoštovanju preporuke. Grad Banjaluka je u dostavljenom odgovoru od 29.09.2023. godine, naveo da je Institucija ombudsmena u obavještenju br. 08-371-1389/22 od 27.01.2023. godine obavještena o rezultatima postupanja po pomenutoj preporuci kao i da će o svim daljim postupanjima koja će u navedenom predmetu biti preduzeta od strane komunalnog policajca Odsjeka komunalne policije Gradske uprave Grada Banjaluka, biti obavještena
326	Ž-BL-05-578/22	P-42/23	PREPORUKU šefu Područne jedinice Banjaluka Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja preduzme neophodne mjere i radnje u cilju stavljanja klazule pravosnažnosti na doneseno ranije doneseno rješenje imajući u vidu datum njegovog donošenja 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 21.11/477-152/17, od dana 02.03.2023. godine, odgovorna strana je dostavila odgovor na izdatu preporuku u kome između ostalog navodi šta je preduzela na njenoj realizaciji. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 5. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).

327	Ž-BL-05-20/23	P-50/23	MIŠLJENJE OMBUDSMENA Ombudsmeni Bosne i Hercegovine na osnovu navoda iz žalbe, uvažavajući međunarodne i ustavne standarde koji regulišu ovu oblast, te činjenicu da je socijalna djelatnost djelatnost od opšteg interesa za Federaciju BiH, mišljenja su da postojeće zakonsko rješenje kojim je omogućeno prinudno izvršenje nad davanjima koja spadaju u domen socijalne zaštite dovodi do egzistencijalne ugroženosti građana kojima je odobrena ova vrsta davanja. ....ombudsmeni su mišljenja da je potrebno izmijeniti Zakon o izvršnom postupku Federacije BiH na način da se u članu 138. Iza stava 1 doda stav u kome bi se navelo: „(2) Izuzeta od izvršenja su primanja po osnovu socijalne pomoći“ S tim u vezi, u članu 138. Stav 1. Bilo bi potrebno obrisati „primanja po osnovu socijalne pomoći“, pa bi prvi stav člana glasio: „(1) Izvršenje na plaći, naknadi umjesto plaće, naknadi za skraćeno radno vrijeme i naknadi zbog umanjenja plate i penzije, primanja po osnovu naknade zbog tjelesnog oštećenja prema propisima o invalidskom osiguranju, primanja po osnovu privremene nezaposlenosti, primanja po osnovu dodatka na djecu, primanja po osnovu stipendije i pomoći učenicima i studentima i nadoknada za rad osuđenika može se sprovesti do iznosa od jedne polovine.“ Ovim putem pozivamo Federalno ministarstvo pravde da preduzmu mjere iz svoje nadležnosti u cilju postupanja po ovoj inicijativi, te da u roku od 60 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama.	15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	DA	Federalno ministarstvo pravde je u odgovoru od 15.03.2023. godine navelo da je Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku u parlamentarnoj proceduri. Članom 138. Zakona o izvršnom postupku „primanja na osnovu socijalne pomoći“ nisu izuzeta od izvršenja, te je na Sudu da odlučuje o visini pljenidbe u zavisnosti od konkretnog slučaja. Dalje se navodi da se zaljubljuju na upućenoj inicijativi koja će se uzeti u razmatranje pri izradi narednog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku, obzirom da se radi o domenu socijalne zaštite i lica koja nemaju drugih izvora prihoda te zaštite dovođenja istih do egzistencijalne ugroženosti. S obzirom da je izdavanjem inicijative preduzeto sve iz nadležnosti Institucije ombudsmena u konkretnom predmetu, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ...
328	Ž-BL-05-382/22	P-104/23	P R E P O R U K U Općini Žepče 1. Da po prijemu ove Preporuke odmah pristupi rješavanju upravne stvari, kao i da postupi po Rješenju Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove broj: 07-27-2-1848/2020 od 21.01.2021. godine. 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim koracima radi ostvarenja i zaštite prava i interesa podnosioca žalbe.	15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	NE	Odgovor na Preporuku nije zaprimljen u ostavljenom roku.
329	Ž-LI-05-147/23	P-271/23	E P O R U K U Općini Kupres 1. Da u okviru svojih nadležnosti poduzmu mjere i aktivnosti kako bi se riješio problem prekoračenja radnog vremena i preglasne glazbe u ugostiteljskom objektu Caffe bar „IN“ uvažavajući mišljenje Ombudsmena izraženo u ovoj Preporuci; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	DA	Općina Kupres u obavijesti o poduzetim mjerama nije dostavila dokaze da je postupila po preporuci Ombudsmena, nego navodi, između ostalog kako je Općinsko vijeće Kupres jedino nadležno da mijenja Odluku o utvrđivanju radnog vremena u ugostiteljskoj djelatnosti, turističkoj djelatnosti, djelatnosti obrta i srodnih djelatnosti, trgovinskoj djelatnosti, igara za zabavu i igara na sreću na području Općine Kupres, te se općina mora prilagođavati novim trendovima u turističkom smislu, a jedan od načina je i produženo radno vrijeme ugostiteljskih objekata uz normalno pridržavanje odredbi vezanih za jačinu buke u istima. Budući da odgovorna strana, u ostavljenom roku nije realizirala datu Preporuku o svemu je obaviješteno Općinsko vijeće Kupres.
330	Ž-SA-05-849/23	P-285/23	P R E P O R U K U Načelniku Općine Maglaj 1. Da, imajući u vidu navode iz Preporuke, poduzme sve zakonom propisne aktivnosti i mjere kako bi se izvršio građevinsko-urbanistički inspekcijski nadzor, utvrđivanjem stvarnog stanja na terenu, te utvrđivanje da li je izgradnja sporne ograde izašla iz okvira odobrene gradnje čime bi se narušilo pravo žalitelja na neometano uživanje svoje imovine, posebno u kontekstu prava i potreba osoba sa invaliditetom; 2. Da sve buduće mjere i aktivnosti iz svoje nadležnosti poduzima uz mjere razumnog prilagođavanja za osobe sa invaliditetom, a u cilju osiguranja ravnopravnosti i punog učešća osoba sa invaliditetom u društvu; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije preporuke;	15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	DA	...Općina Ključ je dana 21.12.2023. godine dostavila Obavijest broj: 03-19-4/L/23 od 19.12.2023. godine kojim se navodi: “ Obzirom da organ uprave Općine Ključ još uvijek nema uslođenog službenika - građevinsko urbanističkog inspektora koji bi postupio po tački 1. Vaše preporuke, to smo stoga zahtjev sa molbom za postupanjem uputili Upravi za inspekcijske poslove USK-a, Bihac - građevinsko - urbanističkoj inspekciji. U vezi sa tačkom 2. Preporuke, Općina Ključ je poduzimala i poduzima mjere prilagođavanja osobama sa invaliditetom u svakodnevnim postupcima i aktivnostima u smislu prilagodbi prilazu objektima, trotoarskim površinama, mjerama pri projektovanju - odobravanju projekata za izgradnju zgrada, propisivanju uvjeta radi prilagodbe invalidnim licima itd.” Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetimi radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , te da je odgovorni organ dostavio informaciju iz koje proizilaze poduzete aktivnosti u cilju provođenja inspekcijskog nadzora, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
331	Nema odgovora						
332	Ž-MO-05-43/23	P-313/23	P R E P O R U K U Odjelu za urbanizam i građenje Grada Mostara 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave saradnje Odjela za urbanizam i građenje Grada Mostara, sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da najkasnije u roku od 8 dana, dostavi traženo izjašnjenje.	15 - Imovinsko pravni	Nema odgovora	NE	Dana 19.12.2023. godine, podnosioc žalbe je obavijestio instituciju Ombudsmena da je uspostavio komunikaciju sa referenticom iz Odjela za urbanizam i građenje Grada Mostar te ističe da odustaje od žalbe, odnosno da će se javiti instituciji Ombudsmena ukoliko bude ponovo potrebna intervencija. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj : Ž-MO-05-43/23.
333	UKUPNO	-	15 - Imovinsko pravni				
334	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
335	11	11	2	1	1	6	1
336	POVREDA PRAVA :	16 - Nasilje					
337	Ostvarena saradnja						
338	Ž-BR-06-266/22	P-350/23	-da, imajući u vidu Nalaz i mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine, organiziraju stručno usavršavanja odgojitelja, nastavnika, stručnih suradnika i suradnika u odgojno-obrazovnim ustanovama koji neposredno ili posredno učestvuju u odgojno - obrazovnom procesu a sve u cilju preveniranja eventualnog nastanka bilo kojeg oblika nasilja; -da, ojačaju i prošire podizanje svijesti o svakom obliku nasilja i kroz obrazovne programe, uključujući kampanje, u cilju promoviranja pozitivnih i alternativnih oblika discipline i poštivanja dječjih prava, uz učešće djece, ujedno podižući svijest o štetnim posljedicama koje uzrokuje vršnjačko nasilje; -da u roku od trideset dana od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja preporuke.	16 - Nasilje	Ostvarena saradnja	DA	Dana 26.01.2024. godine zaprimljen odgovor Pedagoške institucije Vlade Brčko distrikta BiH, broj: 37-000039/24 od 18.01.2024. godine. Dana 19.02.2024. godine zaprimljen je odgovor Policije Brčko distrikta BiH, broj: 14.05-04-11160/24 od 09.02.2024. godine. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku
339	UKUPNO	-	16 - Nasilje				
340	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
341	1	1	0	0	1	0	0
342	POVREDA PRAVA :	17 - Javne isprave					
343	Realizirana						
344	Ž-SA-05-715/22	P-182/23	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke	17 - Javne isprave	Realizirana	DA	Dana 24.07.2023. godine Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaprimili su odgovor Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine koji je dana 10.08.2023. godine dostavljen putem email adrese ... podnosiocelci žalbe. Imajući u vidu činjenicu da je nakon donesene preporuke realizirana saradnja Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine i Ombudsmena Bosne i Hercegovine, te sadržaja dostavljenog odgovora, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnova za dalji rad na predmetu žalbe pa se isti zatvara.

345	UKUPNO	-	17 - Javne isprave				
346	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
347	1	1	1	0	0	0	0
348	POVREDA PRAVA :	18 - Manjine					
349	Nema odgovora						
350	Ž-SA-03-436/23	P-252/23	PREPORUKA Vlada Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine treba, uz sve postojeće mjere i aktivnosti, razmotriti sve mogućnosti da se u naselju Prutače po pitanju oskrbe vodom radi na jačanju prava i obaveza stanovnika naselja kao potrošača. Na taj način osim osiguranja dugoročne funkcionalnosti i održivosti vodopsnabdijevanja poduzimaju se i mjere pune integracije stanovnika u društvo.	18 - Manjine	Nema odgovora	NE	01.02.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno . 08.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku
351	UKUPNO	-	18 - Manjine				
352	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
353	1	1	0	0	0	0	1
354	POVREDA PRAVA :	19 - Uprava					
355	Realizirana						
356	Ž-SA-08-1207/22	P-25/23	P R E P O R U K U načelniku Općine Stari Grad • Da, u saradnji sa svim nadležnim organima i službama, u što skorijem roku, poduzme sve zakonom propisane mjere i aktivnosti, na izmalaženju trajnog rješenja saobraćajnog pristupa za građane u Ul. Alije Bejićica, posebno za domaćinstva kojima je prelaz preko nacionalnog spomenika - Kozija čuprija jedini prilazni put i to na način da se obezbijedi trajno rješenje alternativnog pristupnog puta, a sve u cilju zaštite i očuvanja nacionalnog spomenika, te ostvarivanja prava građana; • Da u roku od 60 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima usmjerenim na realizaciji Preporuke;	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 08.05.2023. godine Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Informaciju Općine Stari Grad broj: 05-19-17-51/23 od 03.05.2023. godine kojim se, između ostalog, navodi sljedeće: „...Dana 17.03.2023. godine službena lica ispred Službe za urbanizam i Službe za investicije i komunalne poslove Općine Stari Grad Sarajevo su obavila uvidaj na licu mjesta, izvršen je zajednički obilazak predmetne lokacije, utvrđeno činjenično stanje i sačinjene su fotografije. Prilikom obilaska predmetnog lokaliteta zaključeno je da građani u ulici Alije Bejićica, uključujući i domaćinstva u neposrednoj blizini nacionalnog spomenika Kozija čuprija već imaju omogućen alternativni prilaz iz ulice Močila koji vodi sve do Kozije čuprije, a koji je potrebno sanirati i proširiti. Služba za investicije i komunalne poslove je dostavila akt broj: 13/1-19-12-529/23 od dana 04.04.2023. godine u kojem je navedeno da je prijedlog Službe da se u narednom periodu izvrši rekonstrukcija i proširenje dijela ulice koji se spaja s ulicom Močila, a sve u cilju smanjenja nagiba ceste, uzimajući u obzir otežane uslove korištenja putnog pravca u zimskom periodu. Nadalje, Služba za investicije i komunalne poslove Općine Stari Grad Sarajevo će u narednom periodu pribaviti ponudu izvođača za predmetne radove, a sve kako bi se definisala potrebna finansijska sredstva i kako bi se predmetni radovi uzorili u razmatranje za uvrštavanje u budžet Općine Stari Grad Sarajevo za 2024. godinu...“ Imajući u vidu naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine odlučili su zatvoriti predmet koji se vodi pred Institucijom pod brojem: Ž-SA-08-1207/22. Naime, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su u konkretnom predmetu, na osnovu ukupne analize svih činjenica koje proizilaze iz žalbe, te dostavljene dokumentacije, donijeli Preporuku broj: P-25/23 od 17.01.2023. godine kojom je načelniku Općine Stari Grad predloženo da..... Imajući u vidu sadržaj Preporuke broj: P-25/23 od 17.01.2023. godine, kao i Informaciju Općine Stari Grad broj: 05-19-17-51/23 od 03.05.2023. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nalaze da je u konkretnom predmetu Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine realizovana.
357	Ž-SA-08-574/22	P-24/23	P R E P O R U K U Ministarstva komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS 1. Da, poduzme potrebne aktivnosti radi podnošenja prijedloga za rješavanje sukoba nadležnosti Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, a shodno odredbama člana 28. i 34. Zakona o upravnom postupku, ukoliko se ovo pitanje među organima ne riješi u što hitnijem roku; 2. Da, poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere na donošenju odluke kojom će se odlučiti po žalbi žalitelja protiv Zaključka Općine Stari Grad broj: UP-1-05-19-16/22-IH od 12.05.2022. godine; 3. Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na realizaciji ove Preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	... dana 01.08.2023. godine Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine dostavila je Instituciji Obavijest broj: 11-35-6-8/23-34 od 28.07.2023. godine kojom se navodi: “...Po mišljenju i namjeri Komisije prilikom procesa izrade odluke cjelokupna parcela je predviđena kao sastavni dio nacionalnog spomenika, pa cijepanje parcela prije ili za vrijeme procesa donošenja odluke ne utiče na namjeru Komisije da cijelu parcelu proglasi sastavnim dijelom nacionalnog spomenika.” Shodno naprijed navedenom, a obzirom da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , te da su nadležni organi postupili po Preporuci broj: P- 271/22 od 20.09.2022. godine i Preporuci broj: P-24/23 od 24.01.2023. godine, odnosno dostavili tražene informacije, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi 22.12.2023 stigao odgovor Ministarstvo komunalne privrede
358	Ž-BL-08-783/22	P-72/23	PREPORUKU rukovodiocu Područne jedinice Šipovo 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmenu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Realizirana	DA	Aktom broj: 21.01/052-249/23 od 04. maja 2023. godine, Republička uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove Banjaluka dostavila je sljedeće informacije: „...Proveden je upravni postupak pod brojem 21.54/952.1-201/20 no zahtjevu D.S. te je doneseno Rješenje broj 21.54/952.1-201/20 od 26.08.2020. godine. Podnosilac zahtjeva je na pomenuto rješenje blagovremeno izjavio žalbu, nakon čega je drugostepeni organ donio Rješenje broj 21.04/952.1-372/20 od 23.10.2020. godine kojim je žalba odbijena. Okružni sud u Banjoj Luci je dopisom broj 011-0-Sy-IV-21-000 043 od 25.02.2021. godine dostavio informaciju da protiv drugostepenog rješenja nije pokrenut upravni spor u zakonom predviđenom roku, čime je prvostepeno rješenje steklo svojstvo pravsnosnažnosti...” Dakle, nadležni organi donijeli su odluke u navedenom postupku, te Ombudsmeni ukazuju na činjenicu da nemaju ovlaštenja da mijenjaju odluke organa uprave. Dakle, institucija Ombudsmena nije nadležna za utvrđivanje povreda zakona i postupka, mimo za to predviđenih organa, putem izjavljivanja pravnih lijekova. Suprotno postupanje institucije Ombudsmena bi moglo uticati na meritoran ishod postupka, u kojem slučaju bi bilo neophodno pribaviti izjašnjenja svih strana, provesti dokazni postupak i sve druge radnje, preispitati donesena rješenja, umjesto za to nadležnih organa, za šta ne postoji uporište u pozitivnim propisima. Osim toga, podnosilac žalbe imao je mogućnost pokretanja upravnog spora i tako se ispravnost pomenutog rješenje mogla provjeriti i putem sudskog odlučivanja. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
359	Ž-BL-08-800/22	P-76/23	PREPORUKU načelniku općine Gornji Vakuf - Uskoplje 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine 2. Da pokrenuti postupak koji se vodi kod Općine vodi pod brojem 06/6-19.3-509-1/22, okonča donošenjem odgovarajućeg rješenja, a u vezi sa aktom Ministarstva prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova SKB, aktom broj: UP2-07-19-200/22-4, od dana 15.11.2022. godine 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Realizirana	DA	Aktom broj: 06/6-19.3-509-1/22, od dana 23.03.2023. godine, Općina je dostavila odgovor na izdatu preporuku, u kome između ostalog navodi da je po zahtjevu JP Elektroprivreda BiH dd Sarajevo, Podružnica "Elektrodistribucija" Travnik doneseno rješenje broj: 06/6-19.3-509-15/22, od dana 15.12.2022. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 104/11).
360	Ž-SA-08-512/22	P-61/23	Općini Ilidža • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno, • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi Instituciji ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 31.03.2023. godine zaprimljen je odgovor na prethodno navedenu preporuku od strane Službe za imovinsko – pravne, stambene, geodetske poslove i katastar nekretnina općine Ilidža, broj: 04-27-s/23 od 16.03.2023. godine u kojem se navodi da služba nije zaprimila prijedlog za eksproprijaciju nekretnina označenih kao k.č. broj 1342/14, 1342/15 i 1342/2, upisane u z.k. ul. broj 4545 K.O. Rakovica, odnosno k.č. broj 7703/3, 772/2 i 773 K.O. Vlakovo. Dana 23.03.2023. godine prethodno navedeno izjašnjenje dostavljeno je podnositelji žalbe radi informacije, te eventualnog komentara. Cijeneći prethodno navedeno, tačnije činjenicu da je podnositeljica žalbe dobila traženu informaciju, predmet se pred Institucijom ombudsmena zatvara.

361	Ž-SA-08-115/23	P-118/23	P R E P O R U K U - ministru Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Srednjobosanskog kantona - direktoru Federalne uprave za inspeksijske poslove 1. Da, imajući u vidu navode izražene u Preporuci, svoje postupanje vrate u pravni okvir, a u cilju osiguranja temeljnije primjene Pravilnika o uvjetima za osnivanje i obavljanje veterinarske djelatnosti i načinu dodjele područja djelovanja, te poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osigurala jednaka primjena propisa prema svim subjektima nadzora, a čime bi se omogućilo pravovremeno i efikasno provođenje postupaka, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije;	19 - Uprava	Realizirana	DA	"...S tim u vezi, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva dostavilo je Instituciji Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Institucija) dana 29.05.2023. godine Informaciju, te u prilogu Rješenje ovog organa broj: UP-II-11-2021-19/23 od 05.04.2023. godine. Također, dana 25.07.2023. godine Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Srednjobosanskog kantona svojim dopisom Obavijest o realizaciji Preporuke broj: 06-20-1268/23-3 od 17.07.2023. godine navelo je da je žalitelj izjavio žalbu na rješenje ovog organa donesenog u ponovljenom postupku po uputama drugostepenog organa broj: 06-20-5605/22-1 od 10.01.2023. godine, te da su žalba i kompletan spis dostavljeni Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva na dalje nadležno postupanje (dostavljeno Rješenje broj: UP-II-11-2021-19/23 od 05.04.2023. godine kojim se žalba odbija kao neosnovana i potvrđuje prvostepeno rješenje). Također, dana 19.07.2023. godine Instituciji je dostavljena Informacija Federalne uprave za inspeksijske poslove broj: 15-20-11-02022/2023-15-5 od 17.07.2023. godine.... imajući u vidu da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine . Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. "
362	Ž-SA-08-1166/22	P-139/23	P R E P O R U K U načelniku Prve policijske uprave • Da, poduzme sve zakonom propisane mjere, a kako bi se u što skorijem roku provele aktivnosti na iznalaženju rješenja predmetnog pitanja, kako bi se poduzele aktivne mjere i preineralo dalje ugrožavanje prava žaliteljice, poduzele radnje na identifikaciji počinitoca, te zaustavio problem nelegalne sječe šume i nezakonitog korištenja zemljišta u vlasništvu i posjedu žaliteljice; • Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o aktivnostima usmjerenim na realizaciji Preporuke;	19 - Uprava	Realizirana	DA	Cijeneći sadržaj dostavljenog izjašnjenja proizilazi da su policijski službenici Policijske stanice Bihać postupajući po Preporuci Institucije ponovno izašli na lice mjesta, te obavili razgovor sa licima za koje žaliteljica sumnja da su uklonili njenu drvenu ogradu kako bi došli do posjeda koji ona obrađuje. Također, u vezi bespravne sječe šume, iz akta proizilazi da su policijski službenici, kao i čuvari šuma – lugari u više navrata reagovali po prijavi žaliteljice, izlazili na lice mjesta, vršili premjeravanje i obilježavanje štete. Nadalje, iz akta proizilazi da je vođa sektora policijskog odjeljenja Kulen Vakuf dana 19.06.2023. godine obišao žaliteljicu i obavio razgovor, te istu obilazio svakog narednog dana. Iz dopisa proističe da će žaliteljica od 22.06.2023. godine biti u Prijedoru, no da će policijski službenici povremeno obilaziti posjed žaliteljice kako ne bi došlo do dalje uzurpacije njene imovine. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, sadržaj dostavljenog izjašnjenja, te da je javni organ u konkretnom slučaju poduzeo i nastaviti će poduzimati sve mjere i radnje koje može poduzimati u skladu sa svojim nadležnostima, predmet se pred Institucijom ovim aktom zatvara, u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
363	Ž-SA-08-434/23	P-194/23	P R E P O R U K U općinskom vijeću Općine Centar • Da, prilikom razmatranja Prijedloga izmjena i dopuna Regulacionog plana „Gradski park – Crni Vrh“, a u vezi izgradnje stambenog ansambla uz Ulicu Omara Stupca, razmotri sve navode izražene u Preporuci; • Da u roku od 60 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o aktivnostima usmjerenim na realizaciji Preporuke;	19 - Uprava	Realizirana	DA	Aktom broj: 01-19-7499/23 od 27.11.2023. godine predsjedavajući Općinskog vijeća Centar obavijestio je instituciju Ombudsmena da je Kolegij Općinskog vijeća na 55. Sjednici održanoj 23.11.2023. godine donio Zaključak da se Prijedlog Odluke o stavljanju van snage Odluke o pristupanju izgradnji izmjena i dopuna Regulacionog plana Gradski park „Crni Vrh“ - izgradnja stambenog ansambla u ulici Omara Stupca, uvrsti u Prijedlog dnevnog reda za 34. Sjednicu Općinskog vijeća Centar. Dana 07.12.2023. godine na stranici Općine Centar stavljena je objava, kako slijedi: „ Općinsko vijeće Centar je stavilo van snage postojeći Regulacioni plan Gradski park „Crni Vrh“. Na današnjoj 34. redovnoj sjednici Općinskog vijeća Centar, a na prijedlog Općinskog načelnika Srdana Mandića i Službe za prostorno uređenje i investicije, usvojena je Odluka o stavljanju van snage Odluke o pristupanju izgradnji izmjena i dopuna Regulacionog plana Gradski park „Crni Vrh“ - izgradnja stambenog ansambla u ulici Omara Stupca.“ Aktom broj: 01-19-7499/23 od 13.12.2023. godine predsjedavajući Općinskog vijeća obavijestio je instituciju Ombudsmena da su poduzete aktivnosti usmjerene an realizaciju predmetne Preporuke. Općinsko vijeće Centar Sarajevo je na 34. Redovnoj sjednici Općinskog vijeća Centar, održanoj dana 07.12.2023. godine, donijelo Odluku o stavljanju van snage Odluke o pristupanju izradi izmjena i dopuna Regulacionog plana Gradski par „Crni vrh“ - izgradnja stambenog ansambla u ulici Omara Stupca. Cijeneći sadržaj navedenog obavještenja, zaključuje se da je Preporuka broj: P-194/23 upućena Općinskom vijeću Općine Centar realizirana, te se predmeti Ž-SA-08-434/23 i Ž-SA-08-475/23 ovom odlukom zatvaraju kao pozitivno riješeni.
364	Ž-SA-08-475/23	P-194/23	P R E P O R U K U općinskom vijeću Općine Centar • Da, prilikom razmatranja Prijedloga izmjena i dopuna Regulacionog plana „Gradski park – Crni Vrh“, a u vezi izgradnje stambenog ansambla uz Ulicu Omara Stupca, razmotri sve navode izražene u Preporuci; • Da u roku od 60 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o aktivnostima usmjerenim na realizaciji Preporuke	19 - Uprava	Realizirana	DA	Aktom broj: 01-19-7499/23 od 27.11.2023. godine predsjedavajući Općinskog vijeća Centar obavijestio je instituciju Ombudsmena da je Kolegij Općinskog vijeća na 55. Sjednici održanoj 23.11.2023. godine donio Zaključak da se Prijedlog Odluke o stavljanju van snage Odluke o pristupanju izgradnji izmjena i dopuna Regulacionog plana Gradski park „Crni vrh“ - izgradnja stambenog ansambla u ulici Omara Stupca, uvrsti u Prijedlog dnevnog reda za 34. Sjednicu Općinskog vijeća Centar. Dana 07.12.2023. godine na stranici Općine Centar stavljena je objava, kako slijedi: „ Općinsko vijeće Centar je stavilo van snage postojeći Regulacioni plan Gradski park „Crni vrh“. Na današnjoj 34. redovnoj sjednici Općinskog vijeća Centar, a na prijedlog Općinskog načelnika Srdana Mandića i Službe za prostorno uređenje i investicije, usvojena je Odluka o stavljanju van snage Odluke o pristupanju izradi izmjena i dopuna Regulacionog plana Gradski park „Crni vrh“ - izgradnja stambenog ansambla u ulici Omara Stupca. Cijeneći sadržaj navedenog obavještenja, zaključuje se da je Preporuka broj: P-194/23 upućena Općinskom vijeću Općine Centar realizirana, te se predmeti Ž-SA-08-434/23 i Ž-SA-08-475/23 ovom odlukom zatvaraju kao pozitivno riješeni.
365	Ž-BL-08-27/23	P-215/23	PREPORUKU - Da u skladu sa svojim nadležnostima i obavezama učine dodatne napore na ostvarivanju prava podnositeljice žalbe koja su joj zagarantovana Ustavom Bosne i Hercegovine, odnosno da joj se obezbijedi rekonstrukcija i obnova porušene stambene jedinice, posebno imajući u vidu navode iz Preporuke te da se radi o licu starije životne dobi - Da Ombudsmene obavijeste o načinu realizacije ove Preporuke, u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka;	19 - Uprava	Realizirana	DA	Federalno ministarstvo raseljenih lica i izbjeglica je u dostavljenom odgovoru od 30.11.2023. godine navelo da su po preporuci Ombudsmena preduzete dodatne aktivnosti te odobrena finansijska pomoć u iznosu od po 10.000,00 KM, za nabavku potrebnog građevinskog materijala i ugradnja istog za K.H. Navedeni odgovor je upućen podnositeljici žalbe dana 06.12.2023. godine. S obzirom da je Federalno ministarstvo za raseljena lica i izbjeglice dostavilo odgovor iz kojeg proizilazi da su preduzete dodatne mjere iz njihove nadležnosti u cilju postupanja po preporuci Institucije ombudsmena, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ...
366	Ž-BR-08-86/23	P-259/23	Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo očitovanje, kako je to navedeno u aktima od 27. 4. 2023.g., 6. 6. 2023. g. i 3. 8. 2023. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Uzimajući u obzir navode žalbe i zaprimljene odgovore, izvršeni uvid u dostavljenu dokumentaciju Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključuju da žalbeni navodi nemaju objektivno utemeljenje koje bi zahtijevalo izdavanje preporuke označenom tijelu, zbog čega sukladno članku 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11) ne nalaze osnova za dalje postupanje po žalbi žalitelja te predmet Ž-BR-08-86/23 zatvaraju.
367	Ž-SA-08-767/23	P-279/23	P R E P O R U K U Općini Iliđa, Službi za inspeksijski nadzor 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 30.10.2023. godine zaprimljeno je izjašnjenje Službe za inspeksijski nadzor Općine Iliđa, akt broj 11-19-5909/23 od 26.10.2023. godine u kojem se, između ostalog navodi: "...Nakon konstatovanih nepravilnosti, postupajući inspektor je pokrenuo upravni postupak prema investitoru ... te u skladu sa članom 150. stav 2. Zakona o prostornom uređenju donio rješenje i naložio mjere, rješenje broj 15-19-919/21 od 06.05.2021. godine. Investitor se žalio na izdato rješenje. Drugostepeni organ je donio rješenje kojim je potvrdio prvostepen rješenje, odnosno odbio žalbu investitora. Na drugostepeno rješenje investitor pokreće upravni spor ...Postupajući inspektor donosi i Zaključak o dozvoli iznosa: ... Postupajući inspektor će sačekati presudu suda te postupiti po istoj. Dakle, čeka se presuda suda, okončanje upravnog postupka, da bi se pristupilo primodnom izvršenju izdatog rješenja". ... Obzirom na sve naprijed izneseno, kao i činjenicu da je Preporuka Ombudsmena broj P-279/23 ispoštovana, to Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine cijene da nema osnova za dalje postupanje u predmetu te se isti zatvara sukladno članku 35. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
368	Ž-SA-08-760/21	P-286/23	PREPORUKA Opština Trnovo treba u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke uputiti dopise Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine i Republikom sekretarijatu za raseljena lica i migracije Republike Srpske o ovom pitanju i iskazivanje interesa za učešće u projektima za njegovo rješavanje.	19 - Uprava	Realizirana	DA	"...Dana 14.12.2023. godine Institucija ombudsmena zaprimila je odgovor Opštine Trnovo pod brojem: 04-372-98/23 od 11.12.2023. godine, u kojem je navedeno da su postupili po preporuci i: "(...) i obratili zahtjevom za pomoć pri obnovi i rekonstrukciji stambene zgrade u ulici Trnovskog bataljona broj 21 ranije Jahorinskog partizanskog odreda broj 39 u Trnovu Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH kao i Republičkom sekretarijatu za raseljena lica i migracije RS." U prilogu su dostavljene kopije navedenih akata, u kojima je između ostalog navedeno da je Opština Trnovo spremna učestvovati dijelom vlastitim sredstvima na obnovi i rekonstrukciji predmetne stambene zgrade. Institucija ombudsmena je nakon toga uputila dopise nadležnim entitetskim organima ukazujući na širi aspekt ovog problema, a to je obnova kolektivnih objekata u manjim jedinicama lokalne samouprave, te kako isti treba biti pomno razmotren. Kopija naprijed navedenog odgovora Opštine Trnovo dostavljena je žaliteljici Koja je dana 03.01.2024. godine putem telefona kontaktirala Instituciju ombudsmena, navela da je zaprimila odgovor, te da je u komunikaciji sa Opštinom Trnovo i da postoje mogućnosti rješavanja ovog konkretnog problema koji ne uključuju obnovu konkretne zgrade nego i davanja na raspolaganje neke druge stambene jedinice. ...Što se tiče postupanje Institucije ombudsmena realizacijom preporuke poduzete su adekvatne mjere, ali se nadamo da će drugi organi, prvenstveno Opština Trnovo što prije realizirati planirane mjere. ... Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.

369	Ž-BR-05-108/20	P-304/23	1. Da bez odlaganja, u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima, osigura i poduzme efektivne mjere u cilju vršenja inspeksijskog nadzora vezano za zahtjev žalitelja. 2. Da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 12.01.2024. godine zaprimljen je odgovor Urbanističkog inspektora Opštine Jajce, broj: 02/19-12090-4/23 od 15.23.2023. godine u kome se navodi: "Ovim putem Vas obavještavamo da su poduzete aktivnosti u vezi rješavanja predmeta Z. Lj., koji se Vama obraćao u više navrata. Dana 09.11.2023. godine Z.Lj. je primljen u općini Jajce kod urbanističko-građevinskog inspektora, te pored pismenih prijava obavljen je i razgovor. Isti dan smo izašli na teren i snimili činjenično stanje po prijavi ... Na licu mjesta nije bio prisutan subjekt nadzora D.M, te je pozvan telefonskim putem u općinu Jajce. Dana 07.12.2023. godine, D.M. se javio u općinu Jajce urbanističko-građevinskom inspektoru, sačinjen zapisnik, preuzeti dokazi o činjeničnom stanju oko raspodjele parcela između Z.Lj. i Z.O.od koga je D.M. kupio parcelu s kućom i pratećim objektima. O svemu navedenom je obavješten Z.M...". Obzirom na naprijed navedeni odgovor, kao i činjenicu da je Opština Jajce postupila po preporuci P-304/23, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvaraju predmet broj Ž-BR-05-108/20.
370	Ž-BL-08-286/23	P-334/23	PREPORUKU načelniku općine Gornji Vakuf - Uскопlje 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke postupi po rješenju Ministarstva pravosuđa i uprave broj: UP-02/19-83/23, od dana 26.07.2023. godine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Realizirana	DA	Općina je dostavila odgovor na izdatu preporuku u aktu broj: 02-04.14-1365-2/23, od dana 25.12.2023. godine , u kome između ostalog navodi da je po postupajući po izdatoj preporuci donijela rješenje broj: 06/6-19.3-509-32/22, od dana 23.11.2023. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
371	Djelimično realizirana						
372	Ž-SA-08-494/23	P-340/23	PREPORUKA Veterinarska komora Federacije Bosne i Hercegovine treba razmotriti postupke za pokretanje disciplinskog postupka po prijavama za utvrđivanje iste posebno uzimajući u obzir prijave građana. Pri tome treba uzeti u obzir preciziranje na koga se tačno odnosi akte koji propisuju veterinarsku etiku, potrebu donošenja svih podzakonskih akta u vezi toga, potrebu potpisivanja protokola o saradnji kako sa inspekcijama tako i sa javnim preduzećima i udruženjima građana. Potrebno je da o realizaciji ove preporuke dostavite povratnu informaciju u roku od 30 dana od dana prijema preporuke.	19 - Uprava	Djelimično realizirana	DA	...Navedeni odgovori su vam dostavljeni na uvid, te ste u korespondenciji sa postupajućim pravnikom zaključili da bez obzira što sadržaj istih ne odgovara ciljevima koje biste vi i drugi aktivisti željeli ostvariti prisutno je kontinuirano poboljšanje zahvaljujući između ostalog i vašem aktivizmu. Moramo skrenuti pažnju da upućivanjem preporuka, i prijemom odgovora iscrpljene su sve radnje koje trenutno može poduzeti Institucija ombudsmena, ali da nam se svakako možete obratiti i u budućem periodu. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
373	Ostvarena saradnja						
374	Ž-SA-08-800/22	P-39/23	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Općinsko vijeće općine Bugojno uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	03.04.2023. upućena urgencija OV Bugojno. 05.06.2023. nova urgencija OV Bugojno 19.06.2023. zaprimljen odgovor OV Bugojno. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
375	Ž-LI-08-45/23	P-105/23	P R E P O R U K U 1. Da sve označene odgovorne institucije poduzmu potrebne mjere iz svoje nadležnosti kako bi se otklonile povrede utvrđene u postupku istrage Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i nalazom nadležne inspekcije Uprave za inspeksijske poslove Kantona 10, 2. Da načelnik općine Glamoč, Općinsko vijeće Glamoč, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Uprava za inspeksijske poslove Kantona 10, koriste zakonom date ovlasti, svako u okviru svoje nadležnosti, da se državno poljoprivredno zemljište, kao dobro od općeg i javnog interesa, koristi sukladno odredbama Zakona o poljoprivrednom zemljištu Kantona 10 i Zakona o poljoprivrednom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine, koji reguliraju način raspolaganja i korištenja istoga, 3. Da svaka od odgovornih strana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke u roku od 30 dana od dana prijema iste.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Pošto odgovorne strane nisu postupile po navedenoj Preporuci, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sukladno članu 32. tač. 2. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su dana 08.06.2023.g. o istom obavijestili neposredno viši organ. Shodno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava BiH su odlučili, sukladno čl. 35. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj:104/11) zatvoriti predmet koji se vodi po žalbi D.I. Odgovorna strana je postupajući po žalbi načelnika Općine Glamoč na Rješenje Uprave za inspeksijske poslove Kantona 10 vezano za poništavanje Javnog poziva za davanje u zakup poljop.zemljišta od 24.06.2023.g. donijela Rješenje br:08-02/3-20-3/23 od 05.09.2023.g. kojim se ista odbija.
376	Ž-LI-08-51/23	P-105/23	P R E P O R U K U 1. Da sve označene odgovorne institucije poduzmu potrebne mjere iz svoje nadležnosti kako bi se otklonile povrede utvrđene u postupku istrage Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i nalazom nadležne inspekcije Uprave za inspeksijske poslove Kantona 10, 2. Da načelnik općine Glamoč, Općinsko vijeće Glamoč, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Uprava za inspeksijske poslove Kantona 10, koriste zakonom date ovlasti, svako u okviru svoje nadležnosti, da se državno poljoprivredno zemljište, kao dobro od općeg i javnog interesa, koristi sukladno odredbama Zakona o poljoprivrednom zemljištu Kantona 10 i Zakona o poljoprivrednom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine, koji reguliraju način raspolaganja i korištenja istoga, 3. Da svaka od odgovornih strana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke u roku od 30 dana od dana prijema iste.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Pošto odgovorne strane nisu postupile po navedenoj Preporuci, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sukladno članu 32. tač. 2. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su dana 08.06.2023.g. o istom obavijestili neposredno viši organ. Shodno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava BiH su odlučili, sukladno čl. 35. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj:104/11) zatvoriti predmet koji se vodi po žalbi D.I. Odgovorna strana je postupajući po žalbi načelnika Općine Glamoč na Rješenje Uprave za inspeksijske poslove Kantona 10 vezano za poništavanje Javnog poziva za davanje u zakup poljop.zemljišta od 24.06.2023.g. donijela Rješenje br:08-02/3-20-3/23 od 05.09.2023.g. kojim se ista odbija.
377	Ž-LI-08-52/23	P-105/23	P R E P O R U K U 1. Da sve označene odgovorne institucije poduzmu potrebne mjere iz svoje nadležnosti kako bi se otklonile povrede utvrđene u postupku istrage Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i nalazom nadležne inspekcije Uprave za inspeksijske poslove Kantona 10, 2. Da načelnik općine Glamoč, Općinsko vijeće Glamoč, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Uprava za inspeksijske poslove Kantona 10, koriste zakonom date ovlasti, svako u okviru svoje nadležnosti, da se državno poljoprivredno zemljište, kao dobro od općeg i javnog interesa, koristi sukladno odredbama Zakona o poljoprivrednom zemljištu Kantona 10 i Zakona o poljoprivrednom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine, koji reguliraju način raspolaganja i korištenja istoga, 3. Da svaka od odgovornih strana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke u roku od 30 dana od dana prijema iste.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Pošto odgovorne strane nisu postupile po navedenoj Preporuci, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sukladno članu 32. tač. 2. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su dana 08.06.2023.g. o istom obavijestili neposredno viši organ. Shodno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava BiH su odlučili, sukladno čl. 35. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj:104/11) zatvoriti predmet koji se vodi po žalbi D.I.
378	Ž-LI-08-53/23	P-105/23	P R E P O R U K U 1. Da sve označene odgovorne institucije poduzmu potrebne mjere iz svoje nadležnosti kako bi se otklonile povrede utvrđene u postupku istrage Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i nalazom nadležne inspekcije Uprave za inspeksijske poslove Kantona 10, 2. Da načelnik općine Glamoč, Općinsko vijeće Glamoč, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Uprava za inspeksijske poslove Kantona 10, koriste zakonom date ovlasti, svako u okviru svoje nadležnosti, da se državno poljoprivredno zemljište, kao dobro od općeg i javnog interesa, koristi sukladno odredbama Zakona o poljoprivrednom zemljištu Kantona 10 i Zakona o poljoprivrednom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine, koji reguliraju način raspolaganja i korištenja istoga, 3. Da svaka od odgovornih strana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke u roku od 30 dana od dana prijema iste.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Pošto odgovorne strane nisu postupile po navedenoj Preporuci, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sukladno članu 32. tač. 2. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su dana 08.06.2023.g. o istom obavijestili neposredno viši organ. Shodno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava BiH su odlučili, sukladno čl. 35. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj:104/11) zatvoriti predmet koji se vodi po žalbi D.I. Dana 30.08.2023.g. zaprimljen Zaključak OV Glamoč br:OV-01-02-01-103/23 od 04.07.2023.g. da OV usvaja Preporuku.

379	Ž-LI-08-54/23	P-105/23	P R E P O R U K U 1. Da sve označene odgovore institucije poduzmu potrebne mjere iz svoje nadležnosti kako bi se otklonile povrede utvrđene u postupku istrage Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i nalazom nadležne inspekcije Uprave za inspeksijske poslove Kantona 10, 2. Da načelnik općine Glamoč, Općinsko vijeće Glamoč, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Uprava za inspeksijske poslove Kantona 10, koriste zakonom date ovlasti, svatko u okviru svoje nadležnosti, da se državno poljoprivrednom zemljište, kao dobro od općeg i javnog interesa, koristi sukladno odredbama Zakona o poljoprivrednom zemljištu Kantona 10 i Zakona o poljoprivrednom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine, koji reguliraju način raspolaganja i korištenja istoga, 3. Da svaka od odgovornih strana obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke u roku od 30 dana od dana prijema iste.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Pošto odgovorne strane nisu postupile po navedenoj Preporuci, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sukladno članu 32. tač. 2. Zakona o Ombudsmamu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su dana 08.06.2023.g. o istom obavijestili neposredno viši organ. Shodno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava BiH su odlučili, sukladno čl. 35. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj:104/11) zatvoriti predmet koji se vodi po žalbi D.I.
380	Ž-LI-08-60/23	P-111/23	P R E P O R U K U Načelniku Općine Bosansko Grahovo i predsjednici Općinskog vijeća Bosansko Grahovo • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostave suradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostave traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	"...Dana 25.5.2023. g. općinski načelnik je uputio izjašnjenje broj: 02-22-518/23, koje Vam je dostavljeno, u kojem navodi: „...po nekim pitanjima opštinski organ se može izjasniti pozitivno, a po nekim negativno... Članom 8. Zakona o koncesijama HBŽ propisano je da kada Vlada HBŽ odlučuje o pristupanju dodjeli koncesije za određeno dobro da je potrebno pribaviti prethodnu saglasnost opštinskog vijeća ili tijela kojeg vijeće ovlasti. U konkretnom slučaju Opštinsko vijeće nije dalo saglasnost na provođenje postupka dodjele koncesije jer je zaključilo da je to u njenom najboljem interesu..." Obzirom da je općinski načelnik postupio po preporuci, te dostavio traženo izjašnjenje, Ombudsmeni su odlučili, sukladno članku 35. točki 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po Vašoj žalbi..."
381	Ž-BL-08-340/23	P-174/23	PREPORUKU • Da odmah uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine • Da se hitno preduzmu sve radnje kako bi se uspostavilo nesmetano i zakonito funkcionisanje lokalne uprave i Gradske uprave Grada Banja Luka, imajući u vidu pozitivne propise što uključuje i hitno provođenje postupka popunjavanja rukovodećih radnih mjesta načelnika odjeljenja u Gradskoj upravi Grada Banja Luka u skladu sa relevantnim zakonskim i podzakonskim aktima • Da u roku od 30 dana od prijema ove preporuke obavijesti ombudsme Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	01.08.2023.odgovor Grada Banja Luka. 05.02.2024.i zatim 11.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
382	Ž-BR-08-250/22	P-200/23	1. Da, u okviru svojih ovlaštenja, preduzmu sve mjere i aktivnosti kako bi se omogućila realizacija Ugovora o obnovi/izgradnji stambene jedinice koji je korisnik DPSZ O.N. zaključio sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Republičkim sekretarijatom za raseljena lica i migracije i Gradom Zvornik; 2. Da u roku od 30 dana, od dana prijema ove preporuke izvijeste Ombudsme Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Dana 07.08.2023. godine zaprimljen je odgovor Gradonačelnika Grada Zvornik, broj: 02-059-3/23 od 30.08.2023. godine. Dana 22.09.2023. godine zaprimljen je odgovor Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH.
383	Ž-BL-08-284/23	P-290/23	PREPORUKU Gradu Gračanica, da, po prijemu ove preporuke, nadležne službe preduzmu sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju postupanja po zahtjevinu podnosioca žalbe, izvrše inspeksijski i upravni nadzor u navedenom predmetu, uzimajući u obzir mišljenje ombudsmena izneseno u ovoj preporuci, i u roku od 30 dana, računajući od prijema ovog akta, obavijeste podnosioca žalbe i Instituciju ombudsmena o preduzetim mjerama	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na P-290/23 nije zaprimljeno. Rad na predmetu je u toku. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je 22.02.2024. upućena obavijest neposredno višem organu o neizvršavanju Preporuke.
384	Nije realizirana						
385	Ž-BL-08-348/22	P-30/23	PREPORUKU predsjedniku Skupštine grada Banjaluka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Budući da Skupština Grada nije dostavila odgovor na izdatu preporuku, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.
386	Ž-SA-08-3/23	P-158/23	ministru Ministarstva zdravstva Federacije Bosne i Hercegovine 1. da bez odlaganja postupi po zahtjevu A.S. od dana 17.11.2021. godine vezano za priznavanje edukacije u smislu Pravilnika o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji iz zdravstvenog menadžmenta, a sve u cilju okončanja navedenog upravnog postupka. 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Kako Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nisu zaprimili odgovor na Preporuku, broj: P-158/23, u ostavljenom roku za dostavljanje informacija o mjerama poduzetim u cilju realizacije Preporuke, dana 21.08.2023. godine Ministarstvu je upućena Urgencija na Preporuku P-158/23 od 21.08.2023. godine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, ni nakon upućene urgencije, u ostavljenom roku od 10 (deset) dana, do danas nisu zaprimili odgovor ministra Ministarstva zdravstva Federacije Bosne i Hercegovine na Preporuku, broj: P-158/23, niti su poduzete aktivnosti u cilju realizacije iste. Shodno navedenom, u skladu sa svojim ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 16.10.2023. godine uputili obavijest neposredno višem organu – premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine o nepostupanju po Preporuci broj: P – 158/23, uz napomenu da će ovaj predmetni slučaj biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmena kao primjer nesaradnje sa institucijom Ombudsmena. Dana 31.10.2023. zaprimljen je kopija akta Iz Ureda Premijera Vlade F BiH kojim se traži izjašnjenje od FM zdravstva na Zahtjev za izjašnjenje zbog neizvršenja preporuke koji je Institucija ombudsmena BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka.
387	Ž-BL-08-695/22	P-166/23	PREPORUKU - Da u skladu sa svojim nadležnostima i obavezama učine dodatne napore kako bi se donio propis kojim bi se utvrdio način i postupak denacionalizacije, odnosno vraćanje nacionalizovane imovine ranijem vlasniku ili naknada za istu, sve u cilju zaštite osnovnih prava svih građana. - Da Ombudsmane obavijeste o načinu realizacije ove Preporuke, u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka;	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Federalno ministarstvo pravde je u dostavljenom odgovoru od 27.07.2023. godine navelo da je mišljenja da je predmetnu problematiku potrebno regulisati na nivou Bosne i Hercegovine. Vlada Republike Srpske je u dostavljenom odgovoru od 09.08.2023. godine navelo da je pomenuta preporuka prosljeđena Republičkoj upravi za gredetske i imovinsko-pravne poslove, kao organu koji je nadležan i za pitanja svojinskopравnih odnosa na zemljištu u svojini nosilaca javnog prava-denacionalizacija. Navedeni odgovori su upućeni podnosiocu žalbe na komentar dana 11.08.2023. godine. S obzirom da su dostavljeni odgovori na preporuku Institucije ombudsmena, čime je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi P.M.
388	Ž-BL-08-112/23	P-226/23	P R E P O R U K U Preporučuje se Vladi Federacije Bosne i Hercegovine da razmotri mogućnosti kako bi se izdvojila dodatna novčana sredstva iz budžeta Federacije Bosne i Hercegovine i isplatila jednokratna novčana pomoć za nezaposlene osobe u skladu sa Uredbom o pomoći stanovništvu uslijed rasta indeksa potrošačkih cijena i to svim građanima koji su blagovremeno dostavili tražene podatke nadležnim službama za zapošljavanje na području Federacije Bosne i Hercegovine. Poziva se Vladi Federacije da Ombudsme obavijesti o učincima Preporuke u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Nakon izdate Preporuke, Ombudsmeni su zaprimili akt Federalnog ministarstva rada i socijalne politike broj 03-30/II-627/23 od 15.09.2023. godine. Nadležno ministarstvo obavještava Ombudsme da je po Preporuci Ombudsmena broj P-124/23 od 26.05.2023. godine, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, na prijedlog Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, već donijelo Zaključak V broj 958/2023 od 18.07.2023. godine kojim se zadužuju sve kantonalne službe za zapošljavanje da u saradnji sa Federalnim zavodom za zapošljavanje postepe po Preporuci Ombudsmena i isplate jednokratne novčane pomoći u skladu sa Uredbom i to svim licima koja su na dan 31.08.2023. godine imala status nezaposlene osobe... Dakle, Vlada se poziva na ranije upućenu Preporuku Ombudsmena, postupajući po žalbi građanina sa područja Kantona Sarajeva. Nakon sagledavanja činjenica, Ombudsmeni konstatuju da je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine poduzela određene mjere po preporukama Ombudsmena, ali poduzete mjere nisu rezultirale zaštitom prava građana. Prema navodima podnositeljice žalbe, nije joj isplaćena jednokratna novčana naknada. Takođe, u drugom istovjetnom predmetu, nadležna kantonalna služba nije udovoljila zahtjevu podnosioca žalbe za isplatu...Imajući u vidu sve navedeno, Ombudsmeni konstatuju da podnosioci žalbe u navedenim konkretnim predmetima, bez obzira na poduzete mjere nadležnih, nisu ostvarili zaštitu svojih prava. Ombudsmeni o svemu obavještavaju Vladu Federacije Bosne i Hercegovine, kao i podnositeljicu žalbe. Konkretni predmeti biće predmet izvještavanja Ombudsmena u Godišnjem izvještaju o aktivnostima Institucije ombudsmena za 2023. godinu, koji se podnosi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, ali se dostavlja i parlamentima entiteta u Bosni Hercegovini.

389	Ž-BL-08-467/23	P-293/23	P R E P O R U K U Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite 1. Da otkloni opisane povrede prava podnosioca žalbe, bez odlaganja provede presude Okružnog suda Banja Luka u ovoj pravnoj stvari i postupi u skladu sa članom 6 Zakona o opštem upravnom postupku Republike Srpske i nalazima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema, obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. 01.02.2024.Obavijest neposredno višem organu - Vladi RS, 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da odgovor na Preporuku ni Urgenciju nisu zaprimljeni.
390	Ž-SA-08-694/22	P-319/23	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Općina Vogošća uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Dana 04.05.2023. godine ponovno je zatraženo izjašnjenje općine Vogošća u vezi sa izvršenjem pravosnažnih presuda Kantonalnog suda u Sarajevu broj: 09 0 U 024223 15 U od 29.12.2016. godine i pravosnažne presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj: 09 0 U 025968 15 U od 13.02.2019. godine. Odgovor je zaprimljen, akt broj: 05-23-498/15 od 10.05.2023. godine. U istom odgovoru ne daje se obrazloženje u vezi sa izvršenjem navedenih presuda Kantonalnog suda u Sarajevu. Radi naprijed navedenog Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u predmetu žalbe donijeli su preporuku broj: P-319/23 koja je dostavljena općini Vogošća dana 17.11.2023. godine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaprimili su odgovor općine Vogošća akt broj: 06-19-2i/23 od 25.12.2023. godine. Odgovor je dostavljen podnosiocu žalbe. Imajući u vidu sadržaj odgovora dostavljenog od općine Vogošća, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnova za dalje poduzimanje aktivnosti u predmetu žalbe.
391	Ž-SA-08-494/23	P-339/23	PREPORUKA Javno komunalno preduzeće "Bašunar" treba razmotriti donošenje dokumenta kojim će se urediti saradnja sa organizacijama civilnog društva i zainteresiranim pojedincima u svrhu boljeg funkcionisanja skloništa za napuštene životinje. O realizaciji ove preporuke potrebno je dostaviti povratnu informaciju u roku od 40 dana od dana prijema iste.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Navedeni odgovori su vam dostavljeni na uvid, te ste u korespondenciji sa postupajućim pravnikom zaključili da bez obzira što sadržaj istih ne odgovara ciljevima koje biste vi i drugi aktivisti željeli ostvariti prisutno je kontinuirano poboljšanje zahvaljujući između ostalog i vašem aktivizmu. Moramo skrenuti pažnju na upućivanjem preporuka, i prijemom odgovora iscrpljene su sve radnje koje trenutno može poduzeti Institucija ombudsmena, ali da nam se svakako možete obratiti i u budućem periodu. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
392	Nema odgovora						
393	Ž-BL-08-471/22	P-10/23	finansija Republike Srpske i ministru finansija Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja započnu proces uskladjivanja podzakonskih akata vezano za način podnošenja poreskih prijava za lica sa prebivalištem u jednom a mjestom rada u drugom entitetu kroz zajedničke konsultativne sastanke u koje bi obavezno uključili Poresku upravu Republike Srpske i Poresku upravu Federacije Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 90 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Budući da entitetska ministarstva finansija nisu dostavila odgovore na izdatu preporuku u roku koji im je preporukom određen, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima ombudsmena za 2023. godinu.
394	Ž-LI-08-173/22	P-16/23	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva zdravstva Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavite saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavite traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od dana 22.09.2022. godine i dana 20.12.2022. godine; 2. da u roku od 30 (trideset dana), obavijestite Instituciju o poduzetim radnjama u cilju realizacije ove Preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Pošto odgovorna strana nije postupila po navedenoj Preporuci, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sukladno članu 32. tač. 2. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su dana 08.03.2023.g. o istom obavijestili neposredno viši organ. Shodno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava BiH su odlučili, sukladno čl. 35. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj:104/11) zatvoriti predmet koji se vodi po žalbi K.M.
395	Ž-SA-08-1053/22	P-13/23	PREPORUKA Vlada Federacije Bosne i Hercegovine treba razmotriti pitanje ujednačavanja kriterija na osnovu kojih se raspolože stanovima u vlasništvu Federacije BiH, kantona i jedinica lokalne samouprave, s posebnim fokusom na pitanje prava lica koja su zaposlenici a koriste stanove na osnovu rješenja svog poslodavca.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Uzimajući u obzir kompleksnost navedene tematike, odnosno činjenicu da postojeći zakonski okvir nije izmijenjen već godinama, a što stvara probleme pri rješavanju cijelog niza pitanja (interno raseljenih lica koja su bili nosioci stanarskog prava, tzv. vojnih stanova i drugo) u narednom periodu ukazivat ćemo odgovornima na ovo i druga pitanja. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
396	Ž-LI-08-171/22	P-22/23	P R E P O R U K U Vladi Kantona 10 • Da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije iste.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Obzirom da se odgovorna strana nije očitovala o izvršavanju preporuke, o svemu je obaviještena Skupština Kantona 10. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35.toč.8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvore predmet, koji se vodi po žalbi.
397	Ž-SA-08-303/22	P-88/23	P R E P O R U K U Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje-informaciju. Rok za realizaciju preporuke: Odmah.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	31.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
398	Ž-LI-08-111/23	P-230/23	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 • Da po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Budući da se Vlada K10 nije izjasnila po preporuci, o neizvršavanju iste je obaviještena Skupština K10. Temeljem članka 35. točka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine Ombudsmeni su odlučili zatvoriti predmet koji se vodi po ... žalbi.
399	Ž-SA-08-1232/22	P-246/23	PREPORUKA Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske treba u roku od 15 dana od dana prijema ove preporuke uspostaviti saradnju sa Institucijom ombudsmena odnosno dostaviti informacije koje su tražene u upućenim dopisima.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	S obzirom da Ministarstvo nije ispoštovalo zakonsku obavezu saradnje sa Institucijom ombudsmena , Institucija ombudsmena će u svom godišnjem izvještaju (koji će biti dostavljen zakonodavnim tijelima) navesti ovaj predmet kao primjer nesaradnje. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu , te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
400	Ž-SA-08-438/23	P-299/23	PREPORUKU Načelniku općine Vogošća 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno. 2. Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	"...Ombudsmeni Bosne i Hercegovine do danas nisu zaprimili odgovor načelnika općine na Preporuku, broj: P-299/23, niti su poduzete aktivnosti u cilju realizacije iste. Shodno navedenom, ovim putem vas, u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavještavamo o nerealizaciji Preporuke, kao neposredno viši organ. Napominjemo da će ovaj slučaj biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmena kao primjer nesaradnje sa Institucijom Oobudsmena."
401	UKUPNO	-	19 - Uprava				
402	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
403	36	41	14	1	6	7	8
404	POVREDA PRAVA :	20 - Ratne štete					
405	Realizirana						

406	Ž-SA-08-371/22	P-186/23	P R E P O R U K U Općini Vitez – općinskom načelniku Federalnom ministarstvu raseljenih osoba i izbjeglica 1. Da, u okviru svojih ovlaštenja, preduzmu sve mjere i aktivnosti kako bi se omogućila rekonstrukcija i obnova ratom uništene i porušene stambene jedinice; 2. Da, prilikom dodjele sredstava za obnovu i rekonstrukciju stambenih jedinica u cilju povratka, poštuju procedure propisane zakonskim i podzakonskim propisima uvažavajući stvarno činjenično stanje na području općine u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 3. Da u roku od 60 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	20 - Ratne štete	Realizirana	DA	"... uvažavajući činjenicu da je označeni odgovorni organ Općina Vitez postupila po Preporuci P-186/23 od 26.07.2023. godine, na način da je dostavio informaciju o mjerama i aktivnostima koje su poduzete u cilju realizacije preporuke, te informaciju da će nastaviti raditi kontinuirano na predmetnoj pravnoj stvari, te da je Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica također poduzelo aktivnosti na realizaciji predmetne preporuke na način da je žalitelju po Preporuci Ombudsmena BiH P-186/23 odobreno 10.000,00 KM za nabavku potrebnog građevinskog materijala i ugradnju istog za rekonstrukciju porušenog stambenog objekta, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine cijene da nema osnova za daljim poduzimanjem aktivnosti i mjera na predmetu podnosioca žalbe. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2023.godinu, koji će biti podnijet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, čime su iscrpljene sve zakonske mogućnosti za postupanje u predmetnoj pravnoj stvari, te donose odluku da se u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 104/11), zatvara predmet pod brojem Ž-SA-08-1371/22.
407	Nije realizirana						
408	Ž-BL-05-538/22	P-77/23	PREPORUKU - Da u skladu sa svojim nadležnostima i obavezama učine dodatne napore na ostvarivanju prava podnosiocelje žalbe koja su joj zagarantovana Ustavom Bosne i Hercegovine, odnosno da joj se obezbijedi rekonstrukcija i obnova porušene stambene jedinice ili adekvatna novčana naknada za istu, posebno imajući u vidu navode iz Preporuke te da se radi o fici starije životne dobi - Da Ombudsmene obavijeste o načinu realizacije ove Preporuke, u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka;	20 - Ratne štete	Nije realizirana	DA	S obzirom da u navedenom roku nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku, dana 30.05.2023. godine, ponovo je upućen akt Federalnom ministarstvu raseljenih lica i izbjeglica i Opštini Bosansko Grahovo, radi dostavljanja informacija o preduzetim mjerama u cilju realizacije pomenute preporuke. Opština Bosansko Grahovo je u dostavljenom odgovoru od 09.06.2023. godine, navela da nije nadležna da postupa po navedenoj preporuci, te da istu treba da provedu nadležna ministarstva. Navedeni odgovor je upućen podnosiocelje žalbe dana 05.09.2023. godine. Federalno ministarstvo raseljenih lica i izbjeglica nije dostavilo odgovor do trenutka izrade ovog akta. S obzirom da Federalno ministarstvo za raseljena lica i izbjeglice kao nadležni organ u konkretnom predmetu nije dostavilo odgovor na preporuku, te da je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije u konkretnom predmetu, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ... Takođe, navedeni predmet biće uvršten u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sa pominjanjem organa koji su odbili dostaviti odgovor i postupiti po preporuci. Dana 05.12.2023. zaprimljen je odgovor FM raseljenih osoba i izbjeglica na Zahtjev za izjašnjenje zbog neizvršenja preporuke koji je Institucija ombudsmena BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka.
409	UKUPNO	-	20 - Ratne štete				
410	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DIJELIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
411	2	2	1	0	0	1	0
412	POVREDA PRAVA :	21 - Komunalne usluge					
413	Realizirana						
414	Ž-BL-04-597/22	P-43/23	PREPORUKU direktoru JP "Vodovod" ad Čelinac 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uskladi knjigovodstveno stanje (naziv korisnika i stanje duga) na vođenju broj 3546449 sa pravnosnažnom presudom Okružnog suda Banjaluka broj: 73 0 Ma/ 026703 19 Gž, od dana 17.09.2020. godine, a kako je podnosilac žalbe tražio od Vodovoda zahtjevom od dana 22.01.2017. godine 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	Aktom broj: 03-61-1/2023, od dana 30.03.2023. godine, Vodovod je dostavio odgovor na izdatu preporuku u kome navodi da je u potpunosti postupio po izdatoj preporuci i da će počev od mjeseca marta 2023. godine, na računima za izvršenu uslugu kao korisnika stajati samo ime R. P. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
415	Ž-BL-04-792/22	P-82/23	PREPORUKU gradonačelniku grada Bihaća 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	Grad Bihać je aktom broj: 03/2-27-SL-23, od dana 25.04.2023. godine, dostavio traženo izjašnjenje. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
416	Ž-SA-04-608/23	P-239/23	P R E P O R U K U direktoru Kantonalnog javnog komunalnog preduzeća "Vodovod i kanalizacija" d.o.o. Sarajevo • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana, dostavi Instituciji ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	Dana 14.11.2023. godine je zaprimljen odgovor direktora "Vodovod i kanalizacija" d.o.o. Sarajevo na preporuku u aktu broj 8489/23 od 14.11.2023. godine u kojem se navodi "da su predstavnici KJKP "Vodovod i kanalizacija" d.o.o. Sarajevo, izlazili na gore navedenu lokaciju u periodu od 24.10.2023.g. do 27.10.2023.g., i tom prilikom izvršili polaganje PHD cjevovoda, čime su otklonjeni problemi koji su bili predmetom žalbe." Prethodno navedeni odgovor je u svrhu informisanja proslijeđen podnosiocelje žalbe aktom od 21.11.2023. godine. Slijedom svega navedenog, odnosno cijeneći da je problem koji je bio povod obraćanja Instituciji ombudsmena otklonjen, u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine , predmet registrovan pod brojem Ž-SA-04-608/23 se zatvara.
417	Ž-BL-04-135/23	P-242/23	P R E P O R U K U Općini Travnik – načelniku općine 1. Da pokuša, u dobroj vjeri, iznaći rješenje kako bi otklonio povredu ljudskih prava i osnovnih sloboda podnosiocelje žalbe, konkretnije, da preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti radi obezbjeđenja nesmetanog pristupa vodovodnoj mreži, kao i rekonstrukcije puta do doma podnositeljelje žalbe, a u skladu sa nalazima u ovoj Preporuci; 2. Da u roku od 60 dana obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	Aktom broj: 02-04-28-27-312/23 od dana 09.11.2023. godine, pomoćnik načelnika opštine Travnik dostavio je odgovor ... Dana 13.11.2023. godine, okolišno - vodni inspektor opštine Travnik je izvršio uvidaj i nadzor u naselju Dukat, u cilju utvrđivanja činjenica ... iznesenih u tekstu predmetne preporuke. .... aktom broj: 01-04-21-41828-4-2023 od 15.11.2023. godine, načelnik opštine Travnik dostavio je ombudsmenima iscrpan odgovor, a u kojem su navedene sve aktivnosti koje su preduzete na realizaciji ove Preporuke.... .. Nakon analize predmetnog dopisa, ombudsmeni smatraju da je opština Travnik preduzela mjere iz svoje nadležnosti kako bi se riješio problem podnositeljelje žalbe i realizovala predmetna Preporuka. Sa druge strane, ombudsmeni su svjesni kompleksnosti ovog problema, ali i koliko se isti negativno odražava na kvalitet života domaćinstva podnositeljelje žalbe. Ipak, ombudsmeni uvažavaju argumenta odgovorne strane da je za rješavanje ovog pitanja potreban protek određenog vremenskog okvira, a najviše vezano za obezbjeđivanje finansijskih sredstava za realizaciju potrebnih projekata. Na kraju, sublimirajući trenutne aktivnosti ombudsmeni pozdravljaju napore koje preduzima odgovorna strana, te izražavaju nadu da će se ovaj problem u potpunosti riješiti u najkraćem mogućem roku. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
418	Ž-LI-04-155/23	P-281/23	P R E P O R U K U direktoru JP „Komunalno“ d.o.o. • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	U izjašnjenju na preporuku odgovorna strana je obavijestila Ombudsmene da su uvjeti za ponovo priključenje dogovoreni, te je na iste stranka pristala... Uzimajući u obzir da je otklonjena povreda prava i da je preporuka prihvaćena, Ombudsmeni su odlučili, sukladno članku 35. točki 3 i 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po ... žalbi.
419	Ž-SA-04-473/23	P-332/23	P R E P O R U K U Ministarstvu za prostrano uređenje, građevinarstvo i ekologiju i Gradskoj upravi Grada Banja Luka 1. Da obzirom da Zakonom o održavanju zgrada Republike Srpske nije predviđeno imenovanje prinudnog upravnika, već imenovanje privremenog upravnika, poduzme odgovarajuće mjere koje su u nadležnosti Ministarstva kako bi se pristupilo izmjeni navedenog Zakona, na način da se u Članu 19. doda stav za imenovanje prinudnog upravnika; 2. Da se bez odlaganja pokrenu aktivnosti u cilju postavljanja upravnika, uvažavajući navedeno relevantno zakonodavstvo i nalaz i mišljenje iz ove Preporuke; 3. Da Ministarstvo za prostrano uređenje, građevinarstvo i ekologiju i Gradska uprava Grada Banja Luka u svom budućem radu ne prebacuju nadležnosti; 4. Da obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije Preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	Dana 12.01.2024.godine zaprimljen je akt Ministarstva za prostrano uređenje, građevinarstvo i ekologiju broj: 15.3.1-052-4184/23 od 03.01.2024. godine u kojem se navodi da imajući u vidu sadržaj predmetne Preporuke obavještavam vas da je ovo ministarstvo u svom prijedlogu programa rada za 2024. Godinu planiralo i izradu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o održavanju zgrada. Kako se radi o aktu čiji je obrađivač ovo ministarstvo, a isti donosi Naronda skupština Republike Srpske, te kako su u toku aktivnosti na izradi Programa rada Narodne skupštine Republike Srpske, to je u skladu sa navedenim i Narodnoj skupštini Republike Srpske predloženo da izmjeni i dopune pomenutog Zakona uvrsti u svoj program rada za 2024. Godinu. U postupku izmjene i dopune predmetnog Zakona ovo ministarstvo će imati u vidu i pravna rješenja propisa propisa iz Federacije BiH na koja se pozivate u svojoj poropuci, ali i propise zemalja u okruženju. Obzirom da iz navedenog akta, proizlazi da Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine je realizovana, odlučeno je da se predmet zatvori u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
420	Ostvarena saradnja						

421	Ž-BL-04-788/22	P-78/23	PREPORUKU 1. Skupštini Grada, gradonačelniku Grada Trebinja i JKP „Parking servis“ d.o.o. Trebinje, da razmotri mogućnost izmjene Odluke o uslovima organizovanja, načinu korišćenja, i naplate parkiranja vozila na javnim parkiralištima na području Grada Trebinje, konkretno izmjene tačke 18, kojom je predviđeno blokiranje vozila, u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmana u ovoj preporuci 2. JKP „Parking servis“ d.o.o. Trebinje, da prilikom postupanja u vršenju svojih ovlaštenja, u odnosu prema građanima, vodi računa o pozitivnim zakonskim propisima ali i etičkim kodeksima 3. Da u roku od 60 (šezdeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu realizacije ove preporuke	21 - Komunalne usluge	Ostvarena saradnja	DA	02.06.2023. ažuriranje praćenja realizacije preporuka - utvrđeno da izjašnjenje na Preporuku P-78/23 nije zaprimljeno, te je 30.05.2023. posupajući pravnicu uputila urgenciju. 19.06.2023., odgovor Parking servisa; 22.06.2023. Odgovor Grada Trebinja; 16.01.2024. Odgovor Parking Servisa 08.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku
422	Ž-SA-04-557/21	P-170/23	PREPORUKU NAČELNIKU OPĆINE NOVO SARAJEVO 1. Da poduzme sve mjere i aktivnosti u cilju okončanja postupka po zahtjevu građana iz ulice Orašacka; 2. Da u roku od 60 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	21 - Komunalne usluge	Ostvarena saradnja	DA	28.07.2023. zaprimljen odgovor Opštine Novo Sarajevo . 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
423	Ž-SA-04-77/21	P-354/23	P R E P O R U K U načelniku Opštine Ilijaš 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostave saradnju sa Institucijom ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od deset (15) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	21 - Komunalne usluge	Ostvarena saradnja	DA	Do trenutka donošenja predmetne odluke (o zatvaranju predmeta) , institucija Ombudsmena nije zaprimila odgovor na Preporuku broj: P-354/23 od 27.12.2023. godine Shodno navedenom, u skladu sa svojim ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su uputili obavijest neposredno višem organu – Opštinskom vijeću Opštine Ilijaš po Preporuci broj: P – 354/23, uz napomenu da će ovaj predmetni slučaj biti izvršen u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmena kao primjer nesaradnje sa institucijom Ombudsmena . Slijedom navedenog, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnova za daljim postupanjem u predmetu, te se predmet Ž-SA-04-77/21 pred Institucijom ombudsmena u konkretnom slučaju okončava. 26.03.2024. zaprimljen odgovor OV Ilijaš u kojem je navedeno da je opštinski načelnik odmah prosljedio Preporuku na postupanje nadležnoj službi "jer ista raspolaže svim potrebnim informacijam"...
424	Nije realizirana						
425	Ž-SA-04-1279/22	P-34/23	PREPORUKA Javno preduzeće za upravljanje, zaštitu i održavanje objekata u vlasništvu Općine Novi Grad Sarajevo "LOKOM" d.o.o. Sarajevo treba razmotriti da se na postojećoj saobraćajni znak II-41 (zabranjeno zaustavljanje i parkiranje) na skretanju prema garažama kod broja 64, postavi dopunska tabla "u dužini od 50 metara", kao i iscrtaivanje horizontalne signalizacije, i o tome obavijesti Instituciju ombudsmena u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke.	21 - Komunalne usluge	Nije realizirana	DA	" Dana 31.03.2023. godine Institucija ombudsmena zaprimila je odgovor Javnog preduzeća "LOKOM" d.o.o. Sarajevo pod brojem: 479-1/23 od 17.03.2023. godine, u kojem su navedene mjere koje su poduzeli, kao i da će nas blagovremeno obavještavati o svim aktivnostima i radnjama koje se poduzimaju u cilju trajnog rješavanja problematike nepropisnog parkiranja. Navednei odgovor dostavljen vam je na uvid. U međuvremenu, u korespondenciji sa postupajućim pravnikom ukazali ste da i dalje imate slične probleme i da u suštini nije došlo do promjene. Nakon razmatranja predmeta odlučeno je da se pristupi zatvaranju predmeta s obzirom da su od strane Institucije ombudsmena poduzete sve zakonom propisane radnje..."
426	Ž-BR-04-106/22	P-70/23	Vladi Federacije Bosne i Hercegovine Vladi Tuzlanske županije -da poduzmu konkretne mjere i prioritetno u odnosu na druga izdvajanja iz proračuna osiguraju iznos za sanaciju šteta nastalih usljed prirodnih nesreće i za građane koji se nalaze u bazi o nastalim štetama ; -da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Nije realizirana	DA	12.04.23. zaprimljeno izjašnjenje Vlade F BiH, 04.09.23. zaprimljen odgovor Kantonalne uprave civilne zaštite TK. Dana 09.11.2023. zaprimljena je kopija akta Vlade BiH kojom se Službi civilne zaštite Grada Tuzla prosljeđuje Zahtjev za izjašnjenje zbog neizvršenja preporuke koji je Institucija ombudsmena BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka. Dana 10.11.2023. zaprimljena je odgovor Grada Tuzle, Službe civilne zaštite broj: 11-40-153/23 od 31.10.2023.g.vezano za Zahtjev za izjašnjenje zbog neizvršenja preporuke koji je Institucija ombudsmena BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka. Dana 12.12.2023. zaprimljena je odgovor Kantonalne uprave civilne zaštite vezano za Zahtjev za izjašnjenje zbog neizvršenja preporuke koji je Institucija ombudsmena BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka.
427	Ž-BL-04-56/23	P-207/23	P R E P O R U K U privrednom društvu – „Vodovod“ a.d. Banja Luka 1. Da u razumnom roku preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti kako bi otklonilo povredu prava podnosioca žalbe, a u skladu sa nalazima iz ove Preporuke. 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Nije realizirana	NE	S obzirom na činjenicu da privredno društvo – „Vodovod“ a.d. Banja Luka nije odgovorilo na pomenutu Preporuku, dana 15.12.2023. godine ombudsmeni su uputili Urgenciju povodom preporuke višem organu, odnosno Gradskoj upravi Grada Banja Luka, a uzevši u obzir činjenicu da je rješenjem o registraciji Okružnog privrednog suda Banja Luka pravo svojine na 65% udjela kapitala odgovorne strane preneseno na Grad Banjaluku. ...Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije dobila nikakav odgovor od strane Gradske uprave Grada Banja Luka, a u vezi sa predmetnom Urgencijom. Izdavanjem Preporuke i Urgencije višem organu povodom Preporuke Ombudsmena iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se neispoštovanom.
428	Nema odgovora						
429	Ž-LI-04-143/23	P-270/23	P R E P O R U K U načelniku Općine Tomislavgrad 1. da imajući u vidu navode ove Preporuke bez odlaganja poduzmu neophodne mjere i radnje u cilju sistemskog rješenja nelegalnih priključaka na kanalizacijsku mrežu u naselju Bobara, općina Tomislavgrad, 2. da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene BiH o izvršenju ove Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Nema odgovora	NE	Budući da odgovorna strana, u ostavljenom roku nije realizirala datu Preporuku o svemu je obaviješteno Općinsko vijeće Tomislavgrad. Uzimajući u obzir navedeno, odnosno činjenicu da su Ombudsmeni za ljudska prava BiH nakon upućivanja preporuke, poduzeli radnje na ispoštovanje preporuke, kao i rješenjem o registraciji Okružnog privrednog suda Banja Luka pravo svojine na 65% udjela kapitala odgovorne strane preneseno na Grad Banjaluku. ...Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije dobila nikakav odgovor od strane Gradske uprave Grada Banja Luka, a u vezi sa predmetnom Urgencijom. Izdavanjem Preporuke i Urgencije višem organu povodom Preporuke Ombudsmena iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se neispoštovanom.
430	UKUPNO	-	21 - Komunalne usluge				
431	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
432	13	13	6	0	3	3	1
433	POVREDA PRAVA :	22 - Vladina i ministarska imenovanja					
434	Realizirana						
435	Ž-SA-05-192/22	P-6/23	Preporuku Nadzornom odboru JP „Olimpijski bazen“ Otoka d.o.o. Sarajevo Da u skladu sa gore iznesenim mišljenjem poništi Odluku Skupštine broj: 01-1-20/22. godine od 07.01.2022. godine o imenovanju predsjednika i članova Odbora za reviziju te da prilikom imenovanja Odbora za reviziju dosljedno primjenjuje važeće odredbe Zakona o računovodstvu i reviziji Federacije BiH i Zakona o javnim preduzećima u Federaciji BiH, Grad Sarajevo Da u skladu sa gore iznesenim mišljenjem poduzme aktivnosti na donošenju posebnog akta kojim će utvrditi i koja su to preduzeća koja su od posebnog značaja za Grad Sarajevo. Odgovore na preporuku potrebno je dostaviti u roku od 30 dana od prijema Preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	„Nadzorni odbor JP „Olimpijski bazen Otoka“ d.o.o. Sarajevo je na XXIII redovnoj održanoj sjednici, donio Prijedlog za razrješanje predsjednika i članova Odbora za reviziju JP „Olimpijski bazen Otoka“ d.o.o. Sarajevo broj: 01-2-1849-11/23 od 11.10.2023. godine, kako bi se ispoštovala Preporuka Ombudsmena za ljudska prava. U cilju realizacije Preporuke Ombudsmena za ljudska prava BiH, a kako bi se postupilo u skladu sa članom 84. stav 2. Zakona o računovodstvu i reviziji FBiH, kojim je propisano da najmanje 1 (jedan) član ili predsjednik Odbora za reviziju mora biti iz redova ovlaštenih revizora, Nadzorni odbor je na istoj sjednici donio Prijedlog za imenovanje v.d. članova Odbora za reviziju broj: 01-2-1920-3/23 od 25.10.2023. godine, kojim predlaže Skupštini da donese Odluku o imenovanju v.d. članova Odbora za reviziju u prethodnom sastavu članova OZR, do okončanja konkursne procedure. Nadzorni odbor je u navedenom prijedlogu konstatovao da su za predloženi sastav v.d. članova OZR trenutno ispunjeni uvjeti iz Preporuke Ombudsmena za ljudska prava, odnosno da su v.d. članovi predloženi u skladu sa članom 84.stav 2. Zakona o računovodstvu i reviziji FBiH. U skladu sa navedenim prijedlozima, Skupština je na XXI vanrednoj sjednici donijela Odluku o razrješenoj predsjednika i članova Odbora za reviziju JP „Olimpijski bazen Otoka“ d.o.o. Sarajevo broj: 01-1-2017/23 od 27.10.2023. godine, kao i Odluku o imenovanju v.d. predsjednika i članova Odbora za reviziju JP „Olimpijski bazen Otoka“ d.o.o. Sarajevo broj: 01-1-2018/23 od 27.10.2023. godine.“
436	Ž-BL-05-688/22	P-27/23	PREPORUKU 1. Opštinskom vijeću Sanski Most da se odmah izjasi o navodima iz prigovora žaliteljice; 2. Da u roku od 15 dana počev od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o ishodu preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Aktom broj: 01-04-323/22 od 23.02.2023. godine, Općinsko vijeće Sanski Most dostavila je odgovor, u kojem, između ostalog, navodi: - drugorangirani kandidat ... je svoj prigovor izjavila dana 25.10.2022. godine, dva dana prije održavanja 19. sjednice Općinskog vijeća i donošenja Rješenja o imenovanju Općinskog pravobranicioka što znači da je isti preuranjen u smislu člana 16. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH; Stručna služba za poslove Općinskog vijeća je postupajući po zahtjevu kandidata ... istoj, dana 28.10.2022. godine, dostavila svu relevantnu dokumentaciju s kojom je raspolagala ova Služba, kao i Rješenje o (konačnom) imenovanju Općinskog pravobranicioka broj: 01-04-327/22 od 28.10.2022. godine; - ... kao drugorangirani kandidat, nakon dostavljanja konačnog Rješenja o imenovanju Općinskog pravobranicioka broj: 01-04-327/22 od 28.10.2022. godine, nije izjavila prigovor na predmetno rješenje kao konačni akt o imenovanju; Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
437	Ž-SA-05-417/21	P-66/23	P R E P O R U K U Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskoj Kantona 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko - sanskoj Kantona u svom odgovoru jasno je navelo da akademska titula i stručno zvanje Bakalaureat/Bechelor islamske vjeronauke pripada naučnom području društvenih nauka, time se zaključuje da su navodi žalitelja neosnovani. Uzimajući u obzir i činjenicu da je Preporuka broj: 66/23 realizirana, da je uspostavljena saradnja sa Ministarstvom obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko - sanskog kantona, te da je žalba neosnovana, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmet u skladu sa članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

438	Ž-SA-05-432/23	P-234/23	P R E P O R U K U Vladi Kantona Sarajevo Ministarstvu zdravstva Kantona Sarajevo 1. da preduzmu sve neophodne mjere kojima će osigurati da se imenovanja izvrše uz puno poštivanje odredbi Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine (SL. novine FBiH br. 12/03, 34/03, 65/13), uvažavajući navode iz ove Preporuke; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine obavijesti o preduzetim aktivnostima u cilju realizacije izdate preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Aktom broj: 10-04-47744/22 od 21.09.2023. godine Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo, dostavilo je odgovor iz kojeg proizilazi da ovo Ministarstvo uvažava u cijelosti preporuku i obavještava da će u narednom periodu preduzeti sve neophodne mjere kojima će se osigurati da se imenovanja izvrše uz potpuno poštivanje odredbi Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine. Obzirom da iz navedenog akta Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo proizilazi da će Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine biti realizovana, predmet Ž-SA-05-432/23 se ovom odlukom zatvara.
439	Ž-BL-05-588/23	P-287/23	PREPORUKU Opštini Bratunac 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Dana 17.11.2023. godine zaprimljen je odgovor na preporuku iz kojeg je vidljivo da je uvaženo mišljenje Ombudsmena. Odgovor nadležnog organa proslijeđen je podnosiocu žalbe. Imajući u vidu navedeno, predmet se zatvara.
440	Ž-BL-05-436/23	P-308/23	PREPORUKU premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje, kao i da dostavi informaciju da li je odlučeno o podnesenom prigovoru od dana 20.07.2023. godine; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Dana 27.12.2023. godine, Vlada je obavijestila Ombudsmene Bosne i Hercegovine da je aktom broj: 1989/2023, od dana 22.12.2023. godine, odlučila o podnesenom prigovoru od dana 20.07.2023. godine, te je u vezi s tim obavijetila i podnosioca žalbe o njegovom ishodu. Imajući u vidu navedeno, izdata preporuka se smatra ispoštovanom. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
441	Ž-SA-05-192/22	P-322/23	Preporuku Skupštini JP „Olimpijski bazen“ Otoka d.o.o. Sarajevo Da u skladu sa gore iznesenim mišljenjem poništi Odluku Skupštine broj: 01-1-20/22. godine od 07.01.2022. godine o imenovanju predsjednika i članova Odbora za reviziju te da prilikom imenovanja Odbora za reviziju dosljedno primjenjuje važeće odredbe Zakona o računovodstvu i reviziji Federacije BiH i Zakona o javnim preduzećima u Federaciji BiH, Gradu Sarajevo Da u skladu sa gore iznesenim mišljenjem poduzme aktivnosti na donošenju posebnog akta kojim će utvrditi koja su to preduzeća koja su od javnog društvenog interesa za Grad Sarajevo. Odgovore na preporuku potrebno je dostaviti u roku od 30 dana od prijema Preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	„...Dana 19.12.2023. godine, Grad Sarajevo dostavio je sljedeći odgovor o realizaciji Preporuke P-322/23: “Grad Sarajevo je osnivač dva Javna preduzeća, i to JP Olimpijski bazen “Otoka” i JP za upravljanje, zaštitu i održavanje objekata Grada Sarajeva i obavljanje komunalnih i drugih djelatnosti od javnog interesa Grada sarajeva “Sarajevo” Grad Sarajevo je navedena Javna preduzeća osnovao i njihovu djelatnost utvrdio na osnovu Zakona o javnim preduzećima u Federaciji Bosne i Hercegovine...Prilikom osnivanja navedenih preduzeća istima je određena djelatnost osnivačkim aktom, te je jasno da ista ne bi mogla biti osnovana kao Javno preduzeće da ne obavljaju djelatnost od posebnog značaja za Grad Sarajevo.” S obzirom na navedene odgovore odgovornih organa, te cijeneći činjenicu da je Preporuka Ombudsmena BiH realizirana, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2023. godinu, koji će biti podnjet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, čime su iscrpljene sve zakonske mogućnosti za postupanje u predmetnoj pravnoj stvari, te donose odluku da se u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvara predmet pod brojem Ž-SA-05-192/22.“
442	Ž-BL-05-458/23	P-328/23	PREPORUKU predsjedniku Skupštine društva 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bone i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Aktom od dana 12. decembra 2023. godine, predsjednik Skupštine društva dostavio je sljedeće informacije: „...U svojstvu predsjednika Skupštine Društva ističem da do dana prijema predmene preporuke nisam bio upoznat sa ovim predmetom, te shodno tome nisam mogao niti uspostaviti bilo kakav vid saradnje sa Institucijom ombudsmena/ombudsmena za ljudska prava.... ... Prateći tok događaja od imenovanja u mjesecu aprilu 2023. godine i sve do novembra tekuće godine vidljivo je samo onemogućavanje rada Skupštine i Nadzornog odbora JP „RTV USK-a” d.o.o. Bihać, jer je zbog zbog neusvajanja Izvještaja o radu i finansijskom poslovanju JP „RTV USK-a” d.o.o.Bihać za 2022.godinu broj 295- 04/23 od 17.04.2023.godine postojao pravni osnov za smjenu Uprave društva i Nadzornog odbora prije isteka mandata, te je činila sve kako bi to spriječila...“ Izdavanjem Preporuke i Urgencije višem organu povodom Preporuke Ombudsmena iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se ispoštovanom.
443	Ostvarena saradnja						
444	Ž-SA-05-817/21	P-138/23	P R E P O R U K U Vladi Tuzlanskog kantona Nadzornom odboru JP RTV TK d.o.o. Tuzla 1. Da poduzme sve zakonom propisne aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparento i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da prilikom donošenja odluka iz svoje nadležnosti pokloni dužnu pažnju ne samo aspektu zakonitosti, nego i principu dobre javne uprave i savjesnog upravljanja javnim sredstvima, kako bi se uvažili interesi svih zainteresovanih strana na koje se odluke odnose, a rizik od sporova bilo koje vrste sveo na minimum, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 3. Da uskladi radno-pravni status razriješenih članova Uprave društva do prestanka mandata na zakonit način; 4. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	... s obzirom da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , te da je nadležni organ postupio po Preporuci broj: P. 138/23 od 29.05.2023. godine odnosno dostavio tražene informacije, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljnji postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
445	Ž-SA-05-21/23	P-235/23	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene 3. Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	15.09.2023. zaprimljen odgovor CIK-a. 13.11.2023. zaprimljen odgovor Opštine Vitez. 01.02.2024., a zatim i 11.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
446	Ž-SA-05-496/23	P-283/23	PREPORUKU Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Vladi Federacije Bosne i Hercegovine Skupštini Tuzlanskog kantona i Vladi Tuzlanskog kantona Federalnom ministarstvu zdravstva Ministarstvu zdravstva Tuzlanskog kantona, Javnoj zdravstvenoj ustanovi Univerzitetski klinički centar Tuzla 1. Da bez odlaganja, u okviru svoje nadležnosti, poduzmu neophodne pravne radnje kako bi se regulisali međusobni odnosi, prava, obaveze i odgovornosti između osnivača Javne zdravstvene ustanove Univerzitetski klinički centar Tuzla, te statusne i upravljačke promjene u potpunosti provela u skladu sa odredbama Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, Zakona o zdravstvenoj zaštiti Federacije Bosne i Hercegovine i Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 15 dana, od dana prijema ove preporuke izvijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	NE	06.11.2023. Zaprimljen odgovor Min. zdravstva TK. 10.11.2023. Odgovor Univerzitetskog kliničkog centra u Tuzli. 08.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku. 01.04.2024. zaprimljen odgovor UKC Tuzla.
447	Ž-BL-05-435/23	P-309/23	PREPORUKU Premijeru VladeFederacije Bosne i Hercegovine Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o Ombudsmanu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	10.01.2024. Zaprimljen odgovor Vlade F BiH. 08.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku
448	Nije realizirana						

449	Ž-BL-05-645/22	P-12/23	PREPORUKU predsjedniku Nadzornog odbora Javnog preduzeća „Rad“ a.d. Bratunac 1. Da odmah pristupe postupku imenovanja direktora Javnog preduzeća „Rad“ a.d. Bratunac, na način kako je propisano Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske; 2. da se prilikom provođenja postupka imenovanja postupa u skladu sa članom 9. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske; 3. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena dostavi odgovor o realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	NE	...Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije dobila nikakav odgovor od strane predsjednika Nadzornog odbora Javnog preduzeća „Rad“ a.d. Bratunac, a u vezi za izdatom Preporukom. Izdavanjem Preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se neispoštovanom. S obzirom na sve navedeno, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
450	Ž-LI-05-223/22	P-37/23	P R E P O R U K U Povjerenstvu za izbor ravnatelja Centra za socijalnu skrb Livno, i ministru Ministarstva rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih Kantona 10 1. Da se po prijemu ove Preporuke bez odlaganja poništi Odluka o imenovanju ravnatelja Centra za socijalnu skrb Livno br: 01-02-3558/22 od dana 16.11.2022.g., koju je na prijedlog Gradonačelnika na 19. sjednici donijelo Gradsko vijeće Grada Livna. 2. Da resorno Ministarstvo rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih Kantona 10 hitno pokrene postupak izrade podzakonskih akata iz oblasti socijalne skrbi, sukladno čl.187. Zakona o socijalnoj skrbi Kantona 10 3. Da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove Preporuke, obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Pošto navedena Preporuka nije ispoštovana u ostavljenom roku, dana 24.04.2023.g. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su o istom obavijestili neposredno viši organ, Gradsko vijeće Grada Livna, kao i predsjednika Vlade Kantona 10, budući da se ni Ministarstvo rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih Kantona 10 nije očitovalo. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-05-223/22. Dana 24.11.2023. zaprimljen je odgovor gradonačelnika Grada Livna na Zaitjevt za izjašnjenje zbog neizvršenja preporuke koji je Institucija ombudsmena BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka.
451	Ž-SA-05-218/23	P-103/23	P R E P O R U K U Vijeću ministara BiH 1. Da, uvažavajući navode iz ove Preporuke poduzme sve aktivnosti i mjere u cilju okončanja postupaka po Javnom pozivu za izbor i imenovanje direktora Agencije za policijsku podršku Bosne i Hercegovine, broj: 56/21 od 10.09.2021. godine i direktora Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine, broj: 33/22 od 24.05.2022. godine u skladu sa principima utvrđenim u članu 3. Zakona o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine, te osigura puno uživanje principa nediskriminacije kako po osnovu nacionalne pripadnosti i spola, tako i po bilo kojem drugom osnovu. 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Dana 03.06.2023. godine zaprimljen je akt Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, broj: 04-34-2-2082-11/23 od 06.06.2023. godine iz kojeg proizlazi da Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine nije realizovana. Imajući u vidu da je preporuka upućena Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, kao neopredno višem organu, te da je institucija Ombudsmena poduzele sve mjere u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, predmet podnositelja prigovora se ovom odlukom zatvara uz napomenu da će navedeni slučaj biti uvršten u Godišnji izvještaj institucije o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2023. godinu.
452	Ž-SA-05-261/23	P-103/23	P R E P O R U K U Vijeću ministara BiH 1. Da, uvažavajući navode iz ove Preporuke poduzme sve aktivnosti i mjere u cilju okončanja postupaka po Javnom pozivu za izbor i imenovanje direktora Agencije za policijsku podršku Bosne i Hercegovine, broj: 56/21 od 10.09.2021. godine i direktora Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine, broj: 33/22 od 24.05.2022. godine u skladu sa principima utvrđenim u članu 3. Zakona o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine, te osigura puno uživanje principa nediskriminacije kako po osnovu nacionalne pripadnosti i spola, tako i po bilo kojem drugom osnovu. 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Dana 03.06.2023. godine zaprimljen je akt Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, broj: 04-34-2-2082-11/23 od 06.06.2023. godine iz kojeg proizlazi da Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine nije realizovana. Imajući u vidu da je preporuka upućena Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, kao neopredno višem organu, te da je institucija Ombudsmena poduzele sve mjere u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, predmet podnositelje prigovora se ovom odlukom zatvara uz napomenu da će navedeni slučaj biti uvršten u Godišnji izvještaj institucije o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2023. godinu.
453	Ž-BL-05-646/22	P-12/23	PREPORUKU predsjedniku Nadzornog odbora Javnog preduzeća „Rad“ a.d. Bratunac 1. Da odmah pristupe postupku imenovanja direktora Javnog preduzeća „Rad“ a.d. Bratunac, na način kako je propisano Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske; 2. da se prilikom provođenja postupka imenovanja postupa u skladu sa članom 9. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske; 3. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena dostavi odgovor o realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	NE	... Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije dobila nikakav odgovor od strane predsjednika Nadzornog odbora Javnog preduzeća „Rad“ a.d. Bratunac, a u vezi za izdatom Preporukom. Izdavanjem Preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se neispoštovanom. S obzirom na sve navedeno, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
454	Ž-SA-05-254/23	P-141/23	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu zdrstvstva - ministru • da odmah po prijemu Preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 16.03.2023. godine, 30.03.2023. godine, 25.04.2023. godine i 10.05.2023. godine. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 05-30-194-1/2023 od 18.10.2023. godine Vlada Federacije Bosne i Hercegovine dostavila je instituciji Ombudsmena obavijest da je predmetna preporuka ponovno proslijeđena Federalnom ministarstvu zdravstva. Obzirom da iz navedenog proizlazi da Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine nije realizovana, odlučeno je da se predmet zatvori u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. O nerealizaciji Preporuke obaviještena je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, a predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2023. godinu.
455	Ž-SA-05-170/23	P-140/23	P R E P O R U K U Općinskom vijeću Općine Vitez 1. Da poništi Odluku o davanju saglasnosti na Odluku PD “Vlašić” d.o.o. Vitez na razrješenje i imenovanje članova Nadzornog odbora broj: 01-3-04-2-440/23 od 16.02.2023. godine, preduzmu sve neophodne mjere kojim će osigurati da se ponovno imenovanje izvrši uz puno poštivanje Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine i principa na kojima je isti zasnovan i sprovede ponovnu proceduru izbora članova Nadzornog odbora u skladu sa važećim odredbama Zakona o ministarskim vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine. 2. Da prilikom ponovnog provođenja postupka obavezno uvrzi nalaz i mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine; 3. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	...dana 24.08.2023. godine Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Institucija) je predsjedavajućem Općinskog vijeća uputila urgenciju za realizaciju Nalaza, zaključka i preporuke broj: P-140/23 od 26.05.2023. godine. S tim u vezi, Institucija je dana 08.09.2023. godine zaprimila Zaključak Općinskog vijeća Općine Vitez broj: 01-3-04-2-2264/23 od 27.07.2023. godine kojim se navodi: „...Uvažava se prijedlog Komisije za izbor i imenovanja Općinskog vijeća Vitez, povodom razmatranja Preporuke Institucije Ombudsmena za ljudska prava BiH u predmetu žalitelja ... na imenovanje u članstvo Nadzornog odbora PD „Vlašić“ d.o.o.Vitez, sa stavom da je procedura imenovanja provedena u skladu sa Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH i principima na kojima je isti zasnovan.“ Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljnji postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Informacija o nerealizaciji Preporuke će bit uvrštena u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.
456	Ž-BL-05-360/23	P-219/23	P R E P O R U K U Narodnoj skupštini Republike Srpske 1. Da otkloni opisane povrede i preduzme mjere iz svoje nadležnosti sa ciljem uspostavljanja ravnomjernije etničke zastupljenosti konstitutivnih naroda, ali i pripadnika ostalih naroda, što uključuje i konkurse kada se bira manji broj kandidata, u skladu sa gore citiranim ustavnim zakonskim načelima, a posebno članom 14. stav 6. Zakona o sprečavanju sukoba interesa; 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema, obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Dana 28.09.2023. godine, Narodna skupština Republike Srpske je dostavila odgovor u kojem se navodi da je Komisija za izbor i imenovanje razmatrala Preporuku Ombudsmena za ljudska prava i da je jednoglasno zaključila da Javnim konkursom za izbor jednog člana Komisije za žalbe nije definisana nacionalna pripadnost za izbor člana. Izdavanjem Preporuke zakonodavnom tijelu iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana. U standardnoj proceduri sažetak Preporuke je objavljen i na zvaničnoj internet stranici Institucije Ombudsmena, kao i u godišnjeg izvještaju za relevantni vremenski period.
457	Ž-BL-05-41/23	P-227/23	P R E P O R U K U Crvenom krstu Republike Srpske, Gradska organizacija Crvenog krsta Bijeljina, da odmah po prijemu preporuke, odgovori na akte Ombudsmena upućene dana 13.02., 21.04. i 03.07.2023. godine	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	NE	S obzirom da nije dostavljen odgovor na akte Ombudsmena te da je izdavanjem preporuke preduzeto sve iz nadležnosti Institucije ombudsmena u navedenom predmetu, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. stav 8. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ... a podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu. Takođe, navedeni predmet biće uvršten u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sa pominjanjem organa koji su odbili dostaviti odgovor i postupiti po preporuci.

458	Ž-BR-05-268/22	P-283/23	1. Da bez odlaganja, u okviru svoje nadležnosti, poduzmu neophodne pravne radnje kako bi se regulisali međusobni odnosi, prava, obaveze i odgovornosti između osnivača Javne zdravstvene ustanove Univerzitetski klinički centar Tuzla, te statusne i upravljačke promjene u potpunosti provele u skladu sa odredbama Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, Zakona o zdravstvenoj zaštiti Federacije Bosne i Hercegovine i Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 15 dana, od dana prijema ove preporuke izvijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Zaprimljen odgovor dana 2.11.2023.g. Ministarstva zdravstva Tuzlanskog kantona broj: 13/1-30-027302/23 od 26.10.2023.g. Zaprimljen odgovor dana 15.11.2023. g. UKC Tuzla, broj: 02-1996/23 od 06.11.2023. g. 08.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku Dana 28.03.2024. godine, zaprimljen je odgovor Skupštine TK, broj: 02-02-326-5/23 od 26.03.2024. godine. Dana 04.04.2024. godine, zaprimljen je odgovor UKC Tuzla, broj: 02-1996/23 od 27.03.2024. godine.
459	Ž-BL-05-434/23	P-302/23	PREPORUKU premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	NE	Vlada je Ombudsmenu Bosne i Hercegovine dostavila akt broj: 03-30-855-2/2023, od dana 02.11.2023. godine, adresiran na Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije u kome ga obavještava u izdavanju pomenute preoruke tražeći da Ombudsmenu Bosne i Hercegovine dostavi odgovor na istu. Niti Vlada, niti Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije do dana sasatavljanja ovog akta (13.12.2023.) nisu dostavili odgovor na izdatu preporuku. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.
460	Ž-SA-05-267/22	P-297/23	PREPORUKU Vladi Srednjobosanskog kantona i Ministarstvu obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostave saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno. 2. Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke, obavijeste Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	S obzirom da označeni odgovorni organ u ostavljenom roku nije dostavio odgovor na Preporuku, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odgovornim organima, dana 14.12.2023. godine, dostavili Urgenciju za dostavljanje odgovora na Preporuku broj P-297/23. Vlada Srednjobosanskog kantona do dana sačinjavanja ove odluke, dakle do 18.03.2024.godine, nije dostavila traženi odgovor niti je na bilo koji način uspostavljena saradnja sa Institucijom ombudsmena Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2024.godinu
461	Ž-BL-05-445/23	P-305/23	Zaključak i Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine 1. Na osnovu utvrđenog stanja i većine dostavljenih dokaza, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su mišljenja da konačno imenovanje direktora JU OŠ „5 oktobar“ Sanski Most, nije izvršeno u skladu sa Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine 2. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine daju PREPORUKU Školskom odboru JU OŠ „5 oktobar“ Sanski Most, da poništi i provede ponovni postupak imenovanja direktora JU OŠ „5 oktobar“ Sanski Most u skladu sa Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine 3. Da, u roku od 30 dana od prijema Preporuke, Instituciji ombudsmena dostavi odgovor o realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Školski odbor JU OŠ „5 oktobar“, Sanski Most je u odgovoru od 13.12.2023. godine, naveo da je na svojoj prvoj redovnoj sjednici razmatran Nalaz, zaključak i preporuka Institucije Ombudsmena, broj: Ž-BL-05-445/23, koji se odnosi na žalbu/prigovor žaliteljice u vezi sa navedenim Javnim konkursom. Školski odbor navodi da smatra da je procedura provedena u skladu sa Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine i Zakonom o osnovnom i opštem srednjem obrazovanju. Komisija za izbor direktora, koju je imenovao ministar za obrazovanje, nauku, kulturu i sport USK-a je izvršila pregled priispjelih prijava i sastavila listu kandidata koji ulaze u uži izbor. Nakon toga, Komisija je obavila intervju sa kandidatima i sačinila rang listu kandidata i istu dostavila Školskom odboru. Svi članovi Komisije su naveli kriterije zašto predlažu ... za direktora škole. Odluka je donesena jednoglasno. Školski odbor je prihvatio rang listu Komisije. Ministar je dao saglasnost nakon čega je Školski odbor izvršio konačno imenovanje ... za direktora škole. Navedeni odgovor je upućen podnositeljici žalbe dana 03.01.2024. godine. S obzirom da iz dostavljenih odgovora proizilazi da preporuka Institucije ombudsmena nije ispoštovana, a kako je izdavanjem iste preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ... Takođe, navedeni predmet biće uvršten u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sa pominjanjem organa koji su odbili postupiti po preporuci.
462	Nema odgovora						
463	Ž-BL-05-588/22	P-213/23	PREPORUKU Da, po prijemu ove preporuke, bez odlaganja, odgovori na akte Ombudsmena upućene dana 23.03. i 30.05.2023. godine	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	01.02.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. Rad na predmetu je u toku.
464	Ž-BL-05-400/23	P-301/23	PREPORUKU Da po prijemu ove Preporuke Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena i odmah dostavi potrebne informacije i izjašnjenja onako kako je to traženo u prethodno dostavljenim aktima, pismenim putem, na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13, Banjaluka.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je 22.02.2024. upućena Obavijest o neizravanju Preporuke neposredno višem organu - Vladi USK . Rad na predmetu je u toku.
465	Ž-SA-05-351/22	P-355/23	R E P O R U K U Vladi srednjobosanskog kantona 1. Da poduzme sve zakonom propisne aktivnosti i mjere kako bi se osiguralo transparentno i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da poništi i provede ponovni postupak imenovanja članova upravnog odbora JU OŠ "Edhem Mulabdić" Opara, u skladu sa Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podatak utvrđeno je da odgovor nije zaprimljen, rad na predmetu u toku
466	UKUPNO	-	22 - Vladina i ministarska imenovanja				
467	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
468	26	28	8	0	4	11	3
469	POVREDA PRAVA :	23 - Zdravstvo					
470	Realizirana						
471	Ž-BL-04-702/22	P-32/23	PREPORUKU federalnom ministru zdravstva 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine 2. Da podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 17.03.2022. odgovori u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	23 - Zdravstvo	Realizirana	DA	Budući da Ministarstvo nakon izdavanja preporuke nije obavijestilo Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji, ombudsmeni su, u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni list Bosne i Hercegovine" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06), o činjenici izdavanja preporuke u konkretnom slučaju upoznali Vladu Federacije Bosne i Hercegovine. Aktom broj: 05-33-2935/23, od dana 30.05.2023. godine, Ministarstvo je dostavilo odgovor na izdatu preporuku. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
472	Ž-SA-04-687/23	P-223/23	Skupštini Ljekarske Komore Federacije BiH 1. Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, razmotri mogućnost izmjene odredaba Statuta Ljekarske komore FBiH i Pravilnika o utvrđivanju zajedničkih kriterija za licenciranje članova Ljekarske komore FBiH i članova Kantonalnih ljekarskih komora koje određuju dobnu granicu od 75 godina starosti do koje se može izdavati licenca ljekaru korisniku starosne penzije, a u skladu sa nalazima iz ove Preporuke 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima u cilju realizacije iste.	23 - Zdravstvo	Realizirana	DA	Iz izjašnjenja Ljekarske/Liječničke komore FBiH broj: 01-153/23 od 17.10.2023. godine, proizilazi da je Ljekarska/Liječnička komora FBiH zaprimila Preporuku broj: P-223/23 od 31.08.2023. godine, ali da i dalje nije pristupila realizaciji istoj. Shodno navedenom, u skladu sa svojim ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 30.10.2023. godine uputili obavijest neposredno višem organu – Ministarstvu zdravstva Federacije BiH po Preporuci broj: P – 223/23, uz napomenu da će ovaj predmetni slučaj biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmena kao primjer nesaradnje sa institucijom Ombudsmena . Slijedom navedenog, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnova za daljim postupanjem u predmetu, te se predmet Ž-SA-04-687/23 pred Institucijom ombudsmena u konkretnom slučaju okončava. 10.12.2023 poslije zatvaranja predmeta primljen odgovor Ljekarske komre FBiH , na osnovu kojeg je zaključeno da je preporuka realizirana.
473	Djelimično realizirana						

474	Ž-SA-03-967/22	P-56/23	P R E P O R U K A Predsjedniku Stomatološke komore Federacije BiH i predsjedniku Stomatološke komore Kantona Sarajevo 1. Da odmah po prijemu Preporuke razmotre zahtjev punomoćnika porodice .... od dana 12.05.2022. godine i donesu konkretnu odluku i u zakonom propisanom obliku obavijeste podnosiocima o konkretnom zahtjevu; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	23 - Zdravstvo	Djelimično realizirana	DA	Dana 12.04.2023. godine zaprimljen je akt Stomatološke komore Kantona Sarajevo broj: 441-02/2023 od 11.04.2023. godine u kojem se navodi da je po prijemu navedene Preporuke, Komora postupila shodno zakonskim propisima i internim aktima Komore, te da je proveden vanredni stručni nadzor kod subjekta nadzora Privatna stomatološka ordinacija „Bejtović“, o čemu je sačinjen Zapisnik od dana 03.04.2023. godine iz kojeg je vidljivo da nije konstatovano postojanje nedostataka ili nepravilnosti u radu subjekta nadzora. Dana 18.04.2023. godine zaprimljen je akt Stomatološke komore Federacije BiH broj: 02-11-222/23 od 14.04.2023. godine u kojem se Komora referiše na vanredni stručni nadzor koji je pokrenula Stomatološka komora Kantona Sarajevo, te navodi da su prikupljene informacije Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo i Kantonalne uprave za inspekcije poslova Sarajevo o poduzetim aktivnostima, a koje informacije su Instituciji ombudsmena u momentu izdavanja preporuke, već bile poznate. Imajući u vidu sadržaj navedenih akata, Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka P-56/23 od dana 28.02.2023. godine djelimično realizirana, te je odlučeno je da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Protiv odluka koje donose Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nije dozvoljena žalba u smislu člana 22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava BiH . Dana 21.11.2023. zaprimljen je odgovor Stomatološke komore F BiH na Zahtjev za izjašnjenje zbog neizvršenja preporuke koji je Institucija ombudsmena BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka.
475	Ž-SA-04-966/22	P-57/23	P R E P O R U K A • Predsjedniku i tužitelju Ljekarske komore Federacije BiH 1. Da odmah po prijemu Preporuke razmotri zahtjev punomoćnika porodice .... donesne konkretnu odluku i u zakonom propisanom obliku obavijesti podnosiocima o konkretnom zahtjevu; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; • Predsjedniku i tužitelju Ljekarske komore Zeničko-dobojskog kantona 1. Da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, a vodeći se odredbama Pravilnika o odgovornosti članova Komore, da preispitaju Odluku broj: 07-2/2021 od 07.12.2022. godine i ponovo razmotre zahtjev punomoćnika porodice .... od dana 16.05.2022. godine; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; • Predsjedniku i tužitelju Ljekarske komore Kantona Sarajevo 1. Da u što kraćem roku okonča postupak propisan Pravilnikom o odgovornosti članova Ljekarske komore Kantona Sarajevo i obavijesti žalitelje o ishodu postupka; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke	23 - Zdravstvo	Djelimično realizirana	DA	Ljekarska komora Federacije BiH nije dostavila svoje očitovanje na Preporuku Ombudsmena, te će se rad na predmetu Ž-SA-04-1001/22 nastaviti. U odnosu na izjašnjenje Ljekarske komore Kantona Sarajevo i Ljekarske komore Zeničko-dobojskog kantona, Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka P-57/23 od dana 20.02.2023. godine djelimično realizirana, te je odlučeno je da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Protiv odluka koje donose Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nije dozvoljena žalba u smislu člana 22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava BiH .
476	Ž-SA-04-1000/22	P-57/23	P R E P O R U K A • Predsjedniku i tužitelju Ljekarske komore Federacije BiH 1. Da odmah po prijemu Preporuke razmotri zahtjev punomoćnika porodice .... donesne konkretnu odluku i u zakonom propisanom obliku obavijesti podnosiocima o konkretnom zahtjevu; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; • Predsjedniku i tužitelju Ljekarske komore Zeničko-dobojskog kantona 1. Da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, a vodeći se odredbama Pravilnika o odgovornosti članova Komore, da preispitaju Odluku broj: 07-2/2021 od 07.12.2022. godine i ponovo razmotre zahtjev punomoćnika porodice .... od dana 16.05.2022. godine; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; • Predsjedniku i tužitelju Ljekarske komore Kantona Sarajevo 1. Da u što kraćem roku okonča postupak propisan Pravilnikom o odgovornosti članova Ljekarske komore Kantona Sarajevo i obavijesti žalitelje o ishodu postupka; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke	23 - Zdravstvo	Djelimično realizirana	DA	Ljekarska komora Federacije BiH nije dostavila svoje očitovanje na Preporuku Ombudsmena, te će se rad na predmetu Ž-SA-04-1001/22 nastaviti. U odnosu na izjašnjenje Ljekarske komore Kantona Sarajevo i Ljekarske komore Zeničko-dobojskog kantona, Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka P-57/23 od dana 20.02.2023. godine djelimično realizirana, te je odlučeno je da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Protiv odluka koje donose Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nije dozvoljena žalba u smislu člana 22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava BiH .
477	Ž-SA-04-1001/22	P-57/23	P R E P O R U K A • Predsjedniku i tužitelju Ljekarske komore Federacije BiH 1. Da odmah po prijemu Preporuke razmotri zahtjev punomoćnika porodice .... donesne konkretnu odluku i u zakonom propisanom obliku obavijesti podnosiocima o konkretnom zahtjevu; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; • Predsjedniku i tužitelju Ljekarske komore Zeničko-dobojskog kantona 1. Da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, a vodeći se odredbama Pravilnika o odgovornosti članova Komore, da preispitaju Odluku broj: 07-2/2021 od 07.12.2022. godine i ponovo razmotre zahtjev punomoćnika porodice .... od dana 16.05.2022. godine; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; • Predsjedniku i tužitelju Ljekarske komore Kantona Sarajevo 1. Da u što kraćem roku okonča postupak propisan Pravilnikom o odgovornosti članova Ljekarske komore Kantona Sarajevo i obavijesti žalitelje o ishodu postupka; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke	23 - Zdravstvo	Djelimično realizirana	DA	Uvidom u BP 10.07.2023. utvrđeno je da Ljekarska komora Federacije BiH nije dostavila svoje očitovanje na Preporuku Ombudsmena, te se rad na predmetu Ž-SA-04-1001/22 nastavlja. 16.11.2023. zaprimljen odgovor Ljekarske komore KS.
478	Ž-SA-04-255/23	P-134/23	PREPORUKU Zavodu zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da, uzevši u obzir nalaz i mišljenje Ombudsmena iz ove preporuke, riješi po zahtjevu podnositelja podnesenog dana 08.09.2022. godine; 2. Da u što skorijem roku okonča postupak po zahtjevu podnositelja žalbe od dana 10.02.2023. godine; 3. Da se pri Zavodu zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine pristupi izradi procedura s ciljem pojednostavljivanja postupaka i hitnijeg rješavanja zahtjeva za izmještanje pacijenata na liječenje u inostranstvo; 4. Da u roku od 10 (deset) dana od dana prijema ove Preporuke, obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima u cilju realizacije iste.	23 - Zdravstvo	Djelimično realizirana	DA	"Nakon prijema preporuke Zavod je između ostalog donio rješenje broj: 01/II-04-4-3271-1/22 od dana 04.07.2023. godine, koje je u međuvremenu realizirano od strane kantonalnog zavoda zdravstvenog osiguranja; i rješenje broj01/I-03-1-655-5/23 od 28.09.2023. godine, protiv kojeg ste pokrenuli upravni spor pred Kantonalnim sudom u Sarajevu. Uvidom u odgovore na preporuku, koji su vam prethodno dostavljeni, možemo zaključiti da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, a vašu dalju zaštitu prava možete ostvariti u upravnom sporu koji ste pokrenuli. U vezi drugih mjera koje su naveden u preporuci, a odnose se na donošenje podzakonskih akata Institucija ombudsmena će nastaviti rad na tom pitanju kroz redovne i posebne aktivnosti kao što su izrada specijalnih izvještaja. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta."
479	Ostvarena saradnja						
480	Ž-BR-04-20/23	P-198/23	- Da bez odlaganja, u okviru svoje nadležnosti, poduzmu sve neophodne radnje i obezbijede pravne, finansijske, materijalno-tehničke i kadrovske uvjete kako bi djeci, osobama sa poteškoćama psiho-fizičkom razvoju, bila osigurana i dostupna, bezuvjetna, kontinuirana zdravstvena usluga sanacije zuba u opštoj anesteziji. - Da u roku od 15 dana, od dana prijema ove preporuke izvijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Dana 07.09.2023. godine zaprimljen je odgovor ZZO TK, broj: 01-45-4-116-5/23-SM/DE od 01.09.2023. godine. Dana 14.09.2023. zaprimljeni su odgovori: - UKC Tuzla - Min. zdravstva TK 31.01.2024. i 08.03.2024.prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.

481	Ž-BR-04-155/23	P-283/23	1. Da bez odlaganja, u okviru svoje nadležnosti, poduzmu neophodne pravne radnje kako bi se regulisali međusobni odnosi, prava, obaveze i odgovornosti između osnivača Javne zdravstvene ustanove Univerzitetski klinički centar Tuzla, te statusne i upravljačke promjene u potpunosti provele u skladu sa odredbama Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, Zakona o zdravstvenoj zaštiti Federacije Bosne i Hercegovine i Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 15 dana, od dana prijema ove preporuke izvijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	zaprmljen odgovor dana 2.11.2023.g. od Ministarstva zdravstva Tuzlanskog kantona broj: 13/1-30-027302/23 od 26.10.2023.g. zaprimljen odgovor dana 15.11.2023. g. UKC Tuzla, broj: 02-1996/23 od 06.11.2023. g. 05.02.2024. i zatim 11.03.2024.prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku. Dana 28.03.2024. godine, zaprimljen je odgovor Skupštine TK, broj: 02-02-326-5/23 od 26.03.2024. godine. 01.04.2024. zaprimljen odgovor UKC Tuzla.
482	Ž-BL-04-392/23	P-289/23	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke preduzme sve radnje kako bi se u predmetu podnosioca žalbe postupilo po Rješenju Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske broj: 06/058-6-324/22 U od 20.09.2023. godine kao i presudi Okružnog suda u Bijeljini broj: 12 0 U 009396 22 U od 01.09.2023. godine, u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku i Zakonom o upravnim sporovima Republike Srpske kao i iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. Rad na predmetu je u toku. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je 12.02.2024. zaprimljen odgovor Fonda zdravstvenog osiguranja, koji je dostavljen žalitelju. Nakon što se stranka izjasnila, rad na predmetu se nastavlja.
483	Nije realizirana						
484	Ž-BL-04-231/23	P-156/23	PREPORUKU Upravnom odboru Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske 1. Da odmah po dobijanju preporuke, uvažavajući specifičnost i sve okolnosti konkretnog slučaja, iznade mogućnost da se sporni lijek uvrsti na listu lijekova koji se finansiraju putem Programa lijekova, čime bi pacijentkinja ostvarila pravo na zdravstvenu zaštitu u skladu sa zakonom 2. Da prilikom odlučivanja, obavezno uvaži nalaz i mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine dato u ovoj preporuci Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	23 - Zdravstvo	Nije realizirana	NE	Budući da Upravni odbor Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske nije dostavio odgovor na preporuku u roku koji mu je određen, u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32, stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06, 61/23), ombudsmeni su o činjenici izdavanja preporuke upoznali nadležno ministarstvo, aktom od dana 21.08.2023. godine. Ni pored ove činjenice, Ombudsmenu nije dostavljen odgovor na izdatu preporuku. Dana 05.05.2023. godine, Nezavisne novine objavile su vijest da je gospođa D.K. preminula. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće objavljena u Godišnjem izvještaju Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.
485	Ž-SA-04-163/23	P-221/23	P R E P O R U K U -Federalnom ministarstvu zdravstva -Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostave saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. Da u roku od sedam (7) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmene BiH o načinu ispoštovanja ove preporuke.	23 - Zdravstvo	Nije realizirana	NE	"Ombudsmeni Bosne i Hercegovine do 02.10.2023. godine nisu zaprimili odgovor na Preporuku, broj: P-221/23, te u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, a u cilju poduzimanja konkretnih mjera, obavještavam Vas, kao neposredno viši organ,(Vida F BiH i Vlada RS) u smislu člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine . Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za 2023. godinu. Protiv odluka koje donose Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nije dozvoljena žalba u smislu člana 22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava BiH . " 19.10.23 zaprimljena kopija akta Vlade FBiH kojim se FM zdravstva traži izjašnjenje na Obavijest ombudsmena o neizvršavanju preporuke P-221/23
486	UKUPNO	-	23 - Zdravstvo				
487	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
488	10	12	2	3	3	2	0
489	POVREDA PRAVA :	24 - Socijalna zaštita					
490	Realizirana						
491	Ž-BL-04-830/22	P-100/23	P R E P O R U K U Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske 1. Da u postupanju po zahtjevima podnosioca žalbe omogućiti što lakše ostvarivanje načela sadržanih u članovima 6. i 7. Zakona o opštem upravnom postupku, što uključuje dostavljanje informacija iz evidencija i baza podataka koje su u posjedu Ministarstva, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke. 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Realizirana	DA	"...U skladu sa Pravilima postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 104/11), Institucija Ombudsmena se obratila Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske, koje je izjašnjenje broj: 16-126-596/22 na navode u Vašoj žalbi dostavilo dana 03.01.2023. godine. Kopiju primljenog izjašnjenja smo Vam dostavili 21.02.2023. godine, sa pozivom za dostavu komentara u roku od 15 dana od dana prijema. Obzirom da je predviđeni rok za dostavljanje komentara na izjašnjenje naznačenog organa istekao, nismo mogli utvrditi da ste zainteresovani za dalje vođenje postupka, pa je donesena odluka kao u uvodu ovog Obavještenja, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 1. Pravila postupka..."
492	Ž-BR-04-214/22	P-199/23	1. Da u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima i međunarodnim dokumentima zaštite prava djece, prvenstveno imajući u vidu najbolji interes djeteta, poduzmu sve radnje i mjere u okviru svoje nadležnosti, kako bi se osiguralo zakonito obavljanje roditeljskih dužnosti i prava T.R. i T.S., uspostavili korektni odnosi i prevenirao svaki oblik protuzakonitog postupanja; 2. Da u roku od 15 dana, od dana prijema ove preporuke izvijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Realizirana	DA	U postupku praćenja realizacije preporuke Javna ustanova Centar za socijalni rad Ugljevik dostavio je akt ... u kojem se navodi: "Centar za socijalni rad Ugljevik je radio na poremećenim partnerskim odnosima supružnika ... u procesu viđanja i kontaktiranja oca sa maloljetnim djetetom. Radeći na regulisanju tih odnosa Centar za socijalni rad je u okviru svoje nadležnosti poštovao sve zakonske procedure i međunarodne dokumente koji se tiču zaštite prava djece štiteći najbolji interes djeteta te preduzimanje svih radnji kako bi se uspostavili korektni odnosi između supružnika i preventivno djelovalo na protizakonito postupanje." Javna ustanova Centar za socijalni rad Bijeljina dostavila je akt ... u kojem se navodi da je predmet analiziran na sastanku Odjeljenja za porodično-pravni zaštitu te je zaključeno sledeće: "- Centar za socijalni rad je do sada na inicijativu roditelja u više navrata intervenisao savjetodavno i to je uglavnom davalo rezultate u smislu smanjivanja tenzija među roditeljima ... -Centar će i ubuduće savjetodavno reagovati na obraćanje roditelja, a postoji i mogućnost korištenja nekih mjera organa starateljstva koje predviđa novi porodični zakon, u smislu davanja usmenog ili pismenog upozorenja, - obzirom da Centar kao organ starateljstva učestvuje u svim postupcima koji se tiču regulisanja kontakta, povjere, nasilja u porodici, što ponekad dovodi u pitanje savjetodavni rad, roditeljima se može preporučiti posjeta Centru za zaštitu mentalnog zdravlja radi savjetovanja ili kod nekog od porodičnih terapeuta ... -na području grada Bijeljina timovi za djecu ("Djeca zajednička briga i odgovornost") gdje obavezno učestvuje i predstavnik Centra se redovno sastaju u školama te je moguće provjeriti kakvo je stanje sa maloljetnim G. u školskoj sredini te u zavisnosti od saznanja (ne)reagovati, -obzirom da se do sada nije došlo do informacija koje bi ukazivale na ugroženost djetetovog razvoja većih razmjera nije razmatrana mogućnosti izricanja mjere nadzora, -za predmet će kao i do sada biti zadužen stručni saradnik za porodične odnose-diplomirani psiholog." Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, imajući u vidu da su označeni odgovorni organi ispoštovali Preporuku broj P-199/23, donose odluku da se u skladu sa članom 35. stav 1.tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvara predmet broj: Ž-BR-04-214/22.
493	Djelimično realizirana						
494	Ž-SA-04-24/23	P-124/23	P R E P O R U K U Vladi Federacije Bosne i Hercegovine Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike Federalnom zavodu za zapošljavanje JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo" Sarajevo 1. Da uvažavajući navode iz ove Preporuke, uz zajedničku koordinaciju i saradnju razmotre mogućnost za isplatu jednokratne novčane pomoći nezaposlenim osobama za koje nadležne službe posjeduju valjane podatke o transakcijskom računu, na šta je Vladi Federacije Bosne i Hercegovine svojim prijedlogom ukazala i JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo" Sarajevo u aktu broj: 01/0-34-1973-2/23 od 09.01.2023. godine; 2. Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Djelimično realizirana	DA	Aktom broj: 03-04-240-2/2023 od 29.05.2023. godine Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, nao neposredno viši organ prosljedila je predmetnu preporuku Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike na nadležno postupanje. Aktom broj: 06/1-34-1729-1/23 od 07.06.2023. godine JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo" Sarajevo dostavila je odgovor na Preporuku iz kojeg proizilazi da je služba razmotrila Preporuku i navode iz iste, kao i mogućnost za isplatu jednokratne novčane pomoći nezaposlenim osobama za koje posjeduje valjan podatak o transakcijskom računu, međutim, kako je u skladu sa članom 18c. stav (7) naprijed navedene Uredbe, u propisanom roku izvršen povrat sredstava koja nisu utrošena u svrhu isplate naknada iz člana 18.b iste Uredbe, Služba nema finansijska sredstva, niti pravni osnov za realizaciju Preporuke. Dalje iz dostavljenog izjašnjenja proizilazi da se JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo" Sarajevo u namjeri isplate jednokratne novčane naknade nezaposlenim osobama za koje Službe posjeduje valjan podatak o transakcijskom računu, dana 09.01.2023. godine obratila Vladi Federacije Bosne i Hercegovine –Uredu premijera, sa zahtjevom da se omogući da se od preostalih, odnosno neutrošenih sredstava izvrši uplata jednokratne novčane naknade nezaposlenim osobama za koje Služba posjeduje transakcijski račun, te je u skladu sa navedenim predložena i hitna izmjena, odnosno dopuna predmetne uredbe. Povodom navedenog zahtjeva, dana 24.01.2023. godine, Služba je zaprimila Odgovor, broj: 01-11-692-10/22 od 16.01.2023. godine iz kojeg proizilazi da po Uredbi ne postoji mogućnost da se zahtjevu Službe udovolji i omogući isplata neutrošenih sredstava osobama koje nisu uvrštene na spisak koji je služba dostavila uz zahtjev. S obzirom da je institucija Ombudsmena u konkretnom predmetu podnositelja žalbe utvrdila povredu prava, izdala Preporuku kojom je isto konstatovala i poduzele sve mjere u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, predmet podnositelja žalbe se ovom odlukom zatvara uz napomenu da će navedeni slučaj biti uvršten u Godišnji izvještaj institucije Ombudsmena za 2023. godinu. Nakon arhiviranja predmeta zaprimljeni su odgovori kantona F BiH. Dana 16.10.2023. zaprimljen je odgovor SZZ SBK Travnik da je preporuka ombudsmena prihvaćena.
495	Ostvarena saradnja						

496	Ž-BR-04-22/23	P-150/23	1. Da, odmah po prijemu preporuke odluču u postupku revizije prava u predmetu priznavanja statusa roditelja njegovatelja M.A.; 2. Da odmah po prijemu ove Preporuke pristupi sačinjavanju prijedloga za izmjene i dopune Zakona o roditeljskim njegovateljima, a uvažujući dosadašnje probleme u praksi i navode iz ove Preporuke; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijeste Ombudsmane o poduzetim mjerama u cilju realizacije iste;	24 - Socijalna zaštita	Ostvarena saradnja	DA	Dana 22.09.2023. godine zaprimljen odgovor Federalnog ministarstva rada i socijalne politike. 24.10.2023. godine zaprimljen odgovor Federalnog ministarstva rada i socijalne politike na Zahtjev upućen u sklopu aktivnosti na izradi SPI u vezi sa realizacijom preporuka. 02.02.2024., zatim 11.04.2023. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
497	Ž-MO-04-87/23	P-312/23	P R E P O R U K U Gradu Stolac 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave saradnje gradskih službi Grada Stolac, sa institucijom Ombudsmana na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da najkasnije u roku od 8 dana, dostavi traženo izjašnjenje.	24 - Socijalna zaštita	Ostvarena saradnja	DA	Dana 20.11.2023. godine, zaprimljen je odgovor Grada Stolac broj: 01/1-1688/23 u kojem ističu da je podnositeljica žalbe jedini stanar na gore navedenoj adresi bez pravnog osnova. Dalje, ističu da se radi o zgradi koja nije uvjetna za obnovu, odnosno da zahtjeva cjelokupnu obnovu. Posebno ističu da je podnositeljica žalbe bespravni korisnik stana, tačnije nije upisana kao vlasnik stana, nositelj stanarskog prava niti koristi stan kao alternativni smještaj. Trenutačno, gradska uprava nema u vlasništvu stan koji je uvjetan za stanovanje koji bi ponudili podnositeljici žalbe... Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (1) Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj : Ž-MO-04-87/23.
498	Ž-SA-04-236/23	P-356/23	P R E P O R U K U 1. Da Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Grad Zenica i JU Centar za socijalni rad poduzmu konkretne aktivnosti na sistemskom rješavanju spornog pitanja na način da poduzmu potrebne radnje iz domena svojih nadležnosti u cilju konačnog i jasnog reguliranja navedene tematike; 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Ostvarena saradnja	DA	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. Rok za izjašnjenje na Preporuku ističe 28.02.2024. 29.02.2024. zaprimljen odgovor službe za socijalnu zaštitu, stambene poslove i društvene djelatnosti Zenica (putem fax-a). 04.03.2024. zaprimljen isti odgovor putem redovne pošte.
499	Nije realizirana						
500	Ž-BR-04-143/23	P-228/23	Vladi Brčko distrikta Odjelu za raseljene osobe, izbjeglice i stambena pitanja • Da u okviru svoje nadležnosti preispitaju odluku vezano za zahtjev G.I. za sanaciju/rekonstrukciju ratom porušene stambene jedinice u selu Vujičić-Bukvik, Brčko distrikt Bosne i Hercegovine; • Da u roku od 30 dana, obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Nije realizirana	DA	Dana 21. 9. 2022. godine institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj predmeta: 35-000321/23, broj akta: 11-1104AS-005/23 od 12. 9. 2023. godine u kojem se navodi: „...Ovim putem vas želimo izvijestiti da G.I. jeste u više navrata aplicirao na javne pozive koje raspisuje Odjeljenje i da nije dobio pomoć za obnovu i sanaciju stambenog objekta u selu Vujičić-Bukvik. O razlozima zbog kojih nije odabran kao korisnik po javnim pozivima na koje je aplicirao imenovani je svaki put uredno obaviješten. U ranije dostavljenom izjašnjenju smo dali pojašnjenje da Odjeljenje provodi više različitih programa obnove odnosno sanacije stambenih objekata određenih kategorija stanovništva i kriteriji u tim programima nisu jednaki (u zavisnosti od programa razlikuju se i kriteriji za odabir korisnika). Onim kriteriji koji navodite (stambena jedinica porušena tokom ratnih dejstava) postojie i drugi opšti i posebni kriteriji na osnovu kojih imenovane komisije više odabir korisnika i koje aplikant mora zadovoljiti da bi bio odabran kao korisnik... Smatramo da ni u kom slučaju nije povrijeđeno pravo imenovanog na pomoć u stambenom zbrinjavanju iz razloga što je on imao u vlasništvu stan u Brčkom u ulici M. Selimović br. 14, površine 56 m2 koji je naknadno otudio... Odabir korisnika po raspisanim javnim pozivima vrši se na osnovu javnog poziva u kojem je jasno navedeno da na preliminarnu listu prvostepene komisije svaki podnosilac može uložiti pismeni prigovor drugostepenoj komisiji a nakon što se okonča postupak po prigovorima objavljuje se konačna lista na osnovu koje se vrši realizacija tog programa. Lista korisnika ne predstavlja upravni akt protiv kojeg se može uložiti redovno pravno sredstvo u upravnom postupku tako da u tom smislu nije moguće preispitivanje odluke u upravnom postupku (u prilogu kopija Rješenja Apelacione komisije...). Imenovani, ako smatra da su njegova prava povrijeđena, može potražiti zaštitu putem nadležnog suda. Isto tako, smatramo binim naglasiti i činjenicu da su programi Odjeljenja vezani za tekući budžet Odjeljenja i realizuju se u okviru raspoloživih sredstava odobrenih budžetom Brčko distrikta BiH za tu tekuću godinu. Na osnovu svega gore navedenog, možemo vas izvijestiti da Odjeljenje nema mogućnost daljeg postupanja po okončanim i realizovanim javnim pozivima.“ Uzimajući u obzir navedeni odgovor kao i činjenicu da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine izdali preporuka P-228/23 i da ista nije prihvaćena, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su iscrpili sve zakonske mogućnosti za postupanje u predmetnoj pravnoj stvari, te sukladno članku 35. stavku 1. točka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine donose odluku o zatvaranju predmeta broj: Ž-BR-04-143/23.
501	UKUPNO	-	24 - Socijalna zaštita				
502	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
503	7	7	2	1	3	1	0
504	POVREDA PRAVA :	25 - Penzije					
505	Realizirana						
506	Ž-SA-04-88/23	P-133/23	P R E P O R U K U Federalnom zavodu za penzijsko/mirovinsko i invalidsko osiguranje • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi instituciji Ombudsmana traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	25 - Penzije	Realizirana	DA	"... iz dostavljenog akta evidentno je da je direktor FZ PIO/MIO izdao uputu svim Kantonalnim administrativnim službama da su direktori i zamjenici službe u obavezi obezbijediti blagovremeno postupanje po aktima Institucije ombudsmana. Dana 12.09.2023. godine Institucija ombudsmana je zaprimljena odgovor direktora FZ PIO/MIO dostavila podnosiocu žalbe. Obzirom na činjenicu da je u konkretnom slučaju izdata preporuka koja je ispoštovana, predmet u skladu sa članom 35. stavom 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ovim aktom zatvara. "
507	Ž-SA-04-387/23	P-135/23	P R E P O R U K U 1. Da „Binas“ d.d. Bugojno izvrši uplatu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje i podnošenje odgovarajućih obrazaca, kako bi podnositelj žalbe mogao podnijeti zahtjev za penzionisanje; 2. Da u roku od 30 (dana) obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove Preporuke.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Dana 12.07.2023. godine Institucija ombudsmana je zaprimila odgovor Binas d.d. iz Bugojno broj: 06-378/23 od 10.07.2023. godine u kojem je Institucija ombudsmana upoznata sa trenutnim finansijskim stanjem i mogućnostima Preduzeća, uz informaciju da je upućena obavijest podnosiocu žalbe da dostavi dokaz pokretanju procedure pred FZ PIO/MIO. Dana 27.07.2023. godine Institucija ombudsmana je zaprimila e-mail podnosioca žalbe iz kojeg je evidentno da je Binas d.d izvršio uplatu doprinosa što je podnosiocu žalbe omogućilo da podnese nadležnoj službi FZ PIO/MIO zahtjev za ostvarivanje penzije. Obzirom da iz dostavljenih informacija proizilazi da je preporuka Ombudsmana ispoštovana, predmet se u skladu sa članom 35. stavom 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ovim aktom zatvara.
508	Ž-BR-04-288/22	P-149/23	1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi saradnju sa Ombudsmenom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo očitovanje, kako je to navedeno u aktima od 6. 1. 2023.-g., 17. 2. 2023. g. i 11. 4. 2020. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Dana 27. 6. 2023. godine institucija Ombudsmana zaprimila je akt Federalnog zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje broj: FZ6/2-3/31-11-17915-2/23 od 19. 6.2023. godine u kojem se navodi: "Obavještavamo Vas da je postupljeno po Vašem dopisu broj 2-BR-04-288/22 od 31.05.2023. godine. Penzioneru A.M. će biti isplaćene razlike za period 16.03.2022. — 30.09.2022. godina u iznosu 2 729.53 KM. Isplata razlike će biti izvršena uz narednu penziju tj. uz penziju za 06/2023 godine. Zbog velikog obima poslova u Odsjeku za isplatu i naknadu penzija nije ažurno postupljeno po nalogu za isplatu razlika za penzionera A.M." Navedeni odgovor dostavljen je žalitelju na očitovanje dana 3. 7. 2023. godine, te je imenovana e-poštom instituciji Ombudmana odgovorila da je zahvalna na riješenom predmetu. Uzimajući u obzir odgovor Županijsko administrativne službe u Tuzli, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine sukladno čl. 35. stavku 1. točka 2. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 104/11), zatvaraju predmet
509	Ž-SA-04-15/23	P-157/23	P R E P O R U K U - direktoru Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje - ministrici Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo - ministru Ministarstva finansija Kantona Sarajevo • Da, odmah po prijemu ove Preporuke, uz koordinisanju saradnju poduzmu sve zakonom propisane mjere i aktivnosti iz svoje nadležnosti, a kako bi se žaliteljici omogućilo ostvarivanje prava na jednokratnu novčanu pomoć shodno Programu mjera u cilju zaštite najugroženijih kategorija stanovništva u Kantonu Sarajevo usljed povećanja cijene energenata koji je donijela Vlada Kantona Sarajevo broj: 02-04-38266-22.1/22 od 29.09.2022. godine; • Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	25 - Penzije	Realizirana	DA	„Povodom Vaše Preporuke, broj i datum gornji, ovim putem Vas obavještavamo da su nadležne službe ovog Zavoda poduzele sve potrebne radnje i aktivnosti u cilju izvršenja iste. S tim u vezi, ističemo da će se korisnici prava kod ovog Zavoda D.A. iz Sarajeva, uz isplatu penzija za 08/2023. godine, izvršiti i isplata jednokratne novčane pomoći u iznosu od 100,00 KM - shodno Programu mjera u cilju zaštite najugroženijih kategorija stanovništva u Kantonu Sarajevo usljed povećanja cijena energenata, broj: 02-04-38266- 22.1/22 od 29.09.2022. godine. Kako smo i do sada, sa Vama i Vašim saradnicima, ostvarivali veoma uspješnu i konstruktivnu saradnju, nadležne službe ovog Zavoda Vam stoje na raspolaganju u pružanju potrebne stručne pomoći u rješavanju spornih pitanja iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja.“ Shodno naprijed navedenom, a obzirom da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , te da je nadležni organ postupio po Preporuci broj: P- 157/23 od 12.06.2023. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljnji postupanje po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Dana 07.11.2023. zaprimljen odgovor Ministarstva finansija KS.

510	Ž-BR-04-107/23	P-315/23	1. Preporučuje se Federalnom zavodu za mirovinsko i invalidsko osiguranje Županijskoj administrativnoj službi u Tuzli i Federalnom ministarstvu financija, Poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine, Županijski poreznom uredu Tuzla, Poreznoj ispostavi Srebrenik da u koordiniranoj suradnji bez odlaganja poduzmu efektivne mjere u cilju rješavanja nastalog problema i evidentiranja ručnog naloga br. 03081005539294 od 8. 5. 2023. godine; 2. da u roku od 15 dana od dana prijema preporuke obavijeste Instituciju Ombudsmena za ljudska prava BiH o preduzetim mjerama na izvršenju Preporuke.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Dana 06.12.2023. godine zaprimljen je odgovor KAS Tuzla, broj: FZ6/2/1-45-4-11662-2/23 od 30.11.2023. godine.
511	Ž-BL-04-540/23	P-346/23	FEDERALNI ZAVOD ZA PIO/MIO KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA ZA UNSKO-SANSKI KANTON PREPORUKA 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	25 - Penzije	Realizirana	DA	Aktom broj: FZ4/2/1-31-1-63482-12/22, od dana 03.01.2024. godine, KAS Bihać dostavila je odgovor na izdatu preporuku. Odgovorna strana, između ostalog, navodi da donijela rješenje broj: FZ/4/2/1-31-1-5323-1/23, od dana 03.01.2024. godine, kojim se podnositeljci žalbe priznaje pravo na isplatu razlike penzije u mjesečnom iznosu od 161.15 KM, počev od dana 26.01.2023. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
512	Ostvarena saradnja						
513	Ž-BL-04-424/23	P-306/23	P R E P O R U K U 1. Poreskoj upravi Republike Srpske, Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite i Ministarstvu finansija Republike Srpske, da ulože dodatne napore i preduzmu sve neophodne mjere u cilju uplate doprinosa za penzijsko-invalidsko osiguranje za radnika N.M. 2.Poreskoj upravi Republike Srpske, da ubuduće, ažurnije preduzima mjere iz svoje nadležnosti, u cilju kontrole i naplate doprinosa 3.Da u učinku ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine, u roku od 30 dana od dana prijema iste.	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	23.11.2023. zaprimljen odgovor Poreske uprave Rs. 30.11.2023. zaprimljen odgovor Min. rada i boračko-invalidske zaštite RS. 01.02.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku. 07.02.2024. urgencija Ministarstvu finansija 08.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku
514	Ž-BL-04-556/23	P-317/23	PREPORUKU 1. Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske, da razmotre prijedlog ombudsmena Bosne i Hercegovine o izmjenama Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske, na način da se doda član u kojem će se regulisati da korisniku starosne, porodične, odnosno invalidske penzije koji ostvaruje srazmjernu penziju u iznosu manjem od najnižeg iznosa penzije, pripada i pravo na razliku penzije do iznosa najniže penzije, u skladu sa navedenim mišljenjem ombudsmena u ovoj preporuci 2. da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijeste ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. Rad na predmetu je u toku. 19.02.2024. zaprimljen je odgovor Ministarstva rada i boračko invalidske zastite Republike Srpske. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
515	UKUPNO	-	25 - Penzije				
516	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROI PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
517	8	8	6	0	2	0	0
518	POVREDA PRAVA :	26 - Tužilaštva					
519	Realizirana						
520	Ž-SA-08-857/22	P-107/23	P R E P O R U K U Glavnom tužitelju Tužilaštva Bosne i Hercegovine 1. Da, razmotri mogućnost poduzimanja mjera i radnji radi prioritnog postupanja, hitnog okončanja postupka i donošenja konačne tužilačke odluke u predmetu broj: T20 0 KTKV 0019130 20, uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije iste.	26 - Tužilaštva	Realizirana	DA	Dana 01.06.2023. zaprimljen odgovor Tužiteljstva BiH da je u predmetu glavni tužitelj izdao Obavezno pojedinačno uputstvo br: A-291/23: Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu da je Tužilaštvo Bosne i Hercegovine u Obavijesti od 29.05.2023. godine uvažilo mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine, te je određen rok za okončanje postupka i donošenje tužilačke odluke, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
521	Ž-BL-08-149/23	P-218/23	P R E P O R U K U Ministarstvu pravosuđa i uprave Unsko-sanskog kantona 1. Da preispita Rješenje broj: 07-04-1808-UP-1/23 od 16.03.2023. godine, u skladu sa Naredbom Općinskog suda u Velikoj Kladuši broj: 23 0 K 055210 23 Kpp od 07.09.2023. godine i nalazima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	26 - Tužilaštva	Realizirana	DA	Na Preporuku P-218-23 zaprimljen je odgovor Ministarstva pravosuđa i uprave Unsko-sanskog kantona (Obavijest broj: 07-04-9355-2/23 od 09.09.2023. godine). Obzirom da je odgovorni organ dostavio odgovor na nalaze i mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine sadržane u pomenutoj Preporuci, kao i da je u pomenutom odgovoru izražena načelna spremnost odgovornog organa da postupi po odluci suda kada ista postane pravosnažna i da Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nemaju mogućnost prinudnog provođenja odluka koje donesu, donesena odluka kao u uvodu ovog Obavijještenja, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 104/11).
522	Djelimično realizirana						
523	Ž-MO-08-137/22	P-94/23	P R E P O R U K U KOLEGIJU ŽUPANIJSKOG TUŽITELJSTVA MOSTAR 1. Da u skladu sa člankom 240. stavak (3) Zakona o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, poduzme potrebne mjere da bi se okončala istraga u predmetu formiranih pod brojem T07 0 KTA 0027983 20; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke	26 - Tužilaštva	Djelimično realizirana	DA	17.04.2023. zaprimljen odgovor Kantonalnog tužiteljstva HNK. 30.05.2023. zaprimljen odgovor Kantonalnog tužiteljstva HNK
524	Ostvarena saradnja						
525	Ž-SA-08-702/19	P-326/23	P R E P O R U K U • Da preduzmu sve potrebne radnje u cilju okončanja istrage i donošenja tužilačke odluke u predmetu pod brojem T04 0 KTN 0041215 20. • Da u roku od 30 dana od prijema preporuke obavijesti Instituciju o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove Preporuke	26 - Tužilaštva	Ostvarena saradnja	DA	28.12.2023. zaprimljen odgovor MUP-a Zenica PU IV PS Tešanj 28.12.2023. Zaprimljen odgovor Kantonalnog tužiteljstva ZE-DO kantona 02.02.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka, a zatim i 11.02.2024. uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
526	Nije realizirana						
527	Ž-BL-08-382/23	P-295/23	P R E P O R U K U Gradskoj upravi, Grada Banja Luka • Da po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi izjašnjenje na zahtjev od 07.09.2023. godine, kako je to naprijed navedeno, • da po utvrđivanju potpunog činjeničnog stanja u pogledu navoda da je podnositeljci žalbe pričinjena šteta od strane preduzeća koje je radilo za račun i pod nadzorom organa jedinice lokalne samouprave, preduzme mjere iz svoje nadležnosti u cilju obeštećenja podnositeljece žalbe;	26 - Tužilaštva	Nije realizirana	NE	Izdavanjem Preporuke jedinici lokalne samouprave iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana. U standardnoj proceduri sažetak Preporuke je objavljen i na zvaničnoj internet stranici Institucije Ombudsmena, kao i u godišnjem izvještaju za relevantnim vremenski period.
528	UKUPNO	-	26 - Tužilaštva				
529	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROI PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
530	5	5	2	1	1	1	0

531	POVREDA PRAVA :	27 - Pravobranilaštva					
532	UKUPNO	-	27 - Pravobranilaštva				
533	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
534	0	0	0	0	0	0	0
535	POVREDA PRAVA :	28 - Predmeti korupcije					
536	UKUPNO	-	28 - Predmeti korupcije				
537	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
538	0	0	0	0	0	0	0
539	POVREDA PRAVA :	29 - Migracije i azil					
540	Realizirana						
541	Ž-SA-05-38/21	P-251/23	PREPORUKA Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine treba razmotriti na koji način da sa entitetskim ministarstvima i organima uprave, kao i drugim eventualnim partnerima i zainteresovanim organizacijama sagleda problematiku zaključivanja braka za lica koja u Bosni i Hercegovini imaju priznat status supsidijarne zaštite sa licima koja imaju priznat status supsidijarne zaštite/izbjeglički status u drugim zemljama.	29 - Migracije i azil	Realizirana	NE	Uzimajući u obzir da se radi o jednom dužem procesu a da se kontinuirano odvija komunikacija između različitih aktera u smislu poboljšanja i izmjene propisa nije preciziran rok za odgovor, ali postignut je cilj samim skretanjem pažnje. O navedenome su obaviješteni podnosioci žalbe u mailu, te su u korespondenciji od 26.09.2023. godine iskazali zahvalnost na zalaganju i interesovanju Institucije ombudsmana za ovu tematiku. Dalje, u komunikaciji su ukazali da će obavijestiti ukoliko se u narednom periodu ukaže određeno pitanje prilikom zaključivanja braka lica koja su pod međunarodnom zaštitom. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
542	UKUPNO	-	29 - Migracije i azil				
543	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
544	1	1	1	0	0	0	0
545	POVREDA PRAVA :	30 - Sloboda okupljanja					
546	UKUPNO	-	30 - Sloboda okupljanja				
547	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
548	0	0	0	0	0	0	0
549	POVREDA PRAVA :	31 - Advokati					
550	Realizirana						
551	Ž-BR-08-68/20	P-152/23	1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 25.05.2020. godine, 30.12.2020. godine, te 20.05.2022. godine, 16.01.2023. godine i 10.03.2023. godine. 2. Da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	31 - Advokati	Realizirana	DA	Dana 27.07.2023. godine zaprimljen je odgovor Advokatske komore FBiH, broj: 1622/23 od 21.07.2023. godine... U prilogu navedenog odgovora dostavljeno je i Rješenje, broj: DT-37/19, od 20.08.2020. godine, kojim se žalbu žalitelja odbacuje kao neosnovana. Žalitelj je navedenim rješenjem poučen da može protiv istog pokrenuti upravni spor pred Kantonalnim sudom u Tuzli u roku od 30 dana od dana prijema rješenja. Po prijemu žalbe, žalitelja je upućen akt broj: Ž-BR-08-68/20 kojim je isti poučen da bez obzira na žalbu podnesenu Institucij Ombudsmana, treba blagovremeno da koristi pravna sredstva radi ostvarivanja svojih prava pred nadležnim tijelima, jer Institucija Ombudsmana ne može zastupati niti poduzimati bilo kakve radnje u njegovo ime. Obzirom na naprijed navedeni odgovor, kao i činjenicu da je Advokatska komora FBiH postupila po preporuci P-152/23, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH", broj 104/11), zatvaraju predmet broj Ž-BR-08-68/20.
552	Ž-BL-08-321/23	P-243/23	PREPORUKU predsjedniku Advokatske komore Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi suradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmanu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	31 - Advokati	Realizirana	DA	Aktom broj: 03-360/2023 od 3. oktobra 2023. godine, Advokatska komora dostavila je odgovor na pomenutu Preporuku, a u kojoj se, između ostalog, navodi: „Kako u dopisu ističete, ranije je dostavljen odgovor, da je prigovor, kao i urgencija za postupanje no prigovoru prosljeđena na odlučivanje nadležnom organu Advokatske komore RS ali zbog obima posla, redosljeda postupanja no zaduženim predmetima odluka no prigovoru još uvijek nije donesena. Pravilnikom o disciplinskoj odgovornosti advokata, stručnih saradnika za pravne poslove i advokatskih pripravnika Advokatske komore RS, članom 23. stav 2. propisano je da o prigovoru na rješenje odlučuje kolegij (Glavni disciplinski tužilac Advokatske komore Republike Srpske i tužioci) disciplinskog tužilaštva Advokatske komore Republike Srpske. Međutim, glavni disciplinski tužilac Advokatske komore RS kojem je prigovor dostavljen na dalje postupanje Draško Zec, advokat iz Prijedora je iznenada preminuo u septembru mjesecu 2022. godine. ... Skupština Advokatske komore RS održana je 08.07.2023. godine na kojoj je izabran novi glavni disciplinski tužilac Advokatske komore RS. Imajući u vidu činjenicu, da je novi glavni disciplinski tužilac izabran 08.07.2023. godine očekujemo da se u što kraćem vremenskom roku odluči no prigovoru. Podnosilac izjašnjenja, Advokatska komora Republike Srpske ističe da nije imala namjeru da ignoriše dopise Ombudsmana, već je omaškom tehničkog osoblja u Sekretarijatu Komore izostalo obavještenje o sadržaju dopisa Ombudsmana predsjedniku Komore..." Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
553	UKUPNO	-	31 - Advokati				
554	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
555	2	2	2	0	0	0	0
556	POVREDA PRAVA :	32 - Inspekcije					
557	Realizirana						
558	Ž-BL-05-66/23	P-113/23	PREPORUKU gradonačelniku Grada Banja Luka 1. Da polazeći od svojih statutaraih ovlaštenja, preduzme odgovarajuće mjere prema nadležnom Odjelenju za inspeksijske poslove i komunalnu policiju Grada Banja Luka kako bi se preduzele sve adekvatne radnje do izvršenja naloženog rješnja broj: 08-370-781/2022, od dana 15.02.2022. godine. 2. Da razmotri i član 39 Zakona o održavanju stambenih zgrada u Republici Srpskoj kako bi se na adekvatan način sanirao krov na zgradi u ulici Krfska broj. 96; 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	Aktom broj: 08-370-781/22, od dana 24.06.2023. godine, odgovorna strana je obavijestila Ombudsmen Bosne i Hercegovine da je dana 15.06.2023. godine, Odjelenju za upravljanje nepokretnom imovinom Grada Banja Luka dostavila na nadležno postupanje preporuku u kojoj se navodi da se razmotri član 39. Zakona o održavanju zgrada („Službeni glasnik Republike Srpske" broj: 101/11), kako bi se na adekvatan način sanirao krov na zgradi u ulici Krfska broj 96. Imajući u vidu navedeno, izdata preporuka se smatra ispoštovanom.
559	Ž-LI-05-101/23	P-195/23	P R E P O R U K U Ministarstvu znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10 1. Da u okviru svojih nadležnosti poduzmu aktivnosti na popunjavanju upražnjenog radnog mjesta prosvjetnog inspektora; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke.	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	U izjašnjenju na preporuku Ministarstvo znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10 je obavijestilo Ombudsmane BiH kako je pokrenulo proceduru raspisivanja natječaja za prosvjetnog inspektora. Uzimajući u obzir gore navedeno, Ombudsmeni su odlučili, sukladno članku 35. točki 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po žalbi.

560	Ž-BL-05-835/22	P-214/23	1.Odjeljenju za prostorno uređenje grada Banjaluka da odmah po prijemu preporuke preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti da donese odluku po zahtjevu Đ. Ž. za legalizaciju stambeno-poslovnog objekta od 30.08.2018. godine, u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku kao i iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine 2.gradonačelniku grada Banjaluka, da razmotri mogućnost provođenja disciplinskog postupka protiv službenika koji je bio zadužen da postupa u predmetu broj: 03-3601-116/18 Odjeljenja za prostorno uređenje grada Banjaluka i da ubuduće vodi računa da se postupci pred nadležnim odjeljenjima rješavaju u skladu sa rokovima predviđenim Zakonom o opštem upravnom postupku, u cilju izbjegavanja ovakvih propusta 3.Urbanističko-građevinskoj inspekciji grada Banjaluka, da po pravosnažnom okončanju postupka legalizacije objekta, okonča postupak u predmetu broj 09-362-858/2018 4. Upravnoj inspekciji, da izvrši inspekcijski nadzor u navedenim predmetima 5. Da obavijesti Ombudsmane u roku od 30 dana računajući od dana prijema ove preporuke o preduzetim radnjama u cilju realizacije preporuke	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	Odjeljenje za prostorno uređenje grada Banjaluka je u dostavljenom odgovoru od 22.09.2023. godine, navelo da je problem u navedenom predmetu u primjeni materijalne interpretacije kao i iznenadno povećanog obima posla a ne pitanje postupajućeg referenta kao i da u cijelosti prihvataju preporuku Institucije ombudsmena, te da će o predmetnom zahtjevu biti odlučivano u najkraćem mogućem roku. Upravna inspekcija je u dostavljenom odgovoru od 27.09.2023. godine navela da je po preporuci ombudsmena izvršen inspekcijski nadzor u Odjeljenju za prostorno uređenje grada Banjaluka, u upravnom predmetu broj 03-360-116/18 te je utvrđena povreda odredbe člana 206. stav 1. Zakona o opštem upravnom postupku, te je naloženo donošenje odluke po zahtjevu Đ. Ž. Navedeni odgovori su dostavljeni podnosiocu žalbe. Dana, 03.10.2023. godine, vraćena je pošiljka sa adrese ... sa naznakom da je primalac pošiljke preminuo. S obzirom da iz navedenih odgovora proizlazi da je postupljeno po preporuci Institucije ombudsmena te s obzirom na činjenicu da je podnosilac žalbe preminuo u toku postupka istrage, predmet se zatvara službenom zabilješkom. Takođe, s obzirom na činjenicu da se u navedenom predmetu radilo o dugotrajnom kršenju Zakona o opštem upravnom postupku, Ombudsmani će navedeni predmet obraditi u Godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena.
561	Ž-SA-05-63/23	P-224/23	P R E P O R U K U Direktor Federalne uprave za inspekcijske poslove 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmanima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanima Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da, po prijemu Preporuke, poduzme neophodne radnje i aktivnosti kako bi se žaliteljici dostavile informacije tražene aktom Institucije od 03.05.2023. godine; 3. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	... Federalna uprava za inspekcijske poslove je dana 11.10.2023. godine dostavila Odgovor broj: UPI-07-20-2-08888/2023-0705-9-P od 10.10.2023. godine, a kojim su dostavljene informacije vezane vještačenje i dokazivanje nedostataka na proizvodima. Navedeni akt upućen je žaliteljici dana 11.10.2023. godine na uvid. Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu da je Federalna uprava za inspekcijske poslove dana 11.10.2023. godine dostavila izjašnjenje u vezi sa realizacijom Preporuke broj: P-224/23 od 28.08.2023. godine, a kojim su žaliteljici dostavljene tražene informacije, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
562	Djelimično realizirana						
563	Ž-BL-05-90/23	P-108/23	PREPORUKU Preporučuje se Gradu Banjaluka da, uvažavajući mišljenje Ombudsmena u ovoj Preporuci, još jednom razmotri zahtjev podnositeljice žalbe za naknadu štete. Poziva se Grad Banjaluka da razmotri planiranje sredstava u budžetu za ove namjene, kao i da razmotri sve mogućnosti kako bi građani bili u što većoj mjeri obaviješteni o zaštiti svojih prava u slučajevima kada im njihova prava i interesi budu ugroženi od strane pasa koji nemaju vlasnike i pasa koji nisu trajno označeni pomoću mikročipa. Poziva se Grad Banjaluka da u roku od 60 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmane o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji. pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	32 - Inspekcije	Djelimično realizirana	DA	Grad Banjaluka se poziva na Zakon o zaštiti i dobrobiti životinja Republike Srpske i na Odluku o komunalnom radu Grada Banjaluka, kojima se propisuju obaveze vlasnika pasa i mačaka. Takođe navode da u gradskom budžetu nije planirana stavka za isplatu naknada šteta vansudskim putem. Ombudsmeni nisu dobili odgovor na postavljeno pitanje kako je podnositeljica žalbe, a samim tim i svaki građanin Banjaluke, mogao dokazati da su joj psi lutilice pričinili materijalnu štetu. Ombudsmeni su ocijenili da postupanje gradske uprave ne predstavlja primjer dobre uprave, jer se građani isključivo upućuju na zaštitu svojih prava sudskim putem, zbog toga što je riječ o krajnjoj mjeri koja podrazumijeva dodatne mnogobrojne materijalne troškove, neizvjesnost, izlaganje stresnim situacijama i vrijeme. Ombudsmeni su preporučili Gradu Banjaluka da još jednom razmotre zahtjev podnositeljice žalbe za naknadu štete, kao i da razmotre planiranje sredstava u budžetu za ove namjene. Grad Banjaluka je takođe pozvan da razmotri sve mogućnosti kako bi građani bili u većoj mjeri obaviješteni o zaštiti svojih prava u slučajevima kada im njihova prava i interesi budu ugroženi od strane pasa koji nemaju vlasnike i pasa koji nisu trajno označeni pomoću mikročipa.
564	Ostvarena saradnja						
565	Ž-LI-05-16/23	P-102/23	P R E P O R U K U Općini Glamoč i Policijskoj postaji Glamoč 1. Da u okviru svojih nadležnosti poduzmu mjere i aktivnosti kako bi se riješio problem prekoračenja radnog vremena i preglasne glazbe u ugostiteljskim objektima na području Općine Glamoč, uvažavajući mišljenje Ombudsmena izraženo u ovoj Preporuci; 2. Da obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke.	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	U izjašnjenju na preporuku broj: 02-01-19-11-20-5/23 od 29.5.2023. g. Služba za privredu, financije i inspekcijske poslove je navela da će predložiti Općinskom vijeću Glamoč izmjenu Odluke o radnom vremenu pravnih i fizičkih osoba iz oblasti trgovine i ugostiteljstva, te izmjenu Odluke o limitiranju zvuka u skladu sa preporukom.
566	Ž-LI-05-41/23	P-105/23	P R E P O R U K U 1. Da sve označene odgovore institucije poduzmu potrebne mjere iz svoje nadležnosti kako bi se otklonile povrede utvrđene u postupku istrage Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i nalazom nadležne inspekcije Uprave za inspekcijske poslove Kantona 10, 2. Da načelnik općine Glamoč, Općinsko vijeće Glamoč, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Uprava za inspekcijske poslove Kantona 10, koriste zakonom date ovlasti, svatko u okviru svoje nadležnosti, da se državno poljoprivredno zemljište, kao dobro od općeg i javnog interesa, koristi sukladno odredbama Zakona o poljoprivrednom zemljištu Kantona 10 i Zakona o poljoprivrednom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine, koji reguliraju način raspolaganja i korištenja istoga, 3. Da svaka od odgovornih strana obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke u roku od 30 dana od dana prijema iste.	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	Poslo odgovorne strane nisu postupile po navedenoj Preporuci, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sukladno članu 32. tač. 2. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su dana 08.06.2023 g. o istom obavijestili neposredno viši organ. Shodno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava BiH su odlučili, sukladno čl. 35. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj:104/11) zatvoriti predmet koji se vodi po žalbi D.I. Odgovorna strana je donijela Rješenje br.UP-1/19-02-20-1-0100/23-014 kojim je naloženo poništavanje Javnog poziva za zakup poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države za područje Općine Glamoč od 24.06.2021.g.
567	Ž-SA-05-1255/22	P-244/23	PREPORUKA Ministarstvo građenja i prostornog uređenja HNK ponovo razmotri akt broj: 04-45-194/23 od dana 27.03.2023. godine Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave HNK Sektor upravne inspekcije odnosno preuzimanje obavljanja poslova inspekcijskog nadzora u Općini Jablanica do popunjavanja radnih mjesta građevinskog i komunalnog inspektora Općine Jablanica. Pozivamo vas da o tome obavijestite Instituciju ombudsmena u roku od 15 dana od dana prijema ove preporuke.	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	10.10.2023. zaprimljen odgovor Vlade Hercegovačko-neretvanskog kantona Ministarstvo građenja i prostornog uređenja Mostar . 19.02.2024. urgencija Opštini Jablanica, na koju do 08.3.2024. kada je ažuriran status, nije zaprimljen odgovr.
568	Ž-SA-05-66/23	P-245/23	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo treba razmotriti pitanje izrade strategije ili drugog dokumenta koji bi uz saradnju sa jedinicama lokalne samouprave imao za cilj analizu postupaka koji se vode na određen način godinama a uzrokovani su bespravnom gradnjom. Ovom prilikom pozivamo vas da u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke dostavite informaciju da li je ista usvojena.	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	... Institucija ombudsmena je zaprimila odgovor Ministarstva pravde i uprave Upravne inspekcije pod brojem: 03-05-04-41343/23, kojim se naprijed navedena preporuka dostavlja Stručnoj službi Vlade Kantona Sarajevo. Uzimajući u obzir činjenicu da je realizacija preporuke kompleksan zadatak jer osim analiza i saradnje sa jedinicama lokalne samouprave treba uzeti u obzir i propise koji su izvan nadležnosti Kantona izvjesno je da će do eventualne pune realizacije preporuke proći određeni period. Ipak, Institucija ombudsmena će nastaviti da ukazuje na ovu problematiku kako u godišnjem i specijalnim izvještajima, tako i u drugim dokumentima. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
569	Ž-LI-05-133/23	P-272/23	P R E P O R U K U Službi za gospodarstvo, inspekcijske poslove, lokalni razvoj i investicije Grada Livna 1. da Služba za gospodarstvo, inspekcijske poslove, lokalni razvoj i investicije Grada Livna, hitno postupi po Zahtjevu za inspekcijski nadzor u skladu sa odredbama Zakona o organizaciji uprave Federacije Bosne i Hercegovine, a nakon toga uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je naprijed navedeno, 2. da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana dostavi izjašnjenje , te obavijeste Instituciju ombudsmena o načinu realizacije ove preporuke.	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	Na navedenu preporuku Ombudsmeni BiH su zaprimili obavijest u kojem se navodi da je građevinski - urbanistički inspektor, sukladno preporuci obavio inspekcijski nadzor. Uzimajući u obzir navedeno, Ombudsmeni za ljudska prava BiH su odlučili, sukladno članku 35. točka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po žalbi.

570	Ž-BL-05-457/22	P-318/23	PREPORUKU 1.Odjeljenju za prostorno uređenje grada Banjaluka da odmah po prijemu preporuke preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti da donese odluku po zahtjevu ...za legalizaciju stambenog objekta od 08.04.2019. godine, u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku kao i iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine 2. Urbanističko-građevinskoj inspekciji grada Banjaluka, da okonča postupak u predmetu broj 09-362-1855/2015 4. Upravnoj inspekciji, da izvrši inspeksijski nadzor u navedenim predmetima 5. Da obavijesti Ombudsmane u roku od 30 dana računajući od dana prijema ove preporuke o preduzetim radnjama u cilju realizacije preporuke	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	06.12.2023. zaprimljen je odgovor Ministarstva uprave i lokalne samouprave Rs. 12.12.2023. zaprimljen je odgovor Grada Banja Luke. 05.03.2024. zaprimljen je odgovor Grada Banja Luka. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
571	Ž-SA-05-329/20	P-341/23	P R E P O R U K U Da općina Velika Kladuša u roku od 15 dana od dana prijema preporuke dostavi odgovor na upućene akte, te da dostavi izjašnjenje na navode žalitelja.	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	20.12.2023 odgovor opština Velika Kladuša 25.12.2023. zaprimljen odgovor Opštine Velika Kladuša Služba za upravu, društvene djelatnosti i zajedničke poslove 27.12.23. zaprimljen odgovor opštinskog načelnika Opštine Velika Kladuša. 02.02.2024. , a zatim i 11.04.2023. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
572	Nije realizirana						
573	Ž-BL-05-680/21	P-17/23	PREPORUKU 1.Odjeljenju za inspeksijske poslove i komunalnu policiju grada Banjaluka da odmah po prijemu ove preporuke preduzme sve radnje iz svoje nadležnosti kako bi se postupilo po zahtjevima Zajednice etažnih vlasnika .... Banjaluka za rješavanje problema pristupa vatrogasnim vozilima u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku kao i iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine 2.Republičkoj upravi za inspeksijske poslove, Sektoru inspekcije za zaštitu od požara-Odjeljenje Banjaluka, Inspekciji za zaštitu od požara da preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju postupanja u navedenom predmetu 3.Da u roku od 60 (šezdeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu realizacije ove preporuke	32 - Inspekcije	Nije realizirana	DA	...s obzirom da iz dostavljenih odgovora proizlazi da problem zbog kojeg se podnosilac žalbe obratio ovoj Instituciji nije u potpunosti riješen zbog čega su se ponovo obratili nadležnim organima, ombudsmeni će otvoriti novi predmet. Takođe, navedeni predmet biće uvršten u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sa pominjanjem organa koji su odbili dostaviti odgovor i postupiti po preporuci.
574	Ž-SA-05-862/22	P-101/23	P R E P O R U K U direktoru Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Zeničko-dobojskog kantona i gradonačelniku Grada Visoko 1. Da postupe u skladu sa čl. 44 Zakona o inspekcijama Zeničko-dobojskog kantona; 2. Da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove preporuke obavijeste Instituciju ombudsmena o aktivnostima koje su poduzeli u cilju realiziranja ove preporuke.	32 - Inspekcije	Nije realizirana	DA	U Instituciji ombudsmena je dana 17.05.2023. godine zaprimljen odgovor na preporuku Ombudsmena Bosne i Hercegovine broj P-101/23 od 17.04.2023. godine od direktora Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Zeničko-dobojskog kantona u aktu broj 18/01-30-13580-2/22 od 16.05.2023. godine i dana 19.05.2023. godine odgovor gradonačelnika Grada Visoko u aktu broj 01/1-04-312/23- od 17.05.2023. godine, iz kojih proizlazi da preporuka nije ispoštovana. Institucija ombudsmena će iskoristiti mogućnost spominjanja ovog predmeta u godišnjem izvještaju, u skladu sa članom 32, stav (2) Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH. Prethodno navedeni odgovori su u svrhu informisanja prosljeđeni podnositelja žalbe aktom do 19.05.2023. godine. Slijedom svega navedenog u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine predmet registrovan pod brojem Ž-SA-05-862/22 se zatvara. Nakon arhiviranja predmeta, dana 09.11.2023. zaprimljen je odgovor Grada Visoko na Zahtjev za izjašnjenje zbog neizvršenja preporuke koji je Institucija ombudsmena BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka.
575	Ž-SA-05-1181/22	P-172/23	PREPORUKU Načelniku općine i Urbanističko – građevinskom inspektoru Općine Novi Grad Sarajevo 1. Da poduzmu sve neophodne zakonom propisane mjere i aktivnosti kako bi se osiguralo postupanje Službe za inspeksijske poslove Općine Novi Grad Sarajevo u skladu sa odredbama Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji BiH i odredbama Zakona o prostornom uređenju Kantona Sarajevo pri izvršenju Rješenja broj: 02/11-23.5432/18 AU/EA od 14.12.2018. godine, a naročito pazeci na zakonom propisane rokove za izvršenje rješenja; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	32 - Inspekcije	Nije realizirana	DA	-Što se tiče daljeg postupanja u okviru provođenja izvršenja rješenja, isto će se nastaviti u skladu sa zakonom, a obzirom na kompleksnost izvršenja, te prevenciju ugrožavanja opće sigurnosti i ljudskih života, budući da je na dan izvršenja zakazanog za 10.04.2023. godine, izvođač radova, ugovorena firma KJKP "RAD", zbog nepredviđenih okolnosti nije raspolagala sa odgovarajućom mehanizacijom za otklanjanje fizičkih barijera za pristup objektima izvršenja, niti je zbog vremenskih uslova izvođač radova mogao bez opasnosti za sigurnost radnika pristupiti početku izvršenja, o čemu je i sačinjen zapisnik administrativnog izvršenja. Također napominjemo da predstavnici Elektrodistibucije nisu bili prisutni na licu mjesta i ako su blagovremeno obavijestili. Radnici na fizičkim barijerama kao i policijski službenici bili bi izloženi poveljevanju, a možda i životno ugroženi, budući da je investor bio prisutan na licu mjesta u skladu sa ranijim pismenim izjavama policijskim službenicima, da neće dozvoliti izvršenje rješenja mimim putem o čemu smo obavijestili..." Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2023. godinu, koji će biti podnjet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, čime su iscrpljene sve zakonske mogućnosti za postupanje u predmetnoj pravnoj stvari, te donose odluku da se u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH", broj 104/11), zatvara predmet pod brojem Ž-SA-06-244/22.
576	Ž-BL-05-170/23	P-167/23	P R E P O R U K U Energoinvest-u d.d. Sarajevo 1. Da u daljem radu i u eventualno budućim disciplinskim postupcima protiv radnika, privredno društvo Energoinvest d.d. Sarajevo uzme u obzir i uvaži mišljenje Sindikata. 2. Da Energoinvest d.d. Sarajevo u roku od 30 dana obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	32 - Inspekcije	Nije realizirana	NE	S obzirom na činjenicu da Energoinvest d.d. Sarajevo nije odgovorio na pomenutu Preporuku, dana 10.08.2023. godine Ombudsmeni su uputili Urgenciju povodom preporuke višem organu, odnosno Nadzornom odboru Energoinvest-a d.d. Sarajevo, kao nekome ko vrši nadzor nad radom uprave istog. ... Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije dobila nikakav odgovor od strane Nadzornog odboru Energoinvest-a d.d. Sarajevo, a u vezi sa predmetnom Urgencijom. Izdavanjem Preporuke i Urgencije višem organu povodom Preporuke Ombudsmena iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se neispoštovanom.
577	Ž-BR-05-103/21	P-262/23	da bez odlaganja, sukladno pozitivnim zakonskim propisima, osigura i poduzme efektivne mjere u cilju vršenja inspeksijskog nadzora vezano za bespravnu izgradnju a po prijavi S.B. iz Gradačca, odnosno, postupanja po Nalogu broj: 04/2-19-7-719-1/21 od 6. 2. 2023. godine -da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	32 - Inspekcije	Nije realizirana	DA	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. Rok za izjašnjenje je istekao 12.11.2023. Rad na predmetu je u toku. 02.02.2024. upućena urgencija za dostavu izjašnjenja Grada Gradačca. Dana 03.04.2024. godine zaprimljen odgovor Grada Gradačca, broj: 1/24, od 29.03.2024. godine.
578	Ž-BL-05-525/23	P-343/23	R E P O R U K U Gradu Banja Luci, Gradskoj upravi – Odjeljenju za inspeksijske poslove i komunalnu policiju 1. Da otkloni povrede prava podnositelja žalbe i preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti kako bi, u skladu sa pozitivno-pravnim propisima i načelima dobre uprave, donijela akt koji ima sve elemente upravnog akta, prema inicijalnom zahtjevu podnositelja žalbe i u skladu sa nalazima iz ove Preporuke. 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	32 - Inspekcije	Nije realizirana	DA	24.01.2024. zaprimljen odgovor Grada Banja Luka. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
579	Nema odgovora						
580	Ž-BR-05-143/22	P-197 /23	1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo očitovanje, kako je to navedeno u aktima od 9. 3. 2023.g., 27. 4. 2023. g. i 29. 5. 2023. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	32 - Inspekcije	Nema odgovora	NE	Budući da izjašnjenje na Preporuku P-197/23 nije zaprimljeno u ostavljenom roku , 04.10.2023. godine i 28.11.2023. upućene su urgencije Gradu Živinicе, Gradskom pravobranilaštvu za dostavu odgovora. 31.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. Gradu Živinicе je upućena urgencija za postupanje 31.01.2024. 26.02.2024. Grad Živinicе dostavlja kopiju akta kojim se Gradskom pravobranilaštvu Živinicе prosljeđuje Preporuka "na nadležnost i dalje postupanje". 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
581	Ž-LI-05-144/23	P-270/23	P R E P O R U K U načelniku Općine Tomislavgrad 1. da imajući u vidu navode ove Preporuke bez odlaganja poduzmu neophodne mjere i radnje u cilju sistemskog rješenja nelegalnih priključaka na kanalizacijsku mrežu u naselju Bobara, općina Tomislavgrad. 2. da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene BiH o izvršenju ove Preporuke.	32 - Inspekcije	Nema odgovora	NE	Budući da odgovorna strana, u ostavljenom roku nije realizirala datu Preporuku o svemu je obaviješteno Općinsko vijeće Tomislavgrad. Uzimajući u obzir navedeno, odnosno činjenicu da su Ombudsmeni za ljudska prava BiH nakon upućivanja preporuke, poduzeli radnje sukladno Zakonu, sukladno članku 35. točka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvara se predmet koji se vodi po ... žalbi. Protiv ove odluke nije dopuštena žalba, u skladu sa člankom 22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
582	UKUPNO	-	32 - Inspekcije				
583	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
584	20	20	4	1	7	6	2

585	POVREDA PRAVA :	33 - Besplatna pravna pomoć					
586	Ostvarena saradnja						
587	Ž-SA-05-227/23	P-236/23	PREPORUKE 1. Usvojiti Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći na nivou Srednjobosanskog kantona u kojem ovaj zakon još uvijek nije donesen; 2. U roku od 30 dana obavijestiti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o ispoštovanju preporuke.	33 - Besplatna pravna pomoć	Ostvarena saradnja	DA	04.12.2023. zaprimljen odgovor Vlade Srednjobosanskog kantona (usvojen je Nacrt zakona i proslijeđen Skupštini na razmatranje). 04.03.2024. zaprimljen odgovor Ministarstva pravosuđa i uprave SBK
588	Ž-SA-05-226/23	P-237/23	PREPORUKE 1. U skladu sa Zakonom o pružanju besplatne pravne pomoći okončati postupak imenovanja direktora Zavoda za pružanje besplatne pravne pomoći Hercegovačko-neretvanskog kantona; 2. U roku od 30 dana obavijestiti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o ispoštovanju preporuke.	33 - Besplatna pravna pomoć	Ostvarena saradnja	DA	07.11.2023. Urgencija Vladi HNK za dostavljanje izjašnjenja 08.11.2023. zaprimljen odgovor Vlade HNK. 01.02.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku. 12.02.2024. Druga urgencija Vladi HNK za dostavljanje izjašnjenja 08.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku
589	UKUPNO	-	33 - Besplatna pravna pomoć				
590	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
591	2	2	0	0	2	0	0